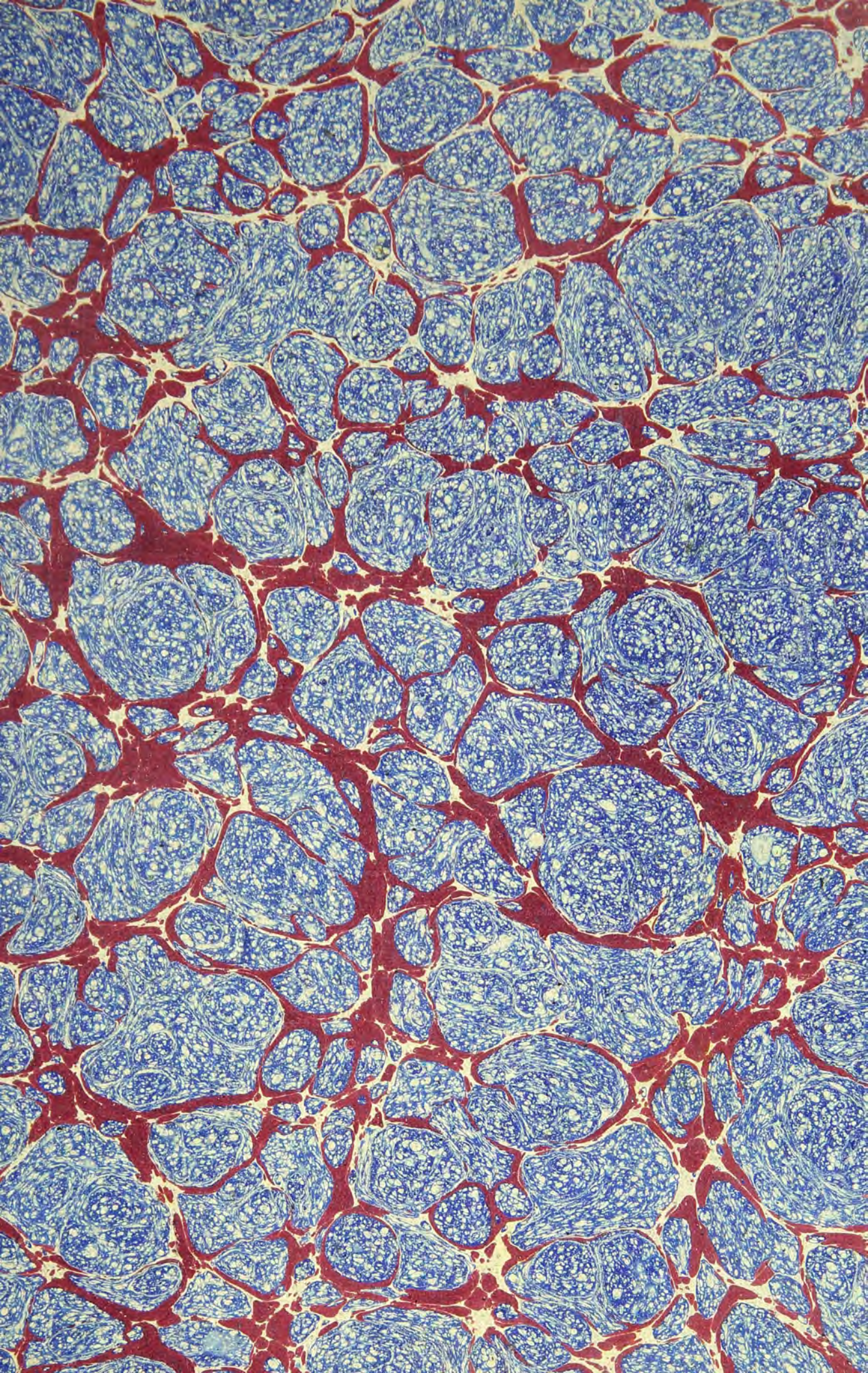
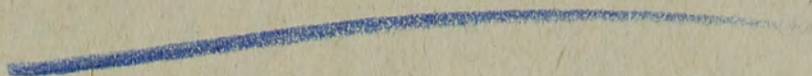

ΤΗΙ ΠΟΡΦΥΡΙΑΔΙ ΣΧΟΛΗ,
Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ
1897 — 1898

1160

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

Β' ΕΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Εκ του Γραφείου του Συλλογού

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΡ. 5

1898

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΑ

ΗΘΙΚΑ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Τὸ κείμενον τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου ἐν τῇ νεωτάτῃ ἐκδόσει αὐτῶν τῇ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Γρ. Ν. Βερναρδάκη ἐξεδόθη πολὺ ὀρθότερον ἢ ἐν ταῖς προτέραις, τὸ μὲν ἐξ ἰδίων αὐτοῦ τοῦ ἐκδότου πολὺ ἀξιεπαίνων μόχθων καὶ εἰκασιῶν, τὸ δὲ καὶ ἐξ ἄλλων διορθώσεων. Ἄλλ' οὐχ ἤττον διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ παραφθορὰν πολλὰ ἔτι χωρία ὑπολείπονται ἡμαρτημένα. Τούτων τινὰ θέλομεν ἐπιχειρήσει ἐν τοῖς ἐξῆς νὰ διορθώσωμεν κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν. Καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον ἐκ τῶν ἐν τῷ Β' τόμῳ τῆς ἐκδόσεως Βερναρδάκη ¹.

Σελ. 19, 28 ἐξ. [179 Α]:

Ἐπεὶ δὲ Ἄρπαλος ὑπὲρ συγγενοῦς καὶ οἰκείου Κράτητος ἀδικημάτων δίκην ἔχοντας ἠξίου τὴν ζημίαν εἰσενεγκεῖν, ἀφεθῆναι δὲ τῆς κρίσεως, ἵνα μὴ λοιδορηθῆ, βέλτιόν ἐστίν' εἶπε *τοῦτον αὐτόν* ἢ ἡμᾶς διὰ τοῦτον κακῶς ἀκούειν'.

Καὶ ἡ λογικὴ ἀκρίβεια καὶ τῆς συνθέσεως ἡ συμμετρία καὶ τοῦ ἀποφθέγματος τὸ κέντρον ἀπαιτεῖ τὴν ἐξῆς διόρθωσιν: *τοῦτον* <δι> *αὐτόν*.

Σελ. 26, 25 [181 Ε]:

Ξενοκράτει δὲ τῷ φιλοσόφῳ πεντήκοντα τάλαντα πέμψας (Ἀλέξανδρος), ὡς οὐκ ἐδέξατο, μὴ δεῖσθαι φήσας,

¹ Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἔγειναν, ἅμα ἐκδοθέντος τοῦ Β' τόμου· ἐξ αὐτῶν ἀφηρέθησαν δύο, ὡς γενόμεναι ἤδη καὶ πρότερον ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ Σπ. Βάση ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἄν δὲ καὶ ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἐν τῷ μεταξὺ ἐδημοσιεύθη τις, ἀγνοῶ.

ἠρώτησεν εἰ μηδὲ φίλον ἔχει Ξενοκράτης· 'έμοι μὲν γάρ' ἔφη 'μόλις ὁ Δαρείου πλοῦτος εἰς τοὺς φίλους ἤρκεσεν'.

Πέμψας ὁ Ἀλέξανδρος πεντήκοντα τάλαντα πρὸς τὸν Ξενοκράτην, ἐπεζήτησε δι' αὐτῶν τὴν φιλίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ φιλόσοφος, ἀποκρούσας τὴν προσφορὰν, εἶπε μὴ δεῖσθαι χρημάτων, ἢ λογικὴν περαιτέρω ἐρώτησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε εἰ μηδὲ φίλον ἔχει Ξενοκράτης, ἥτις καὶ συντακτικῶς χωλαίνει, ἀλλ' εἰ ὁ Ξενοκράτης, μὴ δεόμενος χρημάτων, μηδὲ φίλον ἔχειν δεῖται τὸν Ἀλέξανδρον· διότι αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος τοσοῦτον περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὸ φίλους ἔχειν, ὥστε μόλις ὁ Δαρείου πλοῦτος ἤρκεσεν εἰς τὸ φίλους κτήσασθαι. Ἄλλ' ἵνα προκύψῃ ἡ μόνη ὀρθὴ αὕτη ἔννοια, ἐξ ἀνάγκης πρέπει τὸ ἔχει νὰ διορθωθῇ εἰς ἔχειν, μεθ' ὃ ἐξυπακούεται τὸ δεῖται.

Σελ. 29, 10 [182 D]:

Ἀθηναίων δὲ δοῦλον αὐτοῦ τιμώμενον εἰς τὴν πολιτείαν ὡς ἐλεύθερον ἐγγραψάντων, 'οὐκ ἂν' εἶπεν 'έβουλόμην ἕνα Ἀθηναῖον ὑπ' ἑμοῦ μαστιγοῦσθαι'.

Ἡμεῖς μὲν δὲν θὰ ἐδιστάζομεν νὰ παραλάβωμεν εἰς τὸ κείμενον τὴν ἀρίστην τοῦ Cobet διόρθωσιν ἀντὶ τοῦ τιμώμενον γράψαντος γενόμενον. Ἀλλὰ τότε ἐξ ἀνάγκης ὁ ἐνεστῶς μαστιγοῦσθαι πρέπει νὰ μετατραπῇ εἰς τὸν παρακείμενον μεμαστιγῶσθαι· διότι ὁ γενόμενος ποτε δοῦλος τοῦ Ἀντιγόνου, νῦν δὲ διὰ τῆς ἐγγραφῆς γενόμενος ἐλεύθερος, θὰ ἦτο Ἀθηναῖος μεμαστιγωμένος. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν κοινῶς φερομένην γραφὴν τιμώμενον ὁ παρακείμενος μεμαστιγῶσθαι εἶνε ἀναγκαῖος· διότι ὁ ἐγγραφεὶς δοῦλος τοῦ Ἀντιγόνου ἐνεγράφη μὲν ὡς τιμώμενος (ἢ τιμῆς ἕνεκεν) ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, δὲν ἦτο δὲ πλέον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Ἀντιγόνου· ὥστε πάλιν καὶ ἐλεύθερος γενόμενος θὰ ἦτο μεμαστιγωμένος. Ἡ δὲ ἄλλη ἐκδοχή, καθ' ἣν ὁ δοῦλος θὰ ἦτο ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου τιμώμενος καὶ ὡς τοιοῦτος ἐνεγράφη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς πολίτας, διὰ τοῦτο δὲν εἶνε πιθανή, διότι δὲν ἦτο δυνατόν ὁ τιμώμενος δοῦλος νὰ εἶνε καὶ μαστιγούμενος.

Σελ. 55, 9 [191 F]:

Δαμωνίδας δὲ ταχθεὶς εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ χοροῦ τάξιν ὑπὸ τοῦ τὸν χορὸν ἰστάντος 'εὔγε' εἶπεν 'έξεῦρες, πῶς καὶ αὐτὸς ὁ τόπος ἔντιμος γένηται'

Δὲν εἶνε ἀνάγκη ἐνταῦθα νὰ γείνη ἀντιδιαστολὴ τοῦ τόπου πρὸς

ἄλλο τι, ἀλλὰ νὰ καταδειχθῇ ἡ *τελευταία τοῦ χοροῦ τάξις* ὡς μέλλουσα νὰ γείνη ἔντιμος διὰ τῆς εἰς αὐτὴν κατατάξεως τοῦ Δαμωνίδου. Γραπτέον λοιπὸν «οὗτος ὁ τόπος».

Σελ. 57, 7 [195 D]:

διὸ καὶ τοῖς πολυσάρκοις ἐπολέμει (ὁ Ἐπαμεινώνδας), καὶ τινα τοιοῦτον ἀπήλασε τῆς στρατιᾶς εἰπὼν ὅτι ἴμόλις αὐτοῦ σκέπουσιν τὴν γαστέρα ἀσπίδες τρεῖς ἢ τέσσαρες, *δι' ἣν οὐχ ἐώρακεν αὐτοῦ τὸ αἰδοῖον*.

Αἱ τελευταῖαι λέξεις «δι' ἣν—αἰδοῖον», ἀνάξια τοῦ Ἐπαμεινώνδου διὰ τε τὸ σεμνὸν ἦθος τοῦ στρατηγοῦ τῶν Θηβαίων καὶ τὴν ἀλογίαν αὐτῶν (ν' ἀπελάσῃ παχύσαρκόν τινα, διότι ἕνεκα τῆς ὀγκώδους γαστροῦ οὐχ ἐώρακεν αὐτοῦ τὸ αἰδοῖον) εἶνε ἀναντιρρήτως παρέμβλημά τι παραληφθὲν ἕκ τινος ἄλλης ὑπὸ κωμικοῦ τινος γενομένης παρατηρήσεως.

Σελ. 69, 9 [197 A]:

τοῦ δὲ Φιλίππου λαβεῖν ὁμήρους ἀξιοῦντος, ἐκεῖνον μὲν γὰρ εἶναι μετὰ πολλῶν Ῥωμαίων, ἑαυτὸν δὲ *μόνον* Μακεδόσι· κλπ.

Μόνος εἶναι τισὶ δὲν εἶνε ὀρθὴ ἑλληνικὴ φράσις. Ὁ συγγραφεὺς ἔγραψε «μόνον ἐν Μακεδόσι». Ὁ δὲ βιβλιογράφος, ἀπατηθεὶς ἕκ τῆς ὁμοιότητος τῶν δύο συλλαβῶν *μονONEN*, παρέλειψε τὴν ἑτέραν ὡς περιττήν.

Σελ. 77, 17 [200 A]:

Ἐπεὶ δὲ παρελθὼν εἰς τὸ τεῖχος, τῶν Καρχηδονίων ἕκ τῆς ἄκρας ἀμυνομένων, *μὴ σὺν* τὴν διὰ μέσου θάλασσαν οὐ πάνυ βαθεῖαν οὔσαν τοῦ Πολυβίου συμβουλευόντος αὐτῶ κατασπεῖραι τριβόλους σιδηροῦς ἢ σανίδας ἐμβαλεῖν κεντρωτάς, ὅπως μὴ διαβαίνοντες οἱ πολέμοι προσμάχωνται τοῖς χώμασιν· ἔφη ἴγελοῖον εἶναι κατειληφτότας τὰ τεῖχη καὶ τῆς πόλεως ἐντὸς ὄντας εἶτα πράττειν ὅπως οὐ μαχοῦνται τοῖς πολεμίοις'.

Εἶνε προφανέστατον ὅτι κατὰ τὸ *μὴ σὺν* ὑπάρχει χάσμα, ὅπερ οὐδόλως συμπληροῦται ὑπὸ τῆς διορθώσεως τοῦ Dübner γράψαντος εἰς ἀντὶ τοῦ *μὴ σὺ*. Νομίζω ὅτι ἡ μὲν γραφή τοῦ Dübner εἶνε ὀρθή· ἀλλὰ τὸ χάσμα εἶνε μεῖζον. Ὁ Πολύβιος, ἐξ οὗ, φαίνεται, εἶνε εἰλημ-

μένα τὰ κατὰ τὸ ἀπόφθεγμα τοῦτο τοῦ Σκιπίωνος τοῦ νεωτέρου, ἔγραψεν ἀντὶ τοῦ ἀδιανοήτου μὴ σὺ τὸ ἀφίκετο εἰς ἢ παρεγένετο εἰς ἢ παρέβαλεν εἰς. Τὸ δὲ ὅλον χωρίον καλῶς διαστιζόμενον εἶχε παρ' αὐτῶ ὡς ἐξῆς: Ἐπεὶ δὲ παρελθὼν εἰς τὸ τεῖχος, τῶν Καρχηδονίων ἐκ τῆς ἄκρας ἀμυνομένων, <παρέβαλεν εἰς> τὴν διὰ μέσου θάλασσαν οὐ πάνυ βαθεῖαν οὔσαν, τοῦ Πολυβίου συμβουλευόντος — προσμάχωνται τοῖς χώμασιν, ἔφη γελοῖον κτλ.

Σελ. 88, 17 [204 B]:

Λευκίου δὲ Λευκούλλου μετὰ τὰς στρατείας ἀφεικότος αὐτὸν εἰς ἡδονὰς καὶ πολυτελῶς ζῶντος, τὸν δὲ Πομπήιον ὡς παρ' ἡλικίαν τοῦ πολλά πράσσειν ὀρεγόμενον ψέγοντος, 'μᾶλλον' ἔφη 'γέροντι τὸ τρυφᾶν ἢ τὸ ἄρχειν εἶναι παρ' ἡλικίαν'.

Καὶ ἐνταῦθα μικρὸν τι χάσμα διέφθειρε τὴν τε λογικὴν ἀκρίθειαν καὶ τὴν χάριν τοῦ ἀποφθέγματος τούτου τοῦ Πομπηίου. Τὸ πλήρες εἶνε 'μᾶλλον γέροντι τὸ τρυφᾶν ἢ <νέω> τὸ ἄρχειν εἶναι παρ' ἡλικίαν'.

Σελ. 117, 24 ἐξ. [214 E, F]:

Ἐπεὶ δὲ . . . ἑώρα δεδιότας τὸν ἐπιόντα κίνδυνον διὰ τὸ τῶν πολεμίων πλῆθος καὶ τὴν τῶν περὶ αὐτὸν ὀλιγότητα, πρὸ τῆς παρατάξεως ἔγνω προθύσασθαι ἀσυνειδίτως τοῖς ἄλλοις· καὶ ἐπὶ τὴν ἀριστερὰν ὑπεστρωμένην τῇ χειρὶ νίκην προσέγραψε· καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ μάντεως τὸ ἦπαρ ἐπέθηκε μὲν ἐπὶ τὴν ὑπογεγραμμένην χειρὰ· κρατῶν δὲ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὑπέφαινε δισταγμὸν καὶ προσποίησιν ἔχειν ἀποροῦντος, μέχρι τῶ ἦπατι *συναναληφθέντες* ἐτυπώθησαν οἱ τῶν γραμμάτων χαρακτῆρες.

Ὁ λόγος εἶνε περὶ τοῦ τεχνάσματος, δι' οὗ ὁ Ἀγησίλαος ἐξαπατήσας ἔπεισε τοὺς ἀποδειλιάσαντας συναγωνιστὰς αὐτοῦ, ὅτι οἱ θεοὶ διὰ τῶν σπλάγχων τοῦ ἱερείου προεμήνυον νίκην. Καὶ τὸ μὲν πρᾶγμα, ὅπως ἔγεινεν, ἀποδεικνύον τὸ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀπονήρευτον καὶ τὴν ἀφέλειαν τῶν Σπαρτιατῶν, εἶνε καθ' ἑαυτὸ εὐνόητον· ἀλλ' ἡ ἔκθεσις τοῦ συγγραφέως, οἷα φέρεται ἐν ταῖς ἐκδόσεσι, περιέχει, νομίζω, τρία σφάλματα τὰ ἐξῆς· πρῶτον ὁ καὶ (ὁ ἐν στ. 2 τῆς 118 σελ.) ἀκρίτως μετετέθη ἀπὸ προσηκούσης εἰς οὐ προσήκουσαν θέσιν. Ὁ Ἀγησίλαος ἵνα ἐξαπατήσῃ τοὺς περὶ αὐτὸν δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ προθυσιάσῃ

«ἀσυνειδήτως τοῖς ἄλλοις» (= μὴ συνειδότων ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἄλλων), διότι τοῦτο οὔτε ἐγίνετο καὶ ὑποψίαν μᾶλλον θὰ παρεῖχεν· ἀλλὰ τὸ νὰ γράψῃ ἐπὶ τὴν ὑπεστρωμένην χεῖρα τὰ γράμματα, τὰ ὅποια ἐμελλον λεληθότως νὰ ἀποτυπωθῶσιν εἰς τὸ ἦπαρ τοῦ ἱερείου, τοῦτο ἦτο ἀνάγκη νὰ γείνη ἀσυνειδήτως τοῖς ἄλλοις. Διὰ ταῦτα ὁ καὶ ἀναγκαίως πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πρὸ τοῦ ἀσυνειδήτως θέσιν του. Δεύτερον ἀμάρτημα εἶνε τὸ (ἐν στ. 6) ἔχειν : Τὸ *ὑπέφαινευ ἔχειν δισταγμὸν καὶ προσποίησιν ἀποροῦντος* δὲν εἶνε ὀρθὴ ἔκφρασις. Ἡ ἀπλῆ διόρθωσις τοῦ ἔχειν εἰς εἶχεν καθιστᾷ τὸ χωρίον ὁμαλὸν καὶ εὐληπτον : *ὑπέφαινε δισταγμὸν καὶ προσποίησιν εἶχεν ἀποροῦντος*. Τὸ δὲ τρίτον ἀμάρτημα τὸ (ἐν τῷ αὐτῷ στ.) *συναναληφθέντες* εἶνε βαρύτερον τῶν ἄλλων. Τί σημαίνει τὸ ὅτι «οἱ τῶν γραμμάτων χαρακτῆρες *συνανελήφθησαν* τῷ ἦπατι καὶ ἐτυπώθησαν ; » ὁ ἐννοῶν ἐλληνικὰ καὶ μὴ νυστάζων κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν θὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ἦπαρ καὶ οἱ χαρακτῆρες τῶν γραμμάτων ὁμοῦ καὶ ἐνταυτῷ ἀνελήφθησαν, ἄδηλον ὑπὸ τίνος· ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἄτοπον. Ἴνα εἶχεν ἐννοιάν τινα προσήκουσαν εἰς τὴν περίστασιν, ἔπρεπε νὰ ἦτο γεγραμμένον : *ἀναληφθέντες* (ἐκ τῆς χειρὸς) ὑπὸ τοῦ ἦπατος ἐτυπώθησαν (ἐπ' αὐτοῦ). Ἄλλ' ἢ *σὺν* καὶ ἡ δοτικὴ τῷ ἦπατι δὲν συγχωροῦσι τοιαύτην ἐκδοχὴν, καὶ ἂν ἤθελέ τις συγκαταβατικώτερον νὰ παραδεχθῆ αὐτήν. Ἀνάγκη λοιπὸν διορθώσεως. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἔγραψε *συναλειφθέντες*. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ *συναλείφω* σημαίνει : δι' ἀλοιφῆς τινος συγκολλῶ, συνενώνω, συγχωνεύω· ὅθεν καὶ ὁ γραμματικὸς ὅρος *συναλοιφή*, ὃ ἐ. ἔνωσις δύω συλλαβῶν εἰς μίαν (διὰ συναίρέσεως ἢ κράσεως ἢ ἐκθλίψεως). Ἐνταῦθα λοιπὸν ἡ ἐννοια εἶνε φανερά : οἱ ἐπὶ τῆς χειρὸς χαρακτῆρες τῶν γραμμάτων, συγκολληθέντες ἢ συνενωθέντες πρὸς τὸ ἦπαρ (ἐν ὅσῳ ἐκράτει αὐτὸ ἐν τῇ ἀριστερᾷ ὁ Ἀγησίλαος) ἐτυπώθησαν ἐπ' αὐτοῦ.

Σελ. 130, 3 [218 F] :

Ἐν δὲ τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ συμβουλευόντων τινῶν ὅτι πόρρω τῆς οἰκίας τὴν μάχην συνάπτειν δεῖ, ἄλλ' οὐ τοῦτο ἔφη ὄραν δεῖ, ἀλλ' οἱ *μαχοῦμενοι* κρείσσονες τῶν πολεμίων ἐσόμεθα'.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν γνώμην τῶν συμβουλευόντων περὶ τοῦ τόπου τῆς μάχης, ὁ Ἀρχίδαμος λέγει ὅτι πρέπει νὰ προνοήσωσιν

οὐχὶ περὶ τοῦ τόπου, ἀλλὰ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν μαχόμενοι θὰ νικήσωσιν· ὅθεν οὔτε τοῦ νεωτάτου ἐκδότου τὸ οἶ, οὔτε τὸ οὔ, οὔτε τὸ παρὰ Dübner εἰ εἶνε ὀρθόν· ἀλλ' ἐξ ἅπαντος γραπτέον ἢ μαχόμενοι· διότι καὶ τὸ «μαχούμενοι κρείσσονες ἐσόμεθα» δὲν εἶνε ὀρθόν.

Σελ. 133, 21 [220 B]:

Πυθομένου δέ τινος διὰ τί φεύγει τὴν Σπάρτην βασιλεὺς ὢν, 'ὅτι' ἔφη 'κρείσσονες αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσί'.

Ὁ δεσποτικὸς Δημάρατος ἔφυγε τὴν Σπάρτην, διότι δὲν ἐδύνατο νὰ ὑποτάσσηται εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος του. Τοῦτο δὲ ἐξέφρασεν εἰπὼν «ὅτι κρείσσονες αὐτοῦ οἱ νόμοι εἰσί».

Σελ. 135, 9 [220 E]:

Τὴν θέσιν δὲ Ξενοκράτους εἰρηκότος καὶ καταπαυομένου, παρῆν ὁ Εὐδαμίδας· ὡς δ' εἶπέ τις τῶν μετ' αὐτοῦ 'ὄτε πάρεσμεν ἡμεῖς, τότε πέπαυται'· 'καλῶς γε' ἔφη, 'εἵπερ ἤδη ἔλεξε ταῦτα ἃ ἔχρηζε'· τοῦ δ' εἰπόντος 'καλὸν ἦν ἀκοῦσαι'· 'ἦ καὶ πρὸς δεδειπνηκότα μολόντες' εἶπεν 'ἡξιοῦμεν πάλιν αὐτὸν δειπνεῖν' ;

Τὸ ἀπόφθεγμα τοῦτο τοῦ Εὐδαμίδου χωλαίνει περὶ τὴν σύνταξιν, ἣτις ἐπανορθοῦται, ἐὰν γράψωμεν : ἡξιοῦμεν <ἄν>.

Σελ. 159, 12 [229 C]:

Πρὸς Ἀργείους δὲ περὶ γῆς ὄρων ἀμφισβητοῦντας πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ δικαιοτέρα λέγειν αὐτῶν φάσκοντας σπασάμενος τὴν μάχαιραν· 'ὁ ταύτης' ἔφη 'κρατῶν βέλτιστα περὶ γῆς ὄρων διαλέγεται'.

Πᾶς τις κρατεῖ (=εἶνε κύριος) τῆς ἑαυτοῦ μαχαίρας. Ὁ Λύσανδρος θέλει νὰ εἴπη ὅτι ὁ διὰ τῆς μαχαίρας, ὃ ἐ. διὰ τῶν ὄπλων κύριος τῶν ἄλλων (νικῶν) βέλτιστα περὶ γῆς ὄρων διαλέγεται· ὅθεν ἀντὶ τοῦ ταύτης γραπτέον ταύτη.

Σελ. 172, 4 [233 C]:

Πόλιν τινὰ κατὰ κράτος ἐλόντων Λακεδαιμονίων, οἱ ἔφοροι εἶπον 'οἴχεται τὸ πάλαισμα τῶν νέων· οὐκέτι ἔξουσιν ἀνταγωνιστὰς οἱ νέοι'.

Τίς δὲν βλέπει ὅτι τὸ «οὐκέτι ἔξουσιν ἀνταγωνιστὰς οἱ νέοι» οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐπεξήγησις εἶνε τοῦ «οἴχεται τὸ πάλαισμα τῶν νέων ;» Ὅθεν

διαγραπτέον τὸ ἀπαμβλῦνον τὴν ὀξύτητα τῆς παρατηρήσεως καὶ τὸ τροπικὸν τῆς ἐκφράσεως σχόλιον.

Σελ. 184, 1 [237 F]:

τὴν δ' ἀνοψίαν ὑποφέρειν, ὡς βρῶμα τὸ τυχὸν προσφέρεσθαι, ᾧοντο ὑγιεινότερα τὰ σώματα καὶ εὐαυξῆ ἀπὸ τῆς ἐλλειπούσης ποιεῖν τροφῆς, νομίζοντες εἰς βάθος τε καὶ πλάτος μὴ πιεζόμενον ἐπαίρειν εἰς ὕψος τὰ σώματα.

Τὸ μὲν τὴν δ' ὑποπτον μὲν μοι φαίνεται ἀντὶ τοῦ τὸ δ', ἀλλ' ὡς μὴ ἐσφαλμένον δύναται νὰ μὴ πειραχθῆ· τὸ δὲ ὡς εἶνε δυσερμήνευτον, καὶ ἀνάγκη νὰ μεταγραφῆ εἰς καί. Ἄλλ' ὅ,τι εἶνε παντάπασιν ἀκατανόητον καὶ ἀσύντακτον εἶνε τὸ πιεζόμενον, ὅπου ὁ ἐκδότης, ἵνα θεραπεύσῃ τὴν σύνταξιν, προσθέτει ἐξ ἰδίας εἰκασίας ὑποκείμενόν τι τοῦ «ἐπαίρειν»: τὸ πνεῦμα. Ἄλλ' ἂν οὕτω διωρθώθῃ ἡ σύνταξις, ἀμφιβάλλω ἂν κατὰ τὴν ἔννοιαν ἀπέβῃ εὐληπτότερον τὸ χωρίον· ἀμφιβάλλει δὲ καὶ αὐτός, προσγράψας? μετὰ τὸ συμπλήρωμα τοῦ νομιζομένου χάσματος· διότι ὁποῖόν τι εἶνε τοῦτο τὸ πνεῦμα, ὅπερ, μὴ πιεζόμενον εἰς βάθος τε καὶ πλάτος, ἐπαίρει τὰ σώματα εἰς ὕψος, ἐγὼ μὲν δὲν ἔννοῶ. Ἡμεῖς νομίζομεν ἀπλουστέραν τὴν θεραπείαν, ἂν τραπῆ τὸ πιεζόμενον εἰς πιεζόμενα, τὸ δὲ ἐπαίρειν ἐκληφθῆ ὡς ἀμετάβατον. Τότε τὸ χωρίον λαμβάνει τὴν ἐξῆς φυσικωτάτην καὶ εὐληπτοτάτην ἔννοιαν: νομίζοντες ὅτι τὰ σώματα, μὴ πιεζόμενα εἰς βάθος τε καὶ πλάτος (ὑπὸ τῆς πολλῆς τροφῆς), ἐπαίρονται εἰς ὕψος καὶ οὕτως γίνονται εὐαυξῆ. Ἄλλὰ τὸ ἐπαίρω ἔχει ταύτην τὴν ἀμετάβατον διάθεσιν; Ἐν παράδειγμα τούτου παρέχει ὁ Ἡρόδοτος Β', 162 «ὁ Ἄμασις (ὁ ἐφ' ἵππου καθήμενος) ἐπαείρας ἀπεμετάεισεν» ὅπου τὸ ἐπαείρας=ἐπαείρας ἑαυτὸν ὃ ἐ. ἀνασηκωθείς. Ἄλλο δὲν σημειώνουσι τὰ λεξικά· ἀλλὰ δὲν διστάζω νὰ πιστεύσω ὅτι, ὅπως πολλὰ ῥήματα ἐνεργητικῆς φωνῆς εὐρίσκονται ἐν χρήσει καὶ ὡς μεταβατικά καὶ ὡς ἀμετάβατα, οὕτω καὶ τὸ ἐπαίρω εἶχε τὴν διπλὴν ταύτην χρῆσιν ὡς παρ' Ἡροδότῳ.

Αὐτόθι στ. 9 [238 A]:

Ἐσπούδαζον δὲ καὶ περὶ τὰ μέλη καὶ τὰς ᾠδὰς οὐδὲν ἥττον· κέντρον δ' εἶχε ταῦτα ἐγερτικὸν θυμοῦ καὶ παραστατικὸν ὄρμῆς ἐνθουσιώδους καὶ πρακτικῆς· καὶ ἡ λέξις ἦν ἀφελῆς καὶ ἄθρυπτος· οὐδὲν δ' ἕτερον εἶχεν ἢ ἐπαίνους

τῶν γεννικῶς ζησάντων καὶ ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθανόντων καὶ εὐδαιμονιζομένων καὶ ψόγους τῶν τρεσάντων ὡς ἀλγεινὸν καὶ κακοδαίμονα βιούντων βίον· ἐπαγγελία τε καὶ μεγαλαυχία πρὸς ἀρετὴν πρέπουσα ταῖς ἡλικίαις.

Παρεθέσαμεν ὀλόκληρον τοῦτο τὸ λακωνικὸν ἐπιτήδευμα, ἵνα γείνη καταφανεστέρα ἢ ἀνάγκη τῆς ἡμετέρας ἐπανορθώσεως. Εἶνε φανερόν ὅτι τὸ τελευταῖον κῶλον «ἐπαγγελία τε—ἡλικίαις» εἶνε ἀτελές, καθότι οὔτε ἐν ἑαυτῷ ἔχει τι κατηγόρημα οὔτε ἐκ τῶν προηγουμένων δύναται τι τοιοῦτον νὰ ἐξυπακουσθῆ. Εἶνε λοιπὸν ἀναμφισβητήτως ἡμαρτημένον. Ἄλλὰ πρὶν ἐπιχειρήσωμεν τὴν διόρθωσιν, πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἐν παντὶ τούτῳ τῷ ἐπιτηδεύματι γίνεται λόγος περὶ τῆς σπουδῆς, ἣν οἱ Σπαρτιᾶται κατέβαλλον περὶ τὰ μέλη καὶ τὰς ψυχάς. Ταῦτα δὲ ἔχουσιν ἐν αὐτοῖς τρία στοιχεῖα, τὸ μέλος, ἡγουν τὴν τε μουσικὴν καὶ τὸ μελοποιούμενον ποίημα, ὃπερ ὑποδιαίρειται εἰς τὴν λέξιν, ἡγουν τὸ λεκτικὸν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα νοήματα. Καὶ περὶ μὲν τῆς μουσικῆς λέγεται ὅτι «κέντρον εἶχεν ἐγερτικὸν θυμοῦ καὶ παραστατικὸν ὄρμης ἐνθουσιώδους καὶ πρακτικῆς», περὶ δὲ τοῦ λεκτικοῦ ὅτι ἦν «ἀφελὲς καὶ ἄθρυπτον», περὶ δὲ τῶν περιεχομένων νοημάτων ὅτι αἱ ψυχαὶ «οὐδὲν ἕτερον εἶχον ἢ ἐπαίνους τῶν γεννικῶς ζησάντων καὶ ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθανόντων καὶ εὐδαιμονιζομένων, καὶ ψόγους τῶν τρεσάντων ὡς ἀλγεινὸν καὶ κακοδαίμονα βιούντων βίον». Μετὰ ταῦτα τίς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι καὶ τὰ ἐπόμενα τὰ κακῶς κατ' ὀνομαστικὴν φερόμενα εἶνε μέρος τῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς περιεχομένων; Ἄλλ' ἵνα συντακτικῶς συναφθῶσι πρὸς τὰ ἄλλα μέρη τῶν περιεχομένων, ἀνάγκη νὰ γραφῶσι κατ' αἰτιατικὴν: ἐπαγγελίαν τε καὶ μεγαλαυχίαν πρὸς ἀρετὴν πρέπουσαν ταῖς ἡλικίαις. Εἶνε δὲ αὕτη ἡ ἐπαγγελία καὶ μεγαλαυχία πρὸς ἀρετὴν ἢ πρέπουσα ταῖς ἡλικίαις, ἡ γνωστὴ ἐκείνη τῶν τριῶν χορῶν τῶν τριῶν ἡλικιῶν: γερόντων, ἀνδρῶν καὶ παίδων, περὶ ὧν τὸ εὐθὺς ἐπόμενον ἐπιτήδευμα 15 διαλαμβάνει.

Σελ. 193, 16 [241 A]:

Ἄλλη (ἄδνηλος Λάκαινα) ἀκούσασα τὸν υἱὸν ἐν παρατάξει πεσόντα ἔφη ἑδειλοὶ κλαιέσθωσαν· ἐγὼ δὲ σε, τέκνον, ἄδακρυς καὶ ἰλαρὰ θάπτω ἑτὸν καὶ ἐμὸν καὶ Λακεδαιμόνιον'.

Ἐάν τις ἀφαιρέσῃ τὰς κατ' ἐμὲ παρεμβεβλημένας τρεῖς λέξεις καὶ

ἐμὸν καί, τὰ λοιπὰ τοῦ ἀποφθέγματος ἀποτελοῦσι τὸ ἐξῆς ἐλεγείον, ὅπερ θὰ ἦτο ἐπίγραμμα ἀντιθέτου ἐννοίας παρά τὴν τῶν δύο προηγουμένων (ἐν τῇ αὐτῇ σελ.):

Δειλοὶ κλαιέσθωσαν· ἐγὼ δέ σε, τέκνον, ἄδακρυς
καὶ ἰλαρὰ θάπτω τὸν Λακεδαιμόνιον.

Περὶ δὲ τοῦ «Λακεδαιμόνιον» παράβαλε τὸ ἐν τῇ αὐτῇ σελ. τῆς Δαματρίας ἐπίγραμμα :

τὸν παραβάντα νόμους Δαμάτριον ἔκτανε μήτηρ
ἅ Λακεδαιμονία τὸν Λακεδαιμόνιον.

Σελ. 218, 15 [251 B]:

καὶ διατριβῆς γενομένης, σπαργῶν καὶ μεθύων ὁ Λεύκιος αὐτὸς ἐξανέστη μεταξὺ πίνων πρὸς ὄργην.

Εἰς τῶν ξεναγῶν τῶν περὶ τὸν τύραννον Ἀριστότιμον, Λεύκιος τὸ ὄνομα, ἐπεμψεν ὅπως ἀπαγάγῃ τὴν τοῦ Φιλοδήμου καλὴν θυγατέρα Μίκκαν· ἡ κόρη ἠρνεῖτο καὶ παρεκάλει τὸν πατέρα νὰ μὴ τὴν παραδώσῃ· μετὰ ταῦτα ἔπονται τὰ παρατεθέντα. Ἄλλ' ἵνα ταῦτα προσαρμοσθῶσιν εἰς τὴν ὅλην διήγησιν, ἀνάγκη τὸ μὲν γενομένης νὰ διορθωθῇ εἰς γινομένης· διότι ἡ διατριβὴ δὲν εἶχε συμπληρωθῇ, ἀλλ' ἐξηκολούθει γινομένη· τὸ δὲ «αὐτὸς ἐξανέστη . . . πρὸς ὄργην» νὰ μεταγραφῇ: «αὐτὸς ἐξανέστη . . . πρὸς ἀρπαγὴν»· διότι ἰδὼν ὅτι δὲν προσήγετο ἡ παρθένος ὑπὸ τῶν πεμφθέντων, αὐτὸς ἐξανέστη τοῦ συμποσίου οὐχί, ὡς κακῶς λέγεται, πρὸς ὄργην, ἀλλὰ πρὸς ἀρπαγὴν, ἧγουν διὰ τῆς βίας προσαγωγὴν.

Σελ. 230, 13 [256 A]:

δύσφορα μὲν οὔν καὶ τῇ Ἀρεταφίλα τὰ οἰκεῖα κακά . . . ἡνία δὲ μάλλον αὐτὴν ἢ πατρὶς οἰκτρὰ πάσχουσα παρ' ἀξίαν.

Ἀρεταφίλα ἢ Κυρηναία ἦτο καλὴ καὶ συνετὴ γυνὴ τοῦ Φαιδίου. Ὁ δὲ Νικοκράτης γενόμενος τύραννος ἐφόνευσεν αὐτῆς τὸν ἄνδρα καὶ ἔγημεν αὐτὴν ἄκουσαν· καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ κακὰ διέπραξεν ἐν Κυρήνῃ. Μετὰ ταῦτα ἔπεται τὸ παρατεθὲν χωρίον, ἐν ᾧ προφανῶς ἀνάγκη νὰ γείνη μετὰθεσις τοῦ καὶ μετὰ τὸ Ἀρεταφίλα, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἀντιθέσεως. Ἴδε καὶ ἐν σελ. 6 ἄτοπον μετὰθεσιν τοῦ καί.

Σελ. 233, 17 [257 C]:

τέλος δὲ γενομένης διατριβῆς κτλ.

Καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἀνωτέρω (σ. 218, 15), διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους γραπτέον *γινομένης*.

Σελ. 260, 23 [268 A]:

τὸ γὰρ παλαιὸν ὁ Μάρτιος ἠριθμεῖτο *πρότερος*, ὡς ἄλλοις τε πολλοῖς δῆλόν ἐστι τεκμηρίοις καὶ μάλιστα τῷ τὸν πέμπτον ἀπὸ τοῦ Μαρτίου Πέμπτον καὶ τὸν ἕκτον Ἔκτον ὀνομάζεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐφεξῆς ἄχρι τοῦ τελευταίου, ὃν Δεκέμβριον καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου δέκατον ἀριθμούμενον.

Δὲν ἀπαιτεῖται πολὺ σοφία, ἵνα ἐννοήσῃ τις ἐκ τῶν παρατεθειμένων ὅτι ὁ Πλούταρχος δὲν ἔγραψε *πρότερος*, ἀλλὰ *πρῶτος*.

Σελ. 268, 26 [271 B]:

οὐδὲ γὰρ τὸν Διόνυσον ὁμνύουσιν ὑπὸ στέγη, ξένον ὄντα καὶ αὐτόν, *εἴπερ ἐστὶ Διόνυσος*.

Τὰς τελευταίας λέξεις, παραληφθεῖσας ὑπὸ τοῦ Ξυλάνδρου ἐν τῇ λατινικῇ μεταφράσει, ὁ μὲν Wyttembach ὑπόπτεισε μόνον ὡς ξένον παρέμβλημα· ὁ δὲ Γ. Ν. Βερναρδάκης συνεπλήρωσεν «εἴπερ ἐστὶ Διόνυσος ὁ Βάκχος»· ἀλλ' οὔτε παρέμβλημα μοὶ φαίνεται, οὔτε τὴν συμπλήρωσιν νομίζω εὔστοχον· διότι οὐδεὶς ἐδύνατο ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι Διόνυσος καὶ Βάκχος ἦτο ἡ αὐτὴ θεότης. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἴσως ἀμφίβολον, ἦτο ἂν ὁ τῶν Ῥωμαίων *Liber* ἦτο ὁ Διόνυσος. Τοῦτο λοιπὸν εἶνε τὸ ἐλλείπον ὑποκείμενον· καὶ τὸ ὅλον χωρίον συμπληρωτέον: *εἴπερ* <ὁ *Λίβερ*> *ἐστὶ Διόνυσος*. Ἐκ ταύτης τῆς συμπληρώσεως φαίνεται καὶ ἡ αἰτία τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ὑποκειμένου ὁ *Λίβερ*, ἡ ὁμοιοκαταληξία δηλ. αὐτοῦ καὶ τοῦ *εἴπερ*.

Σελ. 280, 15 [276 A]:

ἢ μᾶλλον ὡς νῦν ὀνομάζουσιν αὐτὴν Ὀραν μκκυνομένης τῆς προτέρας συλλαβῆς, ἐπιστρεφῆ τινα καὶ πολυωρητικὴν θεόν, ἣν διαφυλακτικὴν καὶ φροντιστικὴν οὔσαν οὐδέποτε ῥάθυμον οὐδ' ὀλίγωρον εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων ἐνόμιζον;

Ἴνα τὸ χωρίον τοῦτο παράσχη ὀρθὴν τε καὶ ἐλληνίζουσαν τὴν ἔνοιαν, ἀνάγκη μετὰ μὲν τὸ μᾶλλον νὰ στιχθῇ ὑποδιαστολή· τὸ δὲ ἦν, ὅπερ ὁ Madvig διαγράφει, νὰ τραπῇ εἰς ἦ (ἴδ. σελ. 283, 17).

Σελ. 283, 21 [277 B]:

τὸ δὲ τῆς εὐχῆς πότερον οὐκ ἐπ' ἀνθρώπων ἐστὶν οἰκογενῶν *μηδένα* χρηστὸν γενέσθαι, ἀλλὰ κυνῶν κτλ.

Τεθείσης ἐν ἀρχῇ τῆς ἐρωτήσεως 'Διὰ τί τῇ καλουμένῃ Γενεΐτῃ Μάνῃ κύνα θύουσι καὶ κατεύχονται μηδένα χρηστὸν ἀποβῆναι τῶν οἰκογενῶν;' περὶ μὲν τῆς τοῦ κυνὸς θυσίας ἐδόθη οἰαδῆποτέ τις ἐξήγησις· διὰ δὲ τῶν παρατεθειμένων ἐπιχειρεῖ ὁ Πλούταρχος ν' ἀποκριθῆ εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐρωτήσεως. Ἄλλ' ἐν τούτοις ἀπορῶ πῶς δὲν παρατηρήθη ὅτι τὸ μηδένα χρηστὸν γενέσθαι οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ σχόλιον τοῦ: τὸ δὲ τῆς εὐχῆς (=τὸ δ' ἐν τῇ εὐχῇ), ὅπερ προσεγράφη μὲν ὑπὸ τινος ἀναγνώστου εἰς τὸ περιθώριον, ἐκεῖθεν δὲ παρελήφθη ὑπὸ ἀκρίτου βιβλιογράφου εἰς τὸ κείμενον εἰς θέσιν ὅλως ἀνάρμοστον. Ἄν ἤθελεν ὁ Πλούταρχος χάριν μείζονος σαφηνείας νὰ ἐπεξηγήσῃ τὴν εὐχὴν, θὰ ἔγραφε τὸ κατ' ἐμὲ σχόλιον εὐθὺς μετὰ τὸ: τὸ δὲ τῆς εὐχῆς.

Σελ. 291, 14 [280 B]:

Λούπερκοι δ' εἰσὶν οἱ τοῖς Λουπερκαλίσις γυμνοὶ διαθέοντες ἐν περιζώμασι καὶ καθικνούμενοι σκύτει τῶν ἀπαντῶντων καὶ 'φεβράριον' τὸ τῶν σκυτῶν ἦθει καθικνεῖσθαι.

Χωρὶον τι ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἄντωνίου, τὸ ἐν κεφ. IB', ἐν ᾧ περιγράφονται τὰ Λουπερκάλια, συνεπικουρεῖ εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ἀνωτέρω παρατεθειμένων: «διαθέουσι δὲ τῶν εὐγενῶν νέοι πολλοὶ καὶ τῶν ἀρχόντων ἀληλιμμένοι λίπα, σκύτεσι λασίοις καθικνούμενοι μετὰ παιδιᾶς τῶν ἐντυγχανόντων». Ὁ πληθυντικὸς σκύτεσι ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἄντωνίου εἶνε ὁ ὀρθὸς καὶ ἀκριβής, διότι περὶ πολλῶν ὁ λόγος· ὅθεν οὐ μόνον τὸ σκύτει γραπτέον σκύτεσι, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλως ἀκατανόητον τῶν σκυτῶν ἦθει ἐπίσης διορθωτέον εἰς τοῖς σκύτεσι. Τὸ φεβράριον, ὅπερ οὐδὲν σημαίνει, διώρθωσα μὲν καὶ ἄλλοτε, καθ' ἃ καὶ ὁ ἐκδότης ὑπεσημείωσεν, ἐπιμένω δὲ καὶ νῦν εἰς τὴν διόρθωσιν φεβρουάρε.

Σελ. 300, 10 [283 D]:

ὅπου κἂν βαδίζων ἐν δημοσίῳ * *, πᾶσι νόμος ἐστὶ καθαίρεσθαι καὶ ἰγνίζεσθαι τὸ σῶμα καθάπερ μεμιασμένος.

Ὁ λόγος περὶ τῆς ἀσυλίας καὶ ἱερότητος καὶ ἀγιότητος τοῦ ῥωμαίου δημάρχου. Τὸ ὀρθῶς σημειωθὲν προφανὲς χάσμα ὁ μὲν ἐκδότης μετὰ τινος ἐνδοιασμοῦ συνεπλήρωσε προτείνας τὴν γραφήν: ἐν δημοσίῳ πάθη τι, πᾶσι νόμος κτέ. Ἡμεῖς δὲ νομίζομεν ὅτι τὸ μὲν ὅλως ἄτοπον πᾶσι εἶνε κακὴ ἀνάγνωσις τοῦ πάθη, μεταξὺ δὲ τούτου καὶ τοῦ δημοσίῳ ὑπῆρχε τὸ κακόν τι ἢ τι κακόν. Οὕτως εὐοδοῦται ἀπροσ-

κόπτως ἡ ἔννοια, ἀποκαθισταμένου τοῦ χωρίου ὡς ἐξῆς : κἂν βαδί-
ζων ἐν δημοσίῳ κανόνι τι πάθῃ (ὁ δήμαρχος), νόμος ἐστὶ κτέ.

Σελ. 324, 1 [292 E]:

ἔστιν οὖν πύσιος ὁ 'βύσιος', ἐν ᾧ πυστιῶνται καὶ πυνθά-
νονται τοῦ Θεοῦ· τὸ γὰρ ἐννοεῖν καὶ πάτριον, ἐν τῷ μὲν
γὰρ τούτῳ χρηστήριον ἐγίγνετο καὶ ἐβδόμην ταύτην νομί-
ζουσι τοῦ Θεοῦ γενέθλιον.

Ὁ μὲν ἐκδότης, ἐννοήσας ὅτι ἄτοπος εἶνε ἡ παραδεδομένη γραφή,
προτείνει τὴν διόρθωσιν αὐτῆς, γράφων ἀντὶ τοῦ «τὸ γὰρ ἐννοεῖν» :
τοῦτο γὰρ ἐννοεῖν. Καὶ οὕτως ἡ μὲν ἔννοια θεραπεύεται ὁπωσοῦν·
ἡμεῖς δὲ νομίζομεν πιθανώτερον ὅτι ὁ Πλούταρχος ἔγραψεν «οὕτω
γὰρ ἐννοεῖν» (δηλ. ὡς πύσιον τὸν 'βύσιον'), διότι διὰ τῆς διορθώ-
σεως ταύτης καταδεικνύεται καὶ τὸ αἴτιον τῆς διαφθορᾶς τοῦ κειμέ-
νου. Γραφομένων κατὰ συνέχειαν τῶν λέξεων : «θεουουτωγὰρ ἐννοεῖν»
καὶ παραλειφθείσης ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου τῆς ἐτέρας τῶν διφθόγγων
ου, ἔμεινεν ἡ ἄτοπος γραφή θεουτωγὰρ ἐννοεῖν, ἣτις γραμματικῶς
διορθωθείσα, ἀπετέλεσε τὴν νῦν κοινῶς φερομένην, οὐδεμίαν δὲ ὀρθὴν
ἔννοιαν παρέχουσαν. Τὸ δὲ ἄλλο ἀμάρτημα : «ἐβδόμην ταύτην νομί-
ζουσι τοῦ Θεοῦ γενέθλιον» ποῖαν ἐπιδέχεται ἐρμηνείαν ; περὶ οὐδε-
μιᾶς ἡμέρας ἔγεινε λόγος, εἰς ἣν νὰ δύναται τὸ ταύτην ἢ ἀναφέρηται,
ἀλλὰ περὶ μηνός· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἀκαταλήπτου ἐβδόμην ταύτην πεί-
θομαι ὅτι ὁ Πλούταρχος ἔγραψε τὴν ἐβδόμην τούτου (τοῦ βυσίου
μηνός).

Σελ. 334, 22 [297 A]:

Ἐν τέλει τοῦ 25 κεφαλαίου, οὗ ἡ ἀρχὴ 'τίς ἀλάστωρ ἀλιτήριος
παλαμναῖος;', μετὰ τὸ γεγράφασι νομίζω ὅτι πρέπει νὰ σημειωθῇ
χάσμα· διότι περὶ μὲν ἀλάστωρος καὶ ἀλιτηρίου γίνεται λόγος, οὐχὶ
δὲ καὶ περὶ παλαμναίου. Ὁμοίᾳ παράλειψι παρατηρεῖται καὶ ἐν
σελ. 337, 19 [298 C] μετὰ τὸ καταλιποῦσαι· διότι καὶ ἐν τούτῳ
τῷ κεφαλαίῳ δὲν γίνεται λόγος πρὸς ἐξήγησιν τοῦ 'διὰ τί τοῖς θε-
σμοφορίοις αἱ τῶν Ἐρετριέων γυναῖκες . . . Καλλιγένειαν οὐ καλοῦσιν;'.
Σελ. 337, 20 [298 C]:

'Τίνες οἱ ἀειναῦται παρὰ Μιλησίοις;' τῶν περὶ Θόαντα
καὶ Δαμασίνωρα τυράννων καταλυθέντων, ἑταιρεῖαι δύο
τὴν πόλιν κατέσχον, ὧν ἡ μὲν ἑκαλεῖτο Πλουτίς, ἡ δὲ Χει-

ρομάχα· κρατήσαντες οὖν οἱ δυνατοὶ καὶ τὰ πράγματα περιστήσαντες εἰς τὴν *ἐταιρείαν*, ἐβουλεύοντο περὶ τῶν μεγίστων ἐμβαίνοντες εἰς τὰ πλοῖα κτέ.

Ὁ Πλούταρχος ἔγραψεν «εἰς τὴν *ἐαυτῶν ἐταιρείαν*»· ὁ δὲ βιβλιογράφος ἀποπλανηθεὶς ἀπὸ τοῦ *ε* τοῦ *ἐαυτῶν* εἰς τὸ *ε* τοῦ *ἐταιρείαν* παρέλειψε τὰ ἐν τῷ μεταξύ.

Σελ. 350, 17 [303 E]:

φεύγουσαι Διόνυσον αἱ Ἀμαζόνες ἐκ τῆς Ἐφεσίων χώρας εἰς Σάμον διέπλευσαν· ὁ δὲ ποιησάμενος πλοῖα καὶ διαβάς μάχην συνῆψε καὶ πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτεινε περὶ τὸν τόπον τοῦτον, ὃν διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ῥυέντος αἵματος οἱ θεώμενοι Πάναιμα θαυμάζοντες ἐκάλουν. τῶν δὲ φ*** ἀποθανεῖν τινες λέγονται περὶ Φλοιὸν κτέ.

Οὕτως ἐξέδωκε τὸ χωρίον ὁ τε Dübner καὶ ὁ ἐκδότης, ὅστις σημειώνει ὅτι τὸ χειρόγραφον E ἐν τῶν πολλοῦ λόγου ἀξίων μετὰ τὸ φ καταλείπει χάσμα 5 γραμμάτων, ὅπερ συνεπληρώθη ἐν ἄλλοις χειρογράφοις διὰ τοῦ ὅλως ἀδιανοήτου φάντων, ὑπὸ δὲ τοῦ Στεφάνου διὰ τοῦ φονευθέντων, ὅπερ ἐξ ἀνάγκης παρέλαβεν ὁ Wyttenbach σημειώων ὅτι ὑπ' ἄλλων διωρθώθη εἰς φονευθεισῶν. Ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἐν τῷ E χάσμα δὲν χωρεῖ πλειότερα τῶν 5 μετρίου πάχους γραμμάτων δὲν ἔπεται ὅτι ἀκριβῶς τόσα ἦσαν καὶ τὰ ἐξαφανισθέντα· διότι ἀκρίβεια τοικύτη μόλις ἐγχωρεῖ ἐν ταῖς ἐπὶ τῶν λίθων ἐπιγραφαῖς ἢ ἐν τοῖς ἐφθαρμένοις καὶ διατρήτοις χειρογράφοις, οἷα τὰ ἐπὶ παπύρου· ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ καταλιπὼν τὸ χάσμα βιβλιογράφος δὲν εἶνε βέβαιον ὅτι ἀκριβῶς ἐξεμέτρησεν αὐτὸ κατὰ τὰ ἐξαφανισθέντα γράμματα. Διὰ τοῦτο ἂν συμπλήρωσις τις, καλῶς θεραπεύουσα τὴν ἔννοιαν, εἶνε κατὰ ἐν ἢ δύο γράμματα μακροτέρα ἢ βραχυτέρα, δὲν πρέπει ν' ἀποκρουσθῇ. Ἡμεῖς λοιπὸν νομίζομεν ὅτι ἡ γνησία γραφὴ ἦτο φυγουσῶν, δηλ. ἀπὸ τῆς περὶ τὰ Πάναιμα μάχης, ὅπου πολλάί, λέγει, ἔπεσον, αἱ δὲ ἄλλαι φυσικῶ τῷ λόγῳ ἔφυγον· τούτων λοιπὸν τῶν φυγουσῶν τινες λέγονται ἀποθανεῖν περὶ Φλοιόν.

Σελ. 374, 15 [313 A]:

Ἀτεπόμαρος Γάλλων βασιλεὺς Ῥωμαίοις πολεμῶν ἔφη μὴ πρότερον ἀναχωρῆσαι, ἐὰν μὴ τὰς γυναῖκας εἰς συνουσίαν ἐκδῶσι· τῶν δὲ διὰ συμβουλήν *θεραπεινίδων* πεμψάν-

των τὰς δούλας, κοπωθέντες οἱ βάρβαροι τῇ ἀλήκτῳ συνουσία ὑπνώθησαν.

Θαυμάζω πῶς ὁ πληθυντικός *θεραπαινίδων* δὲν διωρθώθη εἰς τὸν μόνον ὀρθὸν ἐνικὸν *θεραπαινίδος*, οὐ μόνον διότι δύσκολον ἦτο συμβουλή τοιαύτη νὰ δοθῇ ὑπὸ πολλῶν ὁμοῦ *θεραπαινίδων*, ἀλλὰ καὶ διότι ῥητῶς ἐν τοῖς εὐθύς ἐπομένοις λέγεται «ἡ δὲ Ῥητᾶνα (αὕτη γὰρ ἦν ἡ τοῦτο συμβουλεύσασα) κτέ».

Σελ. 433, 8 [336 D]:

τὸν δὲ Σαρδαναπάλου βίον ἄν τις . . . θεασάμενος εἴποι τοῦτο τῶν τῆς Τύχης ἀγαθῶν τρόπαιον εἶναι. τί οὖν ἐάσωμεν τὴν Τύχην Ἀλεξάνδρου μετὰ Σαρδανάπαλον ἄψασθαι καὶ τοῦ μεγέθους ἐκείνου καὶ τῆς δυνάμεως ἀντιποιεῖσθαι;

Τὸ μετὰ *Σαρδανάπαλον* οὐδεμίαν προσήκουσαν ἔννοιαν παρέχει εἰς τοὺς διαλογισμοὺς τοῦ συγγραφέως· ἐάν τις τῶν νομιζομένων εὐτυχῶν ἔζησε μετὰ τὸν Σαρδανάπαλον, τοῦτο δὲν εἶνε λόγος ἀποχρῶν τοῦ νὰ μὴ θεωρῆται ὁ τοιοῦτος ὡς προϊὸν τῆς τύχης. Ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς ἔγραψεν ἀναντιρρήτως κατὰ *Σαρδανάπαλον*, ὃ ἐ. κατὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἠψατο τοῦ Σαρδαναπάλου. Ἡ δὲ ἔννοια ἡ μόνη ὀρθὴ εἶνε: Θὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ θεωρηθῇ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ὡς ἔργον τῆς Τύχης, ὅπως ὑπῆρξεν ὁ Σαρδανάπαλος;

Αὐτόθι, 23 [336 E]:

Εἴπωμεν οὖν, ὅτι μικροὺς ἢ Τύχην καὶ περιδεεῖς ποιεῖ καὶ ταπεινόφρονας. ἀλλ' οὐ δίκαιον οὔτε κακίαν εἰς ἀτυχίαν οὔτ' ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν εἰς εὐτυχίαν τινὰ τίθεσθαι. μέγα δὲ τῷ ἄρχειν Ἀλέξανδρον ἢ Τύχην. καὶ γὰρ ἔνδοξος ἐν ἐκείνῳ κτλ.

Ἀπορῶ πῶς δὲν κατενοήθη, ὅτι οὗτος ὁ λόγος ὅλος εἶνε ἐρωτηματικός, ὅπως καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι προηγηθέντες, δι' ὧν γίνεται ὁ ἔλεγχος τῆς γνώμης ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ὑπὸ τῆς Τύχης ἔγεινε μέγας. Τούτου δὲ μὴ κατανοηθέντος, οὐδὲν ἄπορον ὅτι καὶ ἡ πρότασις «μέγα δὲ τῷ ἄρχειν Ἀλέξανδρον ἢ Τύχην», ἥτις καθ' ἑαυτὴν οὔτε κατὰ τὴν σύνταξιν οὔτε κατὰ τὴν ἔννοιαν εὐοδοῦται, δὲν ὑγιαίνει καὶ ἔχει χρεῖαν μικρᾶς τινος διορθώσεως. Ἴδου πῶς νομίζω ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ στιχθῇ καὶ διορθωθῇ ὅλον τοῦτο τὸ χωρίον: «Εἴπωμεν οὖν . . . ταπεινόφρονας—ἀλλ' οὐ δίκαιον . . . τίθεσθαι.—μέγαν δὲ τῷ ἄρχειν

Ἄλέξανδρον ἢ Τύχην;» Ἡ δὲ ἔννοια τῶρα εἶνε φανερά: Πρέπει ἄρα γε νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Τύχη κάμνει τοὺς ἀνθρώπους μικροὺς καὶ περιδεεῖς καὶ ταπεινόφρονας—ὅπερ ἄδικον—μέγαν δὲ τὸν Ἄλέξανδρον ἔκαμεν ἢ Τύχη τῷ ἄρχειν, ὃ ἐ. ἐν τῷ ἄρχειν, διὰ τῆς ἀρχῆς; Καὶ τὰ ἐπόμενα δὲ οὐδὲν ἄλλο ὄντα ἢ ἀνάπτυξις τῆς τελευταίας ἐρωτήσεως, ἐρωτηματικῶς πρέπει ν' ἀναγνωσθῶσιν.

Σελ. 463, 20—464, 2 [348 E]:

ἔνθεν μὲν δὴ προσίτωσαν ὑπ' αὐλοῖς καὶ λύραις ποιηταὶ λέγοντες καὶ ἄδοντες . . . καὶ σκευὰς καὶ προσωπεῖα καὶ μηχανὰς ἀπὸ σκηνηῆς περιάκτους καὶ τρίποδας ἐπινικίους κομίζοντες.

Ὁ καὶ μικρὰν γνῶσιν ἔχων τοῦ ἀρχαίου σκηνηκοῦ διακόσμου δὲν ἀγνοεῖ ὅτι διάφοροι εἶνε αἱ μηχαναὶ ἀπὸ σκηνηῆς καὶ αἱ περιάκτοι καὶ αἱ μὲν μηχαναὶ ἀπὸ σκηνηῆς μνημονεύονται καὶ κατωτέρω ἐν στ. 9 μετ' ἄλλων τῆς δραματικῆς διδασκαλίας παρακολουθημάτων: «σκευῶν δὲ καὶ προσώπων (γρ. προσωπείων, ὅπως καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ) καὶ ξυστίδων ἀλουργῶν καὶ μηχανῶν ἀπὸ σκηνηῆς καὶ χοροποιῶν καὶ δορυφόρων κτλ.», χρησιμεύουσι δὲ εἰς ποικίλας ἀνάγκας τῆς παραστάσεως, εἰς τὸ νὰ καταβιβάζωσι θεοὺς ἢ ἥρωας ὡς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς ὕψος τι τῆς σκηνηῆς ἢ αἴφνης νὰ ἐξαφανίζωσι πρόσωπα ἢ νὰ μιμηθῶσι βροντάς, κεραυνούς κ. ἄ. τ. Αἱ δὲ περιάκτοι, οὐσιαστικῶς λαμβανόμεναι, εἶνε τριγωνικὰ πρίσματα, ἐκατέρωθεν τῆς σκηνηῆς ἐμπεπηγμένα οὕτως, ὥστε νὰ περιστρέφονται περὶ τὸν ἄξονά των καὶ νὰ παρουσιάζωσι διὰ τῶν τριῶν ἐδρῶν των ἄλλοτε ἄλλην σκηνογραφίαν. (Ἰδ. περὶ τε τῶν μηχανῶν καὶ τῶν περιάκτων. A. Müller Lehrbuch der griech. Bühnenalterthümer, 1886 σ. 152 ἐξῆς). Ἐν τῷ ἡμετέρῳ λοιπὸν χωρίῳ φανερόν ὅτι αἱ περιάκτοι δὲν δύνανται νὰ εἶνε ἐπίθετον τοῦ «μηχανάς», ἀλλ' οὐσιαστικόν· καὶ ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὁ καὶ πρὸ τοῦ περιάκτους.

Σελ. 467, 2 [349 F]:

ἀλλ' ἔκτη μὲν ἰσταμένου Βονδρομιῶνος ἐσέτι νῦν τὴν ἐν Μαραθῶνι νίκην ἢ πόλιν ἐορτάζει· ἔκτη δ' ἐπὶ δέκα μηνὸς οἰνοχοεῖται τῆς Χαβρίου περὶ Νάξον ἐπινίκια ναυμαχίας.

Ὁ μὲν ἐκδότης ὀρθῶς ποιῶν ἀντὶ τοῦ ἔκτη δὲ μηνός, ὅπερ παρὰ Dübner εὔρηται διωρθωμένον εἰς ἔκτη δὲ μεσοῦντος, συνεπλήρωσε τὸ

χάσμα ἐκ τοῦ βίου τοῦ Φωκίωνος (5' ἐν τέλει) προσθέσας τὸ ἐπὶ δέκα, ἀλλὰ δὲν συνεπλήρωσεν ὀλοσχερῶς αὐτό· διότι ἡ φράσις *ἔκτη δ' ἐπὶ δέκα μηνὸς* προκειμένου περὶ μηνὸς ὠρισμένου καὶ ἤδη εἰρημένου, τοῦ Βοηδρομιῶνος, δὲν ἐλληνίζει ὀρθῶς· ἀνάγκη ἢ νὰ διαγραφῇ τὸ *μηνός*, ὡς ἐξυπακουόμενον ἐκ τῶν ἀνωτέρω προσηκόντως, ἢ, ὅπερ ὀρθότερον, νὰ ὑποτεθῇ τὸ χάσμα εὐρύτερον, καὶ νὰ γραφῇ *ἔκτη ἐπὶ δέκα τοῦ αὐτοῦ μηνός*.

Σελ. 476, 9 [353 C]:

Ταῦτα μὲν οὖν Εὐδοξος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς περιόδου λέγεσθαί φησιν οὕτως ὑπὸ τῶν ἱερέων.

Ποία εἶνε ἡ περίοδος, ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς ὁποίας λέγει ταῦτα ὁ Εὐδοξος; Βιβλίον τοῦ Εὐδόξου ἀπλῶς *Περίοδος* ἐπιγραφόμενον δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ *Γῆς περίοδος*, ὅπερ ὁ Πλούταρχος ὑπὸ τὴν ἀδιάφθορον ἐπιγραφὴν μνημονεύει ἐν τῷ Ὅτι οὐδὲ ζῆν ἔστιν ἡδέως κατ' Ἐπίκουρον κεφ. 10 (1093 C) «ἡ γῆς περι[όδου] Εὐδοξος, ἡ κτίσεις καὶ πολιτείας Ἀριστοτέλης». (Περὶ ταύτης τῆς συγγραφῆς τοῦ Εὐδόξου, ὅστις εἶνε διάφορος τοῦ περιβοήτου ἀστρονόμου, ἴδε Christ Geschichte der gr. Litteratur σ. 431). Ἐνταῦθα λοιπὸν γραπτέον τῆς *Γῆς* περιόδου. Τὸ σφάλμα εἶνε προφανὲς πόθεν προέκυψεν.

Σελ. 488, 1 [357 F]:

ὡσπερ ἀμέλει καὶ τὸ δεικνύμενον αὐτοῖς εἰδῶλον ἀνθρώπου τεθνηκότος ἐν κιβωτίῳ περιφερόμενον οὐκ ἔστιν ὑπόμνημα τοῦ περὶ Ὀσίριδος πάθους, ἢ τινες ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' οἰνωμένους παρακαλεῖν αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς παροῦσι καὶ ἀπολαύειν, ὡς πάντας αὐτίκα μάλα τοιούτους ἐσομένους, *ἄχαριν ἐπίκωμον ἐπεισάγουσιν*.

Οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν, ὅτι αἱ τελευταῖαι λέξεις «ἄχαριν ἐπίκωμον ἐπεισάγουσιν» πάντῃ ἀσυναρτήτως πρὸς τὰ προηγούμενα ἔχουσαι, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ παρέμβλημα ἐκ τοῦ περιθωρίου τοῦ χειρογράφου εἰς τὸ κείμενον τοῦ συγγραφέως ἀτόπως εἰσκομισθέν. Εἰς δὲ τὸ περιθώριον ἐγράφη ὡς παρατήρησις τινὸς τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ συγγράμματος, ἀνθρώπου εὐαισθήτου καὶ φιλοκάλου, ὅστις ἐθεώρησε τὸ ἐν τοῖς συμποσίοις τῶν Αἰγυπτίων γινόμενον ὡς *ἄχαριν ἐπίκωμον*.

Ἐν Ἀθήναις 24 Ὀκτωβρίου 1897.

I. Πανταζίδης.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΣΧΟΛΙΩΝ

1) Scholia in Sophoclis tragoedias septem . . . descripsit Petrus Elmsley . . . Oxonii, 1835.

2) Scholia in Sophoclis tragoedias vetera e codice Laurentiano . . . edidit . . . Petrus N. Papageorgius. Lipsiae, Teubner, 1888.

Πρὸ καιροῦ πολλοῦ παρακληθεὶς εἶχον ἀναλάβη νὰ γράψω περὶ τῶν παλαιῶν σχολίων τοῦ Σοφοκλέους. Ἀλλὰ τότε περὶ πολλὰς ἐργασίας περιεσπασμένος, καὶ μάλιστα περὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑθικῶν τοῦ Πλουτάρχου, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐκτελέσω τὴν ὑπόσχεσίν μου. Νῦν δὲ σχολῆς τυχῶν ἀπεφάσισα ν' ἀναγράψω ἐνταῦθα κατ' ἐκλογὴν τινὰς μόνον τῶν σημειώσεών μου, τὸ μὲν διότι πολλαὶ ἐξ αὐτῶν δὲν εἶνε εἰσέτι ὠριμοὶ πρὸς δημοσίευσιν, τὸ δὲ διότι ἂν ἤθελον περισυλλέξῃ πάντα τὰ ἐκασταχοῦ σεσημειωμένα μοι, ἤθελον συναποτελέσῃ διατριβὴν ὑπερβαίνουσαν κατὰ πολὺ τὰ ὅρια τῆς ἐπετηρίδος. Ἴσως δὲ ἄλλοτε τυχῶν καὶ πάλιν σχολῆς ἢ καὶ ἀφορμῆς τινος δοθείσης μοι σημειώσω τινὰ ἄξια λόγου. Ἡ ἔκδοσις τῶν σχολίων τοῦ Σοφοκλέους παρέχει ἀφθονον συλλογὴν καὶ ἀφορμὴν κριτικῶν παρατηρήσεων, παρίσταται δὲ ἀνάγκη νὰ γίνῃ νέα ἔκδοσις ἐπὶ ἄλλων βάσεων στηριζομένη, καὶ ἄλλως καὶ διότι ὑποθέτω ὅτι θὰ συνήχθη ἤδη ἰκανὸν πρὸς τοῦτο ὑλικόν. Ἀπορίας δ' ἄξιον εἶνε ὅτι οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων ἐπεχείρησε ν' ἀναγγείλῃ καὶ κρίνῃ τὴν ἔκδοσιν ταύτην μέχρι τῆς σήμερον, ἂν καὶ παρῆλθον ἰκανὰ ἔτη. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν δυστυχῶς καὶ ἡ ἐπιστήμη ἔχει τὰ κόμματα τῆς, οὐδὲ κατίσχυσεν ἔτι ἡ σώφρων καὶ ἀληθῶς ἐπιστημονικὴ κριτικὴ, ἣτις ἀνεξαρτήτως τῶν προσωπικῶν συμπαθειῶν ἢ ἀντιπαθειῶν περιέπουσα καὶ τιμῶσα τὴν ἀλήθειαν προάγει ἀληθῶς τὴν ἐπιστήμην. Ἀνήκεις εἰς τὸ κόμμα; θὰ ἐπαινεθῆς ἢ τοῦλάχιστον δὲν θὰ ἐξελεγχθῆς. Δὲν ἀνήκεις ἢ θεωρεῖσαι ἐναντίος; θὰ κατηγορηθῆς καὶ θὰ στηλιτευθῆς ἀναξίως ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἢ θὰ ἐπαινεθῆς ὑπερμέτρως ὑπὸ τῶν φίλων. Μέσος ὅρος δὲν ὑπάρχει. Ἡ δὲ ἐκ-

δοσις αὐτῆ ἦτο ἀξία πολλοῦ λόγου καὶ ἐκτενοῦς καὶ σοβαρᾶς κρίσεως, καὶ ἄλλως καὶ διότι εἶνε μία ἐκ τῶν πρώτων, αἵτινες ἐγένοντο ὑπὸ Ἑλληνοσ λογίου ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, πολλοῦ δὲ λόγου ἀξία εἶνε τὰ παλαιὰ τοῦ Σοφοκλέους σχόλια.

Ὡς οἱ πρώτοι διδάσκαλοι τῆς Ἑλλην. γλώσσης ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ ὑπῆρξαν οἱ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Ἑσπερίαν καταφυγόντες καὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα μετενεγκόντες Ἑλληνες, οὕτω δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ τὰ σχόλια τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἦσαν τὰ πρῶτα βιβλία, ἅτινα διέδωκαν, ἐστήριξαν καὶ διηκούλουν τὴν διδασκαλίαν καὶ γνῶσιν τῆς Ἑλλην. γλώσσης. Δαφιλέστατα δὲ εἶνε καὶ τὰ ἄλλα διδάγματα, ἅτινα ἡ φιλολογία ἐπορίσθη καὶ πορίζεται μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τῶν σχολίων τούτων. Τολμῶ δ' εἰπεῖν ὅτι ἂν τις θελήσῃ νὰ συγκρίνῃ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον τὰ παλαιὰ σχόλια πρὸς τὰς ἀρίστας τῶν σημερινῶν ἐκδόσεων, ἢ σύγκρισις θὰ εἶνε ὑπὲρ τῶν σχολίων. Ταῦτα μὲν μένουσι καὶ θὰ μένωσιν, ἐν ᾧ ἐκεῖναι ἔρχονται καὶ παρέρχονται. Καὶ μέχρι δὲ τῆς σήμερον δὲν ἐξεμεταλλεύθη ἡ φιλολογία ὅσον ἔδει τὰ πλούσια ταῦτα μεταλλεῖα, ἐν οἷς ὑπάρχει μὲν ἄφθονος σκωρία, ἀλλὰ καὶ καθαρὸς ἄργυρος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄπεφθος χρυσός. Λυπηρὸν δὲ ὅτι πολλοὶ τῶν ἡμετέρων ἐκδοτῶν σπανίως καταφεύγουσιν εἰς τὰ σχόλια ταῦτα, προτιμῶντες τευτονικὴν σοφίαν καὶ γερμανοβριθῆ ἔρμηνείαν.

Οὐσιῶδες ζήτημα διὰ τὰ παλαιὰ τοῦ Σοφοκλέους σχόλια εἶνε ἂν καλῶς ἐποίησεν ὁ ἐκδότης αὐστηρῶς ἀποχωρίσας καὶ ἐκτυπώσας μόνον τὰ ἐν τῷ Λαυρεντιακῷ κώδικι (Plut. XXXII, G, ὃν ἐφεξῆς θ' ἀποκαλῶ L χάριν συντομίας) σχόλια, χαίρειν δ' ἐάσας τὰ ἄλλα. Δυστυχῶς εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι ὁ κ. Π. Π. ἐζήτησε μὲν τὸ κείμενον τοῦ τε ποιητοῦ καὶ τῶν σχολίων, ἀλλ' ἀνεπαρκῶς ἐξεμεταλλεύθη τὰ λεγόμενα νεώτερα σχόλια (ἴδ. Scholia in Sophoclis tragoedias . . . ed. G. Dindorfius. Vol. II. Oxonii 1852, σελ. 145 κ. ἐ.), ἔτι δ' ἀνεπαρκέστερον τοὺς ἐν τῷ προλόγῳ ὑπὸ τοῦ Dindorf περιγραφομένους κώδικας, καὶ μάλιστα τὸν κώδικα G (n. 2725), ὅστις πολλαχοῦ παρέχει πολυτίμους πληροφορίας, διότι καὶ πολλὰ χάσματα τοῦ L ἀναπληροῖ καὶ πολλὰ χωρία ὀρθότερα καὶ πληρέστερα διέσωσε. Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ νέος ἐκδότης περιῆλθεν εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἑαυτόν, διότι ἐν ᾧ ἐν ταῖς

εἰς τὰ παλ. τοῦ Σοφοκλέους σχόλια Συμβολαῖς αὐτοῦ (Beiträge—Leipzig. Teubner 1881 σελ. 21) ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι ἀξιολογὰ τινὰ σχόλια τοῦ Γ πρέπει νὰ τυπωθῶσιν ἰδιαιτέρως καὶ προσαρτηθῶσιν εἰς νέαν τῶν σχολίων τοῦ Σοφοκλέους ἔκδοσιν, γενόμενος μετὰ ταῦτα ἐκδότης αὐτὸς δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην. Διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην καὶ κατεκρίθη, ἐπιεικέστερον μὲν ἢ δικαιότερον ἐπιτιμήσαντος αὐτὸν τοῦ περιωνύμου Nauck, αὐστηρότερον δὲ καὶ ἀνεπιεικέστερον τοῦ δέοντος τοῦ Wilamowitz, ἀποκαλέσαντος «φρικαλέαν» τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην νέαν ἔκδοσιν τῶν παλαιῶν τοῦ Σοφ. σχολίων. Ἄλλ' ἵνα ἐπανέλθω εἰς τὸν κώδικα Γ, ἂν σχολιά τινὰ τοῦ κώδικος τούτου κακῶς ποιῶν συνέστησε καὶ ἐπεδοκίμασεν ὁ Dindorf, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι πρέπει νὰ καταδικάσωμεν καὶ τὰ ἄλλα σχόλια τοῦ χειρογράφου τούτου, ὡς ὁ κ. Π. Π., ὅστις πολλὰ μὲν τῶν σχολίων τούτων ἤκιστα ὀρθῶς κατέκρινε καὶ ἀπέρριψε, πολλὰ δὲ τῶν τοῦ L ἢ παρηρημήνευσεν ἢ ἀδιόρθωτα κατέλιπεν, ὡς θ' ἀποδείξωμεν ἐφεξῆς. Ἐκαστος ἔχει τὰ ἴδια σφάλματα, ὁ δὲ κ. Π. Π. δὲν ἐξήτασε τὸν κώδικα Γ μεθ' ὅσης ἀκριθείας καὶ προσοχῆς τὸν ἕτερον κώδ. L. Καὶ ἄλλως δὲ ὑπετίμησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν Γ, ὃν ὄφειλεν ἰδίᾳ νὰ παραβάλη καὶ νὰ μὴ περιορισθῆ εἰς τὴν πάντως ἀτελεῖ (ὡς αὐτὸς ὁ κ. Π. Π. ἐν τισὶ χωρίοις ἀπέδειξε) τοῦ κώδ. τούτου ἀντιβολὴν τοῦ Dindorf. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι νέα ἀντιβολὴ τοῦ κώδικος τούτου θὰ παράσχη πολὺτιμα εὐρήματα καὶ δὴ πορίσματα. Ἄναντίρητον δὲ εἶνε ὅτι τὸ χ/φον, ἐξ οὗ ἀντεγράφη ὁ Γ, ἦτο πολὺ πληρέστερον τοῦ L, καίπερ ἄλλως δισκευασμένον, συμφωνοῦν πολλαχοῦ πρὸς τὸ χειρόγραφον τοῦ Σουίδα. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ κ. Π. Π. τῆς ἀξίας τοῦ Γ ἔδωκε δείγματα τινὰ (ἐν ταῖς Beitr.) ἐκ τοῦ Dindorf λαβὼν, αὐτὰ ταῦτα τὰ δείγματα μετὰ τινων ἄλλων ἀξιομνημονεύτων γραφῶν, ἃς καὶ ὁ Dindorf ἐξαίρει, ἠδύνατο ἢ ἐν παραρτήματι ἢ καὶ ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι ν' ἀνατυπώσῃ. Ἐν δὲ τῇ ὑποσημειώσει ἠδύνατο ν' ἀναφέρῃ καὶ πολλὰ ἄλλα χωρία σχετικὰ ἄλλων σχολίων, παλαιῶν λεξικογράφων κτλ. Τίς ἐκώλυεν, ἀφ' οὗ ἢ ἔκδοσις αὕτη τῶν σχολίων ὄφειλε νὰ περιέχῃ πᾶν τὸ χρήσιμον καὶ σχετικὸν καὶ σκόπιμον; Εἶνε ἀληθές ὅτι πολλαχοῦ διώρθωσε τὸ κείμενον τῶν σχολίων ἐκ τοῦ Γ καὶ τῶν παλαιῶν λεξικογράφων, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα τὰ διορθωτέα ὑπολείπονται. Ὑπῆρχεν, ὡς φαίνεται, ἀρχέ-

τυπός τις κώδιξ πληρέστερος, ἐξ οὗ ἀντέγραψαν οἱ ἀντιγραφεῖς τοῦ G. F. H. L καὶ τοῦ Σουίδα ὅσα ἤθελον ἕκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν. Εἰς ἀπόδειξιν τοῦ πληρεστέρου κειμένου ἀναφέρω χάριν συντομίας δύο μόνον παραδείγματα. Ἐν Ἡλέκτ. 706 σ. 135, 8 ἀναγινώσκουμεν τὰ ἀκόλουθα : «λευκιππος Αἰνειᾶν : ἐμοὶ δοκεῖ ὄνομα εἶναι· οὐδὲν γὰρ ἄτοπον ἐπίθετον εἶναι κτλ.».

Ἐν τῇ ὑποσημειώσει ὁ ἐκδότης παρατηρεῖ ὅτι ἀπὸ τῶν λέξεων οὐδὲν γὰρ ἄρχεται νέον σχόλιον· περὶ δὲ τοῦ γὰρ ἐξέφρασε γνώμην ἐν ταῖς Beitr. ὅτι προσετέθη βραδύτερον· ὤφειλε λοιπὸν ἐνταῦθα ν' ἀποκλείσῃ αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ τούτου γενομένου ἡ τοιαύτη παράθεσις δύο γνωμῶν σφόδρα δυσαρεστεῖ· διότι ὅτι δύο γνωμαὶ εἶνε τοῦτο γίνεται φανερόν ὅχι μᾶλλον ἐκ τῶν λέξεων ἢ ἐκ τοῦ ὅλου νοῦ τοῦ σχολίου. Κατὰ μὲν τὴν ἐτέραν τὸ λευκιππος εἶνε ὄνομα κύριον, ὄνομα δ' ἐπίθετον κατὰ τὴν ἐτέραν αὐτῶν. Ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τῆς μιᾶς γνώμης εἰς τὴν ἐτέραν οὐδεμία μετάβασις ὑπάρχει, οὐδεμία διάκρισις γίνεται, τούναντίον δὲ σύγχυσις· διότι, ἐν ᾧ ἡ πρώτη γνώμη εἰσάγεται διὰ τοῦ ἐμοὶ δοκεῖ, μάτην ἀναζητεῖ τις ὁμοίαν εἰσαγωγικὴν τῆς ἐτέρας γνώμης φράσιν. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ δὲν εἶνε σαφῆ. Ἀλλὰ τί τὰ πολλά; Ὑπάρχει χάσμα λανθάνον, ὅπερ, ὡς τρία ἄλλα φανερά συμπληροῖ ὁ G, καθ' ὃν γρ. «οὐδὲν γὰρ ἄτοπον [ἘΝΤΙΘΕΤΑΙ· τινὲς δὲ] ἘΠΙΘΕΤΟΝ εἶναι κτλ.». Ὁ ἀντιγραφεὺς δηλ. μεταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἐντίθεται εἰς τὸ ἐπίθετον διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν πρώτων συλλαβῶν παρέλιπε τὰ ἐν τῷ μεταξύ. Νῦν δὲ τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς.

Ἔτερον παράδειγμα. Ἐν Ἡλέκ. 843 σ. 139, 28 ὑπάρχουσι τὰ ἐξῆς : «Ὅρα δὴ οὖν εἰ ἔπραξέ τι ὁ χορός· ἀπέσπασε γὰρ αὐτὴν (δηλ. τὴν Ἡλέκτραν) τοῦ θρηνεῖν ἐμβαλὼν τὸ κατ' αὐτὴν μῦθευμα». Ἐν τούτοις τὸ δεύτερον αὐτὴν γραμματικῶς πρέπει ν' ἀναφέρηται εἰς τὴν Ἡλέκτραν, ἀλλ' ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ ν' ἀναφέρηται εἰς τὴν Ἐριφύλην, διότι περὶ ταύτης τὸ μῦθευμα τὸ ὑπὸ τοῦ χοροῦ ἀναφερόμενον. Τί λοιπὸν ποιητέον; Ἀντὶ τοῦ κατ' αὐτὴν γρ. «κατὰ τὴν Ἐριφύλην» μετὰ τοῦ κώδικος G. Καὶ ταῦτα μὲν καλῶς, ἀλλὰ πῶς προῆλθεν ἡ γραφὴ τοῦ L; Τὸ κατὰ τὴν παρανεγνώσθη, ὡς φαίνεται, κατ' αὐτὴν· τούτου δὲ γενομένου ἐξερρήθη τὸ Ἐριφύλην ὡς περιττόν. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἐκδότης οὐδ' ἐμνημόνευσε κἂν τῶν ἀξιολόγων τού-

των συμπληρωμάτων και γραφῶν τοῦ Γ. Πρβ. και Ἑλ. 253 σ. 116, 21 πρὸς τὰ τοῦ Γ κτλ.

Τέλος, ἔν' ἐπανέλθω εἰς τὸν Γ, τὸ ἰδιαίτερον περὶ τοῦ κώδικος τούτου ζήτημα συνοψίζεται ὡδε: Τὰ $\frac{9}{10}$ τοῦ χ/φου τούτου εἶνε ἀξιόλογα, διότι εἶνε σύμφωνα πρὸς τὸν L. Ὑπολείπεται τὸ $\frac{1}{10}$, ὅπερ ἀσύμφωνον. Ἀλλὰ και τούτου μέρος μὲν εἶνε πλείστου λόγου ἄξιον και κατ' αὐτὸν τὸν κ. Π. Π., ἕτερον δὲ μέρος αὐτοῦ ἐπίσης ἀξιοῦται πολλῆς τιμῆς, διότι συμπληροῖ τὰ κενὰ και τὰ χάσματα τοῦ L. Ὡστε τὸ ὑπολειπόμενον μέρος τοῦ $\frac{1}{10}$ εἶνε τὸ διαφιλονεικούμενον. Ἀλλὰ πρὸς Μουσῶν εἶνε δίκαιον τὸν κώδικα τούτον νὰ ἐπιδοκιμάζωμεν μὲν και ν' ἀσπαζώμεθα κατὰ τὰ $\frac{9}{10}$ και πλέον, ν' ἀπορρίπτωμεν δὲ αὐτὸν και δυσφημῶμεν, διότι ἐλάχιστον αὐτοῦ μέρος φαίνεται ἡμῖν δι' ἓνα ἢ δι' ἄλλον λόγον ἀπόβλητον; Εἶνε δίκαιον πολλὰ τοῦ L σφάλματα νὰ διορθῶμεν διὰ τοῦ Γ, εἶτα δέ, ὅταν δὲν ἔχωμεν τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ, νὰ κατακρίνωμεν και καταδικάζωμεν και μηδὲ μνείας ν' ἀξιώμεν γραφᾶς αὐτοῦ ἀξιολόγους; Ἡ περίσκεψις και προσοχὴ μεθ' ὧν πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὸν κώδικα τούτον δὲν εἶνε δίκαιον νὰ ἐκπίπτῃ και παρεκτρέπῃται εἰς ἀστοργίαν και ἀδικίαν. Ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι ὁ λόγιος ἐκδότης θέλει ἐπανορθῶσθαι και τοῦτο τὸ ἀδίκημα και ἄλλας ἐλλείψεις ἐν νέᾳ τῶν σχολίων ἐκδόσει, ἥτις διὰ πολλοὺς λόγους εἶνε ἀναγκαία.

Προφανῶς ὁ νέος ἐκδότης παρεπίσθη και ἀπεπλανήθη ὑπὸ τῶν φρονούντων ὅτι ὁ πολυθρύλητος κώδιξ L ἔχει ἀποκλειστικὴν τινα ὡς ἐν τῇ διασκευῇ τοῦ κειμένου τοῦ ποιητοῦ οὔτω και ἐν τοῖς σχολίοις ἀξίαν. Τὸ κατ' ἐμὲ ἔχω πολλὰς ἀφορμὰς νὰ πιστεύω ἐν γένει ὅτι ἡ γνώμη αὕτη περὶ τῆς ἀποκλειστικῆς ἀξίας τινῶν κωδίκων εἶνε ἡμαρτημένη. Οἱ ἀρχαῖοι ἀντιγραφεῖς κάτοχοι χ/φων ὄχι μὲν πάντοτε ἀλλὰ πολλάκις συνεβουλεύοντο και ἄλλα χ/φα. Μαρτύρια δὲ τοῦ γεγονότος τούτου ἐγὼ ἔχω πολλὰ ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Πλουτάρχου. Ἐν δὲ σχετικὸν εὐρίσκω και ἐν τοῖς σχολίοις τοῦ Σοφοκλέους: «τὸ δὲ δίδου μοι τοῦτο ἀσυνάρτητόν πως φαίνεται ἡμῖν· ἐπιστῆσαι οὖν ἄξιον λαβόντας καλὸν ἀντίγραφον» (Οἰδ. K. 1560 σ. 460, 4). Ταῦτα κατὰ τὸ εἶκός λέγει ὁ συντάκτης τοῦ σχολίου, ἀντέγραψε δὲ ὁ ἀντιγραφεὺς. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ζήτην, ὅπερ ἐν πολλοῖς χ/φοις εὔρηται (συχνότατα δὲ ἐν τοῖς Σοφ. σχολίοις) οὐδεμίαν ἄλλην σημασίαν ἔχει ἢ ὅτι

πρέπει ν' ἀναζητηθῆ ἄλλο ἀντίγραφον πληρέστερον καὶ σαφέστερον. Ὅθεν συνήθως παράκειται τοῖς δυσκόλοις χωρίοις. Ἐνιαχοῦ δὲ θρηνοῦσι καὶ ὀδύρονται οἱ ἀντιγραφεῖς, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἐπιτύχωσιν ἄλλο χ/φον. «Οἴμοι, ἀναφωνεῖ ἓν τινι Πλουταρχεῖω κώδικι εἰς τῶν ἀντιγραφῶν, ἢ μᾶλλον τῶν διδασκάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ποῦ τὸ λείπον τοῖς λόγοις ζητητέον», διότι τὸ χ/φον ὅπερ εἶχεν ὑπ' ὄψιν ἦτο ἐλλιπές. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ γράψω ἄλλοτε. Νῦν δ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον.

Ὁ Ἕλληνας ἐκδότης κακῶς ἐποίησε καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην ἀποχωρίσας καὶ ἐκτυπώσας ἐν τῇ ἐκθέσει μόνον τὰ σχόλια τοῦ κώδ. L. Ἡ δ' ἐκδοσις αὐτοῦ παρεξεταζομένη πρὸς τὴν τοῦ Elmsley εἶνε ἀναντιρρήτως ἀνωτέρα καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ καθαρότητα τοῦ κειμένου. Οὐχ ἦττον καὶ αὕτη, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἐκδοσις, δὲν στερεῖται σφαλμάτων. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ ἐκδότης περιωρίσθη εἰς μόνον τὰ σχόλια τοῦ L, ὤφειλε κατὰ τὴν γνώμην μου ν' ἀποχωρίσῃ τὰ ἀρχαιότερα σχόλια ἀπὸ τῶν νεωτέρων καὶ ἢ νὰ διακρίνῃ αὐτὰ διὰ διαφόρων γραμμῶν ἢ νὰ μετατοπίσῃ τὰ νεώτερα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. Συνήθως δὲ παλαιότερα σχόλια εἶνε τὰ ἐκτενέστερα, καὶ δὴ τὰ δι' ἀρχαίων μαρτυριῶν πιστούμενα. Ἐπίσης τὰ εἰς τὰ χορικά σχόλια εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον παλαιά. Ἐπίσης παλαιά εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκεῖνα τὰ σχόλια, ὧν τὰ λήμματα παρέχει αὐτὸς ὁ κωδῆξ, ἂν καὶ δὲν ἀγνοῶ ὅτι οὐκ ὀλίγα τῶν λημμάτων τούτων εἶνε ἡμαρτημένα, ἀλλὰ καὶ δὲν φρονῶ ὅτι ταῦτα πάντα ὀφείλονται εἰς τοὺς ἀντιγραφεῖς. Τὰ δὲ ἄλλα σχόλια, ἅτινα εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον νεώτερα, εἰσάγονται συνήθως διὰ τοῦ ἄλλως, εἰς τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τῶν ὁμοίων, ἀλλὰ καὶ ἄνευ αὐτῶν. Περιττὸν δὲ νομίζω νὰ εἴπω ὅτι τὴν οὐσιώδη διάκρισιν θὰ παρέχῃ καὶ ἐν τούτοις αὐτὴ ἡ ἔννοια. Ἐν δὲ τῇ ἐκδόσει ταύτῃ εἰς τὴν ἔννοιαν μάλιστα ὀφείλει νὰ προσέχῃ ὁ ἀναγνώστης καὶ ἄλλως καὶ διότι, ὡς καὶ ἀνωτέρω ὑπεδήλωσα, οὐδεμία διάκρισις γίνεται τῶν παλαιότερων ἀπὸ τῶν νεωτέρων. Πολλὰ δὲ σχόλια εἶνε πολὺ πλέον δυσερμήνευτα καὶ παρ' αὐτὰς τὰς ἐρμηνευομένας λέξεις καὶ φράσεις τοῦ ποιητοῦ. Ἄς προσπαθήσῃ π. χ. ὁ ἀναγνώστης νὰ ἐννοήσῃ τὸ εἰς τὸν στ. 17 Οἶδ. T. (σελ. 163, 8) σχόλιον, ὅπου ὁ ἀναγνώστης δὲν γνωρίζει πῶς νὰ συντάξῃ τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ, τοῦ ἐκδότου οὐδεμίαν βοήθειαν ἐνταῦθα τουλάχιστον παρέ-

χοντος. Ἡ τὸ ἐν Οἰδ. Τ. 56 σελ. 166, 8 «ἀπὸ τῶν εἰωθότων», ὅπερ τί σημαίνει ὄφειλε νὰ δηλώσῃ ὁ ἐκδότης καὶ ἄλλως καὶ διότι αὐτὸς διώρθωσε τὸ χωρίον. Τοῦτο δὲ προέρχεται καὶ ἐξ ἄλλων λόγων καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἐκδότης σπανιώτατα μεταχειρίζεται τὴν στίξιν, θεωρῶν ὡς φαίνεται αὐτὴν περιττὴν ἢ φρονῶν ὅτι οἱ ἀναγνώσται πρέπει ν' ἀναγινώσκωσι τὸ κείμενον ὡς τὰς ἐπὶ τῶν λίθων παλαιᾶς ἐπιγραφάς. Τοῦτο δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ἐν πάσῃ σχεδὸν σελίδι, ἀλλὰ πρβ. μάλιστα σελ. 44, 12. 102, 17 κ. ἐ. 156, 6 κ. ἐ., ἐνθα ἐν σχολίῳ 14 στίχων οὐδεμία στίξις οὔτε μικρὰ οὔτε μεγάλη ὑπάρχει. Εἶνε ἀληθές ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον δύναται τις ν' ἀποφύγῃ ἀντιλογίας, ἀλλὰ τότε πρὸς τί ἡ ἐκδοσις; Τὸ μειονέκτημα τοῦτο εἶνε σπουδαῖον, καὶ καθίστησιν ἱκανῶς δύσχρηστα τὰ σχόλια ταῦτα.

Συναφές πρὸς τοῦτο εἶνε τὸ ἕτερον ὅτι οὐδεμία διάκρισις τυπογραφικὴ γίνεται τῶν λέξεων τοῦ ποιητοῦ ἀπὸ τῶν λέξεων τῶν σχολίων· οὕτω δὲ ὁ ἄπειρος τῶν σχολίων ἀναγνώστης πολλαχοῦ παρερμηνεύει τὰ σχόλια συναναφέρων αὐτὰ πρὸς τὰς λέξεις τοῦ ποιητοῦ, ὅπερ ἐνιαχοῦ συμβαίνει καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐκδότην· ἴδ. π.χ. Ἡλ. 78 σ. 104, 2: «τούτου δὲ ἀποστῆσαι βουλόμενος τὸν Ὀρέστην προσπόλων τινὸς φησιν», ὅπου ἐγκλίνας τὸ φησὶν ἀνῆκον εἰς τὸν γέροντα συνανέμιξε τὰς λέξεις τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὴν παρατήρησιν τοῦ σχολιαστοῦ. Ὁφείλε νὰ γράψῃ ἢ «προσπόλων τινὸς φησὶν», ἢ «προσπόλων τινὸς» φησὶν. Πάντως δὲ ἄνευ ἐγκλίσεως.

Τὰ λήμματα τοῦ κώδικος κατὰ τὸ πλεῖστον εἶνε ὀρθά, πλὴν ὅτι συνήθως περιέχουσι μόνον τὴν ἀρχὴν τῆς ἐρμηνευτέας φράσεως, παραλειπομένων τῶν ἄλλων λέξεων αὐτῆς. Ὅθεν ἀπορωῶ διατί ὁ ἐκδότης ἐνιαχοῦ οἷον ἐπιλαθόμενος τῆς ὡς εἰπεῖν συστηματικῆς ταύτης βραχυλογίας, προβαίνει εἰς συμπληρώσεις, οἷον τοῦ θρώσκει ἐν Τραχ. 58 σ. 283, 6· πρβ. καὶ Ἡλ. 126 σ. 108, 10, ὅπου προσέθηκε τὸ «κ. ἐ.», ὅπερ, ἂν ἤθελε νὰ εἶνε ἀκόλουθος καὶ σύμφωνος πρὸς ἑαυτόν, ὄφειλε νὰ προσθέσῃ εἰς τὰ πλεῖστα λήμματα τοῦ κώδικος.

Τῶν λημμάτων ὅσα εἶνε ἡμαρτημένα ἄλλα μὲν διωρθώθησαν ὑπ' ἄλλων ἄλλα δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐκδότου, μένουσι δὲ καὶ πολλὰ ἀδιόρθωτα, ὧν τινὰ θὰ ἀναφέρω ἐφεξῆς. Ἄλλ' οὐχ ἥττον διορθώσεως ἄξια εἶνε τὰ λήμματα τῶν ἐκδοτῶν τὰ διὰ μιᾶς ἀγκύλης () εἰσαγόμενα. Ἐκ τούτων ἄλλα μὲν εἶνε ἐκτενέστερα, ἄλλα δὲ βραχύτερα τοῦ δέον-

τος, τινὰ δὲ ὅλως ἐλλείπουσιν· σχετικῶς δὲ ὄχι πολὺ περισσότερα τὰ ὀρθῶς ἔχοντα. Ὀλίγα παραδείγματα ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν. Σελ. 56, 15 λείπει τὸ αὶ ἢ καί· 87, 7 πλεονάζει τὸ τὰν εὐρώδη· 89, 6 ἐλλείπει τὸ κακοῖς· 99, 7 ἐλλείπει τὸ «Μυκῆνας»· 108, 6 λείπει τὸ «ὦδ' ἀκόρεστον οἰμωγάν»· 110, 11 πλεονάζει τὸ «δ' ἔγωγε»· 118, 21 λείπει τὸ «τοιαῦθ'»· 121, 16 πλεονάζει τὸ «πως»· 124, 24 πλεονάζει τὸ «πατρί»· 138, 11 πλεονάζει τὸ «ἐκηλοι»· 146, 15 πλεονάζει τὸ «τῷ χρόνῳ ποτέ»· 151, 7 ὁμοίως πλεονάζει τὸ «ἐν σμικρῷ»· 175, 20 ἐλλείπει τὸ λῆμμα «ἀπόξενον» καὶ 177, 10 τὸ «πάντα», ἅπερ ὑπάρχοντα παρὰ τῷ Elmsley ἐξέβαλεν ὁ ἐκδότης κακῶς ποιῶν, διότι αἱ ἐκδόσεις γίνονται πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀναγνωστῶν· πρβ. καὶ σ. 3, 1· 5, 15· 188, 7· 244, 17· 273, 22. Ἑλληνικὰ λήμματα εἶνε καὶ τὰ ἐν σ. 9, 7· 17, 24· 19, 6· 183, 18· 186, 11· 194, 11· 195, 27· 208, 13· 225, 19· 232, 9· 261, 14· 316, 3· 331, 23· 340, 17· 341, 4· 351, 27· 352, 7· 437, 1, 4. Πλεονάζοντα δὲ τὰ ἐν σ. 42, 1· 222, 26· 316, 3, 27· 319, 19· 347, 7· 373, 3· 374, 24· 375, 7· 392, 24· 393, 20· 409, 16· 429, 7. Ἀμφότερα δὲ κατ' ἐκλογὴν.

Ἡ ὀρθογραφία τοῦ κειμένου τῶν Σχολίων κυμαίνεται καὶ ταλαντεύεται, τοῦ ἐκδότου ἀλλαχοῦ μὲν εἰσάγοντος κατὰ προτίμησιν τὰς ἡμαρτημένας τοῦ κώδικος γραφὰς καὶ ἄλλας ἀνορθογραφίας, ἀλλαχοῦ δὲ καινοτομοῦντος ἄνευ λόγου περὶ τὴν ὀρθογραφίαν ἄλλων λέξεων, ἀλλαχοῦ δὲ ἐπαμφοτερίζοντος καὶ ἐνταῦθα μὲν προτιμῶντος ἓνα τινὰ τρόπον γραφῆς ἐκεῖ δὲ ἕτερον. Τὰ σφάλματα ταῦτα καὶ ἀλλαχοῦ μὲν εἶνε ἀξιόμμεμπτα, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐν ἐκδόσεσι σχολίων, τῶν μὲν ἐκδοτῶν τῶν σχολίων φιλολόγων ἐξ ἐπαγγέλματος ὄντων, τῶν δὲ σχολίων περὶ τοιούτων ἀκριβῶς ὀρθογραφικῶν ζητημάτων οὐχὶ σπανίως πραγματευομένων. Παραδείγματά τινα θέλουσι διασαφηνίσῃ τὸν λόγον μου. Ἐν Ἡλ. 1058 σ. 147, 25 καὶ 148, 1 ἔγραψεν ὁ ἐκδότης βλαστῶσιν δις μόνον καὶ μόνον διότι ὁ κῶδιξ οὕτω γράφει. Ἄλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ κῶδιξ γράφει καὶ προπαθῆ ἐν Οἰ. Κ. 229 σ. 412, 7 ἀντὶ προπάθῃ καὶ πλείστα ἄλλα τέρατα καὶ σημεία. Ἐπεταὶ ἐκ τούτου ὅτι ὁ ἐκδότης ἐνταῦθα μὲν δικαιουται ν' ἀκολουθῆ μίαν ἐσφαλμένην γραφὴν, ἀλλαχοῦ δὲ νὰ μὴ ἀκολουθῆ; Ἄλλ' ἤθελε νὰ καινοτομήσῃ περὶ τὴν γραφὴν τῶν ἀορίστων; ὤφειλε νὰ πράξῃ τοῦτο

μαλλον ἐν τοῖς γνωστοῖς ἀορίστοις ἀϊσθεσθαι, ἐπανέρεσθαι, ἀπέχθεσθαι κτλ. καὶ ἄλλως καὶ διότι καὶ οὗτος ὁ κῶδιξ ταύτας μόνον τὰς γραφὰς γνωρίζει, οἷον ἐπανέρεσθαι ἐν Οἱ. Τ. 1442 σ. 210, 26· ἀπέχθεσθαι Ἐντ. 94 σ. 220, 19· καὶ διότι ὁ σχολιαστὴς τοῦτον τὸν τύπον προετίμα, ὡς φαίνεται ἐξ Αἱ. 520 σ. 46, 16: «αἰσθεταὶ γὰρ τῆς τύχης ἐν ἧ νῦν ἐστίν». Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Nauck, οὐ τὸ κῦρος ἐν τοῖς γραμματικοῖς ζητήμασιν ὑπέρτερον παντὸς ἄλλου, ἀποφαίνεται (ἐν τῇ περὶ τῶν σχολίων τούτων κρίσει σελ. 37 Ἐντ. σ. 94) ὅτι τὸ ἀπέχθεσθαι προτιμητέον ἐν τοῖς σχολίοις καὶ τοῖς μεταγενεστέροις συγγραφεῦσιν. Ἄλλο τὸ ζήτημα πότερον ἐκ τῶν δύο τύπων ἔγραψεν ὁ Σοφοκλῆς· διότι ἐνταῦθα, ἐν τοῖς σχολίοις τοῦ Σοφοκλέους, πρέπει νὰ ἐξακριβώσωμεν ποῖον τύπον ἔγραψεν ὁ σχολιαστὴς· ἴδ. ὅσα περὶ τούτου τοῦ τύπου ἔγραψα καὶ ἀλλαχοῦ. Ἄλλ' ὁ ἐκδότης ἐν οὐδέοντι εἶνε ἀνακόλουθος καὶ ἀσύμφωνος πρὸς ἑαυτὸν ἐν πλείστοις, οἷον γράφει ἀντικρὺς καὶ ἀντικρῦς, ἄξαι καὶ ἄξαι, γελοῖον καὶ γέλοιον, διόλου καὶ δι' ὄλου, διοσημεία καὶ διοσημεία, ἐρινύη καὶ ἐρινυή, ἐώρακα καὶ ἐώρακα, λάος διδάσκεται ἐν τῷ κειμένῳ, λαός γράφεται ἐν τῷ Ind. (ἄγνωστον διατί), ὄδοιπορεία καὶ ὄδοιπορία, παρόσον καὶ παρ' ὄσον, σῦριγξ καὶ σῦριγξ, τᾶλλα καὶ τᾶλλα, τοῦπος ἀλλὰ τοῦργον, χρυση καὶ χρύση. Τὸ ἐπίρρημα Ἀθήνησι ἐν σελ. 46, 3 γράφει ἄνευ ὑπογεγραμμένης, ἐν δὲ σελ. 424, 2 ὑπογράφει: Ἀθήνησι. Ὁμοίως ἀλλαχοῦ. Ἐν σελ. 142, 24 τὸ εἶ ἐνικ. πρόσ. τοῦ μέσου τύπου γράφει δι' εἶ: «θερμαίνει τῇ χαρᾷ», ὀλίγον δ' ἄνωτ. (σ. 142, 20) γρ. θάλλη. Ὁμοίως καὶ ἄλλ. Ἄν δ' ὁ Dindorf γράφει δι' εἶ, ποιεῖ τοῦτο πανταχοῦ. Ἐν Ἐντ. 486 σ. 240, 26 γρ. «Ζηνὸς ἐρκίου» ἐν Φιλ. 1441 σ. 393, 18 γρ. ὁ αὐτὸς «Ἐρκίου Διός». Ἐν Οἱ. Κ. 319 σ. 417, 3 γράφει προστείχουσα κατὰ τὸν κώδικα· ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν τὸ προστείχουσα νὰ ἰσοδυναμῇ τῷ προστείχουσα, ὅπερ ἀπαιτεῖ ἐνταῦθα ἡ ἔννοια. Τί ὠφελεῖ, ὅτι ἐσημείωσεν ἐν τῷ Ind. ἐν τέλει τὸ σφάλμα; Ἐν πᾶσι τούτοις ἀπορίας ἄξιον τί θέλει νὰ δείξῃ, ὅτι οὕτως ἔχει ὁ κῶδιξ; Τὸν πιστεύομεν. Ἄλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ κῶδιξ ἔχει καὶ πολλὰς ἄλλας ἀνορθογραφίας. Διατί δὲν τὰς ἀνετύπωσεν; Ἄλλ' ἴσως ὁμοίως θὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι διὰ τῆς ποικιλίας ταύτης τῶν ὀρθῶν καὶ ἡμαρτημένων γραφῶν παρέχεται πιστοτέρως τις εἰκὼν τοῦ ὀρθογραφικοῦ συστήματος τοῦ γραφέως τοῦ

κώδικος. Μάταιος κόπος. Οὐδείς κώδιξ Ἑλληνικός, οὐδ' αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ τιμωτάτων ἐξαιρουμένων, εἶνε ἀπηλλαγμένος ἀνορθογραφῶν. Τὴν ὀρθογραφίαν ἡμεῖς θὰ κανονίσωμεν, ὡς καλῶς γνωρίζει καὶ ὁ κ. Π. Π. Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ὅμως ἄλλαι ὀρθογραφίαι ἢ ἀνορθογραφίαι ὀφειλόμεναι ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἐκδότην, οἷον Τραχ. 207 σ. 292, 18 ἔγραψεν ἐκ διορθώσεως ἔν τε τῇ ὑποσημειώσει καὶ ἐν τῷ κειμένῳ εἴτε τις ἀντὶ τοῦ εἴ τις. Ἄλλ' ἀφ' οὗ τὸ εἶτε εἶνε μία λέξις καὶ ὡς μία λέξις ἐκτυποῦται, τί χρειάζεται ὁ δεῦτερος τόνος; Τότε διατί δὲν γράφει ὁμοίως οὐτέ τις. Ἄλλ' ἴσως θὰ ὑπολάβῃ ὅτι ἐν τοῖς χειρογράφοις εὔρηται τοιαύτη γραφή. Καὶ ποία γραφή ἢ ἀνορθογραφία δὲν εὔρισκεται ἐν τοῖς χειρογράφοις; Διατί δὲν γράφει καὶ τὸ μῆδὲ ὡς γράφεται: συνήθως ἐν τοῖς κώδιξι, δηλαδὴ μὴ δέ; Καθ' ὁμοίον τινα τρόπον γράφει ἥτις ποτέ ἐστιν Οἱ. Τ. 151 σ. 171, 20· ὅστις ποτε Φιλ. 1215 σ. 389, 26· καὶ ἔτι μᾶλλον ἀσυγγνώστως ὅπου πότ' ἐστιν καὶ ποῦ πότ' ἐστιν Τραχ. 45 σ. 282, 8, 9· ἐν ᾧ δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ πότε; ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀορίστου ποτέ. Ἀνάλογα εἶνε καὶ ὅσα ἔγραψεν ἐν Οἱ. Κ. 1119 σ. 448, 19: οὐ γάρ φησιν ἀέλπτως κτλ. ὅπου τὸ φησὶν εἶνε παρενθετικὸν καὶ πρέπει νὰ γραφῇ μετὰ δύο κομμάτων καὶ νὰ τονισθῇ. Ὅμοίως ἐν Οἱ. Κ. 1468 σ. 457, 8 ἔγραψε τοῦτό φησιν, οὐ μάτην γίνεται. Ἐν δ' Αἵ. 173 σ. 17, 26 ἔγραψε μὲν τὸ φησὶν μετὰ δύο κομμάτων ἄτονον, ἀλλὰ δὲν ἐκώλυσε τὴν ἐγκλισιν τοῦ τόνου, ὡδε: «κακὴ γάρ, φησιν, ὑπῆρξε». Ἄλλὰ καὶ περὶ τὴν κρᾶσιν ἀμαρτάνει ἐπαμφοτερίζων, οἷον ἐν Αἵ. 79 σ. 67, 16 γράφει ὦνθρωπε (περισπωμένην ἐν τῇ προπαραληγοῦσῃ κατὰ κρᾶσιν δῆθεν καὶ ἴσως κατὰ τὸν κώδικα). Ἄλλὰ κατὰ τὸν κώδικα (;) γράφει ἀλλαχοῦ ὦ'ναξ (Οἱ. Τ. 80 σ. 167, 10. Ἄντ. 563 σ. 244, 23 καὶ ἄλλ.) ἄνευ κράσεως· ἐν ᾧ ὄφειλεν ἢ νὰ γράψῃ κατὰ κρᾶσιν ὦνθρωπε, ἢ νὰ μὴ ἐφαρμόσῃ κρᾶσιν ἀκολουθῶν τοὺς παλαιότερους ἐκδότας. Ἐνταῦθα ἀνάγεται καὶ τὸ χῶσπερ, ὅπερ γράφει ἐν Τραχ. 715 σ. 320, 1, ἐν ᾧ ἐν Αἵ. 649 σ. 56, 11 γράφει χῶ καὶ αὐτ. 1041 σ. 82, 8 χῶ τι καὶ χῶτι ἐν Οἱ. Κ. 31 σ. 398, 22, ἐν οἷς προσπαρατηρητέον καὶ τόδε ὅτι ἡ αὐτὴ ἀντωνυμία ἐκεῖ μὲν γράφεται ἐν διαστάσει ἐνταῦθα δὲ ἐν συλλήψει. Ἐν δὲ Ἡλ. 716 σ. 135, 21 ἔγραψε δισσύλλαβα, ἐν ᾧ ὀρθῶς οἱ πρὸ αὐτοῦ ἐκδόται ἔγραψαν τὴν λέξιν δι' ἐνός σ. Ὑπάρχει ἄρα γε

ἰδιός τις λόγος, ὃν γνωρίζει μὲν ὁ ἐκδότης, ἀγνοοῦμεν δὲ ἡμεῖς, δι' ὃν ἀπεσκοράκισε τὴν δι' ἐνὸς σ γραφὴν τὴν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐκδόταις, τὴν μόνην ὀρθήν; Ἡμαρτημέναι γραφαὶ εἶνε καὶ αἱ ἀκόλουθοι: ἀναπτῦξαι, ἐνήσχυται (ὅπου ὤφειλε ν' ἀναφέρῃ τοῦλάχιστον καὶ τὴν ὀρθὴν γραφὴν ἐνήσχυνται πρβ. ὤξυνται Τρ. 1018 σ. 337, 21)· ἐξεληλάθαι (Οἱ. Τ. 196 σ. 175, 18)· εὗ στόμα (ἀντὶ εὗστομα) ἔχειν (ἐν Ind.)· εὗξαι Αἱ. 360 σ. 35, 4· ἔχειν (ἐν τῷ λεξιλογίῳ), ἐσώθην (ὅπερ γράφει σταθερῶς δι' ὑπογεγραμμένης, ἐν ᾧ εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ἀόρ. οὗτος δὲν γίνεται ἐκ τοῦ σῶξω), Κρίσα, κρῦψαι, ὁ κῦδος, Νύσαν, σῦριγξ καὶ σύριγξ (ἀλλ' ἄδηλον ὅποτέρα εἶνε ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος), τρίμμα. Ἐσχημάτισε δὲ καὶ τὴν ἀνήκουστον γεν. Δηιανείρης (ἐν πίν. σ. 526, 3), ἐν ᾧ ἂν ὀλίγον προσεταλαιπώρει, ἡδύνατο νὰ εὔρη ἐν αὐτοῖς τοῖς σχολίοις (Τρ. 503 σ. 306, 25. Αὐτ. 1067 σ. 339, 28) τὸν ὀρθὸν τύπον Δηιανείρας. Τὰς στερουμένας παραπομπῶν λέξεις εὐκόλως δύναται νὰ εὔρη ὁ ἀναγνώστης διὰ τοῦ πίνακος τῆς ἐκδόσεως.

Παραδιορθώματα δὲ ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγα, ἐξ ὧν ἀναφέρω ἐνταῦθα μόνον τὰ προφανῶς ἐναντιούμενα εἰς τὴν γραμματικὴν. Οἶον ἐν Τραχ. 379 σ. 302, 9 ἔγραψεν ἐξ οἰκείας εἰκασίας: «ἀντὶ τοῦ ἄρα τῆ θεᾶ καὶ τὸ γένος ἐφάμιλλον». Ἐνταῦθα ὁ ἐκδότης τὸ τοῦ κώδικος ἄρα ὀρθότατα ἔχον μετέβαλεν εἰς ἄρα. Ὅτι ἡ διόρθωσις δὲν δύναται νὰ εἶνε ὀρθή, προσαποδεικνύει, καὶ τὸ ὅτι τὸ ἄρα δὲν τίθεται ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, ὁ δὲ λόγος εἶνε ἐρωτηματικός. Ἐν Οἱ. Τ. 626 σ. 189, 20 ἔγραψεν ἐξ οἰκείας εἰκασίας «ὅσον ἦκον εἰς ἐμὲ καλῶς βουλευόμεαι», ἐν ᾧ ὁ κώδιξ ὀρθότατα ἔχει «ὅσον ἦκεν» κτλ. καὶ ἐν σ. 85, 16 εὔρηται ἡ αὐτὴ φράσις. Ἀλλὰ περὶ τούτου πλείονα ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν μοι φαίνονται τόσον περίεργα, ἂν καὶ ὤφειλε νὰ τὰ περιεργασθῆ περισσότερον ὁ ἐκδότης καὶ ν' ἀκολουθήσῃ ἐν τούτοις μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς ἀνορθογραφίαις τὸν κώδικα, ὅσον τὸ ἐν Τραχ. 303 σ. 298, 6 αἰχμαλώτισι, ὅπερ διορθῶν δῆθεν παρήγαγεν ἐκ τοῦ μόνου ὀρθοῦ τύπου τοῦ κώδικος αἰχμαλωτίσι. Τὴν δὲ διόρθωσιν ἀναφέρει καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ ὑποσημειώσει! Ἀλλὰ πῶς, ὡγαθέ, θὰ σχηματισθῆ ἡ δοτ. πληθ. αἰχμαλώτισι, ἀφ' οὗ τὸ ὄνομα εἶνε αἰχμαλωτίσι-ίδος-ίδι, αἰχμαλωτίδες-ίδων κτλ. Ἐν δ' Αἱ. 1228 σ. 88, 23 αὐτὸς ἀνετύπωσε τὴν γεν. αἰχμαλωτίδος καὶ ἐν Ind. ἔγραψεν αἰχμα-

λωτίδες. Μήπως παρήγαγεν αὐτὸν τὸ ἀφηρημένον *αἰχμαλώτισις*; Ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω πῶς δύναται τις νὰ γράψῃ αὐτὸς καὶ νὰ γνωρίζῃ ἐπομένως τὰς ἄλλας πτώσεις, νὰ φαντάζηται δὲ ὅτι ἡ δοτ. πληθυντικὴ ὀφείλει νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν τόνον. Ἔτι δὲ ὀλιγώτερον δύναμαι νὰ ἐξηγήσω πῶς ἐσχημάτισεν ἐν Ind. σελ. 488, 12 καὶ τὸ *ἑαυτός*, ὡς ὀνομαστικὴν τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας.— Τυπογραφικὰ σφάλματα ὑπάρχουσιν ὀλίγα, ὧν τὰ σπουδαιότερα εἶνε *ἠύλαυεν* σ. 136, 26. *γένουεν* 340, 23. *τὴν τὸν πόδα ἐσθιούση* 350, 17. *χόρος* 457, 21.

Ἡ ἔκδοσις κατακλείεται διὰ τριῶν πινάκων (I. Index scriptorum. II. Index Graecus. III. Index emendationum editoris). Τούτων σπουδαιότερος, ἀναγκαιότερος καὶ πληρέστερος εἶνε ὁ II. Index Graecus, καίπερ πολλαχοῦ μὲν πληρέστερος τοῦ δέοντος πολλαχοῦ δὲ ἐλλιπέστερος. Καὶ ἵνα περὶ τοῦ πίνακος τούτου εἶπω εὐπαρησιάστως τὴν γνώμην μου, εἶνε μὲν ἱκανὸς τὸ μέγεθος καὶ πῶς χρήσιμος ἀλλ' ἄνευ ὠρισμένου τινὸς συστήματος συντεταγμένος. Ἐν τῷ λεξιλογίῳ τούτῳ ἢ ὄφειλε ν' ἀναφέρῃ πάσας τὰς λέξεις τῶν σχολίων, ἢ, ἂν δὲν ἠδύνατο, νὰ καταλέξῃ μόνον ἐκείνας, περὶ ὧν ἰδιότις λόγος γίνεται ἢ αἵτινες ἔχουσιν ἰδιὸν τινα λόγον ἢ τυπικόν, ἢ συντακτικόν, ἢ ὡς ἀπαξ εἰρημέναι ἢ ὡς σπάνιαι ἢ ὡς κοινόλεκτοι. Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ εἶνε συγκατελεγμένοι ἀναμιξ ὀρθοὶ καὶ ἐσφαλμένοι τύποι λέξεων, πολλοὶ μὲν ἐκ τοῦ κώδικος ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ὄχι· ὥστε προάγεται τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ κ. Π. Π. ἐπετήδευσε τοιοῦτον σύστημα, ἵνα δυσκόλως ἐξελέγχηται. Πολλαὶ λέξεις εἶνε γεγραμμέναι καὶ ὠρθογραφημέναι κατὰ τὸν κώδικα ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ὄχι. Ἀφ' οὗ δὲ τοσαύτην προκατάληψιν εἶχεν ὑπὲρ τοῦ κώδικος καὶ τοσαύτην εὐλάβειαν ὥστε νὰ περιφέρῃ τὰς γραφὰς τοῦ κώδικος ὡς εἰδωλά τινα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἠδύνατο νὰ συντάξῃ ἰδιαίτερόν τινα πίνακα λέξεων τοῦ κώδικος, ὄχι δὲ νὰ ἀναμίξῃ αὐτὰς οὕτως, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ χρειάζεται νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀνασκαφὰς καὶ ἐρεύνας, ὅπως ἐννοήσῃ τί συμβαίνει· διότι σημειωτέον ὅτι ὁ ἐκδότης οὐδεμίαν πληροφορίαν περὶ τούτων ἐφρόντισε νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην ἀποροῦντα καὶ ἐξιστάμενον. Ἐνταῦθα μὲν θὰ εὐρίσκη τινὰς τῶν ἀναγνώσεων τοῦ κώδικος, ἐκεῖ δὲ οὐχί. Γράφει π. χ. ἐν τῷ πίνακι ἀποτεύξεται, ἐν ᾧ διωρθώθη ἐν τῇ σχετικῇ σελ. ἀποτεύξεται· ἀλλὰ

διατί δὲν ἀναγράφει ἐπίσης μετατέθηκεν (σ. 442, 17); Διατί ὅλως παρέλιπεν ἐκ τοῦ πίνακος πολλὰς λέξεις ἀξιοσημειώτους ἐξηγμένας ἐκ γραφῶν τοῦ κώδικος ἐπίσης ἀξιοσημειώτων; Ἐν ᾧ αἱ λέξεις αὐται ὡς γραφαὶ μὲν τοῦ κώδικος θὰ εἶχον παλαιογραφικόν τινα λόγον καὶ σκοπὸν ὡς λέξεις δὲ θὰ ἐπλούτιζον τὸ λεξιλόγιον; Ἐκ τούτων ἀναφέρω τινάς: «δημωτικῶν: δημοτικῶν (σ. 16, 3), ἀλλ': ἄλλως (σ. 23, 7), πρότερον: πότερον (σ. 25, 12), προσφέρεσθαι: προφέρεσθαι (σ. 25, 17), αὐτός: ἀστὸς (127, 3), ἀπελογίσαστο: ἀπελογήσαστο (190, 11), πρὸ φωνῆς: προφανῆ (193, 13), κατεκρήμνησεν: κατεκρήμνισεν (196, 17), ἴδρυστο: ἴδρυτο (199, 6), ἀσφαλῶς: ἀφελῶς (201, 13), ἀποστρέψαιτο: ἀποτρέψαιτο (208, 27), ἀπιθείας: ἀπειθείας (250, 18), ἀνάπτειν: ἀναπνεῖν (257, 8), λοιπὸν: λόγον (305, 26), σωρὸν: σοφὸν (318, 20), ἐπέλθωσιν: ἐπανέλθωσιν (349, 7), τιμημένῳ: τετιμημένῳ (365, 15), παρεμπέπτωκεν: παρεκπ. (369, 19), ἡρέμα: ἡμερα (376, 13), χρῆ: χρῆ (408, 17, διότι αὕτη ἢ διόρθ. εἶνε ὀρθή), προφωνοῦσιν: προσφων. (408, 24), ἐλκυσθῆναι: ἐκθηλῦναι (418, 7). Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν παρέλιπεν ὀρθοὺς τινὰς τύπους τοῦ κώδικος, ἐν ᾧ ἐγκατέσπειρεν ὄχι τῇ χειρὶ ἀλλὰ τῷ θυλάκῳ τοὺς ἐσφαλμένους· καὶ ἵνα συντόμως εἴπω, αἱ ἐν τῷ πίνακι ἐγκατακεχωρισμένα τοῦ κώδικος γραφαὶ πᾶσαι σχεδόν, πλὴν τοῦ *Κλυταιμῆστρα*, εἶνε ἡμαρτημένα. Τέλος δὲ θὰ ἐρωτήσῃ τις εἰς τί χρησιμεύει ὁ κατάλογος οὗτος ὁ ἀτελής διαφορῶν τοῦ κώδικος γραφῶν. Εἰς οὐδέν, ἀπολύτως οὐδέν. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι εὐρίσκει τις λέξιν τινὰ ἐν τῷ κειμένῳ, ἧς θέλει νὰ μάθῃ τὴν ἐν τῷ κώδικι γραφήν. Θὰ ἀναδράμῃ εἰς τὸν πίνακα, ὅπου ἢ θὰ τὴν εὔρῃ ἢ δὲν θὰ τὴν εὔρῃ. Ἄλλὰ καὶ ἂν τὴν εὔρῃ, περιττόν, διότι πολὺ ἀκριβεστέρως πληροφορίας θὰ ἔχῃ παρὰ πόδας, τῇ ὑπὸ τὸ κείμενον σημειώσει. Ἄλλ' ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι κατέχων τις ἐν τῇ μνήμῃ λέξιν τινὰ τῶν σχολίων θέλει νὰ πληροφορηθῇ πῶς εἶνε γεγραμμένη ἐν τῷ κώδικι. Πάλιν δὲν ὠφελεῖται ἐκ τῆς ἀτελοῦς ἐν τῷ λεξιλογίῳ μνείας τῆς λέξεως· ὠφελεῖται τοῦτο μόνον, ὅτι δύναται διὰ τοῦ λεξιλογίου νὰ ἀναδράμῃ εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον τῶν σχολίων. Ἐπομένως εἴτε εἶνε σεσημειωμένα αἱ διάφοροι γραφαὶ εἴτε δὲν εἶνε, οὐδεμία ὠφέλεια. Μόνον συστηματικῆς τις ἀναγραφῆς πολλῶν καὶ ἐκλεκτῶν τοῦ κώδικος γραφῶν ἅμα δὲ ἀκριβῆς σημειώσεις τῶν πρὸς ἀλλήλας συγχεομένων

προθέσεων καὶ ἄλλων λέξεων θὰ συνετέλει εἰς παλαιογραφικόν τινα σκοπόν· ἐν ᾧ αἱ ὀλίγαι ὑπάρχουσαι ἐν τῷ πίνακι ὡς εἶνε γεγραμμέναι εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσιν. Ἄλλ' ἀντὶ τῶν ἀχρήστων τούτων τοῦ κώδικος ἀναγνώσεων ὁ ἐκδότης ἠδύνατο νὰ σημειώσῃ πολλάς τινὰς λέξεις ἰδιαζούσας τοῖς μεταγενεστέροις καὶ ἄλλως ἀξιοσημειώτους· π. χ. τὸ κελεύειν παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις συντάσσ. πρὸς δοτ. καὶ ἀπαρέμφατον· οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς σχολίοις πανταχοῦ πλὴν ἐνὸς χωρίου Αἴ. 784 σ. 66, 7, ὅπου ὑπάρχει ἡ ὀρθὴ σύνταξις. Ἄλλ' ἐν τῷ πίνακι οὐδὲ μνείας κἄν ἠξίωσε τὸ ῥῆμα τοῦτο ὁ ἐκδότης. Τὰ ῥήματα «διαγίνεσθαι, ἐπιγίνεσθαι, καταγίνεσθαι, παραγίνεσθαι, προσγίνεσθαι, ἐκδικεῖν, ἐπανελθεῖν, προελθεῖν, προσελθεῖν, ἐκθηλύνειν, καταγηράσκειν, κατακηλεῖν, κατακόπτεσθαι, κηλεῖν, παρακελεύσω, προτρέπεσθαι, προφέρεσθαι, προφωνεῖν, προσφωνεῖν, ῥίπτειν εἰς τὸν ἀέρα, σκέπτεσθαι, συνέρχεσθαι, εἰς τινα τείνειν καὶ εἰς τινα συντείνειν, τιμᾶν, τυγχάνειν» καὶ πολλὰ ἄλλα ὅλως παρελείφθησαν, ἐν ᾧ ὑπῆρχε λόγος σημειώσεως αὐτῶν. Ἐπίσης αἱ λέξεις «ἀμνησίκακος, δυσεύρετος, ἐνδόμυχος, ὄρυγμα, πρόσκαιρος» κτλ. Αἱ πλεῖσταί προθέσεις καὶ τὰ μόρια «ἄλλως τε, διό, ἐξῆς, εὐθέως, ἡρέμα, λοιπόν, καθό, παράπαν, παραυτά, παρόσον, τελέως κτλ.» ἐξωρίσθησαν ἀναξίως. Ἐπίσης ἐκρίθησαν ἀνάξια μνείας καὶ πολλαὶ φράσεις καὶ ἄλλαι λέξεις, ἅς πάσας δύναμαι νὰ προσφέρω καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἐκδότην, παραλείπω δ' ἐνταῦθα συντομίας χάριν. Νῦν δ' ἐπισυνάπτω μερικὰς παρατηρήσεις. Αἱ πρῶται λέξεις τοῦ πίνακος εἶνε : «α pro η, τῆς ἀρούρας pag. 211, 22· ἀμφοτέραν ὄχθην 370, 19». Ἄν τις παραβάλλῃ τὰς σεληναύτας, θὰ ἴδῃ ὅτι αἱ μνημονευόμεναι ἐνταῦθα γρ. εἶνε αἱ τοῦ κώδικος, διότι ἐν τῷ κειμένῳ εἶνε «τῆς ἀρούρης» ἐκ διορθώσεως τοῦ Elmsley καὶ «ὄχθην». Ἡ δὲ σημείωσις αὕτη εἶνε διττῶς ψεκτέα, πρῶτον ὅτι κανονίζει τὰς γραφὰς τοῦ κώδικος, ἅς αὐτὸς οὗτος ὁ ἐκδότης ἐκήρυξεν ἐσφαλμένας. Καὶ δεύτερον ὅτι κάκιστα ποιῶν εἰσήγαγεν ἀταλαιπώρως εἰς τὸ κείμενον τῶν σχολίων τὴν ποιητ. γενικὴν ἀρούρης, ἐν ᾧ τοῖς πᾶσιν εἶνε γνωστὸν ὅτι καὶ διατὶ ὁ μὲν Ὅμηρος λέγει ἀρούρης, οἱ δὲ πεζοὶ συγγραφεῖς ἀρούρας, πρβ. Πλάτ. Νόμ. 839 λ : «ἀπεχομένους — ἀρούρας θηλείας πάσης». Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Σοφ. ἐν τῷ διαλόγῳ εἶπεν «ὕγρας ἀρούρας βῶλον». Ὅθεν ἄπορον εἶνε πῶς ὁ ἐκδότης ἐν Ἄντ. 823 σ. 256, 4 διώρθωσεν τὸ λυγρὴν τοῦ κώδικος.

Αὐτ. κατωτέρω γρ. «ἀγγελία subauditus 200, 3». Καὶ τοῦτο ἀταλαιπώρως παρελείφθη ἐκ τῶν τοῦ Elmsley, ἀλλὰ οὔτε ἀπεδείχθη οὔτε θ' ἀποδείχθη.

Αὐτ. ὑπὸ τὴν λ. ἄγγελος γρ. «οἶος δεῖ εἶναι 150. 16». Ταῦτα εἶνε σόλοικα· ἑλληνιστὶ ὤφειλε νὰ εἶπη «οἶον δεῖ εἶναι» ὡς καὶ λέγεται ἐν τῇ μνημον. σελίδι.

Ἐν τῇ ἐπομένῃ σελ. 475 γρ. «Αἰνειᾶν ὄνομα κύριον ἢ ἐπίθετον 135, 8». Ἡ σημείωσις αὕτη προέρχεται ἐκ παρεξηγήσεως, διότι ἐν τῇ εἰρημένῃ σελίδι στ. 706: «Λεύκιππος Αἰνειᾶν» δὲν πρόκειται περὶ τοῦ Αἰνειᾶν (κάλλιον Αἰνειᾶν) ἀλλὰ περὶ τοῦ λεύκιππος ἂν εἶνε ἐπίθετον ἢ κύριον ὄνομα (Λεύκιππος). — Αὐτ. ἐν τῇ λ. αἰσθάνεσθαι παρέλιπε τὸν παρακ. ἤσθημαι σ. 329, 28 καὶ τὸν ἀόρ. ἤσθόμεν σ. 155, 1. 288, 18.

Ἐν σελ. 481 γρ. «ἀρτεῖσθαι ἤρτηται τὸ περὶ εὐχαριστίας 47, 3». Ἄν ὁ ἐκδότης νομίζει ὅτι τὸ ἤρτηται ἐνταῦθα ἔχει ἐνεστῶτα ἀρτέομαι, τὸν συγχαίρομεν διὰ τὰς γραμματικὰς του γνώσεις. Ἄς μὴ νομίσῃ δέ τις ὅτι εἶνε τυπογραφικόν τι σφάλμα, διότι προηγεῖται: «ἀρτᾶσθαι, τὸ κλίνας ἀπὸ τῆς μετοχῆς ἤρτηται 410, 16». Ἄλλ' ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ὤφειλε νὰ σημειώσῃ καὶ τὴν προηγουμένην φράσιν «διὰ τούτων τῶν ἰάμβων», ὅπου πιθανῶς ἀντὶ τῆς διὰ γρ. ἐκ.

Ταῦτα ἐκ τῶν πρώτων σελίδων. Ἴδου καὶ ἄλλα τινὰ (διότι πάντα μακρὸν) σποράδην.

Σελ. 485 «γυῖαι» γρ. γυῖαι.

Σελ. 486 «διακεῖσθαι ἐπὶ τινι». Οὐδὲν σημαίνει τοιαύτη φράσις. Προσθετέον ἐπίρρημά τι τροπικόν.

Σελ. 488 «ἐαυτός, ἀφ' ἑαυτοῦ» περιττὸν καὶ νὰ εἴπωμέν τι.

Σελ. 496 «ζέειν». Ὁμοίως σελ. 474 «ἐκπνέειν». Σελ. 511 «πνέειν». Σελ. 529 «χέειν». Ἐν πίνακι ἑλληνικῶ πάντα ταῦτα ἔπρεπε νὰ ἐξενεχθῶσι συνηρημένα. Ὁ ἀσυναίρετος τύπος ἐνιαχοῦ εὔρηται ἐν τοῖς σχολίοις, πλειστάκις δὲ ὁ συνηρημένος.

Σελ. 503 «κόλλη νεαρά 322, 9». Ὀνομαστικὴν δὲ κόλλη ἀναφέρει καὶ ἐν σελ. 496. Τοιαύτη ὀνομαστικὴ τοῦ ὀνόματος τούτου οὐδέποτε ὑπῆρξε καὶ ἄλλως καὶ διότι ἐν τῇ μνημον. σελίδι ὁ κῶδιξ παρέχει: «νεαρά κόλλη». Ὅτι δὲ ταῦτα εἶνε δοτικῆς πτώσεως: «νεαράῃ κόλλη» γινώσκουσι πάντες οἱ ἐπαίοντες, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κ.

Π. Π. θὰ κατενόει, ἂν ὀλίγον ἐφίστη τὴν προσοχὴν. Τὸ δὲ ἐκ τῆς σελ. 121, 8 μνημονευόμενον «τὴν πείνην» πάντως πρέπει νὰ μεταγραφῆ «τὸ πεινῆν» μετὰ τοῦ κώδ. Γ.

Σελ. 500 : « Ἴσμηνεία 163, 16 ». Ἡ ὀνομαστικὴ ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἐκδότην, διότι ὁ κώδιξ παρέχει « Ἴσμηνείας ». Ὅφειλε λοιπὸν νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τύπον.

Αὐτ. « καινότερον βουλευέσθαι ». Ὄφειλε νὰ προσθήσῃ καὶ τὸ τι, διότι ἄλλως τὸ καινότερον εἶνε ἐπίρρημα.

Σελ. 519 « πύρπνουσ 271, 10 ». Τὴν ὀρθῶς ἔχουσαν ὀνομαστικὴν τῆς λέξεως ὁ ἐκδότης ἠδύνατο νὰ μάθῃ καὶ ἐκ τῶν λεξικῶν καὶ ἄλλοθεν.

Σελ. 520 γρ. « ῥητορικὴ τόλμη ». Ἄλλ' ἢ ὀνομαστικὴ καὶ ἐν τοῖς σχολίοις εἶνε μᾶλλον τόλμα, πρβ. σ. 331, 4.

Σελ. 523 « ὡς ἔχειν σχήματος 440, 20 ». Ὁ ζῆλος τῆς κατ' ἀπαρέμφ. ἐκφορᾶς τῶν ῥημάτων κατέφαγεν αὐτὸν καὶ ἐνταῦθα, ὅπου τὸ ὡς ὡς ἐκ τῆς σημασίας ἦν ἔχει δὲν συντ. πρὸς ἀπαρέμφατον.

Σελ. 524, ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Τ γράφει « ταυτόματον, ἐκ ταυτόματου κτλ. ». Ἄλλ' ἢ λέξις αὕτη δὲν εἶνε μία, ἀλλὰ δύο (τὸ αὐτόματον)· ὅθεν ἔπρεπε νὰ ὑπαχθῆ ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Α κτλ. κτλ.

Ταῦτα πάντα ἐλπίζω ὅτι θέλουσι διορθωθῆ ἐν δευτέρᾳ τῶν σχολίων ἐκδόσει, διότι εἶνε σφάλματα ἢ ἀγνοήματα ἀσυγχώρητα εἰς τὸν ἄλλως εὐπαιδευτὸν τῶν παλαιῶν σχολίων τοῦ Σοφοκλέους ἐκδότην.

Νῦν μεταβαίνω εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν λεπτομερειῶν, ἐξ ὧν ἐξετάζω ἐνταῦθα μόνον τὰς κυριωτάτας.

Αἱ. 1 σ. 2, 2 ὁ ἐκδότης ἔγραψεν : « οἶον <εἰ> ἐπιβουλεύει σοί τις σπουδάζεις τὴν ἐπιβουλήν — βλαβεράν γενέσθαι » αὐτὸς προσθεὶς τὸν εἰ, ἐν ᾧ εὐκολώτερον καὶ ἀπλούστερον ἦτο νὰ γράψῃ ὡς οἱ ἄλλοι ἐκδόται, ἄνευ οὐδεμιᾶς προσθήκης, ὧδε : « οἶον ἐπιβουλεύει σοί τις ; σπουδάζεις κτλ. ». Μήπως ἡ φράσις αὕτη εἶνε πλημμελής ; Ὁμοίως παραδιώρθωσεν Οἰδ. Τ. 440 σ. 184, 9 γράψας : « αἰνιγμά ἐστιν <ὁ> οὐ θᾶπτον νοήσεις », ἐν ᾧ τὸ σχῆμα τοῦ λόγου τὸ ὑπὸ τῆς ἐννοίας ἀπαιτούμενον εἶνε : « αἰνιγμά ἐστιν ; σὺ θᾶπτον νοήσεις ».

Αἱ. 11 σ. 3, 2 ὁ ἐκδότης ὑπεσημείωσεν : « ἔγνω γὰρ] sc. ἔνδον εἶναι ». Σφάλλεται, διότι ταῦτα εἶνε σόλοικα· ὧφειλε νὰ γράψῃ : « ἔνδον ὄντα » ἐπὶ τῆς ἐννοίας ταύτης.

Αἰ. 27 σ. 5, 4 : «μετὰ τοῦ ξίφους νεορράντου ἀπὸ τοῦ αἵματος». Οὕτως ἔγραψεν ὁ ἐκδότης, ἐν ᾧ ὁ κώδιξ παρέχει ὄχι *νεορράντου* ἀλλὰ *νεαροῦ*. Ἄλλ' ὡς ἔγραψεν ὤφειλε καὶ νὰ μεταβάλη τὴν ἀπὸ εἰς ὑπό. Πολλαχοῦ δὲ τῶν σχολίων τούτων ἀντὶ τῆς ἀπὸ πρέπει νὰ γραφῆ ἡ ὑπό, οἶον σ. 1, 3· 172, 7 καὶ ἀλλαχοῦ.

Αἰ. 41 σ. 6, 9 : «ἡμεῖς δὲ ὡς προεπιστάμενοι τὰ πράγματα ἀμβλύτερον κατανοοῦμεν». Προφανῶς ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ : «ἡμεῖς δὲ ὡς <οὐ> προεπιστάμενοι κτλ.». Ὁμοίως γρ. σ. 16, 24 : «<οὐκ> ἀνεπιστημόνων».

Αἰ. 102 σ. 10, 14 : «οὐχ ὡς διαστέλλουσά φησιν, ὡς ἂν εἴποι τις ἔθαν<εν> ἢ πέφευγέ σε, ἀλλὰ παροξύνουσα». Ἐντὶ τοῦ ὡς ἂν εἴποι τις ὁ Ἕλληνας ἐκδότης δὲν γνωρίζω τί παθῶν προτείνει ὡς εἴποι τις. Ἄλλ' ἡ διορθουμένη φράσις εἶνε τοῦλάχιστον ὅσον καὶ ἡ προτεινομένη συχνή, ἵνα μὴ εἴπω συχνότερα, καὶ παρ' ἄλλοις καὶ ἐν τοῖς σχολίοις· πρβ. Αἰ. 614 σ. 53, 11. Αὐτ. 485 σ. 43, 11. Φιλ. 201 σ. 357, 22. Ἡ φράσις οὐδὲν ἔχει τὸ ἐπίφογον οὔτε ὡς ἐκ τῆς ἐννοίας οὔτε ὡς ἐκ τῆς χρήσεως. Ἐν δὲ τῷ σχολίῳ μετὰ τὸ «πέφευγέ σε» γρ. ἐρωτηματικόν.

Αἰ. 127 σ. 12, 15 : «φασὶ τὸν Αἴαντα τρίτον ἡσεβηκέναι περὶ τοὺς θεοὺς, πρῶτον μὲν ἐκβαλεῖν τοῦ δίφρου τὴν Ἀθηναῖν κτλ.». Ἐν τῇ ὑποσημειώσει ὁ ἐκδότης παρατηρεῖ ὅτι ὁ Dindorf προέτεινε *τρία* ἢ *τρὶς* ἀντὶ τοῦ *τρίτου*. Γρ. *τριτόν*.

Αἰ. 125 σ. 12, 10 ἀντὶ τοῦ ὅλως ἀδιανοήτου ὑποβολὴν ὁ ἐκδότης ὤφειλε νὰ παραλάβῃ ἀνεκδοιάστως ἐκ τοῦ κώδικος G τὸ μόνον ὀρθὸν ὑπερβολήν.

Αἰ. 161 σ. 16, 18 ἴσως γρ. «εἰ γὰρ ὁ μέγας ὑπὸ τοῦ ἐλάσσονος διασφύζεται, πόσῳ <μᾶλλον> τῶν μειζόνων ἔχεσθαι χρή;» πρβ. σ. 57, 16.

Αὐτ. σ. 17, 20 καλῶς ἔχει τὸ «ἐκ σελήνης».

Αἰ. 173 σ. 17, 26 ὁ ἐκδότης ὤφειλε νὰ παραδεχθῆ τὴν διόρθωσιν τοῦ Elmsley *φήμη* ἀντὶ *φησὶν* καὶ διὰ τὴν ἔννοιαν καὶ διότι τὸ σημειογράφημα ὁμοιον. Τὸ δὲ *φησὶν* ὀρθῶς μὲν ἐνέθηκε μεταξὺ δύο κομμάτων, ἀλλὰ πλημμελῶς ἀφῆκεν ἄτονον.

Αἰ. 201 σ. 22, 6 συμπληρῶ : «αἱ δὲ τοιαῦται γυναῖκες ὑποτίθενται <ἔχουσαι> εὐνοίαν πρὸς τοὺς δεσπότας ὡς Βρισηὶς πρὸς Ἀχιλλέα».

Αἵ. 297 σ. 29, 19. Αἱ λέξεις ὑφ' ἑν ἔχουσι νόημα, ἂν τεθῶσι μετὰ τὸ κύνας (στ. 16)· ὁ δ' ἐπόμενος γὰρ (στ. 17) αἰτιολογεῖ τὸ ὑφ' ἑν τοῦτο. Μεταγραφτέον δὲ καὶ συμπληρωτέον ὧδε: αὐτὸ γὰρ ἀναιρεῖ κατὰ τὴν σκηνην ἄνθρωπον ἄλλως <ἢ ὡς> ἔξω τινὰς ἀνεῖ-
λεν». Οὕτω δὲ καθίσταται περιττὴ καὶ ἡ διόρθωσις ἀνελεύων.

Αἵ. 301 σ. 29, 25 κ. ε. «ἡ μὲν Τέκμησσα ἠγνόει τίνι διείλεκται <ἡμεῖς δὲ μεμαθήκαμεν> ἐκ τοῦ προλόγου κτλ». Οὕτως ἀνεπλήρωσε μετὰ τοῦ Elmsley ὁ ν. ἐκδότης. Ἄλλὰ πῶς ἐξέπεσον αἱ λέξεις αὐ-
ται; Ἀναπληρωτέον τοιοῦτόν τι: «—διείλεκται <ἡμῖν δὲ δεδήλωται> κτλ». Ὁμοίαν φράσιν ἴδ. Οἱ. Γ. 9 σ. 162, 14.

Αἵ. 380 σ. 36, 17: «κακῶν ὄργανον] πανοῦργε καὶ περίεργε». Ὁ Nauck παρατηρεῖ ὅτι τὸ λῆμμα δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν ἐρμηνείαν, καὶ μᾶλλον τὸ ἐν στ. 379 «πάνθ' ὄρων» διορθούμενον εἰς «πάντα δρών» πρέπει νὰ ὑποκαταστήσῃ τὸ «κακῶν ὄργανον». Οὐδὲν τούτων ἐγὼ τοῦλάχιστον ἐπιδοκιμάζω· νομίζω δὲ ὅτι τὸ κακῶν ὄργανον ἔχει καλῶς, πλὴν ὅτι πρέπει νὰ γραφῆ πληρέστερον: «ἀπάντων ἀεὶ κα-
κῶν ὄργανον».

Αἵ. 408 σ. 39, 6: «τὴν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλήν προβάλλε-
ται». Τὰς λέξεις ταύτας, ἀναγινωσκομένας μετὰ τὸ ἂν (στ. 8) ἐν τῷ κώδικι, μετετόπισεν ἐνταῦθα ὁ ἐκδότης. Ἄλλὰ πόθεν δῆλον ὅτι αἱ λέξεις αὗται ἀρμόζουσιν ἐνταῦθα μᾶλλον ἢ ὅπου ἦσαν εἰς δικαιολο-
γίαν τῶν λόγων τῆς Τεκμήσεως, ὅπερ φυσικώτερον;

Αἵ. 448 σ. 41, 19 ἔγραψεν Ἀτρεΐδη. Νομίζω ὅτι πρὶν εἰσαγάγῃ τὴν γραφὴν ταύτην εἰς τὰ σχόλια, ὄφειλε ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὴν ἐγνώ-
ριζον οἱ Σχολιασταί.

Αἵ. 430 σ. 40, 13: «ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἀρχαιοτρόπον, τὸ πρὸς τὰς ὀνομασίας ἐκφέρειν τὰς συμφοράς». Ὁ Nauck φρονεῖ ὅτι ἀντὶ τοῦ ἐκφέρειν πρέπει νὰ γράψωμεν ἀναφέρειν· ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι ἐν-
ταῦθα τὸ ἐκφέρειν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἐκφράζειν, διὰ δὲ τοῦ αἰαὶ ἐξέφρασεν ὁ ἥρωσ τὴν συμφορὰν.

Αἵ. 485 σ. 43, 7 συνεπλήρωσε: «δεῖ οὖν τοιοῦτους λόγους <λέγειν> ὅτι διὰ τὴν ἐλευθερίαν παρρησιάζεται». Ἀπλούστερον ἦτο νὰ γράψῃ: «λέγει (= ΛΕΙ) οὖν τοιοῦτους λόγους, ὅτι κτλ». Ἐτι δὲ μᾶλλον τὸ λέγει τοῦτο πολλαχοῦ τῶν σχολίων παρεφθάρη εἰς δὲ (= λε πρβ. Beiträg. σ. 73), ὅπερ συνήθως ἐξαλείφει ὁ ἐκδότης, οἷον Οἱ. Κ.

192 σ. 409, 25. Αὐτ. 947 σ. 442, 11, ὅπου καὶ ἡ θέσις τοῦ δὲ ὑποδεικνύει τὴν παραφθοράν. Ὅμοίως διορθ. Τρ. 1064 σ. 339, 24.

Αἴ. 488 σ. 43, 16. Ὁ ἐκδότης ὑποσημειοῖ ὅτι μετὰ τὸ Φρυγῶν παρέχει σημεῖα λήμματος (:) ὁ κῶδιξ. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὑπῆρχε λῆμμα καταλήγον εἰς τὸ Φρυγῶν. Τοιοῦτον δὲ εἶνε τὸ «εἶπερ τινός . . . Φρυγῶν» ὅπερ ἠδύνατο νὰ προστεθῆ ὡς ἐκ τοῦ κώδικος.

Αἴ. 493 σ. 44, 10 γράφει : «συναλλαγὰς ἔσχεις» ἀντὶ ἔχεις.

Αἴ. 531 σ. 47, 19 ὁ ἐκδότης ὤφειλε νὰ παραλάβῃ ἀνεκδοιάστως τὴν γραφὴν τοῦ G : «ἀναβολὰς δὲ πλάττεται» ἀντὶ τοῦ πρᾶττεται, ὅπερ τί θὰ σημαίνει; Ἐπίσης παραλείπεται ἦτο ἡ ἐν σελ. 64, 6 γραφὴ τοῦ κώδ. G «παρὰ Σιμωνίδῃ» ἀντὶ «ἐν Σιμων.», ὡς καὶ ἡ ἐν σελ. 131, 22 «ἐπὶ τῶν ἀγρῶν» τοῦ αὐτοῦ κώδ. ἀντὶ «ἐπὶ τὸν ἀγρόν».

Αἴ. 534 σ. 47, 22 ἡ προσθήκη τοῦ ἐκδότου πρέπον περιττή, διότι οὕτω λέγει καὶ ἡ συνήθεια : «αὐτὸ ἦτο τῆς μοίρας μου».

Αἴ. σ. 48, 7 γρ. «νόμους τὴν φύσιν ὠνόμασε καὶ τὸ ἦθος τοῦ γεγεννηκότος» ἀντὶ ἔθος.

Αἴ. 563 σ. 49, 16. Μεταγρ. ὧδε : «κεῖ τανῦν τηλωπὸς οἰχνεῖ : καὶ εἰ ἔκδημος νῦν ἐστίν, φυλακὴν ἔχων κτλ».

Αἴ. 635 σ. 55, 2. Τὸ δεινῶς ἐφθαρμένον καὶ κατὰ τὸν ἐκδότην χωρίον ὀρθῶς ἀναγινωσκόμενον ἔχει καλῶς, τ. ἔ. «οὐ λέγει δὲ ὅτι (ἐνν. ποιήσει) ὅταν κτλ». Ἡ δὲ συνέχεια τῶν νοημάτων ἦδε : «ὅταν ἡ μήτηρ ἀκούσῃ τὸν Αἴαντα φρενομόρως νοσοῦντα, ποιήσει τὰ ἔσχατα· οὐ λέγει δὲ ὅτι (ποιήσει), ὅταν αὐτὸν πύθηται τετελευτηκότα· ἡ γὰρ μανία ἐστὶ χειρόν τι τοῦ θανάτου».

Αἴ. 666 σ. 57, 11, ὅπου τὴν τάξιν λέγων ὁ Σχολ. ἐννοεῖ τὴν τάξιν τῶν λέξεων. Αὐτ. δὲ κατωτ. γρ. ἴσως «ὡς τῶν Ἀτρειδῶν νῦν δὴ (ἀντὶ οὖν ἤδη) καὶ θεομαχοῦντων».

Αἴ. 657 σ. 57, 3 : «πιθανὸν δὲ καὶ τὸ λαθεῖν τὸ ξίφος ἵνα εὐπορήσῃ ἑαυτὸν διαχειρίσασθαι». Οὕτως ἔγραψεν ὁ ν. ἐκδότης ἐκ διορθώσεως τοῦ Elmsley ἀντὶ διαχειρήσασθαι. Ὅμοίως Οἰ. Τ. 1056 σ. 202, 24 οἱ ἐκδῶται γράφουσι πάλιν διαχειρίσασθαι ἐκ διορθώσεως τοῦ Λασκάρεως ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ κώδικος παρεχομένου διαχειρήσασθαι. Τὸ δ' ἔτι περιεργότερον ὁ ἐν Αἴ. 719 σ. 62, 1 ἐνεστῶς τῆς μετοχῆς «διαχειρουμένου (ἑαυτὸν τοῦ Αἴαντος)» μονοποῦ φωνήν

κατὰ τῆς ἀδικίας ἀφίεις θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἐκδότου ὡς ἀνήκων εἰς τὸ ῥῆμα *διαχειρόμαι*, ἀκολουθοῦντος ὡς φαίνεται τὸν Dindorf. Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γεγονότος, τῆς αὐτοκτονίας τοῦ Αἴαντος, μεταχειρίζεται ὁ Σχολ. ἔνθεν μὲν τὸν ἀόρ. *διαχειρῆσαι*, ἔνθεν δὲ τὸν ἐνεστώτα τῆς μετοχῆς *διαχειρουμένου*, ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Σχολιαστής, ἀδιάφορον ἂν ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως, μετεχειρίσθη τὸ ῥῆμα *διαχειρῆσθαι*—οὔμαι; Τοῦτο δὲ τὸ ῥῆμα ὀφείλομεν ν' ἀποκαταστήσωμεν τάχιστα εἰς τὸ κείμενον τῶν σχολίων καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ.

Αἴ. 669 σ. 57, 17 : «τὸ δὲ τιμαῖς ὑπεῖκει ταῖς ἀλλήλων διανεμήσεσιν». Φανερόν ὅτι μετὰ τὸ ὑπεῖκει ἐξέπεσεν ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα ἢ ὅμοιον τι, οἷον ἐνδίδωσιν, ὑποχωρεῖ, εἶκει κτλ.

Αἴ. 721 σ. 62, 14 : «κρημνῶν] τῶν χωρίων». Ὄφειλε νὰ προσθήσῃ ἐκ τῶν τοῦ Dindorf τὴν παρατήρησιν τοῦ Lobeck : Excidit ἄκρων, ἐξεχόντων vel simile quid. Καὶ ὀρθῆ ἂν δὲν εἶνε, δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς εὐρεσιν τοῦ ὀρθοῦ.

Αἴ. 758 σ. 65, 4 : «τὰ γὰρ περισσὰ] τὰ παρέλκοντα καὶ ἀχρήσιμα καὶ πέρα τοῦ μέτρου, τὰ χωρὶς δικαίου». Ἐνταῦθα ὁ ἐκδότης ὤφειλε νὰ ὑποσημειώσῃ τὴν γραφὴν τοῦ G, ὅστις ἀντὶ τῶν τελευταίων λέξεων τοῦ L γράφει : «πέρα τοῦ μέτρου ὄντα χωρὶς δὲ» παραλιπὼν τὸ δικαίου· ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτὸς τὸ «τὰ χωρὶς δικαίου». Ἴσως γρ. «πέρα τοῦ μέτρου ὄντα χωρὶς δὲ καιροῦ».

Αἴ. 791 σ. 67, 18 : «περιπαθῶς ἀναβοᾷ πυθομένη ὅτι ἀγγέλλει τις νεώτερόν τι περὶ τοῦ Αἴαντος· ἴδιον δὲ τῶν φίλων τὸ τὰ χεῖρω αἰεὶ ὑπονοεῖν». Ἐνταῦθα ὁ Nauck νομίζει ὅτι τὸ φίλων εἶνε ἡμαρτημένον, ἀσφαλῶς δὲ διορθοῦται διὰ τοῦ ἀθλίων. Ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι παρενόησε τὸ χωρίον ὁ ἔξοχος κριτικός· διότι πάντοτε οἱ φίλοι τὰ χεῖρω ὑπονοοῦσι περὶ τῶν φιλάτων· π. χ. οἱ γονεῖς, ὅταν δὲν λαμβάνωσιν εἰδήσεις παρὰ τοῦ ἀπόντος υἱοῦ, τὰ χεῖρω ὑπονοοῦσιν· ἐπίσης ἢ γυνὴ περὶ τοῦ ἀνδρός, οὔτινος τὴν τύχην ἀγνοεῖ, τὰ χεῖρω ὑπονοεῖ· καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς· πρβ. Αἴ. 194 σ. 21, 6, αὐτ. 201 σ. 22, 7.

Αἴ. 815 σ. 69, 21 μετὰ τὸ ἐτέρου ἐσημείωσεν ὁ ἐκδότης σημεῖα χάσματος δηλωτικά, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ (6, 22· 129, 4· 225, 5· 252, 13· 339, 19) δὲν ἐδήλωσε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ χά-

σματος, ὥστε γνωστοῦ ὄντος τοῦ ποσοῦ τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων νὰ γίνηται ἡ συμπλήρωσις.

Αἴ. 913 σ. 76, 18 ταῖς ἄλλαις εἰκασίαις προστίθημι καὶ ἐγὼ τὴν ἐμὴν : «δυστράπελον γεώργημα» ἀντὶ «δυστράπελον τὸ ὄρυγμα».

Αἴ. 872 σ. 74, 21 γρ. «ἐπὶ τῆς αὐτῆς νεῶς» ἀντὶ νηός, διότι ὁ ὀρθὸς τύπος εὔρηται καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις τῶν σχολίων· ἴδ. σ. 227, 17· 324, 27· 365, 16· 382, 23. Ὁμοίως γρ. νεῶν ἀντὶ νηῶν σ. 148, 24· πρβ. 163, 24· 166, 8.

Αἴ. 1018 σ. 81, 14 γράφω : «πρὸς οὐδὲν ἀληθές ἢ αἴτιον ἐρεῖ» (ἢ ἐρεῖ ἐμοί) ἀντὶ τοῦ ἐμοί.

Αἴ. 1032 σ. 82, 1 : «δωρεάν] τὸ ξίφος». Οὕτως ἔγραψεν ὁ ἐκδότης, ἐν ᾧ ὄφειλε νὰ γράψῃ ἀντὶ τοῦ δωρεάν τὸ τήνδε δωρεάν, ἢ ἂν τὸ δωρεάν ἐκλαμβάνει ὡς κατηγορούμενον τὸ τήνδε. Τὸ δωρεάν οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ σημαίνῃ παρὰ δωρεάν, δῶρον.

Αἴ. 1069 σ. 83, 6 : «παρευθύνοντες] ἀντὶ τοῦ τιμωρούμενοι». Πολὺ ὀρθότερον ἐξηγοῦσι τὴν λέξιν τὰ νεώτερα σχόλια (ἴδ. Dind. II σ. 229), ὧν τὴν ἐρμηνεῖαν ὄφειλε νὰ ὑποσημειώσῃ ὁ ἐκδότης.

Αἴ. 1091 σ. 83, 22 γρ. «διάκειται μὲν <εὔ> ὁ χορὸς» κτλ. Καὶ τυφλῷ δῆλον ὅτι ἄνευ τοῦ ἐπιρρήματος οὐδὲν σημαίνει τὸ διάκειται ἀπορῶ δὲ πῶς ὁ ἐκδότης οὕτω γεγυμνωμένον ἐσημείωσε τὸ διάκειμαι καὶ ἐν τῷ λεξιλογίῳ.

Αἴ. 1093 σ. 84, 1 γρ. μᾶλλον «ἄξια τοῦ γένους ἐξαμαρτάνει» ἀντὶ τῷ γένει· πρβ. σ. 155, 9.

Περὶ δὲ τῶν εἰς τοὺς στ. 1107 καὶ 1108 σχολίων (σ. 84, 14, 15) πρβ. τὰ νεώτερα σχόλια II Dind. σ. 230.

Αἴ. 1112 σ. 84, 22 γράφω : «οἱ πόνου πολλοῦ πλέφ : οἱ φιλοκίνδυνοι, οἱ πλήρεις τῶν <πολλῶν> πόνων» κτλ.

Αἴ. 1247 σ. 89, 10 γρ. μᾶλλον : «μάχοιτο καὶ οὐκ εἴξειε».

Αἴ. 1322 σ. 92, 22 : «ἐστὶ γὰρ συγγνώμη καὶ τῷ κακῶς εἰπόντι εἰ κακῶς πάσχων ἀμύνεται διὰ λόγων». Ἀπορῶ διατί ὁ ἐκδότης ἀντὶ τῆς ὀριστ. ἀμύνεται, ἦν καὶ ὁ κῶδ. G παρέχει, μετετύπωσε τὴν οὐδένα λόγον ἔχουσαν ἐνταῦθα ὑποτακτικὴν πλὴν μόνον ὅτι εἶνε γραφὴ τοῦ L! Τότε διατί καὶ ἐν σ. 341, 25 ἀντὶ τοῦ «εἰ ἀποτεύξεται» τοῦ κώδικος ἔγραψεν ἐκ διορθώσεως τοῦ Λασκάρειος «εἰ ἀποτεύξεσται»;

Αἴ. 1359 σ. 94, 23 : «πολύ, φησί, τοῦτο ἀνθρώπων [ὡς], τὸ

κατὰ καιρὸν μεταβάλλεσθαι». Ὅπου πρὸς τοῖς ἄλλοις δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ καὶ τὴν στίξιν. Ἐν τῷ ὡς τὸ ὑπολανθάνει τὸ ὥστε, ὡς ὀρθῶς πηρετήρησεν ὁ Nauck.

Αἴ. 1382 σ. 95, 16 : «καὶ μ' ἔψευσας] ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος <ἐποίησας> ἦν κακῶς εἶχον περὶ σέ». Ἐν ταῖς Beiträg. σ. 56 ὁ ἐκδότης παρατηρεῖ ὅτι ὄσσην παλαιογραφικὴν φαντασίαν καὶ ἂν ἔχη τις δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ἐποίησας. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχη τις μεγάλην φαντασίαν ἵνα ἐξηγήσῃ ὅτι τὸ ἐποίησας ἐξέπεσε διὰ τὸ ἔψευσας μεθ' ὃ συμπληρωτέον. Αὐτ. δὲ γρ. μᾶλλον περὶ σοῦ.

Αἴ. 1418 σ. 96, 15 : «γίνεται ἔξοδος πρέπουσα τῷ λειψάνῳ», ὅπου γρ. νομίζει ὁ Nauck τοῖς λειψάνοις ἢ μᾶλλον τῶν λειψάνων. Ἄλλ' ἐλησμόνησεν ὁ περιώνυμος Ἑλληνιστής, ὅτι ταῦτα εἶνε Βυζαντ. ἑλληνικά. Ὁμοίως ἐν Ἠλ. 896 σ. 143, 2 : «τὴν σορὸν λέγει ἔνθα τὸ λείψανον ἐτέθη». Οὕτω δὲ λέγομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον. Ὅθεν οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων λογίων ἤθελεν ὑποπέσῃ εἰς τοιαύτην παραδιόρθωσιν.

Ἠλ. 24 σ. 99, 25 ὁ ἐκδότης ἔγραψε : «σημεῖα φαίνεις κ. ἐ.] τοῦ εἶναι πιστὸς εἰς ἡμᾶς». Ὡφείλε νὰ προτιμήσῃ ὡς λῆμμα τὸ τοῦ Elmsley : «ἔσθλὸς εἰς ἡμᾶς γεγῶς», διότι εἰς τοῦτο ἀρμόζει ἡ ἐρμηνεία.

Ἠλ. 28 σ. 100, 1 : «ἔπη] . . . ἔση διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ γήρωσ εὐβουλίαν». Εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ὁ κωδὶξ παρέχει Δί. Ἐγὼ δὲ προσθέτων μίαν εἰκασίαν εἰς τὰς πολλὰς γράφω ὧδε : «ἔπη] διχῆ <ἔπη ἦ> ἔση διὰ τὴν κτλ.». Τὸ ἔπη εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἐκπέσῃ. Πρβ. καὶ Αἴ. 1225 σ. 88, 22, ὅπου τὸ χάσμα, κατὰ τὴν γνώμην μου, πρέπει ἴσως νὰ συμπληρωθῇ πάλιν διὰ τοῦ δίχα ἢ διχῆ (=δί) ὥστε νὰ ὑπονοῶνται οἱ δύο στίχοι, οὓς εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Σχολ. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ διχῶσ κεῖται ἐπὶ διπλῆς γραφῆς καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφ. σχολίοις, Ἰππ. 1285. Λυσ. 493. 1300. Θεσμ. 1051. 1176.

Ἠλ. 68 σ. 103, 10 συμπληρῶ : εὐτυχῶς ἐπιχειροῦντα ταῖς <δε ταῖς> μηχαναῖς.

Ἠλ. 72 σ. 103, 18 γρ. μᾶλλον : «ἀρχέπλουτον] <ἀρχαίου> ἄρχοντα πλούτου κτλ.».

Ἦλ. 75 σ. 103, 21 : «ἐφ' ἐκάστου πράγματος τὸ καίριον καὶ χρησιμώτατον ὁ καιρός ἐστιν», ὅπου ὁ ἐκδότης πειθόμενος τῷ Ot. Hense ἀπήλειψε τὸ ὁ καιρός, ἐν οὐ δέοντι.

Ἦλ. 86 σ. 104, 19 συμπληρῶ : «ἰσόμοιρον δέ φησιν εἶναι τὴν γῆν τῷ ἀέρι παρ' ὅσον <ἴσον> παρατείνειν ἀλλήλοις τὰ στοιχεῖα πρέπει».

Αὐτ. σ. 105, 6 : «καὶ ταῦτα δὲ Φερεκράτης παρῶδηκεν». Ὅτι ταῦτα εἶνε ἄδηλον ἂν ἀναφέρονται εἰς ὅλον τὸ χορικὸν ἀπέδειξεν ὁ Nauck, ὅστις κρίνει ἐπίσης ἡμαρτημένα καὶ τὰ περὶ τῆς παρῶδίας τῶν στ. τούτων ὑπὸ τῶν παρ' Ἀθηναίων ποιητῶν, οὓς ἀναφέρει ὁ ἐκδότης.

Ἦλ. 101 σ. 107, 7 γρ. «μόνην αὐτήν».

Ἦλ. 102 σ. 107, 11 ἔγραψεν : «ἐν τισιν ὑπόκειται κτλ». Ὄφειλε νὰ γράψῃ ἢ «ἐν τισὶ κεῖται» ἢ «ἐν (τῷ) ὑπομνήματι κεῖται» ὡς ὀρθῶς ἔγραψεν ὁ O. Iahn. πρβ. II Dind. σ. 121 (232). Ὁμοίως ἐν Ἦλ. 232 σ. 115, 22 γρ. μᾶλλον : «ἐν ὑπομνήματι κεῖται». πρβ. σ. 242, 13.

Ἦλ. 219 σ. 115, 2 : «ταῦτα δὲ ἅ πράττετε οὐκ ἀρεστὰ τοῖς κρατοῦσιν ἐστὶν τουτέστι [τοῖς] περὶ τούτων φιλονεικίαν πρὸς τοὺς κρατοῦντας ποιεῖσθαι ἀσύμφορον». Τὸ τοῖς, ὅπερ παλαιότεραν ἔκδοσιν ἀκολουθῶν ἄνευ λόγου ἐνέκλεισεν ἐν ἀγκύλαις ὁ ἐκδότης, εἶνε λείψανον τῆς γραφῆς : <τοῖς δυνα>τοῖς. Τὸ δὲ χωρίον πρέπει νὰ διαστιχθῇ ὧδε : «οὐκ ἐριστὰ τοῖς κρατοῦσιν ἐστὶν, τουτέστι τοῖς δυνατοῖς· περὶ τούτων κτλ».

Ἦλ. 222 σ. 115, 7 : «ἀναγκάζομαι καὶ ἐπικινδυνώδη τινὰ φθέγγεσθαι». Τὸ ἐντεῦθεν μόνον μαρτυρούμενον ἐπίθετον εἶνε ἀπόβλητον, σχηματισθὲν ἐκ τῆς διπλῆς γραφῆς ἐπικίνδυνα καὶ κινδυνώδη, ὧν τὴν ἐτέραν δύναται τις ν' ἀποδεχθῇ.

Ἦλ. 226 σ. 115, 12 γρ. «οὐ γὰρ πρὸς ξένους λέγω (ἀντὶ ἔχω) ἀλλὰ πρὸς ὑμᾶς» κτλ.

Ἦλ. 240 σ. 116, 9 ἐγὼ θὰ ἔγραφον ὧδε : «μηδὲ τούτῳ συνοικοίην εὐκηλοῦσα αὐτὸν καὶ ἀποδεχομένη . . . μήτε οὖν αὐτὴ <τοιαύτη> γενοίμην κτλ». Ὁ Σχολ. προφανῶς νὰ ἐτυμολογήσῃ ἠθέλησε τὸ εὐκηλος τοῦ ποιητοῦ· πρβ. Εὐσταθ. Παρεκβ. 149, 11. Οἱ. Τ. 891, ὅπου τὸ ματάξων ὁ κῶδιξ G ἐξηγεῖ διὰ τοῦ «ματαίως ζῶν». Κατωτέρω δὲ μετεχειρίσθη τὸ ξηλοῖν, ἵνα ποικιλίας χάριν ἐκφράσῃ τὰ ἀνωτέρω· πρβ. παρατήρησίν μου εἰς Ἄντ. στ. 131.

Ἦλ. 278 σ. 118, 4 : «τὸ εὐροῦσα τὸν πόθον . . . τῆς γυναικὸς σημαίνει, οἷον ἠδέως αὐτὴν θεωμένη», ὅπου ὁ Nauck ἀνάρμοστον νομίζων τὸ θεωμένη προτείνει δεχομένη. Τὸ εὐρίσκειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημ. μεταχειριζόμεθα καὶ ἡμεῖς, οὐδόλως δὲ ἀνάρμοστον κρίνομεν οὔτε τοῦτο οὔτε τὸ θεωμένη.

Ἦλ. 284 σ. 118, 10 : «ἐπωνομασμένην] ἐφ' ᾧ ὠνομάσθη», γρ. μάλλον «ἐφ' οὗ ἢ ἀφ' οὗ ὠνομάσθη».

Ἦλ. 335 σ. 120, 8 : «οὐκ ἀντίσχοιτες ὑφ' ἑαυτῶν τῶν ἰστίων». Καὶ ἐνταῦθα ὁ Nauck προτείνει τὸ ἰστίον, ἀλλ' ἢ ἑτέρα φράσις εἶνε πολὺ χαριστέρα, γραφικωτέρα καὶ ἑλληνικωτέρα, καὶ ἄλλως καὶ διότι τὸ ἰστίον ἐπιδέχεται ὕφ' ἑαυτῶν καὶ συστολὴν βαθμιαίαν· πρβ. σ. 94, 7 : «ὑφ' ἑαυτῶν τῆς ἐξουσίας».

Αὐτ. κατωτ. «καὶ μὴ ἀντικρυς μάχεσθαι· οἰονεὶ τῇ προαιρέσει χρωμαί». Ἡ τελευταία φράσις εἶνε ἀντικρυς ἀδιανόητος· πρέπει νὰ γράψωμεν ἀδιστακτικῶς : «καὶ μὴ ἀντ. μάχεσθαι, οἰονεὶ τῇ πρ. χρωμένην» μετὰ τοῦ κώδ. G. Ἡ εἰκασία τοῦ ἐκδότου ἀπόβλητος.

Ἦλ. 343 σ. 120, 15 : «ταῦτα ὁμοιά ἐστι τοῖς ἐν τῇ Ἀντιγόνη». Οὕτως ἔγραψεν ὁ ἐκδότης ἐξ εἰκασίας τοῦ Michaelis, τοῦ κώδικος παρέχοντος : «ὅποιά ἐστι τὰ ἐπὶ τῇ Ἀντ.». Πλησιέστερα πρὸς τὰ τοῦ κώδικος εἶνε τάδε : «ταῦτά ἐστιν ὅποια τὰ ἐν τῇ Ἀντ.».

Ἦλ. 445 σ. 123, 4 γρ. εἰώθεσαν (ἀντὶ εἰώθεισαν) ὡς εὐθὺς κατωτ. στ. 15 καὶ ἐν σ. 441, 8· πρβ. 426, 22 : εἰρήμεσαν.

Αὐτ. στ. 12 τὸν δεῦτερον γὰρ (τὰ γὰρ κατὰ μέρος) ἡμαρτημένον θεωρῶν ὁ Nauck διορθοῖ δέ. Ἀκριβέστερος θὰ ἦτο βεβαίως ὁ δέ, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶνε ἡμαρτημένος, συγκεχωρημένος δὲ τοιοῦτω συγγραφῆ. Κυρίως δὲ εἶνε ἡττον μὲν ἀκριβῆς ἀλλὰ ταχύτερα ὡς εἰπεῖν καὶ φυσικωτέρα διατύπωσις τοῦ νοήματος. Ἐπίσης ὁ αὐτὸς ψέγει κατωτέρω ἐν τῇ φράσει «ἐφόρου δὲ εἰς τὰς μασχάλας τὰ ἄκρα» τὸ ἐφόρου, ἀνθ' οὗ ἀπαιτεῖ ἐτίθουν. Ἀλλὰ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἐνταῦθα τὸ ἐφόρου εἶνε κοινόλεκτον, ἴσως κείμενον ἐπὶ μεταβ. σημ. ὡς καὶ παρ' ἡμῶν ἐν τῇ φράσει : «ἐφόρεσαν τὸν δεσπότην», ὅτε ἰσοδυναμῆ τῷ «περιβάλλειν, ἀμφιεννύειν». Ὅτι δὲ λίαν κοινολεκτούμενον εἶνε τὸ σχόλιον τοῦτο ἀποδεικνύει τὸ εὐθὺς κατωτ. περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος : «καὶ περὶ τὴν μασχάλην αὐτοῦ ἐκρέμαζον αὐτά», ὅπου ἐπίσης ψέγει τὸ κρεμάζειν ὁ Nauck, ἀλλὰ τῶν Ἑλλήνων οὐδεὶς πιστεύω

θα ψέξη αὐτό· διότι ὑπάρχουσιν οἱ ἐννοοῦντες κάλλιον αὐτοῦ τὰ Βυζ. ἑλληνικά.

Αὐτ. στ. 17 ὁ ἐκδότης ὤφειλε νὰ προτιμήσῃ τὴν γρ. αὐτοῖς.

Ἦλ. 448 σ. 124, 10 : «προοικονομικῶς ἀποστέλλει αὐτὴν εἰς τὸν τάφον». Παραβάλλοντι τὴν γρ. τοῦ G : «προφρονόμισεν ἀποστέλλ» φαίνεται μοι πιθανὸν ὅτι ἐν τῷ ἀρχετύπῳ περισφύζοντο τοιαῦτά τινα : «προοικονομι ἀποστελλ» τῶν ὑπερθεῖν σημείων ἐξαφανισθέντων. Ὅθεν γρ. «πρὸς οἰκονομίαν ἀποστέλλει» κτλ.

Ἦλ. 466 σ. 125, 5 : «οὐ δισταγμοῦ, φησί, καὶ ἀμφιβολίας προσδεῖται τοῖς δύο πότερον δεῖ ταῦτα ποιεῖν ἢ προσερίζειν». Γρ. προσδεῖ ἀντὶ προσδεῖται.

Ἦλ. 495 σ. 126, 17. Ἐλλείπει τὸ ῥῆμα, εἰς ὃ πρέπει ν' ἀποδίδεται τὸ μῆ. Μοὶ φαίνεται ὅτι μετὰ τὸ ἄψεκτον ἐξέπεσε τὸ ἦ.

Ἦλ. 508 σ. 127, 21 ἔπρεπε νὰ μνημονευθῇ τοῦλάχιστον ἡ εἰκασία τοῦ Bothe περὶ τῆς διαφόρου γρ. πολυπάμονος τῆς ἐξαγομένης ἐκ τῶν λέξεων τοῦ Σχολ. «τοὺς πολυκτῆμονας οἴκους».

Ἦλ. 539 σ. 128, 12 : «ὁμως οὐ συμφωνεῖ αὐτῷ Ἡσίοδος», ἐν ᾧ συμφωνεῖ. Ἐξαλειπτέον λοιπὸν τὸ οὐ ὡς ἐκ διττογραφίας προελθόν.

Ἦλ. 552 σ. 129, 10 ἔρρωνται τὰ τοῦ L διακρινόμενα ὧδε : «οὐκ ἂν εἴποις ἄλυσασά με τοιαῦτα ἀντακήκοας· ἐμοῦ γὰρ κτλ». Οὐδεμία λοιπὸν ἀνάγκη διορθώσεως.

Ἦλ. 657 σ. 133, 17. Συμπληρῶ ὧδε : «ῥητέον οὖν ὅτι νῦν μὲν προσδοκῶσα αὐτὸν ἦξιν ζῶντα (σιωπᾶ), τότε δὲ κτλ». Παρὰ τοιούτοις συγγραφεῦσι καὶ αὐτὸ τὸ ἦξοντα, ὅπερ ὁ Nauck μετέβαλεν εἰς ἦξιν, ὑποφέρεται ἄλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἔλλειψις τοῦ σιωπᾶ, ὅπερ ῥητῶς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους (σιωπώσης). Καὶ ἀνωτέρω δὲ μετὰ τὸ ἐμφαίνει ἐλλείπει τὸ τι.

Ἦλ. 781 σ. 137, 16 : «ὁ προστατῶν] ὁ ἐπιγινόμενος». Ὁ στίχος τοῦ ποιητοῦ εἶνε : «ἀλλ' ὁ προστατῶν χρόνος διῆγέ μ' αἰὲν ὡς θανουμένην», ὃν διορθοῖ συμφώνως δῆθεν πρὸς τὸ σχόλιον ὁ Nauck ὧδε : «ἀλλὰ μ' οὐπιῶν χρόνος διῆγεν αἰὲν κτλ.», ὁ δὲ Meineke ἀντὶ τοῦ προστατῶν ἔγραφε προσστατῶν. Τὸ χωρίον δεῖται ἐρμηνείας ὅχι διορθώσεως. Οὐ μόνον τὸ προστατῶν ἀλλὰ καὶ τὸ διῆγε ὑποδεικνύουσιν ὅτι ὁ χρόνος προσωποποιεῖται ἐνταῦθα. Τοῦτον δ' ἐφαντάζετο ὁ Σοφοκλῆς ὡς πάντα εὐρίσκοντα καὶ φανερόντα καὶ ἀπο-

καλύπτοντα ἀλλὰ καὶ πάντα κρύπτοντα ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ, ὡς πάντα βλέποντα καὶ πάντα ἀκούοντα, ὡς εὐρέτην τῆς σοφίας καὶ διδάσκαλον καὶ κριτὴν πάντων, ὡς καθησυχάζοντα καὶ καταπραΰνοντα καὶ θεραπεύοντα καὶ διευκολύνοντα πάντα. Ὁ χρόνος κατὰ τὸν Σοφοκλέα εἶνε ὁ σύντροφος καὶ συνοδοιπόρος τοῦ ἀνθρώπου ἅμα γεννηθέντος. Ἰδιαιτέρως δὲ ἐνταῦθα φαντάζεται τὸν χρόνον ὡς προϊστάμενον τοῦ ἀνθρώπου εἰς βοήθειαν (= *προστατοῦντα*) καὶ ὀδηγοῦντα αὐτὸν εἰς τὰς διαφόρους τοῦ βίου ὁδοῦς. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἡ Κλυταιμνήστρα θέλει νὰ εἴπη ὅτι: ὁ ἰστάμενος πρὸ ἐμοῦ χρόνος καὶ οἶον προπορευόμενος μὲ ὠδήγει διὰ μέσου τοῦ βίου πάντοτε οὕτως ὡς νὰ ἔμελλον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ν' ἀποθάνω. Ὅτι δὲ παραδόξως, κατὰ τὸν Nauck, ἐλέχθη ἐνταῦθα τὸ *προστατῶν*, παρατηρῶ ὅτι τὸ ἐνεστῶς χρόνος καὶ τὸ ἐνιστάμενος, ὡς ἐξηγοῦσι τὰ νεώτερα σχόλια, ἐπίσης παραδόξως ἐλέχθη περὶ τοῦ χρόνου. Ὅμοίως διὰ τοῦ ὑφεστῶτι χρόνω ἐξηγεῖ ὁ Σχολ. τὸ *χρόνω τῷ ζῶντι* τοῦ Σοφοκλέους. Πρὸς τὰ τῶν μεταγεν. «ἐπέστη (*παρέστη*) ὁ καιρὸς, ὁ χρόνος».

Ἦλ. 837 σ. 139, 4: «τὸ χρυσοδέτοις ἔρκεσιν ἢ ἐπὶ τῶν ἀρμάτων φησὶν, οἶον τοῖς χρυσῷ δεδεμένοις κτλ.». Εἰκάζω: «ἐπὶ τῶν ἐρμάτων».

Ἦλ. 844 σ. 140, 3: «ἐδάμη] ἢ Ἐριφύλη δῆλον ὅτι· ὁ δὲ λόγος ἀποφαντικός, ὁ χορὸς δὲ ὡς πυνθανομένης ἐπάγει τὸ ναί». Ὁρθῶς ποιῶν ὁ ἐκδότης ἀπεδέχθη τὴν γρ. τοῦ G ἀποφαντικός ἀντὶ τοῦ ἀποφατικός, ἀλλ' ἂν πειθόμενος ἀπλῶς τῷ Dindorf ἢ ἔχων ἰδίους λόγους δὲν γνωρίζω. Ἐγὼ δὲ ἔγραψα τὴν περὶ τοῦ στίχου τούτου παρατήρησιν, διότι βλέπω ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ ἐκδόσει, ἐξ ὅσων τουλάχιστον ἔχω ὑπ' ὄψιν, γράφεται ἐρωτηματικῶς, ὡς ἀπαιτεῖ ὁ σχολιαστής, τὸ ἐδάμη. Τούναντίον δὲ ἐν τισιν αὐτῶν διορθοῦται ὁ προηγούμενος γάρ. Καὶ ὅμως ἡ σκηνὴ εἶνε ὠραία καὶ ἀξία τοῦ Σοφοκλέους, μόνον ὅταν ἐννοήσωμεν αὐτὴν ὡς ἀπαιτεῖ τὸ σχόλιον. Καὶ ποῖον μὲν νόημα ἔχει τὸ ἀποφαντικός, θὰ φανῇ ἐκ τῶν ἐφεξῆς· ὅτι δὲ τὸ ἐδάμη εἶνε ἐρωτηματικὸν καταφαίνεται ἐκ τῶν λέξεων τοῦ σχολιαστοῦ: «ὁ χορὸς δὲ ὡς πυνθανομένης (δηλ. τῆς Ἡλέκτρας) ἐπάγει τὸ ναί». Ὁ χορὸς προσπαθεῖ νὰ παρηγορήσῃ τὴν Ἡλέκτραν καὶ πρὸς τοῦτο ἀναφέρει τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀμφιαράου ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἀλλ' ἡ Ἡλέκτρα ὑπὸ σφοδρότατης κατεχομένη θλίψεως εἶνε ἀπαρηγόρητος. Ἐν ᾧ ὁ χορὸς διηγεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀμφια-

ράου, ἐκείνη δυσανασχετεῖ καὶ ἀναστενάζουσα διακόπτει αὐτόν : «οὐ προσειμένη οὐδὲ τοὺς τοιοῦτους λόγους θρηνεῖ ἢ Ἥλέκτρα» παρατηρεῖ ὀρθῶς ὁ Σχολιαστὴς. Ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἐξακολουθεῖ τὴν περὶ Ἀμφιαράου διήγησιν, ἢ Ἥλέκτρα ἀντὶ νὰ παρηγορηταί ἔτι μᾶλλον λυπεῖται, διότι ἐν καὶ μόνον ἀναλογίζεται, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ ἐκδίκησις ἐπέτυχε, διότι ὑπελείφθη ἐκδικητὴς ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμφιαράου Ἀλκμαίων· ἐνταῦθα δὲ ἀπέτυχε, διότι ὁ μόνος ὑπολειπόμενος τιμωρὸς, ὁ Ὀρέστης, ἐφονεύθη. Ὅθεν ὅτε ὁ χορὸς παρατηρεῖ ὅτι ὁ Ἀμφιάραιος «καὶ νῦν ὑπὸ γαίας πάμπυχος ἀνάσσει», ἢ Ἥλέκτρα ἰύζει καὶ ὀλολύζει καὶ τέλος μετ' ἄκρας δυσθυμίας ἀναβοᾷ «φεῦ», ἐννοοῦσα ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἐξεδικήθη, διὰ τοῦτο «ζῆ καὶ βασιλεύει ἐν Ἄδου» (πρβ. 1419), ἐν ᾧ ὁ δυστυχὴς πατήρ της τήκεται μένων ἀτιμώρητος. Ὁ χορὸς παρανοῶν τὴν Ἥλέκτραν ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐκεῖνος : «φεῦ δῆτα ὀλοὰ γάρ—» (διότι ὀλεθρία, ὑπῆρξε δηλ. ἢ Ἐριφύλη). Τότε πλέον ἢ Ἥλέκτρα εἰς τοιαύτας λυπηρὰς σκέψεις ἀφωσιωμένη δὲν ἐκρατήθη, ἀλλὰ μετὰ τινος τραχύτητος διέκοψε τὸν χορὸν καὶ δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν του, οἷον λέγουσα : «Ἄφες τοὺς λόγους τούτους· ἂν ἢ Ἐριφύλη ὑπῆρξεν ἢ δὲν ὑπῆρξεν ὀλεθρία, δὲν εἶνε τοῦτο τὸ σπουδαῖον· σπουδαῖον εἶνε ἂν ἐτιμωρήθη. Σὲ ἐρωτῶ λοιπόν : «ἐφονεύθη;» Ἀπαντήσαντος δὲ καταφατικῶς, ὡς εἰκός, τοῦ χοροῦ, «Τὸ ἤξεύρω, τὸ ἤξεύρω καὶ ἐγώ, ὑπέλαβεν εὐθύς ἢ Ἥλέκτρα. Ἡ Ἐριφύλη ἔκαμεν ὅ,τι ἔκαμεν ἀλλ' ἐφονεύθη. Δὲν ἐρωτᾷς ὅμως καὶ διατί. Ἐφονεύθη διότι ἐφάνη ἐκδικητὴς» κτλ. Νῦν ἄς συγκρίνῃ ὁ βουλόμενος τὴν ἐκ τῶν σχολίων ἐξαγομένην ἐρμηνείαν ταύτην τῆς σκηναῖς πρὸς τὰς τῶν νεωτέρων ἐκδόσεων, ἵνα ἴδῃ τὴν διαφορὰν. Περὶ τοῦ στ. 843 εἶπον τὰ δέοντα προηγουμένως.

Ἥλ. 865 σ. 142, 2 ὁ ἐκδότης συνεπλήρωσεν : «ἀπροϊδῆς ἢ κατὰ τὸν ἀγῶνα <λώβη>». Ἄλλ' οὕτω δὲν φαίνεται πῶς ἐξέπεσε τὸ λώβη, ὅπερ ἀναγκαῖον. Ἴνα φαίνηται, γρ. «ἀπροϊδῆς ἢ <λώβη ἢ> κατὰ τὸν ἀγῶνα».

Ἥλ. 876 σ. 142, 16 : «ἰδεῖν] ἔτι». Οὕτω γράφουσιν οἱ ἐκδότες, σὺν δ' αὐτοῖς καὶ ὁ ἡμέτερος. Ἄλλὰ πῶς εἶνε δυνατὸν τὸ ἰδεῖν νὰ ἐρμηνεύηται διὰ τοῦ ἔτι; Ἄν δὲ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶνε διάφορος γραφή, πρέπει νὰ μεταγράψωμεν καὶ τὸ ἴασιν εἰς ἴασις. Ἄλλὰ νομίζω ὅτι ἡ γραφή αὕτη ἄγει εὐθὺ πρὸς τὴν ἔτ' ἔστ', ὅπερ πρέπει νὰ γράψωμεν

ἀντί τοῦ ἔνεστ'. Ἐνταῦθα δὲ πρέπει νὰ διορθώσωμεν : «ἔτ' : ἔτι»· πρβ. σ. 218, 18· 463, 23.

Ἦλ. 901 σ. 143, 4 : «νεώρη] τὸν νεωστὶ ἠρτημένον· ἢ ἐκ νέου τινὸς καὶ ὥραν ἔχοντος νέαν». Τὸ ἠρτημένον ἄλλοι ἄλλως διώρθωσαν. Ἡ διόρθωσις πρέπει νὰ εἶνε τοιαύτη, ὥστε ν' ἀνταποκρίνηται μὲν πρὸς τὸ νόημα ἀλλὰ νὰ ἐξηγή καὶ τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως, ὡς εἶνε καὶ ἡ δευτέρα ἐρμηνεία. Γρ. λοιπόν : «τὸν νεωστὶ ἠωρημένον».

Ἦλ. 903 σ. 143, 6 : «ψυχῇ σύνητες ὄμμα] ὄραμα ὃ αἰεὶ ἐφантаζόμεν κατὰ ψυχὴν». Ὁ Nauck φρονεῖ ὅτι ἡ ἐρμηνεία τοῦ Σχολ. προϋποθέτει ὄχι ὄμμα ἀλλὰ φάσμα. Ἀπατάται, νομίζομεν, ὁ σοφὸς κριτικός, διότι οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ καὶ σχολιασταὶ λέγουσι καὶ ἐπαναλαμβάνουσιν ὅτι τὸ ὄμμα γίνεται ἀπὸ τῆς ρίζης οπ-, ὅθεν ὄμμα=ὄραμα=ὄψις· πρβ. Αἴ. 1004 (ἐνθα ὄμμα=ὄψις). Φιλ. 171. Τραχ. 379. Τούναντίον δὲ φάσμα=φάντασμα, ὅθεν καὶ συχνάκις συγχέονται πρὸς ἀλληλα.

Ἦλ. 908 σ. 143, 8 : «τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ὄψεως τοῦ βοστρύχου κινεῖσθαι ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν γελοῖον κτλ.». Ἀντί τοῦ μὲν πρέπει νὰ γράψωμεν μόνον, ὅπερ καὶ ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ καὶ τὸ ὅτι ἐλλείπει ἀπόδοσις εἰς τὸ μὲν. Ὁμοίαν διόρθωσιν ἔχει ὁ ἐκδότης ἐν σ. 178, 14.

Ἦλ. 1058 σ. 147, 26 : «ἐπὶ τῶν τέκνων τὰ δύο, ἀφ' ὧν τ' αὐτοὶ βλαστῶσι, τὰ τέκνα, ἀφ' ὧν τε [καὶ] ὄνησιν εὐρωσιν». Ἐν τούτοις φαίνεται μοι ὁ ἐκδότης ὅτι ἠστόχησε τοῦ ὀρθοῦ, μεταβαλὼν τὸ αὐτοῖς τοῦ κώδικος εἰς αὐτοὶ καὶ ἐγκλείσας ἐν ἀγκύλαις τὸν καί. Διότι διατί ἤθελεν ὁ Σχολ. νὰ προσθέσῃ τὸ αὐτοῖ; ἵνα τὸ ἐπεξηγήσῃ κατόπιν διὰ τοῦ τέκνα; καὶ διατί ἤθελε προσθέσῃ τὸν καί; Γρ. (1) «ἀφ' ὧν τε αὐτοῖς βλάστῶσι τὰ τέκνα καὶ (2) ἀφ' ὧν τε ὄνησιν εὐρωσιν». Τοὺς ἀριθμοὺς προσέθηκα ἵνα διασαφηνίσω τὸ τὰ δύο. Καὶ προηγουμένως δὲ ἀντί τοῦ ἀφ' ὅτων γρ. ἀφ' ὧν μετὰ τοῦ κώδ. Γ, οὗ ἡ γραφὴ οὐδὲ μνείας ἀξιοῦται.

Ἦλ. 1069 σ. 148, 14 : «ἐφ' οἷ; οὐκ ἂν τις χορεύσειε, τὰ πένθιμα ὄνειδη, ὄνειδη δὲ ἐπειδὴ ὄνειδος ἦν τῇ Κλ. ἐπιχαίρειν Ὁρέστη». Οὕτως ἐνόμισε καλὸν νὰ γράψῃ ὁ ἐκδότης ἀντί τῶν πολὺ ὀρθοτέρων τοῦ κώδ. τῶνδε : «— χορεύσειε· ὄνειδη δὲ τὰ πένθιμα ὄνειδη, ἐπειδὴ κτλ.».

Ἡλ. 1074 σ. 148, 24 προτιμῶ τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος : «μόνη δὲ αὕτη κτλ.».

Ἡλ. 1078 σ. 149, 9 : «ἀφειδοῦσα τῆς ἰδίας τύχης», ὅπου ἄπορον διατί ὁ ἐκδότης δὲν ἐδέχθη τὴν ἀναντίρρητον διόρθωσιν τοῦ Heath ψυχῆς ἀντὶ τύχης. Μυριόλεκτοι δὲ εἶνε αἱ φράσεις «φείδεσθαι τῆς ψυχῆς, ἀφειδεῖν τῆς ψυχῆς» κττ.

Ἡλ. 1084 σ. 149, 19 γράφω : «νώνυμος τῆς εὐκλείας θέλει (ἢ θέλει ζῶν) γενέσθαι». Ὁ κώδιξ ἔχει θέλων. Αὐτ. κατωτ. στ. 20 τὸ οὔτω προϋποθέτει τὴν γρ. ὦς. Καὶ κατωτέρω προτιμῶ : «πάγκλαυτον καὶ κοινόν· κοινόν δὲ διηνεκῆ ἐπὶ παντὸς κτλ.».

Ἡλ. 1174 σ. 151, 21 γρ. μετὰ τοῦ κώδ. G : «ἀναγκαῖον ἐμφανισθῆναι τὸν Ὅρ. διεφθάρη γὰρ <ἄν> τὸ συνεκτικόν τῆς ὑποθέσεως». Ἄνευ τοῦ ἄν ἢ μετ' αὐτοῦ τὸ νόημα μεταβάλλεται. Ὁμοίως Αἱ. 342 σ. 33, 13 γρ. «παρῶν γὰρ ἐκώλυεν <ἄν>» κτλ. Αὐτ. 879 σ. 74, 24 γρ. «τίς <ἄν> τῶν ἀλιέων κτλ.» Οἱ. T. 354 σ. 181, 25 γρ. «τὰ ἐξῆς τοῦ δρ. <ἄν> ἀνήρετο». Ἄντ. 234 σ. 230, 1 γρ. «οὐδὲν <ἄν> ἄλλο πάθοιμι». Αὐτ. 552 σ. 244, 8 γρ. «ποῖαν <ἄν> μηχανὴν εὐροιμι». Οἱ. K. 465 σ. 423, 7 γρ. «ἐγὼ γὰρ ἄν ὀκνήσαιμι». Ἐγὼ δὲ θὰ ἔγραφον καὶ ἐν Οἱ. T. 203 σ. 176, 3 «βουλοίμην δ' ἄν» ἀντὶ «βουλοίμην δὲ» καὶ Οἱ. K. 388 σ. 420, 18 «ἐβουλόμην δ' ἄν» ἀντὶ «ἐβουλόμην δὲ». Ὁμοίως Φιλ. 536 σ. 366, 29 γρ. «ὑπολαμβάνω μηδένα <ἄν> ἄλλον—ἐνεγκεῖν». Ὁμοίως συμπληρωτέος ὁ ἄν σελ. 186, 21· 186, 27 κ. ἄλλ. Ἐν τοῖς πλείστοις τῶν χωρίων τούτων αὐτὴ ἢ ἔννοια ἀπαιτεῖ τὴν προσθήκην τοῦ ἄν ἢ ἢ ἔλλειψις αὐτοῦ εἶνε εὐεξήγητος ἢ ἢ συμπλήρωσις ὑποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ κειμένου τοῦ ποιητοῦ. Πολὺ δὲ πλείονα εἶνε ἐν τοῖς σχολίοις τὰ χωρία, ἐν οἷς κεῖται κανονικῶς ὁ ἄν ἢ τὰ ἐν οἷς ἐλλείπει.

Ἡλ. 1178 σ. 151, 24 : «τοῦτο δύναται μὲν καὶ ἢ Ἡλ. λέγειν εὐπρεπέστερον δὲ τῷ χορῷ παράκειται κτλ.». Ἐν τούτοις ὁ ἐκδότης μετέβαλε τὸ περιέκειται τοῦ κώδικος εἰς παράκειται ἐκ παρερμηνείας, διότι ἐν τούτοις ὀρθότατα ἔχει τὸ περικείσθαι πρβ. Ἄντ. 696 σ. 251, 16 : «ὑπεραπολογεῖται τῆς κόρης ὑπερευπρεπῶς (εὐπρεπῶς Nauck) τῇ πόλει περιθεῖς τὸν λόγον». Αἱ. 1024 σ. 81, 20 : «καλῶς δὲ τῇ μὲν Τεκμήσῃ περιῆψε τὸ σκεπάσαι αὐτὸν κτλ.». Φιλ. 1 σ. 350, 3.

Ἦλ. 1251 σ. 153, 19 : «τὸ γὰρ διεξιέναι τὰ κατὰ τὸν Ἀγαμέμνονα δι' ὄχλου ἦν τοῖς θεαταῖς ἐπισταμένοις τὸ πᾶν καὶ περιμένουσιν ἰδεῖν τὰ ἐξ Ὀρέστου γενόμενα». Ἐν τούτοις ὁ ἐκδότης ἀντὶ τοῦ *γενόμενα* τοῦ κώδ. L ἔγραψε *γινόμενα* ἐξ ἄλλων κωδίκων. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι οἱ θεαταὶ περιέμενον ἰδεῖν τὰ ἐξ Ὀρέστου οὐχὶ *γενόμενα* ἢ *γινόμενα* ἀλλὰ *γενησόμενα*, ὅπερ καὶ γρ.

Ἦλ. 1276 σ. 154, 7 γρ. «ἐὰν δὲ ἤδη ἀποστερήσης σαυτοῦ <με> μετὰ λύπης ἀπαλλαγῆσομαι».

Ἦλ. 1404 σ. 158, 8 ἀντὶ τοῦ ἀπέστη ἀρμοδιώτερον εἶνε τὸ ἀπέστησε. Αὐτ. στ. 22 τὴν εἰκασίαν τοῦ ἐκδότου ἐπιβαλόμενος ἀποκρούει τὸ *πειθόμενος*.

Ἦλ. 1395 σ. 157, 20 : «κατακρύψαι σκότῳ τὸν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον δόλον». Ἀντὶ *γινόμενον* ὁ Nauck γράφει *ὕφαινόμενον* ἰσχυριζόμενος ὅτι τοῦτο μόνον εἶνε ἐλληνικόν. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ μεταγενέστεροι καὶ μάλιστα οἱ Βυζαντινοὶ εἶχον καὶ ἄλλα ἐλληνικά, ἴδ. π. χ. II Dindorf σ. 40 στ. 624 : «ὅταν προδειξῆς τὸν ἐξ ἐμοῦ γενόμενον φθόνον καὶ τὴν ἐπιβουλήν». Ὅθεν φαίνεται ὅτι καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἔχει καλῶς τὸ *γενόμενον*.

Ἦλ. 1257 σ. 153, 24 : «τόδε] ποῖον ; τὸ ἐλευθεροστομεῖν». Κατὰ τὸν Nauck ἡ διόρθωσις τοῦ Ad. Michaelis : «οἶον τὸ ἐλευθεροστομεῖν» εἶνε ὀρθὴ ἐνταῦθα. Ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι ἡ παραδεδομένη ἔρμηνεία εἶνε λίαν φυσικὴ. Καὶ σήμερον οὕτω θὰ ἐρωτήσῃ ὁ καθηγητὴς πρβ. σ. 408, 12, 418, 24.

Ἦλ. 1344 σ. 155, 18 : «ἄπερ λεγόμενα πρὸς ἄκρον ἐστὶ παροξυντικά». Ὁ Nauck θεωρῶν τὴν φράσιν *πρὸς ἄκρον* ἀδιανόητον διορθοῖ *πρὸς τοῦργον*. Οὐδὲν τούτου ψευδέστερον. Ἡ φράσις *πρὸς ἄκρον* σημ. ὅ τι καὶ τὸ ἄκρως, ἢ ἐπ' ἄκρον, ἢ εἰς ἄκρον. Ὅτι δὲ τοῦτο σημαίνει δεικνύει ἡ αὐτὴ φράσις ἐν Ἄντ. 202 σ. 228, 28 : «παροξυντικά δὲ λίαν ταῦτα τῶν ἀκουόντων», ὅπου ἀντὶ τοῦ *πρὸς ἄκρον* ὑπάρχει τὸ *λίαν*.

Ἦλ. 1438 σ. 159, 3. Τὴν ἐν τῇ σελ. ταύτῃ κριτικὴν ἐργασίαν τοῦ ἐκδότου δύναται τις νὰ χαρακτηρίσῃ λέγων ὅτι «τὰ ἔβαλε» μετὰ τὸν σύνδεσμον ἄν, ὅπου μὲν ἦτο ἀναγκαῖος ἀφαιρέσας αὐτόν, προσθέσας δὲ ὅπου δὲν ἦτο. Τὸ εἰς ὃ ἡ παραπομπὴ χωρίον ἔχει ὡς ἐξῆς : «ὡς ἠπίως ἐννέπειν : γράφε νηπίων, ὡς ἂν μικρῶν παιδῶν ῥήματα

οὕτως αὐτῷ ἀφελῶς διαλέγεσθαι δεῖ μὴ ἀνακαλύπτοντας—τὸ γεγονός». Ἐνταῦθα ὁ ἐκδότης ἀπήλειψε τὸν ἄν ἐκ παρερμηνείας, νομίσας ὅτι τὰ μόρια ὡς ἂν ἐνταῦθα συντάσσονται πρὸς μετοχὴν (ἴδ. Πίνακ. ἐν λ. ὡς). Ἄλλ' ὅτι ἡ ἐκδοχὴ αὕτη εἶνε ἡμαρτημένη, ἀποδεικνύει πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἀνταπόκρισις τοῦ ὡς πρὸς τὸ οὕτως τ. ἔ. «οὕτως ἀφελῶς διαλέγεσθαι αὐτῷ δεῖ ὡς ἂν διαλέγοιντο (= διαλέγοιτό τις) ῥήματα μικρῶν παιδῶν κτλ». Ὁ ἂν λοιπὸν ἐνταῦθα οὐ μόνον περιττός δὲν εἶνε ἀλλὰ καὶ λίαν ἀναγκαῖος. Ἀφίνω ὅτι καὶ ἂν πράγματι ὁ ἂν συνετάσσετο ἐνταῦθα πρὸς μετοχὴν, πάλιν δὲν ἔπρεπε νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὸν ὁ ἐκδότης, ὡς θὰ ἴδωμεν εὐθὺς κατωτ. ἐν τῇ φράσει «ἐννέπειν ὡς ἂν ἀνοήτῳ διαλεγόμενον», ὅπου πάλιν ὁ ἐκδότης ἐξήλειψε τὸν ἄν, ἐν ᾧ ἡ πρὸς μετοχὴν σύνταξις αὐτοῦ εἶνε συνήθης τοῖς μεταγεν. συχνὴ δὲ τοῖς σχολ. πρβ. σ. 276, 20· 194, 16· 413, 17· 466, 20, ὅπου ἐπίσης ὄφειλε νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὸν ἵνα τοῦλάχιστον συμφωνῇ πρὸς ἑαυτὸν. Περὶ τῶν δύο ἐφεξῆς ἂν εἶπε τὰ δέοντα ὁ Nauck. Ἐγὼ δ' ἐνταῦθα κρίνω ἀναγκαῖον νὰ σημειώσω μόνον ὅτι ἡ φράσις : «λείπει δὲ καὶ τῷ λόγῳ, διαλεγόμενον τῷ νηπίῳ» εἶνε ἐλλιπής, ἂν δὲν προσθέσωμεν τὸ τῷ λόγῳ ἢ πρὸ τοῦ διαλεγόμενου ἢ μετ' αὐτό, διότι ἐξ ἑκατέρας τῶν θέσεων εὐκόλως ἡδύνατο νὰ ἐκρυῆ.

Ἡλ. 1466 σ. 159, 25 γρ. «τοῖς περὶ αὐτὸν συμβᾶσιν».

Ἡλ. 1508 σ. 160, 10 γρ. μᾶλλον : «μετὰ πολλοὺς καμάτους».

Οἱ. Τ. 8 σ. 162, 6 : «οὐκ εὐθὺς δὲ τὰς αἰτίας τῆς δόξης ἐπάγει ἀλλὰ ταμιεύεται κατὰ βραχὺ ἐν καιρῷ ἐνθήσων». Τὸ ἐνθήσων ὀφείλεται εἰς διόρθωσιν τοῦ Elmsley, ἣν ἀταλαιπώρως ἀπεδέχθη καὶ ὁ ἡμ. ἐκδότης. Ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος εἶνε ἐνθήσειν, ἥτις καὶ προτιμητέα, διότι ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ τελικοῦ μέλλοντος τῆς μετοχῆς ἐν τῇ ἑλλ. γλώσσῃ εἶνε λίαν περιωρισμένη, καὶ δὴ εἰς τὰ γνωστὰ ἐκ τῆς γραμματικῆς ῥήματα. Ἡ σύνταξις αὕτη εἶνε μᾶλλον λατινικὴ ἢ ἑλληνικὴ. Οὐδὲν δὲ τὸ ἄπορον ὅτι συγγραφεῖς οἱοὶ οἱ Σχολ. συντάσσουσι τὸ ταμιεύεται πρὸς μέλλοντα ἀπαρεμφ. πρβ. Ἡλ. 1384 σ. 156, 15, ὅπου τὸ προοικουομεῖν συντάσσεται πρὸς ἀπαρέμφ.

Οἱ. Τ. 17 σ. 163, 17 γρ. μᾶλλον : «τινὲς δὲ τὸν <ναὸν τὸν> τῆς Ἀλαλκομενείας οὐκ ἐν Θήβαις εἶναι κτλ». Εἰς τὸ τὸν δυσκόλως ἐξυπακούεται τὸ ναόν, ὡς νομίζει ὁ ἐκδότης.

Οἱ. Τ. 38 σ. 164, 27 : «περιττεύει δὲ ἢ ἐξ ἢ ἢ ὑπό». Κατὰ τὸν Nauck ἢ σημείωσις αὕτη ἀναφ. εἰς τὸν στίχον «καὶ ταῦθ' ὑφ' ἡμῶν οὐδὲν ἐξειδῶς πλέον», ἀνθ' ὧν ἠδύνατο νὰ λεχθῆ «ἡμῶν οὐδὲν εἰδῶς πλέον». Ὅθεν διορθοῖ : «περιττεύει δὲ ἢ ἐξ καὶ ἢ ὑπό». Ἄλλ' ἢ παρατήρησις τοῦ Σχολ. ἀναφ. ῥητῶς εἰς ὠρισμένον λῆμμα τὸ οὐδ' ἐκδιδασχθεῖς ὄχι εἰς τὸν στίχον τοῦ Nauck. Ἐννοεῖ δὲ καθ' ἡμᾶς ὅτι ἔπρεπε νὰ λεχθῆ ἢ αὐφ' ἡμῶν διδασχθεῖς ἢ «ἡμῶν ἐκδιδασχθεῖς». Ὅθεν ὀρθῶς συνεπέρανεν ὁ Σχολ. «περιττεύει δὲ ἢ ἐξ ἢ ἢ ὑπό». Πρβ. Τραχ. 934 : «ἐκδιδασχθεῖς τῶν κατ' οἶκον».

Οἱ. Τ. 46 σ. 165, 18 : αεὺλαβήθητι μὴ τὴν προὔπαρχουσαν δόξαν ἐπὶ τῆ εὐποιᾷ ἀπολέσης». Κατὰ τὸν Nauck πρέπει νὰ γράψωμεν ὧδε : «μὴ τὴν προὔπαρχ. ἐπὶ τῆ εὐπ. δόξαν ἀπολέσης». Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἄλλως ἔδοξε τῷ Σχολ., ἀντὶ νὰ διορθῶμεν αὐτὸν εἶνε προτιμότερον νὰ ὑπομείνωμεν τὰς ἰδιοτροπίας του.

Οἱ. Τ. 46 σ. 167, 13 : αεῖθε οὖν παραγένοιτο Κρέων ἐπὶ τινι σωτηρίῳ τύχῃ λαμπρὸς ὥσπερ ἐκ τῆς περὶ τὸ πρόσωπον καταστάσεως φαιδρὸς ἐστι». Ὁ Nauck τοῦ σχολίου τὸ λαμπρὸς θεωρεῖ παρεμβλητον καὶ ἐπομένως ἐξαλειπτέον. Ἐν δὲ τῷ στίχῳ τοῦ ποιητοῦ γράφει ἐπίσης φαιδρὸς ἀντὶ λαμπρὸς. Ὅλα ταῦτα εἶνε καλὰ καὶ ἄξια ἀλλ' ἀπίθανα, διότι ὁ Σχολ. ἐστιζε μετὰ τὸ λαμπρὸς, ἐπομένως μετὰ τὸ «ὥσπερ ὄμματι» ἀνεπλήρου ὁμοιον ἐπίθετον, ὡς καὶ ἡμεῖς θὰ ἀναπληρώσωμεν ἂν στίξωμεν ὡς ὁ Σχολ. Εἶνε ὅλως ἄσκοπον νὰ δημιουργῶμεν δυσκολίας, ἐν ᾧ ἔχομεν προφανῶς δύσκολα χωρία, ἐν οἷς δυνάμεθα νὰ ἐξασκήσωμεν τὴν κριτικὴν ἡμῶν δύναμιν.

Οἱ. Τ. 118 σ. 169, 22 ὁ ἐκδότης ἔγραψεν «ἐξαίρουσι (ἀντὶ ἐπαίρουσι) τὰ πεπραγμένα». Ἄλλ' οὐδεμίαν δυσκολίαν παρέχει τὸ ἐπαίρω, ὅπερ αὐτὸς ὁ Σχολ. μετεχειρίσθη ἀλλαχοῦ ἐπὶ αὐξητικῆς ἐννοίας ἰδ. Αἶ. 193 σ. 20, 20 : «ἐπάρης, αὐξήσης», ἐν ᾧ τὸ ἐξαίρειν ποῦ ;

Οἱ. Τ. 173 σ. 173, 19 συμπληρῶ : «αἶ τε γυναῖκες τῶν καμάτων <τῶν> ἐν τοῖς τόκοις οὐκ ἀνέχουσιν».

Οἱ. Τ. 236 σ. 177, 21 γρ. «ὑπ' αὐτῶν ἀναγκασθεῖς τῶν πραγμάτων».

Οἱ. Τ. 226 σ. 177, 10 ὁ Elmsley ἔγραψε : «πάντα] πάντα τὰ πραχθέντα», ὅπερ ὁ ἡμ. ἐκδότης ἀποδοκιμάζων ἐν ταῖς Beitr. ἀντιπροέτεινε : «πάντα : τὰ πραχθέντα». Ἄλλ' ἐν τῇ ἐκδόσει κατήντη-

σεν εἰς τὸ «πάντα τὰ πραχθέντα», ὥστε ὁ ἀναγνώστης αὐτὸς νὰ προτάξῃ ὅ τι λήμμα θέλει. Διὰ τῆς παραλείψεως ταύτης τῶν λημμάτων ἀποφεύγομεν τὰς ἀντιλογίας.

Οἱ. Τ. 284 σ. 178, 27 μάλλον γρ. ἀποκλειομένου τοῦ πέμψειν εἰς θεοῦ».

Αὐτ. στ. 13. Δὲν ἐννοῶ διατί ὁ ἐκδότης μετέβαλε τὸ σαφέστατον μηδὲ εἰς μηδέν.

Οἱ. Τ. 328 σ. 180, 21: «ἤδη δὲ τρανότερόν φησιν (δηλ. ὁ Τειρεσίας) ὅτι τὰ αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Οἰδίποδος) κακὰ ἀποκρύπτεται». Ἐπομένως γρ. αὐτοῦ μὲ ψιλὴν.

Οἱ. Τ. 391 σ. 183, 2· πόθεν δῆλον ὅτι προὑπῆρχεν ἡ προσθήκη: «ἀνεχρόνισεν οὖν ὁ Σοφοκλῆς» καὶ πῶς ἐξερρύη;

Οἱ. Τ. 417 σ. 183, 18: «ἀμφιπλήξ] ἡ ἐξ ἀμφοτέρων ἐλαύνουσα, ἡ ἐκατέρωθεν πλήττουσα κτλ.». Ἐντὶ τοῦ ἐλασία τοῦ κώδικος ὁ ν. ἐκδότης ἔγραψεν ἐξ οἰκείας εἰκασίας ἐλαύνουσα, ὅχι εὐτυχῶς κατὰ τὴν γνώμην μου· πρῶτον διότι τὸ ἐλασία τοῦ κώδ. παλαιογραφικῶς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐλαύνουσα· δεύτερον διότι τὸ ἐλαύνουσα ἐνταῦθα δὲν σημαίνει πλήττουσα, καὶ τρίτον διότι τὸ νόημα ἀπαιτεῖ: «ἡ ἐκ τῶν γονέων προερχομένη καταδίωξις». Ὁρθῶς λοιπὸν ἔχει τὸ ἐλασία. — Αὐτ. κατωτέρω (20) ἀντὶ τοῦ «δέος ποιοῦσα» τοῦ κώδ. ὁ ἐκδότης ἔγραψεν «δέος ἐμποιοῦσα». Διατί; Ἐν τῇ γραφῇ τοῦ κώδ. οὐδὲν σφάλμα ὑπάρχει.

Οἱ. Τ. 438 σ. 184, 4: «ἡδ' ἡμέρα φύσει σε: ἀντὶ οἴων εἶ γονέων δείκνυσι· διαφθερεῖ δὲ κτλ.». Ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ μάλλον δείξει σε ἀντὶ τοῦ δείκνυσι.

Οἱ. Τ. 511 σ. 187, 12: «τῷ] λείπει τὸ ἔνεκα». Ἐσφαλμένα, διότι τὸ τῷ ὅπως καὶ ἂν ἐννοηθῇ εἶνε δοτική. Ἡ δὲ εἰκασία τοῦ Nauck τῶν ἀπ' ἐμᾶς εἶνε ἄτοπος, διότι δὲν παρέχει σύνδεσιν πρὸς τὰ ἡγούμενα. Ἐπομένως πρέπει νὰ γραφῇ «ἀπ' ἐμᾶς φρενός] λείπει τὸ ἔνεκα», καὶ τοῦτο ἵνα δηλωθῇ σαφέστερον τὸ meinetweges, ὅπερ θέλουσιν οἱ ἐρμηνευταί. Γνωστὸν δὲ ὅτι μετὰ τῆς ἀπὸ συνάπτεται ἡ ἔνεκα. Ἡ δὲ παρατήρησις φαίνεται παλαιά· πρβ. Θουκ. 8, 92: «ἀπὸ βοῆς ἔνεκα». Τὴν αὐτὴν φράσιν μετεχειρίσθη καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς.

Οἱ. Τ. 626 σ. 189, 20: «ὄσον ἤκον εἰς ἐμὲ καλῶς βουλευόμεαι».

Οὕτω διώρθωσεν ὁ ν. ἐκδότης τὸ ὀρθότατα ἔχον τοῦ κώδικος ἦκει, οὐκ οἶδα τί παθῶν. Τὴν ὀρθότητα τῆς γραφῆς τοῦ κώδικος ἠδύνατο νὰ διδάξῃ καὶ ἡ σελ. 85, 16, ἔνθα τὴν αὐτὴν φράσιν καλῶς ποιῶν ἀφῆκεν ἀνέπαφον ὁ ἐκδότης. Ὁ Nauck συνιστᾷ τὸ τοῦ Brunck ἦκει, ὅπερ εἶνε σύμφωνον πρὸς τὸ σημερινὸν πνεῦμα τῆς γλώσσης· ἀλλὰ παρὰ τοῖς μεταγεν. ὑπῆρχεν ὡς φαίνεται ὁ ἰδιωτισμὸς οὗτος τῆς κατὰ παρατ. ἐκφορᾶς καὶ τούτου τοῦ ῥήματος καὶ τοῦ προσήκει ἐπὶ ὠρισμένων τινῶν φράσεων. Ἄλλ' ἡ διόρθ. ὅμως τοῦ κ. Π. Π. εἶνε καὶ λογικῶς καὶ γραμματικῶς ἐσφαλμένη.

Οἱ. Τ. 649 σ. 190, 8 : «καλῶς τὸ θελήσας· πολλάκις γὰρ ἐπὶ ταῖς ὀργαῖς μεταγνῶναί τις ὀφείλων αἰδούμενος ἐμμένει τοῖς ἀμαρτήμασιν». Ἐν τούτοις ὁ Nauck ἐξαλείφει τὸ ὀφείλων, διότι καὶ ἄνευ αὐτοῦ ὁ λόγος ἔχει καλῶς. Ἀλλὰ σώφρονος κριτικῆς ἴδιον εἶνε νὰ ἐξετάζῃ καὶ ἐξευρίσκῃ ὅχι τί εἶνε καλλίτερον καὶ κομψότερον ἀλλὰ τί πιθανῶς ἔγραψεν ὁ οἰοσδήποτε συγγραφεύς. Διότι οὕτω ποιοῦντες, ὡς ὁ Nauck ἐνταῦθα, διορθοῦμεν ὅχι τὸ σχόλιον ἀλλὰ τὸν συγγραφέα τοῦ σχολίου.

Οἱ. Τ. 777 σ. 194, 2 : «ἔδει γὰρ πρὸς τὸ ὄξυ μὲν ἀκούσαντα ὡς εἶη νόθος θαυμάζειν οὐ μὴν τοσοῦτον φροντίσαι τοῦ πράγματος». Ὁ μὲν ἦμ. ἐκδότης ἔγραψεν ἀπλούστατα ἐν τῷ πίνακι : «ὄξυ ἀκούειν· 194, 2»· ὡς εἰ ἦτο δυνατόν τὸ πρὸς τὸ νὰ χωρισθῇ τοῦ ὄξυ καὶ ν' ἀναφέρηται εἰς τὸ ἀκούσαντα ! Ὁ δὲ Nauck ὑποφειδόμενος παρετήρησεν ὅτι οὐδεμία ἔννοια ὀξείας ἀκοῆς ὑπάρχει ἐνταῦθα καὶ ὅτι ἂν γράψωμεν : «ἔδει γὰρ παραυτίκα μὲν—θαυμάζειν» θὰ ἔχωμεν φράσιν εὐληπτον. Δυστυχῶς δὲν πρόκειται περὶ τούτου, ἀλλὰ περὶ τοῦ τί πιθανώτατα ἔγραψεν ὁ Σχολ. Φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν «πρὸς τὸ ἐξῆς μὲν ἀκούσαντα κτλ.» καὶ ἄλλως καὶ διότι ἐφεξῆς ἐν στ. 780 λέγεται ὅτι εἶνε νόθος ὁ Οἰδίπους : «πλαστός ὡς εἶην πατρί». Ἄλλως δὲ ἐν τοῖς σχολίοις συχνότατον εἶνε καὶ τὸ φρασίδιον τοῦτο καὶ τὰ τούτῳ ὅμοια· πρβ. Ἀντ. 21 σ. 215, 14 : «ὁ δὲ λόγος κατ' ἐρώτησιν οὕτω πρὸς τὸ ἐξῆς». Αὐτ. 1199 σ. 273, 8 : «πρὸς τὸ ἐξῆς καὶ τὸν μὲν λούσαντες». Οἰδ. Κ. 1679 σ. 466, 2 : «πρὸς τὸ ἄνω, τί γὰρ ἔστιν κτλ.».

Οἱ. Τ. 780 σ. 466, 6 : «πλαστός] προσποιητός». Ὁρθότερον ἔγρ. ὁ Elmsley προσποίητος. Ὁμοίως γρ. ἐπίσπαστα σ. 207, 18.

Οι. T. 857 σ. 195, 13 γρ. ὡδε : «οὔτε ἐπ' ἐκεῖνα τὰ ῥήματα οὔτε <ἐπὶ> ταῦτα βλέψαιμι».

Οι. T. 863 σ. 195, 24 : «τὴν περὶ τούτων λέγοντες ἀκρίθειαν καὶ τῶν μαντειῶν ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς ὑγιές ἐστιν». Ὁ ἐκδότης ὑποσημειοῦται ὅτι δὲν ἐννοεῖ ταῦτα, καὶ ὅτι ἀντὶ τοῦ λέγοντες γρ. λέγουσι ὁ M. Schmidt. Ὁχι λέγουσι ἀλλ' ἐλέγχουσι πρέπει νὰ γραφῆ, ἵνα ὁ λόγος ἔχη νόημα καὶ συμφωνῆ πρὸς τὰ προηγούμενα. Συχνότατα δὲ συγγέονται πρὸς ἄλληλα τὸ λέγειν καὶ τὸ ἐλέγχειν.

Οι. T. 873 σ. 196, 7 περιττὴ ὅλως ἢ προσθήκη τοῦ καί, διότι τὰ ἐπιφερόμενα διασαφηνίζουσι καὶ ἐρμηνεύουσι τὰ ἡγούμενα.

Αὐτ. κατωτ. (14) γρ. «μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ συμφέροντα» ἀντὶ ἑαυτῷ.

Οι. T. 896 σ. 197, 12 : «χορεύειν] πονεῖν ἢ τοῖς θεοῖς». Ἀντὶ τοῦ ἀδιανοήτου πονεῖν ἢ γρ. ὑπονοεῖν δεῖ.

Αὐτ. κατωτ. (18) ὁ ἐκδότης ὤφειλε ν' ἀναφέρῃ τὴν γραφὴν ὅπως ἔχει τοῦ κώδικος.

Οι. T. 919 σ. 199, 4 ἵνα ὀρθῶς ἔχη ὁ λόγος, συμπληρ. «ἢ τὸν ἐν Θήβαις ἢ <τὸν ἐν> ταῖς πλησιοχώροις Ἀθήναις τιμώμενον».

Οι. T. 943 σ. 200, 3 : «ἀσμένως ἀκήκοε τῆς τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἵνα πάλιν ἀνατρέψῃ τὰ μαντεύματα». Ὁ ἐκδότης ἐν τῇ ὑποσημ. ἔγρ. «τῆς] sc. ἀγγελίας», καθ' ἃ ἐσημείωσε καὶ ὁ Elmsley. Ὁ δὲ Nauck δυσκόλως πειθόμενος ὅτι δύναται νὰ ὑπονοηθῆ τοιοῦτόν τι εἰκάζει : «τὸ τοῦ θανάτου», κατὰ μὲν τὰ ἄλλα ὀρθῶς, πλημμελῶς δὲ μόνον κατὰ τοῦτο ὅτι ἂν ὑπῆρχε τὸ τοῦ θανάτου, πῶς καὶ διατί θὰ μετεβάλλετο εἰς τὸ «τῆς τοῦ θανάτου». Μᾶλλον συμπληρωτέον ὡδε : «τῆς <ἀγγελίας τῆς> τοῦ θανάτου», ὥστε ὁ ἀντιγραφεὺς μεταπηδήσας ἀπὸ τοῦ α' τῆς εἰς τὸ δεύτερον, παρέλιπε τὰς συμπληρωθείσας λέξεις. Ὅτι δὲ τοιοῦτόν τι συνέβη, ὑποδεικνύει καὶ ἡ θέσις τῶν λέξεων, ἣν μεταχειρίζεται καὶ ἀλλ. ὁ Σχολ. ἐν Ἡλ. 193 σ. 113, 7 : «ἢ ἀγγελία ἢ περὶ τοῦ νόστου».

Οι. T. 1031 σ. 202, 7 συμπλ. «ἐπὶ πάντων <τῶν> ἐκτεθειμένων».

Οι. T. 1051 σ. 202, 19 ἀντὶ τοῦ στήσαι ἀναγινώσκω συστήσαι, ὅπερ καὶ παλαιογραφικῶς καταντᾶ εἰς ἐκεῖνο καὶ ὑπὸ τῆς ἐννοίας ἀπαιτεῖται, συστατικούς ἤδη λόγους εἰπούσης ὑπὲρ τοῦ προσώπου τούτου τῆς Ἰοκάστης ἐν στ. 758 καὶ Σύστασις δὲ προσώπων ἀναφ. καὶ ἐν τοῖς σχολίοις σ. 179, 12.

Ἄντ. 32 σ. 216, 4. Κατὰ τὸν Elmsley μετὰ τὸ ἠγεισθαι παρέχει πορεύεσθαι νεωτέρα χεὶρ τοῦ Λαυρεντ. κώδικος. Ἄλλὰ περὶ τούτου οὐδὲν ὁ ἡμ. ἐκδότης.

Ἄντ. κατωτέρω (10): «ἐπεμβέβληται δὲ ταῦτα τοῖς ποιήμασιν οὐκ ἀχρείως εἰς εὐσέβειαν προτρεπόμενα». Ταῦτα ὁ Nauck μεταγράφει ὡδε: «ἐπεμβ. δὲ τοιαῦτα (κάλλιον τὰ τοιαῦτα) τοῖς ποι. οὐκ ἀχρείως (ὡς) εἰς εὐσ. προτρέποντα». Ἄλλ' ἐνταῦθα οὔτε τὸ ὡς ἔχει τὸν τόπον του, διότι καὶ ἄνευ τούτου ἔρρωται ὁ λόγος, οὔτε τὸ προτρέποντα, ὅπερ ἀπίστευτον παρὰ Nauck, διότι ἐν τοῖς σχολίοις γίνεται σταθερῶς χρῆσις ὅχι τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀλλὰ τοῦ μέσου προτρέπεσθαι.

Ἄντ. 81 σ. 219, 23: «τοῦτο ἤδη τῆς προθυμίας αὐξητικόν». Ὁ Tournier εἰκάζει: «τοῦτο τὸ ἤδη» κτλ. ὑποθέτων ὅτι ἐντεῦθεν ὑποδεικνύεται διάφορος γραφή «δ' ἤδη» ἀντὶ τοῦ «δὲ δὴ». Ὅπως-δήποτε λίαν ἀξιοσύστατος εἰκασία, ἣν ὤφειλε ν' ἀναφέρῃ ὁ ἐκδότης.

Ἄντ. 131 σ. 224, 5: «παλτῶ ρίπτῶ πυρί: τῶ κεραυνῶ τῶ ἄνωθεν παλθέντι». Ὁ Nauck θεωρῶν τὸ παλθέντι τύπον ἄγνωστον προτείνει βληθέντι. Κακῶς. Εἶνε ἡ λεγομένη ἐτυμολογικὴ ἐρμηνεία, ἧς καὶ παρ' ἡμῖν ποιοῦνται χρῆσιν τινες ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἄριστα ποιοῦντες. Τοιαύτη ἐρμηνεία καὶ τὴν λέξιν κατὰ βάθος ἀνερευνᾷ καὶ ἐξετάζει καὶ τὴν κρίσιν τοῦ μαθητοῦ ἀσκεῖ καὶ τὴν μνήμην εἵπερ τις ἄλλη στηρίζει, καὶ πάντως πρέπει νὰ εἰσαχθῇ γενικώτερον καὶ εἰς τὰ σχολεῖα καὶ εἰς τὰ σχόλια καὶ εἰς τὰς γραμματικὰς καὶ εἰς τὰ λεξικά. Ὁ δὲ τύπος οὐ μόνον κανονικῶς ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ πάλλω, ἀλλὰ καὶ εὑρηται ἐν ἄλλοις σχολίοις, οἷον ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς, Ἰλ. Α στ. 200, ὅπου προκειμένου περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς Παλλάδος μεταξὺ ἄλλων προτείνεται: «ἢ ἀπὸ τοῦ ἀναπαλθῆναι αὐτὴν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Διός». Ἄλλ' ὁ Nauck συμβουλευθεὶς τὰ πρόχειρα βοηθητικὰ βιβλία καὶ μὴ εὐρῶν τὸν ζητούμενον τύπον κατεδίκασεν αὐτὸν ἐν οὐ δέοντι, καὶ ἄλλως καὶ διότι ἐν τοῖς σχολίοις, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ γλῶσσα τῶν σχολίων εἶνε δίκαιον καὶ εὐλογον νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν. Ἄλλὰ τῶν εἰς τοὺς Ἑλλ. συγγραφεῖς σχολίων ἡ γλῶσσα καὶ ἐν γένει ἡ Βυζαντινὴ εἶνε ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος ἐξετασμένη. Σκοπεύων νὰ γράψω ἄλλοτε περὶ τῶν εἰς Ὀμηρον παλαιῶν σχολίων θὰ ἐπανέλθω εἰς ὅμοια ζητήματα.

Ἄντ. 156 σ. 227, 6 : «Κρέων ὁ νεωστὶ καινὸς βασιλεὺς τῆς χώρας γενόμενος», ἔνθα τὸ καινὸς ἐξαλείφει ὡς παρεμβλητον ὁ Nauck, ὀρθῶς διὰ Γερμανοὺς ἀναγνώστας ἀλλ' ὄχι καὶ δι' Ἑλληνα θεωροῦντα ὅτι ταῦτα εἶνε Βυζ. ἐλληνικά. Τούλάχιστον δὲν εἶνε βέβαιον τί ἔγραψεν ὁ Σχολ., «ὁ νεωστὶ βασιλεὺς», ὡς θέλει ὁ Nauck, ἢ «ὁ νεωστὶ καὶ καινὸς βασιλεὺς» ἢ «ὁ νεωστὶ καινὸς βασ.», ὡς εἶνε παραδεδομένον, ἢ «ὁ καινὸς βασιλεὺς» ἐξαλειφομένου τοῦ *νεωστὶ*; Ἐν τοιαύτῃ ἀβεβαιότητι τὸ ἄριστον πάντων εἶνε νὰ φυλάττωμεν τὰ παραδεδομένα. Τὰ νεώτερα σχόλια καὶ μάλιστα τὰ τῶν χρόνων τοῦ Τρικλινίου εἶνε πλήρη τοιούτων ἐξηγημάτων καὶ ἐρμηνευμάτων συνδεομένων ὡς τὸ πολὺ διὰ τοῦ καὶ πρὸς τὴν λέξιν τοῦ ποιητοῦ. Περιεργίας χάριν ἀναφέρω ἓν παράδειγμα. Ἄντ. 773 σ. 318, 12: «σύντασσε οὕτω· κρύψω αὐτὴν ζῶσαν ἐν κατώρυχι καὶ ὀρύγματι πετρῶδει· ἤγουν πέτραν ὀρύξας ταύτην κατακρύψω· ἄγων καὶ φέρων ἔνθ' ἂν ἦ καὶ ὑπάρχη ὁδὸς ἔρημος βροτῶν· ἤγουν ἔνθα οὐ διατρίβουσιν ἄνθρωποι· προθεῖς καὶ ἔμπροσθεν αὐτῆς θεῖς τοσοῦτον μόνον φορβῆς καὶ τροφῆς, ὡς καὶ καθὰ ἄγος καὶ μίασμα· ἤγουν ὡς μισητῆ μερικὴν αὐτῇ τροφὴν δούς· ὅπως καὶ ἵνα ἐκφύγη ἢ πόλις πως καὶ κατὰ τρόπον τινὰ τὸ μίασμα καὶ τὴν ἀμαρτίαν καὶ παρὰ πάντων μέμψιν ὡς λιμοκτονήσασα αὐτὴν ἀπώλεσε». Πρβ. καὶ 582 σ. 316, 8· 847 σ. 319, 19· 1278 σ. 326, 21· 1330 σ. 327, 21. Αἷ. 167 σ. 335, 4· ὁμοίως στ. 877, 879, 906, 1413, 1418. Ἡ μελέτη τῶν συντάξεων καὶ ἐξηγήσεων τούτων δὲν εἶνε ὅλως ἄμοιρος ἀξίας διὰ τὴν παρὰ τοῖς Βυζ. παραδεδομένην καὶ συνήθη διδασκαλίαν τῆς ἐλλ. γλώσσης· διότι φαίνεται ὅτι οἱ τῶν ἀνωτέρων τάξεων μαθηταί, οἱ διδασκόμενοι τοὺς ποιητάς, πρῶτον ὄφειλον νὰ τάξωσι τὰς λέξεις κατὰ τινὰ φυσικωτέραν σειρὰν (τὸ ἐξῆς) ἐξηγοῦντες ἅμα αὐτάς· ὅπερ ἱκανῶς σπουδαῖον καὶ ἄλλως καὶ διότι προϋποθέτει τὴν γινῶσιν τῆς συντάξεως καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐξαγομένην ἀκριβῆ ἐξήγησιν. Δεύτερον δὲ ὄφειλον νὰ παραφράσωσι τὸ κείμενον· ἢ δὲ παράφρασις αὕτη ἐπακολουθεῖ συνήθως διὰ τοῦ ἤγουν, τουτέστι, ἢ καὶ ἀπλῶς. Ἄρα γε γίνεται παρ' ἡμῖν σήμερον ἐν τοῖς γυμνασίοις τοιαύτη διδασκαλία, ἢ δύνανται οἱ μαθηταί τῶν ἀνωτ. γυμν. τάξεων νὰ μεταφράσωσι πιστῶς καὶ νὰ παραφράσωσιν ἐλευθέρως ἐν ἀρχαίᾳ ἐλλ. γλώσσῃ; Πολὺ ἀμφιβάλλω.

Ἄντ. 164 σ. 227, 20 : «ἐξαιρέτως πρὸς Ὑμᾶς μόνον ἀπεστάλη», ὅπου τὸ ἀπεστάλη ὁ ἐκδότης ἐρμηνεύει : «ἀποστολὴ ἐγένετο». Ἡ χρῆσις αὕτη ἀναντίρρητος παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις, παρὰ τῷ Σχολ. δεῖται ἀποδείξεως. Ἄλλως δὲ πρὸς τί ἐνταῦθα ; Δὲν ἦτο πολὺ φυσικὸν τὸ «ἔστειλα» νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τοῦ «ἀπεστάλη». Ὅθεν προτιμῶ : «ἀπέστειλα».

Αὐτ. ἐν τέλει ὀρθῶς ὁ Λάσκαρις ἀντὶ τοῦ καὶ ἔτι ἔγρ. ὡς ἔτι, ὅπερ καὶ ὁ ἡμ. ἐκδότης ὤφειλε νὰ δεχθῇ. Ὅμοίως προτείνω νὰ γραφῇ «ὡς ἐν ἄλλοις πλείστοις» ἐν τῇ ἐξῆς σελ. 231, 27.

Ἄντ. 264 σ. 231, 18 προτείνω : «ὅπως συναιώνια (ἀντὶ οὖν αἰώνια) τὰ ὄρκια ὑπάρχη». τ. ἔ. ὅπως τὰ ὄρκια σὺν τοῖς μύδροις αἰώνια ὑπάρχη. Εὐρηται δὲ καὶ ἄλλ. τὸ ἐπίθετον.

Ἄντ. 485 σ. 240, 22 μετὰ τὸ τιμωρίας ὁ ἐκδότης ἐσημείωσε σημεῖα χάσματος δηλωτικά, ἐν οὐ δέοντι, διότι καὶ ἐν τῷ λήμματι παραλείπεται τὸ ῥῆμα.

Ἄντ. 499 γρ. «τῶν σῶν λόγων] ἰδίᾳ τὸ κήρυγμα τοῦ Πολων. αἰνίττεται». Ἄντὶ τοῦ ἰδίᾳ ὁ κῶδ. παρέχει διὰ, ἀνθ' οὗ ὁ ἐκδότης : «διὰ <τούτου>».

Ἄντ. 523 σ. 242, 14 γρ. «σὺν <τῷ> ἐτέρῳ αὐτῶν».

Ἄντ. 528 σ. 243, 7 περὶ τοῦ συνοφρυάζουσαν, ὅπερ ὁ ἐκδότης ἐξ οἰκείας εἰκασίας εἰσήγαγεν εἰς τὸ κείμενον ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τῆς ἐννοίας ἀπαιτουμένου συμφοράζουσαν εἶπε τὰ δέοντα ὁ Nauck.

Ἄντ. 535 σ. 243, 13 : «ἢ ἕξομῆ τὸ μὴ εἰδέναί] ἢ ἀπαρνῆ εἰδέναι ἐνώμοτος». Ἐν τούτοις τὸ εἰδέναί ὀφείλεται εἰς τὸν Neue, οὗ τὴν εἰκασίαν υἱοθέτησεν ὁ ἡμ. ἐκδότης, ὅστις ὁμως δὲν παρετήρησεν ὅτι δυνατὸν ἢ φράσις νὰ μυρίζῃ λογιότητα γερμανικὴν, ἀλλ' εἶνε ἠκιστα ἑλληνικὴ. Διότι πῶς ἔχει ἡ σύνταξις καὶ κατ' αὐτὴν ἡ ἐννοία τῆς νεοτεύκτου φράσεως : «ἀπαρνῆ εἰδέναί ἐνώμοτος» ; Ταῦτα εἶνε τὰ γερμανοελληνικά (ἢ γερμανελληνικά), ὧν ὑπὸ τῆς λάμψεως ἐπιστεύομεν ὅτι δὲν ἤθελεν ἐξαπατηθῆ ὁ ἡμ. ἐκδότης. Ἐν ᾧ ἡ παραδεδομένη φράσις : «ἢ ἀπαρνῆ εἶναι ἐνώμοτος» καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν ἔχει ὀρθῶς καὶ νοῦν περιέχει : «ἢ ἀπαρνείσαι ὅτι μετέσχες τῆς περὶ ταφῆς συνωμοσίας» ;

Ἄντ. 687 σ. 251, 8 ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ Σχολ. ἐξάγεται ἡ διάφορος γρ. ἐτέρως.

Ἄντ. 751 σ. 253, 6 : «ἡ δ' οὖν θανεῖται : δι' ἑαυτὸν ἔφη, ὁ δὲ Κρέων ᾤετο δι' αὐτὸν λέγειν». Ἡ ἐρμηνεία «δι' ἑαυτὸν κτλ.» δὲν ἀνήκει εἰς τὸ προτεταγμένον λῆμμα ἀλλ' εἰς τὸ παραλειφθέν : «καὶ θανοῦσ' ὀλεῖ τινα», ἅτινα εἶνε τὸ ἀπαιτούμενον λῆμμα.

Ἄντ. 801 σ. 255, 14 : «οἷον δυνάμει παρακούομεν τοῦ ἄρχοντος δακρύοντες τὴν Ἀντιγόνην ἣν αὐτὸς κατεδίκασεν». Ὁ ἐκδότης ἐν μὲν ταῖς Beitr. συνεπέρανε *δυνάμεως*, ἐν δὲ τῇ ἐκδόσει λέγει ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὸ σχόλιον. Πρὸς τὴν κατανόησιν αὐτοῦ βοηθεῖ τὸ ἐν Φιλοκ. 297 σ. 360, 10 : «καλῶς εἶπεν ἄφαντον· οὐ φαίνεται γὰρ ἀλλὰ δυνάμει αὐτὸ ἔχει» καὶ τὸ ἐν Τραχ. 1163 σ. 343, 20. Ὅθεν καὶ τὸ ἐνταῦθα σημαίνει τοιοῦτόν τι : «Καὶ ἡμεῖς ἂν εὕρισκώμεθα εἰς τὰς ἰδίας περιστάσεις, *δυνάμεθα* νὰ παρακούσωμεν τὸν ἄρχοντα κτλ.».

Ἄντ. 826 σ. 256, 11 : «ὁ δὲ νοῦς, ἣν ἐδάμασεν ἡ πέτρας βλάστησις ὡς κισσὸς περιβαλοῦσα αὐτήν· περιέφυσεν αὐτῇ, φησὶν, ἡ πέτρα, ὡς κισσὸς δένδρῳ». Πολλοὶ ἐδοκίμασαν νὰ διορθώσωσι τὴν δύσκολον φράσιν. Ὁ μὲν Brunck διώρθωσε τὸ κείμενον ὡς ἔχει, ὁ δὲ ἡμ. Σεμιτέλος τὰ μὲν ἄλλα ὡς ὁ Brunck, ἀντὶ δὲ τοῦ *περιέφυσεν* γρ. *περιπέφυκεν*. Ὁ δ' ἐκδότης ἐν τῷ πίνακι γρ. ὅτι τὸ *περιέφυσεν* ἐνταῦθα κεῖται ἀντὶ τοῦ *περιέφυ*. Κατὰ τὴν ἡμετ. εἰκασίαν ὁ Σχολ. ἔγραψεν : «περιέφυσεν αὐτῇ φύσιν τῇ πέτρᾳ» ἵνα μεταφράσῃ τὸ *πετραία βλάστα* τοῦ ποιητοῦ. Περιττὸν δὲ νὰ εἶπω ὅτι ἡ διόρθωσις αὕτη μόνη συμβιβάζεται καὶ πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος, ἣτις εἶνε : «περιέφυσεν αὐτῇ φησὶν τῇ πέτρᾳ».

Ἄντ. 872 σ. 258, 14 : «οἱ τοῦ χοροῦ τὸ μὲν ἔργον τῆς παιδὸς ἐπαινοῦσιν οὐ μὴν δὲ θαρσοῦσιν ὡς καὶ τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως διέλεγχειν». Ἐν τούτοις ὁ ἐκδότης ἐξήλειψε τὸ ὥς. Ἀλλὰ τίς δὲν βλέπει ὅτι παρεγνώρισε τὴν σημασίαν τοῦ μορίου τούτου, κειμένου καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ τῶν σχολίων ἀντὶ τοῦ ὥστε, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις συγγραφεῦσιν; Ὅτι δὲ καὶ ἐν τοῖς σχολίοις τούτοις γίνεται συχνὴ χρῆσις τοῦ ὥς ἀντὶ τοῦ ὥστε μαρτυροῦσι τὰ ἐξῆς χωρία, ἅπερ ὁ ἐκδότης παρέλιπεν ἐν τῷ πίνακι : σ. 18, 23. 73, 21. 24. 77, 8. 174, 5. 182, 13. 282, 11. 302, 6. 454, 5. Ὅτι δὲ καὶ ἀλλαχοῦ παρερμηνεύσας τὸ ὥς τοῦτο ἐξήλειψεν, δεικνύει Τραχ. 47 σ. 282, 10 : «τοῦ Ἡρακλέους τύπον διαθήκηνη—καταλελοιπότος ὥς εἰ μὴ ἔλθοι διὰ τοσούτου χρόνου γινῶναι αὐτὸν τελευτῶντα κτλ.».

Ἄντ. 940 σ. 260, 28 : «οἱ κοιρανίδαι] κοίρανοι· τοῖς ἀπὸ τοῦ χοροῦ φησιν κτλ». Γρ. «τοὺς ἀπὸ τοῦ χοροῦ φησιν», ὡς δεικνύει Ἄντ. 988 σ. 265, 12 : «καὶ νῦν ἀνακτάς φησι τοὺς ἀπὸ τοῦ χοροῦ ἐν-τίμους».

Ἄντ. 1143 σ. 27, 1 μᾶλλον γρ. «Παρνησίας ὑπὲρ κλιτύος».

Ἄντ. 1326 σ. 276, 16 γρ. «κέρδος μέγα φωνεῖς τὸν θάνατον» ἀντὶ μεταφωνεῖς.

Ἄντ. 1351 σ. 277, 17 : «διαφέρει τῆς Εὐριπίδου Ἀντιγόνης αὕτη ὅτι φωραθεῖσα ἐκείνη διὰ τὸν Αἴμονος ἔρωτα ἐξεδόθη πρὸς γάμον, ἐνταῦθα δὲ τὸναντίον». Ὁ Nauck διατείνεται ὅτι τὸ ἐκείνη εἶνε ἡμαρτημένον καὶ πρέπει νὰ γράψωμεν ἐκεῖ μὲν, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐφεξῆς ἐνταῦθα δέ. Ἐγὼ δὲ ἀντιδιατείνομαι ὅτι τοῦ Nauck ἡ διόρθωσις εἶνε πλημμελής, διότι τὸ ἐκείνη ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸ ἡγούμενον αὕτη. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως φαίνεται τὸ πλημμελές. Αὕτη εἶνε ἡ τοῦ Σοφοκλέους Ἀντιγόνη. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐν τῇ προηγουμένη φράσει διακρίνονται δύο Ἀντιγόνοι, ἐν τῇ ἐπομένῃ (φωραθεῖσα κ. ἐ.) ἡ Ἀντιγόνη εἶνε μία. Ὁ Nauck ἀπεπλανήθη ἐκ τοῦ χωρίου, ὅπερ παραθέτει καὶ ὁ κ. Π. Π. ἐν τῇ ὑποσημειώσει.

Τραχ. 4 σ. 279, 12 γρ. «βαρὺν ὄντα καὶ ἐπαχθῆ», ὡς παρετήρησε καὶ ὁ Nauck. Ὁμοίαν σύγχυσιν ἴδ. καὶ Ἄντ. 49 σ. 217, 8.

Τρ. 28 σ. 281, 9. Ἄν γράψωμεν ὧδε : «τρέφω δὲ ἀντὶ ἔχω, αὖξω, διὰ τὸ καὶ περὶ Ἡρ. ἀγωνιᾶν», δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς προσθήκης τοῦ ἐκδότου : «διὰ τὸ καὶ <νῦν>» κτλ.

Τρ. 39 σ. 281, 24 γράφω : «πόλις Θετταλίας εἰς ἣν Ἡρακλῆς μετώκησεν» ἀντὶ κατώκησεν.

Τρ. 92 σ. 284, 10. Μεταγράφω ὧδε : «καὶ γὰρ τὸ βραδέως τὰ δέοντα ποιεῖν, ἐπειδὴν ἀκούσῃ τις, κέρδος ἀποφέρεται· τουτέστι καὶ εἰ βραδέως ἤκουσας, καὶ ὠφελήσεις αὐτὸν παραγενόμενος <καὶ> κέρδος σοι ἔσται». Τουτέστι προσέθηκα τρία κόμματα, μίαν ἄνω στιγμὴν καὶ ἓνα καί.

Τρ. 112 σ. 286, 4 γρ. «τῶν δὲ κυμάτων τὰ μὲν ἀπιόντα τὰ δὲ ἐπερχόμενα». Οὕτω δὲ ἔχει καὶ ὁ κῶδιξ. Ὁρθότατα, διότι καὶ ὁ Σοφοκλῆς λέγει : «κύματα . . βάντ' (=ἀπιόντα) ἐπιόντα τ' (=ἐπερχόμενα)». Κακῶς λοιπὸν ὁ ἐκδότης μετέγραψε «τὰ μὲν ἐπιόντα τὰ δὲ ἀπερχόμενα».

Τρ. 122 σ. 287, 6. Συμπλ. «ἀδεία μὲν ἀντία δ' οἶσω : οἷς περὶ τοῦ Ἡρακλέους φρονεῖς <ἐναντία> ἐρῶ».

Τρ. 140 σ. 288, 16. Εἰκάζω : «οὐ γὰρ ὑπερορᾷ (ἀντὶ παρορᾷ) τοῦ ἑαυτοῦ παιδὸς ὁ Ζεὺς» διὰ τὸ ἄνωθεν ὄραν (ὀλιγωρεῖν).

Τρ. 192 σ. 291, 18 : «πῶς ἄπεστιν ὁ Λίχας καὶ οὐκ ἦλθε ταχέως ἀπαγγέλλων». Ὁ Nauck ἐπιδοκιμάζει τὴν διόρθωσιν τοῦ Brunck ἀπαγγελῶν, ἣν παρέλιπεν ὁ ἐκδότης, καλῶς ποιῶν, ἂν ἐπίτηδες ἐποίησεν. Διότι ἡ διόρθωσις αὕτη εἶνε ἡμαρτημένη, ὡς ἀποδεικνύουσι πάντα τὰ οὐκ ὀλίγα ὅμοια χωρία τῶν σχολίων· πρβ. σ. 5, 2· 92, 14· 199, 8· 207, 10· 417, 18· 461, 10.

Τρ. 246 σ. 294, 24 : «ἄσκοπον δὲ (δηλ. χρόνον) πολύν, ὃν οὐκ ἂν τις ἐπιλογίσαιτο καὶ καταμάθοι διὰ τὸν χρόνον». Ἐν τούτοις ὁ Nauck θεωρεῖ ἀναγκαῖον διὰ τὸ μῆκος ἀντὶ διὰ τὸν χρόνον, ἣν διόρθωσιν τοῦ Brunck οὐδ' ἀναφέρει ὁ ἐκδότης. Ἡδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ διὰ τὸ χρόνιον, ἀλλὰ μᾶλλον αἱ λέξεις αὗται πρέπει νὰ ἐκβληθῶσιν εἰς τὴν ᾠαν, ὅπου ἀρχῆθεν ἦσαν ὡς παρατήρησις τινος ὅτι διὰ τὸν χρόνον λέγονται ταῦτα, ἀπαραλλάκτως ὅπως καὶ ὁ Nauck καὶ ἐγώ, καὶ εἴ τις ἄλλος, ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν τὴν παρατήρησιν ταύτην ἐντὸς παρενθέσεως : «δηλ. χρόνον» μετὰ τὸ ἄσκοπον.

Τρ. 256 σ. 295, 8 : «τὸν ἀγχιστῆρα τοῦδε τοῦ πάθους : τὸν αἷτιον καὶ σχεδὸν αὐτὸν ποιήσαντα τῷ πάθους, λέγει δὲ τὸν Εὐρυτον». Συμπληρῶ : «καὶ σχεδὸν αὐτὸν ποιήσαντα <τὰ> τοῦ πάθους» ἢ πληρέστερον «<τὰ> τοῦ<δε τοῦ> πάθους». Ἡ δὲ διὰ τοῦ τὰ τοῦ ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς λέξεως καὶ ἀλλαχοῦ γίνεται, οἷον σελ. 192, 8 : «στῆσαι τὸν λόγον . . . ἀναπεπαῦσθαι τὰ τοῦ λόγου». Ἐν δὲ τοῖς Σχολίοις εἰς περίφρασιν τοιαύτην χρησιμεύει τὸ τὰ τοῦ οὐχ ἥττον συχνῶς τοῦ τὸ τοῦ· ἴδ. 1, 7· 7, 14· 35, 23· 44, 21· 46, 17· 94, 26· 106, 4· 117, 20· 124, 12· 168, 18· 180, 19· 192, 8· 206, 5· 210, 3 κτλ. κτλ.

Τρ. 266 σ. 296, 11 ὀρθῶς ἔχει ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος Κρεόφυλος. Ὅθεν ἐν οὐ δέοντι ὁ ἐκδότης μετέγραψε Κρεώφυλος.

Τρ. 322 σ. 299, 10 μεταγράφω ὧδε : «προκομίσει ἑαυτῆς τὴν γλῶσσαν».

Τρ. 362 σ. 301, 16 : «πατρίδα] τῆ Οἰχαλία κτλ.». Μᾶλλον γρ.

«ἐν ἤ] τῇ Οἰχαλίᾳ κτλ.», καὶ ἄλλως καὶ διότι προηγεῖται τὸ ταύτης, ἐξ οὗ ἠδύνατο νὰ προέλθῃ σύγχυσις.

Τρ. 368 σ. 301, 25 : «ἐντεθέρμανται] ἐκκέκαυται». Παντί που δῆλον ὅτι μεταγρ. ἐκτεθέρμανται, ὡς παρετήρησαν καὶ ἄλλοι καὶ ὁ Nauck προσπαρατηρήσας ὅτι τῆς λέξεως ταύτης τὸ πρῶτον ν εἶνε σεσημειωμένον διὰ στιγμῆς ἐν τῷ κώδικι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἐκδότου τῶν Τραχινιῶν Vlad. Subkoff.

Τρ. 383 σ. 302, 16 ἴσως γρ. «μηχανῶνται λαθραῖα <κακά> καὶ κακούργους λόγους . . συντιθέασιν»· πρβ. Ἄντ. 493 σ. 241, 4 : «ἡ ψυχὴ τῶν λάθρα τι κακὸν τεχνωμένων». Ὅθεν ἠδύνατό τις νὰ γράψῃ καί : «μηχανῶνται λάθρα <κακά>».

Τρ. 414 σ. 303, 18 : «ἤ] ἀντί τοῦ ἤμην». Κατὰ τὸν Nauck ὁ μὲν Σοφοκλῆς ἔγραψεν ἤ, ὁ δὲ Σχολ. ἔγρ. ἤν, καὶ τὸν τύπον ἤν ὤφειλε νὰ μεταχειρισθῇ ὁ ἐκδότης ὡς καὶ ἐν Φιλ. 1219 σ. 390, 4. Ἐγὼ δὲ ἀπορῶ ὅχι πῶς ὁ ἐκδότης ἐνταῦθα μὲν ἔγραψεν ἤ, ἐν δὲ Φιλ. ἐνθ. ἀν. ἤν, ἀλλὰ πῶς ὁ Nauck, ἀνὴρ εἶπερ τις ἄλλος ἐντριβῆς περὶ τοὺς ἀρχαίους γραμματικούς, ἔγραψε ταῦτα. Ὁ Σχολ. ἐγνώριζε τὸν τύπον ἤ, ὡς φαίνεται ἐξ Οἰ. Κ. 973 σ. 443, 13 : «ἕα ἤ». Ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη δὲν εἶνε μοναδική, ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἀλλαχοῦ· ἴδ. π. χ. Ἡρωδιαν. ἐκδ. Lentz II σ. 826, 30· 835, 30. Ἀριστοφ. Σχολ. Σφην. 1074, 1091. Πλ. 77. Ὁ τύπος λοιπὸν ἤ ἤτο καὶ λίαν γνωστὸς τοῖς γραμματικοῖς καὶ Σχολιασταῖς. Ὅθεν καὶ ἐν Φιλ. στ. 1219 γρ. ἤ.

Τρ. 434 σ. 304, 9 : «ἀρσενικῶς δὲ εἶπεν ἡ καθόλου ὁ λόγος μὴ καὶ (ἀντί καὶ μὴ) δόξῃ αὐτὴν διελέγχειν». Οὕτως ἔγραψεν ὁ ἐκδότης, ἀλλὰ τὸ σχόλιον ἰκανῶς ἀσυνάρτητον. Ὁ Nauck ἐξελέγχων τὴν διόρθ. τοῦ ἐκδότου μετέγραψεν ὧδε : «ἀρσενικῶς δὲ εἶπεν, <ἴν'> ἡ καθόλου ὁ λόγος καὶ μὴ δόξῃ κτλ.». Ὅρθως.

Τρ. 455 σ. 304, 25 : «ὅπως δὲ λήσεις] ἀντί τοῦ τί μή. Ἀττικὴ δὲ ἡ φράσις». Ἐν δὲ τῇ ὑποσημειώσει ἔγραψεν ὁ ἐκδότης : non expedit; an οὐ μή? Εὐκολώτατα καὶ ἀσφαλέστατα διορθοῦται τὸ χωρίον μεταγραφόμενον ὧδε : «ἀντί τοῦ <οὐ> τι μή».

Τρ. 499 σ. 306, 19 : «ἐγὼ παρεῖσα τὰ πολλὰ τὰ τέλη λέγω τῶν πραγμάτων». Τὸ σχόλιον τοῦτο μετετόπισεν ἐνταῦθα ὁ ἐκδότης τῇ εἰσηγήσει τοῦ R. Stern. Ἀλλὰ καὶ τὸ νόημα καὶ ἡ λέξις τοῦ

σχολίου ἠκιστα ἀρμόζουσιν εἰς ἣν θέσιν ἔταξεν αὐτὸ ὁ ἐκδότης ἄλλοις πειθόμενος. Ἐνταῦθα παραλείπει ὁ χορὸς τὰ περὶ τοὺς θεοὺς κατορθώματα τῆς Κύπριδος, ἵνα διηγηθῆ τὴν τοῦ Ἀχελφού καὶ τοῦ Ἡρακλέους μονομαχίαν χάριν τῶν ὠραίων τῆς Διανείρας ὀφθαλμῶν. Τὸ σχόλιον λοιπὸν πρέπει νὰ μένη ἐν ἡ θέσει παρεδόθη ἡμῖν, ἕως ὅτου ἐξευρεθῆ ἡ κατάλληλος ἐρμηνεία καὶ διόρθωσις τοῦ στίχου 526: «Ἐγὼ δὲ μάτηρ μὲν οἶα φράζω». Ἔως τότε πᾶσα μετάθεσις εἶνε πρόωρος. Ὁ Wecklein διώρθωσεν ὡς γνωστὸν: «Ἐγὼ δὲ μὰν τέρματ' οἶα φράζω» συμμεθαρμόζων τὰς πολυθρυλήτους τοῦ στίχου λέξεις πρὸς τὰς τοῦ σχολίου. *Se non è vero, è ben trovato*. Ἡ γνώμη μου εἶνε: «ἐγὼ δὲ μάτην μὲν ὅσσα φράζω» τ. ἔ. μάταια εἶνε ὅσα λέγω πρὸς περιγραφὴν τοῦ ἀγῶνος· περιορίζομαι εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, τὰ τέλη τῶν πραγμάτων: «ἡ περιμάχητος δηλ. Διανείρα πλήρης ἀγωνίας ἀνέμενε τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος, ὅστις ἤθελεν ἀποφασίσῃ τὴν τύχην της». Ἐν ἄλλαις λέξεσιν: «ἐγὼ παρεῖσα τὰ πολλὰ τὰ τέλη λέγω τῶν πραγμάτων». Ἡ παραφθορὰ τοῦ μάτην εἰς μάτηρ, ἅπερ καὶ ἀλλαχοῦ συγγέονται πρὸς ἄλληλα, ἐπήνεγκε καὶ τὴν μεταβολὴν τοῦ ὅσσα εἰς οἶα· πρβ. Φιλοκ. 1276. Οἰ. Κ. 1451.

Τρ. 504 σ. 307, 2 γράφω: «ἢ ἀμφοτέροι τεθωρηγμένοι ἢ ἀμφω παρωξυμμένοι». Ὁ κῶδιξ ἔχει: «τεθωρηγμένοι».

Τρ. 643 σ. 316, 4: «ἀντίλυρον: ἀντίμιμον, ἀντῶδὸν ἀντὶ οὐ μουσικῆν, ἀλλὰ κτλ. Δὲν γνωρίζω τί παθῶν ὁ ἐκδότης ἀντὶ τοῦ οὐ μουσικῆν, ὅπερ ἐπαρκὲς νόημα παρέχει, διώρθωσεν οὐ μισητήν, καὶ τὴν διόρθωσιν ταύτην εἰσήγαγεν εἰς τὸ κείμενον.

Τρ. 770 σ. 322, 11: «δῆξασθαι γὰρ τὸ κνήσασθαι». Ὁ Nauck προτείνει ὀδαξήσασθαι· ἀλλ' ἀφ' οὗ ὑπάρχει μεμαρτυρημένος ἀόρ. ὀδάξασθαι, εἶνε προτιμητέος. Αὐτ. 731 σ. 320, 26 γρ. «παραγενομένῳ».

Τρ. 794 σ. 324, 3. Πρὸς τὸ σχόλιον τοῦτο πάντως ἦτο παραβλητέον τὸ ἐν σελ. 194 (II Dind.) νεώτερον σχόλιον.

Τρ. 838 σ. 326, 24. Καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς πλὴν ἐνὸς κόμματος τιθεμένου μετὰ τὸ Νέσσου, τὸ χωρίον παρέχει ἐπαρκὲς νόημα.

Τρ. 853 σ. 328, 24 γρ. «τοῦτο ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶ γεγένηται».

Τρ. 856 σ. 329, 7 γρ. «φεῦ τῆς λόγχης ἐκείνης, ἢ (ἀντὶ ἐν ἧ)

ἐπόρθησε τὴν Οἰχαλίαν ὁ Ἡρακλῆς». Ὅμοιον σφάλμα ἐν Οἰ. Τ. 1374 σ. 210, 8.

Τρ. 905 σ. 331, 23 : «καὶ εἰ ἤπτετό τινος ἐργαλείου, ὧν εἴωθε μεταχειρίζεσθαι συνόντος αὐτῇ τοῦ Ἡρακλέους—, ὠδύρετο». Ἐπειδὴ ὁ λόγος ἀναφ. εἰς τὸ παρελθόν, οἴκοθεν δῆλον ὅτι ἀπαιτεῖται εἰώθει.

Τρ. 963 σ. 334, 16 γρ. «ὁ χορὸς αἰσθάνεται τοῦ Ἡρακλέους— καὶ πλήθους θρηνούτων ἐπακολουθούντων αὐτῷ».

Τρ. 964 σ. 334, 18 εικάζω : «οἶον βάδισις ξένων ἀνδρῶν ἐστι καὶ <ἐξ> ἄλλου πλήθους συνέστηκεν».

Τρ. 1006 σ. 336, 12 γρ. «πῆ ψαύεις».

Τρ. 1010 σ. 336, 26 ἢ φράσις «πῆ δὲ ἐν γῆ ἔσφζον» ὀφείλεται ἄρα γε εἰς τὸν Σχολιαστήν; Αὐτ. κατωτέρω συμπλ. «πάντα <τε> τόπον καθαίρων ὑπὲρ σωτηρίας ἐκείνων ἐγγὺς θανάτου ἐγινόμεν» ἀντὶ ἐγενόμεν. Ὅμοίως κατωτ. στ. 1013 διορθ. ἐγινόμεν.

Τρ. 1020 σ. 337, 28 : «ἴσθι δέ, φησίν, ὅτι τὴν λαθίπονον ἴασιν τῶν ὀδυνῶν οὔτε διὰ στόματος οὔτε ἔξωθεν προσάπτειν δύναμαι». Ὁ ἐκδότης ὑποσημειοῖ : «διὰ στόματος] non expedio; ἐμαυτοῦ Herm., αὐτόματος O. Hensius». Ἐγὼ δὲ ἐννοῶ τὰς δυσκολίας ἃς εὐρίσκουσιν οἱ κριτικοί, διότι τὸ σχόλιον φαίνεται μοι σαφέστατον. Διὰ στόματος σημαίνει δίδων αὐτῷ ἰατρικόν τι διὰ τοῦ στόματος, ἐσωτερικῶς, ἐνδοθεν ὡς λέγει κατωτέρω.

Τρ. 1055 σ. 339, 4 «χλωρὸν] νέον ἢ νεκρόν». Ἀντὶ τοῦ νεκρὸν εικάζω νεαρὸν πρβ. σ. 328, 5 : «χλωρὰν οὖν ἄχραν τὸν νεαρὸν ἄφρον».

Τρ. 1064 σ. 339, 23 γρ. «τῆς οἰκίας αὐτὴν ἐξάγαγε καὶ παράδος μοι» ἀντὶ ἐξάγε.

Τρ. 1083 σ. 340, 13 : «οὐδ' ἀγύμναστον μ' ἔαν ἔοικεν : ὀδύνης ἀπείραστον, ἀνετον ὀδυνῶν ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐνδίδωσί μοι». Τὰ «ὀδύνης— ὀδυνῶν» ἦσαν ἀρχῆθεν γεγραμμένα ὑπεράνω τοῦ ἀγύμναστον, εἰς ὃ ἀνήκουσιν. Ὅθεν χωριστέα ὧδε : «ἀγύμναστον : ὀδύνης—ὀδυνῶν». Εἶτα, «οὐδέ με ἔαν ἔοικεν : ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐνδίδωσί μοι».

Τρ. 1107 σ. 341, 23 : «κἂν τὸ μηδὲν ὦ κἂν μηδὲν ἔρπω : ἀντὶ τοῦ καὶ οὕτως ἔχων, καὶ οὕτω διακείμενος». Ἡ ἐρμηνεία ἀρμόζει ὅχι πρὸς τὸ ὑπάρχον λῆμμα ἀλλὰ πρὸς τὸ κακ τῶνδε (στ. 1109).

Τρ. 1157 σ. 343, 9 : «εἰς ἡλικίαν ἠκεις ἵνα φανῆς ἄξια πράτ-

των παῖς ἐμοί εἶναι». Ἐνταῦθα τὸ φανῆς ὁ ἐκδότης ὤφειλε νὰ μεταγράψῃ εἰς φανεῖς, καὶ μυριοὶ κώδικες ἂν παρεῖχον ἐκεῖνο.

Τρ. 1214 σ. 346, 14 μάλλον γρ. «πάντα, φησί, ποιήσω πλὴν τοῦ <τοῦ> σώματος ἄψασθαι»· πρβ. σ. 221, 10.

Τρ. 1259 σ. 348, 8 γρ. «ἐνδιδουῖσα» καὶ κατωτ. «ἐμβάλλουσα» ἐν μέρει μετὰ τοῦ Nauck ἀντὶ τοῦ ἐπιβαλοῦσα.

Τρ. 1235 σ. 347, 5 : «τίς ἂν ταῦτα πράττειν ἔλοιτο ἐκτὸς ὧν μανίας καὶ θεηλασίας;» Ἐν τούτοις ἰσχυρίζεται ὁ Nauck ὅτι ἡ διόρθωσις θεηλασίας (ἀντὶ ηλασίας), ἦν πρῶτος εἰσήγαγεν ὁ Λάσκαρις καὶ μετ' αὐτὸν οἱ ἐφεξῆς ἐκδότης, εἶνε ἐσφαλμένη· καὶ ὅτι πλημμελῶς οἱ λεξικογράφοι εἰσήγαγον τὴν λέξιν εἰς τὰ λεξικά μετὰ τῆς σημ. «μοῖρα θεόπεμπτος»· διότι ὅπως ἀρματηλασία εἶνε ἡ ἀρμάτων ἔλασις (ἄρματα ἐλαύνειν) καὶ βοηλασία ἡ βοῶν ἔλασις (βοῦς ἐλαύνειν) καὶ κωπηλασία ἡ κωπῶν ἔλασις (κώπας ἐλαύνειν) καὶ ξενηλασία ἡ ξένων ἀπέλασις, οὕτω καὶ θεηλασία δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ λέγηται εἰμὴ περὶ τῆς ἀπελάσεως, τῆς ἐξώσεως τῶν θεῶν. Συμπεραίνει λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν «μανίας θεηλάτου». Ἄλλ' ὁ ἄλλως γραμματικώτατος ἀνὴρ ἡμαρτε καὶ ἐνταῦθα, διότι ὅσα λέγει εἶνε ἀσύστατα καὶ στηρίζονται εἰς πλημμελῆ ἀναλογίαν. Ἀρματηλασία σημ. τὸ ἐλαύνειν ἄρματα καὶ βοηλασία τὸ ἐλαύνειν βοῦς κτλ., διότι καὶ τὰ ἐξ ὧν παράγονται ὀνόματα ὁμοίαν καὶ ἀνάλογον σημ. ἔχουσι, τ. ἔ. ἀρματηλάτης σημαίνει : ὁ ἐλαύνων ἄρματα καὶ βοηλάτης ὁ ἐλαύνων βοῦς καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ θεηλασία, διότι θεηλάτης, ὅπερ θὰ εἶχεν ἐνεργ. σημασίαν, δὲν ὑπάρχει ἀλλὰ θεήλατος, ὅπερ ἔχει παθητ. σημ. Ἐπίσης τὸ οἰστρήλατος, τὸ σφυρήλατος κλ. ἔχουσι παθητ. σημασίαν, ἐπομένως τὰ ἐκ τούτων παράγωγα θὰ ἔχωσι παθητ. σημ. Ὡστε τὰ τοιαῦτα ἀφρηρημένα εἰ μὲν παράγονται ἐξ ὀνομάτων συνθέτων εἰς-της μεταβατικὴν ἐχόντων σημ., ἔχουσι καὶ ταῦτα μεταβατικὴν· εἰ δὲ παράγονται ἐξ ὀνομάτων συνθέτων εἰς-τος παθητ. ἐχόντων σημ., ἔχουσι καὶ τὰ παράγωγα ἀφρηρημένα παθητ. σημ.

Φιλοκ. 68 σ. 352, 27 : «οὐ τὸν ἀνδρα ἀλλὰ ψιλῶς τὰ τόξα ὠνόμασεν». Ἐνταῦθα ὤφειλε νὰ μνημονεύσῃ τοῦλάχιστον τὴν γρ. τοῦ G : «οὐ τὸν ἀνδρα ψιλῶς ἀλλὰ» κτλ.

Φιλ. 139 σ. 355, 3 : «παρ' ὅτῳ] ἐφ' ᾧ ἐστι τὸ θεῖον σκῆπτρον».

Οὕτως ἔγραψεν ὁ ἐκδότης τῆ εἰσηγήσει τοῦ Λασκάρεως· ἀλλ' ἐγὼ δὲν βλέπω κατὰ τί εἶνε προτιμότερα ἢ ἐφ' τῆς ὑφ' τοῦ κώδικος.

Φιλ. 169 σ. 356, 4 : «ἐλεῶ, φησίν, αὐτὸν πῶς δύναται διάγειν μήτε συνοικῶν τινι μήτε κηδόμενόν τινα ἔχων». Ὁρθότερον ὁ G ὡδε : «μήτε σύνοικόν τινα μήτε κηδόμενον ἔχων» οὐ τὴν γρ. τοῦλάχιστον ὤφειλε ν' ἀναφέρῃ ὁ ἐκδότης.

Φιλ. 215 σ. 358, 15 μᾶλλον γρ. «ἀλλ' ἢ που πταίων : ἀλλὰ τάχα προσκόπτων ὑπὸ τῶν βασάνων βοᾶ, ἢ δύσορμον τὸν λιμένα ὄρων προβοᾶ ἡμῖν μὴ πελάζειν κτλ.». Ἐμβαλλώνοντες καὶ παραγεμίζοντες τὸ σχόλιον ἐμποροῦμεν νὰ τὸ κάμωμεν νὰ λέγη ὅ,τι καὶ οἱ στίχοι τοῦ ποιητοῦ, ὅ,τι θέλομεν· ἀλλὰ δὲν θὰ λέγη ὁμως ὅ,τι ἔγραψεν ὁ σχολιαστὴς καλῶς ἢ κακῶς.

Φιλ. 316 σ. 360, 20 : «ἀντίποιν'] ἀμοιβαῖα». Ὁ ἐκδότης ἀναφέρων ἐν τῆ ὑποσημ. τὴν γρ. τοῦ G : «ἀμοιβαῖα ἀντὶ τοῦ τιμῖα ῥήματα» εἰκάζει «τιμωρήματα». Μᾶλλον γρ. «ἀμοιβαῖα ἀντιτιμωρήματα».

Φιλ. 391 σ. 363. 1 : «πολύτροφε». Οὕτως ἔγραψεν ὁ ἐκδότης, πλημμελῶς· διότι, ἀφ' οὗ τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἔχει ἐνεργ. σημασίαν, εὐλογώτερον ἦτο νὰ τονισθῇ ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς. Ἀλλ' ὁ ἐκδότης ἐπίσης πλημμελῶς γράφει ἐν τῷ λεξιλογίῳ πολύλαλος, πολύφορος, ἄν καὶ ἔχουσιν ἐνεργ. σημ. Πρὸς. πολυκτόνος, πολυλόγος, πολυτόκος κτλ.

Φιλ. 393 σ. 363, 5 : «τοῦ Τρώλου τοῦ ὄρους» ἔχει ὁ κῶδιξ, ἀλλ' ὁ ἐκδότης ἐξήλειψε τὸ δεύτερον ἄρθρον, ἐν ᾧ καὶ ἐν τοῖς σχολίοις εὐρηγνται ὅμοια παραδείγματα καὶ γνωστὴ εἶνε γραμματικῶς ἢ χρῆσις αὕτη τοῦ ἄρθρου, ἴδ. π. χ. Krüger 50, 7, 2.

Φιλ. 431 σ. 364, 7 : «αἰ γὰρ τοιαῦται γνῶμαι καταβάλλονται εὐθέως». Ἐν τούτοις ὁ ἐκδότης εἰκάζει ὅτι ἀντὶ τοῦ εὐθέως γρ. συνήθως. Οὐδὲν τούτων ἀληθεύει. Τὸ κείμενον τοῦ Σοφοκλέους παρέχει θαμά, ὅπερ φαίνεται ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ σχολίου παραναγνοῦς ὡς θ' ἅμα ἐξήγησε διὰ τοῦ εὐθέως.

Φιλ. 453 σ. 365, 1 γρ. «Τραχίνιος δὲ ἦν καὶ Μηλιεύς» ἀντὶ Τραχῖνος· cf. σ. 373, 4.

Φιλ. 512 σ. 366, 12 τὸ κέρδος ὀρθῶς προσέθηκεν ὁ ἐκδότης, πλὴν ὅτι ἔδει μετὰ τὸ μετατιθέμενον OC.

Φιλ. 582 σ. 366, 26 τὸ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου προστεθὲν γὰρ δὲν εἶνε ἀναγκαῖον, διότι παρέλιπε καὶ ὁ ποιητής.

Φιλ. 542 σ. 367, 6 γρ. «εἰκῶς δὲ καὶ ὡς οἴνου αὐτὸν διατυπούμενος πραγματευτήν».

Φιλ. 687 σ. 370, 16 μᾶλλον γρ. «θαυμάζω πῶς ὑπέμεινεν <ἐν> ἀμφικλυζομένοις κύμασιν ἔχων καταγωγὴν καὶ ἔρημος ὦν παντάπασιν».

Φιλ. 700 σ. 371, 16 : «τῆς πάντας τρεφούσης» γράφουσι τὰ νεώτ. σχόλια II Dind. σ. 241.

Φιλ. 727 σ. 373, 6 κ. ε. Τὰ σχόλια εἶνε τεταραγμένα. Μᾶλλον γρ. ὧδε : «ἐν' ὁ χάλκασπις ἀνὴρ πλάθει πᾶσιν : ὅπου ὁ ἐκθ. ἀνὴρ πελ. πᾶσι· λέγει δὲ τὸν Ἡρακλέα». Εἶτα : «θείῳ πυρὶ παμφαής : ἐπιφαίνεται λαμπρὸς ὦν ὡς πῦρ».

Φιλ. 755 σ. 373, 26 : «τούπίσαγμα] ἡ ἐπίσοδος, ἡ προσθήκη». Ἡ ἐρμηνεία προϋποθέτει τὴν γρ. «τούπίσαγμα», ἥτις καὶ ἄλλως εἶνε προτιμότερα, τ. ε. ἡ αἰφνιδία ἐμφάνισις. Πρβ. 751 : «τί δ' ἔστιν οὔτω νεοχμὸν ἐξαίφνης», ὡσεὶ ἡ νόσος ἐκάθητό που κεκρυμμένη καὶ ἐνεδρεύουσα.

Φιλ. 778 σ. 374, 15 : «τῷ πρόσθ' ἐμοῦ κεκτημένῳ». Κατὰ τὸν ἐκδότην ὁ κῶδ. G παρέχει τάδε : ὡς τῷ Ἡρακλεῖ κάμοι ταῦτα κυ ἔχοι τι», ἅτινα μετὰ τινος ἀμφιβολίας ἀναγινώσκει ὧδε : «—κάμοι ταῦτα κακοῦ αἴτια <ἐγένοντο>». Ἀπλούστερον ἀναγνώστια : «κάμοι ταῦτα κυρίως ἔχοντι». Τὸ κυ μετὰ τῶν τριῶν γραμμῶν ἰσοδυναμεῖ τῷ ἐπιρρ. κυρίως.

Φιλ. 830 σ. 375, 18 ἀναγινώσκω ὧδε : «ὄμμασι δ' ἀντίσχοις : κάτεχε τὸ ὄρατικόν, ὅπερ νῦν ἠπλωται καὶ διαχεῖται, τῇ τοῦ ὕπνου ἀχλύι. Τοιαύτην δ' αἴγλην, ἥτις νῦν τέταται, ἀμπέχοις τὰ ὄμματα· λέγει δὲ τὸν ὕπνον τὸν λεγόμενον παραχρῆμα ὡς ἔστιν καὶ αὐτῷ (δηλ. τῷ ὕπνῳ) αἴγλη καὶ φῶς». Διέκρινά διὰ τῆς τελείας στιγμῆς δύο σχόλια, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον προϋποθέτει τὴν γρ. ἀντίσχοις· τὸ δὲ δεύτερον τὴν γρ. ἀμπέχοις, καθ' ἣν αἴγλην ἐννοεῖ τὴν τοῦ ὕπνου, ὅθεν τὸ τοιαύτην καὶ τὸ «ἔστιν καὶ αὐτῷ αἴγλη καὶ φῶς». Ὁ ἐκδότης ἀπεπλανήθη.

Φιλ. 845 σ. 376, 13 : «μικρὰ καὶ ἡρέμα μοι, φησί, διαλέγου». Οὕτως ἔγρ. ὁ ἐκδότης ἐκ διορθώσεως τοῦ Brunck ἀντὶ καὶ ἡμερα. Γρ. μᾶλλον «καὶ ἡρέμα», ὅπερ παρεμφαίνεται καὶ διὰ τοῦ μικρά.

Φιλ. 902 σ. 378, 23 : «φύσιν] λείπει ἢ εἰς». Γρ. «τὴν αὐτοῦ φύσιν] λείπει ἢ εἰς».

Φιλ. 1025 σ. 381, 13 : «κλοπῆ] ἀνάγκη· καὶ Ὅμηρος ἔκλεπτε νόω· ζυγεῖς δὲ ὑποταγεῖς». Τὸ σχόλιον εἶνε τεταραγμένον. Γρ. «κλοπῆ] καὶ Ὅμηρος ἔκλεπτε νόω· ἀνάγκη δὲ ζυγεῖς ὑποταγεῖς». Ὁ Nauck μετέγραψε τὸ ἀνάγκη εἰς ἀπάτη, μάτην.

Φιλ. 1111 σ. 385, 2 : «τὰ ἀφανῆ καὶ κρυπτὰ <ἔπη>». Οὕτω συνεπλήρωσεν ὁ ἐκδότης. Ὁρθότερον : «τὰ ἀφανῆ <ἔπη> καὶ κρυπτὰ».

Φιλ. 1113 σ. 385, 7 : «δεῖ δὲ καὶ κατὰ τὸ πληθ. ἀκούεσθαι ἐμά, λαχόντ' ἀνίας ἀλλὰ τῆς ποιητικωτέρας ἢ τοιαύτη φράσις». Τὸ τῆς ποιητικωτέρας παρέσχε πράγματα τοῖς κριτικοῖς, ὧν ἄλλοι ἄλλα προτείνουσιν· ἴσως γρ. «τῆς παθητικωτέρας <τραγωδίας>».

Φιλ. 1131 σ. 386, 6 : «τὸν Ἡράκλειον ἄθλιον : ἀντὶ ἐμὲ τὸν τοῦ Ἡρακλέους διάδοχον». Ὁ Nauck παρατηρῶν ὅτι ἀγνοεῖ πῶς ἠρμῆνευον οἱ παλαιοὶ ἐρμηνευταὶ τὸ ἐφθαρμένον ἄθλιον θεωρεῖ πιθανὴν τὴν εἰκασίαν τοῦ Blaydes : «τὸν τοῦ Ἡρ. διάδοχον». Ἐν τοιαύτῃ ἀβεβαιότητι προτείνω : «ἐμὲ τὸν <πόνων> τοῦ Ἡρ. διάδοχον», ὅπου τὸ πόνων εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἐκπέσῃ διὰ τὸ τόν, ἰσοδυναμοῦν δὲ τῷ ἄθλων ἐρμηνεύει ἐτυμολογικῶς τὸ ἄθλιον τ. ἔ. πολύπονον. Πρβ. Φιλ. 1038. 1214 καὶ τὰ τῶν παλαιῶν λεξικογράφων : «Ἄθλιος : ὁ ταλαίπυρος, παρὰ τὸ ἀθλεῖν . . . τὸ κακοπαθεῖν. Ἄθλιος ὁ πάθει ἀνηκέστοις ἐνισχόμενος. Ἄθλιος ὁ τληπαθῆς ὁ πολλὰ δυσχερῆ ὑφίστάμενος».

Φιλ. 1313 σ. 391, 8 γρ. «καλῶς ἤκουε» ἀντὶ τοῦ ἤκουσ' ὅπερ κατ' οὐδένα λόγον δύναται νὰ στηριχθῆ.

Οἰδ. Κ. 14 σ. 397, 8 γρ. «παρὰ τοῦτο οὖν <τὸ> ταλαίπυρος ἐτυμολογεῖται».

Αὐτ. στ. 17 : «ἐκράτησε—τῆ φράσει». Ἡ φράσις αὕτη εὕρηται καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν τοῖς Ὀμηρ. σχολίοις.

Οἰ. Κ. 42 σ. 399, 19 γρ. «οἷν μέλαιναν». Πρβ. Ἀφιστοφ. Σχολ. Εἰρ. 930.

Οἰ. Κ. 84 σ. 402, 8 γρ. «μὴ ἐναντιωθῆτ' ἐμοί».

Οἰ. Κ. 117 σ. 405, 12 ἀδιστάκτως γρ. μετὰ τοῦ πρώτου ἐκδότου : «ὑποχαλεπαίνοντές φασι».

Οἰ. Κ. 97 σ. 403, 17 ὁ ἐκδότης ἐρωτᾷ ἂν πρέπει νὰ συμπληρώ-

σωμεν : «τὴν πτέρωσιν τῆς διανοίας <φησίν>». Ὁρθότερον γρ. τὴν «πτέρωσιν <φησιν> τῆς διανοίας».

Οἱ. Κ. 258 σ. 414, 6 μᾶλλον γρ. «ὡς μάτην τῆς περὶ τῶν Ἀθη-
νῶν δόξης κατεχούσης, ὅτι φιλοικτίρμων τις <πόλις> εἶη».

Οἱ. Κ. 263 σ. 414, 12 γρ. «κάμοι ποῦ ταῦτά ἐστι— ; »

Οἱ. Κ. 403 σ. 421, 10 ὁ Σχολ. ἀνέγνω ἐρωτηματικῶς ὡς φαί-
νεται τὸν στίχον. Αὐτ. κατωτ. (12) γρ. «ὅτι οὐκ ἐπίσταται» ἀντὶ
«ὃ καὶ ἐπίστ.».

Αὐτ. 495 σ. 426, 19 ὀρθῶς ἔγραψεν ὁ Τρικλίνιος : «λείπομαι γὰρ
τῆς πράξεως ὑπὸ δύο κακῶν, τοῦ τε μὴ δύνασθαι καὶ τοῦ μὴ ὄραν»,
πλημμελῶς δὲ ὁ ἐκδότης : «—τῷ τε μὴ δύνασθαι καὶ τῷ μὴ ὄραν»,
ἀποπλανηθεὶς ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ ποιητοῦ.

Οἱ. Κ. 662 σ. 431, 13 γρ. «περὶ τῆς <σῆς> ἐπανόδου».

Αὐτ. 668 σ. 431, 17 : «ἡ διατριβὴ τοῦ χοροῦ πρὸς τὸ ἐγκώμιον
τῆς χώρας αὐτοῦ τοῦ Σοφοκλέους, ἐπὶ τὸ ἴδιον ἀπαντῶντος χαρακτη-
ριστικόν, τὸ γλαφυρὸν καὶ ῥοδικὸν μέλος». Καὶ πρῶτον τὸ κόμμα τοῦ
τὴν στίξιν μισοῦντος ἐκδότου δὲν κεῖται καλῶς ἐνταῦθα, μεταθετέον
πρὸ τοῦ αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ἀντέγραψα ὅλον τὸ χωρίον ἵνα δεῖξω πόσον
ὀλίγον ἐννοοῦσι τὰ Βυζ. Ἑλληνικὰ καὶ ἄλλως σοφώτατοι ἄνδρες,
οἷος ὁ Nauck, ὅστις ἐνταῦθα διορθοῖ «καὶ χαρακτηριστικόν». Ἀλλὰ
τὸ *χαρακτηριστικόν* ἐνταῦθα εἶνε οὐσιαστικόν ὡς καὶ παρ' ἡμῖν·
ἴδιον δὲ *χαρακτηριστικόν* εἶνε ὅτι ἀλλαχοῦ τῶν αὐτῶν σχολίων
(Αἴ. 1199 σ. 87, 22) λέγεται *ἴδιον ἦθος*.

Οἱ. Κ. 698 σ. 434, 20 : «ἀπέσχοντο τῶν μορίων οἱ Λακεδαιμό-
νιοι». *Τῶν μορίων* γράφει καὶ ἐνταῦθα καὶ κατωτέρω καὶ ἐν τῷ πί-
νακι πολλάκις ὁ ἐκδότης καὶ οἱ ἄλλοι. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τονισθῇ
ἐπὶ τῆς ληγούσης : *μοριῶν*, καὶ νὰ τηρηθῇ ὁ τόνος ἐπὶ τῆς παραλη-
γούσης μόνον ὅπου κεῖται ὡς ἐπίθετον, οἷον κατωτ. στ. 705 σ. 435,
20 «τῶν μορίων ἐλαιῶν».

Οἱ. Κ. 701 σ. 435, 8 : «ὁ δ' Ἴστρος καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν
(δηλ. τῶν μοριῶν) δεδῆλωκεν γράφων οὕτως εἶναι· <τὸν> δὲ
κλάδον τῆς ἐν Ἀκαδημείᾳ ἐλαιίας ἀπὸ τῆς ἐν ἀκροπόλει φυτευθῆναι
φασιν κτλ». Νομίζω ὅτι πλημμελῶς διεσκευάσθη καὶ κακῶς διωρθώθη
τὸ χωρίον τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐκδότου. Πρῶτον διότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ
ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ χωρίον τοῦ Ἴστρου ἐξερρῦη ὀλόκληρον, ὑπελείφθη

δὲ μόνη ἢ λέξις εἶναι. Δεύτερον τί σημαίνει «τὸν δὲ κλάδον — φυτευθῆναι»; Οἱ κλάδοι τῶν ἐλαιῶν δὲν φυτεύονται ἀλλ' ἐμφυτεύονται. Ὅθεν ἴσως γρ. ὤδε : « . . . ἓνα δὲ κλάδον τῆς ἐν Ἀκαδημείᾳ ἐλαίας — ἐμφυτευθῆναί φασιν ».

Οἱ. Κ. 905 σ. 440, 24 : «εἰ μὲν δι' ὀργῆς ἐληλύθειν, ἐν ταύτῃ τῇ ὀργῇ ἧς ἦν οὗτος ἄξιος». Ὁ Nauck μετὰ τοῦ Blaydes διορθοῖ : «〈εἰ〉 ἐν ταύτῃ τῇ ὀργῇ ἦν, ἧς οὗτος ἄξιος». Ἐγὼ οὐδὲν σφάλμα εὐρίσκω πλὴν ὅτι ἐχρειάζετο κόμμα μετὰ τὸ ὀργῇ, ἵνα δηλωθῇ ὅτι εἶνε ἐξήγησις τοῦ ἔτι ἀνεξηγήτου δι' ὀργῆς.

Οἱ. Κ. 934 σ. 441, 20. Μεταγράφω τὸ σχόλιον ὤδε : «μετοίκους δὲ καλοῦμεν τοὺς ἀπὸ ἐτέρας χώρας μετοικοῦντας πρὸς τοὺς οἰκισθέντας παλαιόθεν· τοῦτο δὲ ἔνοικον». Ἄνευ τοιαύτης τινὸς διορθώσεως τὸ ἔνοικον δὲν ἐξηγεῖται. Ἐγὼ δὲ ἠθέλησα νὰ δώσω ἀφορμὴν πρὸς ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν.

Οἱ. Κ. 950 σ. 442, 19 «ᾧ πίστιν ἴσχων] ᾧ ἐγὼ θαρρῶν». Τὸ μὲν λῆμμα ὀφείλεται εἰς τοὺς ἐκδότας, τὸ δὲ ἐγὼ, ἀνθ' οὗ ὁ κῶδ. παρέχει σφῶ, εἰς τὸν Elmsley. Γρ. «ᾧ : ἐφ' ᾧ θαρρῶν». Γνωστὸν δὲ ὅτι τὰ παλαιὰ τοῦ κώδικος λήμματα συνήθως περιέχουσι μόνην τὴν ἀρχήν. Τὸ δὲ ἐγὼ τοῦ Elmsley καὶ ἄλλως ἐσφαλμένον καὶ διότι δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ στίχῳ τοῦ ποιητοῦ. Πρβ. Φιλ. 1049 : «οὐ : ὅπου τοιούτων δεῖ τῶν σιωπώντων».

Οἱ. Κ. 1119 σ. 448, 20 μᾶλλον γρ. «ἀλλὰ τέκνα φανέντ' ἄελπτα μηκύνω τὸν λόγον».

Οἱ. Κ. 1232 σ. 451, 20 : «τίς οὐ καμάτων ἐνι; φόνοι : ταῦτα ὑποκριτικῶς εἴρηται κατὰ τοιαύτην ὑπόκρισιν καθ' ἣν ἐμφαίνεται πρότερον μὲν ὅταν εἴπη τίς πλάγχθη τῶν μόχθων τῶν πολλῶν; ὑπακουόμενον τὸ τοιοῦτο οὐδεὶς». Ταῦτα ἔγραψεν ὁ ἐκδότης, ἐν οἷς ὑποκριτικῶς ἀντὶ ὑπεροπτικῶς. Ἀλλὰ τί νόημα θὰ ἔχη ἐνταῦθα τὸ ὑποκριτικῶς, ἐπομένου μάλιστα τοῦ «κατὰ τοιαύτην ὑπόκρισιν;» Ἐγὼ, ἂν ἐν τοιαύτῃ σειρᾷ λόγου εὕρισκον ἀλλαχοῦ τὸ ὑπεροπτικῶς, θὰ τὸ ἠνειχόμην καὶ ἐνταῦθα (=κομπορημόνως;), ἄλλως θὰ προέτεινον ὑπερβολικῶς, ὅπερ καὶ ἄλλ. μεταχειρίζεται ὁ Σχολ. ἴδε Πίν. καὶ μάλιστα σελ. 77, 2. Ἀλλὰ κατωτέρω γρ. «τῷ τοιούτῳ τὸ οὐδεὶς», τὸ δὲ ὑπακουόμενον ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐμφαίνεται.

Οἱ. Κ. 1311 σ. 452, 18. Ὁ ἐκδότης ὤφειλε νὰ γράψῃ ἀδιστά-

κτως μετὰ τοῦ Λασκάρεως : « Ὡς εἶ τις ἐπὶ πολλῶν ἵππων εἶποι τὴν ἵππον ». Ἐνταῦθα ἡ ὑποτ. εἶπη τίνα ἄλλον λόγον δύναται νὰ ἔχη παρὰ τὸν ἐκ τῆς ἀμαθείας τοῦ ἀντιγραφέως, ἀφ' οὗ ὅμοιαι εὐκτικαὶ καὶ τῶν σχολίων πολλαχοῦ πολλαὶ εὔρηνται ; ἴδ. σ. 10, 14.

Οἱ. Κ. 1447 σ. 456, 4 : « τοιαῦτα πάρεστιν ἡμῖν—παρὰ τοῦ ξένου ἀπολαῦσαι ἐκτός εἰ μὴ μοῖρά τις καταλαμβάνει ἡμᾶς ». Ἐν τούτοις ὁ ἐκδότης ἐξήλειψε τὸ μὴ ἐν τῇ φράσει ἐκτός εἰμή, ἥτις εἶνε συχνοτάτη τοῖς μεταγενεστέροις καὶ ἄλλως πασίγνωστος. Παραπέμπω τὸν ἐκδότην εἰς οἰονδήποτε λεξικόν, ἵνα μὴ συσσωρεύω μάτην παραδείγματα. Πρβ. καὶ τοῦ ἡμ. Δεβάρη I. σ. 74.

Οἱ. Κ. 1494 σ. 458, 19 μᾶλλον γρ. « ἀντὶ τοῦ Ποσειδῶν ὅς ἐστιν ἐνάλιος θεός ».

Οἱ. Κ. 1571 σ. 460, 18 : « κνυζεῖσθαι τ'] λείπει τὸ φασίν' ὁ γὰρ νοῦς τοιοῦτος, ὃν φασὶ κοιμᾶσθαι κνυζεῖσθαι τέ φασι ». Ἄλλ' ἐν τούτοις οὐ μόνον δὲν λείπει ἀλλὰ καὶ πλεονάζει ἀνυποφόρως τὸ φασί, ἂν καὶ οὐδὲν λέγει ὁ ἐκδότης· ἐκτός δὲ τούτου, ἐν ᾧ παρατίθενται αἱ ἄλλαι λέξεις τοῦ ποιητοῦ, μόνον τὸ αἶεν λείπει. Ὅθεν γρ. « δν αἶε κοιμᾶσθαι κνυζεῖσθαι τέ φασι ». Ὅτι δὲ πολλάκις τὸ φασὶ καὶ τὸ αἶε συγγέονται πρὸς ἄλληλα, καὶ ἄλλοι ἀπέδειξαν καὶ ὁ Cobet.

Οἱ. Κ. 1650 σ. 464, 5 ἐν τῇ φράσει « χεῖρα ἐπίσκοτον ὀμμάτων » τὸ ἐπίσκοτον καὶ ἐγὼ θεωρῶ ὡς διάφορον γραφήν. Ὅθεν δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ διορθωθῇ εἰς ἐπίσκοιον.

Οἱ. Κ. 1676 σ. 465, 5 : αἰδόντε καὶ παθούσα : πολλαχοῦ τῷ σχήματι χρῆται ἀντὶ τῶν θηλυκῶν τὰ ἀρρενικὰ τιθεῖς ». Ἡ γραφὴ τῶν σχολίων δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως ἢ ἂν συμπληρώσωμεν ὧδε : αἰδόντε καὶ ΠΑΘ<όντε : ἰδούσα καὶ ΠΑΘ>ούσα· πολλαχοῦ κτλ. ».

Ἐνταῦθα ἐπισυνάπτω ὀλίγας τινὰς διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις ἀνευ πολλῶν διασαφήσεων φρονῶν ὅτι αὗται εἶνε περιτταὶ μὲν, ὅταν ἐκεῖνοι εἶνε ὀρθαί· ἀνεπαρκεῖς δὲ ὅσον πολλαὶ καὶ ἂν εἶνε, ὅταν ἐκεῖνοι εἶνε ἡμαρτημένοι.

Ἐν Φιλοκτ. στ. 557 κ. ε. γράφω : « ἄλλ' ἡ χάρις μὲν τῆς προμηθείας, ξένε, | εἰ μὴ κακὸς πέφυκα πρὸς φίλους, μενεῖ » (= ἔσται μόνιμος). Οἱ κώδικες : « πέφυκα, προσφιλῆς μενεῖ ».

Φιλ. 668] ἂν γράψωμεν « κιδόντι τεῖναι » ἀντὶ « καὶ δόντι δοῦναι » ἐκλείπει πᾶσα δυσκολία.

Φιλ. 943 ἴσως γρ. « γέρα λαβῶν » ἀντὶ « ἱερά λαβῶν » πρβ. 1061, 1365.

Φιλ. 1058 μάλλον γρ. « ἐγὼ δ' ὅς οἶμαι κτλ. » ἀντὶ « ἐγὼ θ' ὅς οἶμαι κτλ. ».

Φιλ. 1383 γρ. « πῶς γάρ τις αἰσχύνοιτ' ἂν ὠφελουμένοις ; » τ. ἔ. ὠφελείαις γιγνομέναις, ὅπερ ἀπαιτεῖ τὸ νόημα. Οἱ κώδικες : « ὠφελούμενος ». Πρβ. Ἀντιγ. 677 « τοῖς κοσμουμένοις », ὅπου ὑπάρχει ἄρθρον, διότι εἶνε ἀναγκαῖον, ὡς ἐν τῷ Φιλ. χωρίῳ δὲν εἶνε. Περὶ τοῦ εἶδους τούτου τῆς συντάξεως θὰ γράψω ἄλλοτε.

Φιλ. 1361 προτείνω : « κάλλα παιδεύει κακοὺς » ἀντὶ « τᾶλλα ».

Οιδ. Κολ. 813 ἴσως γρ. « μαρτύρομαι τούσδ', οὓς σὺ πρόσθ' ἄστους φίλους » πρβ. 928, 1528.

Ὑποστηρίζω δὲ τὰς ἐξῆς γραφάς :

Αἴαντ. 876 πλέον ἐν τῷ στίχῳ : « κούδὲν εἰς ὄψιν πλέον », ὅπου αἱ ναυτικαὶ φράσεις καὶ μεταφοραὶ συχνότεραι ἢ ἀλλαχοῦ, διότι οἱ διαλεγόμενοι εἶνε ναῦται· τ. ἔ. δὲν πλέει τίποτε διὰ νὰ τὸ ἰδῶ, ὥστε νὰ τὸ ἰδῶ : τίποτε δὲν φαίνεται. Οὐδεμία λοιπὸν ἀνάγκη μεταβολῆς. Τὸ πλέον εἶνε μετοχὴ τοῦ ῥήμ. πλέω.

Αἴ. 971 : « ἄρ' ἠμπόληκας ὡσπερ ἡ φάτις κρατεῖ ; » Τὸ πολλαχῶς ἐρμηνευόμενον ἢ διορθούμενον ἠμπόληκας εἶνε ὀρθόν, κείμενον μεταφορικῶς ὡς καὶ τὸ τῆς συνηθείας : « δῶκε καὶ πῆρε » λεγόμενον περὶ ἄρτι ἀποθανόντος.

Οιδ. Τ. 448 : « οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπου μ' ὀλεῖς ». Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ προσυπάρχει καὶ τὸ νόημα : « δὲν θὰ μ' εὕρης πουθενὰ νὰ με σκοτώσης ὅπως τὸν πατέρα σου ».

Γρηγόριος Ν. Βερναρδάκης.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

ΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΑΣ ΚΑΙ ΛΑΤΙΝΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Σοφοκλ. Οιδίπ. τύρ. 15—18.

Ὅρᾱς μὲν ἡμᾶς ἡλίκοι προσήμεθα
βωμοῖσι τοῖς σοῖς· οἱ μὲν οὐδέπω μακρὰν
πτέσθαι σθένοντες, οἱ δὲ σὺν γῆρα βαρεῖς,
ιερεῖς ἐγὼ μὲν Ζηνός, οἱ δ' ἐπ' ἠθέων
λεκτοί.

Τοιαύτη εἶναι ἡ γραφή τοῦ χωρίου ἢ παραδοθεῖσα ἡμῖν διὰ τοῦ Λαυρεντιακοῦ κώδικος. Ἄλλὰ τὸ χωρίον νοσεῖ καὶ πολλοὶ τῶν φιλολόγων ἐπεχείρησαν νὰ θεραπεύσωσιν αὐτό. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐδημοσίευσαν, καθ' ὅσον γινώσκωμεν, διορθώσεις ὁ καθηγ. Β. Λάκων ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. γ' σ. 186, ὁ ὑφηγ. Α. Σκιαῶς ἐν *Εἰκοσιπενταετηρίδι* τῆς καθηγες. Κ. Σ. Κόντου σ. 259 καὶ ὁ Α. Ζάκας ἐν *Κριτικαῖς Παρατηρήσεσι* μέρ. 6' σελ. 117.

Ἡ βᾶσις τῆς ἀληθοῦς διορθώσεως τοῦ χωρίου ἐνυπάρχει ἐν τῇ μεταβολῇ, ἣν εἰσήγαγεν ὁ μέγας Bentley τοῦ *ιερεῖς* (ἢ *ιερῆς*) εἰς *ιερεῦς*. Τῷ ὄντι, ὅπως τις δύναται νὰ πεισθῇ μετ' ἐπιστάσεως ἀναγινώσκων τὰ συμφραζόμενα, εἷς μόνον εἶναι γέρων, ὁ τοῦ Ζηνός *ιερεῦς*, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες εἶναι παῖδες. Ἄλλὰ τὸ χωρίον δὲν θεραπεύεται οὐδὲ ἀποκαθίσταται εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ γνησίαν μορφήν διὰ μόνης τῆς διορθώσεως τοῦ Bentley. Ἡμεῖς, *καλαμώμενοι ὀπίσω θεριστῶν*, νομίζομεν ὅτι τὸ χωρίον οὕτω πρέπει νὰ γραφῇ·

Ὅρᾱς μὲν ἡμᾶς ἡλίκοι προσήμεθα
βωμοῖσι τοῖς σοῖς· οἱ μὲν οὐδέπω μακρὰν
πτέσθαι σθένοντες, ὍΣ δὲ σὺν γῆρα βαρΥ'Σ,
ιερεῦς ἐγὼ μὲν Ζηνός, οἱ δ' ἈΠ' ἠθέων
λεκτοί.

Ἦτοι· «Βλέπεις πόσῃν διαφορὰν ἡλικίας ἔχοντες (τοιαύτην ἔχει

ἔδω σημασίαν τὸ *ἡλίκοι*, ὅπως καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Liddell καὶ Scott ὀρθῶς ἐρμηνεύεται : of what various ages) προσκαθήμεθα εἰς τοὺς σοὺς βωμούς· οὗτοι μὲν (οἱ παῖδες) μὴ ἔχοντες ἀκόμη τὴν δύναμιν νὰ πετάξωσι μακράν, ἐγὼ δὲ (ὄς=ὄδε=ἐγὼ) μετὰ γήρατος βαρὺς, ἐγὼ μὲν ἱερεὺς τοῦ Διός, οὗτοι δὲ λογάδες, ἐκλεκτοὶ ἐκ τῶν νεανιῶν (=παίδων)». Ὡστε πρῶτον μὲν δι' ἀντιθέσεως δηλοῦται ἡ ἡλικία, ἔπειτα δέ, ὡσαύτως δι' ἀντιθέσεως καὶ κατὰ σχῆμα χιαστόν, ἡ ἰδιότης τῶν ἱκετῶν. Παραφθάρη δὲ τὸ κείμενον ὡς ἐξῆς· πρῶτον μὲν τὸ ὄς μετεβλήθη εἰς οἶ ἔνεκα τῆς ἀηθεστέρας αὐτοῦ χρήσεως, καὶ μάλιστα ἔνεκα τοῦ ἠγουμένου οἶ μὲν, τούτου δὲ γενομένου ἠκολούθησεν ἀναγκαίως καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ βαρὺς εἰς βαρεῖς καὶ τοῦ ἱερεὺς εἰς ἱερεῖς.

Θουκυδ. 2, 40, 4.

Ὁ δ' ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων.

Νομίζομεν ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τοῦ Θουκυδίδου ἐταράχθη ἡ τάξις τῶν λέξεων *χάριν* καὶ *ἀρετὴν*. Ἄν λοιπὸν ἡμεῖς δὲν πλανώμεθα, πρέπει νὰ μεταγραφῇ τὸ χωρίον ὡς ἐξῆς·

Ὁ δ' ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς ἀρετὴν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν χάριν ἀποδώσων.

Θουκυδ. 2, 41, 4.

Μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὀμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἐπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθειαν βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν κτλ.

Ὁμοίαν ταραχὴν διορῶμεν καὶ ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ. Δὲν θὰ βλάβη δηλαδὴ ἡ ἀλήθεια τὴν ὑπόνοιαν τῶν ἔργων, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ὑπόνοια ὅτι τὰ πράγματα δὲν παρεστάθησαν ἀληθῶς καὶ ἀκριβῶς, θὰ βλάβη τὴν ἀλήθειαν τῶν ἔργων. Οὕτω δὲ μετατάσσοντες τὰς δύο λέξεις, δὲν ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐξαρτήσωμεν τὴν γενικὴν τῶν ἔργων καὶ ἐκ τοῦ ὑπόνοιαν καὶ ἐκ τοῦ ἀλήθεια ὡς τινες τῶν νεωτέρων ἐρμηνευτῶν διδάσκουσιν. Εἶναι δὲ ἔργων ἀλήθεια ἢ πραγματικότης τῶν γεγονότων, ὅπως τις νεωτερικώτερον θὰ ἔλεγε. Πρβλ. ἀνωτέρω

§ 2 καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως κτλ.

Δίων Κάσ. 55, 23.

Ἄναγράφων ὁ Δίων τὰς λεγεῶνας, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο κατὰ τὸ 5 ἔτος μ. Χ. ἡ ῥωμαϊκὴ δύναμις, λέγει·

Νῦν μὲν γὰρ ἐννεακαίδεκα (στρατόπεδα = legiones) ἐξ αὐτῶν μόνα διαμένει (ἐκ τῶν τριῶν καὶ εἴκοσι, ἅτινα ἄλλοτε ὑπῆρχον), τό τε δεύτερον τὸ Αὐγούστειον τὸ ἐν Βρετανία τῇ ἄνω χειμάζον καὶ τὰ τρία τὰ τρίτα, τό τε ἐν Φοινίκη τὸ Γαλατικὸν κτλ.

Τρεῖς λεγεῶνες εἶχον, ὡς νῦν λέγομεν, τὸν ἀριθμὸν τρία· ἡ ἐν Φοινίκη, ἣτις ὠνομάζετο legio III Gallica (τὸ Γαλατικὸν στρατόπεδον, κατὰ Δίωνα), ἡ ἐν Ἀραβίᾳ, legio III Cyrenaica (τὸ Κυρηναϊκὸν) καὶ ἡ ἐν Νουμιδίᾳ, legio III Augusta (τὸ Αὐγούστειον). Πολλάκις δὲ συνέβαινε παρὰ Ῥωμαίοις πλείονες λεγεῶνες νὰ ἔχωσι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν. Γραπτέον λοιπὸν παρὰ τῷ Δίῳ τὰ τρία τρίτα (στρατόπεδα) ἄνευ τοῦ ἄρθρου, ὅπως τις θὰ ἔλεγε παρ' ἡμῖν τὰ τρία τρίτα συντάγματα, ἥτοι τὰ τρία συντάγματα τὰ ἔχοντα τὸν ἀριθμὸν τρία. Καθ' ὅμοιον τρόπον λέγει καὶ κατωτέρω ὁ Δίων ἕκτα δύο, ἔπειτα δὲ πάλιν, μεταβάλλων τὸ γένος τοῦ ὑπονοουμένου οὐσιαστικοῦ, ἐξακολουθεῖ· καὶ οἱ ἑβδομοι . . . οἱ δὲ ὄγδοοι . . . καὶ οἱ δέκατοι κτλ.

Εὐριπ. Ἰφιγέν. ἐν Ταύρ. 588—590 ἔκδ. Nauck.

Οὐδένα γὰρ εἶχον ὅστις ἀγγεῖλαι μολῶν
εἰς Ἄργος αὖθις τὰς ἐμὰς ἐπιστολάς
πέμψειε σωθεῖς τῶν ἐμῶν φίλων τινί.

Οἱ στίχοι οὗτοι δὲν μοὶ φαίνονται ὑγιεῖς. Σημειωτέον δὲ ὅτι πρέπει νὰ ἀνταποκρίνωνται πρὸς τοὺς στ. 582—584, ἔχοντας οὕτω·

Θέλοις ἄν, εἰ σῶσαιμί σ', ἀγγεῖλαί τί μοι
πρὸς Ἄργος ἐλθὼν τοῖς ἐμοῖς ἐκεῖ φίλοις
δέλτον τ' ἐνεγκεῖν, ἦν τις κτλ.

Δὲν διστάζω λοιπὸν νὰ προτείνω τὴν ἐξῆς γραφήν·

Οὐδένα γὰρ εἶχον, ὅστις ἀγγεῖλαί τί μοι
εἰς Ἄργος ἐλθὼν, τὰς τ' ἐμὰς ἐπιστολάς
πέμψειε σωθεῖς τῶν ἐμῶν φίλων τινί.

Εὐάνθιος De comoedia δ. 10 ἔκδ. Reifferscheid.

Διακρίνων ὁ Εὐάνθιος τέσσαρα διάφορα γένη δραματικῶν προλόγων, λέγει· Συστατικός, *commendaticius, quo poeta vel fabula commendatur*; ἐπιτιμητικός, *relativus, quo aut adversario maledicatur aut populo gratiae referuntur*; δραματικός, *argumentativus, exponens fabulae argumentum*; μικτός, *mixtus, omnia haec in se continens*.

Εὐχερῶς δύναται τις νὰ ἴδῃ ὅτι μετὰ τὸν ἐλληνικὸν ὄρον ἐπιτιμητικός ἐπιφέρεται ὁ λατινικὸς ὄρος *relativus*, ὅστις ὅμως δὲν εὐαρμωστεῖ ἢ μόνον πρὸς τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐπεξηγήσεως τοῦ ὄρου, δηλαδὴ *aut populo gratiae referuntur*, ὅχι δὲ καὶ εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἧτοι τὸ *quo aut adversarius maledicatur*. εἶναι λοιπὸν προφανές ὅτι ἐξέπεσε καὶ ἕτερός τις ὄρος λατινικὸς, ἴσως ὁ ὄρος *invectivus*. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐλληνικὸς ὄρος ἐπιτιμητικός δὲν ἀποδίδει τὸν ὄρον *relativus* κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἣν εἰς αὐτὸν ἀποδίδει ἡ ἐπιφερομένη ἐπεξήγησις. Ἴσως λοιπὸν ὁ Εὐάνθιος ἔγραψεν οὕτως· Ἐπιτιμητικός *(vel ἀναφορικός, invectivus vel)* *relativus, quo aut adversario maledicatur* κτλ.

Βιογιλ. Ἐκλογ. 3, 108 ἐξ.

Non nostrum inter vos tantas componere lites:

Et vitula tu dignus et hic et quisquis amores

Aut metuet dulces aut experietur amaros.

Claudite iam rivos, pueri, κτλ.

Ὁ Παλαίμων, ἀφ' οὗ μετὰ προσοχῆς ἠκροάσθη τοῦ ἀμοιβαίου ἄσματος τοῦ Μενάλκα καὶ τοῦ Δαμοίτου, διστάζει εἰς τίνα ἐκ τῶν δύο νὰ δώσῃ τὰ πρωτεῖα καὶ τὸ γέρας, τὴν μόσχον, διότι ἦθον ἐπὶ μόσχῳ. «Δὲν εἶναι, λέγει, ἐμὸν ἔργον νὰ ἀποφανθῶ γνώμην ἐν τηλικούτῳ ἀγῶνι. Καὶ σὺ εἶσαι ἄξιος τῆς μόσχου καὶ οὗτος καὶ πᾶς ὅστις τυχὸν φοβεῖται τοὺς γλυκεῖς ἔρωτας ἢ δοκιμάζει τοὺς πικροὺς. Κλείσατε νῦν τοὺς ὀχετούς, παῖδες, κτλ.» Οὕτω συνήθως ταῦτα ἐρμηνεύονται ἢ κατὰ τρόπον παρεμφερῆ πρὸς τοῦτον, ἀλλ' οὐδεὶς ὁ μὴ ὁμολογῶν ὅτι χωλαίνει καὶ δυσαρεστεῖ ἡ ἐρμηνεία αὕτη, οὐδὲν δὲ θαῦμα, διότι βᾶσις αὐτῆς εἶναι κείμενον διεσθαρμένον, ὅπερ δὲν κατάρθωσεν ἀκόμη νὰ θεραπεύσῃ ἡ κριτικὴ. Τὸ κείμενον παρεδόθη ἐκ

τῆς ἀρχαιότητος ὅπως αὐτὸ ἀνωτέρω ἀνεγράψαμεν, οὕτω δὲ ἀνεγίνωσκε καὶ ὁ Σέρβιος, ὁ σχολιαστὴς τοῦ Βιργιλίου, ὅστις προσπαθεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ ἐρμηνεύει ὅπως περίπου εἰδείξαμεν. Ἔρχονται ἔπειτα αἱ διορθώσεις τῶν νεωτέρων φιλολόγων, προσπαθούντων ὅπως δὴποτε νὰ εὐδοήσωσι τὸ πρᾶγμα. Καὶ ὁ μὲν Heyne ἀποκόπτων τὴν δυσχέρειαν, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ λύσῃ, ἀπέριπτε τοὺς δύο στίχους (109—110) ὡς νόθους καὶ ἀναξίους τοῦ Βιργιλίου, ὁ Wagner ἔγραψεν ἀντὶ τοῦ aut τὸ πρὸς τὸ aut συνήθως ἐν τοῖς χειρογράφοις συγχεόμενον ἀρνητικὸν μόριον haut ἢ haud (=non) καὶ ἔστιξε μετὰ τὸ metuet, ὁ Forbiger ἀπεδέχθη τὴν διόρθωσιν τοῦ Wagner, ἀλλ' ἔστιξε μετὰ τὸ dulces, ὁ Ribbeck προέτεινε τὴν γραφὴν hau (ἀντὶ haut) temnet (ἀντὶ metuet) dulces κτλ., ἣν ἐδέχθη καὶ ὁ Ladewig, καὶ ἄλλοι ἄλλα εἶπον. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι δὲν ἔγινε προσηκόντως ἡ διάγνωσις τοῦ νοσήματος. Τὸ νόσημα κυρίως ὑπόκειται ἐν τῷ ET quisquis. Πρέπει δηλαδὴ νὰ στίξωμεν τελείαν σιγμὴν μετὰ τὸ hic, ἀντὶ τοῦ et νὰ γράψωμεν ἔπειτα ut (=utinam), νὰ δεχθῶμεν τὴν διόρθωσιν τοῦ aut—aut εἰς haut—haut κατὰ τὸν Wagner, νὰ δώσωμεν εἰς τὸ quisquis τὴν σημασίαν τοῦ quisque (quisque vestrum), νὰ μεταβάλωμεν τὸ metuet καὶ experietur εἰς ὑποτακτικὰς: metuat—experiatur καὶ νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸ metuat dulces (amores), κατὰ τὸν Σέρβιον: timeat pro dulcibus, ne eos amittat. Βλέπετε πῶς ἀναπηδᾷ τὸ νόημα: Ἡ φράσις εἶναι εὐκτική. Δὲν δύναμαι νὰ κρίνω ἐγὼ τίς ἐκ τῶν δύο εἶναι ὑπέρτερος, ἀμφοτέροι εἶσθε ἄξιοι τοῦ βραβείου. Μίαν μόνον εὐχὴν πρὸς ὑμᾶς δίδω· εἶθε ἐκάτερος ὑμῶν νὰ σώζῃ, νὰ διατηρῇ πάντοτε (νὰ μὴ φοβῆται νὰ ἀπολέσῃ) τοὺς γλυκεῖς ἔρωτάς του καὶ νὰ μὴ δοκιμάσῃ πικρούς. Τὸ ὅλον λοιπὸν χωρίον πρέπει νὰ μεταγραφῇ ὡς ἐξῆς:

Non nostrum inter vos tantas componere lites:
Et vitula tu dignus et hic. Ut quisquis amores
Haut metuat dulces, haut experiatur amarus!

Τερεντ. Ἀδελφ. 126—27, ἔκδ. Fleckeisen.

MI. Natura tu illi pater es, consiliis ego.

DE. Tun consulis quicquam? MI. Ah, si pergis, abiero.

Λέγει ὁ Μικίων πρὸς τὸν ἀδελφόν του Δημέαν. «Κατὰ μὲν τὴν φύσιν σὺ εἶσαι εἰς ἐκεῖνον (τὸν Αἰσχίνην) πατήρ, κατὰ δὲ τὰς συμβουλάς ἐγὼ» καὶ ὁ Δημέας ἀποκρίνεται· «Σὺ συμβουλευεῖς τί;» — «Ἄ, ὑπολαμβάνει ἀγανακτῶν ὁ Μικίων, ἂν δὲν παύσης, θὰ ἀπέλθω». Νομίζομεν ὅτι ἀντὶ τοῦ consulis γραπτέον consilii (σημειωτέον ὅτι φέρεται καὶ γραφὴ consiliis), τότε δὲ θὰ ἔχωμεν παρονομασίαν, διότι ἐν μὲν τῷ προτέρῳ στίχῳ τὸ consiliis=συμβουλαῖς, ἐν δὲ τῷ ἐπομένῳ τὸ consilii=βουλῆς (tun consilii quicquam (δηλ. habes)?=σύ τι βουλῆς (ἔχεις);=nullum habes consilium. Δικαίως δὲ ὁ Μικίων τότε, ἀκούων τὸν ἀδελφόν του λογοπαίκτουντα καὶ λέγοντα πρὸς αὐτὸν ὅτι οὐδεμίαν ἔχει βουλήν, ὅτι δηλαδὴ εἶναι μωρὸς καὶ ἀνόητος, ἀγανακτεῖ καὶ ἀπειλεῖ ὅτι θὰ διακόψῃ τὸν λόγον καὶ θὰ ἀπέλθῃ, ἐὰν ὁ ἀδελφός του ἐξακολουθῇ λέγων.

Τερεντ. Ἄδελφ. 262 ἔκδ. Fleck.

Qui ignominias sibi post putavit esse prae meo commodo.

Φυσικώτερον εἶναι ἀντὶ τῆς γραφῆς, ἣν ἐδέχθη ὁ Fleckeisen, νὰ γράψωμεν· Qui iam omnia sibi post putarit κτλ.

Ὅρατ. Ὄδ. 1, 7, 19.

Albus ut obscuro deterget nubila caelo
saepe Notus, neque parturit imbres
perpetuo, sic tu sapiens finire memento
tristitiam vitaeque labores
molli, Plance, mero κτλ.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐρμηνευτῶν τὸ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸν οἶνον (mero) ἀποδιδόμενον ἐπίθετον molli ἐκλαμβάνοντες ὡς ἀπλοῦν κοσμητικὸν καὶ ἀναφέροντες αὐτὸ εἰς φυσικὴν τοῦ οἴνου ιδιότητα, θεωροῦσιν ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ ἐλληνικὸν μαλακός, πρὸς ὃ ἀντιτίθεται τὸ σκληρός ἢ αὐστηρός. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν δέχονται τὸ mollis ὡς συνώνυμον τοῦ mitis ἢ lenis καὶ κελεύουσι μάλιστα νὰ παραβληθῇ τὸ ἡμέτερον ἐνταῦθα χωρίον πρὸς τὸ molissima vina τοῦ Βιργιλίου (Γεωργ. 1, 341) ἢ πρὸς τὸ molle Calenum τοῦ Ἰουβενάλιου (1, 69) ἢ πρὸς τὸ generosum et lene τοῦ αὐτοῦ Ὅρατιου (Ἐπιστ. 1, 15, 18). Ἄλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἄλλη ὀρθότερα

ἐρμηνεία δύναται ἐδῶ νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἐπίθετον, ἥτις ἐρμηνεία καὶ τὸ ὅλον χωρίον καλλύνει καὶ φωτίζει. Ὁ Kiessling ἔχει σημείωσιν κάλλιον μὲν ἐξηγοῦσαν τὸ πρᾶγμα, ὄχι ὁμως καὶ ἀναπτύσσουσαν αὐτὸ ὡς ἔδει. Ἐνταῦθα δηλαδὴ ὁ ποιητὴς κάμνει τὴν ἐξῆς παρομοίωσιν. Καὶ ὁ Νότος, λέγει, ἀπομάττει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τὰ νέφη γενόμενος λευκός (=καθαριστικός) καὶ δὲν γεννᾷ αἰωνίως βροχάς, οὕτω λοιπὸν καὶ σύ, Πλάγχε, ἐνθυμοῦ νὰ θέτῃς τέρμα εἰς τὴν μελαγχολίαν σου διὰ τοῦ οἴνου τοῦ μαλακοῦ. Τὸ mollis λοιπὸν εἶναι τὸ ἐπίθετον τὸ διδόμενον εἰς τὸν οἶνον διὰ τὴν εἰδικὴν ἐνταῦθα περίστασιν, ὡς μέλλοντα νὰ μαλάξῃ (διότι ὁ οἶνος dura mollit) τὴν ὑπὸ τῆς μελαγχολίας κατεχομένην ψυχὴν τοῦ Πλάγκου, ὅπως ὁ Νότος κατὰ περίστασιν λέγεται λευκός, albus, ἐν ᾧ τὰ συνήθη αὐτοῦ καὶ σταθερὰ ἐπίθετα εἶναι imbrifer, turbidus, gravis, plumbeus, hibernus. Ἡ παρομοίωσις λοιπὸν ἔχει τελείαν συμμετρίαν· ἡ μελαγχολικὴ ψυχὴ τοῦ Πλάγκου παραβάλλεται πρὸς τὸ obscurum caelum, ἡ tristitia καὶ οἱ labores πρὸς τὰ nubila, ὁ οἶνος ὁ ἐξελείφων τὰς φροντίδας πρὸς τὸν νότον τὸν ἀπομάττοντα τὰ νέφη. Ἐνεκα δὲ τῆς τοιαύτης αὐτῶν ἐνεργείας, ὁ μὲν οἶνος λέγεται μαλακός, ὁ δὲ νότος λευκός. Τὰ δύο ἐπίθετα, οἶνεϊ κατὰ πρόληψιν καὶ ὡς ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτῶν λαμβανόμενα, εἶναι μεταβατικά (μαλακτικός—λευκαντικός). Ἡ γνώμη τῶν λαμβανόντων τὸ molli ὄχι ὡς ἐπίθετον, ἀλλ' ὡς προστακτικὴν τοῦ ῥήματος mollire εἶναι ὅλως ἀπόβλητος.

Ἡ ἐν διαφοροῖς φιλολογικοῖς περιοδικοῖς εὐφημος μνεῖα τῶν πέρυσι διὰ τῆς Ἐπετηρίδος δημοσιευθέντων ὑφ' ἡμῶν Διορθωτικῶν διαθέτει ἡμᾶς εὐγνωμόνως πρὸς τοὺς περὶ αὐτῶν γράψαντας. Ἰδίᾳ δὲ ἀναφέρομεν τὸν διακεκριμένον Γάλλον λατινιστὴν κ. Παῦλον Lejay τὸν γράψαντα περὶ αὐτῶν ἐν τῇ Revue Critique τῶν Παρισίων (N° 33—34 1897 σ. 117). Ὁ κ. Lejay ἐγκρίνων πολλὰς ἐκ τῶν διορθώσεων, πάσας δὲ θεωρῶν ἀξίας ἐρεύνης, μίαν κυρίως ἀπορρίπτει τὴν εἰς Σαλλουστ. Κατιλ. 3, 2: dicta factis ἀντὶ τῆς παραδεδομένης γραφῆς: facta dictis. Ἡ διόρθωσις, κατὰ τὸν κ. Lejay, εἶναι περιττὴ καὶ πρέπει, λέγει, νὰ τηρηθῇ ἡ κειμένη γραφή, διότι τὸ dictis δὲν εἶναι δοτικὴ, ἀλλ' εἶναι ἀφαιρετικὴ, παραπέμπει δὲ εἰς

μίαν σημείωσιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Schmalz. Τῷ ὄντι ὁ Schmalz λέγει· « Die active Construction ist: *exaequare aliquid aliqua re*, einer Sache durch (in) etwas gleichzukommen suchen ». Ὁ λόγος ὅμως, δι' ὃν ἐπεχειρήσαμεν νὰ μεταβάλωμεν τὸ χωρίον, εἶναι ὄχι ὅτι ἡ ἔννοια δὲν εὐοδοῦται ἄριστα καὶ διὰ τῆς κειμένης γραφῆς, ἀλλὰ διότι ἐνομίσαμεν ὅτι ἀπίθανον εἶναι νὰ μετεχειρίσθῃ ὁ Σαλλούστιος, προφανῶς μεταφράζων τὸν Ἰσοκράτην, σύνταξιν ἐπιδεχομένην εὐχερῶς παρεξήγησιν τῶν λόγων τοῦ Ἑλληνοῦ ῥήτορος. Ὁμολογοῦμεν ὅμως ὅτι δὲν ἐδικαιολογήσαμεν ἀποχρώντως τὴν αἰτίαν, ἣτις ἤγαγεν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ μετακινήσωμεν τὸ κείμενον τοῦ Σαλλουστίου, καὶ μετεχειρίσθημεν λόγον βραχύτερον τοῦ δέοντος.

Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

ΕΙΣ ΤΑΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΣ

Ἡ ἐρμηνεία τῶν ἐν συλλογαῖς περιελθουσῶν εἰς ἡμᾶς βυζαντινῶν παροιμιῶν προήχθη μεγάλως διὰ τῶν μελετῶν τοῦ Kurtz, τοῦ Jernstedt καὶ τοῦ Krumbacher, καὶ διὰ τῶν συμβολῶν τοῦ O. Crusius, τοῦ K. Foy, τοῦ G. Meyer, τοῦ Timoschenk, ἵνα μνημονεύσωμεν μόνους τοὺς δαψιλέστερον τῶν ἄλλων συνεισενεγκόντας εἰς διαφώτισιν τῶν περιέργων καὶ πολυτίμων τούτων μνημείων τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν φιλολογίας. Πρὸ πάντων δ' ὁ Κρουμβάχερ καὶ ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας ἔθεσε κρηπίδα ἀσφαλοῦς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, ἀνευρῶν καὶ ἀντιβαλῶν πρὸς ἀλλήλας πολλὰς συλλογὰς, κριτικῶς ἀποκαθάρας ταύτας, εὐστοχώτατα δὲ τὰς πλείστας τῶν παροιμιῶν ἐρμηνεύσας καὶ καθολικώτερα πορίσματα ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν συναγαγῶν.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὰς ἐρέυνας ταύτας ὑπολείπονται παροιμίαι, ὧν ἡ ἔννοια δὲν ἐξηκριβώθη, καὶ ἄλλαι, ὧν τὸ κείμενον δὲν ἀποκατεστάθη· τινὲς δὲ καὶ παρηρμηνεύθησαν. Ἡ προκειμένη δὲ διατριβὴ σκοπεῖ νὰ παράσχη συμβολὴν εἰς διαφώτισιν τῶν ἐν ταῖς Mittelgriechische Sprichwörter (München, 1893) τοῦ Κρουμβάχερ τοιούτων παροιμιῶν. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο μ' ἐβοήθησε πληρεστέρα γνῶσις τῶν δημοδῶν παροιμιῶν καὶ ἡ ἐπαύξησης τοῦ θησαυροῦ τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν διὰ τῶν περιεχομένων ἐν ἑξ ἀγνώστοις τέως συλλογαῖς, ὧν αἱ πέντε ὀφείλονται εἰς τὰς ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἄθωνος ἐρέυνας τοῦ φιλτάτου συναδέλφου Σ. Π. Λάμπρου, καθὼς καὶ δι' ὅσων ἐκ τῶν εἰς τοὺς βυζαντινοὺς συγγραφεῖς ἐγκατεσπαρμένων περιουλέεζα.

Ἡ χρησιμότης τῶν παροιμιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ πρὸς ἐρμηνείαν τῶν βυζαντινῶν ἀνεγνωρίσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀφ' ἧς πρῶτος ὁ Kurtz

ἐπεχείρησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰς τῆς Πλανουδείου συλλογῆς. Διότι δὲν περιῆλθον αἱ βυζαντιναὶ εἰς ἡμᾶς ἐμμέσως, διὰ βιβλίων, οὐδὲ παρεμορφώθησαν διὰ μιμήσεων ἢ παραφράσεων, ἀλλ' ἐκληροδοτήθησαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τῆς ἀπὸ στόματος παραδόσεως ἀδιάφθοροι αἱ πλείσται, ὡς ἀναμφισβήτητος πνευματικῆ ἰδιοκτησία τοῦ ἔθνους. Ἄρκει λοιπὸν καὶ μόνη ἡ ἀνεύρεσις βυζαντινῆς παροιμίας ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσει, ὅπως ἐκ τῆς χρήσεως καθορισθῇ ἀσφαλῶς ἡ ἐρμηνεία αὐτῆς. Ἀλλὰ τὰ βοηθήματα, ἅτινα πρὸς τοῦτο εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν οἱ προμνημονευθέντες ὑπομνηματισταὶ τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν, αἱ κυριώταται τῶν ἐκδεδομένων συλλογῶν νεοελληνικῶν παροιμιῶν, δὲν ἦσαν ἐπαρκῆ· ἡ πλουσιωτάτη τῶν συλλογῶν τούτων, ἡ τοῦ Βενιζέλου, ἡ τὰς πλείστας τῶν προεκδεδομένων περιλαβοῦσα, δὲν περιέχει πλείονας τῶν πεντακισχιλίων παροιμιῶν. Κατὰ τοῦτο δ' εἶμαι εὐτυχέστερος αὐτῶν, διότι ἡ μετ' ὀλίγον ἐκδοθησομένη ὁμοία συλλογὴ μου περιλαμβάνει περὶ τὰς εἰκοσιπεντάκις χιλίας δημῶδεις παροιμίας, ὧν πλείσται ἀνέκδοτοι.

Αἱ δ' ἐν τοῖς νεωστὶ ἀνευρεθεῖσι κώδιξι περιεχόμεναι παραλλαγαὶ ὑποβοηθοῦσιν, ὡς εἶκος, καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ γνησίου τύπου τῶν καὶ ἄλλοθεν γνωστῶν παροιμιῶν. Καὶ αὕτη δ' ἡ ἐν αὐτοῖς θεολογικὴ ἐρμηνεία παρέχει ἀξιολογώτατον βοήθημα, καίτοι ἀποκηρύττει ταύτην ὡς σχεδὸν ἄχρηστον πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἐννοίας ὁ Κρουμβάχερ. Δὲν ἀμφισβητῶ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ὅτι ἡ ἀλληγορικὴ ἐξήγησις τῶν παροιμιῶν εἶναι μωροτάτη· ἀλλὰ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι οἱ θεολογοῦντες ἐρμηνευταὶ ἐγίνωσκον τὰς παροιμίας, ἅς ὑπεμνημάτιζον, ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ παραλαμβάνοντες, καὶ ὅτι ἐπίσης ἐγίνωσκον ταύτας καθὼς καὶ τὴν χρῆσιν τῶν καὶ αὐτοὶ οἱ βιβλιογράφοι; ἄλλως δὲ τοῦτο ἐλέγχουσιν αἱ ποικίλαι παραλλαγαί, προερχόμεναι ἐκ τῆς ἐλευθερίας μεθ' ἧς οἱ ἀντιγράφωντες δημῶδη κείμενα μετέβαλλον ταῦτα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ὀρθόν. Ἡ μωρία τῶν θεολόγων ἐρμηνευτῶν ἐγκεῖται εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ ν' ἀνεύρωσιν ἐν ταῖς παροιμίαις, ἀντὶ τῶν φαινομένων εἰς αὐτοὺς ταπεινῶν καὶ εὐτελῶν καὶ χυδαίων ἐννοιῶν, ἄλλας ὑψηλοτέρας καὶ ψυχοφελεστεράς, ἐννοίας φρικτὰς ὡς οἱ ἴδιοι τὰς ὠνόμαζον. Ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ τῆς παροιμίας ἐννοιαν ἀναμφισβητήτως ἐγίνωσκον, καὶ αὕτη διαφαίνεται ἐκάστοτε ἀνὰ μέσον τῶν θεολογικῶν ληρημάτων.

Ἡ συνήθεια τῶν βιβλιογράφων, ἧς ἐμνήσθην, τῆς μεταβολῆς τῶν δημῶδων κειμένων, ὑποδεικνύει, νομίζω, εἰς ἡμᾶς τὴν καταλληλοτάτην μέθοδον πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ γνησίου τύπου τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν. Οἱ συνήθειες κανόνες τῆς κριτικῆς δὲν πρέπει νὰ ἐφαρμόζονται ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐργασίᾳ. Οἱ παλαιότεροι κώδικες δὲν εἶναι πάντοτε οἱ καλύτεροι, ἐνίοτε δὲ νεώτεροι περιέχουσιν ὀρθοτέραν ἀνάγνωσιν, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ προϋποθέτωμεν παλαιότερον ἀπόγραφον, ἵνα ἐξηγήσωμεν τὴν προέλευσιν ταύτης. Διότι συνηθέστατα οἱ βιβλιογράφοι προέκρινον ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις τύπων παραλλαγὰς συμφώνους πρὸς τὴν προφορικὴν παράδοσιν. Διὸ καὶ εἰς τὴν ὁμοφωνίαν τῶν κωδίκων δὲν πρέπει ν' ἀποδίδωμεν μεγάλην σπουδαιότητα, συμβαίνει δ' ἐν καὶ μόνον χειρόγραφον νὰ περιέχῃ ἐνίοτε τὸν γνήσιον τύπον, παρεφθαρμένον ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς. Ὅθεν κράτιστα μὲν χειρόγραφα θεωρῶ ὅσα ὡς οἶόν τε ἀμετάβλητον διατηροῦσι τὴν δημῶδη γλῶσσαν, ὑποδεέστερα δὲ τάπομακρυνόμενα αὐτῆς καὶ χεῖριστα τὰ παραφράζοντα.

Εἶσαι καὶ κλέπτῃς καὶ σκουρός.

Πλὴν τοῦ τύπου τούτου, ὃν παρέχουσιν ὁ Μαρκιανὸς κώδιξ Η (παρὰ Κρουμβάχερ MGS. 73. 116) καὶ τὸ χειρόγραφον τοῦ ἀοιδίου Βουλισμά (ἐξ οὗ ἐδημοσίευσα τὰς παροιμίας ἐν Ἀσωπίου Ἄττ. ἡμερολογίῳ τοῦ 1882), φέρονται ἐν τοῖς χειρογράφοις καὶ οἱ ἐπόμενοι (Kr. MGS. 116, 1. Σάθα, Μεσ. βιβλ. τ. Ε' σ. 544, 561, 564):

- β'. Κλέπτῃς ἦν σκουρός.
- γ'. Ἐνὶ καὶ κλέπτῃς καὶ σκληρός.
- δ'. Καὶ κλέπτῃς καὶ σκηρός.
- ε'. Καὶ κλέπτῃς καὶ ἰσχυρός.

Κυρίως ὅμως τρεῖς εἶναι οἱ τύποι, διακρινόμενοι ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἐπιθέτου: ἰσχυρός, σκληρός καὶ σκουρός ἢ σκουρός. Διότι τὸ μὲν σκηρός εἶναι προδήλως κακὴ γραφή τοῦ σκληρός, ὡς καὶ ὁ Κρουμβάχερ ὀρθῶς παρετήρησε· σκουρός δὲ καὶ σκουρός εἶναι τὸ αὐτὸ ἐπίθετον, ὡς κατωτέρω θὰ εἴπωμεν. Ἀλλὰ δὲν παρήχθησαν οἱ δύο τῶν τύπων τούτων ἐκ τοῦ τρίτου, ὡς εἰκάζει ὁ Κρουμβάχερ, παραδεχό-

μενος ὅτι τᾶλλα ἐπίθετα εἶναι παραφθοραὶ τοῦ σκληρός. Διότι οὔτε τὸ ἐπίθετον σκληρός ἦτο δυσνόητον καὶ ἀσύνηθες, ὑποκείμενον διὰ τοῦτο εἰς παραφθοράν, οὔτε ἡ παροιμία εἶχεν ἐξαφανισθῆ ἔκ τῆς κοινῆς χρήσεως κατὰ τοὺς ὑστέρους τοῦ μεσαίωνος χρόνους· μᾶλλον τοῦναντίον μαρτυροῦσιν αἱ μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ φερόμεναι παραλλαγαὶ αὐτῆς. Ὅθεν καὶ τοὺς τρεῖς τύπους πρέπει ν' ἀναγνωρίσωμεν ὡς γνησίας βυζαντινὰς παροιμίας, μηδένα δὲ τούτων νὰ ὑπολάβωμεν πλάσμα βιβλιογράφου, παρανοήσαντος ἢ παρτυμολογήσαντος ἀκατάληπτον εἰς αὐτὸν ὄνομα. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι αἱ μάλιστα διαδεδομέναι παροιμίαι διὰ τὴν πολλὴν χρῆσιν καὶ πολλὰς πάσχουσι μεταβολάς, τοιαύτας δὲ καὶ αὐτὴ ἡ προκειμένη βυζαντινὴ παροιμία παρουσιάζει ἐν τῇ σημερινῇ συνηθείᾳ. Ὅτι δ' ἦτο αὕτη δημοτικωτάτη ἐμφαίνει πλὴν τῆς μακρᾶς διατηρήσεως καὶ ἡ ἀναγραφή αὐτῆς ἐν πολλαῖς συλλογαῖς.

Τὸ ἐπίθετον σκληρός, κατὰ τὸν Κρουμβάχερ, τίθεται ἐνταῦθα ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ὠμοῦ, ἀπανθρώπου (grausam), ἐλέγετο δ' ἡ παροιμία, κατὰ τὸν σοφὸν βυζαντινολόγον, ἐπὶ τοῦ διὰ δόλου καὶ βίας ζητοῦντος νὰ προσπορίσῃ ἑαυτῷ κέρδος. Ὁδηγούμενοι ὅμως καὶ ὑπὸ τῶν σημερινῶν δημωδῶν παροιμιῶν, πρέπει ἄλλως νὰ ἐρμηνεύσωμεν αὐτήν, ὡς λεγομένην μᾶλλον ἐπὶ τῶν κλεπτῶν καὶ καθόλου τῶν κακοποιῶν, οἵτινες ἢ ἀρνοῦνται μετὰ θρασύτητος ὅτι διέπραξαν τὴν φωραθεῖσαν πράξιν ἢ καταγγέλλουσιν ἄλλους ὡς ἐνόχους¹. Τὴν αὐτὴν

¹ Σαφῶς ταύτην τὴν ἔννοιαν ἀποδίδει εἰς τὴν παροιμίαν καὶ ὁ Γλυκᾶς ἐν τῇ ἐμμέτρῳ θεολογικῇ ἐρμηνείᾳ (Σάθα, Μεσ. Βιβλ. τ. Ε' σ. 544—5).

Καὶ πῶς θρασὺς ὁ τὴν αἰδῶ προβεβλημένην ἔχων,
ὁ δ' αὖ ἀπαρρησίαστος, τὰς χεῖρας πῶς ἀνταίρει;

Κλέπτῃς κατ' αὐτὸν εἶναι ὁ Ἀδάμ, ὡς τολμήσας νὰ φάγῃ τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν· ὁ αὐτὸς ὅμως λέγεται καὶ ἰσχυρὸς ἢ σκληρός, διότι καίπερ ἄλους ἐπ' αὐτοφῶρῳ, δὲν ὠμολόγησε τὴν πράξιν του καὶ δὲν μετενόησεν, ἀλλὰ τούναντίον, φανεῖς ἰσχυρογνώμων, ἐπροφασίζετο, αὐτὸν τὸν Θεὸν αἰτιώμενος ὡς αἷτιον τῆς πράξεως :

Οὐκ ἔθετο μετάνοιαν, οὐκ ἤτησε συγγνώμην,
ἀλλ' ἤθελεν ἀνδρίζεσθαι, φανεῖς ἰσχυρογνώμων,
καὶ δῆθεν ἰσχυρίζετο, πλέκων ἀπολογίας . . .
καὶ σπεύδων προφασίζεσθαι πάντως ἐν ἀμαρτίαις . . .
τρόπον τινὰ καὶ τὸν Θεὸν καταιτιᾶσθαι θέλων.

έννοιαν εκφράζει καὶ ὁ βυζαντινὸς Μανασσῆς ('Αρίστανδρ. Β', 95 τ. II σ. 561 Hercher): «'Οχλώδης γὰρ καὶ κραύγασος ἄπας λη-
στῆς καὶ λάλος», καὶ ἡ ἀρχαία παροιμία «Προσεγκαλεῖν τοὺς φῶ-
ρας» ('Αποστολ. 1147), ἧς πλὴν τοῦ ῥήτορος 'Αριστείδου εἰς ὄν
παραπέμπουσιν οἱ ἐκδότες τῆς Γοττιγκείου συλλογῆς ποιεῖται χρῆσιν
καὶ ὁ Καντακουζηνὸς (Δ', 20 σ. 149 Bonn.). Νομίζω δ' ὅτι ὁμοία
καὶ οὐχὶ ἀντίθετος τὴν έννοιαν εἶναι καὶ ἡ ἄλλη ἀρχαία παροιμία
«οἱ φῶρες τὴν βοήν» (Διογενιαν. 636 'Αποστ. 1146), ὅπου πρέπει
νὰ έννοηθῆ ἔξωθεν τὸ ῥῆμα φθέγγονται, βοῶσιν· διότι πλαδαρὰ καὶ
ἄχρους γίνεται ἡ παροιμία, ἂν συμπληρωθῆ διὰ τοῦ ῥήματος δεδοί-
κασιν, ὡς παρανοήσαντες αὐτὴν συμπληροῦσιν οἱ παροιμιογράφοι.

Αἱ σημεριναὶ δὲ παραλλαγαὶ τῆς βυζαντινῆς παροιμίας εἶναι αἱ ἐξῆς:

1. Κλέφτες καὶ ἀπαρνότερος. (Τραπεζοῦντος. 'Ιωαννίδου, 'Ιστορ.
καὶ στατιστ. Τραπεζοῦντος σ. 269).

2. "Εμ' κλέφτ'ς, ἔμ' ἀπανουθιώτ'ς ('Ανέκδοτος Τήνου παρ' 'Αδ.
'Αδαμαντίου).

3. "Εμ' κλέφτ'ς, ἔμ' ἀπανουγότερους. ('Ανέκδοτος Λέσθου παρὰ
Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ῆ: ἀπανουγότεραρους]).

4. "Εμ' φτισάρης, ἔμ' πανουγότερους (ῆ: ἀπανουγότερους). (Αὐτό-
θεν παρὰ τοῦ αὐτοῦ).

5. "Εμ' κλέφτης, ἔμ' καὶ δυνάμεος. ('Ανέκδοτος Νάξου παρὰ Μ.
I. Μαρκόπολι).

6. "Εμου κλέφτης, ἔμου νταβατζῆς. ('Ανέκδοτος Δημητσάνης τῆς
Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

'Η πέμπτη τούτων, ἡ ναξιακὴ, ἀντιστοιχεῖ τῷ Ε' τύπῳ τῆς βυ-
ζαντινῆς παροιμίας, διότι τὸ ἰσχυρὸς ταύτης εἶναι αὐτὸ τὸ δυνάμεος
τῆς δημώδους παραλλαγῆς. 'Η λέξις δυνάμεος ἐκ τῆς μετοχῆς δυνά-
μενος παραχθεῖσα μόνον ἐν ταύτῃ τῇ παροιμίᾳ εὔρηται, καθ' ὅσον
γινώσκω, τὴν δὲ σημασίαν της συνάγομεν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς παροι-
μίας, λεγομένης ἐπὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐνῶ φωρῶνται κακουργοῦντες
ἀντὶ νὰ σιωπήσωσιν ἀπαυθαδιάζονται καὶ ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ἀδι-
κηέντος. "Οθεν εἶναι ταυτόσημος τῇ λέξει δυναστής (=δυνάστης)¹,

¹ 'Ο τύπος οὗτος κεῖται καὶ ἐν Αἰσωπ. μύθ. 422 Halm: «ἐπισφαλῆς ἐστι
βίος πένητι, δυναστοῦ ἄρχοντος πλησίον παροικοῦντος».

σημαινούσης τὸν ἔχοντα δύναμιν πονηρὸν καὶ χρῆσιν αὐτῆς ποιούμενον πρὸς βλάβην τῶν ἄλλων, συναπτομένης δ' ἐπίσης πρὸς τὸν κλέπτην ἐν ἄλλῃ παροιμίᾳ: «Τοῦ κλέφτη καὶ τοῦ δυναστοῦ καθένας τοῦ χρωστάει»¹, ἥτις ἐν τῇ βυζαντινῇ παραφράσει τοῦ Πλανούδη (ἀρ. 78) φέρεται οὕτω: «Τῷ κλέπτη πάντες χρεωστοῦσι (ὀφείλουσιν ἐν τῷ βαροκκιανῷ κώδικι)· τὸν κακὸν καὶ τίς οὐ φοβεῖται»;

Τὴν ἔννοιαν τῆς προσπαθείας τοῦ κακοποιοῦ πρὸς καθυπερτέρησιν ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἀδικηθέντας ἀντεγκλήσεις ἐνέχουσι καὶ αἱ ὑπ' ἀρ. 2. 3 καὶ 4 νεοελληνικαὶ παραλλαγαί. Τὸ ἀπανουθιώτ' εἰς τῆς τηνιακῆς, ἐπίθετον σχηματισθὲν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ἀπανουθιό (ἐπάνωθεν), δηλοῖ τὸν θέτοντα ἑαυτὸν ὑπεράνω τινός. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν λεσβιακῶν τὸ (ἀ)πανουγότιρους ἢ ἀπανουγόταρους, τὸ καὶ ἄλλως ἀπανουβότιρους λεγόμενον, εἶναι, ὡς μοι ἐπιστέλλει ὁ σεβαστὸς φίλος μου Δ. Ν. Βερναρδάκης, συγκριτικὸν τοῦ ἐπιρρήματος ἀπάνου (ἐπάνω)· ὁ δὲ νοῦς τῆς παροιμίας ὅτι καὶ κλέπτης εἶναι καὶ παρεπάνω ἀπὸ ἐκείνους ὅπου ἔκλεψε θέλει νὰ φαίνεται ἢ νὰ ἐνεργῇ. Ἐν δὲ τῇ 4 παραλλαγῇ ὁ κλέπτης ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ γενικωτέρου ὀνόματος φτισάρις (πταίστης).

Ὁ ἀπαρνότερος τῆς τραπεζουντίας παραλλαγῆς εἶναι ὁ ἀρνούμενος τὴν πρᾶξίν του, ὁ σκληρὸς τῆς βυζαντινῆς, ἐν ἣ τὸ ἐπίθετον τοῦτο εἶναι συνώνυμον τοῦ σκληροκάρδιος ἢ σκληροτράχηλος, πάντως δὲ δὲν σημαίνει τὸν ἀπηνῆ. Ἡ τουρκικὴ τέλος λέξις νταβατζίης τῆς γορτυνιακῆς παραλλαγῆς δηλοῖ τὸν φίλεριν καὶ φιλόδικον, τὸν ἐγείροντα θόρυβον πρὸς παραπλάνησιν. Εἰκάζω δ' ὅτι τοιαύτην τινὰ ἔννοιαν ἔχει καὶ τὸ σκοῦρος ἢ σκουρὸς τῶν βυζαντινῶν, διότι θεωρῶ ἀμφότερα τύπους τῆς αὐτῆς λέξεως, ἐτυμολογουμένης ἀπὸ τῆς

¹ Ἀραβαντινὸς ἀρ. 1408. Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Παγώνη. Ὁ τύπος ἀδυναστοῦς ἐν τῇ αὐτῇ παροιμίᾳ παρὰ Bartholdy τ. II σ. 154 [τοῦ κλέπτου καὶ τ' ἀδυναστοῦ]· δυναστοῦ δὲ παρὰ Leake Researches σ. 451 ἀρ. 60. καὶ δυνάστου παρὰ Negris σ. 135 ἀρ. 887. Φέρεται δὲ παρεφθαρμένον εἰς δυνατοῦ παρὰ Δαρβάρει σ. 297, Μανάρη σ. 42, Sanders σ. 60, καὶ Σύλλογ. ΚΠ. τ. ΚΒ', 323, 430· καὶ εἰς δανειστοῦ παρὰ Βενιζέλω σ. 320 ἀρ. 513 καὶ ἐν ἀνεκδότῳ ἡλειακῇ ἣν ἔχω παρὰ τοῦ κ. Λιναρδάκη. Παρὰ δὲ τῷ Urquart (The Spirit of the East 1839 τ. II σ. 145), δημοσιεύσαντι τὴν αὐτὴν παροιμίαν, ἐλλείπει ὅλως, μόνου τοῦ κλέπτου ἀναφερομένου.

λατινικῆς *obscurus* (ιτ. *oscuro*). Τούτων μόνον τὸν προπερισπώμενον ἔχει καὶ ἡ ὁμιλουμένη εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἀμαυροῦ καὶ σκοτεινοῦ¹. Καὶ παροιμιακαὶ φράσεις εἶναι συνήθεις σήμερον «τά φερε σκοῦρα» ἐπὶ παρεμβαλλομένων προσκομμάτων ἢ «τά βρε σκοῦρα» ἐπὶ τῶν εἰς ἀμηχανίαν περιερχομένων ἢ ἀποτυγχανόντων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των. Ἴσως δὲ τὸ σκοῦρος τοῦτο τῆς βυζαντινῆς παροιμίας δηλοῖ τὸν ἀποκρύπτοντα ἢ ἐπισκοτιζόντα τὰ πράγματα.

Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐκφράζουσιν ἐν ἄλλῃ διατυπώσει καὶ αἱ κατωτέρω νεοελληνικαὶ παροιμίαι.

— Ἄν δὲν ἀγριέψῃ ὁ κλέφτης, δὲν σωπαίνει ὁ νοικοκυῖρις. (Λακωνικὴ παρὰ Π. Γ. Γενναδίου· διδάσκουσα ὅτι πολλάκις εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπειλήσῃ ὁ πταίσας, ἵνα παύσῃ ὁ ἀδικηθεὶς ἐγκαλῶν).

— Κάμνει ὁ κλέφτης ταραχὴν νὰ φορηθῇ ποῦ χάσῃ. (Κύπρου. Σακελλάριος σ. 285 ἀρ. 270).

— Φουνὴ τ' νοικοκύρη ν' ἀπαριάκῃ τοῦ βιό τ'. (Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου· ἤτοι δι' ἀπειλῶν φοβίζει τὸν κύριον, ὅπως ἐγκαταλίπη ἔρημον καὶ ἀπροστάτευτον τὴν περιουσίαν του).

— Βγάλε φωνὴ τοῦ νοικοκύρη, ν' ἀστοχήσῃ τὸ δικό του. (Βενιζέλος 41, 45).

— Γαγγλάζ' ὁ κλέφτης καὶ τσαούζ', φοβέθητι π' ἔχασες (Τραπεζοῦντος. Τριανταφυλλίδης 268).

— Νὰ σύρ' ὁ κλέφτες τὴν φωνήν, νὰ φορηθῇ π' ἐχάσεν (Πόντου παρὰ Ι. Βαλαβάνη).

— Νὰ βγάλη ὁ κλέφτης τὴ φωνή, νὰ φορηθῇ ποῦ χάσῃ. (Βενιζέλος 66, 8).

— Ἄ σύρη κλέφτης τὴν φωνήν νὰ φορηθῇ ποῦ χάσῃ. (Μεγίστης. Ὁ ἐν ΚΠ. σύλλογος τ. ΚΒ', 321, 313).

— Νὰ βάλ' ἡ κλέφτης τὴν φωνήν, νὰ φύγ' ἡ νοικοκυῖρις. (Λειβησίου παρὰ Μουσαίου).

— Φωνάζει ὁ κλέφτης, νὰ φύγῃ ὁ νοικοκυῖρις. (Βενιζέλος. 66, 9. [Σκούζει]. — Βάρνης· Κράχτογλους 3. — Παπαζαφειρόπουλος 287, 872 [Σκούζ' ὁ κλ.]. — Ἡπείρου. Ὁ ἐν ΚΠ. σύλλογος ΙΗ', 187,

¹ Τὸ τῆς συνηθείας σγουρός, σημαῖνον τὸν οὐλότριχα, φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ξένη λέξις, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἀρχαία γυρός.

105 [για να φ.]. — Καλαβρύτων παρά Α. Κωνσταντινοπούλου. [‘Ομ.] Πύργου Ἡλείας παρά Λιναρδάκη [‘Ομ.]. — Δημητσάνης Γορτυνίας παρά Φ. Ἡλιοπούλου [‘Ομ.]. — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρά Κ. Κασιμάτη. [νοικοτσῦρις].

— Φωνάζει ὁ κλέφτης για να φοβηθῆ ὁ νοικοῦρις. (Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμερολ. τῆς Ἀνατολῆς 180, 33 [φωνάζ’ ὁ κλέπτης — οἰκοκύρης]. — Κεφαλληνίας παρά Σ. Παγώνη. — Τήνου παρά τῆς Κας Στ. Καραλῆ καὶ Ἀδ. Ἀδαμαντίου. [φωνάζ’ ὁ κλέφτης να φοβιθῆ ὁ νικοῦρις].

— Φουνάζει ἡ κλέφτης, να φουβιθῆ ἡ νοικοτσῦρις. (Λέσβου παρά Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

— Ἐφώναξε ὁ κλέφτης καὶ φοβήθηκε ὁ νοικοῦρις. (Καρυστίας παρά Μπιλίρη).

— Φωνάζει ὁ κλέφτης να ξιππάση τὸ νοικοῦρι. (Λακκοβικίων. Γούσιος σ. 91).

— Ὁ κλέφτης ἔσυρε φωνὴ να φύγη ὁ νοικοῦρις. (Κρήτης Jean-
narakī 104).

— Να σύρη ὁ κλέφτης τὴ φωνή, να φύγη ὁ νοικοῦρις. (Leake Researches 450, 56 [Ἐσυρ’ ὁ κλέπτης — οἰκοῦρις]. — Δάρβαρις 297 [‘Ομ.] — Κοραῆ, Ἄτ. Β’, 319. [ὁ κλέπτης τὴν φωνὴν — ὁ οἰκοῦρις]. — Negris 44, 274 [Ἐσυρ’ ὁ κλ. τὴν φωνήν]. — Μανάρης 18 [Ἐβγαλεν ὁ κλέπτης]. — Sanders, 224, 56 [Ἐσυρ’ ὁ κλέπτης τὴν φωνὴν — οἰκοκύρης]. — Ἀραβαντινὸς 378 [Ἐβγάζ’ ὁ]. — Βενιζέλος 66, 7 [Ἐσυρ’ ὁ κλ. — ἦ: Ἐβγαλ’ ὁ κλ.] — Ἀνατ. Ἐπιθ. Α’, 560, 391. — Σύμης. Ὁ ἐν ΚΠ. σύλλογος. Η’, 487, 135 [να κόψ’ ὁ ν.]. — Κρήτης. Φρατζεσκάκης 111. — Νισύρου Ζωγρ. ἀγ. 411, 30 [να κόψ’ ὁ ν.]. — Καρπάθου. Ζωγρ. ἀγ. Α’, 307, 401 [για να φύ’ ὁ ν.]. — Δημητσάνης παρά Κ. Κασιμάτη [Σύρνει ὁ κλ.]. — Σύρου παρά Π. Σαρρῆ. — Σίφνου παρά Σ. Δουκάκη [να φύη]. — Νάξου παρά Μ. Ι. Μαρκόπολι. — Κρήτης παρά Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Φολεγάνδρου παρά Κονταρίνη. — Λέσβου παρά Γρ. Ν. Βερναρδάκη. [Να σύρ’ ἡ κλέφτης τὴ φωνὴ να φύη ἡ νοικοτσῦρις].

— Χτυπᾷ καὶ σκούζει. (Βενιζέλος 146, 450).

Καλή πετρεὰ τοῦ ἦλθε ἐκ τὸ ἀνωγιν.

Οὕτω πιθανῶς ἔχει ἡ βυζαντινὴ αὕτη παροιμία, ἀποκαθισταμένου τριμέτρου ἰαμβικοῦ καταληκτικοῦ στίχου μετὰ συνιζήσεως εἰς τὸν δεύτερον καὶ τέταρτον πόδα. Ἐν τοῖς κώδιξιν ἔχει ὑποστῆ τινὰς παραφθοράς: «Καλὴ πετραία τοῦ ἦλθεν ἐκ τὸ ἀνωγιν». (Σάθα, Μεσ. Βιβλ. Ε' 555, 14.—Ducang. Gloss. T. II σ. 153.—Kr. MGS. σ. 117). «Καλὴ περαία ἐκ τὸν ἀνωγιν». «Καλὴ πετρέα ἐκ τὸ ἀνωγιν». «Καλὴ πετρά ἄνω ἐκ τὸ ἀνώγειον». (Kr. MGS. σ. 117). «Καλὴ πετρέα ἀνω]ης (!) ἐκ τὸ ἀνωγιν». (Ἄττ. ἡμερ. σ. 364, 7).

Ὁ Κρουμβάχερ ἐρμηνεύει: «Καλὴ εἶναι ἡ πετριά ἀπὸ τὸ ἀνώγειον, ἥτοι εὐκολος εἶναι ἡ ἐξ ἀσφαλοῦς ἐπίθεσις». Νομίζει δ' ὅτι ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς ἀρχαίας «Ἄφ' ὑψηλοῦ μου καταγελαῖς» καὶ τῆς δημῶδους «Βλάχος 'ς τὸ βουνὸ σιγαλὴ θάλασσα». Καὶ ἡ μὲν δημῶδης παροιμία οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἢ τὴν βυζαντινὴν, ὡς ἐπίστευσεν ὁ Κρουμβάχερ, πλανηθεὶς ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ Βενιζέλου (σ. 42 ἀρ. 51), ἀντιγράφοντος τὸν Ἀραβαντινὸν (ἀρ. 181), ἐν ᾧ ὀρθῶς ἠρμήνευσε ταύτην ὁ Mommsen (Gr. Jahreszeiten I ἀρ. 66), ὡς σημαίνουσιν ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν οἱ ποιμένες ἀνέρχονται εἰς τὰ ὄρη, ἥτοι ἀπὸ τῆς 23 Ἀπριλίου, ἐπικρατεῖ ἐν τῇ θαλάσσει γαλήνῃ. Ἄλλ' οὐδ' ἡ ἀρχαία παροιμία πρέπει νὰ συναφθῇ πρὸς τὴν βυζαντινὴν, ἄλλην ἔννοιαν ἔχουσιν, ἣν ὑποδεικνύει ἡ λύσις. Κατὰ ταύτην ἀλληγορεῖται ἐν τῇ παροιμίᾳ ὁ Γολιάθ πληγεὶς «ἐξ ὕψους, ἐκ τῆς θείας δυνάμεως», ἡ ὁ διάβολος πληχθεὶς διὰ τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ πέτρας πεμφθείσης ἐκ τοῦ ἀνωγίου ἥτοι τοῦ οὐρανοῦ. (Kr. MGS. σ. 75). Σαφέστερον δ' ἐκτίθεται ἡ ἀλληγορία ἐν τῇ λύσει τῶν 228 καὶ 3085 παρισινῶν κωδίκων (παρὰ Σάθα σ. 556)

καὶ γὰρ ἐξ ὕψους κατελθὼν ὁ παντοκράτωρ λόγος
αὐτὴν καιρίαν ἐπληξε τὴν κεφαλὴν τοῦ πλάνου. . .

κατωτέρω δὲ παραβάλλεται ἡ πετρεὰ ἐκ τὸ ἀνωγιν πρὸς τὸν λίθον δι' οὗ «ἐξ ὕψους κραταιᾶ χειρὶ νευρούμενος» ἐπληξεν ὁ Δαβὶδ τὸν Γολιάθ.

Ὅθεν πρόκειται περὶ λίθου ὅστις πίπτει ἀνωθεν καὶ τραυματίζει τὸν κάτωθι ἰστάμενον, βαλλόμενος ὑπὸ τιμωροῦ χειρός, καὶ οὐχὶ ὑπὸ

ἀδυνατοῦ ἐνεδρεύοντος ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. Ἡ δὲ παροιμία ἐλέγετο πιθανῶς ἐπὶ δυστυχήματος ἢ τιμωρίας πονηροῦ, ἐπερχομένης ὀπόθεν ἤκιστα προσεδόκα. Τοῦτο ἐκφράζουσι καὶ αἱ σημεριναὶ παροιμίαι :

— Ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ κατεβαίνει ἀπὸ τὰ κεραμίδια. (Ἡπειροῦ. Ἀραβαντινὸς ἀρ. 454.—Βερέτας 74, 34 [ἀπ' τὰ κεραμίδια κατεβαίνει].—Βενιζέλος 103, 164 [ὁμοίως].—Βάρνης. Κράχτογλους 19 [ὁμοίως].—Λελέκου, Ἐπιδόρπιον σ. 160 [ὁμοίως].—Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου).

— Ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆ νερωνιά κατεβαίνει. (Κεφαλληνίας παρὰ Σπ. Παγώνη. Νερωνιά ἢ χολέδρα τῆς στέγης).

Ὁ Ἀραβαντινὸς ἐρμηνεύει τὴν παροιμίαν ταύτην ὀρθῶς οὕτως : «ἡ θεία δίκη ἀπροόπτως καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐπιπίπτει πολλάκις κατὰ τῶν ἐλπίζόντων διαφυγεῖν αὐτήν». Παραπλησία εἶναι καὶ ἡ ἐπομένη : «Ἡ τύχη κατεβαίνει κι' ἀπὸ τὰ κεραμίδια». (Βρεσθένων Λακεδαιμόνος παρὰ Λεων. Κωνσταντοπούλου). Ἐπὶ δὲ τῶν ἀνελπίστως συμβαινόντων ἔχομεν μεσσηνιακὴν παροιμίαν λέγουσαν : «Κάμμιά φορά τὰ φέρνει ὁ διάβολος κ' ἡ σκούφια τοῦ Μιχάλη κ' ἔρχονται τὰ πράγματα ἀπὸ τὰ κεραμίδια». (Νεοελλ. Ἀνάλ. ἀρ. 167). Παροιμιώδης δὲ τις φράσις περὶ ἀπροσδοκῆτως συμβάντος εἰς τινὰ δυστυχήματος παρέχει ὁμοίαν εἰκόνα : «Κεραμίδα τοῦ ῥθε». Ἐν δὲ Κεφαλληνίᾳ ἐπὶ ἀβεβαίων καὶ ἐπικινδύνων πραγμάτων συνειθίζουσι νὰ λέγωσι «Μιλεῖ κάνεις ἀπουκάτου ἀπὸ τὰ κεραμίδια» (παρὰ Σπ. Παγώνη), ἐννοοῦντες ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ ἐπέλθῃ κακόν τι ἀπροόπτως. Ἐν Ἰωαννίνοις δὲ συνειθίζεται ἡ κατάρρα «Νὰ τοῦ βρῆς ἀπὸ τὰ κεραμίδια». — Ἡ εἰκὼν προδήλως ἐλήφθη ἐκ κεραμίδος καταπιπτούσης ἐκ τῆς ὀροφῆς καὶ τραυματιζούσης τὸν ἀμέριμνον διαβάτην¹. Ἐν τῇ βυζαντινῇ παροιμίᾳ δὲν ἔχομεν κεραμίδα ἀλλὰ λίθον, διότι ἐννοεῖται οἰκία ἔχουσα ἐν τῇ στέγῃ δῶμα, μὴ ἐστεγασμένη δὲ διὰ κεράμων.

Εἰς τὴν παροιμίαν ταύτην ἀναφέρεται πιθανῶς καὶ χωρίον τι τοῦ Νικήτα Χωνιάτου (Β', 3 σ. 108, 16 Bonn), ἐν ᾧ ἱστορεῖ οὗτος ὅτι ἐπιτεθέντος τοῦ Κοντοστεφάνου κατὰ τοῦ πατριάρχου Κοσμᾶ τοῦ Αἰγινήτου «αὐτὸς ὁ πατριάρχης πρᾶξις οὕτωςί πως ἔφησε τῇ φωνῇ

¹ Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν αἱ ἀθηναῖκαὶ ἐφημερίδες ἀνήγγελλον τὸν θάνατον ἀνδρὸς τραυματισθέντος κατὰ τοιοῦτον τρόπον.

«ἄφετε αὐτόν, ὅσον οὐπω τὴν οἰκίαν πετρεῖαν ληψόμενον», τὸν ἐκείνου μόνον ὅτῳ ζυμβαίῃ τρόπῳ γριφολογῶν ὧδε καὶ αἰνιττόμενος». Ἀπέθανε δ' ὁ Κοντοστέφανος «λιθιδίῳ κατὰ τοῦ κενεῶνος πέτρας ἀπορραγέντι βληθείς, ἣν περ ἐπαφῆκεν ὑψόθεν ἀφετήριον ὄργανον» (αὐτ. Β', 2 σ. 105, 16 Bonn).

Ὁμοίας παροιμίας εὐρίσκομεν καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς. Οἱ Γάλλοι λέγουσιν· *il lui est tombé une tuille sur la tête*, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὸ κεραμίδα τοῦ ῥθε τῆς ἐλληνικῆς. Οἱ Düringsfeld (II σ. 286-7 ἀρ. 515) παραθέτουσι μίαν φλαμανδικὴν καὶ τέσσαρας ἰταλικὰς, λεγούσας ὅτι ἂν πέση ἄνωθεν λίθος (κατὰ τὴν φλαμανδικὴν) ἢ κεραμὶς, κατὰ τὰς ἰταλικὰς, θὰ συντρίψῃ τοῦ ἀτυχοῦς τὴν κεφαλὴν, ἐν πεδεμοντιακῇ μάλιστα παραλλαγῇ ὀρίζεται ὅτι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἔχοντος ἀτυχίαν, ἢ κεραμὶς πίπτει ἐκ τῆς στέγης (*un cop dal teit*).

Εἶδαμεν φαρακλόν, ἀλλὰ πάλιν νὰ φαίνεται ὁ μυαλός του!
καὶ

Εἶδαμεν φαρακλόν, ἀλλὰ ἔχει που καὶ μίαν τρίχα.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεοελληνικῶν παραλλαγῶν ἀποκατέστησα δύο βυζαντινὰς παροιμίας, ἀντὶ τῆς ἐν τοῖς χειρογράφοις φερομένης μιᾶς κατὰ τοὺς ἐξῆς τύπους :

1. *Εἶδαμεν φαρακλόν (φαλακρὸν) ἀλλὰ πάλιν νὰ φαίνεται ὁ μυαλός του κακὸν ἔνι (εἶναι).* (Σάθα, Μεσ. Βιβλ. Ε', 568.—Kr. MGS. σ. 119 ἀρ. 21).

2. *Οἶδαμεν καὶ φαλακρὸν, ἀλλ' ὁ μυελός του νὰ φαίνεται οὐκ ἔνι καλόν.* (Ἄπτ. ἡμερ. 366, 33.—Kr. MGS. 119).

3. *Εἶδαμεν φαρακλόν ἀλλὰ πάλιν νὰ φαίνεται ὁ μυελός του.* (Kr. Sitzungsab. bayr. Ak. 1887 σ. 69.—Kr. MGS. 119).

4. *Εἶδαμεν φαρακλόν, ἀλλὰ ἔχει που καὶ μίαν τρίχα καὶ πάλιν ἔάν φαίνηται ὁ μυελός του οὐκ ἔνι καλόν.* (Kr. MGS. 119).

Ὁ Kurtz ἐν *Philologus* τ. III σ. 458 ἐρμηνεύει : «καὶ ὁ φαλακρὸς εἶναι καλός, ἀλλὰ τρέχει τὸν κίνδυνον νὰ φανῇ ὁ ἐγκέφαλός του (δηλ. ν' ἀποκαλυφθῇ ὁ νοῦς του) καὶ τοῦτο ἐπὶ βλάβῃ του».

Ὁ δὲ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 156) φρονεῖ ὅτι ἡ παροιμία ἀναφέρεται εἰς γέροντας καὶ διὰ τὸ γῆρας ἀπομωρανθέντας ἄνδρας. «Ἡ ἔδρα τοῦ νοῦ, τὸ κρανίον τοῦ φαλακροῦ εἶναι καταφανέστερον ἢ τὸ τοῦ κομήτου· ἀλλὰ πολλῶν φαλακρῶν ἦτοι γερόντων καλύτερον θὰ ἦτο νὰ ἔμενε κεκρυμμένον τὸ κρανίον, ἦτοι ἡ διάνοιά των». Ἡ ἔννοια ὁμῶς τῶν παροιμιῶν εἶναι ἄλλη. Τῆς μὲν πρώτης: εἶναι ἀνεκτὸν ἂν τις εἶναι φαλακρός, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τοσοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ φαίνεται ὁ ἐγκέφαλός του, ἐν ἄλλοις λόγοις καὶ τὰ κακὰ εἶναι ἐνίοτε ἀνεκτά, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ὑπερβολὴ αὐτῶν. Τῆς δὲ δευτέρας: ἔχει καὶ ἡ ἀναίδεια τὰ ὄριά της· καὶ αὐτοὶ οἱ ἀναιδέστατοι δὲν ἔχουσι παντελῶς ἀποπτύση τὴν αἰδῶ.

Αἱ νεοελληνικαὶ παραλλαγαὶ δύνανται νὰ ταχθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας, τὴν μὲν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν πρώτην τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν, τὴν δὲ πρὸς τὴν δευτέραν. Εἰσὶ δ' αὗται:

— Καλὸς εἶναι κι' ὁ κουτρούλης, μὰ νὰ μὴ φανῆ ὁ μυαλὸς του. (Μήλου Νεοελλ. Ἀνάλ. ἀρ. 232).

Κουτρούλης δὲν εἶναι κύριον ὄνομα, ἀλλ' ἐπίθετον σημαῖνον τὸν φαλακρόν· τὸ θηλ. κουτροῦλα (ἐν Νισύρφ. Ζωγρ. ἀγών Α' σ. 384)· τὸ κούτρολο παιδί (Δελτίον ἱστ. ἐτ. Α' σ. 278). Μεταφορικῶς δὲ κουτρούλης λέγεται ὁ οἰκτρὸν βίον διάγων, ὁ ἄξιος ἐλέους. Ἐν Καρπάθῳ ὅπου ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον τῶν πρωτοτοκίων, κουτρούλης, κουτροῦλα εἶναι τὰ ὑστερότοκα τέκνα, τὰ μὴ λαμβάνοντα μερίδα ἐκ τῆς περιουσίας τῶν γονέων. Ἡ λ. ἐκ τοῦ κοῦτρα (κεφαλὴ) παραγομένη ἦτο γνωστὴ καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ κυρίου ὀνόματος Κουτρούλης παρὰ Νικηφ. Γρηγ. 5', 9 σ. 204.

— Καλὸς εἶν' ὁ καραφλός, μὰ νὰ μὴν παραφαίνωνται καὶ τὰ μυαλά του. (Κεφαλληνίας παρὰ Σπ. Παγώνη).

(Ἡ παροιμία αὕτη λέγεται καὶ ἐπὶ τῶν ὑπερβολικῆν ἀγαθότητα δεικνυόντων, ἣτις πολλάκις τοῖς φέρει βλάβην. Ἐκφράζει δηλ. τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἣν καὶ πολλαὶ ἄλλαι δημῶδεις παροιμίαι, οἷον: «Ὁ παραπολὺ καλὸς ἄνθρωπος δὲν φελάει»· «ἡ πολλὴ ἢ καλωσύνη εἶναι καὶ μπουνταλωσύνη» καὶ ἄλλαι τοιαῦται).

— Εἶδα γὼ πολλοὺς σπανούς, μά χαν καὶ κᾶπου τρίχα. (Βενιζέλος 69, 48 [σπ., εἶχαν]. — Ἀθηναϊκὴ Ἐβδομάς Α', 120. — Χίου. Κανελλάκης 243, 226).

— Εἶδα τσαί πολλοὺς σπανοὺς, μά χαν τσαί κομμάτιν τρίχα. (Μεγίστης παρὰ Ἀχ. Διαμαντάρου).

— Εἶδα γὼ πολλοὺς σπανοὺς, μά χανέ που καὶ τρίχα. (Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

— Εἶδα πολλοὶ σπανοί, μά χαν καὶ κάποια τρίχα. (Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ. — Κρήνης παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Εἶ. καὶ π. — καὶ κάπου τρ.]).

— Εἶδα γὼ πολλοὶ σπανοί, || μά εἶχαν τρίχα καὶ μαλλί. (Βενιζέλος 69, 48 [πολλοὺς σπανοὺς]. — Ἀν. ἐπιθ. Α', 452, 103. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [πουλλοὶ σπ. μά χαν τρ. τσί μ.]).

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῆς ἐννοίας, ἣν ἀποδίδω εἰς τὴν παροιμίαν, στηρίζεται καὶ ἡ ἀλληγορία τῆς λύσεως: «εἶδαμεν φαρακλόν, τουτέστιν ἀμαρτωλόν καὶ ἄσπλαγγνον, ἀλλὰ καὶ ἀγαθοῦ τινος μέτοχον κτλ.» (Σάθας Ε' σ. 568. Kr. MGS. σ. 81).

Ὁ ὑπ' ἀρ. 3 τύπος τοῦ παρισινοῦ κώδικος 1409 μοι φαίνεται ὁ γνησιώτερος, διότι τὰ συμπληρώματα «οὐκ ἔνι καλόν» ἢ «κακόν ἔνι» παρέλκουσιν ὅλως. Τὴν δὲ δευτέραν παροιμίαν παρέλαβον ἐκ τοῦ τύπου 4 τοῦ ταυρινικοῦ κώδικος, ἐν ᾧ προδήλως συνεχωνεύθησαν αἱ δύο παροιμίαι, ὡς μᾶς διδάσκουσιν αἱ νεοελληνικαὶ παραλλαγαί.

Διπλὸν σώζει καὶ μοναπλὸν οὐ σώζει.

Οὗτος ὁ δημοτικώτερος εἶναι καὶ ὁ γνησιώτερος τύπος τῆς παροιμίας, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κρουμβάχερ. Ἐν τισὶ χειρογράφοις ἀντὶ τοῦ διπλὸν καὶ μοναπλὸν φέρεται διπλοῦν καὶ μοναπλοῦν. (Kr. Sitzungsab. 1887 σ. 69 ἀρ. 25. — MGS. σ. 119. — Ἀθωνικὸς κῶδ. μονῆς Ἰβήρων ἀρ. 805, 35), ἐν ἄλλοις δὲ προστίθεται τὸ γάρ: Διπλὸν γὰρ σώζει καὶ μοναπλοῦν οὐ σ. (Kr. MGS. 119. — Ἀττ. ἡμερ. 366, 36). Ὁ Πλανούδης ἀρ. 217 παραφράζει: «Ἄπλοῦν οὐκ ἐφικνεῖται καὶ διπλοῦν ἐφικνεῖται», ἐκφερομένης ἐρωτηματικῶς τῆς παροιμίας ἐν τῷ λαυρεντιανῷ κώδικι.

Ὁ Κρουμβάχερ μεταφράζων «Διπλάσιον φθάνει καὶ ἄπλοῦν δὲν φθάνει», ὑποθέτει ὅτι ἐννοεῖ ἡ παροιμία, ὅτι ἂν καταβληθῇ διπλασία δύναμις κατορθοῦνται πολλὰ, ἀκατόρθωτα δι' ἀπλῆς δυνάμεως. Ἄλλ'

οὕτως ἐρμηνευομένη ἐλέγχεται ληρώδης ἢ παροιμία, ὁμολογεῖ δὲ καὶ ὁ Κρουμβάχερ ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ διαγνώσῃ ποῦ ἔγκειται τὸ ὀξύμωρον αὐτῆς. Ἐπλανήθη ὅμως, διότι ἔλαβε τὸ διπλὸς εἰς τὴν σημασίαν τοῦ διπλάσιος, ἐνῶ ἐνταῦθα ἔχει ὅλως ἀντίθετον. Διπλὸ εἶναι τὸ εἰς δύο διπλωμένον. Τὸ σχοινίον, περὶ οὗ πρόκειται ἐν τῇ παροιμίᾳ, εἶναι τὸ αὐτό, ἀλλ' ὅταν εἶναι μονὸν ἦτοι ἀδίπλωτον, δὲν ἐξαρκεῖ εἰς τὸν μωρὸν πρὸς τὸν σκοπὸν του (ν' ἀντλήσῃ λόγου χάριν ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος), καὶ ὅμως νομίζει οὗτος ὅτι θὰ ἐξαρκεσῇ, ἂν ἐλαττωθῇ κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ μῆκος του, εἰς δύο διπλουμένου. Ἐφαρμόζεται δ' εἰς πλείστας περιστάσεις ἢ παροιμία ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ, διατηρήσαντος πολυπληθεῖς παραλλαγὰς αὐτῆς. Ὁ ἀγοράζων εὐθηνὰ πράγματα χάριν οικονομίας, ἀντὶ δαπανηροτέρων ἀλλὰ καὶ διαρκεστέρων, ἐξομοιοῦται πρὸς τὸν χωρικὸν ἢ τὸν λωλὸν τῆς παροιμίας. Ὁμοίως ὁ ζητῶν νὰ περιορίσῃ τὰς δαπάνας του, ἐνῶ αὐταὶ μόλις ἐπαρκοῦσι πρὸς συντήρησίν του· ἢ ὁ καταδαπανώμενος εἰς δικαστικὰ ἔξοδα πρὸς ἐπιδίωξιν ἀβεβαίου κέρδους ἐκ σαθρᾶς δίκης· ἢ ὁ φειδωλεόμενος μικρὰν δαπάνην, δι' ἧς θὰ προελάμβανε μεγάλην ζημίαν.— Ὅτι δὲ ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει τὸ διπλὸς τῆς βυζαντινῆς παροιμίας, πλὴν τῆς σημερινῆς χρήσεως, μαρτυρεῖ ἀριδῆλως καὶ ἡ ἐν τῷ ἀθωνικῷ κώδικι τῶν Ἰβήρων ἐρμηνεία: «διπλοῦν σώζει πρὸς τὸ σωθῆναι, ὅπερ ἐστὶ μικρὸν καὶ κουτόν... καὶ ὅταν καὶ τὸ διπλοῦν ἐκταθὲν (κῶδ. ἐκτείνῃ) εἰς μῆκος ἀπλωθῇ».

Αἱ γνωσταὶ μοι νεοελληνικαὶ παραλλαγὰὶ εἶναι αὗται:

— Μονὸν δὲν φθάνει τὸ σχοινὶ καὶ διπλὸ περισσεύει. (Μανάρης 27).

— Μουνὸ δὲν φτάνει, διπλὸ ἀρτιρνάει. (Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωίου).

— Μουνὸ δὲ φτάνει, διπλὸ φτάνει καὶ περισσεύει. (Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

— Μονερὸ τὸ σχοινὶ δὲ φθάνει, διπλὸ φθάνει καὶ περισσεύει. (Λακωνίας παρὰ Π. Γενναδίου).

— Τοῦ σσοινὶ μουνὸ δὲ φτάνει, διπλὸ περσεύγει. (Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

— Τοῦ λωλοῦ τὸ σχοινὶ μονὸ δὲ φθάνει καὶ διπλὸ περισσεύει. (Ἄνατ. Ἐπιθ. Α', 560, 413).

— Τοῦ παλαβοῦ τὸ σχοινὶ τ' τὸ βάζει μονὸ καὶ δὲ φτάνει, κ' ὕστερα

τ' τὸ βάζιν διπλὸ καὶ περισσεύει. (Τήνου παρὰ Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

— Τοῦ Ῥωμιοῦ τὸ σκοινὶ δὲ φτάνει μονό· διπλό, φτάνει καὶ περισσεύει. (Παπαζαφειρόπουλος 302, 1062.—Δημητσάνης Γορτυνίας παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου [σκ. μονὸ δὲ φτάνει, δ. φτ. καὶ περσεύει]).

— Τοῦ Ῥωμιοῦ μονὸ δὲ φτάνει, διπλό περσεύει. (Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

— Τοῦ φτωχοῦ τοῦ σκοινὶ μουνὸν ἔν φθάνει κὶ διπλὸν ἀπρυσεύει. (Λειβησίου παρὰ Μουσαίου).

— Τοῦ φτωχοῦ τὸ σ'οινὶ μονὸδ δὲν ἰφτάνει, τσαὶ διπλόπ περισσεύει. (Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρου).

— Τοῦ φτωχοῦ τὸ σκοινὶ μονὸ δὲν ἐφτάνει καὶ διπλό περισσεύει. (Καρπάθου. Ζωγρ. ἀγών Α', 362, 406).

— Τοῦ φτωχοῦ τὸ σκοινὶ δὲν τοῦ φτάνει μονὸ καὶ περισσεύει διπλό. (Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη).

— Τοῦ φτωχοῦ τὸ σκοινὶ μονὸν δὲν φθάνει καὶ διπλοῦν περισσεύει. (Ρόδου. Βενετοκλῆς σ. 89, 51).

— Τοῦ φτωχοῦ τὸ σκοινὶ, ἅμα δὲ φτάνη μονό, βάλ'το διπλό. (Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

— Τοῦ χωριάτη τὸ σκοινὶ δὲν σώνει, μὰ διπλό περισσεύει. (Leake Researches 451, 63 [διπλόν].—Sanders 63).

— Τοῦ χωριάτη τὸ σκοινὶ μονὸ δὲ φτάνει, διπλό περισσεύει. (Ἀραβαντινὸς 1424 [τοῦ περ.].—Βενιζέλος 324, 568.—Ῥόδου. Βενετοκλῆς 89, 51 [Τοῦ χωριάτου τὸ σκοινὶ μονὸν δὲν φθάνει καὶ διπλοῦν π.].—Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη.—Μυκόνου παρὰ τῆς Κ^ας Ἀργ. Παπαθασιλείου).

— Τοῦ χωριάτη τὸ σκοινὶ μονὸ δὲ φτάνει, διπλό φτάνει καὶ περισσεύει. (Μανάρης 43 [χωριάτου τὸ σχ. μονὸν δὲ φθ. καὶ διπλὸν φθ.].

—Καρυᾶς Κορινθίας παρὰ Γ. Τσαγρῆ.—Μεσσηνίας).

— Τοῦ χωριάτη τὸ σκοινὶ δὲν σώνει καὶ διπλό περισσεύει. (Negris 136, 896 [σ., πλὴν διπλοῦν]).

— Τοῦ χωριάτη τὸ σκοινὶ μονὸ δὲν φτάνει, καὶ διπλό ἀβαντζέρνει (Κρήτης Φραντζεσκάκης 115 [φθάνει].—Αὐτόθεν παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [φτ., διπλό φτάνει κὶ ἀβαντζέρνει]).

— Τοῦ χωριάτη τὸ σκοινὶ μαναπλό δὲ φτάνει καὶ διπλό ζητεῖ νὰ σώση. (Χίου. Καλαϊσάκης 315, 768).

— Τοῦ χωριάτη τὸ σκοινὶ μονὸ δὲ σώνει, διπλὸ σώνει κι' ἀβα-
τζέρνει. (Κεφαλληνίας παρὰ Σπ. Παγώνη).

— Ὁ χωριάτης βάνει τὸ σκοινὶ μονὸ καὶ δὲν σώνει, βάνει το καὶ
διπλὸ καὶ περισσεύγει. (Νάξου παρὰ Γαβρ. Λεγάκη. — Αὐτόθεν παρὰ
Μ. Ι. Μαρκόπολι, [τὸ βάνει δ.]).

— Τὸ σκοινὶν τοῦ χωρμάτη μονὸν ἐν φτάννει, καὶ διπλὸν περισ-
σεύκει. (Κύπρου, Σακελλάριος ¹ 83 [σχοινίν]. — αὐτ. ² 280, 84).

— Τ'χωριάτῃ τοῦ σκοινὶ μονὸν δὲ φτάνῃ κι' διπλὸ ξεπερσεύῃ. (Τή-
νου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

— Τ'χωριάτῃ τοῦ σκοινὶ τοῦ βάζαν μονὸ καὶ δὲ φθάνῃ, καὶ διπλὸ
καὶ περσεύῃ. (Τήνου παρὰ τῆς Κ^ας Στ. Καραλῆ).

Ἐν ταῖς ἐπομέναις ὅμως παραλλαγαῖς τὸ διπλὸς φαίνεται ὅτι κεί-
ται εἰς τὴν σημασίαν τοῦ διπλάσιος, ἐφαρμόζονται ὅμως καὶ αὗται
ὅπου καὶ αἱ προηγούμεναι.

— Τοῦ χωριάτη τὸ σκοινὶ διπλὸ δὲν σώνει καὶ μονὸ περισσεύει.
(Δεκιάλας ἐν Πανδώρα Γ' ἀρ. 20. — Θήρας παρὰ Νοητάκη).

— Διπλὸ δὲ φτάνει, μονὸ περισσεύει. (Ἡπείρου. Ζωγρ. ἀγ. 191,
15. — Τρικκάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ [φτάνῃ, μονὸν περσεύῃ]).

— Τοῦ διπλὸ δὲ φτάνῃ, τοῦ μονὸν περσεύῃ. (Λέσβου παρὰ Γρ.
Ν. Βερναρδάκη).

Τῆς χήρας καὶ τῆς ὀρφανῆς ὅσον τῆς κροῦς φουσκώνει.

Ἡ παροιμία αὕτη ἀναγράφεται καὶ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Βουλισμαῖ
(Ἄττ. ἡμερολ. 1882 σ. 367 ἀρ. 43). Ὁ Κρουμβάχερ παρατηρεῖ
ὅτι ἡ ἀντωνυμία τῆς δύναται νὰ ληφθῆ καὶ ὡς γενικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ
ὡς αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ· καὶ βεβαίως τὸ ῥῆμα κρούω, τοῦλά-
χιστον σήμερον, συντάσσεται πρὸς ἀμφοτέρας τὰς πτώσεις, ἀλλ' ἐν-
ταῦθα ἡ ἀντωνυμία κείται κατὰ γενικὴν, διότι ἄλλως κανονικώτερον
θὰ ἦτο τὸ φουσκώνω νὰ ἐξενεχθῆ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν (φουσκώ-
νουν). Περὶ δὲ τῆς ἐρμηνείας μετ' ἐνδοιασμοῦ ἀποφαίνεται γνώμην ὁ
σοφὸς βυζαντινολόγος, εἰκάζων ὅτι ἐμφαίνει τὴν μεγάλην καρτερίαν
πρὸς τὰ δεινὰ τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ καθόλου τῶν δυστυχῶν
ἀνθρώπων· μεταφράζει δὲ «Ὅσον χτυπᾷς αὐτάς, τόσον προκόπτου-
σιν». Ὁ δὲ Ῥώσσος Timoschenk (Βυζαντιναὶ παροιμίαι μετὰ σλα-

βικῶν παραλλήλων. Βαρσοβ. 1895 σ. 49-50) μεταφράζει: Τὴν χήραν καὶ τὴν ὄρφανὴν ὅσον τὰς χτυπᾶς, τόσον φουσκώνει ἡ κοιλιὰ των, φουσκώνουν δηλ. ἀπὸ ὄρεξιν, ἀπληστίαν, νομίζει δὲ ὅτι ἐλέγχεται διὰ τῆς παροιμίας ἡ ἀχαριστία καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη τῶν εὐεργετούμενων ἀδυνάτων. Πρὸς ἐνίσχυσιν δὲ τῆς γνώμης του φέρει σλαβικὰς τινὰς παροιμίας ταύτην τὴν ἔννοιαν ἐχούσας καὶ δύο ἀντιστοιχοῦς νεοελληνικὰς. Περὶ τῆς ἀχαριστίας τῶν ὄρφανῶν, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Timoschenk ἀναφερομένων, καὶ ἄλλαι πολλαὶ ὑπάρχουσι νεοελληνικαὶ παροιμίαι, οὐδεμίαν ὅμως περὶ ἀχαριστίας χηρῶν. Ἄλλ' αἱ παροιμίαι αὗται οὐδεμίαν ἔχουσι συνάφειαν πρὸς τὴν βυζαντινὴν, ἄλλην ἔχουσαν ἔννοιαν.

Πρὸς ἀσφαλῆ ἐξεύρεσιν ταύτης, ἀνάγκη νὰ ὀρίσωμεν πρῶτον ἀκριβῶς τὴν σημασίαν τῶν ῥημάτων. Τὸ μὲν κρούω ὀρθῶς ἠρμήνευσεν ὁ Κρουμβάχερ κτυπῶ, πλήσσω· παραπλησίαν σημασίαν εἶχε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ ῥῆμα, λεγόμενον καὶ ἐπὶ κέντρου ἰοβόλου ἐρπετοῦ. Ἐν Μάνη σήμερον λέγουσιν, ἀδιαφόρως μετὰ γενικῆς ἢ μετ' αἰτιατικῆς συντάσσοντες, «Τοῦ κρούου μὲ τὴ λαλοῦδα» (=βάλλω αὐτὸν λίθῳ) ἢ «σὲ κρούου». Τὸ δὲ φουσκώνω, ἀπὸ τοῦ φοῦσκα (φύσκη), ἀμεταβάτως ἐκφερόμενον ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ μέγα φυσῶ, ἀλαζονεύομαι (ὡς ἐν τῇ παροιμίᾳ «φουσκώνει σὰν τὴ θάλασσα» Βενιζ. 334, 50), καὶ τὴν τοῦ ἔχω πεφουσημένους τοὺς πνεύμονας ἐκ τοῦ πολλοῦ δρόμου· ἀλλ' ἐνταῦθα νομίζω ὅτι κεῖται εἰς τὴν ἄλλην σημασίαν αὐτοῦ, τὴν τοῦ λυποῦμαι ἢ ὀργίζομαι χωρὶς νὰ ἐκδηλῶ ἐξωτερικῶς διὰ λόγων τὸ πάθος μου. Οὕτω καὶ ἐν τῇ παροιμίᾳ: «Τὰ πικρὰ λόγια φουσκώνουν καὶ κοντὰ σὲ φαρμακώνουν» (Βενιζέλος 292, 106)· καὶ ἐν ταῖς φράσεσιν «ἐφούσκωσε ἀπὸ τὸ κακό του» καὶ μεταβατικῶς «μὲ παραφούσκωσε» = διὰ τὰς πράξεις ἢ τοὺς λόγους σου ὑπερεχείλισεν ἡ ὀργή μου, θὰ ἐκραγῇ. Πρβλ. καὶ Σαχλήκη (σ. 63 στ. 30 Wagner σ. 215 Legrand): «καὶ τοῦ πατρός σου ἡ φιλία φουσκώνει με νὰ κλάψω». Παραπλησία ἡ χρῆσις τοῦ φυσῶ παρ' ἀρχαίοις (πρβλ. Εὐριπ. Ἴφ. Αὐλ. 381 «τί δεινὰ φυσᾶς αἵματηρὸν ὄμμ' ἔχων»), μάλιστα δὲ τοῦ οἰδαίνω, οἰδάνω («χόλος... οἰδάνει νόον» Ἰλ. I, 554. «οἰδάνεται κραδίη χόλος» Ἰλ. I, 646, ὅπερ ὁ Κοραῆς Ἄτ. Β', 109 μεταφράζει: «ἡ καρδιά μου φουσκώνει ἀπὸ τὸν θυμόν»).

Ὅθεν ἡ βυζαντινὴ παροιμία καθ' ἡμᾶς σημαίνει ὅτι ἡ χήρα καὶ

ἡ ὀρφανὴ βαρέως μὲν αἰσθάνονται τὰς ὕβρεις, ἀλλ' ἀδυνατοῦσαι νὰ τιμωρήσωσι τὸν ὑβριστὴν συγκρατοῦσι τὴν ὀδύνην των. Ὁ Θεὸς ὁμως θὰ κολάσῃ τὸν ἀδικήσαντα αὐτάς, διότι κατ' ἄλλην βυζαντινὴν παροιμίαν «Σιγηροῦ στόματος θεὸς ἐκδικητῆς» (Kr. Sitzungsber. 1887 ἀρ. 56. MGS. ἀρ. 124). Τὸν θεὸν δ' ἐπικαλεῖται τιμωρὸν ὁ ἀδικούμενος ἀδύνατος, καταρώμενος τὸν ἀδικήσαντα ἰσχυρόν, καὶ ἐν ἄλλαις νεοελληνικαῖς παροιμίαις :

— Ἄν χτυπᾶς με καὶ πονῶ, καταρῶμαί σε κ' ἐγώ. (Negris 8, 52 [χτυπῶ—καταροῦμαι].—Βενιζέλος 21, 271).

— Ἄχτυπᾶς με καὶ πονῶ, καταρκοῦμαι σε κι' ἐγίω. (Σακελλάριος Γ' ¹ 39 [καὶ γίω].—Σακελλάριος Β' ² 279, 4).

— Δέρνε με κι' ἂν δὲν μπορῶ, καταριέμαι σε κ' ἐγώ. (Ἀνέκδοτος Μεσσηνιαίος). Οὕτω κατὰ τὸν ἀρχαῖον μῦθον καὶ ὁ βοηλάτης, οὗ λύσας ἀπὸ τῆς ἀμάξης κατέφαγε τὸν ἕτερον τῶν ταύρων ὁ Ἡρακλῆς, «βοηθεῖν ἑαυτῷ μὴ δυνάμενος στὰς ἐπὶ τινος ὄρους κατηρᾶτο». (Ἀπολλοδώρ. Βίβλ. Β', ε', 11.—Τζέτζ. Χιλ. Β', 385 κέ.). Καὶ ὁ Σπανέας δὲ τὴν τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ, ὃν ἐπικαλεῖται ὁ ἀδικηθεὶς πτωχός, φέρει ὡς φόβητρον, ἀποτρέπων τὸν πλούσιον νὰ δίδῃ δῶρα εἰς τοὺς ἄρχοντας :

Καὶ μὲ πτωχὸν καὶ ταπεινὸν ὑπόθεσιν ἂν ἔχῃς,
μὴ δώσης δῶρον αὐθεντοῦ, κριτὴν μὴ ποίσης φίλον,
νὰ ἀδικήσῃς τὸν πτωχόν, νὰ πάρῃς τ' ἐδικόν του,
ὅτι ὁ πτωχὸς οὐ δύναται, οὐδὲ λογάριν ἔχει
νὰ τ' ἀποδώσῃ τὸν κριτὴν, νὰ κρίνῃ τὴν ἀλήθειαν,
μόνον τὸν Θεὸν ἐπικαλεῖ νὰ κρίνῃ τὴν ἀλήθειαν.

(Μαυροφρύδ., Ἑκλ. μνημείων σ. 12 στ. 338 κέ. Wagner, Carm. gr. med. aevi σ. 25 στ. 639 κέ.).

Ὁμοιοτάτη δὲ τῇ βυζαντινῇ εἶναι παροιμία τις κεφαλληνιακὴ, ἀνακοινωθεῖσά μοι ὑπὸ Σπ. Παγώνη· δὲν ἀναφέρονται μὲν ἐν ταύτῃ χήρα καὶ ὀρφανή, ἀλλ' ἡ ἔννοια ἐν ἄλλῃ διατυπώσῃ εἶναι ἡ αὐτή, λεγομένης τῆς παροιμίας ἐπὶ ἀσθενοῦς ἐν σιγῇ ὑπομένοντος τὰς ὕβρεις ἀνδρὸς ἰσχυροῦ διὰ τὸν πλοῦτον ἢ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ :

Πολλὰ θωροῦν τὰ μάτια μου καὶ δὲν μπορῶ νὰ κρίνω,
κι' ὅλο σφογγάρι γένομαι καὶ ὅλο καταπίνω.

Τὴν ἀδυναμίαν τῆς χήρας, πολλαχόθεν καταπιεζομένης, ἐκτραγω-

δοῦσι πολλαὶ δημῳδαὶ παροιμίαι. Ἐν μιᾷ δὲ μόνον καθ' ὅσον γινώσκω ἀνεκδότῳ γορτυνιακῇ (παρὰ Ν. Λάσκαρι) τάσσονται ἐν τῇ αὐτῇ μοίρᾳ καὶ ἡ χήρα καὶ ἡ ὄρφανὴ καὶ τὸ ἀσκέπαστον γάλα, ὡς ἐξ Ἰσου ἐκτεθειμένα πάντα ταῦτα εἰς κινδύνους: «Ἡ χήρα γυναῖκα, ἡ ὄρφανὴ τσιουῖπα καὶ τὸ ξέσκεπο γάλα εἶναι ὅμοια». Παραπλήσια ταύτη εἶναι δύο γερμανικαὶ (;) παρὰ Wander τ. V σ. 319: «An Wittwen und Waisen will jedermann den Arsch wischen». «An Wittwen und Jungfrauen, an Rüben und Schoten am Wege rupft jedermann¹».

Κάτης καὶ ποντικὸς ἐμάχονται καὶ ὁ βλέπων ἐρέλα.

Ἡ παροιμία κεῖται μόνον ἐν τῷ παρὰ Κρουμβάχερ Μαρκιανῶ κώδικι (ἀρ. 28) καὶ ἐν τῷ χειρογράφῳ Βουλισμᾶ ('Αττ. ἡμερ. 367, 44), ὅπου ἀντὶ τοῦ δημῳδου τύπου ἐμάχονται ἀπαντᾷ ὁ ἀρχαῖος ἐμάχοντο. Ὁ Κρουμβάχερ παρατηρεῖ ὅτι ἡ παροιμία αὕτη φαίνεται ὁμοιάζουσα πρὸς τὴν τῆς Πλανουδαίου συλλογῆς ἀρ. 106 «Τῶν δύο μαχομένων ὁ τρίτος πρῶτος», ἀλλ' ἔννοιαν ἔχει διάφορον. Διότι τίς εἶναι ὁ τρίτος, προσθέτει, «ὁ ὠφελούμενος ἢ ἐλπίζων ὄφελος ἐκ τῆς μάχης τῆς γάτας καὶ τοῦ ποντικοῦ; Ὅθεν ἡ παροιμία ἀναφέρεται γενικῶς εἰς περίστασιν, καθ' ἣν δύο ἄνθρωποι ἢ δύο κοινότητες ἐρίζουσι πρὸς ἀλλήλας καὶ ἄλλος τρίτος ἄνθρωπος ἢ ὁμάς ἀνθρώπων ἐπιχαίρει, χωρὶς νὰ προσδοκᾷ ἄμεσόν τι κέρδος ἐκ τῆς ἐρίδος».

Καίτοι δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀντίστοιχόν τινα νεοελληνικὴν, πιθανώτατον νομίζω ὅτι ἡ προκειμένη παροιμία τάττεται ἐπὶ ἀνίσου πάλης. Ὁ βλέπων τὴν πάλην γάτου καὶ ποντικοῦ γινώσκει ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἔκβασιν αὐτῆς, καὶ γελᾷ, κωμικὴν κρίνων τὴν ἐλπίδα τοῦ ποντικοῦ ὅτι θὰ κατισχύσῃ τοῦ ἀντιπάλου. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν δι' ἄλλης εἰκόνας ἐκφράζει ὁ Αἰσώπειος μῦθος (422 Halm) περὶ τῆς ὄστρακίνης καὶ χαλκῆς χύτρας, ἐξ οὗ ἐπήγασαν πολυπληθεῖς παροιμίαι ἄλ-

¹ Ἄγνωσθ' ἂν αἱ παροιμίαι αὗται εἶναι γνήσια γερμανικαὶ ἢ ἀπλαῖ μεταφράσεις τῶν παρατεθειμένων ἐν τῇ αὐτῇ συλλογῇ ὀλλανδικῆς καὶ βοημικῆς παροιμίας, διότι ὁ Wander δυστυχῶς συχνάκις συνειθίζει ν' ἀναγράφῃ μετὰ τῶν γερμανικῶν παροιμιῶν τοιαύτας μεταφράσεις.

λων ἔθνῶν καὶ αἱ νεοελληνικαὶ περὶ αὐγοῦ καὶ πέτρας, ὧν ὅμοιαι καὶ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἦσαν συνήθεις, ὡς μαρτυρεῖ χωρίον τι τοῦ Καντακουζηνοῦ (Γ', 27 σ. 170 Bonn).

Ὡς ἐδέξου τὴν πηκτὴν,
δέξου καὶ τὴν ἐμπηκτὴν.

Ὁ Κρουμβάχερ ἐδημοσίευσε τὴν παροιμίαν ἐκ τεσσάρων κωδίκων. Εὐρηται δὲ καὶ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Βουλισμαῖ, ἐν τέσσαρσιν Ἀθωνικοῖς καὶ παρὰ Πλανοῦδη. Αἱ παραλλαγαὶ εἶναι ἀσήμαντοι.

α'. Ἡ ἀνωτέρω σημειωθείσα, ἐκ τῶν Ἀθωνικῶν κωδίκων, τῶν Ἰβήρων (ἀρ. 805, 6), τοῦ Δοχειαρίου (κῶδ. 243 ἀρ. 2) καὶ τοῦ Καυσοκαλυβίτου (κῶδ. 14, 2)· ἐν τῷ βατικανῷ κῶδ. παρὰ Κρ. ἀρ. 38 ἐμπηκτὰς ἀντὶ ἐμπηκτὴν.

β'. Ὡς ἐδέξου τὰς πηκτάς, δέξου καὶ τὰς ἐμπηκτάς. (Ἐκ τριῶν κωδίκων παρὰ Κρουμβ. ὧν ὁ Μαρκιανὸς ἐδέξω ἀντὶ ἐδέξου ἐν τῷ πρώτῳ κῶλφ. — Ὅμοίως καὶ ἐν Ἀθωνικῷ κῶδ. ῥωσικοῦ ἀρ. 779, 20. — Ἐδέξου ἐν τῷ κῶδ. Βουλισμαῖ ἐν Ἀττ. ἡμερ. 367, 58).

γ'. Ὡς ἐδέξω τὰς τρυφάς, δέξαι καὶ τὰς ἐκπλητάς. (Ἐκ τοῦ παρισινοῦ κῶδ. 1409 παρὰ Krumbacher Sitzungsab. 1887. ἀρ. 46. MGS. σ. 121. Τὸ τρυφὰς εἰσεχώρησεν εἰς τὸ πρῶτον κῶλον ἐκ τῆς ἀλληγορικῆς ἐρμηνείας, τὸ δ' ἐκπλητάς εἶναι ἀπλῆ παραφθορὰ τοῦ ἐμπηκτάς.

δ'. Ἐφαγες τὴν πηκτὴν, δέξαι καὶ τὴν ἐμπηκτὴν. (Πλανοῦδ. ἀρ. 71).

Ἡ παροιμία αὕτη παρέσχε πολλὰ πράγματα εἰς τοὺς ἐρμηνευτάς. Ὁ Kurtz (Die Sprichwörterammlung des Max. Planudes σ. 22) ἐρμηνεύει «ἐφαγες τὸ τυρί, δέξου καὶ ὅτι εἶναι μέσα ἔς τὸ τυρί» ἀπατηθεὶς ἐκ τῆς ἀρχαίας σημασίας τῆς λέξεως πηκτῆς καὶ κατ' ἀναλογίαν ἐρμηνεύσας τὴν ἄγνωστον αὐτῷ ἐμπηκτὴν. Ὁ H. Schenkl ἐν Zts. f. österr. Gymn. τ. 38 σ. 180 συμπληροῖ τὴν ἐρμηνείαν, δεχόμενος ὅτι ἐμπηκτὴ εἶναι τὰ κατὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ τυροῦ ἀπορριπτόμενα ἀποκαθάρματα. Τούτοις συντάσσεται καὶ ὁ Πῶσος Timoschenk (σ. 41—42). Μόνος ὁ Κρουμβάχερ γινώσκει τὴν σημερινὴν σημασίαν τῆς λέξεως πηκτῆ, ἣν μεταφράζει

Fleischgallerte, aspic (MGS. σ.174) (ἀκριβέστερον ὁμως gelée)· ἀλλ' ἄγνοῶν τί ἐστὶν ἐμπηκτὴ, ἀφίνει ἀμετάφραστον τὴν παροιμίαν. Ὁρθῶς δ' ἐτυμολογήσας τὴν λέξιν ἀπὸ τοῦ μπήγω, μπήχνω (ἐμπηγνύω) προσήγγισεν εἰς τὴν ἔννοιαν ὁ G. Meyer (ἐν Byz. Zts. τ. III σ. 403), ὅστις ὁμως ὑπολαβὼν ὅτι τὸ ἐμπηκτὴ σημαίνει ξυλοκοπήματα, εἰκάζει ὅτι ἐτέθη χάριν παρηχήσεως.

Ἡ ἐμπηκτὴ, εἶναι ἡ σημερινὴ μπηκτὴ (σπαθιά ἢ μαχαιριά), ἡ κατὰ τὸν Πολύβιον (B', 33, 6) οὐκ ἐκ καταφορᾶς ἀλλ' ἐκ διαλήψεως χρῆσις τῆς μαχαίρας¹. Ὁ δὲ νοῦς τῆς παροιμίας ὅτι συχνάκις ταῖς εὐωχίαις ἐπακολουθοῦσιν ἔριδες καὶ πληγαί, δι' ἃς ὁ εὐωχούμενος δὲν πρέπει νὰ δυσφορῇ, γινώσκων τῶν τοιούτων διασκεδάσεων τὸ τέρμα· κατὰ μεταφορὰν δ' ἐννοεῖ ὅτι συνήθως τῇ ἡδονῇ παρομαρτεῖ ἡ λύπη. Αὐτὸ τοῦτο διδάσκει καὶ ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία τῆς παροιμίας².

Νεοελληνικὴ τις παροιμία, ἧς τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν βυζαντινὴν ὑπέδειξε καὶ ὁ Κρουμβάχερ, λέγει «Τὸ παῖξε παῖξε φέρνει καὶ τὸ μπῆξε μπῆξε» ('Αραβαντινὸς 1921. Βενιζέλος 313, 414), ἡ κατὰ μακεδονικὴν παραλλαγὴν τῆς Σιατίστης (παρὰ I. Σαχίνη) «Τὸ πολὺ τὸ παῖξε παῖξε φέρνει καὶ τὸ μπῆξε σφίξε». Ἐννοεῖ δ' ἡ παροιμία αὕτη ὅτι ἐκ τῆς πολλῆς διαχύσεως γεννῶνται διαπληκτισμοί. Ὁμοιότητι δὲ τῇ βυζαντινῇ καὶ κατὰ τὴν διατύπωσιν εἶναι ἡ ἀνέκδοτος παροιμία: «Ἐφαγες τὴ χουλιαριά, φάε καὶ τὴ μαχαιριά» ('Αθηνῶν παρὰ Γ. Δροσίνη). Οὐκ εὐάριθμοι δ' ἄλλαι διὰ διαφορῶν εἰκότων ἐκφράζουσι τὴν ιδέαν ὅτι ὁ γευόμενος ἡδονῶν καὶ τὰς παρακολουθούσας συμφορὰς ὀφείλει νὰ ὑπομένῃ ἀγογγύστως.

— Ὅποιος ἔφαγε τὴν μορτὴν, ἅς τρώῃ καὶ τὴν πορδὴν. (Πόντου παρὰ I. Βαλαβάνη. — Ὁ φαγὼν τὴν μορτὴν εἶναι ὁ μὴ ἐκπληρώσας τὰς πρὸς τὸν γαιοκτήμονα ὑποχρεώσεις του ἐπὶ μορτῇ καλλιεργητῆς).

¹ Ὁμοία ἡ διάκρισις τῶν πληγῶν τῆς μαχαίρας ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ. Ὁ λαὸς διακρίνει τὴν κατεβατὴ (ἐκ καταφορᾶς) τῆς μπηκτῆς.

² Ἄθων. κῶδ. Ἰβήρων 805 φ. 69^β «Ἐνταῦθα ὁ λόγος πρὸς τὸν πλούσιον ἐκεῖνον ποιεῖται (κῶδ. ποιῆσαι) τὸ νόημα· γλυκέα μὲν ἐκεῖνος εὐφραίνετο ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, πικρὰ δὲ ἔτυχεν ἐκεῖνου τοῦ αἰῶνος τὴν παφλάζουσαν (κῶδ. παμφλάζουσαν, κόλασιν). — Ἄθων. κῶδ. Δοχειαρίου 243, φ. 140^α: «Περὶ τοῦ πλουσίου λέγει· ὅτι ὡσὰν ἔφαγε πολλὰ καὶ ἐχάρη (κῶδ. ἐχάριν) πολλὰ οὐδὲν ἐλέησεν πτωχόν, οὕτως ἅς δέχεται καὶ τὸ αἰώνιον πῦρ».

— "Ἐφαγες πολλὰ πεπόνιν, φά' κι' ὀλίγον κολογκύθιν. (Αὐτόθεν παρὰ τοῦ αὐτοῦ).

— Ὅπου φαγε τὸ φάσσαρο, φάγε καὶ τὸ δάβλαρο. ('Ανατ. ἐπιθ. Α', 532, 282).

— Ἐφαγες τὸ μέλι, πιέ καὶ τὸ ξεῖδι. (Βερέτας 26, 23.—Βενιζέλος 85, 295. Βύρων Γ', 347, 17).

— Ἐφαες γλυκά, κοιλιά μου, φάε καὶ πικρά, καρδιά μου. (Φολεγάνδρου παρὰ Κονταρίνη).

— Ἐφαγες, καρδιά μου, τὰ γλυκομάρουλα, φάγε καὶ τὰ πικρομάρουλα. (Βενιζέλος 85, 294).

— Καρδιά μου, ἔφαγες πολλὰ, φάγε καὶ πικρομάρουλα. (Βύρων Γ', 167, 31).

— Πολλὰ φαες, καρδοῦλά μου, φάε καὶ πικρομάρουλα. (Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη (ἦ: καὶ μαρουλόφυλλα). — Μεγίστης. Ὁ ἐν ΚΠ. σύλλογος τ. ΚΑ', 322, 387 [τσαὶ μαρουλούδια]).

Παραπλήσια τούτοις εἶναι τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους (Πλουτ. 1084-5).

Ὅμως δ' ἐπειδὴ καὶ τὸν οἶνον ἤξιους
πίνειν, συνεχποτέ' ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα.

Πρβλ. καὶ Εὐριπ. ἀπ. 1075 Nauck (Θεοφίλ. πρὸς Αὐτόλυκ. Β', 37 σ. 176)· «ἀνάσχου πάσχων· δρῶν γὰρ ἔχαιρες». — Ἐκάβ. 1250 «ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ καλὰ Πράσσειν ἐτόλμας, τλῆθι καὶ τὰ μὴ φίλα». — Ἀντιστοιχοῦς δὲ παροιμίας τῶν γερμανικῶν καὶ ῥωμανικῶν λαῶν βλ. παρὰ Düringsfeld II, 615 σ. 345—346.

Εἰς τοῦ ἄλλου τὸ γιβέντισμα εὐρέθη τοῦ ἄλλου τὸ ἄλογον.

Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Ducange (Gloss. græcit. λ. γυβεντιζεῖν στ. 268) ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος, ἐξ οὗ καὶ παρὰ Krumb. Sitzunsber. 1887 σ. 70 ἀρ. 49. Ὁ κώδιξ οὗτος ἔχει ἀντὶ τοῦ εὐρέθη «ἐξέβη». (Ὁ Duc. ἀνέγνω κακῶς: Εἰς τοῦ ἀχ...—τὸ ἦλογον). Ἐν τοῖς ἄλλοις ὁμως κώδιξι κεῖται τὸ εὐρέθη, παρουσιάζουσι δὲ καὶ τινὰς χασμωδίας (εὐρέθη ἄ.—ἄλλου ἄλογον), αἵτινες διορθοῦνται ἀποκαθισταμένου ἀπταιστού πολιτικοῦ στίχου, ἂν προτιμηθῇ ἢ καὶ παρ' ἐμοῦ προκριθεῖσα γραφή. Ἐχουσι δ' αἱ γραφαὶ τῶν διαφό-

ρων κωδίκων πλὴν τοῦ παρισινοῦ ὡς ἐξῆς· α'. Εἰς τ' ἄλοῦ τὸ γιβέντισμαν εὐρέθη τᾷ ἄλλου τᾷ λογον. (Βατικανὸς παρὰ Kr. MGS. 121. δηλ. αὐτὴ ἢ προκριθεῖσα γραφὴ μετὰ διόρθωσιν τῶν ἀνορθογραφιῶν). — β'. Εἰς τὸ ἀλόγου τὸ γιβέντισμα εὐρέθη τοῦ ἄλλου τὸ ἄ. (Ἀθωνικὸς κῶδ. Ἰβήρων 805 ἀρ. 54. ὅπου προδήλως ἐκ λάθους τοῦ βιβλιογράφου εἶναι γεγραμμένον «τὸ ἀλόγου» ἀντὶ τοῦ ἄλλου). — γ'. Εἰς ἄλλου τὸ γιβέντισμαν εὐρέθη ἄλλου ἄλογον (Ἄπτ. ἡμερολ. 367, 61)· ὁμοίως, ἐξαιρέσει μόνου τοῦ ῥήματος, ὅπερ γράφεται εὐρέθησιν κεῖται ἢ παροιμία καὶ ἐν τῷ Μαρκιανῷ κῶδ. παρὰ Kr. MGS. σ. 121).

Φανερὰ ἢ ἔννοια τῆς παροιμίας· εἶναι ὁμοία τῇ τῆς ἀρχαίας «Ἄλλοι κάμον, ἄλλοι δ' ὄναντο» (Ζηνοβ. 65. Διογεν. 113. 175. Διογ. Βιέ. 30. Γρηγ. Κύπρ. Μ. 35. Μακάρ. 77. Ἀποστ. 129. Σουίδ. λ.), ἣς πλεῖσταί φέρονται καὶ ἀρχαῖαι καὶ νεοελληνικαὶ καὶ ξέναι παραλλαγαί. Ἄλλ' ἢ διατύπωσις τῆς βυζαντινῆς παροιμίας εἶναι σκοτεινὴ, προπάντων ἔνεκα τῆς λέξεως γιβέντισμα, ἣς ἔνεκα πολλὰ ὡς παρηρμηνεύθη.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τῆς παροιμίας ὁ Κρουμβάχερ (Sitzungsber. 1887 σ. 90) λέγει ὅτι δυνατὸν νὰ ὑπόκειται τῇ παροιμίᾳ μῦθος τις, ἀφηγούμενος ἴσως ὅτι ἐνῶ ἀθῶος ἐγίβεντίζετο, ἐξῆλθεν ἄλλου καὶ δὴ τοῦ ἐνόχου τὸ ἄλογον καὶ ἀπεκαλύφθη ὁ δρᾶστης. Ἡ ἀνάγεται καὶ ἡ παροιμία αὕτη εἰς τὰς ἀσυναρτήτους, οἷα ἡ παλαιὰ Ῥάβδος ἐν γωνίᾳ ἄρα βρέχει. Ἐν δὲ ταῖς MGS. σ. 175 κέ. μεταφράζει ὁ Κρουμβάχερ: «Κατὰ τὴν μαστίγωσιν (διακλήρυσιν ἀπαγορεύσεως;) τοῦ ἐνός, ἐξῆλθε τοῦ ἄλλου τὸ ἄλογον». Εἰκάζει δ' ὅτι τοιαύτην τινὰ ἔννοιαν θὰ ἔχη ἡ παροιμία: Ἐν ᾧ ὁ εἰς διελάλει δημοσίᾳ διάταξιν τινὰ τῶν ἀρχῶν, ἦλθεν ὡς ἀκροατῆς τὸ ἄλογον τοῦ ἄλλου, καὶ θὰ ἐλέγετο ἐπὶ ἐκείνων οἵτινες δὲν ἀκούουσι τῶν ἄλλων τοὺς λόγους. Ἄλλ' ἐπιφέρει καὶ ἄλλην ἐρμηνείαν τοῦ O. Crusius, ἣτις δὲν διαφέρει πολὺ ἐκείνης ἣν ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τῆς παροιμίας προέτεινεν αὐτὸς ὁ Κρουμβάχερ. «Ἐν ᾧ ὁ εἰς (ὁ ἀθῶος) ἐμαστιγοῦτο δημοσίᾳ, ἐξῆλθε τὸ κλοπιμαῖον ἄλογον τοῦ ἄλλου, καὶ ἐπροδόθη οὕτως ὁ κύριός του, ὁ ἀληθὴς ἐνοχός». Ὁ δ' ἡμέτερος Σωτηριάδης (Φιλολ. Ἀκρόπολις 1888 σ. 234) νομίζει ὅτι ἡ λέξις ἄλογον πρέπει νὰ διορθωθῇ εὐλογον· «Ἄν γιβέντισμα, λέγει, σημαίνει κρέμασμα,

μήπως τότε πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν τὸ εὐλογον = ἡ εὐλογία, ὁ γάμος ; ἐξήρχετό τινος ἡ γαμήλιος συνοδία, ὅταν ἕνας ἄλλος ὠδηγεῖτο εἰς τὴν κρεμάλαν;» Ἄλλ' ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κρουμβάχερ τοιαύτη διόρθωσις δὲν ἐπιτρέπεται, ἔνεκα τῆς συμφωνίας πάντων τῶν κωδικῶν, ἐχόντων τὴν λέξιν ταύτην.

Ἡ δυσχέρεια ἔγκειται, ὡς εἶπομεν, ἐν τῇ λ. γιβέντισμα. Ὁ Κρουμβάχερ βαθύς γνώστης τῆς γλώσσης ἡμῶν φέρει πλεῖστα παραδείγματα τῆς σημερινῆς χρήσεως τῆς λέξεως ἐκ δημοδῶν παροιμιῶν καὶ τῆς παλαιότερας ἐκ τῶν στίχων τοῦ Σαχλήκη. Ἡ σημασία τῆς λέξεως ἐν τοῖς παραδείγμασι τούτοις εἶναι ἡ γνωστὴ καὶ κοινοτάτη τοῦ γιβεντίζω συνωνύμου ὄντος τοῦ πομπεύω· ὅθεν γιβέντισμα = πόμπιεμα, ἡ ἀτιμωτικὴ περιαγωγὴ τοῦ ἐνόχου διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, μαστιγούμενου ἢ καὶ κατ' ἄλλους ποικιλωτάτους τρόπους ὑβριζομένου· ἐντεῦθεν καὶ γιβεντισμένος ἢ γεβεντισμένος, γιβεντισμένη (= πομπιμένη), καὶ γεβεντούκλω (ἐν Κυνουριά), ἡ οὕτως ἀτιμασθεῖσα γυνή, καὶ μεταφορικῶς ἡ ἀναιδής, ἡ κακολόγος, ἡ θρασυλόγος, ἀποστομώουσα πάντα διὰ τῆς γλώσσης της. (Πρβ. καὶ Κοραῆ Ἄτ. τ. Δ' σ. 78). Ὁ Δουκάχιος ἐν λ. γιβεντίζειν ἐξηγεῖ «proclamare, quidpiam edicere sub poena gibeti, seu patipuli, a voce gallica givet». Ταύτην δὲ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ Κρουμβάχερ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς παροιμίας.

Ἄλλὰ πλὴν τούτων, τὸ ῥῆμα γιβεντίζω καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ παράγωγα, ἔχουσι καὶ ἄλλην σημασίαν σπανιωτέραν, ἣτις εἶναι ἡ μόνη ἀρμόζουσα ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ. Γκιβεντῶ σημαίνει καὶ ἀπλῶς τὸ διακηρύττω, διαλαλῶ, καὶ γιβέντισμα λέγεται τὸ κήρυγμα, τὸ διαλάλημα, ὅπερ ἐν Λακκοβικίσις τῆς Μακεδονίας γίνεται ὑπὸ τοῦ πρωτόγερου. Πρωτόγερος δ' εἶναι μίσθιος κῆρυξ, ὅστις ἀναβαίνει εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς κωμοπόλεως καὶ γνωστοποιεῖ εἰς «τοὺς κατοίκους ἀπόφασίν τινα τοῦ προεστῶτος ἢ ὃ τι ἐν τῇ κωμο-«λει ἦλθε πρὸς πώλησιν». (Ἄστερίου Γουσίου, ἡ κατὰ τὸ Πάγγαιον χώρα Λακκοβηκίων σ. 80—85). Ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν ἀποδίδουσιν εἰς τὴν λ. γιβέντισμα καὶ αἱ βυζαντιναὶ ἐρμηνεῖαι τῆς παροιμίας : «καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐγιβέντισαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ». (Ἄθων. κωδ. Ἰβήρων 805 φ. 75^α)· «καὶ ὡσπερ κήρυκες ἐγιβέντισαν τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν». (Κρ. MGS. σ. 87).

Ὅθεν μὴ ἐνεχούσης ὑβριστικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως γιβέντισμα, ἡ παροιμία δηλοῖ ὅτι ἀπολέσαντός τινος τὸν ἵππον του καὶ διαλαλήσαντος διὰ τοῦ κήρυκος τὴν ἀπώλειαν, εὐρέθη εἰς ἀδέσποτος ἵππος, ὅστις ὁμως δὲν ἦτο τοῦ μισθώσαντος τὸν κήρυκα, ἀλλ' ἀνήκεν εἰς ἄλλον, ἀδαπάνως ἀπολαθόντα αὐτόν. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ διὰ κήρυκος ἀναζήτησις ἀπολεσθέντων πραγμάτων εἶναι καὶ σήμερον συνηθεστάτη ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἀναλαμπὴ χειμῶνος, δάκρυα ποιμένος.

Ἡ παροιμία κεῖται ἐν τῷ Μαρκιανῷ καὶ τῷ βατικανῷ κώδικι (παρὰ Kr. MGS. 121), ἐν τῷ Ἀθωνικῷ Ἰβήρων 805 (ἀρ. 59) καὶ ἐν τῷ τοῦ Βουλισμαῦ. (Ἀττ. ἡμερ. 367, 63). Ὁ Κρουμβάχερ μεταφράζει: « Ἀρχὴ (Anbruch) χειμῶνος »· ἀναλαμπὴ ὁμως δὲν εἶναι τοῦ χειμῶνος ἡ ἔναρξις, ἀλλὰ τὸναντίον ἡ κατὰ τὰς ἐκπνοὰς αὐτοῦ ἐπίτασις τοῦ ψύχους. Τὴν σημασίαν ταύτην εἶχε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ ῥῆμα ἀναλάμπω.

Τὴν ἀναλαμπὴν τοῦ χειμῶνος κατὰ Μάρτιον ὀλεθριωτάτην εἰς τὰ ποιμνία θεωρεῖ καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς λαός. Εἶναι γνωστός ὁ μῦθος περὶ τοῦ ἀπολιθωθέντος ποιμνίου τῆς γριᾶς, κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Μαρτίου, αἵτινες « ἡμέραις τῆς γριᾶς » καλοῦνται. (Βλ. τὴν ἐμὴν Νεοελλ. Μυθολ. σ. 35.— Mommsen, Gr. Jahreszeiten I σ. 31 κέ.). Πλεῖσται παροιμίαι εἰς τὸν μῦθον τοῦτον ἀναφέρονται, ἀλλὰ δὲ στολιζουσι τὸν Μάρτιν μὲ τὰ ἐπίθετα γδάρτης, παλουκοκάφτης, τιναχτοκουρουπᾶς, τιναχτοβισακκάς. Λέγεται δὲ γδάρτης ὁ μὴν οὗτος, διότι διὰ τὸ ψῦχος αὐτοῦ « τὰ παλιὰ βόδια τὰ γδέρνει, τὰ δαμάλια τὰ παιδεύει ».

Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ παρὰ Πλανούδη παροιμία 237: « Δεδοικέναι χρὴ πρῶιμον λιμὸν καὶ ὄψιμον χειμῶνα ». Ἐπίφοβος δηλ. εἶναι ἡ ἐπίτασις τοῦ ψύχους κατὰ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος καὶ ἡ σπάνις τῶν ἐπιτηδείων πρὸ τῆς νέας κατὰ Ἰούνιον ἐσοδείας.

Ἔδωκές μου καὶ ἔδωκά σου καὶ εὐλόγησιν εὗξου μου.

Ὁ τύπος οὗτος τῆς παροιμίας εἶναι ὁ τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος (Kr. MGS. 122), ἐν ᾧ ἀντὶ εὐλόγησιν γράφεται εὐλόγησον. Ἐν τῷ Ἀθωνικῷ Ἰβήρων 805 ἀρ. 9 : «Ἔδωκάς με καὶ ἔδωκά σε καὶ εὐλογῶν εὗξου με». — Ἐν τῷ τοῦ Βουλισμαῖ (Ἄττ. ἡμερ. 368, 73) : «—ἔδωκά σε καὶ εὐλόγησον εὔ. μου». — Ἐν τῷ παρισινῷ παρὰ Kr. Sitzungsber. 1887 σ. 70 ἀρ. 39 καὶ MGS. σ. 122 : «Ἔδωκά σοι καὶ ἔδωκάς μοι καὶ εὐλόγησον εὗξου με». — Ἐν δὲ τῷ Βατικανῷ παρὰ Kr. MGS. 122 : «Ἔδωκέν με καὶ ἔδωκά τον καὶ εὐλόγησον εὗξουμαι».

Ἡ παροιμία ἀναφέρεται, κατὰ τὸν Κρουμβάχερ, εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς ἀλλήλους καθηκόντων, δὲν διαφαίνεται ὁμως, ὡς παρατηρεῖ, ποῦ τὸ ὀξύμωρον αὐτῆς. Ἀλλὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην κατ' ἐπίφασιν μόνον ἔχει ἡ παροιμία, ἡ δ' ἀληθὴς εἶναι ἄλλη. Διότι δὲν πρόκειται περὶ ἐκπληρώσεως καθηκόντων, ἀλλὰ περὶ ἀποδόσεως κακοῦ. Ἔδωκας καὶ ἔδωκα, μὲ ὕβρισας σὲ ἀνθύβρισα, μ' ἔδειρες σ' ἔδειρα. Ἐπιφέρεται δ' εἰρωνικῶς καὶ ὁ ἀποχαιρετισμὸς, ὁ συνειθιζόμενος εἰς τὸν ἐν ἀγάπῃ χωρισμὸν δύο ἀνθρώπων μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἔργου των. Πρβλ. Λύβιστρ. καὶ Ῥοδάμν. στ. 1840 σ. 294 Wagner : «Καὶ εὗξου με, ρήγα Λύβιστρε, ἀργὰ εἶναι νὰ ὑπαγαίνω». Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει, εἰς ἣν ἀναφέρεται ἡ παροιμία, ὁ χωρισμὸς εἶναι ἡκιστα φιλικός. Καὶ ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ἔγκειται τῆς παροιμίας τὸ ὀξύμωρον.

Τὴν αὐτὴν δ' ἀκριβῶς ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ ἐν Ἡπεύρῳ (Ἀραβαντ. 1626) καὶ ἀλλαχοῦ ἐν χρήσει παροιμία «Ἐπήραμε κ' ἐδώσαμε», καὶ οὐχὶ τὴν τοῦ «Βοήθει μοι καὶ βοηθείην ἂν σοι» τῆς Πλανουδείου, ὡς ὑποθέτουσιν ὁ Κρουμβάχερ (Sitzungsber, 1887 σ. 88) καὶ ὁ Σίττλ εἰς Ἡσιόδ. Ἔργ. 355. Ὁρθῶς δ' ἐρμηνεύει τὴν παροιμίαν ἐκείνην ὁ Ἀραβαντινὸς ὡς λεγομένην «πρὸς τοὺς ἐξοφλίζοντας τὰ χρέη των καὶ πρὸς τοὺς ἀνταποδίδοντας τὸ κακόν». (Βλ. καὶ ὅσα σημειῶ ἐν Byz. Zts. τ. VII σ. 156). Ὁμοίᾳ δ' εἶναι καὶ ἡ παροιμία «Ἐνα σου καὶ ἕνα μου», ἥτις εἰς δύο περιστάσεις λέγεται· πρῶτον ἐπὶ τῶν μὴ ὑποχωρούντων ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους, ἀλλὰ θρασέως προσφερομένων· καὶ δεύτερον ἐπὶ τῶν τιμωρησάντων

τάς πρὸς αὐτοὺς ὕβρεις καὶ δηλούντων οὕτως ὅτι ἴσα ὦν ἔπαθον ἀπέδωκαν καὶ ἡ ἐκδίκησίς των συνετελέσθη. Ἀντίστοιχος ταύτη εἶναι ἡ ἀρχαία «Ἐν ἀνθ' ἐνός» (Append. prov. 157. — Μακάρ. 278) «ἐπὶ τῶν ποιούντων κακῶς ἀνθ' ὦν ἔπαθον», ἣν οἱ ἐκδότης τῆς Γοττικαίου συλλογῆς τῶν παροιμιολογῶν ἀνευρίσκουσι παρ' Εὐριπ. Ὀρέστ. 651 : «ἐν μὲν τόδ' ἡμῖν ἀνθ' ἐνός δοῦναί σε χρῆ».

Ὅτι οὕτως ἐνόει τὴν παροιμίαν καὶ ὁ βυζαντινὸς ὑπομνηματιστὴς συνάγεται ἐκ τῆς ἀλληγορικῆς ἐρμηνείας, ὅπου τὸ ἔδωκα λαμβάνεται ἐπὶ κακοῦ. Διότι ὑποτίθεται λέγων ἐν ταύτῃ ὁ πειράσας τὸν Ἰώβ : «Ἐδωκὲς μοι ἐξουσίαν κατὰ τοῦ Ἰώβ καὶ ἔδωκα αὐτῷ τοὺς πολέμους καὶ οὐκ ἴσχυσα νικῆσαι αὐτὸν (κῶδ. αὐτῷ), εὐλογῶν εὗξου με». (Ἄθωνικὸς κῶδ. Ἰβήρων 805 φ. 70^α). Ἐν δὲ τῷ Μαρκιανῷ κώδικι παρὰ Krumbacher (MGS. σ. 90) σαφέστερον : «Ἐδωκάς μοι αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν ἐμὴν καὶ ἔδωκα αὐτῷ διὰ τῶν βελῶν μου· οὐκ ἐδυνήθην δὲ αὐτοῦ τρῶσαι τὴν ψυχὴν· καὶ εὐλόγησον εὗξου μου».

Μία χερεὰ νερόν μὲ πνίγει.

Μία χερεὰ νερόν μὲ πνίγει, καὶ τὸ ἄλλον ἔχε το.

Ὁ Κρουμβάχερ (MGS. 122) ἐδημοσίευσε τὴν παροιμίαν ἐξ 9 κωδίκων. Εὐρηται δὲ καὶ ἐν τρισὶν ἀθωνικοῖς κώδιξι καὶ ἐν τῷ τοῦ Βουλισμαῦ. Αἱ παραλλαγαὶ ὡς εἰκὸς εἶναι πολλαί.

α'. Μία χερεὰ νερόν πνίγει με. (Ἄττ. ἡμερολ. 364, 10).

β'. Ἐμὲ χερεὰ νερόν πνίγει με. (Ἄθων. κῶδ. Ἰβήρων 805, ἀρ. 50.—Ἐκ 2 κωδ. Kr. MGS. 122).

γ'. Χερεὰ νερόν πνίγει με. (Ἐκ 3 κωδ. Kr. MGS. 122, 56).

δ'. Χερεὰ πνίγει με νερόν. (Ἐρμην. στ. 29 ἐν Σάθα Μεσ. Βιβλ. Ε', 545.—Kr. MGS. 122).

ε'. Χερεὰ νερόν ἐμὲ πνίγει με. (Kr. MGS. 122).

ς'. Ἐγὼ εἰς μίαν χερίαν νερόν πνίγομαι. (Ἄθων, κῶδ. Δοχειαρίου 243. Καυσοκαλυβίτου 14. [Χερίαν Δ. πνίγομεν Κ.]).

ζ'. Ὅσον ἂν καυχῶμαι χερεὰ νερόν πνίγει με. (Ἐκ τοῦ 3058 παρισινοῦ κώδικος. Ducang. Glossar. στ. 1749 λ. χειριά.—Σάθα Μεσ. Βιβλ. Ε' σ. 545.—Kr. MGS. 122).

ή'. Ἐμὲ χερέα νερόν πνίγει με καὶ τὸ ἄλλον ἔχε το. (Kr. Sitzungsber. 1887 σ. 68, 8. MGS. 122).

Ἐκ τῶν τύπων τούτων ἀποκατέστησα δύο παροιμίας, τὴν μὲν πρώτην παραλαβὼν ἐκ τοῦ πρώτου τύπου τὴν δὲ δευτέραν ἐκ τοῦ ὀγδόου. Μετέθεσα δὲ τὴν θέσιν τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας πρὸ τοῦ πνίγει, ἣν μετὰθεσιν δικχιολογεῖ καὶ ὁ ε' τύπος, καὶ ἀντικατέστησα συμφώνως πρὸς τὸν πρῶτον καὶ τὸν σ' τύπον τὸ ἐμὲ διὰ τοῦ μία ἐν τῷ η'. Οὕτω δ' ἔχομεν τροχαϊκὴν τετραποδίαν ἐν τῇ πρώτῃ, καὶ τετράμετρον τροχαϊκὸν καταληκτικὸν ἐν τῇ δευτέρᾳ παροιμίᾳ, μετὰ συνιζήσεως εἰς τὸν α' καὶ τὸν β' πόδα. Ἐθεώρησα δὲ διαφόρους τὴν ἔννοιαν τὰς παροιμίας ταύτας, ὀδηγούμενος ἐκ νεοελληνικῶν παραλλήλων.

Κατὰ τὸν Κρούσιον (παρὰ Kr. Sitzungsber. 1887 σ. 75) ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι ὅτι κοινὸς πᾶσιν ὁ θάνατος. Ἄλλ' ὁ Κρουμβάχερ ἀπορρίπτει τὴν ἐρμηνείαν ταύτην, εἰκάζει δ' ὅτι ἐλέγετο ἐπὶ ἐτοιμοθανάτων, καθ' ὧν σκληρῶς ἄλλ' ἄνευ ἀνάγκης ἐπιτίθενται ἐχθροί, ὅπως παντελῶς τοὺς ἐξολοθρεύσωσι, καὶ παραβάλλει πρὸς ταύτην τὴν ἀρχαίαν «σφάττειν νεκρὸν» καὶ τὴν ῥῆσιν τοῦ Σοφοκλ. Ἄντ. 1030. Νομίζει δ' ὅτι ἡ ἀσάφεια τῆς παροιμίας προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ὑπόκειται αὐτῇ μῦθος τις, ἄγνωστος ἡμῖν.

Βέβαιον ὅμως μοι φαίνεται ὅτι ἡ βυζαντινὴ παροιμία κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς παγκοίνου νεοελληνικῆς «Πνίγομαι σὲ μιὰ κουταλιὰ νερό», ἢ «Πνίγεται σὲ μιᾶς κουταλιάς νερό» κατὰ τινὰ αἰτωλικὴν παραλλαγὴν ἢ «Πνίγεται εἰς μιὰ χουλιαριὰ νερό» κατ' ἄλλην ἠπειρωτικὴν (παρ' Ἀραβαντινῷ 1107) ἢ «Χάνεται σὲ μιὰ κουταλιὰ νερό», κατὰ κεφαλληνιακὴν, ἀνακοινωθεῖσάν μοι ὑπὸ Σπ. Παγώνη. Λέγεται δ' αὕτη ἐπὶ τῶν δημιουργούντων εἰς ἑαυτοὺς δυσχερείας ἐκ μηδαμινῶν ἀφορμῶν, ἐπὶ τῶν φοβουμένων ἀνυπάρκτους κινδύνους, ἐπὶ τῶν στενοχωρουμένων ἐν οὐ δέοντι, ἐπὶ τῶν ἐκτραγυφδούντων ὡς μεγάλας συμφορὰς ἀβλαβῆ παθήματα. Τοιαύτην δ' ἴσως ἔννοιαν εἶχε καὶ ἡ βυζαντινὴ παροιμία.

Διὰ τῆς προσθήκης ὅμως τοῦ δευτέρου κώλου, «καὶ τὸ ἄλλον ἔχε το», νομίζω ὅτι μεταβάλλεται ἡ ἔννοια, ὡς συνηθέστατα εἰς τὰς παροιμίας συμβαίνει. Ἀφοῦ μία χεριὰ ὕδατος μὲ πνίγη, ἀδιαφορῶ ἄν, ἔχων καὶ ἄλλο, τὸ ρίψης ἐπ' ἐμοῦ ἢ τὸ κρατήσης. Ἄν διὰ μιᾶς

κακῆς σου πράξεως μὲ καταστρέψης, τί θὰ μ' ὠφελήσῃ ἂν καὶ δυνάμενος δὲν θελήσῃς νὰ ἐπιπροσθέσῃς καὶ ἄλλας; Ὅταν καὶ τὸ ἐλάχιστον καὶ τὸ μέγιστον κακὸν τὸ αὐτὸ ἔχωσιν ἀποτέλεσμα, ὁποῖον τὸ κέρδος ἐκ τῆς προτιμήσεως τοῦ ἐλαχίστου; Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ἡ ἀνέκδοτος τηνιακὴ παροιμία: «Ὅτι νερὸ μὲ πνίξῃ θάλασσα λογαῖται». (παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ) ἢ κατ' ἄλλην παραλλαγὴν: «'Σ ὅ τι νερὸ πνιγῆς, θάλασσα λογαῖται» (παρὰ τοῦ κ. Ἄδ. Ἀδαμαντίου, ὅστις μοὶ σημειώνει καὶ ἄλλην εἰδικὴν σημασίαν ταύτης: «ὅπου εἶναι πολλοὶ ἀθρῶπι, πολλὴ φαμίλια, ὅ τι κὶ ν' ἀγοράσῃς κὶ ἀκριβὸ κὶ φτηνὸ, ξοδεύετ' εὐκολα, τὸ τρῶνε ἀψά»).

Ἄντιστοιχοὺς δὲ παροιμίας εὐρίσκομεν καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς:

«Ὅποιος πνιγῆ σὲ λάκκο, ἄλλη θάλασσα δὲ χρειάζεται». (Σερβικῆ. Wuk Stephanowitsch Karadschitsch, Volksmärchen der Serben σ. 337).

«Τὸ νερὸ ποῦ πνίγομαι γιὰ μένα εἶναι θάλασσα». (Ἀρμενικῆ. Das Ausland 1871 σ. 404).

«Si annigherebbe in un bicchier d'acqua». = Μπορεῖ νὰ πνιγῆ εἰς ἓνα ποτήρι νερό. (Ἰταλικῆ Κορσικῆς. Düringsfeld II, 515 σ. 287).

«Wä versuffe sall, dä versüff en em Fingerhoht met wasser = Ὅποιος τοῦ μέλλει νὰ πνιγῆ, πνίγεται καὶ 'σὲ μιὰ δαχτυλήθρα νερό. (Γερμανικῆ τῆς Κολωνίας. Düringsf. II, 515 σ. 286. Πρβλ. καὶ τὸ ναξιακὸν παραμῦθιον ἐν τῇ ἐμῇ Νεοελλ. μυθολ. σ. 223).

«Ne more tomit a luza» = δὲν πνίγει ἡ θάλασσα, ἀλλ' ὁ μπροδέχτης. (Ῥωσικῆ. Timoschenk σ. 50 ἐκ τοῦ Dal. Λεξ. IV, 426).

Διάφορος τῆς δευτέρας βυζαντινῆς παροιμίας δὲν φαίνεται ἡ ἀρχαία, ἣν καὶ ὁ Κρούσιος ἀναφέρει παρὰ Κρουμβάχερ: «ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγη, τί δεῖ ἐπιπίνειν;» (Ἀριστοτ. Ἠθ. Νικ. Η, 3 σ. 1446 α 35. — App. prov. 334. Μακάρ. 554. Γαλην. τ. Η' σ. 577 Kühn), περὶ ἧς οἱ παροιμιογράφοι λέγουσιν ὅτι «παρεγγυᾶται μὴ τοῖς δυστυχοῦσι κατεπεμβαίνειν».

Ἐδῶ νὰ ἰδῆς, οὐ μὴ ἐλθῆς; ἐδῶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῆς.

Πολλὰς διαφορὰς παρουσιάζουσιν αἱ γραφαὶ τῶν κωδίκων, τεσσάρων παρὰ Κρουμβάχερ, ἐνὸς ἄθωνικοῦ καὶ τοῦ τοῦ Βουλισμᾶ. Ἐχουσι δ' οὕτω, διορθουμένων τῶν ἀνορθογραφιῶν :

α'. Ἐδῶ νὰ δῆς, οὐ μὴ ἐλθῆ, ὧδε νὰ ἦσαι καὶ νὰ δῆς. (Ἄττ. ἡμερ. 365, 22).

β'. Ἐδὰ νὰ ἰδῆς οὐ μὴ εὖρη, ὧδε νὰ ἦσαι καὶ νὰ ἰδῆς (Kr. Sitzungsber. 1887 σ. 69 ἀρ. 10.—MGS. σ. 122, 56).

γ'. Ὡδε νὰ ἰδῆς καὶ μὴ εὖρη· εὐγὴν ὧδε νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῆς. (Kr. MGS. 122, 56).

δ'. Ἐδὰ νὰ ἰδῆς οὐ μὴ εὖρω ἐβγεῖν· ἐδῶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῆς. (Ἄθωνικὸς κῶδ. Ἰβ. 805, 52).

ε'. Ἐδῶ νὰ ἰδῆς, οὐ μὴ ἔλθῆς ἐδῶ· ὧδε νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῆς. (Kr. MGS. 122).

ς'. Ἐδὰ νὰ ἰδῆς, οὐ μὴ ἔλθω ἐδῶ· ὧδε νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῆς (αὐτ.).

Ἄσχετος πρὸς τὴν παροιμίαν ταύτην φαίνεται ἡ παραπλησία μὲν τὴν διατύπωσιν, διάφορος δὲ τὴν ἔννοιαν, ἄλλη βυζαντινὴ: «Οὐδὲν τὸν ἠῦραν καὶ ἔφερναν, ἐδὰ τὸν ἠῦραν καὶ νὰ ἰδῆς. (Ἄθωνικοῦ κῶδ. ῥωσικοῦ 779, 46).

Ἄ Σωτηριάδης ἐν Φιλολ. Ἀκροπόλει 1888 σ. 232 γράφει ἐν τῷ δευτέρῳ τύπῳ «καὶ νὰ μὴ ἰδῆς», ἐρμηνεύει δὲ «νὰ τὸν βλέπῃς ἐμπροστά σου καὶ νὰ μὴν τὸν εὐρίσκῃς, νὰ ἦσαι κοντὰ του καὶ νὰ μὴν τὸν βλέπῃς!» Τὴν παρεμβολὴν ὁμοῦ τοῦ συνδέσμου μὴ δὲν ἐγκρίνει, καὶ εὐλόγως, ὁ Κρουμβάχερ, ἀφοῦ καὶ οἱ μετέπειτα ἀναγνωσθέντες ἄλλοι κώδικες τὴν αὐτὴν ἔχουσι γραφὴν. Περὶ δὲ τῆς ἐννοίας τῆς παροιμίας παρατηρεῖ ὁ Κρ. τάδε: «ὁ νοῦς τῶν ἀλλοκότων τούτων λόγων εἶναι σκοτεινός, δύσκολον δὲ νὰ ἐρμηνευθῶσιν ἀσφαλῶς, ἐὰν μὴ ἐξ εὐτυχοῦς συμπτώσεως ἐξευρεθῇ ἄλλη τις ὁμοία παροιμία διαφωτίζουσα ταύτην. Ἄλλως δὲ καὶ ἐκ τῶν σπουδαίων παραλλαγῶν τῶν χειρογράφων δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ βιβλιογράφοι δὲν εἶχον σαφῆ ἰδέαν τῆς σημασίας τοῦ αὐτόχρημα αἰνίγματος τούτου. Οὐδ' ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία παρέχει βοήθειάν τινα πρὸς λύσιν».

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι, ὡς ἀνεγράψαμεν αὐτὴν μὲ ἀσήμαντον μεταβολὴν τοῦ ε' τύπου δικαιολογουμένην ἐκ τοῦ πρώτου, ἡ παροι-

μία είναι ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ δύο λαμβικῶν τετραποδιῶν. Ὅθεν δὲν φαίνεται ἀπίθανον ὅτι οὕτω περίπου εἶχεν ἐν ἀρχῇ ἡ παροιμία. Αἱ ἄλλαι διαφοραὶ εἶναι ἀσήμαντοι καὶ εὐνόητοι, πλὴν μιᾶς τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ ἔλθῃς ἐν τῷ πρώτῳ κώλῳ διὰ τοῦ εὐρω καὶ τοῦ εὐγῆν ἢ ἐβγεῖν· ἀλλὰ περὶ ταύτης μικρὸν κατωτέρω.

Ἡ ἔννοια τοῦ δευτέρου κώλου δὲν παρουσιάζει νομίζω δυσκολίαν τινά. Εὐθύς ἀμέσως ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ παραπλησία τὴν διατύπωσιν παροιμιώδους φράσεως τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ: « Ἐδῶ εἶσαι, κ' ἐδῶ εἶμαι, καὶ θὰ ἰδῆς ». Λέγεται δ' αὕτη πρὸς ἐπιβεβαίωσιν ἰσχυρισμοῦ περὶ προβλεπομένου συμβάντος ἢ περὶ ἀμφισβητουμένου γεγονότος, καὶ σημαίνει ὅτι θὰ ἐπιζήσωμεν ἀμφοτέροι μέχρῃς ὅτου ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα ἢ μέχρῃς ὅτου ἐξακριβωθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ τότε θὰ βεβαιωθῆς περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου. Ἐνταῦθα ὅμως τὸ δεύτερον τοῦτο κῶλον δὲν φαίνεται ἔχον ἄλλην ἔννοιαν, ἢ τὴν ἀπλουστάτην ἐκείνην ἣν ἔχει καὶ σήμερον. Δηλαδή δύνασαι ἂν παραστῆς καὶ σὺ νὰ ἰδῆς τί μέλλω νὰ κατορθώσω. Ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν ἀποδίδει εἰς τὴν παροιμίαν καὶ ἡ θεολογικὴ ἐρμηνεία: « Στραφεῖς δὲ ὁ Ἄδης πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ λειτουργοὺς σύντρομος λέγει· Καλὰ εἶπεν, ὅπου εἶπεν· ἐδῶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῆς ». (Ἄθων. κωδ. Ἰβήρων 805 φ. 75^α).

Τὸ δὲ πρῶτον κῶλον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν ταύτην. Δὲν θὰ ἔλθῃς ἐδῶ νὰ ἰδῆς; Ἐλθὲ ἂν τολμᾶς! Συνάδει δὲ ταύτη καὶ ἡ ἐρμηνεία. « Καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἄδης ἀτενίσας εἶπεν. Ὡδε ἄς κατέλθῃ καὶ ἐγὼ δεῖξω ὑμῖν τί φρονεῖτε ». (αὐτ. φ. 74^β - 75^α). Ἀπειλεῖ δηλαδή ὁ Ἄδης τοὺς προφῆτας, σκιρτῶντας διότι ἤκουσαν εὐαγγελιζομένην τὴν τοῦ Σωτῆρος κατάβασιν, καὶ λέγει, Ἄς κατέλθῃ ἂν τολμᾶ καὶ θὰ σᾶς δεῖξω ἐγὼ ὅποσον κεναὶ εἶναι αἱ ἐλπίδες ὑμῶν, ἐννοῶν ὅτι θὰ κατασυντρίψῃ τὸν Χριστόν. Ἄλλ' ὁ Χριστὸς κατῆλθε, καὶ τοὺς μοχλοὺς συνέτριψε καὶ τὸν Ἄδην ὑπτίον κατέρριψεν¹. Οὗτος δ' εἶπε τὸ δεύτερον τῆς παροιμίας κῶλον, ὡς ἀπειλὴν δῆθεν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ λεχθεῖσαν καὶ ἐπαληθεύσασαν. Ὅθεν ἐν τῇ παροιμίᾳ ἔχομεν δύο ἀπει-

¹ Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ παρὰ Κτ. ΜGS. 94 «καὶ αὐτὸν <ἠττηθέντα> εἶπεῖν τὸν Ἄδην ἐποίησεν» ἀναγνώσθητω «καὶ αὐτὸν ὑπτίον τὸν Ἄ. ἐποίησεν». Πρβλ. Ἄττ. ἡμερολ. σ. 365.

λητικὰς φράσεις, τὴν μίαν συμπληροῦσαν τὴν ἑτέραν. Πιθανώτερον ὁμως μοι φαίνεται ὅτι εἶναι διαλογικὴ ἢ παροιμία, ὡς ἐμφαίνει καὶ ἡ ἐρμηνεία. Πρὸς ἀλαζόνα προκαλοῦντα θρασέως, ἀποκρίνεται ἄλλος διὰ τῆς δευτέρας φράσεως, ἥτις ὑποδεικνύει ὅτι αὐτὸς θὰ κατισχύσῃ.

Ὁμοίαν ἀπειλὴν περιέχει τὸ πρῶτον κῶλον καὶ ἐν τῷ β', γ' καὶ δ' τύπῳ. «ὦδε νὰ ἰδῆς καὶ μὴ εὔρη· εὐγὴν». Ὁ Κρουμβάχερ διορθώνει, ἂν καὶ οὐχὶ ἄνευ ἐνδοιασμῶν, «καὶ μὴ εὔρη(ς) εὐχὴν». Ἄλλ' ἡ ἔννοια οὐδαμῶς εὐοδοῦται. Τὴν ὀρθὴν δὲ γραφὴν δεικνύει ὁ ἄθωνικὸς κῶδιξ, ἐβγεῖν, ἥτοι ἐκβῆναι, ἐξελθεῖν, τοῦ ῥήματος βγαίνω, ἐκβαίνω. Ὅθεν = καὶ νὰ μὴ εὔρης διέξοδον, καὶ νὰ μὴ δυνηθῆς νὰ διαφύγῃς.

Πολλὰ ἀπειλητικὰ φράσεις ὅμοιαι πρὸς τὰς τῆς βυζαντινῆς παροιμίας συνειθίζονται σήμερον. «Ἄς ἔρθῃ δῶ ἂν τοῦ βαστᾶ καὶ θὰ ἰδῆ!» «Κόπιασε νὰ σοῦ δείξω ἐγώ!» «Δὲν παίρνεις τὰ βρεμένα σου νάρθηξ ἀπὸ δῶ;» Καλαβρυτινὴ δὲ τις παροιμία, ἀνακοινωθεῖσά μοι ὑπὸ Α. Κωνσταντινοπούλου ἔχει οὕτω: «Ἐκεῖ θὰ ἰδῆς πόσα ἀπίδια βάνει ὁ σάκκος» (ἐν κρητικῇ παραλλαγῇ παρὰ Φραντζεσκάκη 109 «Θὰ δῆ πόσα ἄ.]). Λέγεται δὲ πρὸς τοὺς κομπάζοντας ἐπὶ ἀνδρεία, παρακελευομένους νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ ὅπου εἶναι κίνδυνος καὶ ἐπιδείξωσι ταύτην. Ὁ συνηθέστερος ὁμως τύπος τῆς παροιμίας ταύτης εἶναι: «Νὰ σοῦ δείξω γὼ πὸς' ἀπίδια βάνει ὁ σάκκος». (Δεκιγάλας 95.—Ἀραβαντινὸς 783 (δ. γιὰ νὰ μάθῃς πὸς' ἄ.].—Βάρνης. Κράχτογλους 24 [βάζ' ὁ σ.]. — Κορινθίας παρὰ Δ. Χρ. Δουκάκη [Ἐγὼ θὰ σοῦ δ. πὸς' ἄ. πιάνει]. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Νὰ σ' δείξω γὼ πὸς' ἄ. βάζι ἢ σάκκος]).

Τοῦτα τὰ μὲ συντυχαίνεις, ἐνι παλαιοῦ οὐρανοῦ ἀποκλάσματα.

Πλὴν τῶν τεσσάρων παρὰ Κρουμβάχερ (MGS. 123, 59. Βλ. καὶ τοῦ αὐτοῦ Sitzungsber. 1887 σ. 69, 19.—Σάθα, Μεσ. Βίβλ. Ε' σ. 567) κωδίκων, φέρεται ἡ παροιμία καὶ ἐν τῷ Ἀθωνικῷ τῶν Ἰβήρων 805 (ἀρ. 32) καὶ ἐν τῷ τοῦ Βουλισμᾶ. Ἄλλ' ἐν τούτῳ μὲν κεῖται (Ἄττ. ἡμερολ. 366, 32) κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν τύπον: «Ταῦτ' ἄ μὲ συντυχαίνεις, εἶναι π. οὐ. ἄ.», ἐν τῷ Ἀθωνικῷ ὁμως

τὸ πρῶτον κῶλον παραλλάσσει: «Αὐτὰ τὰ λέγει ἦν π. οὐ. ἀ.». Ἡ παραλλαγή δ' αὕτη δεικνύει ὅτι ἡ εἰσαγωγή τῆς παροιμίας, τὸ πρῶτον τοῦτο κῶλον, εἶναι στοιχεῖον ἐπουσιῶδες αὐτῆς, καίτοι ἀποτελοῦν τροχαϊκὴν τετραποδίαν, κυρίως δὲ παροιμία ἢ ἀκριβέστερον παροιμιακὴ ἔκφρασις εἶναι τὸ δεύτερον κῶλον, ὅπερ ἐπίσης εἶναι ἐμμέτρως ἐξηννηγεμένον (ιαμβικὴ τετραποδία μετ' ἀφαίρεσιν τοῦ παρέλκοντος συνδετικοῦ ῥήματος). Ἡ εἰσαγωγή περιορίζει μόνον τὴν χρῆσιν τῆς παροιμίας εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν ὕθλων, ληρωδῶν λόγων. «Αὐτὰ ποῦ μοῦ λέγεις» ἢ «αὐτὰ ποῦ μοῦ λέγετε» (συντυχαίνετε) ἢ «αὐτὰ ποῦ μοῦ λές, παπᾶ μου» (ταῦτα ἱρεὺς (;) μὲ συντυχαίνετε) εἶναι π. οὐ. ἀ. Ἐν ᾧ ἡ βυζαντινὴ αὕτη παροιμιώδης φράσις ἐλέγετο βεβαίως, ὡς καὶ ἡ τὸ αὐτὸ μέτρον ἔχουσα σημερινὴ «Παλιοῦ οὐρανοῦ χαλάσματα», (Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη), ἐπὶ παμπαλαίων προσώπων ἢ πραγμάτων καθόλου.

Ὅρθως ἠρμήνευσε τὴν παροιμίαν ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 189), μαθὼν παρὰ τοῦ Foy ὅτι σῶζεται παρ' ἡμῖν ἡ φράσις «παλιοῦ οὐ. χαλάσματα» πρὸς δῆλωσιν παλαιῶν καὶ ἀχρήστων πραγμάτων. Πρὸ τούτου δὲ τὴν δημώδη φράσιν ἀκριβέστατα ἐξήγησεν ὁ Δ. Ν. Βερναρδάκης (εἰς Εὐριπ. Φοινίσσας 1549 σ. 172), παρατηρήσας ὅτι δι' αὐτῆς «παριστῶνται πράγματα (ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνθρωποι) ἀπρηχαιωμένα καὶ παμπάλαια, ἀχρήστα δὲ ὅλως καὶ λησμονημένα». Τὴν αὐτὴν δ' ἔννοιαν ἀποδίδει εἰς τὴν βυζαντινὴν παροιμίαν καὶ ἡ θεολογικὴ ἐρμηνεία. Ὅτε κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν φωτισθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος οἱ Ἀπόστολοι ἐκήρυσσον γλώσσαις ἑτέραις «τὰ ἔθνη ἔλεγον αὐτοῖς οἰνοσκευτὰς (γρ. οἰνοφλύκτους;) μεθύειν καὶ λέγειν παλαιοῦ οὐρανοῦ ἀποκλάσματα καὶ οὐχὶ τὴν ὑμετέραν διάλεκτον». (Πρβλ. καὶ τὴν παρὰ Kr. MGS. σ. 95 ἐρμηνείαν· ἡ δὲ παρὰ Σάθα E', 567 εἶναι παρεφθαρμένη). Ὅθεν ἡ παροιμία αὕτη λέγει ὅτι ἐν ἄλλῃ διατυπώσει ἑτέρα δημώδης: «Τοῦ παλιοῦ καιροῦ πράγματα» (Βενιζέλος 321, 532: «ἐπὶ διηγῆσεων ἐώλων καὶ ἐπομένως ἀηδῶν»), ἀντιστοιχοῦσα τῇ ἐπὶ ἀχρήστων πραγμάτων λεγομένη γερμανικῇ: «Das ist eine alte welt» (Wander τ. V, σ. 179, 57).

Ἄλλὰ καὶ σαφοῦς ὄντος τοῦ νοήματος τῆς παροιμίας, μένει ἡ ἀπορία τίνος ἕνεκα τοιαύτης εἰκόνας ἐγένετο χρῆσις πρὸς δῆλωσιν τούτου. Εἰς λύσιν ὁμως τῆς ἀπορίας, νομίζω, ὅτι δύναται νὰ μᾶς καθο-

δηγήση χωρίον τι τοῦ μεσαιωνικοῦ ποιήματος Λυβίστρου, ἐν ᾧ ὁ ἦρως ἀπόκομμαν ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγει τὴν ἐρωμένην του :

διότι καὶ ἐσὺ ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀπόκομμαν ἐγίνου,
τὰ νέφη σὲ ἐγεννήσασι — (στ. 1509 σ. 284 (Wagner)).

Ἀπόκομμα λοιπὸν ἢ ἀπόκλασμα ἢ κομμάτι τοῦ οὐρανοῦ δύναται νὰ ὀνομασθῇ πᾶν ὠραῖον καὶ πολύτιμον πρᾶγμα. Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν χρόνου τὸ ῥόδον γίνεται βᾶτος, ἢ περικαλλῆς νεᾶνις δυσειδῆς γραῖα, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸ κομμάτι οὐδὲν ἔχνος διατηρεῖ τοῦ προτέρου κάλλους. Ὅθεν ἀναγνωρίζει ἡ βυζαντινὴ παροιμία ὅτι εἶχέ ποτε ἀξίαν τὸ πρᾶγμα εἰς ὃ ἀναφέρεται, ὅτι ἦτο ἀπόκλασμα τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ μετ' εἰρωνείας προσθέτει «παλαιοῦ οὐρανοῦ», ἐπιτείνουσα δὲ τὴν εἰρωνείαν ἡ δημῶδης θεωρεῖ αὐτὸ οὐχὶ τεμάχιον πλέον, ἀλλ' ἐρείπιον παλιοῦ οὐρανοῦ. Εὐστοχώτατα δ' ὁ Βερναρδάκης (ἐνθ. ἀν.) παραβάλλει τὴν εἰκόνα ταύτην πρὸς τὸν Εὐριπίδειον στίχον, ἐν ᾧ ὑποτίθεται λέγων περὶ ἑαυτοῦ ὁ Οἰδίπους ὅτι εἶναι «πολιὸν αἰθέρος ἀφανὲς εἶδωλον».

Ἄλλι τὰ σάγματα εἰς τὰ κατάπετρα!

Ἐκ τοῦ 1409 παρισινοῦ κώδικος ἐξέδωκε τὸ πρῶτον τὴν παροιμίαν ὁ Δουκάγκιος (Glossar. graecit. λ. κατάπετρα στ. 612), ὁπόθεν τὴν παρέλαβεν ὁ Κοραῆς ("Ἀτακτα Ε' σ. 117). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ κώδικος ἐξέδωκεν αὐτὴν καὶ ὁ Κρουμβάχερ (Sitzungsber. 1887 σ. 71 ἀρ. 59), ὅστις ἐν ταῖς MGS. 123 προσέθηκεν ἐξ ἄλλων δύο κωδίκων καὶ τὰς ἐξῆς παραλλαγάς.

β'. Οὐ εἰλή τὰ σάγματα εἰς τὰ κατάπετρα.

γ'. Αὐλητὰ τὰ σάγματα εἰς τὰ κακόπετρα.

Εὐρηνται δὲ παραλλαγαὶ αὐτῆς καὶ ἐν δυσὶν ἄθωνικοῖς κώδιξι καὶ ἐν τῇ τοῦ Βουλισμᾶ.

δ'. Ἄ ἡλί (κῶδ. Δηλεῖ) τὰ συμβάντα εἰς τὴν κατὰ πέτραν. (Ἄθων. Ἰβήρων 805, 37. — Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ κάτω πέτραν).

ε'. Εὐρε τὰ σάγματα εἰς κατὰ πέτραν. (Ἄττ. ἡμερολ. 366, 38).

ς'. Ἄλει τὰ σώματα εἰς τὴν κακοπετρίαν! (Ἄθων. κῶδ. ῥωσικοῦ 779, 10).

Τὸ προτασσόμενον ἐπιφώνημα εἶναι τὸ σημερινὸν ἀλλὶ ἢ ἀλίμονο ἢ

ώηλις, οὐ τὴν ἐτυμολογίαν ἐκ τοῦ ἡλί ἡλί ὑπέδειξα ἐν Byz. Zts. τ. VII. Ὅθεν ἐν τῷ β' τύπῳ εἶναι περιττὴ ἢ διόρθωσις τοῦ Κρουμβάχερ εἰς Οὐ ἄλλοι, ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ ὀρθογραφηθῇ ἢ λέξις Οὐ ἡλί, ὡς ὁμοίως καὶ ἐν τῷ γ', Ἄ ἡλί, ὅπου ἐκ διττογραφίας προσετέθη τὸ ἐπιφερόμενον ἄρθρον. Τὸ δ' ἐν τῷ ε' τύπῳ σώματα ἴσως δὲν προέρχεται ἐκ λάθους τοῦ βιβλιογράφου, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον διαλεκτικὸς τύπος τοῦ σάγματα· πρβλ. τὸ κρητικὸν σομάρι ἀντὶ σαμάρι καὶ τὸ ἰταλ. somaro. Ἐκ τοιούτου ὅμως λάθους προῆλθον ἀριδῆλως τὰ συμβάντα ἀντὶ τοῦ σάγματα ἐν τῷ δ' τύπῳ. Σάγματα δὲ κατὰ συνεκδοχὴν ἐννοοῦνται πιθανώτατα ἐνταῦθα τὰ ὑποζύγια. Πρβλ. Σουΐδαν: «σαγμαρία τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον τοῦλδον, τὰ βαστάζοντα τὴν ἀποσκευὴν καὶ τὴν μετακομιδὴν τῶν ἐπιτηδείων».—Περὶ δὲ τῆς λ. κατάπετρα, σημαίνουσης πετρώδη καὶ δύσβατον τόπον, βλ. Κοραῆ Ἄτ. Ε' σ. 117· ὅπου προστεθείσθωσαν καὶ τὰ ἐξῆς παραδείγματα τῆς χρήσεως αὐτῆς. Ἀκρίτας ἔκδ. Μηλιαράκη στ. 3107 «εἰς ταῦτα τὰ κατάπετρα» καὶ Θεοδοσίου τοῦ Βυζαντ. Ἐγκ. εἰς τὸν ὅσ. Χριστόδουλον 25 (Ἀκολουθία τοῦ ὅσ. Χριστοδ. ἔκδ. Βοΐνη σ. 190): «πρὸς κρημνώδεις τόπους καὶ ἀποκρότους καὶ καταπέτρους». Παραφθορὰ τοῦ κατάπετρα εἶναι τὰ κατάπτερα τοῦ θ' τύπου καὶ τὸ κατὰ πέτραν τοῦ δ' καὶ ε'. Τοῦναντίον δὲ δὲν πρέπει νὰ μεταβληθῶσι τὰ κακόπετρα καὶ κακοπετρία. Σήμερον γενικώτερον ὀνομάζομεν κακοτοπιὰν τὸν δύσβατον τόπον.

Τὸ νόημα τῆς παροιμίας εἶναι σαφές. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἀτυχῆ, ὅταν περιπέσῃ ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν αὐτοῦ εἰς ἐμπόδια, ἂν προσκρούσῃ λόγου χάριν εἰς τὰ συμφέροντα ἰσχυροῦ τινος, ἢ περιπλακῇ εἰς δίκας ἢ ἄλλα τοιαῦτα. Πάντως δὲν θὰ ἐκφύγῃ ἄνευ μεγάλης βλάβης. Τὴν αὐτὴν ιδέαν δι' ἄλλης εἰκόνας ἐκφέρει ἡ δημώδης παροιμία: «Ἡ προβάτ' ἂν πάη 'ς τὸ λόγγο ἢ μαλλί θ' ἀφήσ' ἢ κέρατο». (Βερέττας 75,41 καὶ ἐν Βύρωνι Γ', 284, 34.—Βενιζέλ. 106, 206 [Ἡ προβατίνα ἂν πάγῃ]) καὶ αἱ ἀντίστοιχοι γερμανικαὶ καὶ ὀλλανδικαὶ παρὰ Wander τ. IV στ. 58, 106· 63, 209· 76, 6.

«Ποῖον ἄγουρον πομπεύουσιν;» «Οὗτος ἀπὸ μιᾶς πομπῆς ἔνι»

Καὶ ἡ παροιμία αὕτη ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ 1409 παρισινοῦ κώδικος ὑπὸ τοῦ Δουκαγκίου (Glossar. στ. 17 λ. ἄγουροι), ὀπόθεν παρελήφθη ὑπὸ τοῦ Sanders (103 [Ποιὸν-πομπεύουσι]). Ὁ δὲ Κρουμβάχερ τὸ πρῶτον καὶ οὗτος ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἐκδούς αὐτὴν (Sitzungsber. 1887 σ. 69 ἀρ. 28) ἀνεδημοσίευσεν ἐν MGS. σ. 123 ὡς καὶ τὴν προηγουμένην μετὰ δύο παραλλαγῶν ἐκ τοῦ βατικανοῦ καὶ τοῦ ταυρινικοῦ κώδικος. Εἰς ταύτας προστίθενται νῦν καὶ δύο ἔτι παραλλαγαὶ ἐξ ἄθωνικῶν κωδίκων καὶ μία ἐκ τοῦ τοῦ Βουλισμαῶ, ὥστε ἐν ὄλφ ἔχομεν ἕξ παραλλαγὰς τῆς παροιμίας, τὰς δε :

β'. «Ἐ! Ποῖον ἄγουρον πομπεύουσι;» Καὶ λέγει· «Τοῦτος ἀπὸ μιᾶς πομπῆς ἔνι». (Kr. MGS. 123, 64).

γ'. Ἄϊ! Ποιὸν ἄγουρον πομπεύουν καὶ οὐκ ἔνι ἀπὸ μιᾶς πομπῆς! (αὐτ.).

δ'. Τὸν ἄγουρον τὸν ἐπόμπευαν, ἀπὸ μιᾶς πομπῆς οὐκ ἦτον. (Ἄθων. κῶδ. Ῥωσικοῦ 779, 11).

ε'. Ἴδὲ ποῖον ἄγουρον πομπεύουν, οὕτινος ἀτιμία πομπῆς οὐκ ἔνι. (Ἰβήρων 875 ἀρ. 38).

ς'. Ἄφ' οὗ τὸν ἄγουρον πομπεύουσι, πάλιν ταύτην κατορθώνει τὴν πομπὴν νὰ τοῦ ἀπομείνῃ. (Ἄττ. ἡμερολ. σ. 366, 39).

Αἰνιγματώδη λέγει τὴν παροιμίαν ταύτην ὁ Κρουμβάχερ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει αὐτῆς, ἐν δὲ ταῖς MGS. σ. 191, παρατηρῶν ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι δύο παραλλαγαὶ δὲν συντελοῦσιν εἰς διαφώτισιν τῆς ἐννοίας αὐτῆς, ὡς εἰκασίαν προτείνει τοιαύτην τινὰ ἐρμηνείαν: Κᾶποιον ἄγουρον πομπεύουσι καὶ αὐτὸς (ὁ ἄγουρος) λέγει, οὗτος εἶναι ἀπὸ τῆς αὐτῆς πομπῆς, δηλ. παρηγορεῖται ἀναφέρων καὶ ἄλλον ταῦτὰ ὑποστάντα. Ὁ δὲ G. Meyer ἐν Byzant. Zeitschrift τ. III σ. 404 ἐρμηνεύει ἄλλως, ὅτι ὁ πομπευθεὶς κατὰ τὴν νεότητά του δὲν θὰ μείνῃ εἰς μίαν πομπὴν, ἦτοι πολλάκις καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ τιμωρηθῇ διὰ παρομοίας πράξεις.

¹ Τὸ Αἰποῖον τοῦ κώδικος νομίζει ὁ Κρουμβάχερ ὅτι εἶναι αὐτὴ ἡ ἀντωνυμία ποῖος τῇ προσθήκῃ τοῦ ε κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐγώ, ἐκεῖνος, ὡς ἐν τοῖς ἐτοῦτος, ἐτέτοιος. Ἀλλὰ προδήλως εἶναι τὸ ἐπιφώνημα ἔ ἢ αἶ, ὡς δεικνύουσι καὶ τὰ ἐν τῷ γ' καὶ ε' τύπῳ Ἄοιποῖον καὶ Ἰδὲ ποῖον.

Ἐν πρώτοις παρατηρητέον ὅτι ἐν δυσὶ τύποις ἡ παροιμία εἶναι διαλογικὴ· τοῦτο ἀριδῆλως μαρτυρεῖ καὶ τὸ μεταξὺ τῆς ἐρωτήσεως καὶ τῆς ἀποκρίσεως παρεντιθέμενον «καὶ λέγει», διότι τοῦ ῥήματος τούτου ὑποκείμενον πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ὁ ἐρωτώμενος καὶ οὐχὶ ὁ ἄγουρος, ὡς ὑπέθεσεν ὁ Κρουμβάχερ. Δὲν εἶναι δὲ ἀσυνήθης ἐν ταῖς διαλογικαῖς βυζαντιναῖς παροιμίαις ἡ τοιαύτη παρεμβολή. Βλ. Kr. σ. 118 ἀρ. 14: «Κηπουρέ, συνέπαρε». Λέγει· «Νὰ ψηψί». — «Κηπουρέ, συνέπαρε», λέγει· «Λύσαι τὸν σκύλον», σ. 125, 79 «καὶ πάλιν λέγει· Κῦρι, κτλ.» Βλ. καὶ σ. 125, 85. Ἐπειτα τὸ «ἀπὸ μιᾶς πομπῆς» ὅπερ ἐν πᾶσι τοῖς τύποις ἐπαναλαμβάνεται δὲν εἶναι ἐφθαρμένον, ὡς φαίνεται παραδεχόμενος ὁ Κρουμβάχερ (Sitzungsber. 1887 σ. 83), ἀλλ' ἔχει ὀρθῶς. Ἡ σημασία τῶν λέξεων πομπεύω, πομπή, ἢ τε κυρία καὶ ἢ μεταφορικῆ, εἶναι γνωστοτάτη· ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν χρόνων μέχρι τοῦ πέρατος τῆς τουρκοκρατίας ἡ ποινὴ αὕτη ἦτο συνήθης ἐν Ἑλλάδι, ὡς θ' ἀναπτύξω ἐν τῷ περὶ δικαστικῶν ἐθίμων κεφαλαίῳ προσεχῶς ἐκδοθησομένων μελετῶν μου περὶ τοῦ βίου τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ. Ἀπὸ μιᾶς πομπῆς λοιπὸν εἶναι ὁ πομπευθεὶς, ὁ πομπιεμένος, ὁ γιβεντισμένος, ἄνθρωπος ἐξώλης καὶ προώλης. Καὶ παροιμία συνηθεστάτη φέρεται ἐπὶ συνόδου πονηρῶν:

— «Κι' αὐτὸς τῆς πομπῆς κ' ἐκεῖνος τῆς γάννας». (Κρομμύδα Διατριβὴ 46. Ἀκολουθία β' τῆς διατριβῆς 26.—Negris 61, 373 [Καὶ αὐ.—καὶ κείνος τῆς κάννας]. — Ἀραβαντινὸς 635 [κι' ὁ ἄλλος τῆς γ.]—Βενιζέλος 141, 370.—Βύρων Γ', 438, 32). Ἀλβανιστὶ δέ: Τσ' ἴσ' τε μουντζε, ἴσ' τ' ἔδε σ' τρουντζε (Reinhold Πελασγικὰ σ. 39). Γάνα δ' ἡ ἀσβόλη δι' ἧς ἐχρίοντο συνήθως τὰ πρόσωπα τῶν πομπευομένων· τὸ αὐτὸ καὶ μουντζα (μουζα), ὅπερ μετέπεσε σήμερον εἰς τὴν σημασίαν τοῦ φασκελώματος, διότι διὰ τῆς παλάμης ἐγίνετο ἡ τοιαύτη ἐπίχρισις.

Ὅθεν ὁ νοῦς τῆς παροιμίας εἶναι ὅτι ὁ διαπράξας ἔγκλημα, καταστῆσαν ἀναγκαίαν τὴν ποινὴν τῆς διαπομπεύσεως, εἶναι κακοῦργος ἀδιόρθωτος. Ἄν λοιπὸν ὁ φύσει πονηρὸς δεῖξῃ ποτὲ τυχὸν μετάνοιαν, αὕτη εἶναι προσποιητὴ, συνήθως ὅμως τούναντίον οὐ μόνον δὲν κρύπτει τὴν κακίαν του, ἀλλὰ καὶ ἐναθρύνεται εἰς αὐτήν. Τοιαῦτα τινες αἱ διατυπούμεναι ἰδέαι ἐν ταῖς διαφόροις παραλλαγαῖς τῆς βυζαντινῆς παροιμίας.

Ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τῇ δευτέρῃ ὁ ἐρωτώμενος τίς ὁ πομπευόμενος ἀποκρίνεται, πάντως ἀχρεῖός τις, καὶ τοιοῦτος θὰ μείνη καθ' ὅλον τὸν βίον του. Ἐν τῇ τρίτῃ ἐκφράζεται ἡ ἰδέα ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν ὁ καταδικασθεὶς δι' ἀτιμωτικὴν πράξιν νὰ θεωρηθῇ ἀγνός καὶ ἄμωμος. Ἡ τετάρτη ἐλέγετο βεβαίως ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ πείσωσι τοὺς ἄλλους ὅτι εἶναι χρηστοί, ἐν ᾧ προφανεῖς ὑπάρχουσιν ἀποδείξεις τῆς κακίας των. Ἡ πέμπτη ὅτι ὁ κριθεὶς ἄξιός ἀτιμωτικῆς ποινῆς δὲν συναισθάνεται τὴν ἀτίμωσιν. Ἡ δ' ἕκτη (ἐκ τριῶν ἀπαρτιζομένη τροχαϊκῶν τετραποδιῶν, μὲ μικρὰν μεταβολὴν τοῦ πρώτου στίχου: "Οποῖον ἄ. πομπεύουν· ἢ "Ἄν τὸν ἄ") ὅτι καὶ καύχημα θὰ ἔχη τὴν πομπὴν ἐν τῷ βίῳ του. Ἀντίστοιχοι ταύταις εἶναι αἱ ἐξῆς σημεριναί:

— Τὴν ἔχει τὴν πομπή της γιὰ χαρά. (Βρεσθένων Λακεδαιμόνος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

— Ἡ πορτικὴ τὰ γέβεντα γιὰ πανηγύρι τὰ χει. (Νεοελλ. Ἀνάλ. 29). Πορτικὴ ἢ καὶ παρὰ Βυζαντινοῖς καὶ σήμερον ἔτι ἐνιαχοῦ πολιτικὴ λεγομένη.

— Αἱ κοῦρβα τὸ γεβέντισμαν παναῦράτσιν τό σ'εἰ. (Μεγίστης. Ὁ ἐν ΚΠ. Σύλλογος τ. ΚΒ', 317, 131).

— Ἡ σκρόφα τὸ γεβέντισμα γιὰ παναῦρι τό χει. (Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

— Ὁ κλέφτης τὸ γιβέντισμα γιὰ πανηῦρι τό χει. (Νε. ἀνάλ. 216. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [βεγέντισμα γιὰ πανηγύρι]. — Θήρας παρὰ Πυργιανοῦ [κιβέντισμα]. — Μυκόνου παρὰ τῆς Κ^ας Ἀργ. Παπαβασιλείου [πανηγύρι]).

— Ὁ κλέφτης τὸ γεβέντισμα γιὰ λεβεντιὰ τὸ ἔχει. (Κεφαλληνίας παρὰ Σπ. Παγώνη. [ἢ: γιὰ νταηλίκι τό χει]).

— Ὁ ψεύτης τὸ γεβέντισμα γιὰ καύχημα τὸ ἔχει. (Βενιζέλος 246, 1013).

Καὶ ἡ θεολογικὴ ἐρμηνεία ἐκ τοιαύτης ἐννοίας τῆς παροιμίας ἀφορμαῖται. Ἄγουρος κατ' αὐτὴν ἀλληγορεῖται ὁ διάβολος, ὅστις καίπερ πομπευόμενος διὰ τῆς ἐξομολογήσεως, δὲν καταισχύνεται, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ τὸ πονηρὸν ἔργον του. «Καὶ οὕτως θεατριζόμενος ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας ἄγουρος οὐκ αἰσχύνεται, ἀλλὰ σπεύδει παντοίως ὥρα τε καὶ ἡμέρα τὸ πῶς παγιδεύσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων».

Οικοδομήθη ἡ ἁγία Σοφία μὲ τῆς φόλλης τὸ λάδι.

Διάφοροι γραφαὶ ἐκ δύο κωδίκων παρὰ Κρουμβάχερ (MGS. 123), ἐκ δύο ἄθωνικῶν καὶ ἐκ τοῦ τοῦ Βουλισμαῖ.—μετῆς φολέου τὸ λάδι. (Kr.)—Σοφία τὸ ἐλάδι τῆς φόλλης. (Ἄττ. ἡμερολ. 366, 41).—Ἐποῦ οἱ. ἡ ἁ. Σ. μὲ τῆς φολεοῦ τὸ ἐλάδι. (Ἰβήρων 805 ἀρ. 40).—Οικοδομήθη—τὸ ἐλάδι. (Ῥωσικοῦ 779, 13).—Ἐζωογονήθη ἡ ἁ. Σ. μετὰ τῆς φότης τοῦ ἐλαίου. (Παρισινὸς κῶδ. 1409 παρὰ Kr.).

Τὸ οἰκοδομήθη τοῦ ἄθωνικοῦ κώδικος εἶναι ψυχρὰ ὑπερβολή, ἄτοπος καὶ ἀκατάλληλος, ἀφοῦ πρόκειται περὶ ἐλαίου, ἀπαραιτήτου μὲν πρὸς συντήρησιν ἐκκλησίας, ἀλλὰ παντελῶς ἀχρήστου πρὸς οἰκοδομὴν αὐτῆς. Τούναντίον δὲ τὸ ἐζωογονήθη τοῦ παρισινοῦ εἶναι ἐμφαντικώτερον καὶ ἐναργεστέρην καθιστᾷ τὴν εἰρωνείαν. Διότι εἰρωνικῶς ἐλέγετο βεβαίως ἡ παροιμία, ἐπὶ ἐκείνων πιθανῶς, οἵτινες ἐλάχιστα παρέχοντες, ἀξιοῦσιν ὅτι μέγιστα διὰ τῆς συνδρομῆς των κατάρθωσαν. Μὲ ἐνοῦ παρὰ λάδι δὲν θὰ ἐπληροῦντο αἱ πολυάριθμοι τῆς ἁγίας Σοφίας κανδηλαί, καὶ τὴν ἔλλειψιν αὐτοῦ θὰ ἠσθάνετο ὁ ναός, ὅσον καὶ ἡ Βενετία τὴν ἀπώλειαν μιᾶς βελόνης, ὡς λέγει ἄλλη δημῶδης παροιμία. Ὅθεν οὐδεμία ἀνάγκη, νομίζω, νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἀναφέρεται ἡ προκειμένη παροιμία εἰς ὠρισμένην τινὰ περίστασιν ἢ ὅτι ὑπαινίσσεται παράδοσιν τινὰ περὶ τῆς ἁγίας Σοφίας, καθὰ εἰκάζει ὁ Κρουμβάχερ (MGS. 192).

Ἄτυχος νεώτερος τὴν ἰδίαν χώραν κουρσεύει.

Γράφοντες τὴν «χώραν του κ.» ἀποκαθιστῶμεν τὸ μέτρον, διαταραχθὲν ἐκ τῆς μανίας τῶν βυζαντινῶν συλλογῶν πρὸς ἀποκάθαρσιν τῶν χυδαῖσμων. Ἡ παροιμία ἀναφέρεται βεβαίως, λέγει ὁ Κρουμβάχερ, εἰς τοὺς βλάπτοντας καὶ καταστρέφοντας τὴν περιουσίαν των ἢ τοὺς συγγενεῖς των. Ἀλλὰ τότε ἀπρόσφορον θὰ ἦτο τὸ ἐπίθετον ἄτυχος περὶ τοῦ φθείροντος τὴν ἰδίαν περιουσίαν λεγόμενον, καὶ ἡ εἰκὼν τῆς ληστρικῆς ἐπιδρομῆς δὲν δύναται ἀναμφιβόλως νὰ θεωρηθῆ προσφυῆς εἰς τοιαύτην περίστασιν. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν ἀντίστοιχόν τινὰ σημερινὴν παροιμίαν, ὅπως βοηθούμενοι ὑπὸ ταύτης, ἀσφαλῶς

ἀποδώσωμεν τὸ νόημα τῆς βυζαντινῆς. Νομίζω ὅμως ὅτι δὲν ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ὀρθοῦ, ὑποθέτοντες ὅτι ὑπόκειται μῦθος τις περὶ παλληκαριοῦ, τὸ ὁποῖον «έβγῆκεν εἰς τὸ κοῦρσος», ἀλλ' ἀντὶ νὰ δηώσῃ ξένην τινὰ χώραν καὶ ἐπανέλθῃ κατάφορτος λαφύρων εἰς τὴν πατρίδα του, ὑπὸ τριχυμίας ἢ ὅπωςδήποτε ἄλλως νύκτα εἰς αὐτὴν προσοκείλαντος τοῦ πλοίου του, ἀγνοῶν ἐπέδραμεν ὡς ἐπὶ ἀλλοτρίαν· παθὼν δηλ. ὅτι καὶ οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ μύθου, οἵτινες ἐπέδραμον ἐπὶ τὴν χώραν τοῦ Ἡρακλείδου Τηλέφου, νομίζοντες ὅτι δηοῦσι τὴν τῶν Τρώων. Ἄν δ' εἰς τοιοῦτόν τινα μῦθον ἀναφέρεται ἡ παροιμία, θὰ ἐλέγετο ἐπὶ ἐκείνων οἵτινες μὴ εὐδοκιμοῦντες ἄλλως καὶ δι' ἀδίκων πράξεων ἐπιχειροῦντες νὰ ὠφεληθῶσιν, ἐπισύρρουσι κατὰ τῆς κεφαλῆς των νέα κακά. Διότι οἱ λησταὶ καὶ οἱ κουρσάροι φεῖδονται τῆς ἰδίας χώρας, ὅπως διωκόμενοι εὐρίσκωσι καταφύγιον ἐν αὐτῇ. «Ὁ λύκος τὴ φωλιά του δὲν τὴν μαγαρίζει», ὡς λέγει δημώδης παροιμία ταύτην ἔχουσα τὴν ἔννοιαν¹. Κακουργοῦντες δ' ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, ἀφανίζουσι τὴν μόνην ἐλπίδα σωτηρίας αὐτῶν ἐν καταδρομῇ.

Σαρακηνὸς 'ς τὸ σπίτι σου καὶ σὺ ὅπου θέλῃς γύρευε.

Ἐκ τοῦ παρισινοῦ κώδ. 1409 ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Δουκαγκίου (Glossar. Graec. λ. ὀσπίτιον) καὶ τοῦ Κρουμβάχερ (Sitzungsber. 1887 σ. 70, 41. MGS. 124, 70), ὅστις καὶ ἐκ τοῦ βατικανοῦ καὶ τοῦ ταυρινικοῦ τὴν παρέλαβε. Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ ἀθωνικῷ κώδ. Ἰθήρων 805, ἀρ. 8 καὶ ἐν τῷ τοῦ Βουλισμᾶ ('Αττ. ἡμερολ. 367, 54). Ἡ διαφορὰ τῶν γραφῶν εἶναι ἀσήμαντος. Δύο κώδ. παρὰ Κρ. γράφουσι κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν Σαρακηνοί, ὁ δὲ τοῦ Βουλισμᾶ Σαρακηνόν. Εἰς τῶν παρὰ Κρ. κωδίκων γράφει εἰς τὸ ὀσπήτιν σου καὶ ἕτερος ἡσπήτιν (=ἰσπίτη), ὁ ἀθωνικὸς σπίτιν, οἱ δὲ λοιποὶ σπίτι. Ἀντὶ δὲ τοῦ γύρευε ὁ ἀθωνικὸς γράφει ὄδευε.

Ἡ λέξις γυρεύω κεῖται ἐν τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ, κατὰ τὸν Κρουμβάχερ, ἐν τῇ πρώτῃ καὶ κυρίᾳ ἐννοίᾳ αὐτῆς, τοῦ γυρίζω, περιπλανῶμαι· ταύτην δὲ τὴν γνώμην νῦν κρατύνει καὶ ἡ γραφὴ ὄδευε τοῦ

¹ Ἠβλ. καὶ τὰς γερμαν. παροιμίας παρὰ Wander I σ. 586, 71 587, 105. 107.

άθωνικοῦ κώδικος. Ἐρμηνεύει δ' οὕτω : « ἂν εἰς τὸ σπίτι σου εἶναι Σαρακηνοί, τὰ πάντα ἀπώλεσας, οὐδὲν ἔχεις νὰ ζητῆς πλέον », καὶ ὑποθέτει ὅτι χαρακτηρίζει ἐν γένει τοὺς Σαρακηνοὺς ἡ παροιμία, ἢ ἀναφέρεται εἰς ὠρισμένην τινὰ περίπτωσιν, εἰς κακοὺς παῖδας ἐν τῷ οἴκῳ κατ' οὐδὲν διαφέροντας τῶν Σαρακηνῶν.

Ἄλλ' ἡ ἔννοια τοῦ γυρίζειν, τοῦ περιέρχεσθαι πολλοὺς τόπους, δὲν ἀποκλείει τὸν σκοπὸν τῆς ἀναζητήσεως (πρβλ. καὶ τὰς παροιμιώδεις φράσεις, Τρέχα γύρευε, σύρε γύρευε, ἅμα γύρευε κλπ.). Ὁ ἀγνοῶν ὅτι ἔχει τὸν κακοῦργον εἰς τὸ σπίτι του τρέχει καὶ τὸν ἀναζητεῖ ἀλλαχοῦ ἵνα τὸν συλλάβῃ. Ἐλέγετο δ' ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν μακρὰν ἀναζητούντων κακά, ἐγγύτατα κείμενα, ἐπὶ τῶν μὴ ἐννοούντων ὅτι ἡ κλοπὴ ἢ ἄλλο τι κακὸν ἐν τῷ οἴκῳ προῆλθεν ἐξ οἰκείου, ἀλλ' ἐρευνῶντων ἔξω τοῦ οἴκου νὰ εὕρωσι τὸν ἔνοχον. Διδάσκει δ' ὅτι δυσκόλως δύναται τις νὰ φυλαχθῆ ἀπὸ πονηρὸν θεράποντα ἢ συγγενῆ. Τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἔννοιαν φαίνεται ἔχουσα ἡ παρὰ Πλανούδη 67 παροιμία : « Ἐσω κλέπτην καὶ ἔσω πόρνον, ὅποσα βούλει ἐνέδρευε »· τὴν δ' αὐτὴν ιδέαν ἐν πλατυσμῷ ἐκφράζει ὁ Μανασσῆς (Ἀρίστανδρ. Β', 19 κέ. τ. II σ. 558 Hercher) :

Ἄν ἐνδον ἔχῃς τὸ κακόν, ἂν τὸν προδότην θάλπῃς,
κἂν τεῖχος ἔχῃς σιδηροῦν, κἂν καταχάλκους πύργους,
εὐάλωτον τὸ φρούριον, ἀφύλακτος ἡ πόλις,
οἱ φύλακες οὐ φύλακες, οἱ κόποι κόποι μόνον.

Ἐπὶ παρομοίων δὲ περιστάσεων ἐλέγετο καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ παροιμία « ἡ Φανίου θύρα » « ἐπὶ τῶν μηδὲν ἀνυόντων ἐν τῷ φυλάττειν ». (Ζηνοβ. 324. Διογεν. 405. Διογεν. Βι. 184. Μακάρ. 360. Ἀποστολ. 774), ἀπὸ τινος Φανίου ἢ Φάνου, ὃν ἔκλεπτεν ὁ θεράπων, ἢ ὃν ἠπάτα ὁ μοιχὸς λάθρα εἰσερχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν. Ἄλλων λαῶν ὁμοίας παροιμίας βλέπε παρὰ Wander τ. I σ. 584, 54. 59. 589, 135. 592, 210. τ. IV σ. 84, 112. — Ἡ δ' ἀνέκδοτος γορτυνιακὴ παροιμία « Ὁ παπαῶς σπίτι σὲ σπίτι, κι' ἄλλος 'ς τοῦ παπαῶ τὸ σπίτι », κατ' ἐπίφασιν μόνον ὁμοιάζουσα, παντελῶς διάφορον ἔχει ἔννοιαν, λεγομένη ἐπὶ ταῦτοχρόνων ἀμοιβαίων ἐπισκέψεων.

Ὁ κακὸς καὶ εἰς τὸ ψωμὶν σου μοῖραν ἔχει.

Ἐκ τῶν τριῶν κωδίκων τῶν περιλαμβανόντων τὴν παροιμίαν ταύτην (παρὰ Kr. MGS. 125, 82), ὁ παρισινὸς 1409 (ὀπόθεν ἐδημοσίευσεν αὐτὴν καὶ ὁ Δουκάγκιος στ. 1787 λ. ψωμὴ) ἐκφέρει ἀρνητικῶς τὴν πρότασιν : «μοῖραν οὐκ ἔχει». Τὴν γραφὴν δὲ ταύτην προτιμᾷ καὶ ὁ Κρουμβάχερ μεταφράζων «ὁ κακὸς δὲν ἔχει μερίδιον εἰς τὸ ψωμί σου», καὶ παρατηρῶν ὅτι ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ τὴν ἄρνησιν, ἥτις φαίνεται ὅτι διεγράφη ἐκ τοῦ κειμένου ὅπως συμφωνήσῃ τοῦτο πρὸς τὰς θεολογικὰς ἐρμηνείας, μὴ ἐχούσας τὴν ἄρνησιν. Ὅτι ὁμῶς ὀρθῶς ἔχουσιν αἱ θεολογικαὶ ἐρμηνεῖαι ὡς πρὸς τοῦτο, καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὸ κείμενον τῆς παροιμίας ἐν τοῖς δυσὶ κώδιξιν, ἀποδεικνύει καὶ τὸ μέτρον αὐτῆς, τρίμετρον τροχαϊκόν, διαφθειρόμενον διὰ τῆς παρεμβολῆς τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου οὐ. Καὶ ἡ ἔννοια δέ, ὡς ἀντιλαμβάνεται αὐτὴν ὁ Κρουμβάχερ, εἶναι σκοτεινὴ καὶ δύσληπτος· οὐδὲ μοὶ φαίνεται εὐστοχωτέρα ἢ ἐν *Philologus* 1890 τ. III σ. 458 προταθεῖσα ἐρμηνεῖα ὑπὸ τοῦ Kurtz, ὅστις μεταβάλλων τὴν ἀντωνυμίαν εἰς τρίτου προσώπου (ψωμὶν του) μεταφράζει «ὁ κ. δὲν ἔχει τύχην μὲ τὸ ψωμί του» καὶ νομίζει τὴν παροιμίαν ταυτόσημον τῇ νεοελληνικῇ «ὁ κακὸς κακὰ θὰ φάῃ» (Νεοελλ. ἀνάλ. 454).

Ἄλλ' ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι ἄλλη : ὁ κακὸς εἶναι ἄρπαξ καὶ πλεονέκτης· δὲν ἀρκεῖται εἰς σφετερισμὸν τῆς ἄλλης περιουσίας σου, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ παραίτητα πρὸς συντήρησίν σου ζητεῖ ν' ἀρπάσῃ, ἅτινα καὶ δανειστῆς ἐπιεικῆς δὲν λαμβάνει· «Γυρεῦει νὰ πάρῃ τὸ ψωμί ἀπ' τὸ στόμα σου» κατὰ τὴν δημῶδη παροιμιακὴν φράσιν¹. Τὴν ιδέαν ταύτην ἐκφράζουσι δι' ἄλλης εἰκόνας καὶ αἱ βυζαντιναὶ ἐκεῖναι παροιμίαι, αἱ λέγουσαι τὸν κακὸν δανειστὴν ὅλου τοῦ κόσμου. Αὗται δ' εἶναι ἡ ἀνωτέρω σ. 84 ἀναγραφεῖσα καὶ ἡ ἐπομένη :

¹ Εἰδικιώτερον λέγεται ἡ φράσις αὕτη καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστερούντων τινὰ τῆς ἐργασίας του ἢ ἐπὶ τοῦ προσελκύοντος τοὺς πελάτας ὁμοτέχνου. «Ποιὸς πῆρε τὸ ψωμί ἀπ' τὸ στόμα μου; Ὅποιος πῆρε τὴ δουλειὰ ἀπ' τὰ χέρια μου». (Πελοποννήσου) ἢ : «Ποιὸς πῆρε τὸ φαγεῖ ἀπ' τὸ στόμα μου; κλπ.». (Νεοελλ. ἀνάλ. 80). ἢ : «Ὅποιος κάνει τὴ δουλειά μου, παίρνει καὶ τὴν δακονιά μου». (Ἄθηναϊκῆ. Ἑβδομάς Α', 168) ἢ : «Ὅποιους ἀρπάξ' τ' δ'λειά μ', τρώει καὶ τ' δουντιά μ'. (Τρικάλων παρὰ Ν. Βραχνοῦ).

— Τὸν κακὸν ὄλοι χρεωστοῦν τον. (Ἀττικὸν ἡμερ. 366, 35. Krumbacher Sitzungsber. 69, 23. MGS. 119, 23 : ἡ: Τοῦ κακοῦ ὄλοι τοῦ χρεωστοῦσιν).

ἦτις σχεδὸν ἀμετάλλακτος διεσώθη μέχρι τοῦ νῦν :

— Ὅτι τοὺς κακοὺς ὄλοι χρεωστοῦν. (Κρεμμύδη, Ἀκολουθία Β' διατριβῆς 21 [εἰς τοὺς κ. χρεωστοῦν]. — Negris 36, 229 [Ὁμ.]. — Βενιζέλος 281, 189).

Ἄλλη γραῖα οὐκ ἐγέννησεν.

Ἀκατάληπτος μοι εἶναι, λέγει ὁ Κρουμβάχερ, ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ταύτης, ἣτις προῆλθεν ὡς φαίνεται ἐκ μύθου τινός, ἐκτὸς ἂν ἐκφράζη τὴν ἀπλουστάτην ιδέαν ὅτι αἱ γραῖαι εἶναι στεῖραι, ἢ ὑποκρύπτῃ ἴσως εἰρωνείαν πρὸς τοὺς λίαν ὀψὲ δεικνύοντας ἐπιθυμίαν πρὸς γάμον.

Τὴν ἔννοιαν ὁμως αὐτῆς διδασκόμεθα ἐκ σημερινῶν ὁμοίων παροιμιῶν :

— Ἄλλη κάμμιὰ δὲν γέννησε, παρ' ἡ Φαραώνισσα (Τρικόλων. Παρνασσὸς τ. ΙΕ' σ. 948, 98).

— Ἄλλη κάμμιὰ δὲ γέννησε, μόν' ἡ Μαριὰ τὸ Γιάννη. (Βερέτας 67, 6 [Ἄ. δὲν ἐ.]. — Ἀραβαντινὸς 28. — Βενιζέλος 7, 77 [Ἄ. δὲν ἐ.]. — Ἀθηναϊκὴ. Ἑβδομάς Α', 136 [Κάνεις καὶ δὲν ἐ.]. — Παρνασσὸς τ. ΙΕ' σ. 948, 97. — Βάρνης. Κράχτογλου 21. [Κάνενας δὲν ἐ.]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σπ. Παγώνη. [Ἄλλος δὲν ἐ. παρ' ἡ Μ.]).

— Ἄλλη μάννα δὲν ἔκαμε, παρ' ἡ Μαριὰ τὸ Γιάννη. (Καβαδίας 276).

Ἡ παροιμία ἀναφέρεται εἰς τὰς μητέρας, τὰς φορτικῶς περὶ τοῦ τέκνου των ὁμιλοῦσας, καὶ πάντοτε ἐπαινοῦσας αὐτό, ὡσεὶ μὴ ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι μητέρες εἰς τὸν κόσμον· μεταφορικῶς δ' ἐπὶ τῶν ἐκθειάζόντων ὡς σπάνια καὶ θαυμαστά ἴδια πλεονεκτήματα συνήθη καὶ κοινότατα.

Μικρὸς τὸν μέγαν δύναται.

Μικρὸς τὸν μέγαν δύναται, σκελέαν τοῦ βάνει καὶ αὐτός.

Ἐκ τῶν πέντε παρὰ Κρουμβάχερ κωδικῶν καὶ ἐκ τοῦ τοῦ Βουλι-
σμᾶ συνάγονται πέντε τύποι τῆς παροιμίας, μικρὸν ἀλλήλων παραλα-
λάσσοντες.

α'. Μικρὸς τὸν μέγαν δύναται, σκέλος τὸν βάνει, καί, ἔ καὶ αὐ-
τός! (Σάθα Μεσ. βιβλ. Ε' σ. 548, 6.—Kr. MGS. 126, 93).

β'. Τὸν μέγαν δύναται, σκελέαν τοῦ βάνει καί, ἔ καὶ αὐτός!
(Σάθας καὶ Kr. αὐτ.).

γ'. Μικρὸς τὸν μέγαν δύναται, σκελέαν τοῦ βάλλει καὶ αὐτός.
(Ἄττ. ἡμερ. 365, 13).

δ'. Μικρὸς τὸν μέγαν δύναται, σκελέαν τὸν δώσει. (Kr. αὐτ.).

ε'. Μικρὸς τὸν μέγαν δυνάστην· σκελέαν τὸν βάλλει καὶ ἔπεσεν.
(Ducangius Glossar. στ. 1385 λ. σκελαία.—Kr. αὐτ.).

Ἐκ τούτων δὲ νομίζω ὅτι ἀποκαθίστανται δύο παροιμιαί, ἡ μία
ἐκ τοῦ πρώτου κώλου, ἔχουσα αὐτοτελεῆ ἔννοιαν, ὡς θὰ καταδειχθῆ
κατωτέρω, ἡ δ' ἑτέρα διάφορον ταύτης προσλαμβάνουσα ἔννοιαν διὰ
τῆς προσθήκης τοῦ δευτέρου κώλου. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀποτελεῖται
ἐκ μιᾶς ἰαμβικῆς τετραποδίας, ἡ δὲ δευτέρα ἐκ δύο.

Τὸ δύναμαι δὲν εἶναι ἐνταῦθα ἀμετάβατον ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ εἶμαι
δυνατός, ἔχω δύναμιν, ἰκανότητα πρὸς τι, ἀλλὰ μεταβατικὸν καὶ
σημαίνει νικῶ, καταβάλλω τινά, εἶμαι ὑπέρτερός τινος. Οὕτω λέγο-
μεν σήμερον «τὸν δύνουμαι» ἀντὶ τοῦ εἶμαι ἰσχυρότερος αὐτοῦ, ἢ
κατὰ τὴν παροιμιακὴν ἔκφρασιν «εἶναι τοῦ χεριοῦ μου». Ἐκφέρεται
δὲ τὸ δύναμαι ἐνταῦθα ἀπολύτως καὶ οὐχὶ μετ' ἀπαρεμφάτου, ὅθεν
δὲν ἔχομεν ἰδιάζουσαν συντακτικὴν περίπτωσιν, ἐλλείποντος τοῦ νὰ
ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὡς νομίζει ὁ Κρουμβάχερ, οὐδ'
ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν ἐκπεσὸν τὸ νὰ μετὰ τὸ σκελέαν ἐξ
ἀβλεψίας τῶν βιβλιογράφων, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ G. Meyer ἐν
Byz. Zts. III. σ. 405. Τὸ δὲ δυνάστην δὲν εἶναι παραδιόρθωσις
τοῦ δύναται, ὡς ὑπέθεσεν ὁ Κρουμβάχερ, ἀλλὰ τρίτον ἐνικὸν πρόσω-
πον διαλεκτικοῦ τύπου τοῦ ἀορίστου τοῦ δύναμαι, ἥτοι αὐτοῦ τοῦ
ἰωνικοῦ τύπου ἐδυνάστην· ὁ τύπος οὗτος οὐ μόνον παρ' Ὀμήρῳ καὶ
Ἡροδότῳ ἀπαντῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ Ξενοφῶντι καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ

ἐν τισι κώδιξι, παρέμεινε καὶ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους, ὡς μαρτυρεῖ ἡ χρῆσις αὐτοῦ παρὰ τοῖς Ἑβδομήκοντα. (Βλ. Veitch, *Greek Verbs* λ. δύναμαι. Πρβλ. Curtius *das Verbum* τ. II. σ. 374). Καὶ νῦν δ' εἶναι συνηθέστατος πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος: (ἐ)δυναστήκα, (ἐ)δυναστήκες ἢ ἐδυναστής, ἐδυναστή, -ηκε, (ἐ)δυναστήκαμε, ἐδυναστήκατε, ἢ δυναστήτε, (ἐ)δυναστήκαν. Οὕτως ἐν τῇ φράσει «πῶς τὸν ἐδυναστήκες;» ἐκφράζομεν εἰρωνικῶς τὴν ἀπορίαν μας πρὸς ἰσχυρὸν κακοποιήσαντα ἀσθενέστατον. Τὸ δὲ ν ἐν τῷ κειμένῳ τῆς βυζαντινῆς παροιμίας παρέλκει ἐν τῷ τρίτῳ προσώπῳ ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τῶν προκειμένων συλλογῶν παρατηρεῖται: οἷον ἐχρεώστειν ἀντὶ ἐχρεώστει (Kr. MGS. 117, 8), ἀπεστάθην, ἀντὶ ἀπεστάθη (αὐτ. 118, 11). εὐρέθην ἀντὶ εὐρέθη (αὐτ. 121, 41), ἐζωογονήθην ἀντὶ ἐζωογονήθη (αὐτ. 123, 65), ἐβοήθην ἀντὶ τοῦ ἐβοήθει (αὐτ. 125, 88). Πάμπολλα δ' ἄλλα τοιαῦτα παραδείγματα εὔρηται ἐν τοῖς ἄλλοις μνημείοις τῆς δημῶδους γλώσσης κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους.

Τὸ «σκέλος τοῦ βάνει», καὶ τὸ «σκελέαν τοῦ β.» ἔχουσιν ἀμφοτέρω ὀρθῶς, οὐδ' εἶναι ἀνάγκη νὰ προκρίνωμεν τὸ δεύτερον ὡς προτείνει ὁ Κρουμβάχερ. Καὶ σήμερον λέγουσιν ἀδιαφόρως τοῦ βάνει πόδι, ἢ τοῦ βάνει τρικλοποδιὰ (ἢ τὸν πεδουκλώνει) πρὸς δήλωσιν τοῦ αὐτοῦ παλαιστικοῦ σχήματος. Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ παρὰ τῶν ἀρχαίων καλούμενον ἀγκύρισμα ἢ παρακαταγωγὴ ἢ μεταπλασμός, ἤτοι ἢ διὰ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς διὰ πτερισμοῦ ἐκ τῶν ὀπισθεν ἢ περιπλοκῆς κάμψις τοῦ γόνατος τοῦ ἀντιπάλου καὶ ὑποσκελισμὸς αὐτοῦ (das Beinunterschlagen τῶν Γερμανῶν). — Τέλος τὸ ταρασσὸν τὸ μέτρον «ἔ καὶ» τοῦ α' καὶ β' τύπου δύναται νομίζω νὰ διαγραφῇ, προτιμωμένου ἐν τούτῳ τοῦ γ' τύπου «σκελέαν τοῦ βάνει καὶ αὐτός».

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι τὸ πρῶτον κῶλον τῆς προκειμένης παροιμίας θεωρῶ ὡς ἰδίαν αὐτοτελῆ παροιμίαν, τοῦτο δὲ διότι σφίζεται μέχρι τοῦ νῦν, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ ἐπόμεναι παραλλαγαί:

— Ὁ μικρὸς νικάει τὸν μέγαν. (Κεφαλλην. παρὰ Σ. Παγώνη).

— Ἀνίκισ' οὐ μ'κρὸς τοῦ μέγα. (Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Καὶ παρ' Ἀλβανοῖς: J bŭti θεν τ φορτιν = ὁ ἀδύνατος σπάζει τὸν δυνατό. (Byz. Zts. III, 405).

Πιθανῶς καὶ ὑπὸ τὸν τύπον τοῦτον «Δυναστή ὁ μικρὸς τὸν μέγαν»

ἐφέρετο κατὰ τοὺς μέσους χρόνους, ὡς δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τοῦ ε' τύπου τῆς βυζαντινῆς παροιμίας.

Ὡς δ' ἐκ τῆς σημερινῆς χρήσεως διδασκόμεθα, καὶ οὐδὲν κωλύει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ τοιαύτη χρῆσις εἶναι παλαιά, μέγαν ἔννοεῖ ἡ παροιμία τὴν ἔγκυον γυναῖκα, μικρὸν δὲ τὸ ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς ἔμβρυον. Λέγεται δ' ἐπὶ τῶν καταβαλλομένων ὑπὸ τῆς ἐγκυμοσύνης γυναικῶν, ἰδίᾳ ἐπὶ νόσων ἢ θανάτων αἰτίαν ἐχόντων τὴν ἐγκυμοσύνην.

Προστιθεμένου δὲ τοῦ δευτέρου κώλου παράγεται ἄλλη παροιμία, διάφορον ἔχουσα ἔννοιαν· ὅτι καὶ ὁ ἀσθενὴς δύναται πολλάκις νὰ βλάβῃ τὸν ἰσχυρόν, διότι καὶ ὁ ἀδύνατος καταπαλαίει ἐνίοτε ῥωμαλέον ἀνταγωνιστὴν διὰ μεταπλασμοῦ. Ταυτόσημος εἶναι ἡ γερμανικὴ παροιμία : Oft kann ein kleiner Feind dem Grossen schädlich sein (Düringsfeld, I ἀρ. 922), καὶ ἄλλαι διδάσκουσαι ὅτι δὲν εἶναι περιφρονητέος ὁ ἀδύνατος ἐχθρὸς (Wander τ. I σ. 970, 114. 125).

Ὁ Ἔρις καὶ ὁ Τιβέρις οἶκον ἔκλεισαν,
καὶ ἐγὼ καὶ ἡ πενθερά μου τὸν ἡμέτερον.

Τὴν παροιμίαν γινώσκομεν ἐκ τριῶν παρὰ τῷ Κρουμβάχερ κωδίκων, ἐξ ἑνὸς ἄθωνικοῦ καὶ ἐκ τοῦ τοῦ Βουλισμαῦ. Διαφόρως δ' ἀναγράφονται ἐν ἑκάστῳ τούτων τὰ αἰνιγματώδη φαινόμενα κύρια ὀνόματα ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ, διὸ καταλέγομεν ὧδε πάσας τὰς παραλλαγὰς :

β'. Ὁ ἔρης καὶ ὁ ἐρημέρις οἶκους ἔκλεισαν, καὶ ἐγὼ — τὸν ἡμέτερον.

γ'. Ἡ ἔρις (ἡέρις) καὶ ὁ κυριέρης οἶκον κλπ. (Kr. MGS. 126, 96).

δ'. Ὁ σηέρις καὶ ὁ σύβερις οἶκον ἔκλεισαν, καὶ ἐγὼ δὲ καὶ ἡ πενθερά μου τὸ ἡ. (Ἄθωνικοῦ κώδ. Ἰβήρων 805, 1).

ε'. Ὁ ἔρις καὶ ὁ ὕβερις οἶκον — πεθερά μου — (Ἄττ. ἡμερ. 365, 17).

Περὶ τῆς παροιμίας ταύτης γράφει ὁ Κρουμβάχερ (Sitzungsber. 1887 σ. 73) : « Ἔρις καὶ Τιβέρις εἶναι προδήλως πεπλασμένα ὀνόματα. Τὸ πρῶτον φαίνεται προελθὸν ἐκ τῆς ὁμοίας καταλήξεως τοῦ δευτέρου, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ πεπλασμένα ζεύγη ὀνομάτων, σχηματιζόμενα συνήθως κατὰ παρήχησιν (ἰσοσύλλαβα ἢ ὁμοιόαρκτα, λ. χ. Πέτρος καὶ Παῦλος) . . . Ἡ παροιμία εἶναι ἀσαφής· πιθανωτέρα

φαίνεται τοιαύτη τις έννοια: Φίλοι και γνώριμοι μᾶς ἔκλεισαν τὸν οἶκόν των (δὲν μᾶς πλησιάζουσι πλέον). ἐγὼ δὲ καὶ οἱ οἰκεῖοί μου (ὧν κορυφή εἶναι ἡ πενθερὰ) τοῖς ἀνταπεδώκαμεν τὰ ἴσα». Ἐν δὲ ταῖς MGS. σ. 212 παρατηρεῖ ὅτι ἄλλην ἐρμηνείαν καλυτέραν δὲν ἐδυνήθη νὰ εὔρη, περὶ δὲ τῆς διαφορᾶς τοῦ ὀνόματος ἦν παρουσιάζουσιν οἱ ἄλλοι δύο τύποι, λέγει ὅτι ὁ διασκευαστὴς ἀντικατέστησεν ἄλλο ὅμοιον ἄγνωστον ἢ σπανιώτερον ὄνομα διὰ τοῦ γνωστοτέρου Τιθέρις.

Τὸν Κρουμβάχερ φαίνεται ὅτι παρεπλάνησε τὸ ῥῆμα, ὅπερ ἐνταῦθα κεῖται εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἐρημῶ. «Κλεισμένο σπίτι» λέγεται ὁ ἐρημωθεὶς οἶκος, ἔνεκα θανάτου τοῦ οἰκοδεσπότη ἢ πτωχεύσεως, κλεισοσπίτης δ' ἐν Ἡπείρῳ καλεῖται ὑπὸ τῆς χήρας συζύγου του καὶ τῶν οἰκεῖων ὁ ἀποθανὼν οἰκοδεσπότης, ὁ διὰ τοῦ θανάτου του ἐρημώσας τὸν οἶκον. Σαφέστατα δὲ καταφαίνεται ἡ σημασία αὕτη τοῦ κλείνω ἐν τῇ ἐπομένῃ παροιμίᾳ καὶ ἐν ταῖς παραλλαγαῖς αὐτῆς:

— Ἀντὶ νὰ κλείσῃ ὁ θεὸς δύο σπίτια, ἐσφάλισε τὸ ἓνα (Γορτυνίας).

— Τὸ τί νὰ κλείσῃ δύο πόρταις, ἔκλεισε μία. (Δημητσάνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασσιμάτη).

— Θέλις ἡ θὸς νὰ κάψῃ δυὸ σπιτ'κά, τσί καψι ἓνα. (Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

— Ὁ θεὸς ἤθελε νὰ χαλάσῃ δυὸ σπίτια καὶ χάλασε τὸ ἓνα. (Βενιζέλος 182, 93).

— Αἱ θεὸς δὲχ' χαλᾷ δυὸ σπίδια. (Μεγίστης. Ὁ ἐν ΚΠ. σύλλογος τ. ΚΒ', 317, 130).

Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ γάμου πονηροῦ ἀνδρὸς μετὰ πονηρᾶς γυναικός. Ἄν ἐνυμφεύοντο αὕτη μὲν ἀγαθὸν ἄνδρα, ἐκεῖνος δ' ἀγαθὴν γυναῖκα, ἡ ἐρήμωσις ἀμφοτέρων τῶν οἴκων ἦτο βεβαία· συνέζευξε λοιπὸν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ὅπως μετριώτερον καταστήσῃ τὸ κακόν, διὰ τῆς ἐρημώσεως ἑνὸς μόνου οἴκου.

Ἄλλὰ τίς ἔκλεισε τὸν οἶκον; Τὰ κύρια ὀνόματα ἀδύνατον νὰ παράσχωσιν ὑγιᾶς νόημα, διότι ἀμφοτέρα εἶναι παρεφθαρμένα, ἀντικαταστήσαντα ἀφηρημένα ὀνόματα. Τὸ πρῶτον τούτων κεῖται σχεδὸν ἀλώβητον ἐν τῷ γ' τύπῳ ἡέρις = ἡ ἔρις, ὑποδεικνύεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ δ' τύπου (ὁ σηέρις) κατὰ τίνα τρόπον ἐγένετο ἡ παραφθορά. Ἐν τοῖς λοιποῖς τύποις μόνον τὸ ἄρθρον μετεβλήθη ἀπὸ θηλυκοῦ εἰς ἀρσενικόν. Ἡ δ' ἔρις δὲν εἶναι λέξις ἄγνωστος εἰς τὴν δημῶδη γλῶσ-

σαν. Ἐν Πόντῳ λέγουσιν : « Ἐριν καὶ ἀντέριν ἔχουν » ἤτοι πεισμα-
τώδη ἔριν (διαφορὰν, φιλονεικίαν) ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους. (Βαλαβά-
νης ἐν Ἀρχ. νεωτ. ἑλλην. Α', γ' σ. 100)· εἶναι δὲ τὸ ἀντέρη (ἡ)
ἐσχηματισμένον ἐκ τοῦ ἔρη, ὡς τὸ ἀντέρως ἐκ τοῦ ἔρωσ. Τὸ δὲ δεύ-
τερον ὄνομα φαίνεται ὅτι παρεφθάρη, διότι ἦτο ἀκατάληπτος ἢ πα-
λαιὰ σημασία αὐτοῦ εἰς τὸν λαόν· ἐκ τοῦ δ' τύπου (σύβερης) καὶ τοῦ
ε' (ὑβερης) συνάγω ὅτι ὑποκρύπτεται ἐν αὐτῷ ἡ ὑβρις.

Τὴν ἐν τῷ β' τύπῳ γραφὴν οἴκουσ ἀναγνωρίζει ὡς ὀρθοτέραν καὶ
ὁ Κρουμβάχερ, ἀπορρίπτει ὅμως αὐτήν, διότι ἐν τοῖς δυσὶν ἄλλοις
κώδιξι φέρεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν ἢ λέξις. Καίτοι ὅμως καὶ ἄλλοι
δύο κώδικες προστίθενται νῦν τὴν γραφὴν οἴκου ἔχοντες, τοῦτο δὲν
πρέπει νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ προκρίνωμεν τὴν κατὰ πληθυ-
τικὸν ἀριθμὸν ἐκφορὰν, διότι, ὡς εἶπομεν, καὶ πάντων τῶν ἄλλων
κωδίκων ἡ ὁμοφωνία ἐναντίον ἐνός, οὐδὲν μαρτυρεῖ, προκειμένου περὶ
κειμένων τῆς δημῶδους.

Ὁ δεύτερος στίχος τῆς παροιμίας ἐπάγεται εἰδικὴν περίπτωσιν,
φέρει τὸ παράδειγμα πρὸς βεβαίωσιν τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ διατυπουμέ-
νου ἀξιώματος. Τὴν παροιμίαν ὑποτίθεται ὅτι λέγει νύμφη, διότι
ταύτην ἐννοεῖ πάντοτε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς διαφερομένην πρὸς τὴν πεν-
θεράν, οὐδέποτε δὲ τὸν γαμβρόν, ὡς ἀποδεικνύουσι πολυπληθεῖς δη-
μῶδεις παροιμίαι. Ὅθεν κυρίως εἰπεῖν τὸ κέντρον τῆς παροιμίας κεί-
ται ἐν τούτῳ τῷ δευτέρῳ στίχῳ, παιγνιωδῶς συμπληροῦντι καθολι-
κώτερόν τι γνωμικόν. Ἄν δὲ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ γνωμικὸν τοῦτο
ἦτο ἀρχαῖον, ἔχον καὶ λέξεις ἀχρήστους ἢ δυσνοήτους, θὰ εὕρωμεν
τὸν λόγον, δι' ὃν ὁ μὲν πρῶτος στίχος ποικιλοτρόπως παρεφθάρη ἐν
τοῖς χειρογράφοις, βεβαίως δὲ καὶ ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ, ἐνῶ ὁ
δεύτερος φέρεται ἐν πᾶσιν ἀμετάλλακτος καὶ ὀρθός. Νομίζω δ' ὅτι τὸ
γνωμικὸν τοῦτο εἶναι ἡ ῥῆσις τῆς Σοφίας Σειράχ κα', 4 : « Κατα-
πληγμὸς καὶ ὑβρις ἐρημώσουσι πλοῦτον, οὕτως οἶκος ὑπερηφάνου
ἐρημωθήσεται ». Ἡ ἐννοια δὲν εἶναι βεβαίως ἀκριβῶς ἡ αὐτή, ἡ δια-
τύπωσις ὅμως εἶναι ὁμοιοτάτη.

Ὅθεν κατὰ ταῦτα ἡ παροιμία πρέπει ν' ἀποκατασταθῇ ὡς ἐξῆς
εἰς τονικὰ ἱαμβεῖα.

Ἡ ἔρις καὶ ἡ ὑβρις οἴκουσ ἔκλεισαν,
καὶ ἐγὼ καὶ ἡ πεθερά μου τὸν ἡμέτερον.

ἦτοι ἢ ἔρις καὶ ἢ ἄδικος βία ἠρήμωσαν οἴκους, τὸ αὐτὸ δ' ἔπαθε καὶ ὁ ἡμέτερος ἔνεκα τῶν ἀδιαλείπτων λογομαχιῶν ἐμοῦ καὶ τῆς πενθερᾶς μου. Θὰ ἐλέγετο δ', ὡς εἰκός, ἐπὶ τῆς ἀσυμφωνίας νύμφης καὶ πενθερᾶς.

Ἴδέ, οὐ ρέει· ἀλλὰ ἔχει τρύπαν.

Οὕτως ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ταυρινικῷ κώδικι φερομένου: «Εἰ δέον ρέη ἀλλὰ ἔχει τρύπαν», μετὰ διαφόρου γραφῆς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ: «Εἰ δὲ οὐ ρέη». — Ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 216) σημειώνει περὶ τῆς παροιμίας ταύτης τὰ ἐξῆς: «Αἱ προσπάθειά μου πρὸς κριτικὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἐρμηνείαν τῆς παροιμίας ταύτης ἀπέβησαν μάταιαι. Τὸ παραδεδομένον κείμενον μετ' ἀποκάθαρσιν τῶν ἀνορθογραφῶν ἔχει: Εἰ δέον, ρέει, ἀλλὰ ἔχει τρύπαν. Τούναντίον δὲ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ἔπρεπε νὰ γραφῆ: Εἰ δὲ οὐ ρέει, ἀλλὰ ἔχει τρύπαν, ὅπερ ὅμως εἶναι τερατῶδες. Προχειροτέρα θὰ ἦτο ἡ ἀνάγνωσις: Ἦδεῖον ρέει, ἀλλὰ ἔχει τρύπαν, καὶ τότε ἡ παροιμία θ' ἀνεφέρετο εἰς ἀκάρπους προσπαθείας (οἶος ὁ Δαναίδων πίθος κτλ.). Περὶ τοῦ τύπου ἠδεῖον πρβλ. Χατζιδάκι *Einleitung* σ. 381. Ὅπως δὲ μηδὲν τοῦλάχιστον τῶν εἰς ἐρμηνείαν συντελούντων παραλίπω, σημειῶ καὶ τὴν πιθανῶς συγγενῆ τὴν ἔννοιαν ἀρχαίαν παροιμίαν παρὰ Ζηνοβίῳ Α', 75: "Ἄλλην μὲν ἐξηντλοῦμεν, ἢ δ' ἐπεισρέει».

Ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις ἀποκαθίσταται δι' ἀπλῆς διορθώσεως τοῦ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἀνορθογράφως φερομένου Εἰ δέ. Οὕτω δ' ἔχομεν ἔννοιαν παραπλησίαν ἐκείνης, ἣν ἀναπτύσσει ὁ Γάλλος ποιητῆς Sully Prudhomme ἐν τῷ ποιηματίῳ του *Le vase brisé*. Διότι ἡ παροιμία ἐλέγετο ἐπὶ ἐκείνων, οὓς διαβιβρώσκει ἐνδόμυχος πόνος, μὴ ἐκδηλούμενος ἐξωτερικῶς.

Ἐν δυσὶν ἀθωνικοῖς κώδιξι (Δοχειαρίου 243 καὶ Καυσοκαλυβίτου 14) εὔρηται ἡ παροιμία κατ' ἄλλον τύπον: «Ἐβραῖοι [Εὐραῖοι· ἐν τῷ Κ.] τὸ ἀγγεῖό σας μὴ ἔχον τρύπα» ὁ διορθωτέον ἴσως: *Ἐκρέει τὸ ἀγγεῖό σας, μὴ ἔχον τρύπα*.

Ἀντίστοιχον σημερινὴν παροιμίαν δὲν εἰξεύρω ἄλλην πλὴν τῆς ἀνεκδότου Κεφαλληνιακῆς: «Ποῦθε ρέει τὸ βουτσί;» (παρὰ Σπ. Παγώνη), λεγομένης ἐπὶ κακῶν, ὧν ἀναζητεῖται ἡ ἄγνωστος αἰτία.

Ἄλλ' αὐτὴ ἡ βυζαντινὴ παροιμία, εὐρηται ἀπαράλλακτος παρὰ Τούρκους καὶ Βουλγάρους. Οἱ μὲν Τοῦρκοι λέγουσιν: «Ἀκμάζ-σα δαμλάρ = ἄν δὲν τρέχη, στάζει. (Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις τ. Γ' σ. 612). οἱ δὲ Βούλγαροι, κατὰ τὴν χειρόγραφον συλλογὴν, ἦν ὀφείλω εἰς τὴν φιλόφρονα προθυμίαν τοῦ κ. Π. Θ. Τσίλεφ: *Ako ne tecé, to se kápe*» ἄν δὲν ρέη, ὅμως στάζει. Πιθανῶς δ' ἀμφοτέροι οἱ λαοὶ οὗτοι παρέλαβον τὴν παροιμίαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων.

*Ἡ γραῖα εἶδε ὄραμαν καὶ οὐκ ἔλεγεν ὡς τὸ εἶδεν,
ἀλλὰ ὡς τὴν ἐσυνήρχετο.*

Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἄρθρου εἶναι ἐν τῷ παρὰ Κρουμβάχερ ταυρινικῷ κώδικι ἀρσενικοῦ γένους. Δύο ὅμως ἄθωνικοὶ κώδικες, ὁ τοῦ Δοχειαρίου καὶ τοῦ Καυσοκαλυβίτου ἔχουσιν «ὡς τὴν», καὶ ἡ ὅλη παροιμία παρουσιάζει διαφορὰς τινάς: «Ἡ γραῖα εἶδεν ὄνειρον καὶ οὐδὲν τὸ εἶπεν ὡς τὸ εἶδεν, ἀλλ' ὡς τὴν ἔδοξεν».

Ὁ Κρουμβάχερ μεταφράζει (MGS. 217, 105): «Ἡ γραῖα εἶδε ἓνα καθ' ὕπνου καὶ δὲν εἶπεν ὅτι τὸν εἶδεν, ἀλλ' ὅτι ὠμίλει μετ' αὐτοῦ». Ἡ ἔννοια ὅμως τῆς παροιμίας μένει οὕτω σκοτεινὴ. Ἄλλως δὲ τὸ συνέρχομαι δὲν ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ὀμιλῶ, οὐδ' ἡ μόνη σημασία αὐτοῦ ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ, εἶναι ὡς νομίζει ὁ Κρουμβάχερ, ἡ τοῦ ἀναλαμβάνω τὰς αἰσθήσεις, ἀνανήφω· ὡς τὴν ἐσυνήρχετο σημαίνει ἐνταῦθα, ὡς τῆς ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν, ὡς ἐνόμιζε καταλληλότερον. Τοῦτο δὲ δεικνύει καὶ ἡ γραφὴ τῶν ἄθωνικῶν κωδίκων «ὡς τὴν ἔδοξεν». Ὅθεν ἐλέγετο πιθανώτατα ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν μὴ λεγόντων πλήρη τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ μεταπλασσόντων τὴν διήγησιν κατὰ τὸ ἴδιον συμφέρον. Συμφωνεῖ δὲ τῇ ἐρμηνείᾳ ταύτῃ καὶ ἡ ἀλληγορικὴ λύσις ἐν τοῖς ἄθωνικοῖς κώδιξι. «Περὶ τοὺς Ἰουδαίους λέγει· ὅτι οἱ προφήται ἐπροεῖπαν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τὸ λέγουσιν ὡς τὸ ἤκουσαν, ἀλλὰ καθὼς τοὺς ἔδοξεν». Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ ταυρινικῷ (Kr. MGS. 111): «Γραῖαν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην λέγει· εἶδε γὰρ ὄραμα τὸ διὰ τῶν προφήτων λαληθέν, καὶ οὐκ ἔλεγεν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς τὸ ἤκουσαν ἀπὸ τῶν προφητῶν, ἀλλὰ ὡς τοὺς ἐσυνήρχετο, οὕτως καὶ ἐλάλουν». Ἐλάλουν δηλ. ὡς τοὺς ἤρ-

χετο εἰς τὸν νοῦν, ὡς ἔκρινον συμφερότερον, διαστρέφοντες τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ὡς ἡ γραῖα διεσκεύαζε τὴν διήγησιν τοῦ ὄνειρου της.

Ἡ παροιμία ἐν τῷ ταυρινικῷ κώδικι εἶναι ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν ἰαμβικῶν τετραποδιῶν.

Ὡς ἐνι ἡ θάλασσα ἀλμυρά, διατὶ οἱ ἰχθύες εἰσὶ γλυκεῖς ;

(Σάθρα Μεσ. Βιβλ. Ε', 560, 18.—Kr. MGS. 127, 112).

Ἄν τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἦτο παροιμία, ἡ ἔννοια θὰ ἦτο σαφής, ὅτι καὶ ἐκ πονηρῶν γονέων γεννῶνται ἀγαθὰ τέκνα. Ἄλλ' εὐλόγως ὁ Κρουμβάχερ καὶ ὁ G. Meyer (Byz. Zts. III, 406) ἐξέφρασαν δισταγμοὺς περὶ τούτου· ὁ πρῶτος μάλιστα παρατήρησεν ὅτι πολλὴν ὁμοιότητα παρουσιάζει πρὸς τὰ ἐν τῷ Φυσιολόγῳ φυσικὰ προβλήματα, καίτοι τοιοῦτο πρόβλημα οὐδαμῶς ἀπαντᾷ ἐν ταῖς πολυαριθμοῖς διασκευαῖς τοῦ Φυσιολόγου.

Ἡ γνώμη αὕτη μοὶ φαίνεται ὀρθή, οὐδὲ νομίζω ἀναγκαῖον ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὸν Φυσιολόγον, πρὸς βεβαίωσιν αὐτῆς. Αἱ πλεῖστα τῶν μετὰ θεολογικῆς ἐρμηνείας συλλογῶν τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν ἐπισυνάπτουσι μετὰ τὰς παροιμίας καὶ ποικίλα ἄλλα ἐρωτήματα φυσικὰ ἢ θεολογικά, ἅτινα κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον ἐπιλύουσιν. Ὁ Κρουμβάχερ ἐν MGS. σ. 115 παραθέτει τοιαῦτα ἐκ τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος τῶν παροιμιῶν καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ 228 παρισινῷ κώδικι τῆς εἰς πεζὸν λόγον ἐρμηνείας τῶν παροιμιῶν, πάντες δ' οἱ ἀθωνικοὶ κώδικες περιέχουσιν ὅμοια προβλήματα καὶ αἰνίγματα, μὴ διακρινόμενα τῶν παροιμιῶν ἄλλως ἢ ἐκ τῆς μετὰ τὸ τέλος αὐτῶν κατατάξεώς των. Ἄλλὰ καὶ τὸ προκείμενον ἐρώτημα κεῖται τελευταῖον ἐν τῇ ἐμμέτρῳ ἐρμηνείᾳ τῶν παροιμιῶν τοῦ 228 παρισινοῦ κώδικος. Ὅθεν οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι εἶναι φυσικὸν πρόβλημα καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς παροιμία.

Ἐπὶ τὸν τύπον παροιμίας φέρεται παρ' Ἰταλοῖς: Dal mar salato nasce il pesce fresco. (Τοσκανικὴ παροιμία παρὰ Duringsfeld I ἀρ. 408). Ἄλλ' ὁ καθ' ἡμᾶς λαὸς ἠσχολήθη μὲν καὶ οὗτος περὶ τὸ φυσικὸν τοῦτο πρόβλημα καὶ ἐξέφρασε πολλάκις τὴν

ἀπορίαν του διὰ τὴν ὑπαρξιν ἀναλάτων ἰχθύων ἐν τῇ ἀλμυρᾷ θαλάσῃ, πάντοτε ὅμως ἐν ἄσμασι δημοτικοῖς καὶ οὐδέποτε ἐν παροιμίαις. Τῶν τοιούτων ἄσμάτων παραθέτω τινὰ ὧδε.

Στέκω καὶ συλλογιάζομαι μὲ συλλογὴ μεγάλη,
πῶς εἶν' ἢ θάλασσ' ἀρμυρὴ κι' ἀνάλατο τὸ ψάρι.

(Κρήτης. Jeannarakī σ. 283 ἄρ. 203.—Φραντζεσκάκη, ἢ Ἀριάδνη σ. 34).

Στέκουμαι, διαλοῖζομαι, διαβάζω συναξάριν,
πῶς εἶν' ἢ θάλασσ' ἀρμυρὴ, ἀνάλατον τὸ ψάριν.

(Κύπρου. Σακελλαρίου Κυπριακὰ τ. Γ' σ. 224, 259).

Στέκω καὶ διαλογίζομαι, ὡσὰν τὸ συναξάρι,
πῶς εἶν' ἢ θάλασσ' ἀρμυριά, κι' ἀνάλατο τὸ ψάρι.

(Ἀνέκδοτον μοιρολόγιον Ἰου παρὰ Κ. Κασσιμάτη).

Μήπως τὸ συναξάρι τῶν δύο τούτων παραλλαγῶν ὑποδεικνύη, ὅτι ἐκ πηγῆς τινος ὁμοίας ταῖς ἡμετέραις συλλογαῖς τῶν βυζαντινῶν παροιμιῶν παρέλαβεν ὁ λαὸς τὸ ἀπόρημα;

Ἄφ' ὄν ἐκαβαλλίκευσε, κῦρ ἦλιε, μὴ τὸν κλαίης.

Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Κρουμβάχερ (MGS. 127, 117) ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης καὶ ἐκ τοῦ παρισινοῦ 228, ὁπόθεν εἶχε προδημοσιευθῆ καὶ ὑπὸ τοῦ Σάθα (Μεσ. Βιβλ. Ε' σ. 563). Προστίθεται νῦν καὶ ἄλλη παραλλαγή ἐκ τοῦ ἀθωνικοῦ κώδικος τοῦ ῥωσικοῦ μοναστηρίου 779 ἄρ. 77: «Ἀπότις ἐκαβαλλίκευσα, κῦρ ἦλιε, μὴ τὸν κλαύσης». Καὶ ἐν ταύτῃ μὲν τὸ ῥῆμα πρέπει νὰ διορθωθῆ εἰς γ' πρόσωπον, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας συνάγεται. Τὸ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις κώδιξιν Ἄφ' ὄν ἢ ἀφ' ὄν, εἶναι ὁ τῆς δημῶδους σύνδεσμος ἀφόντας, φόντας (ἀπὸ ὄταν) = ἀφ' οὗ χρόνου, ἀφ' ὅτου, τὸ ἀπότις τοῦ ἀθωνικοῦ.

Ὁ Κρουμβάχερ περιορίζεται (MGS. 221) εἰς μετάφρασιν τῆς παροιμίας, παραπέμπων διὰ τὴν ἐρμηνείαν εἰς ὅσα λέγει ὁ Κρούσιος (Krumb. ἐν Sitzungsab. 1887 σ. 87). Οὗτος δὲ ὑπολαμβάνων ὅτι πρόκειται περὶ θρήνων τοῦ Ἡλίου, εἰκάζει ὅτι ἀναφέρεται ἡ παροιμία εἰς δημοτικόν τι ἄσμα, ἐν ᾧ θὰ παρίστατο ὁ Ἡλιος συμπάσχων, ἢ τοῦλάχιστον ὅτι ἐκ τοιαύτης τινὸς ἐμπνεύσεως προῆλθεν. Ἀνα-

φέρει δὲ καὶ τὸν ὄρκον εἰς τὸν κῦρ Ἥλιον ἐν τῷ μεσαιωνικῷ ἄσματι τοῦ Ἀρμούρη· ὁ δὲ Κρουμβάχερ ἐπιπροσθέτει (MGS. 221) καὶ ἄλλην μαρτυρίαν χρήσεως τοῦ κῦρ Ἥλιος ἐν τῇ Ῥιμάτῃ κόρης καὶ νέου στ. 29.

Τὸ ἐπίθετον κύριος ἀπεδίδετο εἰς τὸν Ἥλιον καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὡς φαίνεται ἐκ δύο ἐπιγραφῶν τῶν ὑστέρων χρόνων καὶ ἐκ τῶν μαγικῶν παπύρων (βλ. Roscher's Lexikon d. Mythol. τ. II στ. 1760. 1768). Νῦν δὲ τὸ κῦρ Ἥλιε εἶναι σύνηθες ἐν ἐπικλήσεσι τοῦ Ἥλιου καὶ ἐν ἐπιδαιῖς¹ καὶ ἐν παραμυθίαις καὶ δημοτικοῖς ἄσμασιν (βλ. τὴν ἐμὴν πραγματείαν ὁ Ἥλιος σ. 37-38). Ἄλλ' ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος παροιμία δὲν πρόκειται περὶ τοῦ οὐρανίου σώματος ἢ τῆς προσωποποιίας αὐτοῦ, οὐδὲ προσκαλεῖται ὁ Ἥλιος νὰ παύσῃ θρηνῶν τὸν καθαλλάριν. Ἐκ τῆς συχνοτάτης ἐπικλήσεως τοῦ Ἥλιου, ὅπως ἐπίδη γινόμενα κακά, ἢ προσαγόρευσις κῦρ ἤλιε ἀπώλεσε τὴν κυρίαν σημασίαν αὐτῆς, χρησιμεύει δ' ἐν τῷ λόγῳ ὡς ἀπλῆ κλητικὴ τοῦ πρὸς ὃν διαλεγόμεθα. Τοῦτο καταφανὲς γίνεται ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου εἰς τὸν Λέοντα Τζικανδήλην στ. 7 (ἐν Βυζαντ. Χρονικοῖς τ. Γ' σ. 580): «ὅσος γὰρ ἀνήρ, ἤλιε τὴν στρατείαν», ὅπου τὸ ἤλιε κεῖται ἀντὶ τοῦ παροδῖτα. Ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς στίχοις τοῦ Γλυκᾶ 210 σ. 25 Legrand: «ἔχεις, ἤλιε μου, παιδὶν» ἐνῶ ὁ λόγος πρὸς πατέρα.

Ὅθεν οὐδὲν κοινὸν ἔχοντος τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν παροιμίαν, αὕτη σημαίνει τοῦτο μόνον ὅτι ὁ καθαλλικεύσας δὲν εἶναι ἄξιος οἰκτιρισμῶν, ὅτι δηλ. δὲν πρέπει νὰ τὸν εὐσπλαγχνίζωμεθα πλέον, διότι οὐδὲν κακὸν πάσχει· τῶν κακῶν ἀπηλλάγη ἀφ' ὅτου ἐκαθαλλίκευσε.

Τίς δ' ὁ ὑπονοούμενος ἱππεύς, φανερώουσι πλεῖστα ἄλλαι παροιμίαι. Ἡ γνωστοτάτη ἀρχαία παροιμία «Ἄφ' ἵππων ἐπ' ὄνους»

¹ Ὡς λ. χ. ἐν ἀνεκδότῳ Κορινθιακῇ, ἐπαδομένη κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου μετὰ βροχῆν.

Ἥλιε μου, κῦρ Ἥλιε μου,
βάρ' τὰ σημαντήρια σου,
ν' ἀνάψουν τὰ καντήλια σου,
νὰ πυρωθοῦν οἱ ξένοι κλπ.

Ἐν ἄλλοις δὲ δημοτικοῖς ἄσμασιν ὁ ἡλιος λέγεται ἀφέντης.

(Ζηνόβ. 133. Διογεν. 96. Β., 56. Μακάρ. 528. Γρηγ. Κύπρ. Μ. 134. Μακάρ. 528. Ἀποστόλ. 353. App. prov. 38. Πλουτ. Παροιμ. Ἀλεξ. 19 σ. 12 Crusius. Otto 189. 1163), λεγομένη ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν σεμνῶν εἰς τὰ εὐτελεῆ μεταβαινόντων, παρομοιάζει τὴν εὐδαιμονεστέραν τοῦ βίου κατάστασιν. πρὸς ἰππασίαν. Ἡ παροιμία αὕτη φέρεται καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις λαοῖς καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ, ἐκ τῶν πολλῶν δὲ παραλλαγῶν αὐτῆς ἀναφέρω μίαν μόνην τὴν βαρναϊκὴν παρὰ Κράχτογλου 13: «Ἀπὸ καβάλλα πεζός». — Ὅμοια εἶναι καὶ ἡ παροιμία: «ὁ Λυδὸς τὸν ὄνον ἐλαύνει» (Append. prov. 318. Μακάρ. 528. Ἀποστόλ. 1166^α), λεγομένη «ἐπὶ τοῦ παρ' ἀξίαν τι πράττοντος, παρ' ὅσον ἰππικώτατοι οἱ Λυδοί». Σαφέστατα δὲ παρομοιάζει πρὸς ἰππασίαν τὸν πλοῦτον ἢ παρ' Ἀποστολίῳ 1135 δημῶδης παροιμία: «Ὁ ἔχων ἵππου (γρ. ἵππον) χρήματα ταχύτατα ἰππεύει» ἧς νῦν εἶναι γνωσταὶ αἱ ἐξῆς παραλλαγαί: — Ὅποιος ἔχει πολλὰ χρήματα, καλὰ καθαλλικεύει. (Βενιζέλος 211, 495).

— Ὅπῳχει καλὰ χρήματα, καλὰ καθαλλικεύει (Μανάρης 29[ὁ ἔχων]).

— Ὅπῳχει γοργὰ στάμενα, γοργὰ καθαλλικεύει. (Κρομμύδη Διατριβὴ 181 [γ. καὶ καθαλλ'κεύει]. — Τοῦ αὐτοῦ Ἀκολουθία β' τῆς διατρ. 42 [Ὁ ἔχων—γ. καὶ καθαλλ'κεύει]. — Negris 87, 551 [Ὁ ἔχων γ. στ. γοργὸς καὶ ἰπποβάτης]. — Ἀραβαντινὸς 1122 [Ποιὸς ἔχει γ.] — Βενιζέλος 211, 499 [Ὅποιος ἔχει τὰ γ.]). Στάμενα δὲ τὰ χρυσᾶ νομίσματα.

Ἐν ἄλλαις παροιμίαις τοῦ λαοῦ ὁ καθαλλάρις εἶναι εἰκὼν τοῦ πλουσίου, τοῦ δὲ πένητος ὁ πεζός.

— Γιὸν καθαλλάρις δὲν ἱρουτᾶ τὸν περματάμενον. (Πολιχνίτου τῆς Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη). Παροιμία ταυτόσημος τῆ ἐτέρᾳ «ὁ χορτασμένος τοῦ νηστικοῦ δὲν πιστεύει», περὶ ἧς ἐπραγματεύθημεν ἐν Byz. Zts. τ. VII.

— Ὁ καβελλάρις δὲν πιστεύει τοῦ ἀπεζοῦ. (Βρεσθένων Λακεδαίμονος παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου). Ὅμοια τῇ ἀνωτέρῳ.

— Ὅταν εἶσαι καθαλλάρις, ἔβλεπ' ὄγιον περπατεῖ. (Χίου. Κανελλάκης 277, 493), ἣν ὁ ἐκδότης ἐρμηνεύει: «Οἱ εὐποροῦντες καὶ οἱ κατέχοντες ἀξιώματα ὀφείλουσι νὰ μὴ περιφρονῶσι τοὺς ὑποδεεστέρους αὐτῶν».

— Ὅντεν εἶσαι καθαλλάρις, χαιρέτα καὶ τσοῖ πεζούς. (Κρήτης. Παρνασσός ΙϚ', 636, 73).

— Ὅσαν εἶσαι κααλλάρις, χαιρέτα καὶ τὸπ πεζό. (Καρπάθου. Ζωγρ. ἀγ. Α', 363, 424 [τὸν π.]).

Ἄλλὰ καὶ ὁ Πρόδρομος ἀσμενίζει εἰς τοιαύτας εἰκόνας, καὶ συνηθέστατα τὴν ἀντίθεσιν τοῦ πτωχοῦ καὶ τοῦ πένητος καταδεικνύει, τοῦτον μὲν πεζὸν ἐκεῖνον δὲ καθαλλάριον παριστῶν.

Σὺ παρατρέχεις τὴν ὁδὸν πεζὸς μετὰ τζαγγίων,
αὐτὸς δὲ καθαλλάριος διηνεκῶς ὀδεύει
βουτουλωμένας τοῖς ποσὶν φέρων τὰς φτερνιστῆρας.

(Γ', 67 κέ. σ. 54 Legrand. Δ', 67 κέ. σ. 78).

Ἄλλαχοῦ δ' ὁ γέρων πατήρ του τῷ ὑποδεικνύει τὸ παράδειγμα ἀνδρὸς ἐκ μικρῶν ὀρμηθέντος καὶ πλουτήσαντος (Ϛ', 58 κέ. σ. 109 Legrand. Ε', 3 κέ. σ. 101).

Βλέπεις τὸν δεῖνα, τέκνον μου; Πεζὸς ἐπεριπάτει,
καὶ τώρα, βλέπεις, γέγονεν χρυσοφτερνιστηρᾶτος,
ἀλογοτριπλοντέλιнос καὶ παχυμουλαρᾶτος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατεδείχθη, νομίζω, ὅτι ἡ βυζαντινὴ παροιμία ἐλέγετο ἐπὶ τῶν ἀτόπως οἰκτιρόντων τὴν τύχην ἀνδρῶν πλουτησάντων ἢ καταλαβόντων ὑψηλὰ ἀξιώματα. Διότι ἡ τύχη τούτων ἐξ ὅτου ἐπλούτησαν ἢ ἀνυψώθησαν εἶναι ἐπίφθονος, ἂν δ' ὑπέμειναν ἄλλοτε συμφορὰς ἢ καὶ νῦν ἐπισκοτίζουσι τὸν βίον των παροδικαὶ θλίψεις, ὁ παρὼν ὄλβος συγκαλύπτει τὰ πάντα καὶ φέρει ταχεῖαν λήθην τῶν δεινῶν.

Ὅμοία εἶναι ἡ σημερινὴ παροιμία :

— Μὴν τονε κλαῖς τὸν ἀητό, ὀποῦ πετᾶ 'ς τὰ νέφη (Νεοελλ. ἀνάλ. 307).

καὶ αἱ ἐπόμεναι, αἵτινες καὶ δι' εἰκόνων παραπλησίων τῇ τῆς βυζαντινῆς ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν ιδέαν.

— Μὴ λυπᾶσαι τὸν καθαλλάρι γιατί κρέμουνται τὰ πόδια του. (Κρομμύδη, Ἀκολουθία β' τῆς διατριβῆς 32 [Μὴ λυπῆσαι τὸν καθαλλάριν, ὅτι κρ.] — Negris 79, 499 [Μὴ λυπῆσαι τὸν ἰππέα ὅτι κρ.] — Βενιζέλος 161, 159 [κρέμουνται τὰ ποδάρια του]).

— Βλαστήμα τὸν καθαλλάρι, ποῦ κρέμονται τὰ πόδια του! (Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Ἡλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα).

— Φοβέρισ' τὸν καβαλλάρι, ποῦ κρεμῶνται τὰ πόδια του! (Παπαζαφειρόπουλος 306, 1100).

— Μὴ βλέπης τὸν καβαλλάριν, ὅπου κάθεται καὶ ταράζει τὰ ποδάρια. (Μανάρης 26). Μὴ ἐκλαμβάνης δηλ. ὡς ἀγωνίαν ἀπαγχονιζομένου τὰς κινήσεις τοῦ κατέχοντος ἐν συγκρίσει πρὸς σὲ θέσιν ὑπέροχον· μὴ νομίζης κινδυνεύοντα τὸν ἐξασφαλισθέντα ἀπὸ παντὸς κινδύνου.

«Πῶς ὀρχεῖται ὁ γαείδαρος;» — «Ὡς θεωρεῖ τὸν κύριόν του».

Ἡ παροιμία εἶναι ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ δύο τροχαϊκῶν διμέτρων καταληκτικῶν, διότι τὸ μὲν γ. πρέπει ν' ἀναγνώσωμεν τρισύλλαβον, ὡς προφέρεται σήμερον, δισύλλαβον δὲ τὸ θεωρεῖ. Εἶναι δέ, ὡς νομίζω, καὶ διαλογικῶς διατετυπωμένη, περιέχουσα ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν.

Ὁ Κρουμβάχερ (MGS. σ. 221 ἄρ. 118) ὑπολαμβάνων τὸν σύνδεσμον ὡς χρονικὸν καὶ διὰ τοῦ ὅταν μεταφράζων, ἐπάγεται ταῦτα περὶ τῆς παροιμίας. «Διὰ τοῦ ὀρχεῖσθαι ἐννοεῖται ἡ προθυμία τοῦ γαδάρου πρὸς ἐργασίαν. Ὅθεν ἀναφέρεται πιθανῶς ἡ παροιμία εἰς ὀκνηρούς, οἵτινες προσποιῶνται ἐπιμέλειαν, ὡσάκις παρίσταται καὶ ἄλλος, μάλιστα οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν».

Τὸ ὀρχοῦμαι ὅμως ἐνταῦθα ἔχει κυριολεκτικῶς τὴν σημασίαν ἣν τὸ χοροπηδᾶ ἐν τῇ δημῶδει, λεγόμενον ἐπὶ τῶν ἀτάκτων κινήσεων τοῦ ὄνου ἢ τοῦ ἵππου. Ἐννοεῖ δ' ἡ παροιμία ὅτι κατὰ τὸν ἀναβάτην κανονίζει τὰς κινήσεις τοῦ ὄνου, καὶ ἂν ἐκεῖνος τύχη ὦν ἄπειρος καὶ ἀνίκανος νὰ τὸν χαλιναγωγήσῃ, ὁ γάδαρος ἀδεῶς λακτίζει καὶ πηδᾶ.

Ὁμοιοτάτη τῇ προκειμένη εἶναι καὶ ἄλλη βυζαντινὴ παροιμία ἐν τοῖς ἀθωνικοῖς κώδιξι Δοχειαρίου 243 καὶ Καυσοκαλυβίτου 14: «Πῶς ὑπάγει τὸ φαρίν σου; — Ὡς θεωρεῖ τὸν καβαλλάριν». Ἀμφότεροι οἱ κώδικες ἔχουσι θεωρεῖς (θορίς), ἀλλ' ἐκ τῆς ἐρμηνείας φαίνεται ὅτι προσήκει τὸ τρίτον πρόσωπον. Εἶναι δ' ἡ ἐρμηνεία ὀρθή, καὶ ὅπερ σπανιώτατον ἀπλῆ: «Καθὼς βλέπει (ἐβλέπει Κ.) ὁ ὑποτακτικὸς τὸν κύριον, οὕτω πολιτεύεται καὶ ἐκεῖνος». — Ὁμοίως καὶ ὁ τὴν θεολογικὴν ἐρμηνείαν γράψας ἐν τοῖς παρὰ Κρουμβάχερ δυσὶ κώδιξι

(MGS. σ. 112) ὀρθῶς ἀντελήφθη τὴν ἔννοιαν τῆς παροιμίας : «Τὸ ἄλογον ἡμῶν σῶμα καὶ τὸν αὐτοῦ κυριεύοντα νοῦν ὁ λόγος οὗτος ἀρι-
δῆλως παρίστησι. Καθάπερ γὰρ ἡ ἄτακτος τοῦ ὑποζυγίου ὄρμη κατὰ
τοσοῦτον εἴωθε κροαίνειν καὶ ἄλλεσθαι, καθόσον ὁ ἐπιβάτης αὐτοῦ
τὰς ἡνίας ἐνδίδωσιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν καὶ αὐτοῦ δὴ
τοῦ νοῦς διανοεῖσθαι σε ἄξιον». Ὅθεν καὶ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν λόγος
γίνεται ἐν τῇ παροιμίᾳ περὶ ὑποζυγίου χοροπηδῶντος, ἂν ὁ ἀναβά-
της εἶναι ἀδέξιος.

Κατὰ ταῦτα ἀμφότεραι αἱ βυζαντιναὶ αὗται παροιμίαι εἶναι συγ-
γενεῖς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρχαίας : «οἷα περ ἡ δέσποινα τοῖα χῆ κύων»
(Διογ. Βι. 251) καὶ τῶν πολυπληθῶν ὁμοίων ταύτῃ νεοελληνικῶν
καὶ ξένων. Προσέτι δὲ καὶ τῆς παρὰ Πλανούδη 221 : «Τοσαῦτα
παίει ὁ δοῦλος, ὅσα βούλεται ὁ δεσπότης»· ὅπου ἀντὶ τοῦ παίει ἢ
πτύει τῶν κωδίκων, καὶ τῆς διορθώσεως τοῦ Κρουμβάχερ εἰς πταίει
καὶ τοῦ Timoschenk εἰς ποιεῖ, γράφω παίζει, ὀδηγούμενος ὑπὸ
πολλῶν νεοελληνικῶν παροιμιῶν· ἀλλὰ περὶ τῆς παροιμίας ταύτης
θὰ διαλάβω ἀλλαχοῦ πλατύτερον.

Ν. Γ. Πολίτης.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ εἰς σ. 94—97. Μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν ἀνω-
τέρω ἤκουσα τὴν ἐπομένην γορτυνιακὴν παραλλαγὴν τῆς βυζαντινῆς
παροιμίας, ἐνισχύουσιν τὴν ὑπ' ἐμοῦ προτεινομένην ἐρμηνείαν : «Τῆς
χήρας καὶ τῆς ὀρφανῆς ὅσο τῆς λένε κλαίει». Ἦτοι ἡ χήρα καὶ ἡ
ὀρφανὴ ἔχουσιν ἔτοιμα τὰ δάκρυα καὶ εἰς τὸν ἐλάχιστον λόγον, τὸν
ὑπενθυμίζοντα αὐτὰς τὴν δυστυχίαν των· εἰς δὲ τὰ πένθη τῶν ἄλλων
εἶναι αἱ μάλιστα εὐεπίφοροι εἰς θρήνους, τὰς οικείας ἐνθυμούμεναι
συμφοράς, «Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἐκάστη»,
κατὰ τὸ ὀμηρικὸν ἔπος.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ:

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΔΡΟΝ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΩΔΙΚΩΝ

Διελθὼν τὸ θέρος τοῦ 1897 ἐν Ἄνδρῳ, ἐπεσκέφθην ἀρχομένου τοῦ Σεπτεμβρίου ἐπὶ τετραήμερον (3—6) τὴν ἐν τῷ δήμῳ Γαυρίου κειμένην μονὴν Ἀγίας. Ἐτυχον δ' ἐν αὐτῇ φιλοφρονησάτης δεξιώσεως μετὰ τῆς οἰκογενείας μου καὶ τῶν συνοδευόντων με κ. κ. Ἀλεξάνδρου Πασχάλη, διδάκτορος τῆς ἰατρικῆς, καὶ Ἰωάννου Βογιατζίδου, τότε μὲν τελειοφοίτου, νῦν δὲ διδάκτορος τῆς φιλολογίας. Ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ δεξιώσει ἐκφράζω τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας εἰς τε τὸν καθηγούμενον κ. Μεθόδιον τὸν Ψωμᾶν, τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον καὶ τοὺς λοιποὺς πατέρας τῆς μονῆς.

Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τῆς ἐμῆς ἐν τῇ μονῇ διατριβῆς ἡσχολήθην περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ καταλόγου τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς κωδικῶν, ὃν δημοσιεύω ἐνταῦθα, τυχὼν τῆς φιλοπόνου καὶ νοήμονος συνεργασίας τῶν κυρίων Πασχάλη καὶ Βογιατζίδου, εἰς οὓς ὀφείλεται εἰλικρινὴς ἔπαινος ὡς μεγάλως συντελέσαντας εἰς τὴν ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου ὅπερ προεθέμην.

Ὁ ἐνταῦθα δημοσιευόμενος κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς μονῆς Ἀγίας δὲν εἶνε ὁ πρῶτος. Ἦδη πρὸ ἐμοῦ ὁ μακαρίτης πρῶην Σταυρουπόλεως Κωνστάντιος ὁ Πληζιώτης, μονάζων ἐν τῇ εἰρημένῃ μονῇ, ἐφιλοπόνησε κατάλογον τῶν χειρογράφων, ἐκδοθέντα ἐν τῇ περὶ Ἄνδρου καὶ Κέῳ ἀξιολόγῳ μονογραφίᾳ τοῦ κ. Ἀντωνίου Μηλιαράκη (σ. 161—181). Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ κατάλογος ἐκεῖνος ἦτο ἀνεπαρκὴς, μὴ ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπιστήμης. Ἡ σπανιωτάτη μνεία τοῦ αἰῶνος καθ' ὃν ἐγράφησαν οἱ κώδικες, ἢ ἔλλειψις πάσης δηλώσεως τοῦ σχήματος, τοῦ ὄγκου καὶ τῶν δια-

στάσεων αὐτοῦ, ἢ ἀτελῆς ἀναγραφὴ τῆς ἐν ἐκάστῳ κώδικι περιεχομένης ὕλης, ἢ ἀνακριβῆς ἀντιγραφὴ τῶν τυχόν ἀνακοινουμένων σημειώσεων ἐκ τῶν κωδίκων καὶ ἄλλα τοιαῦτα πλημμελήματα καθίστανον ἀναγκαίαν τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀνάληψιν τοῦ ἔργου.

Εὐρυν δ' ἐγὼ τοὺς κώδικας τῆς μονῆς ἐν εὐπρεπεῖ καὶ ἀσφαλεῖ φυλασσομένους χώρῳ, καὶ ἐτήρησα ἐν τῇ ἐμῇ ἀναγραφῇ τὴν τάξιν καθ' ἣν ἔνεκεν ἐλλείψεως ἐπαρκεστέρου χώρου ἀπέκειντο τὰ χειρόγραφα. Διὰ τοῦτο δὲ ἠναγκάσθην νὰ δηλώσω ἕκαστον αὐτῶν διὰ νέου ἰδίου ἀριθμοῦ, ἀναγραφέντος ἐπὶ δελτίου ἐπικολληθέντος εἰς τὴν ῥάχιν τῶν κωδίκων. Διακρίνονται δ' οἱ ἐμοὶ ἀριθμοὶ τῶν πρότερον ἐπικολληθέντων ὑπὸ τοῦ Πληζιώτου διὰ κεφαλαίου Λ προταχθέντος τῶν ἐμῶν ἀριθμῶν, εἰς οὓς ἀνταποκρίνονται οἱ ἐν τῷ ἀνά χειρας καταλόγῳ. Πλὴν δὲ τῶν τοῦ Πληζιώτου δελτίων ἐν τοῖς πλείστοις τῶν κωδίκων ὑπῆρχον ἐπικεκολλημένα καὶ ἄλλα δελτία μετ' ἄλλων παλαιότερων ἀριθμῶν, προερχομένων ἐξ ἀρχαιοτέρας ἴσως ἀναγραφῆς, ἄγνωστον ὑπὸ τίνος καὶ πότε γενομένης. Τὴν δὲ σχέσιν τῶν ἐμῶν ἀριθμῶν πρὸς τε τοὺς τοῦ Πληζιώτου καὶ τοὺς παλαιότερους ἀνέγραψα μὲν ἐν τέλει τῆς ἀναγραφῆς ἐκάστου κώδικος, δεικνύει δὲ καὶ ὁ ἐν τέλει τοῦ ὅλου καταλόγου συγκριτικὸς πίναξ. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι ἐκ μὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Πληζιώτου ἀναγραφέντων δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς οἱ παρ' αὐτῷ ἀριθμοὶ 3, 4, 5, 6, 40, 78, 79 καὶ 86, ἐκ δὲ τῶν παρ' ἐμοῦ ἀναγεγραμμένων ἦσαν εἰς ἐκεῖνον ἄγνωστοι οἱ ἐμοὶ ἀριθμοὶ 20, 21, 24, 30, 33, 36, 52, 55, 73, 79, 84, 90, 102 καὶ 104. Ἀλλὰ σημειωτέον, ὅτι ἐπειδὴ ἐν μὲν τῷ παρὰ Μηλιαράκη ἐκδεδομένῳ καταλόγῳ τοῦ Πληζιώτου περιλαμβάνονται ἀριθμοὶ μόνον 87, ἀντιπροσωπεύοντες κώδικας ἐν ὄλῳ 91, ἅτε ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν 85 συμπεριλαμβανομένων πέντε κωδίκων, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ δελτίον τοῦ Πληζιώτου φέρον ἀριθμὸν 89, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Πληζιώτης μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ καταλόγου αὐτοῦ ἐξηκολούθει προσθέτων ἀριθμοὺς, ὑφ' οὓς ἔμελλον πιθανῶς νὰ συμπεριληφθῶσι καὶ οἱ λοιποὶ, ἔκτοτε εὑρεθέντες ἢ προστεθέντες, κώδικες τῆς μονῆς. Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο ἐκώλυσε ἐπελθὼν ὁ θάνατος τοῦ φιλοπόνου ἐπισκόπου. Τί δ' ἀπέγειναν οἱ κώδικες οἱ ἀναγεγραμμένοι μὲν παρὰ Πληζιώτη, λείποντες δὲ νῦν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς, δὲν ἠδυνήθην νὰ μάθω.

Πλὴν δὲ τῶν κωδίκων τούτων δέον νάναγραφῇ ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν Ἀγίας ἀνῆκέ ποτε καὶ τὸ χειρόγραφον τὸ περιέχον δημῶδη παράφρασιν τοῦ περὶ Ἀκρίτου ἔπους εἰς δέκα βιβλία, ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντωνίου Μηλιαράκη¹, ὅστις καὶ ἐδώρησε τὸν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Πληζιώτου τῷ 1878 εὑρεθέντα ἐκεῖνον κώδικα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην, ἐν ἣ νῦν ἀπόκειται ὑπ' ἀρ. 1074².

Κέκτηται δὲ νῦν ἡ μονὴ Ἀγίας πλὴν τῶν ἐν τῷδε τῷ καταλόγῳ ἀναγραφομένων χειρογράφων καὶ δώδεκα πατριαρχικὰ σιγίλλια ἐπὶ περγαμηνῆς α-γ') **Μελετίου Ἀλεξανδρείας** τοῦ ἔτους 1597, δ') **Ραφαὴλ Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1604, ε') **Τιμοθέου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1612, ς') **Παρθενίου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1640, ζ') **Διονυδίου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1662, η') **Ἱερεμίου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1717, θ') **Παῖσιου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1730, ι') **Νεοφύτου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1793, ια') **Γρηγορίου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1798 καὶ ιβ') **Νεοφύτου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ἔτους 1800. Σώζονται δ' ἅπαντα ταῦτα τὰ ἐπὶ περγαμηνῆς σιγίλλια ἐν ἀρίστη καταστάσει μετ' ἄλωβήτων τῶν πατριαρχικῶν σφραγίδων καὶ τῶν κυανῶν μεταξωτῶν νημάτων δι' ὧν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς περγαμηνῆς.

Κατέχει δ' ἡ μονὴ καὶ φάκελον ὁμολόγων, πωλητηρίων, ὑποσχετικῶν, ἐξοφλητικῶν καὶ λοιπῶν ἰδιογράφων τῆς τρίτης δεκάδος τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, ἐν ὅλῳ δέκα καὶ ἑπτὰ, ἅτινα μικρὰν ἔχουσιν ἀξίαν.

Ἐν τέλει δὲ προσθέτω, ὅτι ἐν μὲν αὐτῷ τῷ καταλόγῳ συνεκδίδω τινὰ μικρὰ ἀνέκδοτα ἐκ κωδίκων τῆς μονῆς, εἰς αὐτὸν δὲ προσήρτησα ἐπίμετρον ἐν ᾧ ἐκδίδονται τὰ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 74 κώδικι τῆς μονῆς περιλαμβανόμενα τέσσαρα ἄξια λόγου ἔγγραφα περὶ τῆς μητροπόλεως Σοφίας κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα μεσοῦντα.

¹ Βασίλειος Διγενῆς Ἀκρίτας ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς 10^{ης} ἑκατονταετηρίδος κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον ὑπὸ **Ἀντ. Μηλιαράκη**. Ἐν Ἀθήναις. 1881.

² **Ἰωάννου καὶ Ἀλκιβιάδου Σακκελίωνος** Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις. 1891 σ. 191.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

1. Χαρτ. 0,21×0,16. Αἰῶνος XVII (φ. 394).

Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ὁμιλίαι.

α' (φ. 5 α). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Γερμανοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως** Ὁμιλία τῆ Κυριακῆ τοῦ Θωμᾶ. Εὐλόγησον πάτερ». Ἔρχ. Ἐπὶ τῆ λαμπροφύρῳ Κυριακῆ.—β' (φ. 12 β). «Τοῦ αὐτοῦ Κυριακῆ τῶν μυροφόρων.» Ἔρχ. Καὶ ἡ παροῦσα Κυριακῆ.—γ' (φ. 19 α). «Τῆ Κυριακῆ τοῦ Παραλύτου.» Ἔρχ. Πολλῶν καὶ μεγάλων.—δ' (φ. 26 β). «Τῆ Κυριακῆ τῆς Σαμαρείτιδος.» Ἔρχ. Καὶ σήμερον ἡμῖν.—ε' (φ. 37 β). «Τῆ Κυριακῆ τοῦ τυφλοῦ.» Ἔρχ. Τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτηρὸς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διαλεγομένου τοῖς Ἰουδαίοις.—ς' (φ. 45 α). «Τῆ Κυριακῆ τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ.» Ἔρχ. Μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεως.—ζ' (φ. 51 β). «Τῆ Κυριακῆ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς.» Ἔρχ. Τῆ ἐσχάτη ἡμέρᾳ τῆς μεγάλης τῆς ἑορτῆς.—η' (φ. 62 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Ὁμιλία εἰς τὴν περικοπὴν τοῦ εὐαγγελίου τῆ Κυριακῆ α" τῶν ἁγίων Πάντων.» Ἔρχ. Εἶπεν ὁ Κύριος Πᾶς ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἡμῖν.—θ' (φ. 68 β). «Κυριακὴ β" Ματθαίου.» Ἔρχ. Ἐπειδὴ τῆς θείας καὶ πρώτης.—ι' (φ. 74 α). «Κυριακὴ γ" περὶ φιλαργυρίας: Ματθαίου.» Ἔρχ. Τῆς φιλαργυρίας, οὐδὲν ἐστι χαλεπώτερον καὶ τῆς φιλοχρηματίας.—ια' (φ. 80 β). «Κυριακὴ δ" περὶ πίστεως καὶ ὅτι διὰ πίστεως κατορθοῦται πᾶν ἄγαθόν. Εὐλόγησον πάτερ.» Ἔρχ. Οὐδὲν ἐστι τῆς ἀδιστακτοῦ καθαρᾶς πίστεως ἰσχυρότερον.—ιβ' (φ. 89 α). «Τῆ Κυριακῆ ε" : Ματθαίου.» Ἔρχ. Πηγὴ πνευματικῆ καὶ σωτηρίου.—ιγ' (φ. 96 α). «Τῆ Κυριακῆ ς" : Ματθαίου.» Ἔρχ. Οἱ τῶν μελισσῶν τὸ φιλόπονον.—ιδ' (φ. 105 α). «Κυριακὴ ζ" Ματθαίου.» Ἔρχ. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγοντι τῷ Ἰησοῦ.—ιε' (φ. 110 β). «Κυριακὴ η" Ματθαίου:» Ἔρχ. Ὁ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας φροντίζων.—ισ' (φ. 116 β). «Κυριακὴ θ" Ματθαίου.» Ἔρχ. Καὶ οἱ τοῦς ἑαυτῶν φίλους σωματικῶς διατρέφειν βουλόμενοι.—ιζ' (φ. 125 β). «Κυριακὴ ι" Ματθαίου:» Ἔρχ. Ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ψυχικῆς σωτηρίας.—ιη' (φ. 133 β). «Κυριακὴ ια" Ματθαίου:» Ἔρχ. Ποτὲ μὲν φανερώς διαλέγεται.—ιθ' (φ. 133 β). «Κυριακὴ ιβ" Ματθαίου.»

"Αρχ. Οὐδὲν οὕτως οἶδε θολοῦν ἀγαπητοὶ καὶ σκοτί-
 ζειν ἀνθρωπίνην διάνοιαν.—κ' (φ. 147 α). «Κυριακὴ ιγ' :
 Ματθαίου :» "Αρχ. Τὴν ἐκ τῆς διδασκαλίας ὠφέλειαν
 τοῖς ἀνθρώποις περιποιούμενος ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ
 θεός. Τέλ. κατατρυφήσωμεν τοῦ πόματος οὗ γένοιτο
 πάντα ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν
 ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.—κα' (φ.
 152 α). «Κυριακὴ ιδ' : Ματθαίου :» "Αρχ. Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν
 παραβολὴν ταύτην.—κβ' (φ. 158 β). «Κυριακὴ ιε' Ματθαίου.»
 "Αρχ. Οἱ τοὺς ἀγροὺς τῶν ἀνθρώπων φυλάσσοντες γεωρ-
 γοί.—κγ' (φ. 159 β). «Κυριακὴ ις' Ματθαίου :—» "Αρχ. Τὴν ἐκ
 τῆς διδασκαλίας ὠφέλειαν τοῖς ἀνθρώποις περιποιού-
 μενος ὁ Κύριος ἡμῶν. Τέλ. Καὶ τῆς ἀφράστου αὐτοῦ
 καὶ μακαρίας αὐτοῦ καταξιώσῃ χαρᾶς καὶ τῶν οὐ-
 ρανίων ἀγαθῶν ἀπολαύσεως ἧς καὶ τύχοιμεν πάντες
 ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κρά-
 τος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.—κδ' (φ. 165 β).
 «Κυριακὴ ιζ' Ματθαίου.» "Αρχ. Μέγα ἀγαθὸν εὐχῆ.—κε'. (φ.
 172 α). «Κυριακὴ α' τοῦ Λουκᾶ :—» "Αρχ. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
 ἐστὼς ὁ Ἰησοῦς.—κς' (φ. 177 β). Κυριακὴ β' τοῦ Λουκᾶ.»
 "Αρχ. Πασῶν τῶν ἀρετῶν ἀνωτέρα ἐστὶν ἡ ἀγάπη.—κζ'
 (φ. 182 β). «Κυριακὴ γ' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ. Τὸ τῆς Ἀναστά-
 σεως μέγα μυστήριον.—κη' (φ. 188 β). «Κυριακὴ δ' τοῦ
 Λουκᾶ.» "Αρχ. Ὡς περ παράδεισος ἄλλος.—κθ' (φ. 198 β).
 «Κυριακὴ ε' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ. Ἀγαθὰ μὲν πάντα τὰ λόγια.
 —λ' (φ. 209 α). «Κυριακὴ ς' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ. Ὡς περ τὰ σώ-
 ματα ἡμῶν.—λα' (φ. 217 α). «Κυριακὴ ζ' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ.
 Καὶ μεγάλη πολλακὶς ἀνάγκη.—λβ' (φ. 223 α). «Κυριακὴ
 η' τοῦ Λουκᾶ : Κατὰ ὑπερηφάνων.» "Αρχ. Μέγα πρὸς ἀρετὴν
 ἐγκώμιον.—λγ' (φ. 231 α). «Κυριακὴ θ' τοῦ Λουκᾶ : περὶ πλεονε-
 ξίας :—» "Αρχ. Ἡ πλεονεξία μέγα τοῖς ἀνθρώποις μυσ-
 τήριον.—λδ' (φ. 238 β). «Κυριακὴ ι' Λουκᾶ : περὶ τοῦ διδάσκειν
 διὰ παντός :—» "Αρχ. Ὁ κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς διεξάγει.
 —λε' (φ. 245 β). Κυριακὴ ια' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ. Ὁ μακάριος
 καὶ εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς.—λς' (φ. 253 β). «Κυριακὴ
 ιβ' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ. Πολλοὺς καὶ διαφοροὺς τρόπους.
 —λζ' (φ. 261 α). «Κυριακὴ ιγ' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ. Ὡς περ ἐξ
 ἀδδηφαγίας γίνεται φλεγμονή.—λη' (φ. 268 β). «Κυριακὴ
 ιδ' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ. Ἡ λῆξις δικαιοσύνης.—λθ' (φ. 275 α).
 «Κυριακὴ ιε' τοῦ Λουκᾶ.» "Αρχ. Πᾶσα μὲν ἀδικία.—μ' (φ.
 283 β). «Κυριακὴ τῶν προπατόρων.» "Αρχ. Οἱ μὲν παλαιοὶ

ἐκεῖνοι καὶ θεῖοι ἄνδρες.—μα' (φ. 291 α). «Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.» Ἄρχ. Ὁ θεῖος ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος.—μβ' (φ. 300 β). «Κυριακὴ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν.» Ἄρχ. Ἀναχωρησάντων τῶν μάγων.—μγ' (φ. 307 α). «Κυριακὴ πρὸ τῶν Φώτων.» (Ἡ ἐπιγραφὴ ἐγράφη χειρὶ νεωτέρᾳ ἐν τῷ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου ἀφεθέντι χώρῳ, ὃν ἐξ ἀνεπιστάσις ἀφῆκε κενὸν ὁ τὰς λοιπὰς ἐπιγραφὰς γράψας ἐρυθρογράφος). Ἄρχ. Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.—μδ' (φ. 312 α). «Εἰς τὴν σωτήριον βάπτισιν: Εὐλόγησον πάτερ.» Ἄρχ. Ἡ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλανθρώπου Θεοῦ.—με' (φ. 320 β). «Κυριακὴ μετὰ τὰ Φῶτα.» Ἄρχ. Εἰ καὶ ἡ ἑορτὴ παρῆλθεν ἡμᾶς.—μς' (φ. 328 β). «Μηνὶ Σεπτευρίῳ εἰς τὴν πρώτην Λόγος εἰς τὴν περικοπὴν τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου τῆς ἡμέρας.» Ἄρχ. Ὡς περ οἱ ἐν τοῖς πλοίοις ὑπνοῦντες.—μζ' (φ. 332 β). «Μηνὶ Σεπτευρίῳ η' Εἰς τὸ γενέσιον τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας: Λόγος εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου.» Ἄρχ. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἀναστάσα Μαριάμ.—μη' (φ. 339 β). «Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως:—» Ἄρχ. Εἶπεν ὁ Κύριος οὐδεὶς ἀναθέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν.—μθ' (φ. 346 α). «Σεπτευρίῳ ιδ' Λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ: Εὐλόγησον πάτερ:—» Ἄρχ. Ἐπειδὴ τῆς πρώτης καὶ θείας καὶ μακαρίας ζωῆς ἀπερράγημεν.—ν' (φ. 353 α). «Νοεμβρίῳ ιγ' τοῦ θείου Χρυσοστόμου: Λόγος εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου τὸ λεγόμενον εἰς ἱεράρχας:—» Ἄρχ. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα.—να' (φ. 360 β). «Φεβρουαρίῳ βη' Εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: Λόγος εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς ἡμέρας.» Ἄρχ. Πᾶσα ἑορτὴ καὶ πανηγυρίς δεσποτικὴ.—νβ' (φ. 366 α). «Μαρτίῳ κε': ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου: Λόγος εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν:—» Ἄρχ. Τὴν λαμπρὰν ἡμέραν καὶ φαῖδρὰν ἑορτῆν.—νγ' (φ. 370 α). «Αὐγούστου ς': Λόγος εἰς τὴν φρικτὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ:—» Ἄρχ. Πᾶσαι μὲν αἱ δεσποτικαὶ ἑορταί.—νδ' (φ. 379 α). «Τῷ αὐτῷ μηνὶ ιε' Ὁμιλία εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου:—» Ἄρχ. Πολλὰ καὶ διάφοροι πανηγύρεις.—νε' (φ. 386 α). «Αὐγούστῳ κθ' Λόγος εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ ἀγίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου:—» Ἄρχ. Δεινὸν ὄντως ἐστὶν ἀγαπητοί. Προτάσσεται ἐν φ. 2 α «Πίναξ ἄριστος τῆς παρουσίας πυκτίδος.» Ἐν φ. 394 β. Ἐτελειώθη διὰ χειρὸς Μιχαήλ Ἀνδρίτσου

καὶ νοταρίου τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἀθηνῶν ἐν ἔτει αχιω' Ἰανουαρίῳ ιθ'': — Ἔπονται ἐρυθροῖς γράμμασιν· Οἱ ἀναγινώσκοντες εὔχεσθε καὶ σύγγνωτέ μοι. Ἐν φ. 1 α χειρὶ νεωτέρᾳ ἀνορθόγραφον σημείωμα τοῦ ὀσιωτάτου ἐν μοναχοῖς παπᾶ Μητροφάνους. Ἐν δὲ φ. 1 β ἀνορθόγραφον σημείωμα, καθ' ὃ τὸ βιβλίον εἶνε τὶς ἀγίας καὶ ζωδῶχου Πιγίς ἐν τί Ἄνδρο.

Ἴδε καὶ ἀριθμὸν 47 τοῦ ἀνά χειρας καταλόγου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 10 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 163). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 22.

2. Χαρτ. 0,217×0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 70).

1 (φ. 1 α). Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Λειτουργία.

Ἐν φ. 67 α οἱ ἐξῆς στίχοι γεγραμμένοι καταλογάδην·

Τῷ ἐμπόνος γραψαντι το κεκτιμένω
τω δαναγινώσκωτι μετ ευλαβεῖας
τους τρεῖς τοῦτους φοιλατε τριας ἀγίας
Δομέτιος Φομόναχος 1702.

2 (φ. 67 β). «Ἀκάθιστος».

Ἐν τῷ ἐν ἀρχῇ παραφύλλῳ τῷ συνεσταχωμένῳ τῷ δέρματι τοῦ περικαλύμματος ὄνομα κτήτορος τοῦ κώδικος Διονυσίου ἱερομονάχου 1834. Λεῖπει παρὰ Πληζιώτη. Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 48.

3. Χαρτ. 0,198×0,149. Αἰῶνος XVII (φ. 104).

Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου Κατηχήσεις ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

Ἐν φ. 103 β· Ἡ παροῦσα κατήχησις ὑπάρχει κάμοῦ Αὐξεντίου ἀρχιερέως τοῦ ἐπὶ κλην Παρόδου ἐπροσηλώθη δὲ παρ' ἐμοῦ ἐν τῇ μονῇ τῆς Παναχράντου Θεοτόκου (ἄνωθεν νεωτέρᾳ χειρὶ ἐνήσῳ Ἄνδρω) καὶ εἶ τις ἀποξενώσει αὐτὴν ἐκ τῆς σεβασμίας ταύτης μονῆς ἐχέτω τὰς ἀράς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ θεοφόρων πατέρων, ἀμήν: ἐν τῇ νῆσῳ Ἄνδρω: —

Ἐν δὲ τῷ παραφύλλῳ 1 α χρονολογία ἀψξδ' Αὐγούστου 20 καὶ ἀψθς' Μαρτίου κζ'.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 65 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 178). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 28.

4. Χαρτ. 0,20×0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 235).

Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλων ἀδύλων Λόγοι κατηχητικοί.

Σχεδὸν ἅπαντες ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

Ἐν φ. 194 β «Λόγος εἰς τὴν ξυραθύσαν συκὴν καὶ περὶ ἐξογορεύσεως καὶ συγχωρήσεως ἁμαρτιῶν.» Ἄρχ. Ἦ τε λειώσαμεν καὶ ἐπεράσαμεν τὴν μεγάλην θάλασσαν τῆς νηστείας.

Τὰ παράφυλλα 1, 2 καὶ 233, ἐσταχωμένα κατ' ἀντίστροφον διεύθυνσιν, ἐκ κώδικος μεγαλειτέρου σχήματος (Περγ. XII. σελ. 2), περιέχουσι δ' ἀποσπάσματα Διηγήσεως περὶ τῆς Θεοτόκου. Τὰ δὲ παράφυλλα 234 καὶ 235 περιέχουσιν Ἐπιστολὴν πρὸς καθηγούμενον ἀρχιμανδρίτου, οὗ ἡ ὑπογραφή γέγραπται διὰ μονοκονδυλίας δυσζυμβλήτου. Φέρει δ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἡμερομηνίαν α ψ Ϛ Νοεμβρίου κ ε.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 69 (**Μηλιαράκη** "Ἄνδρος, Κέως σ. 178). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 23.

5. Περγ. 0,24×0,145. Αἰῶνος XVI (φ. 440).

Θεοδότους Ταυρομενίας τοῦ Κεραμέως Ὁμιλίαι.

Ἐν φ. 1 α γίνεται παραπομπὴ εἰς πίνακα τοῦ βιβλίου εὐρισκόμενον ἐν τέλει· ἄλλ' οὗτος λείπει νῦν.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 41 (**Μηλιαράκη** "Ἄνδρος, Κέως σ. 169). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 25.

6. Περγ. 0,21×0,12. Αἰῶνος XIII (φ. 224).

1 (φ. 1 α). Ψαλτήριον.

Ἐν φ. 217 α οἱ ἐξῆς στίχοι·

Εὐχεσθε πάντες τῷ ξύσαντί γε Θεοδοσίῳ
πάντων ἐσχάτῳ καὶ βεβήλῳ τὸν βίον.

Δέχοιο Χριστὲ τῶν ἐμῶν χειρῶν κόπον
λύσιν παρέχων τῶν πολλῶν μου πταισμάτων.

Θεοδόσιος μοναχὸς ἔσχατος μονοτρόπων.

2 (φ. 218 α). «Πίναξ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐωθινῶν εὐαγγελίων.»

3 (φ. 218 β). «Κανὼν κοινῆς παρακλήσεως.»

4 (φ. 220 α). «Εὐχαὶ λεγόμεναι μετὰ τὸ ἀπόδειπνον.»

Ἐν φ. 224 β· Ἄρχῃ χρόνου αφοῦπερ ἐγράφη ἡ παροῦσα βίβλος ἡ γουν του Ϛω ἔτους (=1292) μέχρι καὶ νῦν τοῦ τρέχοντος ϚϞϚγ' ἰνδικτιῶνος γ' (χειρὶ νεωτέρα). Ἐν τῷ

αὐτῶ φύλλῳ τὸ νεώτερον χρονικὸν σημεῖωμα τόδε· 1659 μαρτίου προτῆ εκαμε χϋονι εος των γιαλο ης το κη μα απιθα-
μες πεντε και εχαθικαν προβατα και γιδια πολα και
ενα βουβαλι.

Ὁ κῶδιξ φαίνεται γεγραμμένος ὑπὸ δύο χειρῶν, ὧν ἡ πρώτη διήκει
μέχρι τοῦ φ. 218 α. Νεωτέρα δὲ χεῖρ, ποιουμένη χρῆσιν ὡς πλεί-
στων βραχυγραφιῶν, ἔγραψε τὰ λοιπὰ φύλλα τοῦ κώδικος.

Ἐν τῷ Ψαλτηρίῳ τὰ ἐρυθρὰ ἀρχικὰ γράμματα ἐναλλάσσουν μετὰ και
κυανῶν ζωηροτάτου χρώματος.

Ἰδιόρρυθμος εἶνε ἡ διὰ δέρματος στάχσις, ἐν ᾗ φέρονται περίεργα ἐπι-
τυπώματα ἐκ κοσμημάτων ἐν μέρει ἐγχρώμων.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 32 (**Μηλιαράκν** ἄνδρος,
Κέως σ. 168). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 11.

7. Χαρτ. 0,213×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 209).

1 (φ. 1 α). Ἐδύλου Λόγος.

Ἄρχ. (ἀκέφ). . . βασιλίδος ἐκ βασιλικοῦ καταγομένης
σπέρματος. Τέλ. τῷ ἀδύτῳ φωτὶ καταστραφέντες
τοῦ ἐξ ὕψους ἡμῶν ἀνατείλαντος Χριστοῦ Ἰησοῦ
τοῦ πάντων ἡμῶν δεσπότης και σωτῆρος Θεοῦ αὐτῷ
ἡ δόξα και ἡ τιμὴ και τὸ κράτος νῦν και ἀεὶ και
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

2 (φ. 11 α). Ἰωάννου τοῦ Δαμασκνοῦ Εἰς τὴν γέν- νησιν τῆς Θεοτόκου.

Ἄρχ. Δεῦτε πάντα τὰ ἔθνη.

3 (φ. 22 α). Ἀνδρέου Κρήτης Εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Σταυροῦ.

Ἄρχ. Σταυροῦ πανήγυριν ἄγομεν.

4 (φ. 30 α). «Ἐκ τῆς βίβλου τοῦ σωφωτάτου και ρητορι- κωτάτου Κεραμέως ἀρχιεπισκόπου πόλεως Ῥω- δοῦ ἐν Καλαβρίῃ Ὁμιλία εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου και ζωοποιῦ Σταυροῦ.»

Ἄρχ. Ὁρῶ σήμερον τοῦ μεγάλου τοῦ δεναοῦ τὸν σεβά-
σμιον ὄροφον.

5 (φ. 38 α). Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «Εἰς τὴν στείρωσιν Ἐλισάβητ και τοῦ Ζαχαρίου τὴν σιωπὴν.»

Ἄρχ. Οὐδὲν τοῖς δεσποτικοῖς ἀνυπότακτον ὄροις.

- 6 (φ. 42 α). Ὑπόμνημα εἰς Ἰωάννην τὸν Θεολόγον.
 Ἄρχ. Ὅτι μὴ πολυτῶν ἀγγέλων ἀφ᾽έστηκεν ἄνθρωπος.
- 7 (φ. 50 α). Ὑπόμνημα εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν.
 Ἄρχ. Εἰ καὶ δικαίου μνήμην μετ' ἐγκωμίων.
- 8 (φ. 57 α). **Βασιλείου Σελευκείας** Εἰς τὰ νήπια τὰ ὑπὸ Ἡρώδου ἀναιρεθέντα.
 Ἄρχ. Πάλιν ὁ γέρον ἐγώ.
- 9 (φ. 63 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὰ ἅγια νήπια.
- 10 (φ. 67 α). **Ἰωάννου Εὐχαϊτων** «Εἰς τὴν σύναξιν τῶν ἁγίων ἀγγέλων τὴν ἐπιτελουμένην κατὰ τὴν ὁγδόην τοῦ Νοεμβρίου μηνός.»
 Ἄρχ. Καὶ τοῦ τοτῆς ἄκρας ἀγαθότητος γνῶρισμα.
- 11 (φ. 81 α). **Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου** Εἰς τὴν παρείσθασιν τῶν νηστειῶν.
- 12 (φ. 98 β). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Περὶ ἐλεημοσύνης.
 Ἄρχ. Πάλιν ἡμῖν παρὰ τοῦ Κυρίου.
- 13 (φ. 107 β). Διήγησις περὶ τοῦ ματαίου βίου.
 Ἄρχ. Πάντες μὲν ἀγαπητοὶ Χριστιανοί.
- 14 (φ. 117 β). «Θαῦμα γενόμενον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ εὐσεβοῦς Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου.»
 Ἄρχ. Ἐν ταῖς ἡμέραις Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως.
- 15 (φ. 122 α). «Διήγησις περὶ τριῶν γυναικῶν φανερωθεισῶν ἐν ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως» τοῦ Πορφυρογεννήτου.
- 16 (φ. 125 α). **Ἀνδρέου Κρήτης** Εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Σταυροῦ.
 Ἄρχ. Σταυροῦ πανήγυριν ἄγομεν.
- 17 (φ. 132 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὸν Ἀβραάμ καὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ.
- 18 (φ. 149 α). **Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως** Εἰς τὰ Εἰσόδια.
 Ἄρχ. Ἴδου καὶ πάλιν ἑτέρα πανήγυρις (ἀνορθογράφως).
- 19 (φ. 153 α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Κατὰ μεθυόντων.

- 20 (φ. 164 α). **Ἰωάννου τοῦ Δαμασκνοῦ** Περὶ τῶν πιστῶς κεκοιμημένων.
- 21 (φ. 180 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** «Διὰ τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης.»
- 22 (φ. 194 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὸ γενέσιον τοῦ Προδρόμου.
- Ἄρχ. Εὐκαιρος ἡμέρα.
- 23 (φ. 200 α). **Ἰπόμνημα** εἰς Ἰωάννην τὸν Θεολόγον.
- Ἄρχ. Ὅτι μὴ πολὺ τῶν ἀγγέλων ἀφῆστηκεν ἄνθρωπος (ἀνορθογράφως).
- Ἐν φ. 124 β. Ἐν τῇ ἀντρ $\overline{\alpha\phi\nu\beta}$ σεπτεβροίου θ (=1552).
- Ἐν φ. 196 β. Ἐν τῇ ἀντρ $\overline{\alpha\pi\rho\iota\lambda\lambda\iota\upsilon\iota\alpha\alpha\phi\nu\zeta}$ (=1557).
- Ἄνωθεν τῶν ἐν ἀρχῇ ἐκάστης ὀμιλίας μικρῶν ἐπιτίτλων γέγραπται ἐκάστοτε νεωτέρα χειρὶ ἢ λέξις φίλα (=φύλλα), ἐπομένου ἀριθμοῦ ἑλληνικοῦ δηλοῦντος τὸν ἀριθμὸν τῶν φύλλων ἃ καταλαμβάνει ἡ ἀρχομένη ὀμιλία.
- Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 11 (**μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 163). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 52.

8. Χαρτ. 0, 215×0, 15. Αἰῶνος XVI.

Βίβλος «**Βαρλαάμ** σὺν λαμπρῷ **Ἰωάσαφ** . . . συγγραφεῖσα παρὰ **Ἰωάννου τοῦ Δαμασκνοῦ**.»

- Ἐν φ. 2 α μελανότυπος παλαιὰ σφραγὶς τῆς μονῆς. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ παραφύλλῳ τῷ προσκεκολλημένῳ εἰς τὸ περικαλύπτον τὸν κώδικα δέρμα ἀνορθόγραφος σημείωσις περὶ ἀνακαινίσεως τῆς βίβλου διὰ χειρὸς Ἀγαθαγγέλου ἱερομονάχου τῷ 1632 Ἰανουαρίου 13 καὶ ἄλλη ὁμοία σημείωσις διεξεσμένη τᾶλλα πλὴν τῆς χρονολογίας 1625 Ὀκτωβρίου.
- Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 20 (**μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 167). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 21.

9. Χαρτ. 0, 205×0, 145. Αἰῶνος XVI (φ. 242).

- 1 φ. 1 α). Θάυμα γενόμενον ὑπὸ τῶν ἀγίων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν **Γουρία Σαμωνᾶ** καὶ **Ἀβίβου**.»
- 2 (φ. 6 β). «Περὶ τοῦ παιδὸς τοῦ ἀρνησαμένου τὸν Χριστὸν ἐγγράφως.»
- 3 (φ. 10 β). «Περὶ τοῦ πρεσβυτέρου Ἀναστασίου καὶ τῆς τούτου γυναικός.»

- 4 (φ. 12 β). «Ἐτερον θαῦμα περὶ τοῦ ὀσίου Ἐφραίμ.»
- 5 (φ. 15 α). «Βίος τῆς ὀσίας Θεοδώρας.»
- 6 (φ. 25 α). «Λόγος εἰς τὸν μακάριον Φιλογόνιον.»
- Ἄρχ. Ἐγὼ μὲν καὶ τήμερον παρεσκευαζόμεν.
- 7 (φ. 34 α). **Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας** Περὶ τοῦ ἐν Βηρυτῶ θαύματος τῆς εἰκόνης Χριστοῦ.
- 8 (φ. 39 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Περὶ μετανοίας καὶ εἰς τὴν σκυθρωπότητα τοῦ βασιλέως Ἀχάβ.
- 9 (φ. 48 α). Μαρτύριον Ἰακώβου τοῦ Πέρσου.
- 10 (φ. 56 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν.
- Ἄρχ. Χριστὸς γεννᾶται· δοξάσατε.
- 11 (φ. 65 β). «Τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν **Ἠσυχίου μοναχοῦ** Διήγησις εἰς τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ περὶ τοῦ θαύματος αὐτοῦ.»
- Ἄρχ. Ἐζησεν Ἀβραάμ τὸ μέτρον τῆς ζωῆς αὐτοῦ.
- 12 (φ. 81 β). Μαρτύριον μεγαλομάρτυρος Νικήτας.
- Ἄρχ. Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς.
- 13 (φ. 89 β). Βίος καὶ πολιτεία Συμεὼν τοῦ Στυλίτου.
- Ἄρχ. Ἐένον καὶ παράδοξον θαῦμα.
- 14 (φ. 104 α). Μαρτύριον ἀγίας Βαρβάρας.
- Ἄρχ. Κατεκεῖνον τὸν καιρὸν βασιλεύοντος Μαξιμιανοῦ.
- 15 (φ. 109 β). «Θαῦμα τοῦ ἀγίου Θεωδώρου.»
- Ἄρχ. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως.
- 16 (φ. 117 β). **Λέοντος πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως** Περὶ τῆς συντελείας τοῦ κόσμου.
- Ἄρχ. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις προσελθόντες οἱ Ἀπόστολοι.
- 17 (φ. 123 α). Διήγησις (ἀκέφαλος καὶ κολοβή).
- Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . μέλει ἔρχεται ὁ μεμυημένος διάβολος, ὁ Ἀντίχριστος· καὶ πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὸν διάβολον, κρατήσῃ ὁ οὐρανὸς τὸν υἱετόν. Τέλ. (κολ.) ἕτερος τόπος, ὁ τόπος τῆς ἀπωλείας· ἐν ταύταις ταῖς . . .
- 18 (φ. 133 α). «Μαρτύριον τῶν ἀγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων.»
- Ἄρχ. Κατὰ τοὺς καιροὺς Δικινίου τοῦ βασιλέως.

- 19 (φ. 139 β). «Μαρτύριον του ἁγίου ἱερομάρτυρος Βλασίου.»
 "Αρχ. Ἦνίκα καιρὸς τῶν εἰδώλων ἐπεκράτει.
- 20 (φ. 145 β). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὸν μάταιον βίον.
- 21 (φ. 152 α). «Πράξεις τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τὸ πῶς ἐν Ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ἐπὶ Νέρωνος βασιλέως.»
 "Αρχ. Ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον Παῦλον.
- 22 (φ. 172 α). Βίος Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.
 "Αρχ. [Β]ίον καλὸν καὶ ἀμόλυντον.
- 23 (φ. 182 α). «Μαρτύριον τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Μαρίνης.»
 "Αρχ. Τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- 24 (φ. 197 β). «Μαρτύριον τῆς ἁγίας μάρτυρος Αἰκαταίρινης τῆς βιργγίλου καὶ ῥήτορος.»
 "Αρχ. Ἐτους τριακοστοῦ πέμπτου βασιλεύοντος τοῦ ἄσεβους καὶ παρανόμου βασιλέως Μαξεντίου.
- 25 (φ. 214 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Ἐγκώμιον εἰς τοὺς κορυφαίους τῶν ἀποστόλων Πέτρον καὶ Παῦλον.
 "Αρχ. Οὐρανοῦ καὶ γῆς ἄμιλλαν ὄρω.
- 26 (φ. 218 α). **Μιχαὴλ συγκέλλου** «Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους καὶ πάσας τὰς οὐρανίους δυνάμεις.»
 "Αρχ. Τὸν μὲν λόγον ἡ προθυμία κινεῖ.
- 27 (φ. 237 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου.
 Τέλ. (κολ.) τὸ προστεταγμένον ἐποίησεν ἐν σπου. . .
 Ἐντιστοιχεῖ ἴσως πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 25 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 167). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 37.

10. Χαρτ. 0,188×0,13. Αἰῶνος XV (φ. 372).

Ψαλτήριον.

- Ἐν φ. 2 καὶ 3 προτάσσονται εἰσαγωγικὰ «ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα» ἧτοι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Πάσχα. Τὸ φ. 1 Περγ. XIII περιέχει Κανόνας. Τὰ δὲ φ. 372 καὶ 373 ἀποτελοῦνται ἐξ ἑνὸς φύλλου (Περγ. XII εἰς 4^{ον}) ἐκκλησιαστικῆς ὕλης.
 Ἐν τέλει τῶν Ψαλμῶν σημείωμα τοῦ βιβλιογράφου, ὅπερ ὧδε μετέγραψεν ὁ Πληζιώτης: Τέλος εἴληφεν σὺν Θεῷ ἁγίῳ εὐδο-

κοῦντος διὰ χειρὸς ἐμοῦ δὲ ἀμαθοῦς καὶ ἐλαχίστου Λουκᾶ δὲ θύτου Μυλωνᾶ καλουμένου, ὡς δὲ ἐκ παλαιῶν ὄνομα καὶ γένος Δαλασσινὸς πέφυκε ἐκ Καισαρείας τῶν Ῥωμαίων ὁπότε Δεσπότης τυγχόντα. Ὡς ἀνθρώπων πέλοντι καὶ νέου χεῖρα συγχωρεῖτέ μοι ἀδελφοί, εἰ καὶ λάθος τυγχάνει, καὶ μὴ μέμφεσθέ μοι διὰ τῶν πολλῶν μου σφαλμάτων, ἀδύνατα γὰρ ἔστι τὸ μὴ λαθᾶσθαι. Τὸ σημεῖωμα τοῦτο διαλαθόν με δὲν ἀντέβαλον.

Ἐν δὲ φ. 371 β οἱ ἐξῆς στίχοι γεγραμμένοι καταλογάδην·

Ὡς περ κατηξίωσας ὃ Θεοῦ λόγε
τέρμα κατιδεῖν τῆς παρούσης πυκτίδος
οὔτω καταξίωσον ἰδεῖν καὶ τέλος
τῶν συνέχουσῶν συμφορῶν καὶ κινδύνων.
Λουκὰ δὲ θύτη Χριστοῦ σωθείη
ἐν τῇ δίκῃ χάρισον Χριστὲ τὴν σωτηρίαν.

Ἄντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 54 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 172). Φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 13.

11. Χαρτ. 0,16×0,14. Αἰῶνος XVIII (φ. 135).

1 (φ. 5 α). Ἐρμηνεία «εἰς τοὺς τῆς Ὀκτωήχου ἀναβαθμοὺς» ἐκδοθεῖσα παρὰ **Νικηφόρου Καλλιόστου τοῦ Ξανθοπούλου.**

2 (φ. 73 α). Ἐρμηνεία τοῦ τροπαρίου «Τὴν σπουδὴν σου τῇ κλήσει κατάλληλον ἐργασαμένη φερώνυμε . . .»

Ἐν τέλει· Νεόφυτος ἱεροδιάκονος ὁ Πελοπονήσιος.

3 (φ. 76 α). Ῥητὰ περὶ ἁγίας Τριάδος.

Εἰσὶ δὲ Ἄπολλωνίου, Σόλωνος, Θουκυδίδου καὶ ἄλλων.

4 (φ. 76 β α). «Ἐπιστολαί.»

Δίκην τύπων ἐπιστολῶν, ὧν αἱ πλεῖσται ἀνεπίγραφοι. Μεταξὺ τούτων ἐν φ. 117 β «**Κυρίλλου πατριάρχου Λούκαρη** ὑπογραφή.»

Ἄρχ. Πολλὰ μὲν εἰσι καὶ ἄλλα τὰ καταβιβάζοντα.—

Ἐν φ. 128 α «Τῷ παναγιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχει κυρίῳ κυρίῳ κυρίῳ Σαμουήλ, ἡμετέρῳ δὲ αὐθέντῃ καὶ δεσπότη τὴν δουλικὴν καὶ ἀπαραίτητον μετ' εὐλαθείας προσκύνησιν».

Ἄρχ. Ἐφρασάν καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ εὐτελεῖς αὐτῆς δούλους. Τέλ. Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου παναγιότητος οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι. Γίνεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ μνεία τοῦ πρώην Παλαιῶν Πα-

τρῶν κῦρ Γερασίμου. — Ἐν φ. 120 β «**Σαμουήλ** ἑλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ῥώμης καὶ **οἰκουμενικὸς πατριάρχης** ἀπάντησις.» Ἄρχ. Τιμιώτατοι καὶ χρησιμώτατοι πρωεστοὶ καὶ γέροντες καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι Χριστιανοὶ τῆς νήσου Πάτμου. Ἐν τέλει αΨξζ' Νοεμβρίου κε' πατριάρχης εὐχέτης ὑμῶν. — Ἐν φ. 132 β Ἀπάντησις τῶν προεστώτων Πάτμου πρὸς τὸν πατριάρχην Σαμουήλ.

Ἐν φ. 2 β τοῦ κώδικος Τύπος ἐνταλτηρίου γράμματος. Ἐν φ. 3 α καὶ 4 β Ἀντίγραφον ἐντολῆς τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδύσεως Β. γραμματείας, φερούσης τὴν ὑπογραφὴν Γεωργίου Γλαράκη μετ' ἐπικυρώσεως τῆς ἀντιγραφῆς ὑπὸ τοῦ δικητοῦ Τήνου Ἰωάννου Θεοτόκη 11 Μαρτίου 1839, περὶ πληρωμῆς τριμήνου συντάξεως τριάκοντα δραχμῶν εἰς τὸν ἐν Τήνῳ πρωτοσύγγελον Σωφρόνιον· προσέτι δ' ἀντίγραφον ἐξοφλητικοῦ γράμματος τοῦ εἰρημένου Σωφρονίου ἐξ Ἄνδρου τῆ 1 Ἰανουαρίου 1842.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 87 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 181) καὶ φέρει ἀριθμοὺς παλαιοὺς 41 καὶ 90.

12. Χαρτ. 0,175×0,12. Αἰῶνος XVII (φ. 111).

«**Νομοκάνονον** ἐκλελεγμένον ἐκ τῶν θεοφόρων πατέρων.»

Σύγκειται ἐκ κεφ. φπζ', ὧν προηγεῖται ἐν φ. 8 β-16 α Πίναξ. Τοῦτου δὲ προτάσσονται ἐν φ. 5 α-7 α Εὐχαί.

Τὰ ἄγραφα μείναντα τῶν φύλλων ἐπληρώθησαν δι' εὐχῶν γεγραμμένων ὑπὸ νεωτέρων χειρῶν καὶ προσθέτων κανόνων.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 62 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 177), δὲν φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιόν.

13. Χαρτ. 0,152×0,10. Αἰῶνος XVII (φ. 283).

1 (φ. 1 α). Διήγησις ἀκέφαλος.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . εἶπεν τὸ μηδὲν ἔχωντι ποῦ ἡ ἐργασία τοῦ τοσοῦτοῦ χρόνου τοῦ ἀφορισμοῦ σου· ἀπὸ κρύνεται δοῦλός καὶ λέγειν δέσποτα ἀπέστειλας πρὸς με στρατιότην ἀπότομον.

2 (φ. 11 β). «**Μαρτύριον** τοῦ ἀγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Διμητριανοῦ εἰς τὰς 15' τοῦ Αὐγούστου μηνός.»

3 (φ. 21 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** «Περὶ νηστείας τῆ Κυριακῆ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου.»

4 (φ. 30 α). **Τοῦ αὐτοῦ** «**Κατήχησις** ψυχοφελὴ πρὸς φωνηθεῖσα ἐν τῷ ἄμβωνῃ» τῆ Κυριακῆ τοῦ Ἀσώτου.

- 5 (φ. 35 β). «Τῆ Κυριακῇ τῆς Ἀποκρέου· λόγος τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.**»
 Ἄρχ. Φρόνημον τὴν τῆς παροῦσης ζωῆς.
- 6 (φ. 43 β). «Τῆ Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου εἰς τὸν ἄμβωνα· λόγος τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** τὰ ἐπίληπα τῶν προάναγνωσθέντων.»
 Ἄρχ. Ἀγαπητῇ προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ.
- 7 (φ. 51 β). Μνήμη τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου.
- 8 (φ. 63 β). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** «Λόγος ἐν τῇ ἀγίᾳ Τεσσαρακοστῇ.»
 Ἄρχ. Τοὺς ἀνταγωνιζομένους ἐστὸς τοὺς ἀλλοφήλους ταῖς φάλαγξιν.
- 9 (φ. 69 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Τῆ δευτέρᾳ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν «Ἐπίλοιπα τῆς διέλθούσης πρώτης Κυριακῆς.»
 Ἄρχ. Πρῶτον ἄλλον ἀπάντων ἀδελφοί.
- 10 (φ. 75 α). «**Νεοφῆτου πρεσβυτέρου** Ἐν τῇ τρίτῃ Κυριακῇ τῆς ἀμώμου νηστείας· λόγος περὶ τοῦ προκειμένου Σταυροῦ, καὶ τῇ ἐστὶν ἄσμα καινὸν καὶ σημεῖον εἰς ἀγαθὸν καὶ ὅτι ἐστὶν σειμεῖον εἰς πονηρὸν ἐκ γραφηκῶν ἀποδείξεων.»
 Ἄρχ. Ἀμαχον ὄπλον καὶ σκῆπτρων βασιλέως.
- 11 (φ. 82 α). «**Νεοφῆτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου** Ἐν τῇ τετράδι τῆς Μεσονηστήμου ἡθικῆ ὁμοιολία καὶ εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ προκειμένου Σταυροῦ.»
 Ἄρχ. Τὸ ἀκατάτιον (sic) τοῦ λόγου.
- 12 (φ. 88 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** «Προσφωνήσεις ψυχοφελῆς ἐν τῷ ἄμβωνει» τῇ Κυριακῇ τῆς τετάρτης ἐβδομάδος.
 Ἄρχ. Οὐράνιον σπόρον καρποφορήσαντες.
- 13 (φ. 93 β). **Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς πλούσιον καὶ Λάζαρον.
- 14 (φ. 102 β). **Τοῦ αὐτοῦ** Τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.
 Ἄρχ. Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας.
- 15 (φ. 119 α). «Λόγος εἰς τὰ Βαία καὶ εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον **Λεοντίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως.**»
 Ἄρχ. Τοὺς τῆς εὐσεβείας καθήκει μύστας.

16 (φ. 129 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** «Λόγος περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Προδρόμου εἰς τὸν Ἄδην καὶ εἰς τοὺς Προφήτας.»

17 (φ. 170 α). «Λόγος εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἀδάμ τὸ πῶς ἐξορίσθην ἀπὸ τὸν παράδεισον.»

Ἄρχ. Ἐξεῖπεν Ἀδὰμ τὴν Εὐαν λάλησον τὰ τέκνα ἡμῶν.

18 (φ. 180 α). Ἐρμηνεία τοῦ Τρισαγίου.

19 (φ. 183 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα.

20 (φ. 189 α). **Τοῦ αὐτοῦ** «Λόγος περὶ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.»

21 (φ. 200 α). **Ἐπιφανίου Κύπρου** Εἰς τὴν θεόσωμον ταφήν.

22 (φ. 231 β). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Εἰς τὸ Πάσχα.

Ἄρχ. Ἀναστάσεως ἡμέρα.

23 (φ. 236 β). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** «Λόγος δεύτερος τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.»

Ἄρχ. Ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὁ Κύριος.

24 (φ. 245 β). **Τοῦ αὐτοῦ** «Λόγος περὶ κατήχους» τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.

Ἄρχ. Εἴτις εὐσεβεῖς καὶ φιλόθεος.

25^ε (φ. 248 α). **Ἐφραίμ τοῦ Σύρου** Εἰς τὴν Ἀνάληψιν.

26 (φ. 255 α). **Νεοφύτου πρεσβυτέρου καὶ ἐγκλειστού** «Σησύνοπτος (sic) μνήμη περὶ τὸν ἐπτὰ οἰκουμενηκῶν καὶ μεγάλων ἀγίων συνόδων καὶ ὅτου χάριν καὶ πότε οἱ πρεσβητέρα Ῥώμοι καὶ ἡ νέα Ῥώμοι διεστिकासιν ἀπαλλήλων.»

Ἄρχ. Ἄξιον ζητίσεως ζήτημα πολλάκης ἐπιζητῶν.

27 (φ. 266 α). Βίος Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.

Ἄρχ. Βίον καλὸν καὶ ἐνάρετον. Τέλ. (κολ.) πάλιν οὖν ἐδήλωσαν αὐ. . .

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 22 (**μηνλιάρικη** Ἄνδρος, Κέως σ. 167), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 74.

14. Χαρτ. 0,15×0,102. Αἰῶνος XVII (φ. 201).

1 (φ. 3 α). «Κεκραγαρία κατ ἤχον ἄτινα ἐξηγήθησαν παρὰ κὺρ **Πέτρου Λαμπαδάρου.**»

2 (φ. 23 α). «Πολυέλεος συνοπτικός κὺρ Ἰωάννου πρωτοψάλτου.»

3 (φ. 35 α). «Ἐτερος πολυέλεος κὺρ Δανιὴλ πρωτοψάλτου Πέτρου Λαυπαδαρίου.»

Αἱ λέξεις Δανιὴλ πρωτοψάλτου περιγεγραμμέναι.

4 (φ. 51 α). «Πασαπνοάρια κὺρ Ἰωάννου πρωτοψάλτου.»

5 (φ. 54 α). «Δοξολογία σὺν Θεῷ ἀγίῳ κὺρ Λαυπαδαρίου Πέτρου.»

6 (φ. 58 α). «Δοξολογία κὺρ Πέτρου Μπαρεκέτη.»

7 (φ. 66 α). «Ἐτέρα κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου.»

8 (φ. 70 β). «Κὺρ Μπαλασίου ἱερέως.»

9 (φ. 74 α). «Κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου τοῦ Πελοποννησίου.»

10 (φ. 78 α). «Κὺρ Γερμανοῦ Νεων Πατρῶν.»

11 (φ. 82 α). «Κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου.»

12 (φ. 87 α). «Κὺρ Δανιὴλ πρωτοψάλτου.»

13 (φ. 90 α). «Κὺρ Πέτρου Μπαρεκέτη.»

14 (φ. 94 α). «Τρισάγιον τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἐξηγήθην παρα κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου.»

15 (φ. 96 β). «Τρισάγιον νεκροσιμον ἐξηγήθη παρὰ τοῦ αὐτοῦ κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου.»

16 (φ. 99 β). «Φήμη παλαίη ἐξηγήθην παρὰ τοῦ αὐτοῦ κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου.»

17 (φ. 100 β). «Κὺρ Ἰωάννου Κουκουζέλη.»

18 (φ. 103 α). «Ἀλληλουϊάρια ἐξηγητὸν κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου Πελοποννησίου.»

19 (φ. 104 α). «Χερουβικά κατ' ἦχον τοῦ αὐτοῦ κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου Πελοποννησίου.»

20 (φ. 120 α). «Κινονικά Δανιὴλ πρωτοψάλτου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.»

21 (φ. 129 α). «Κοινωνικά κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου Πελοποννησίου.»

22 (φ. 136 β). «Χερουβικά σύντομα κὺρ Πέτρου Λαυπαδαρίου.»

- 23 (φ. 141 β). «Ἔτερα σύντομα τοῦ αὐτοῦ.»
- 24 (φ. 142 β). «Κηνωνικά τῆς ευδομάδος τοῦ αὐτοῦ κὺρ **Πέτρου Λαμπαδαρίου.**»
- 25 (φ. 147 β). «Εἰς τὰς ἑορτᾶς τῆς Θεοτόκου τοῦ αὐτοῦ κὺρ **Δανιήλ.**»
- 26 (φ. 150 β). «Εἰς τὴν εωρτὴν τῶν Χριστογένων κὺρ **Δανιήλ προτοψάλτου.**»
- 27 (φ. 152 α). «Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια κὺρ **Δανιήλ προτοψάλτου.**»
- 28 (φ. 153 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς στὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου κὺρ **Δανιήλ προτοψάλτου.**»
- 29 (φ. 155 α). «Τοῦ ἁγίου Λαζάρου τοῦ αὐτοῦ κὺρ **Πέτρου Λαμπαδαρίου.**»
- 30 (φ. 156 α). «Τῆ Κυριακῇ τῶν Βαῶων **Δανιήλ προτοψάλτου.**»
- 31 (φ. 157 α). «Εἰς τὴν λαμπροφόρον Ανάστασιν τοῦ αὐτοῦ κὺρ **Δανιήλ.**»
- 32 (φ. 159 α). «Την Κυριακὴν τοῦ Αντήπασχα ητη του Θωμα τοῦ αὐτοῦ κὺρ **Δανιήλ.**»
- 33 (φ. 160 β). «Τῆς αγίας Μεσοπεντηήκοστis τοῦ αὐτοῦ.»
- 34 (φ. 162 α). «Τῆς Ἀναλήψεος τοῦ αὐτοῦ κὺρ **Δανιήλ προτοψάλτου.**»
- 35 (φ. 163 α). «Τῆς αγίας Πεντηκοστis τοῦ αὐτοῦ κὺρ **Δανιήλ προτοψάλτου.**»
- 36 (φ. 164 β). «Τῶν αγίων Πάντων τοῦ αὐτοῦ κὺρ **Δανιήλ.**»
- 37 (φ. 166 α). «Τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τοῦ αὐτοῦ.»
- 38 (φ. 167 α). Κυρ **Δανιήλ.**»
- 39 (φ. 168 α). «Τῆς Μεταμορφώσεως κὺρ **Δανιήλ προτοψάλτου.**»
- 40 (φ. 170 α). «Τῶν Ἀσωμάτων κὺρ **Δανιήλ προτοψάλτου.**»
- 41 (φ. 172 α). «Λειτουργία προηγιασμένη **Πέτρου Λαμπαδαρίου.**»
- 42 (φ. 173 β). «Ἐξήγησις τοῦ αὐτοῦ.»

43 (φ. 175 α). «Εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν προηγιασμένων
Ἀποστόλων Ζαφυροπούλου Πελοποννησίου.»

44 (φ. 176 α). «**Τοῦ αὐτοῦ κῦρ Ἀποστόλακοι.**»

45 (φ. 177 β). «Τῆ ἀγία καὶ μεγάλη Πεμτη τοῦ αὐτοῦ κῦρ
Πέτρου Λαυπαδαρίου.»

46 (φ. 178 β). «Τῷ ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ.»

47 (φ. 180 β). «Τῆ αὐτῆ ἡμέρᾳ κῦρ **Πέτρου Λαυπα-**
δαρίου.»

48 (φ. 181 α). «Λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου **τοῦ**
αὐτοῦ.»

49 (φ. 185 α). «Ἀρχῆ σὺν Θεῷ ἀγίῳ καὶ τῶν καλοφωνικῶν
εἰρμῶν ποιήμα κῦρ **Παναγιώτου Χαλατζουγλου πρω-**
τοψάλτου.»

50 (φ. 193 β). «Κῦρ **Δανιὴλ πρωτοψάλτου.**»

51 (φ. 195 β). «**Τοῦ Μπερεκέτη.**»

Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ συνεσταχωμένῳ τῷ ξύλῳ τοῦ περικαλύμματος ἐν
ἀρχῇ· Ἡ παρούσα ἀνθόλογος μουσικὴ ἡπαρχη καμοῦ
Σπυρήδωνος Ζωγράφου τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν:—1798 Ἰου-
λίου 10 εἰς Κασαμπά.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 81 (**μνηιαράκη** Ἄν-
δρος, Κέως σ. 179) καὶ φέρει ἀριθμὸν παλαιὸν 27.

15. Χαρτ. 0,15×0,105. Αἰῶνος XVII (φ. 239).

1 (φ. 1 α). «**Νομοκάνον πάνυ πλουσιωτος.**»

Ἀρχεται ἐν φ. 20 α διὰ τῶνδε· «**Νουθεσία εἰς πνευματικὸν καὶ ἀσφα-**
λεια», ὧν ἡ ἀρχὴ Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀν-
θρώπων. Προτάσσεται δ' ἐν φ. 1 α—18 β «**Πίναξ ἀκριβῆς τοῦ παρ-**
όντος νομίμου.» Περιέχει δ' ὁ Πίναξ κεφάλαια σιγ', ὧν α' «**Περὶ**
πνευματικῶν πῶς δεῖ αὐτοὺς εἶναι καὶ τοῦ μὴ λύειν ἑτέρου πνευματι-
κοῦ κρίσιν», σιγ' «**Περὶ ἐπισκόπου καὶ ἱερέως τὸν μὴ δεχομένων**
τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας.» Ἀλλὰ τὰ κεφάλαια αὐτοῦ τοῦ νο-
μοκάνονος δὲν ἀνταποκρίνονται ἀκριβῶς πρὸς τὰ ἐν τῷ Πίνακι ἀνα-
γεγραμμένα.

2 (φ. 174 α). **Εὐχὴ μεταλήψεως.**

3 (φ. 177 α). «**Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου εἰς πόσους γί-**
νονται συνοικέσια καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται. . . Ματθαίου»

[**Βλαστώσεως**].

4 (φ. 207 α). «Ἴδου καὶ τὰ τῶν γάμων γράμματα ἅτι ἐσχε-
διάσεν ὁ σοφώτατος καὶ λογιώτατος μέγας χαρτοφύλαξ τῆς
ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ὁ ἐν ιεροδιακόνοις
κύρις **Μανουὴλ ὁ Ξανθός.**»

5 (φ. 220 β). «Περὶ πρώτου γάμου καὶ τὸ τί ἐστὶ γάμος καὶ
περὶ ἐννόμων γάμων» **Γερμανοῦ Κωνσταντινουπό-
λεως καὶ Ματθαίου Βλαστάρως.**

6 (φ. 221 β). «Περὶ ἀφορισμένων τοὺς ὁποῖους ἀφορίζουν οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ μετὰ θάνατον εὐρίσκονται λελυμένα τὰ σώματα
αὐτῶν.»

7 (φ. 224 α). «Περὶ ἀποθαμένου ὁποῦ νὰ εὐρεθῆ σῶμα ἀκέ-
ραιον μὴ ἔχων τρίχας τελείας.»

8 (φ. 225 β). «Εὐχὴ συγχωρητικὴ ἐπὶ τῶν ἀλόγως ὑπό τι-
νος ἀφοριζομένων ἢ λόγῳ ἐαυτοὺς δεσμευόντων.»

9 (φ. 227 β). «**Νήφωνος Κωνσταντινουπόλεως.**»

10 (φ. 230 α). «Εὐχὴ συγχωρητικὴ ὅταν ἀπαίρη ὁ ἄνθρω-
πος τῶν τῆδε.»

11 (φ. 231 α). «Συμμαρτυρία πνευματικοῦ πατρός.»

12 (φ. 232 α). Εὐχὴ συγχωρητικὴ.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 12 ἐπὶ ἄλλου χάρτου καὶ διὰ χειρὸς νεωτέρας.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 60 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 177), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

16. Χαρτ. 0,158×0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 142).

Νομοκάνων.

Κεφ. τκς', ὧν τὸ μὲν α' «Περὶ πνευματικοῦ πῶς κάμνει χρεῖα νὰ εἴ-
ναι», τὸ δὲ τκς' «Περὶ πῶς γράφεται διαθήκη τοῦ μέλλοντος ἀποθανεῖν.»

Ἐν φ. 3 α—20 α προτάσσεται Πίναξ ἀκριβής.

Ἐν φ. 140 οἱ ἐξῆς στίχοι·

Τῷ συντελεσετῆ καὶ μόνῳ Θεῷ χάρις:—

Ἐπτακισχιλίους, τὸ παρὸν ἐτελέεσθη·

Αὐγούστου μηνὸς εἰκάδι ὀγδοάτῃ:—

Διὰ ἐξόδου τοῦ πανόσιωτάτου:—

Καὶ πνευματικοῦ πατρὸς κύρ Νικηφόρου:—

Ἐκ νήσσου Ἄνδρου, μονῆς τῆς Ζωοδόχου.

Καὶ κατωτέρω Ἐπτάκισ χιλιοστοῦ εἰκάδι ἐβδόμῃ:— Αὐ-
γούστου ὡς ἄνωθεν εἰκάδι ὀγδοῇ:—

Ἐν δὲ φ. 141 α΄

Τὸν δὲ γράψαντα, εἰ μαθεῖν αὐτὸν θέλης

Ἐδῶ κατωθεν ἀνάγνωσον καὶ γνώθη.

Κάτωθεν δὲ τῶν στίχων τούτων ἡ μονοκονδυλία Κυράζης Λεπουριώτης.

Ἐν φ. 1 α χεiri νεωτέρα· Καὶ τόδε σιν τῆς ἄλλης προουμένου Ἰγνατοίου τίς Ἑγίας τοῦ ἐκξάν δρου:—

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 61 (**Μηλιαράκη** ἄνδρος, Κέως σ. 177), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

17. Χαρτ. 0,15×0,102. Αἰῶνος XVII (φ. 155).

«Νομοκάνονον πάνυ πλούσιον».

Ἀρχεται διὰ τῶνδε· «Νουθεσία εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ ἀσφάλεια», ὧν ἡ ἀρχὴ Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων. Προτάσσεται δ' ἐν φ. 2 α—15 β «Πίναξ ἀκριβῆς τοῦ παρόντος νομίμου.» Περιέχονται δ' ἐν ὄλφ κεφάλαια σκς', ὧν τὸ μὲν α' «Περὶ πνευματικῶν πῶς δεῖ αὐτοὺς εἶναι», τὸ δὲ σκς' «Ἐὰν δένδρον τοῦ γείτονος ἐν τῷ μεσαυλίῳ ἰστάμενον μεγάλας ἐκτείνας ῥίζας, τοὺς θεμελίους τῆς ἐμῆς οἰκίας βλάπτει, προνοία τοῦ ἄρχοντος, ἀναγκαζέσθω ὁ γείτων ἐκτεμεῖν αὐτῷ.» Μετὰ δὲ τὸν νομοκάνονα ἔπονται Εὐχαί.

Ἐν φ. 147 β· Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα α χ π γ' Ἰωάσαφ τάλανος ὑπάρχει πόνος. Ἐν δὲ φ. 1 α σημεῖωμα κτήτορος κώδικος Νεοφύτου ἱερομονάχου Βάθωγλου ἐν Σαντορίνῃ αψλ' Ὁκτωβρίου ιε' (ἀνορθογράφως) καὶ ἕτερον Καλλινίκου ἱερομονάχου. Ἐν δὲ φ. 155 α· 1778 Ἀπριλίου 20 Βαρθολομαίου ἱερομονάχου Ζωοδόχου πηγῆς ἐν νήσῳ Ἄνδρω (ἀνορθογράφως).

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 59 (**Μηλιαράκη** ἄνδρος, Κέως σ. 177), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 63.

18. Χαρτ. 0,197×0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 185).

1 (φ. 2 α). «Νέον νόμιμον πλουσιώτατον πάνυ.»

Ἀρχεται ἐν φ. 10 α διὰ τῶνδε· «Νουθεσία πρὸς τὸν πνευματικὸν καὶ ἀσφάλεια.» Προτάσσεται δ' ἐν φ. 2 α—4 β Πίναξ (ἀκέφαλος), ἐν ᾧ πρῶτον ὀλόγραφον κεφ. ν' «Περὶ τοῦ πεσόντος εἰς μητρειάν αὐτοῦ ἢ εἰς θεῖαν», κεφ. ρ' «Περὶ τῶν κρυβόντων τὴν δημοσίαν δεκατίαν.» Ἐπεταί «Πίναξ περὶ γυναικῶν» ἐκ κεφ. κθ', ὧν α' μὲν «Περὶ πάθη γυναικῶν καὶ πῶς δεῖ αὐτὰς ἐρευνᾶν», κθ' δὲ «Περὶ γυναικῶν τῶν ἐχουσῶν ἄνδρας ἀσεβεῖς ἢ αἰρετικούς εἰ δεῖ μεταλαμβάνειν τῶν θεῶν

μυστηρίων, ἢ αἶρειν μερίδας περὶ αὐτῶν.» Ἐν δὲ φ. 5 α — 9 β Εὐχὴ συγχωρητική. Ἐν φ. 7 α «Ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις θείων πατέρων περὶ πίστεως κατὰ Λατίνων.» Ἐν φ. 8 β — 9 β «Περὶ τῶν ἐνδουμάτων τῶν μικροσχήμεων» καὶ τινὰ ἄλλα μικρὰ κεφάλαια. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν ἐν τῷ πίνακι περιεχομένων κεφαλαίων ἔπονται ἐν τῷ νομοκάνονι «Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου εἰς πόσους γίνονται τὰ συνοικέσια καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται, **Ματθαίου**» [βλαδτάρεως] καὶ διάφορα ἄλλα βραχέα κεφάλαια **Ματθαίου** [βλαδτάρεως], **Ἀρμενοπούλου** καὶ λοιπά.

2 (φ. 173 α). «Περὶ τῶν Φραγγῶν καὶ Λατίνων καὶ πῶς ἀπεσχίσθη ἡ Ῥώμη τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λοιπῶν.»

Ἐν φ. 1 α σημείωμα, τοῦ XVIII αἰῶνος, κτήτορος κώδικος τοῦ πανοσιωτάτου κυρίου κυρίου Ἰωαννικίου, ἐπαναλαμβανόμενον ἀνορθογράφως ἐν φ. 2 α, ἐνθα λέγεται ἱερομόναχος ἐκ Κεφαλληνίας καὶ φέρεται ἡ χρονολογία 1796 Ἰουνίου 13.

Ἐν φ. 184 β. Τὸ παρὸν καὶ ἱερὸν θῆον καὶ βασιλικῶν καὶ ἀρχιερατικῶν νόμιμῶν ἡπάρχη τῆς θήας καὶ ἱεράς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς τῆς ἀγίας καὶ ζωῶπιου καὶ ἀρχιψῶτου Τριᾶδος τῆς καλουμένης μονῆς τοῦ Ολύμπου ἐν τῷ ὄρει τῆς Θεταλίας, καὶ ἀφιέρεται παρεμοῦ Κυρίλλου καὶ ἱερομοναχοῦ καὶ προηγούμενου τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν διὰ ψυχικὴν μου σωτηρίαν καὶ ὄπης βουληθεὶ ἀποξενόσει αὐτὸ, νὰ ἔχη τὴν ἀγίαν Τριᾶδαν ἀντήμαχον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ ἡ μερῆς αὐτοῦ ἔστω μετὰ τοῦ Ἰουδα τοῦ προδωτοῦ καὶ νὰ ἦνε καὶ παρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτολοῦ ἀφορημένος.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 58 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 177), οὐδένα δὲ φέρει ἀριθμὸν παλαιόν.

19. Χαρτ, 0,15 × 0,103. Αἰῶνος XVII (φ. 314).

1 (φ. 4 α). «Περίοδος τῶν θείων μοναστηρίων τοῦ ἀγίουνίμου ὄρους τοῦ Ἄθωνος δια στιχῶν.»

Ἄρχ.

Οποῖως θέλη βουληθεῖ νὰ πὰ νὰ προσκυνήσι, τὸ ἅγιον ὄρος νὰ ἰδῆ καὶ ὄλο νὰ γυρίσι.

Τέλ.

τρισιποστάτω οὖν θεῷ τῷ κτίσαντι αἰῶνας ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας:—

Τὸ ἐν τῷ κώδικι καταλογάδην γεγραμμένον τοῦτο στιχοῦργημα εἶνε τὸ τοῦ **Πορφυρίου Νικαίας**, ὅπερ εὑρηται ἐκδεδομένον παρὰ Montfaucon (Paläographia Graeca σ. 501 κ. ἐ.) μετὰ παραλλαγῶν ἱκανῶν.

2 (φ. 11 α). Διήγησις **Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου**.

3 (φ. 24 β). Μνήμη τοῦ ἱερομάρτυρος Μοδέστου.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

4 (φ. 49 β). Βίος Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.

5 (φ. 63 α). «Ἐπιστολὴ τῆς ἁγίας Κυριακῆς· λόγος πᾶνι ὠφέλιμος.»

Ἄρχ. Δίθλος ὁ πεσὼν ἐκ τοῦ ουρανοῦ μικρὸς ἦν τὸ μέικος.

6 (φ. 73 α). Διήγησις περὶ παρθένου γραός.

7 (φ. 77 α). Διήγησις ὁσίου Ὀνουφρίου.

8 (φ. 66 α). Διήγησις Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου.

9 (φ. 109 α). Βίος Ξενοφῶντος τοῦ συγκλητικοῦ.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

10 (φ. 134 β). Βίος Φιλαρέτου τοῦ ἐλεήμονος.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

11 (φ. 174 α). Βίος Μάρκου τοῦ Ἀθηναίου.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

12 (φ. 188 α). «Λόγος ὀφέλιμος περὶ μνησεϊκακίας.»

Ἄρχ. Ἦς τὴν Ἀντιόχειαν τὴν μεγάλην, ἣν τις πρεσβύτερος ὀνόματι Σαπρίκιος.

13 (φ. 194 α). Διήγησις περὶ μοναχοῦ.

Ἄρχ. Μοναχὸς τις εὐλαβῆς ὀνόματι Γρηγόριος διηγήσεισατο.

14 (φ. 201 α). Διήγησις περὶ ὁσίου Ἰακώβου ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Ὁ ὀσιος Ἰακώβος τεσσαράκοντα ἔτη δουλεύσας τοῦ Θεοῦ χάριν ἔλαβε παρὰ Θεοῦ δαίμονας ἐλαύνειν.

15 (φ. 205 α). Διήγησις περὶ ἁγίας Μαρίνης τῆς ἐκ Πισιδίας θυγατρὸς Αἰδεσίου.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . ἐκεῖνος καὶ πηγέγοντας ἕως ἐκεῖ πλέον νὰ μὴν ὑπάγη παρέχει καὶ τοῦτο ἐκράτησε πολλοὺς καιροὺς καὶ χρόνους.

16 (φ. 215 α). «Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν
Εὐφροσύνης ἡ ὁποία μετωνομάσθη Σμάραγδος.»

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

17 (φ. 243 α). Ὀμιλία εἰς τὴν ἁγίαν δωρεάν τῶν ἀχράντων
μυστηρίων.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

Ἄρχ. Ἐνας σπλαγχνικὸς καὶ γλυκὺς καὶ καλὸς γονῆς.

18 (φ. 265 α). «Δήγησις πανὶ ὠφέλιμος ἄλλης ὀρθῆς Νικο-
λάου μοναχοῦ τοῦ ἀπὸ στρατιωτῶν.»

Ἄρχ. Ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Νικόλαος στρατιώ-
της γέγονεν καὶ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως ἐκ στρα-
τεύσαντος κατὰ Βουλγάρων ἐξήλθε καὶ αὐτός.

19 (φ. 270 α). «Διήγησις περὶ τινος θαύματος ὀφέλιμος.»

Ἄρχ. Τίς τῶν πατέρων μέγας καὶ διόρατικός.

20 (φ. 286 β). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Γρηγορίου**
ἀρχιεπισκόπου τοῦ **Θεολόγου** Διδασκαλία περὶ τῶν ἁγίων
ἐξ^α σινώδων.»

Κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν.

Ἐν φ. 294 α: Ἰωσήφ μοναχοῦ πόνως.

21 (φ. 299 α). Τροπάρια.

22 (φ. 301 α). «Περὶ κοινοβίοις.»

23 (φ. 305 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** «Λόγος
περὶ ἐγκλημάτων ἱερέων.»

Ἄρχ. Ἀκούσατε ἱερεῖς Κυρίου διάκονοι καὶ ἀνα-
γνῶσται.

Ἐν διαφόροις φύλλοις τοῦ κώδικος, μείνασιν ἀγράφοις, εὔρηται μνεῖα
τῶν ὀνομάτων κτητόρων αὐτοῦ, οἷον ἐν φ. 1 α: Κοσμᾶ ἱερομο-
νάχου τοῦ ὄντος ἐκ τῆς πόλεως Ἄνδρου καὶ υἱοῦ τοῦ
ποτὲ Δημητρίου ἱερέως, ἐν φ. 2 α: Ἰωάννου ἐκ χό-
ρας Βοδίτζανης, ἐν δὲ φ. 2 β: Τω παρὸν βιβλίον
ὑπάρχει του παπᾶ κϋρ Θεοφᾶνη, του Παντωκρα-
τωρηνοῦ — καὶ προύγουμένου: —

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 74 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 179), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 43.

20. Περγ. 0,13×0,095. Αἰῶνος XIII (φ. 154).

1 (φ. 1 α). Ὠρολόγιον.

Ἄρχ. (ἀκέφ.). . . τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς
ἀφίεμεν.

2 (φ. 119 α). Τὰ ἕνδεκα ἑωθινὰ εὐαγγέλια.

3 (φ. 129 β). Συναξάριον τῶν ἑορτῶν τοῦ ὅλου ἑνιαυτοῦ.
Λεῖπει παρὰ Πληζιώτη, φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 31.

21. Χαρτ. 0,142×0,10. Αἰῶνος XVII (φ. 191).

1 (φ. 12 α). «Νόμιμον πάνυ πλουσιώτατον.»

Εὐθὺς ἐν ἀρχῇ «Νουθεσία εἰς πνευματικὸν καὶ ἀσφάλεια.» Ἄρχ. Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ὁ νομοκάνων οὗτος, οὗ προηγεῖται ἐν φ. 5 α—11 β «Πίναξ ἀκριβῆς τοῦ παρόντος νομίμου», σύγκειται ἐκ κεφαλαίων ρκα', ὧν α' «Περὶ πνευματικῶν πῶς δεῖ εἶναι», ρκα' «Περὶ μέτρα δισσὰ ἤγουν μεγάλα καὶ μικρὰ καὶ περὶ τῶν λαμβανόντων τόκον.»

Ἐν φ. 112 β. Ἐγράφη χειρὶ Ἰωασσαφ ζρνβ' μηνὶ Μαρτίῳ ιδ' (=1644).

2 (φ. 114 α). «Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου εἰς πόσους γίνονται τὰ συνοικέσια καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται. **Ματθαίου**»
[**Βλαστάρεως**].

Ἐπονται διάφορα ἄλλα κεφάλαια ἐκ τῶν κανόνων τῶν **δυνόδων**, τοῦ **ματθαίου βλαστάρεως** καὶ διαφόρων **πατέρων**. Ἐν δὲ φ. 137 β «Περὶ βαθμῶν τῆς συγγενείας, σύγγραμμα **Μιχαὴλ** νομοφύλακος **τοῦ χούμνου** τοῦ γεγονότος μητροπολίτου Θεσσαλονίκης.»

3 (φ. 163 α). Ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ.

4 (φ. 176 β). Τύπος ἐξαγοραστικοῦ γράμματος.

Φέρει ὑπογραφὴν Ἰωάννης ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς αὐτοῦ πατήρ.

5 (φ. 177 α). Ἄγιου Τρούφωνος Εὐχή.

Ἄρχ. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας σου ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

6 (φ. 178). «Εὐχὴ τοῦ ἁγίου μάρτυρος **Τρούφωνος** λεγομένη εἰς κήπους καὶ ἀμπελῶνας καὶ χωράφια.»

Ἐπονται ἄλλαι εὐχαί, ὧν τελευταία «Εἰς τὸ κατασκευᾶσαι πλοῖον.» Τέλ. (κολ.) διὰ τῶν ἀψύχων ξύλων κυβερνᾶσθαι καὶ τῆ κραταιᾶ σου χειρὶ τὸ . . .

Ἐν τοῖς ἀγράφοις ἐν ἀρχῇ φύλλοις 1 α—4 β διάφορα δοκίμια κονδυλίου καὶ σημειώματα ἀνάξια λόγου.

Λεῖπει παρὰ τῷ Πληζιώτῃ, οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

22. Περγ. 0,12×0,8. Αἰῶνος XIII (φ. 140).

Εὐαγγέλια καὶ ἀπόστολοι κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Κῶδιξ ἀκέφαλος καὶ κολοβός.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 2 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 162), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

23. Χαρτ. 0,16×0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 151).

Εὐχολόγιον.

Ἐν φ. 144 β. Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα· ἐν εἰρήσιν αψμγφ Ὁκτωβρίου ιθ' (=1743). Ἐγρᾶφη κατὰ τὸν Πληζιώτην ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Ἱερεμίου τοῦ Σιναΐτου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 76 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 179), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 54.

24. Χαρτ. 0,16×0,11. Αἰῶνος XVII.

1. Πέτρου Λαμπαδαρίου Στίχοι καλοφωνικοί.

2. Τοῦ αὐτοῦ Κεκραγάρια.

3. Κύρ Δανιὴλ Πολυέλεος.

4. Κύρ Ἰωάννου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Πολυέλεος ἕτερος.

5. Ἄλλα ἐκκλησιαστικά ἄσματα.

Ἄπας ὁ κῶδιξ μετὰ φωνῶν.

Λεῖπει παρὰ Πληζιώτη, οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

25. Χαρτ. 0,20×0,155. Αἰῶνος XVII (φ. 55).

1 (φ. 5 α). Βασιλείου τοῦ μεγάλου Λειτουργία.

2 (φ. 37 α). Λειτουργία τῶν προηγιασμένων.

Ἐν φ. 36 β. Ἡ παροῦσα θεία καὶ ἱερᾶ λειτουργία τοῦ ἐν αἰσίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου καὶ ἡ τῶν προηγιασμένων ἐγρᾶφη ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ Λεοντίου ἱερομονάχου ἀναξίου καὶ ἁμαρτωλοῦ, καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχεσθέ μου δια τὸν Κύριον ὅπως λυτρωθῶ τῆς αἰωνίου κολάσεως, κατα τὸ ἔτος τὸ σωτήριον αχχς 1696.

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται ὑπὸ ἐπιτίτλων καὶ μεγάλων ἀρχικῶν γραμμάτων πολυχρῶμων, γεγραμμένων δι' ὑδαρῶν χρωμάτων. Ἐν ταινίᾳ ἐγχρῶμφ περιβαλλούσῃ μέγα ἀρχικὸν Τ τοῦ φ. 25 α. Λεοντίου ἱερομονάχου γράμμασι τοῦ μεγαλογραμμάτου ῥυθμοῦ.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 43 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 169), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 47.

26. Χαρτ. 0,18×0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 144).

1 (φ. 1 α). **Ἀδύλου** Ἐκκλησιαστικαὶ ὁμιλίαι. Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

Ἐν φ. 17 α' 1705 Φεβρουαρίου 24.

Ἐν δὲ φ. 21 α' 1724 Φεβρουαρίου 23.

2 (φ. 76 α). «**Νικολάου Τριανταφύλλου** τοῦ Κερκύρου κανῶν ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται.»

Εὔρηται καὶ ἐν κώδικι κουτλουμουσιακῷ ἀρ. 331,1. Ἴδε **Σπυρ. Π. Λάμπρου** Catalogue of Greek manuscripts on Mount Athos. Cambridge. Τόμος Α' σ. 303.

3 (φ. 78 β). **Τοῦ αὐτοῦ** Ποίημα εἰς τὸν πάπαν (ἀνεπίγραφον).

Ἄρχ. Ὁ πάπας ἀπεθένει καὶ ἡ ψυχὴ του.

Εὔρηται καὶ ἐν κώδικι κουτλουμουσιακῷ ἀρ. 331,2. Ἴδε **Σπυρ. Π. Λάμπρου** Catalogue ἔνθ' ἀν. Εἶνε δ' ἐκδεδομένον ἐν τῷ Ὑμνολογιδίῳ τοῦ Νικολάου Τριανταφύλλου τῷ ἐκτυπωθέντι ἐν Βενετίᾳ τῷ 1724.

4 (φ. 81 α). «**Ἀθανασίου ἱερέως Ἀμβρακίου** Διαλόγος ἐν ᾧ εἰσάγεται πάπας καὶ Πέτρος διαλεγόμενος, ὁ μὲν πάπας ὡς ἀποθανῶν καὶ προστάσων διανοιγῆναι αὐτῷ τὴν πύλην τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ὁ δὲ Πέτρος ἔσωθεν ἀποκρινόμενος· ἔχει δὲ ὁ διάλογος πρὸς τὸ τέλος ἐκάστης ἀποκρίσεως ἐν ῥησείδιον ἀπὸ τοῦ Πάτερ ἡμῶν.»

Ἄρχ. Πάπας. Ἄνοιξόν μοι τὰς πύλας Πέτρε τῷ σῶ πάπα ὃν ὁ Χριστὸς καὶ ὑπὲρ σὲ ἡγάπα.

5 (φ. 84 α). Φράσεις ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς λέξεως **Εὐρίσκομεν** καὶ ῥητὰ **πατέρων**.

6 (φ. 192). Ὅμιλῖαι ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

Ὁ κῶδιξ εἶνε γεγραμμένος ὑπὸ διαφόρων χειρῶν, ἔχει δὲ ἱκανὰ φύλλα ἄγραφα· καὶ τῶν γεγραμμένων δὲ φύλλων ἡ τάξις εἶνε συγκεχυμένη.

Τὰ δὲ φ. 100—107, ἐσταχωμένα ἀντιστρόφως, ἠριθμήθησαν δὲ.

Κατὰ τὸν Πληζιώτη φέρει χρονολογίας 1706 καὶ 1724, ἃς ἐγὼ δὲν εἶδον.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 31 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 168), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 92.

27. Περγ. 0,125×0,175. Αἰῶνος XII^α (φ. 156).

Τυπικὸν ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας.

Τὰ φ. 1, 155, 156 διαβεβρωμένα ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ μέλανος, τὸ δὲ φ. 175 εἶνε περγαμηνή ἰταλική τοῦ XIV αἰῶνος περιέχουσα ὄρους περὶ ἐξομολογήσεως.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 51 (**μνηλαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 171), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 32.

28. Χαρτ. 0,20×0,14. Αἰῶνος XVII (φ. 351).

1 (φ. 1 α). **Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου** Εἰς τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου.

2 (φ. 13 α). «Ὀπτασία τοῦ μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου περὶ τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ.»

3 (φ. 21 α). «Μετάφρασις εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τῶν ἁγίων Ἀναργύρων.»

4 (φ. 26 α). Εἰς τὰ Εἰσόδια.

Ἄρχ. Λαμπρὰν ὄρω καὶ πλήρη φαιδρότητος.

5 (φ. 42 α). Μαρτύριον τοῦ μεγαλομάρτυρος Νικήτα.

6 (φ. 50 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** «Ἐκ τῶν ὑπομνημάτων εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον τὸν εὐαγγελιστήν.»

7 (φ. 195 α). Βίος καὶ πολιτεία Ὀνουφρίου τοῦ ἐρημίτου.

8 (φ. 202 α). «**Ἡωδὴ** ἐλαχίστου μοναχοῦ τοῦ **Φιλαργίου** δικαίου τοῦ ἁγιωτάτου Ἀνθίμου καὶ διδασκάλου Κρήτης· κεφάλαιον περὶ τῆς ἡμέρας τῶν Φώτων.»

Ἄρχ. Εἰ πλείονες τῶν ἀνθρώπων αἰροῦνται μάλιστα τὴν γαστριμαργίαν.

9 (φ. 205 α). Λόγος ἐπὶ τῇ συνάξει Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

10 (φ. 208 α). «Εἰς τὴν πρώτην ἀπο τῆς ἁγίας γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.»

11 (φ. 216 α). «Ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου.»

12 (φ. 232 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια.

13 (φ. 237 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς τὴν Ὑπαπαντήν.

14 (φ. 244 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ν' ψαλμοῦ.

- 15 (φ. 262 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς τὸν ν' ψαλμὸν καὶ εἰς τὸν Δαυίδ καὶ περὶ μετανοίας καὶ ταπεινοφροσύνης.
- 16 (φ. 278 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Περὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης.
- 17 (φ. 282 α). «Ὅτι δεῖ τοῖς παροῦσι μὴ χρῆσθαι ἔξω τῶν ἀναγκαίων καὶ κατὰ τῶν καλλωπιζομένων γυναικῶν, ἠθικὸν πάνυ ὠφέλιμον.»
- 18 (φ. 291 β). «Ὁμιλία λη' καὶ ἡ ἀρχὴ οὕτως.»
- Ἄρχ. Πάλιν τὰ σήμερον ἀναγνωσθέντα ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τὴν κατὰ τὸν Πατριάρχην τὴν ἡμετέραν καλεῖ γλώτταν.
- 19 (φ. 304 α). «**Νείλου μητροπολίτου Ῥόδου** Εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.»
- Ἄρχ. Καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς προσηγορίας ἡ σήμερον ἑορτῆ.
- 20 (φ. 341 α). «Τοῦ σοφοτάτου καὶ λογιωτάτου καὶ ἀγιωτάτου **ἀρχιεπισκόπου Ῥόδου Νείλου τοῦ Μυρτανώτου** Λόγος εἰς τὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τριήμερον ἔγερσιν, καθ' ἣν καὶ ὅσα τῶν εὐαγγελιστῶν ἕκαστω περὶ ταύτης ἐλέχθη διήλειπται.»
- Ἄρχ. Τί εἶπω καὶ τί λαλήσω πρὸς τὴν τῆς παροῦσης ἑορτῆς ἡδονὴν καὶ φαιδρότητα.
- 21 (φ. 352 α). Λόγος ἀκέφαλος καὶ ἀνεπίγραφος.
- Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . τὸν δὲ σεισμὸν ὄψις τις ἀγγέλου φοβερὰ διαδέχεται. Τέλ. (κολ.) ὡς ἰδίαν ὁδὸν πορευόμενος· οἱ δὲ ἑαυτοῖς τὸ . . .
- Τὸ φ. 351 ἄγραφον, εἰς ὃ ἐνεγράφησαν διάφορα δοκίμια κονδυλίου.
- Ἄντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 19 (**μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 167), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 36.

29. Χαρτ. 0,18×0,12. Αἰῶνος XVI (φ. 201).

- 1 (φ. 8 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Λειτουργία.
- Ἐν φ. 51 β. Χεῖρ Ἱεροθέου θύτου.
- 2 (φ. 53 α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Λειτουργία.
- 3 (φ. 102 α). Λειτουργία τῶν προηγιασμένων.
- 4 (φ. 124 β). Τάξεις ἐπὶ χειροτονία
- α' (φ. 124 β) ἀναγνώστου καὶ ψάλτου. — β' (φ. 126 α) ὑποδιακόνου. — γ' (φ. 128 β) διακόνου. — δ' (φ. 134 α) πρεσβυτέρου. — ε' (φ. 140 α)

ἐπισκόπου, ἧτις τελευτᾷ κολοβὴ διὰ τῶν λέξεων· φωστῆρα ἐν κόσμῳ ἵνα καταρτίσας . . .

Ὁ κῶδιξ ἔμεινεν ἀτελής, τῶν φ. 145—201 ὄντων ἀγράφων. Ἐπ' ἴσης δ' ἄγραφα ἀφῆκεν ὁ βιβλιογράφος τὰ φ. 1 α—7 β, ἀλλ' εἰς τούτων τὰ φ. 6 β καὶ 7 α ἐνεγράφησαν ὀνόματα μνημονευομένων ἐπ' ἐκκλησίας. Ὑπὸ νεωτέρας δὲ χειρὸς ἐγράφησαν α' (φ. 147 α) Ἀπόστολος, οὗ ἡ ἀρχὴ ἀδελφοὶ τοῦτο φρονήσατε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν, οὗ ἡ ἀρχὴ Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰς ἧλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς κώμην τινὰ γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα.—β' (φ. 149 α) Ἀποστόλου εἰς Ἀσωμάτων ἀρχή.

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται ὑπὸ τριῶν ἀξιολόγων εἰκόνων, ἐν μὲν φ. 2 α τῆς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐν δὲ φ. 52 β τῆς τοῦ Βασιλείου τοῦ μεγάλου, ἐν δὲ φ. 101 β τῆς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Κοσμεῖται δὲ καὶ ὑπὸ ἐπιτίτλων καὶ μεγάλων πολυχρῶμων ἀρχικῶν γραμμάτων, εἰς ἃ μετὰ τὸ φ. 24 β ἔπονται ἄλλα μικρότερα καὶ ἀπλούστερα κοινὰ ἀρχικά γράμματα πλὴν τοῦ φ. 135 β, ἐν ᾧ μέγα Ο καὶ τοῦ ἐν φ. 137 β, ἐν ᾧ ἄλλο ὅμοιον γράμμα.

Λεῖπει παρὰ τῷ Πληζιώτῃ, φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 60.

30. Περγ. 0,13×0,10. Αἰῶνος XIII (φ. 22).

1 (φ. 1 α). Κανόνες (ἀκέφαλοι).

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . γλυκὺ καὶ ὁ διδάσκαλος ἡμῶν τῷ τάφῳ δίδοται.

Ἐν φ. 16 β: Κατὰ τὴν κε' τοῦ Νοεμβρίου τῆς ἐνισταμένης δ' ἰνδικτιῶνος τοῦ ςουκθ' (;) ἔτους μνήμης οὕνεκα τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Κλήμεντος πάπα Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας . . . ; ἀμόναχος καὶ ἀμαρτωλὸς ἄντ;

2 (φ. 18 α). Ἐξαποστειλάρια τῆς ἐβδομάδος.

3 (φ. 20 α). Ἐξορκισμοί.

Τὰ φύλλα 18—21 γεγραμμένα ὑπὸ ἄλλης χειρὸς. Τὰ δὲ φύλλα 17 καὶ 22 ἐκ κώδικος μεζονος σχήματος Περγ. αἰῶνος XII, κατὰ δύο σελίδας γεγραμμένου καὶ περιέχοντος Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον (14,19)· καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους. Τὸ δὲ φ. 27 μεῖναν ἄγραφον φέρει ἐν τῷ ὀπισθεν (β) τὰ ἐξῆς δύο σημειώματα· α') αὐπγ' μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἐκ ἡμῶν ἡν ὁ παπα Γρηγόριος· β') αφλγ' ἐσινείθουν καὶ του μακαρετου τοῦ διακκου του Λυμνέου ὦ πνῆμος· μηνὶ Ὀκτωβρήφ ζ'.

Λεῖπει παρὰ τῷ Πληζιώτῃ, οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

31. Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 367).

Μανουὴλ τοῦ Μαλαξοῦ «Νόμιμον ἐκ πολλῶν ἐκλε-
λεγμένον εἰς πεζὴν φράσιν.»

Προτάσσεται ὁ πρόλογος «Τοῖς ἀπανταχοῦ εὕρισκομένοις χριστωνύμοις
λαοῖς ἱερωμένοις τε καὶ λαϊκοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν αἰεί», ὁ ἀρχόμενος
διὰ τῶν λέξεων Θησαυρὸς κεκρυμμένος.

Σύγκειται ἐκ κεφ. τη', ὧν τὸ μὲν α' «Περὶ κριτοῦ τοῦ εἶναι εἰς πάν-
τας συμπαθῆς», τὸ δὲ τη' «Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον.» Τὸ κεφ.
σπγ' (φ. 330 β) «Τάξις προκαθεδρίας τῶν ὁσιωτάτων πατριαρχῶν καὶ
αἱ μητροπόλεις καὶ αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ αἱ ὁποῖαι εὕρισκονται τὴν σή-
μερον καὶ εἶναι ὑποκείμεναι τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει.» Τὸ κεφ.
σπδ' (φ. 333 α) «Περὶ ποῖοι τῶν μητροπολιτῶν ἔχουν τὴν σήμερον
ἐπισκοπὰς.»

Τῶν κεφαλαίων εὕρηται πίναξ ἐν ἀρχῇ τοῦ κώδικος (φ. 4 α—32 α).
'Αλλ' εἰς τὰ ἐν αὐτῷ ἐμπεριλαμβανόμενα προστίθεται ὡς κεφ. τθ'
«Εὐχὴ ἣν λέγει ὁ ἀρχιερεὺς ἢ πνευματικὸς ἢ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν τοῦ θέλοντος μεταλαβεῖν.»

'Εν τῷ πρώτῳ παραφύλλῳ τῷ συγκεκολλημένῳ μετὰ τοῦ ξύλου τῆς στα-
χώσεως ἢ σημείωσις ἥδε· αψβω αὐγούστου γ'· ἀνακαινί-
σθη ἔκ θεμελίον ὁ φοῦρνος . . . (τιφθόβρωτα) ἡ χαμε
μαστόρους σιριάνουῖς καὶ τον φτιάσαμε καὶ μας
πίγανε ἔξοδα χόροις τὸ φαῖ γρόσια ιγ + ἰγουμενέ-
βοτος Ἰγνάτιος ἱερομόναχος. Ὅτι δὲ πρόκειται περὶ τῆς
μονῆς Ἀγίας δεικνύει ἢ ἐν τῇ ὥα τοῦ σημειώματος προσθήκη· τῆς
ἀγίας.

'Αντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 56 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 176), οὐδένα δὲ φέρει ἀριθμὸν παλαιόν.

32. Περγ. 0,22×0,14. Αἰῶνος XII (φ. 351).

Τετραευάγγελον.

α' (φ. 4 α). Τὸ κατὰ Ματθαῖον. — β' (φ. 102 α). Τὸ κατὰ Μάρκον. —
γ' (φ. 163 α). Τὸ κατὰ Λουκᾶν. — δ' (φ. 267 α). Τὸ κατὰ Ἰωάννην.

'Εν τέλει ἐκάστου τῶν εὐαγγελίων στιχομετρικὸν σημείωμα. Οὕτως ἐν
φ. 99 α «Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον στίχοι βχ.» Ἐν φ. 163 α
«Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον στίχοι αχ.» Ἐν φ. 256 β «Εὐαγγέλιον
κατὰ Λουκᾶν στίχοι βπ.» Ἐν φ. 341 α «Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάν-
νην στίχοι βτ.» Ἐκάστου δὲ τῶν εὐαγγελίων προτάσσεται Πίναξ
τῶν κεφαλαίων αὐτοῦ.

'Εν φ. 341 α «Στίχοι εἰς τὸ πλήρωμα τοῦ Τετραευαγγέλου.»

Τοῦ τῆς Κύπρου μὲν ποιμένος καὶ δεσπότη

μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου
 τοῦ ποιμενάρχου Κυπρίων Ἰωάννου
 τῆ προσταγῆ γέγραφε τήνδε τὴν βίβλον
 γραφεὺς Μανουὴλ Ἀγιοστεφανίτης
 ὁ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ πάνυ ὑπερσόφου
 εὐεργετηθεὶς πολλάκις ἀνευδότης·
 ὅς καὶ πεφυκῶς εὐτελέστατος θύτης
 τοῦ παντάνακτος ἐργοτεχνίτου λόγου
 ἐπευχαριστεῖ καὶ τρανῶς μεγαλύνει
 τὸ χρυσοπυκτόμορφον ἀγλαὸν στόμα
 καὶ ψυχοτερπέστατον εὐμελὲς μέλος
 καὶ πνευματοπρόβλητον εὐμενὲς μένος
 κροτούμενον κρούματι πανσθενοκρότῳ
 νοοτρόφους ἕυγγας εὐηχεστάτους
 εἰς πᾶσαν ἀνέμελψε τὴν οἰκουμένην·
 ἧ καὶ λελοιπῶς τὴν χρυσοβλύτον . . . (ἀφανῆ)
 σειρηνοθελκτότερπνον εὐμενεστάτην
 πᾶσαν ἀκριβῶς ἠκρίβωσε δελτάδα
 εὐχῶν δὲ κατὰ παυσιν οὐδαμῶς φέρει
 πρὸς τὸν μέγαν τοῦ θεοῦ ἀρχιεράρχην
 τὴν χρυσοβρυτόρρυτον ὑδάτων ῥῦσιν
 καὶ μυσταγωγὸν εὐσεβῶν διδασμάτων
 καὶ κήρυκα κράτιστον ἀληθῶν λόγων
 Ἐπιφάνιον ἀπόστολον τὸν μέγαν
 ὡς ἂν νέμοιτο τῷ ποιμενάρχῃ τούτου
 ζωὴν πολυχρόνιον ὑγείας πλάτους
 εὖρωστον, εὐφρόσυνον, εὐθυμον βίον.
 Ἄλλ' ὃ μάκαρ πρώτιστε τῶν μακαρτάτων
 ὃ τερπνολαμπρότατε χρυσὲ τοῖς λόγοις
 τοῖς ἡδυτάτοις καὶ ψυχοτρόφοις λόγοις
 χάριν ἀνεξάντλητον ἢ βρύσιν νέμοις
 πολλῶν ἀγαθῶν ἐν χρόνοις πολυχρόνοις
 τῷ τήνδε βίβλον προστάξαντι γενέσθαι.

Ἐλαβε δὲ τέλος κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἰνδ. δ' τοῦ ,σξξδ'
 ἔτους (= 1156).

Ἐν φ. 342 α Εὐαγγέλια τῆς μεγάλης Πέμπτης.

Τέλ. (κολ.) ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο. . .

Ἐν φ. 1 β χειρὶ νεωτάτῃ 1748 τὸ παρῶν αγίων τετρα-
 βάγγελον το ἐστάχουσα ἐγὼ προυγούμενος Παρθέ-
 νιος ος ιερομόναχος τῆς Ἀγίας.

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται ἐν μὲν φ. 3 β ὑπὸ ὄλοσελίδου εἰκόνας τοῦ ἀγίου

Ματθαίου, ἐν δὲ φ. 4 α ὑπὸ εἰκόνας τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, πληρούσης τὸ ἥμισυ τῆς σελίδος, ἐν φ 101 β ὑπὸ ὀλοσελίδου εἰκόνας τοῦ Μάρκου, ἐν φ. 102 α ὑπὸ ἡμισελίδου εἰκόνας τῆς βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐμβεβαπτισμένου ὄλου εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου, ἐν φ. 165 β ὑπὸ ὀλοσελίδου εἰκόνας τοῦ Λουκᾶ, ἐν φ. 66 α ὑπὸ ἡμισελίδου εἰκόνας τῆς γεννήσεως τοῦ Προδρόμου, ἐν φ. 266 β ὑπὸ ὀλοσελίδου εἰκόνας Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ ἐν φ. 267 α ὑπὸ ἡμισελίδου εἰκόνας τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. Εἶνε δ' αἱ εἰκόνας αὗται ἄτεχνοι, ἡ δὲ τοῦ Θεολόγου κατὰ μέγα μέρος ἐφθαρμένη. Κοσμοῦσι δὲ τὸν κώδικα καὶ ἀρχικὰ γράμματα περίεργα, μόνον ἐν ἀρχῇ ἐκάστου τῶν εὐαγγελίων.

Τὰ φ. 342—351 βομβύκινα XIV αἰῶνος.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 1 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 162), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

33. Χαρτ. 0,205×0,15. Αἰῶνος XVIII.

Μουσικὴ ἐκκλησιαστικὴ.

Κώδιξ ἀκέφαλος καὶ κολοβός, ἀποτελούμενος ἐκ τετραδίων τριάκοντα καὶ τεσσάρων, ὧν τοῦ τελευταίου σώζονται μόνον δύο φύλλα.

Λεῖπει παρὰ Πληζιώτη, οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

34. Χαρτ. 0,21×0,165. Αἰῶνος XVI.

Ψαλτικὴ μετὰ φωνῶν.

Προτάσσονται τὰ Σημάδια τῆς ψαλτικῆς.

Ἐν τινι τῶν παραφύλλων τῆς ἀρχῆς 1810 Μαρτίου 18 καὶ τὸ δὲ κτῆμα τοῦ αὐτοῦ πρωτοσυγγέλου Γαβριήλ τοῦ ἐξ Ἀνδρου. Ἐν τέλει. Ἐλαβε τέλος ἡ παροῦσα ἀσματομελιρῶρητόφθογγος βίβλος ἐν ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου ζςξδω ἀπο δὲ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αψνς^ω μηνὶ Ὀκτωβρίου ς^η ἡμέρα Σαββάτω ἰνδικτιῶνος δς (=1756) διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἐν ἱερομονάχοις Νεκταρίου· ἀλλ' οὐδὲ τῆς τυχούσης ἐπιμελείας· οὐκ ἦν γὰρ ὡς περ τα νῦν, ἀλλὰ σποράδην ἐτύγγανον κείμενα ἐν παλαιοῖς βιβλίοις σεσηπότα ἤδη τῶ μακρῶ τοῦ χρόνου· κάμοι τοίνυν δέδοκται ἀνακαινίσαι τε καὶ εἰς φῶς ἀνάξαι τὰ ὑγιῆ, καὶ κατὰ ῥυθμὸν ἐκθέσθαι διὰ γραφίδος νέας. Καὶ εἰς τὸ τέλος τὸ πρᾶγμα ἤξε τῆ του Χριστοῦ ἀρωγῆται καὶ χάριτι. Περιέχον ἄπασαν τῆν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄλου

ένιαυτοῦ, ὅσα παπαδικῆ ἀρμόζουσι πληρέστατα, ποιηθέντα παρὰ διαφόρων ποιητῶν παλαιῶν τε καὶ διδασκάλων, καθάπερ τάνῦν ἐν Κωνσταντίνου πόλει ἀσματομελοδοῦνται παρα τοῖς νέοις διδασκάλοις, ἅπερ ἐποιήθησαν τὴν τοῦ διδασκάλου κυρίου κυρ Γερμανοῦ ἀρχιερέως Νέων Πατρῶν, εἰσηγήσιν ἔχοντες. Ἐκκείσθω δὲ τοῖς τελειοτέροις τα μὲν ἐλλίποντα ἐκπληροῦσθαι, τα δὲ ἀμαρτήματα διορθοῦσθαι· οὐδενὸς γὰρ τὸ τέλειον ἀλλ' ἢ τῷ Θεῷ. Ὅσοι λοιπὸν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ τῶν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὑπασπισταὶ μετὰ τὴν ἐμῆν ἄφηξιν, ἢ καὶ μενόντων, ὅπως δεῖ ποιοῦν ἐντυτάχانون τε τοῦδε τοῦ πονηματίου ὕμνουῦντες καὶ δοξολογοῦντες εὐχαριστεῖτε τῷ τρισελέῳ, τρισακτίνῳ τε καὶ τρισυποστάτῳ Θεῷ ἡμῶν· δεόμενοι τῆν ἀγαθαρχικὴν αὐτοῦ δύναμιν σῶσαι ἡμᾶς τῆς αἰωνίου κολάσεως· καὶ ἀξιῶσαι τῆς ἐκ δεξιῶν παραστάσεως· ἀμφοτέροι γὰρ (ἔξωμεν) τὸν μισθὸν ἔξωμεν παρ' αὐτοῦ τῆς πρὸς ἐκάτερον φιλαδελφίας καὶ αἰωνίως τῇ ἀνεκλαλήτῳ χαρὰ συνεφραϊνόμενοι. Ἔης γένοιτω πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ πρέπει δόξα τιμὴ ἅμα τῷ πατρὶ καὶ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. Ἐρρωσθαι οἱ ἐντυγχάνοντες.

Ἡ στάχσις τοῦ κώδικος ἐπιμεμελημένη μετὰ χρυσῶν ἐπιτυπωμάτων. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 45 (**μνηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 169), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 78.

35. Χαρτ. 0,14×0,11. Αἰῶνος XIX (σ. 512).

«Ἀνθολογία ἐν ἣ ἐμπεριέχονται κατ' ἐκλογὴν μαθήματα ἐξηγημένα κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ νέου συστήματος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει γενικοῦ μουσικοῦ σχολείου, ἣτις ἀντεγράφη ἐκ τῆς τετρατόμου ἀνθολογίας τῆς γενικῆς καὶ διηρέθη εἰς δύο τόμους παρὰ **Καισαρνέων Χρυσάνθου καὶ Εὐτυχίου μουσικῶν**· δαπάνη καὶ ἐξόδῳ τοῦ πανοσιωτάτου κυρίου Σεραφεῖμ τοῦ μουσικοῦ καὶ καταγομένου ἐκ χωρίου Κατοαριᾶς τῆς νήσου Ἄνδρου. Τόμος πρῶτος. Ἐν ἔτει αὐγκῶ Αὐγούστου κ'.» (= 1823).

Ἐν τέλει Πίναξ τῶν περιεχομένων, ἐν ᾧ πρῶτον «Τὸ Μακάριος ἀνήρ

πέτρου λαυπαδαρίου», τελευταῖον δὲ «'Ασματικὸν συντμηθὲν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ **Γεωργίου**.»

Ἐν τινι τῶν πρώτων παραφύλλων· Κ τ ἤ μ α Εὐ γενίου Παπαδοπούλου προηγουμένου 1840.

Ἀντιστοιχεῖ ἴσως πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 47 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 171), οὐδένα δὲ φέρει ἀριθμὸν παλαιόν.

36. Χαρτ. 0,208×0,15. Αἰῶνος XIX (σ. 700).

«'Ανθολογία ἤτοι νέα παπαδικὴ ἐξημένη ἣτις περιέχει πάντα τὰ χερουδικὰ καὶ κοινωνικὰ τῶν νέων ἀναφανέντων μουσικοδιδασκάλων διαφόρων, **Ἰωάννου πρωτοψάλτου, Δανιὴλ πρωτοψάλτου**, καὶ πάντων τῶν λοιπῶν, καὶ τῶν τοῦ νέου συστήματος **Γρηγορίου Λαυπαδαρίου καὶ Χουρμουζίου**. Ἀρχεται γοῦν ἐκ τῶν χερουδικῶν καὶ καταλήγει μέχρι τοῦ Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. Τόμος τέταρτος ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1818.»

Λεῖπει παρὰ Πληζιώτη, οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

37. Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XVIII.

Ἐκκλησιαστικὴ μουσική.

Τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν **πέτρου λαυπαδαρίου**.

Κῶδιξ ἀκέφαλος καὶ κολοβός.

Λεῖπει παρὰ Πληζιώτη, οὐδένα δὲ φέρει ἀριθμὸν παλαιόν.

38. Χαρτ. 0,195×0,145. Αἰῶνος XVIII (φ. 317).

Τριψίδιον καὶ Πεντηκοστάριον **Χρυσάφου τοῦ νέου** μετὰ φωνῶν.

Ἐν φ. 315 α' Ἐχει κόλαις 78: καὶ μισή.

Ἐκτὸς τῆς ἀριθμήσεως εὔρηται ἐν ἀρχῇ δύο φύλλα, περιέχοντα τὸν Πίνακα. Ἐν τέλει δὲ τούτου τὸ ἐξῆς σημεῖωμα· Γέγραπται ἡ παροῦσα ψαλτικῆ ἐκ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ, καὶ εὐτελοῦς Χρυσάνθου καὶ ἀναξίου τῆς κλίσεως τῶν ἱερομονάχων. Ἐκ πατρῆδος Κύπρου. . . . (λέξεις διαγεγραμμέναι). Ὅθεν οἱ λαβόντες αὐτήν, μέμνησθέ μου διὰ τὸν Κύριον, καὶ μὴν ἐρευνήσεται τὸ πλῆθος τῶν ἀπειρῶν σφαλμάτων· ὅτι οὕτως τὰ εὐρήκα γεγραμμένα εἰς τὸ ἀρχέτυπον· καὶ ἄς ἔχω συγνώμην, διὰ τὴν πολλὴν μου ἀμάθειαν· καὶ ἄς τὰ διοο-

θόσει ἡ μουσικότητά σας χωρὶς γογγισμὸν καὶ κατηγορεῖαν τινᾶ πρὸς ἐμέ· ἵνα καὶ οἱ δύο μας λάβωμεν τὸν μισθὸν ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸ μνημόσυνον αἰώνιον. Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν· 1740: Σεπτεμβρίου 13· εἰς χώραν εὐηδῆ καλουμένην Ζάκυνθον:—

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 29 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 169), φέρει δὲ παλαιὸν ἀριθμὸν 83.

39. Χαρτ. 0,168×0,115. Αἰῶνος XVII.

«Εἰρμολόγιον τὸ καλοφωνικὸν ἐν ᾧ ἐμπεριέχονται οἱ καλοφωνικοὶ εἰρμοί.»

Ἐν τινι τῶν πρώτων παραφύλλων· Εὐγενίου Παπαδοπούλου προηγούμενου 1840.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 80 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 179), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

40. Χαρτ. 0,18×0,15. Αἰῶνος XVII (φ. 309).

1 (φ. 2 α). Βίος τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . καὶ ἔλεος αὐτὸν παρακαλούμεν νὰ μὰς διαφυλάττη.

2 (φ. 30 α). **Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου** Μετάφρασις μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

3 (φ. 50 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Μετάφρασις βίου τοῦ ἁγίου Νικολάου.

4 (φ. 81 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Διήγησις θαυμάτων τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ.

5 (φ. 113 α). Μαρτύριον τοῦ μεγαλομάρτυρος Εὐσταθίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

6 (φ. 128 α). **Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου** Μετάφρασις βίου καὶ πολιτείας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.

7 (φ. 138 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Μετάφρασις μαρτυρίου Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος.

8 (φ. 149 α). Μαρτύριον τοῦ μεγαλομάρτυρος Γοβδελαᾶ.

9 (φ. 154 α). Ὀπτασία Κοσμᾶ μοναχοῦ.

10 (φ. 159 α). Βίος καὶ πολιτεία Συμεὼν τοῦ στυλίτου.

11 (φ. 169 β). Βίος καὶ πολιτεία Μακαρίου τοῦ εὐρεθέντος ἀπὸ εἴκοσι μιλλίων τοῦ παραδείσου.

12 (φ. 180 α). «Διήγησις νέα καὶ ὀφέλιμος.»

Ἄρχ. Κάποιος Χριστιανὸς τὸ ὄνομά του Δημήτριος εὐρίσκετον ἢς τὰ μέρη ὁποῦ ὀνομάζετε Σιδεροκάψηα.

13 (φ. 185 α). Βίος καὶ πολιτεία Ἀνδρέου τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ.

Τέλ. (κολ.)· καὶ ἐθαύμαζαν· τοῦ δὲ ἁγίου τὸ . . .

14 (φ. 302 α). Θαῦμα τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Ἄρχ. Ἀκοῦσαται θαῦμα παρὰδοξον.

15 (φ. 304 α). Διήγησις **Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.**

16 (φ. 308 β). «Διήγησις φανερά καὶ ὀφέλιμος ὅτι μεγάλως ὀφελούνται οἱ προκιμηθέντες Χριστιανοὶ ἀπὸ τῆς λειτουργίας καὶ ἐλεημοσύνης ὁποῦ δίδουν δι' αὐτοῦς.»

Ἄρχ. Μοναχὸς τις ἐδιηγήθη καὶ εἶπεν ὅτι μίαν ἡμέραν ὑπήγεν ἢς τὸν μακάριον Θεοδορίτην τὸν πατριάρχην τῆς Ἀντιοχείας. Τέλ. (κολ.) ἦχεν νερὸν καθαρὸν· ἐκὶ τὴν ἔβανα . . .

Ἄπαντα ἐν τῇ καθωμιλημένῃ πλήν τῶν ὑπ' ἀρ. 11 καὶ 15.

Μεταξὺ τῶν φ. 302 καὶ 303 λείπει ἐν φύλλον.

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται ὑπὸ τῶν ἐξῆς κακοτεχνοτάτων ἐγχρώμων εἰκόνων· α' (φ. 29 α) τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἣτις ἐπαναλαμβάνεται ἐν φ. 29 β ἐκ τῶν ὀπισθεν διὰ μέλανος· β' (φ. 50 α) τοῦ ἁγίου Νικολάου· γ' (φ. 112 β) τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου ἐπίπου· δ' (φ. 127 β) τοῦ ἁββᾶ Ζωσίμου καὶ τῆς ὁσίας Μαρίας· ε' (φ. 184 β) Ἀνδρέου τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ. Ἐν δὲ φ. 158 β εὐρήται εἰκὼν Συμεῶν τοῦ στυλίου ἐντυπος ἐκ βιβλίου φραγκικοῦ.

Ὁ κῶδιξ φέρει παλαιὰν ἀρίθμησιν φύλλον 347.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 79 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 179), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 76.

41. Χαρτ. 0,15×0,10. Αἰῶνος XVII.

Ψαλτικὴ.

Προηγούνται τὰ Σημάδια τῆς ψαλτικῆς.

Ἐν φ. 236 β· Χεῖρ αναξίου τε Παύλου ἱερέως ἐν Βιζαντίῳ δὲ πονοῖς, ἀναλῶματι δὲ τοῦ ἐντιμωτάτου κυροῦ κὺρ Ἀθανασίου κατὰ τὸ ἀχῆθ' ἐν μινῇ Ὀκτωμβρίου κθ' (=1699).

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 81 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 179), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

42. Χαρτ. 0,15×0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 47).

1 (φ. 3 α). «Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα.»

2 (φ. 6 α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Χαραλάμπους μεταγλωττισθεὶς παρα **Δανιὴλ ἱερομονάχου** ἐκ τῆς τῶν Νιβήρων μονῆς.»

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 72 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 179), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

43. Βομβ. καὶ Χαρτ. ἐναλλάξ. 0,213×0,15. Αἰῶνος XIII (φ. 258).

1 (φ. 1 α). «Συμβουλευτικὸς περὶ ὁμονοίας πρὸς Ῥωμαίους καὶ Λατίνους **Βαρλαὰμ μοναχοῦ.**»

2 (φ. 18 α). «**Βαρλαὰμ μοναχοῦ** Πρὸς τοὺς τοῦ πάπα πρέσβεις ἀπόδειξις ὅτι ὑποκειμένου ἐκ μόνου πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐδὲν ὅλως ἀδύνατον ἔπεται οὐδέ τι τῶν ὁμολογουμένων τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναιρεῖται δογμάτων.»

3 (φ. 46 β). «Εἰς τὴν δεκάτην ἀποκάλυψιν ἣ ὄρασιν **Δανιὴλ** τοῦ προφήτου ἐξήγησις τοῦ μακαρίου **Θεοδωρήτου Κύπρου**» (sic ἀντὶ **Κύρρου**).

4 (φ. 48 α). «Διάταξις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων περὶ τοῦ Πάσχα.»

5 (φ. 50 β). «Ἄκουσον τῆς Μωσέως νομοθεσίας περὶ τῶν ἀζύμων.»

6 (φ. 51 α). «Τοῦ μεγάλου **Ἐπιφανίου Κύπρου**» Περὶ ἀζύμων.

7 (φ. 52 β). «Περὶ ἀζύμων.»

8 (φ. 53 β). «Τοῦ **Χρυσόστομου** ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἁγίου Εὐαγγελίου.»

9 (φ. 54 α). «Περὶ τοῦ Κρανίου τόπον εἰς ὃν κεῖτε τοῦ Ἀδάμ τὸ κρανίον μαρτυρίαι τῶν ἁγίων.»

10 (φ. 55 α). «Ὅπως ἡ κρίσις ἡ μέλλουσα ἐν τῇ γῆ καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ παράδεισος ἐν τῇ γῆ.»

11 (φ. 57 α). «**Βαρλαάμ μοναχοῦ** τοῦ Καλαβροῦ Περὶ τῆς ἐνζύμου καὶ ἀζύμου μυσταγωγίας.»

12 (φ. 57 β). «**Βαρλαάμ μοναχοῦ** Πρὸς Λατίνους ὅτι ὑποκειμένου ἐκ μόνου τοῦ πρώτου αἰτίου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχειν τὴν ὑπαρξιν, οὐκ ἀναιρεῖται ἢ κατ' οὐσίαν ταυτότης πατρὸς καὶ υἱοῦ : Λόγος α^{ος}.»

Ἔπονται α' (φ. 59 β) Λόγος β^{ος}. — β' (φ. 62 β) Λόγος γ^{ος}. — γ' (φ. 69 β) Λόγος δ^{ος}. — δ' (φ. 75 α) Λόγος ε^{ος}. — ε' (φ. 79 α) Λόγος ς^{ος}.

13 (φ. 86 α). «Πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Νικόλαον περὶ τῆς τοῦ πάπα ἀρχῆς.»

Ἄρχ. Φῆς ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ τὸν πάπαν μὴ ὀρθόδοξον εἶναι.

14 (φ. 89 β). «Ἐκ τοῦ μακαρίου καὶ ἀγιωτάτου πατρὸς ἡμῶν **Νείλου Θεσσαλονίκης**» [τοῦ **Καβάσιλα**].

Ἐν τῇ ᾠα' «Περὶ τῆς τοῦ πάπα ἀρχῆς.»

15 (φ. 90 β). «Ἄπὸ τοῦ προσφωνητικοῦ λόγου τῆς ἁγίας συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα.»

Ἄρχ. Τὰς δὲ κοινὰς καίνοφωνίας.

16 (φ. 92 α). «**Βαρλαάμ τοῦ ἐκ Καλαβρίας** Ἐκ τῆς διαλέξεως πρὸς Λατίνον ὀνόματι Φραντ'σκον.»

17 (φ. 93 α). «Ἐκ τῶν τοῦ ἀγιωτάτου καὶ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν **Νείλου** ἀρχιεπισκόπου **Θεσσαλονίκης** [τοῦ **Καβάσιλα**] Λόγος ἀποδεικνύς μὴ ἄλλο τι τὸ διαστάσεως τῆς Λατίνων ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν μέχρι τοῦ παρόντος αἴτιον εἶναι, ἢ τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν πάπαν οἰκουμενικῇ συνόδῳ τὴν τοῦ ἀμφισβητουμένου διάγνωσιν ἐπιτρέψαι, ἀλλ' αὐτὸν μόνον διδάσκαλον ἐθέλειν τοῦ ζητουμένου καθέζεσθαι τοὺς δὲ ἄλλους ἐν μαθητοῦ μοίρα ὑπακούοντας ἔχειν· καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀλλότριον τῶν ἀποστολικῶν τε καὶ πατρικῶν καὶ νόμων καὶ πράξεων.»

Ἄρχ. Τί τοίνυν ἐστὶ τὸ τῆς διαστάσεως αἴτιον.

18 (φ. 98 α). «Σύγγραμμα κυροῦ **Δημητρίου τοῦ Κυδώνη** εἰς τὰς λύσεις τῶν ἐπαγομένων ἀτόπων τοῖς παρὰ πατρὸς καὶ υἱοῦ λέγουσι τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι Πνεῦμα.»

Ἄρχ. Ἄ μὲν οὖν ἄν εἴποι τις.

- 19 (φ. 129 β). «**Τοῦ αὐτοῦ Δημητρίου τοῦ Κυδώνη** Κεφάλαιον ἐκ τοῦ ὅπως δεῖ νοεῖν ἅ φησιν ὁ Δαμασκη-
νὸς ἅγιος Ἰωάννης Πνεῦμα υἱοῦ λέγομεν, ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ τὸ
πνεῦμα οὐ λέγομεν.»
- Ἄρχ. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα.
- 20 (φ. 134 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς κεφάλαιον κβ^{ον} πῶς δεῖ
νοεῖν τὸ τοῦ ἁγίου Διονυσίου Μόνη πηγὴ τῆς ὑπερουσίου θεό-
τητος ὁ πατήρ.»
- 21 (φ. 141 β). «**Τοῦ αὐτοῦ** κεφάλαιον κγ^{ον} μαρτυρία τοῦ
ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νύσης ὅτι παρὰ πατρός καὶ υἱοῦ τὸ
ἅγιόν ἐστι Πνεῦμα.»
- 22 (φ. 146 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** εἰς κεφάλαιον κγ^{ον} τίνα τῶν
ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος ιδιωμάτων δεῖ λέγειν ὑποστατικὰ ἢ
προσωπικά· τίνα δὲ ἀπλῶς γνωρίσματα.»
- 23 (φ. 157 α). «Ὅτι ἀνάγκη τοῖς θείοις προσώποις πρὸς ἄλ-
ληλα τάξιν ἀποδιδόναι κεφάλαιον δον.»
- 24 (φ. 163 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Περί υἱοῦ
λόγος α^{ος}.
- 25 (φ. 170 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς προ-
δοσίαν Ἰούδα καὶ Πάσχα καὶ παράδοσιν μυστηρίων καὶ περὶ
τοῦ μὴ μνησικακεῖν.
- 26 (φ. 183 α). Ἀνεπίγραφον.
- Ἄρχ. Ἐστω δὲ ὑμῶν χάριν καὶ οὐσία τις ὁ πατήρ·
συνεισάξει τὸν υἱὸν οὐκ αλλοτριώσει.
- 27 (φ. 186 α). «Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ
ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Λέοντι πάππᾳ τῆς πρεσβυτέ-
ρας Ῥώμης **Νικηφόρος** ἐλέφ Θεοῦ ἐπίσκοπος **Κωνσταν-
τινουπόλεως** χαίρειν.»
- Ἄρχ. Μέγας μὲν ὡς ἀληθῶς καὶ ἀξιάγαστος.
- 28 (φ. 198 α). «Ἐκθεσις συνόδου γενομένης ἐν Νικαίᾳ τῇ
μητροπόλει Βιθυνίας.»
- Ἡ λέξις Ἐκθεσις γέγραπται ἄνωθεν χειρὶ νεωτέρᾳ. Περιέχεται δὲ
τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως κατὰ τὸ ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Νικαίας, ἐπομέ-
νων τῶν μεταγενεστέρων μεταβολῶν.
- 29 (φ. 199 α). «Κατὰ Νεστορίου **τοῦ θείου Κυρίλλου**
ἀναθεματισμὸς θ^{ος}.»

- 30 (φ. 200 α). « Ἀπὸ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ **ἁγίου Κυρίλλου** πρὸς τὴν ἐννάτην μέμψιν Θεοδωρήτου.»
- 31 (φ. 200 β). « Ὁ ὄρος τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς γῆς συνόδου.»
- 31 α (φ. 200 β). « Ὁρος τῆς ἁγίας 5ῆς συνόδου.»
- Τοῦ φ. 201 β τὸ πλεῖστον κεκομμένον.
- 32 (φ. 202 α). « Τοῦ **ἁγίου Μαξίμου** Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν κῦριν Μαρίνον τὸν πρεσβύτερον.»
- 33 (φ. 204 β). « **Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἐν Ῥώμῃ γραφείσης.»
- 34 (φ. 205 α). « **Τοῦ αὐτοῦ.**»
- 35 (φ. 206 α). « **Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου** εἰς τὴν ἐρμηνίαν τοῦ ἁγίου συμβόλου.»
- 36 (φ. 207 α). Ὁμολογία δοθείσα τῷ πάπῃ τὸν Ἀπρίλιον τῆς 6^ας ἰνδικτιῶνος.
- 37 (φ. 209 β). Ἀντιρρήσεις κατὰ Λατίνων περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.
- 38 (φ. 213 α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Περὶ ἁγίου Πνεύματος.
- 39 (φ. 215 α). « **Τοῦ αὐτοῦ** Κατὰ Σαβελλιανῶν καὶ Ἀριανῶν καὶ Ἀνομοίων.»
- 40 (φ. 216 α). « Ὅπερ ῥητὸν φέρουσιν οἱ Λατίνοι ὑπὲρ αὐτῶν.»
- 41 (φ. 216 β). Κεφάλαια μθ' Ἰατίνων ἐξ ὧν συνάγειν οἶνται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι.»
- 42 (φ. 218 α). Χωρία ἀντιρρητικὰ κατὰ Λατίνων ἀνεπίγραφα.
- 43 (φ. 220 α). **Τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου** Χωρία φερόμενα ὑπὲρ τῆς λατινικῆς δόξης.
- 44 (φ. 223 β). «Μαρτυρίαι τινῶν Ῥωμαίων ἁγίων πατέρων καὶ καθολικῶν τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων.»
- 45 (φ. 227 α). Σύμβολον τῆς πίστεως.
- Ἄρχ. (ἀκέφαλον, ἅτε τοῦ κάτω ἡμίσεος τοῦ προηγουμένου φ. 226 β κεκομμένου). . . . γενῆ πρῶτότοκον πάσης κτίσεως προ πάντων τῶν αἰῶνων.
- 46 (φ. 228 β). « Ἐν τῇ συνόδῳ ὑπάγορευθεῖσα πίστις.»
- 47 (φ. 229 β). **Ἀναστασίου Ἀντιοχείας** «Περὶ τῶν

- καθ' ἡμᾶς ὀρθῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων Λόγος βος περὶ ἀπεριγράπτου.»
- 48 (φ. 233 α). «Ἀπὸ τῶν Πρακτικῶν τῆς αἰ^{ης} συνόδου.»
- 49 (φ. 235 β). **Ἀνασταδίου Ἀντιοχείας** «Περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ὀρθῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων.»
- Ἄρχ. Ὁ Θεὸς εἷς ὢν ἐν τρισὶ θεωρούμενος.
- 50 (φ. 237 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Περὶ θεολογίας καὶ καταστάσεως ἐπισκόπων.
- Ἄρχ. Ὅταν εἶδον τὴν νῦν γλωσσαλίαν.
- 51 (φ. 243 α). **Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου** Ἀποκάλυψις.
- Ἄρχ. (ἀκέφ.)· καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεφγμένον καὶ ἰδοῦ ἵππος λευκός (Ἀποκ. 19, 11).
- 52 (φ. 245 α). Οἱ δώδεκα λίθοι.
- 53 (φ. 245 β). Ἀνεπίγραφα ἐρμηνευτικὰ πυλώνων, μαργαριτῶν, λύχνου, ἀρνίου.
- 54 (φ. 247 α). «Ὅτι οὐ παντὸς . . .» (τὰ λοιπὰ ἐξίτηλα).
- Ἄρχ. Οὐ παντὸς ὃ οὔτοι τὸ περὶ Θεοῦ φιλοσοφεῖν.
- 55 (φ. 248 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** «Πρὸς . . . φιλόσοφον Ἀλεξανδρείας ἐξορισθέντα . . . ἐπανελθόντα καὶ τετραχηλισμένον.»
- Ἄρχ. Ὅριζου δὲ καὶ τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν. Τέλ. κολ.)· ὅσον ὑπ' ἀλλήλων γινώσκεται νῦν δὲ δι. . .
- 56 (φ. 249 α). «Τὰ σημάδια ἅπερ θέλει νὰ ἔχη τὸ ἄλογον τὸ καλείσιτον· ἔχει δὲ ἐννέα ταῦτα.»
- 57 (φ. 249 α). Ὅρισμός περὶ τοῦ Ἐξαμιλλίου.
- 58 (φ. 250 α). Πρᾶξις τῆς ἐν Φλωρεντία συνόδου.
- Ἄρχ. (ἀκέφ.)· . . . τελεῖσθαι ἀληθῶς τούς τε ἱερεῖς ἐν θατέρῳ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ὀφείλειν τελεῖν.
- Ἐν τέλει· Ἐδόθη ἐν τῇ Φλωρεντία ἑορτασίμως ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἔτει ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου σαρκώσεως αὐωλθω ἀπὸ δὲ τῆς κτίσεως κόσμου ς^ωϞμωζ^ω Ἰουλίου ς^η ἡμέρα β^α ἰνδ. β^ας· εἶχεν ὑπογραφὴν τοῦ βασιλέως Ἰωάννης ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ὁ Παλαιολόγος· διὰ κῦναβάρεως.

59 (φ. 251 α). «Γνώμη τοῦ ἁγιωτάτου **πατριάρχου** κυροῦ **Ἰωσήφ.**»

Ἐπονται ἐπιγραφαὶ ἐπισκόπων.

60 (φ. 253 α). **Ἰωάννου τοῦ Δαμασκνοῦ** Εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου.

Ἄρχ. Πάλιν ἑορτὴ καὶ πάλιν πανήγυρις.

61 (φ. 254 α). Ἄνεπίγραφον περὶ ἐνώσεως ἐκκλησιῶν.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . ὡς ἀποκλείειν τὸν πατέρα τοῦ εἶναι πηγὴν καὶ ἀρχὴν τῆς ὅλης θεότητος.

62 (φ. 255 α). Πράξεις τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Εὐγένιος ἐπίσκοπος δούλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ εἰς ἀΐδιον τοῦ . . . ἄγματος μνήμην συναινοῦντος τοῖς ὑπογεγραμμένοις.

63 (φ. 257 α). Ἄνεπίγραφον περὶ ἁμαρτημάτων.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . δεσπότης ἢ ζημίας ἀφορήτου. Τέλ. (κολ.)· ἀποστερεῖς τῆς μεταλήψεως τῶν τιμίων μαργαριτῶν.

Ἐν φ. 206 β νεωτέρᾳ χειρὶ ἔγγραφον τῆς 7 Δεκεμβρίου 1598, δι' οὗ ἡ Φρατζοῦ τοῦ ποτὲ Ζανόπουλι «μαζὴ μὲ τὸν ἄνδρα τὸν Ἰωάννην τὸν Χινάτο» πωλοῦσιν «τοῦ μησὲρ γου' τοῦ μισὲρ Γιάκουμου Τελαγραμάτικα» περιβόλιόν τι.

Ἡ τάξις τῶν φύλλων συγκεχυμένη, ἰδίως ἀπὸ τοῦ φ. 247. Δὲν φαίνεται δὲ γεγραμμένος ὁ κῶδιξ ὅλος διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χειρός.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 18 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 166), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 53.

44. Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 38).

1 (φ. 1 α). «Κάνων παρακλητικὸς εἰς τὸν φύλακα τῆς τοῦ ἀνθρώπου ζωῆς ἄγγελον ποιή **Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ Μαυρόποδος.**»

2 (φ. 8 α). «Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πονηθεὶς **Ματθαίῳ** τῷ ταπεινῷ **μυτροπολίτη Μυρέων.**»

3 (φ. 12 β). Στιχηρὰ προσόμοια κατανυκτικά.

Ὁ κῶδιξ, μένων κολοβὸς, κοσμεῖται ὑπὸ ἐπιγραφῶν καὶ μικρῶν κεφαλῶν γραμμάτων χρυσοῦν.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 75 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 179), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 25.

45. Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 220).

1 (φ. 11 α). **Ἄββᾶ Δωροθέου** Διδασκαλία ψυχωφελεῖς.

α' (φ. 11 α) «Λόγος ἀσκητικὸς περὶ ἀποταγῆς κόσμου» . . . —ιε' (φ. 186 β) «Περὶ τῶν ἀγίων νηστειῶν.» Ἔπονται ἄνευ ἀριθμῆσεως α' (φ. 193 α) «Ἐπιστολῇ πρὸς ἀδελφὸν ἐπερωτήσαντα αὐτὸν περὶ ἀναισθησίας ψυχῆς . . .» —β' (φ. 200 β) «Πρὸς τοὺς ἐν μοναστηρίῳ ἐπιστάτας καὶ μαθητάς . . .» —γ' (φ. 206 α) «Ἐρώτησις τοῦ **ἀγίου Δωροθέου** [π]ρὸς τὸν μέγαν Βαρσανούφιον [κ]αὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Ἰωάννην [τ]ὸν ἐπικληθέντα προφήτην διὰ τὸ διορατικόν.»

Προτάσσεται τῶν Διδασκαλιῶν (φ. 1α κ. ἐ.) Πρόλογος (ἀκέφ.) Ἄρχ. . . . ποτε· οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ στρατιῶται βλέποντες αὐτὸν ἐν τοιαύτῃ διαγωγῇ λέγουσιν αὐτῷ· τέκνον ταῦτα ἃ ποιεῖς οὐκ εἰσὶ τινὸς θέλοντος εἶναι εἰς τὸν κόσμον. Τέλ. ὑπὲρ δὲ τούτων ἀπάντων δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 27 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 167), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 34.

46. Χαρτ. 0,305×0,15. Αἰῶνος XV. (φ. 310).

1 (φ. 1 α). **Ἀδύλου** Διδασκαλία.

Μεταξὺ τούτων ἐν φ. 33 α «Λόγοι ἐκλελεγμένοι ἐκ πολλῶν βιβλίων διδασκαλικῶν συναχθὲν παρὰ **ἀγίου δημιοφόρου ἁγιορῆτου** μεγάλου ἀνδρός.»

Ἄρχ. Ἐφθασε καιρὸς ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγόνων ἀρχή.
2 (φ. 63 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου.

3 (φ. 67 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Εἰς τὴν Ἀνάστασιν.

Ἄρχ. Ἀναστάσεως ἡμέρα.

4 (φ. 75 α). **Ἐπιφανίου τοῦ μεγάλου** Εἰς τὴν θεόσωμον ταφήν.

5 (φ. 89 α). **Λεοντίου Νεαπόλεως** Ἐγκώμιον εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν.

Ἄρχ. Τῆς παροῦσης τιμίας καὶ βασιλικῆς συντάξεως.

6 (φ. 102 α). «Διήγησις καὶ ἀποκάλυψις τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ὅτε ἔμελεν ἐκδιμεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος.»

- Ἄρχ. Ὅτε ἔμελλεν ἡ παναγία Θεοτόκος πορευθῆναι.
7 (φ. 110 β). «Ἰστορία Ἰωβ εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.»
- Ἄρχ. Ἐν ταῖς ἡμέραις Αὐγούστου καίσαρος κέλευσις.
8 (φ. 114 β). Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Δημητρίου.
- Ἄρχ. Εἶχε μὲν τὰ Ῥωμαίων σκήπτρα.
9 (φ. 123 β). «Πράξις τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ.»
- Ἄρχ. Ἐγένετο μετὰ τὸ ἀναστῆναι.
10 (φ. 141 α). «Ἡ εὕρεσις τοῦ τιμίου καὶ ζωόποιου Σταυροῦ καὶ ὅπως ἦλθεν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἰς θεογνωσίαν.»
11 (φ. 153 β). «Διήγησις καὶ ἀποκάλυψις Βαρούχ.»
- Ἄρχ. Ἀποκάλυψις Βαρούχ ὅς ἐστιν ἐπὶ ποταμοῦ Γέλλ.
12 (φ. 161 β). «Διήγησις καὶ ἐξήγησις τῶν ἁγίων μακάρων τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ γῆ φανερωθέντων ὑπὸ τοῦ μακαρίου Ζωσίμου διὰ τοῦ ἀγγέλου.»
- Ἄρχ. Ἀνήρ τις ὀνόματι Ζώσιμος.
18 (φ. 173 β). «Περὶ τῆς γυμνώσεως νεκρῶς.»
- Ἐπονται ἄλλαι διηγήσεις ἐκ τοῦ Γεροντικοῦ.
14 (φ. 194 α). «Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου βροντῆς πρὸς υἱὸν ποῖος ἦχισι λόγος. . .»
- Ἄρχ. Οὗτος ἦν υἱὸς Ζεβαιδαίου.
15 (φ. 203 α). «Διήγησις τὸν θρόνον Εἰρημίου περὶ Ἱερουσαλήμ καὶ εἰς τὴν ἀνάλωσιν ταύτης καὶ περὶ τῆς ἐκστάσεως Ἀβιμέλεχ.»
- Ἄρχ. Ὁ μέγας προφήτης Ἱερεμίας ἐξ Ἀνάθων τυγχάνων.
16 (φ. 210 α). Μαρτύριον τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἑπτὰ παίδων.
17 (φ. 213 α). Μαρτύριον Βαβύλα Ἀντιοχείας.
18 (φ. 214 β). Μαρτύριον τοῦ μεγαλομάρτυρος Μηνᾶ.
19 (φ. 216 β). «Βασιλέως Λέοντος τοῦ μεγάλου.»
- Ἄρχ. Τῆς τοῦ μεγάλου Λέοντος βασιλείας πέμπτη τοῦ Νέμβριου μηνὸς περὶ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας ἅπας ὁ οὐρανὸς συνεφῆς γεγονῶς.
20 (φ. 217 β). «Περὶ Ἀλεξάνδρου βασιλεύοντος ἐν Νηκομιδείᾳ.»
21 (φ. 219 α). «Ἐξήγησις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Φιλίππου.»

22 (φ. 220 β). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.»

28 (φ. 229 α). «Διήγησις καὶ ἀποκάλυψις τοῦ δικαίου ἀρχιεπισκόπου καὶ πρόσμοναρίου περὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ τοῦ ἐν ταῖς Χώναις.»

24 (φ. 235 β). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Περὶ μετανοίας.

25 (φ. 241 α). «Διήγησις περὶ τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ἑβραίου τοῦ ἱατροῦ.»

26 (φ. 244 α). **Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως** Εἰς τὰ Εἰσόδια.

Ἄρχ. Ἴδου καὶ πάλιν ἑτέρα πανήγυρις.

27 (φ. 249 β). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Λόγοι. α' (φ. 249 β). Εἰς τὸν τελώνην καὶ Φαρισαῖον.—β' (φ. 254 α). Εἰς τὸν ἄσωτον υἱόν.—γ' (φ. 261 α). Εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν.—δ' (φ. 265 α). Εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ.—ε' (φ. 269 α). Εἰς τὴν προδοσίαν Ἰούδα.

28 (φ. 278 β). **Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως** «Λόγος κατὰ Ἰουδαίων τῆ ἁγία καὶ μεγάλη Παρασκευῆ.»

29 (φ. 280 β). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὴν Ἀνάστασιν.

30 (φ. 286 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Εἰς τὸ Πάσχα.

Ἄρχ. Ἀναστάσεως ἡμέρα.

31 (φ. 288 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὴν καινὴν Κυριακὴν καὶ τὴν ἀπιστίαν τοῦ Θωμᾶ.

32 (φ. 295 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς τὴν Πεντηκοστήν.

Ἄρχ. Οὐρανὸς ἡμῖν γέγονε γῆ.

33 (φ. 301 β). «**Νεκταρίου πατριάρχου** πατριάρχου (sic) **Κωνσταντινουπόλεως** Ὑπομνήματα πραχθέντα κατὰ τὰς ῥήσεις τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων καὶ τῶν λοιπῶν ποιητῶν περὶ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας καὶ περὶ τῶν παθῶν καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἐμφανήσεως τῶν μαθητῶν καὶ τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ.»

Ἄρχ. Ἐν ἔτει πέντε καὶ δεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τι-

βερίου καίσαρος. Τέλ. (κολ.)· και εύλογητὸς Κύριος
ὸς εἷα . . .

Τὰ πρῶτα και τελευταῖα φύλλα τῶν σωζομένων ἐφθαρμένα. Παρ' ἐκά-
στη δ' ἐπιγραφῇ σημειοῦται ἐν τῇ ὥσ' δια χειρὸς νεωτέρας ὁ ἀριθμὸς
τῶν φύλλων ἐκάστου λόγου.

Ἄντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 24 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 167), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 65.

47. Χαρτ. 0,215×0,16. Αἰῶνος XVI. (φ. 334).

Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ὀμιλίαι.

α' (φ. 1 α). «Λόγος τῆ Κυριακῆ τοῦ τελώνου και Φαρισαίου.»—β' (φ.
8 β). «Ὀμιλία τῆ Κυριακῆ τοῦ ἀσώτου.» Ἄρχ. Ἄγαθὸς μὲν ὁ
Θεὸς πρὸς πάντας.—γ' (φ. 23 α). «Τῆ Κυριακῆ τῆς Ἀπό-
κρεω περὶ τῆς δευτέρας και ἀδεκάστου τοῦ Χριστοῦ παρουσίας.»
Ἄρχ. Φοβερὰ ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη.—δ' (φ. 34 β). «**τοῦ αὐ-**
τοῦ Λόγος τῆ Κυριακῆ τῆς Τυροφάγου.» Ἄρχ. Ἴδου τὸ τῆς
Τεσσαρακοστῆς στάδιον.—ε' (φ. 47 β). «Τῆ δευτέρα τῆς
πρώτης ἐβδομάδος τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς.» Ἄρχ. Ἐφθασε
καιρός.—ς' (φ. 52 β). «Τῆ τετάρτη τῆς πρώτης εὐδομάδος λό-
γος ἐκ πολλῶν συγγραμμάτων και εἰς τὴν ἀποδεκάτωσιν τοῦ χρό-
νου.» Ἄρχ. Νηστεύσωμεν ἀδελφοὶ σωματικῶς.—ζ' (φ.
59 β). «Σαββάτῳ πρώτῳ τῶν νηστειῶν εἰς τὸ θαῦμα τοῦ ἁγίου Θεο-
δώρου περὶ τῶν κολύβων.» Ἄρχ. Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς
χρηστότητός σου Κύριε.—η' (φ. 71 β). «**τοῦ αὐτοῦ** Λό-
γος τῆ Κυριακῆ τῆ πρώτῃ τῶν ἁγίων νηστειῶν.» Ἄρχ. Ἡ τεσ-
σαρακονθήμερος αὕτη νηστεία.—θ' (φ. 80 β). «Περὶ τῆς
ἀπαιτήσεως τῶν διδασκάλων.» Ἄρχ. Δεῖ γάρ φησι τὸν ἐπί-
σκοπον. Ἐπονται κεφάλαια «περὶ θυσιῶν αὐτῶν και τοῦ λαοῦ»,
«περὶ τῶν ἀπαρχῶν τοῦ λαοῦ», «περὶ μοναχῶν» κτλ.—ι' (φ. 90 α).
«Τῆ Δευτέρα τῆς δευτέρας ἐβδομάδος λόγος ἐκ πολλῶν βιβλίων.»
Ἄρχ. Ἡ τεσσαρακονθήμερος αὕτη νηστεία.—ια' (φ.
100 α). «Τῆ Τετάρτη τῆς δευτέρας εὐδομάδος Λόγος συλλεγόμενος
ἐκ πολλῶν.» Ἄρχ. Γράφει ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χρι-
στός.—ιβ' (φ. 111 β). «Τῆ Παρασκευῆ τῆς δευτέρας εὐδομάδος
Λόγος ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου.» Ἄρχ. Γράφει ὁ εὐαγγελιστῆς
Ματθαῖος.—ιγ' (φ. 122 β). «Κυριακῆ δευτέρα τῶν νηστειῶν.»
Ἄρχ. Ὁ τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς καιρός.—ιδ' (φ.
134 α). «Τῆ Δευτέρα τῆς τρίτης εὐδομάδος.» Ἄρχ. Ἴδου χάριτι
Χριστοῦ.—ιε' (φ. 143 β). «Τῆ Τετάρτη τῆς τρίτης εὐδομάδος Λόγος
περὶ νηστείας.» Ἄρχ. Ἦκεν ἡμῖν σήμερον Ἱερεμίας ὁ προ-
φήτης.—ισ' (φ. 153 α). «Τῆ Παρασκευῆ τῆς τρίτης εὐδομάδος Λόγος

εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου.» Ἄρχ. Φέρε τοίνυν εἰς μέσον.—
 ιζ' (φ. 160 α). «Τῆ τρίτῃ Κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν.» Ἄρχ. Προ-
 τυπῶν καὶ προδιαγράφων ὁ μακάριος Μωϋσῆς.—ιη'
 (φ. 174 α). «Τῆ Δευτέρᾳ τῆς τετάρτης εὐδομάδος Λόγος ἐκ τοῦ
 Ἰσαΐου τοῦ προφήτου περὶ τοῦ ἀμπελῶνος ὃν ἐφύτευσεν ἐν Σωρήχ.»
 Ἄρχ. Ἐλαμψεν ἡ χάρις τοῦ Κυρίου.—ιθ' (φ. 181 α).
 «Τῆ Τετάρτῃ τῆς τετάρτης εὐδομάδος Λόγος συναθρισθεὶς ἐκ πολλῶν
 βιβλίων περὶ μετανοίας καὶ περὶ κατανύξεως.» Ἄρχ. Ἄρα οἶδατε
 καὶ ἐπίστασθε.—κ' (φ. 187 α). «Τῆ ἕκτῃ τῆς τετάρτης εὐ-
 δομάδος ἀπὸ τοῦ λόγου Ἀναστασίου ἡγουμένου τοῦ Σινᾶ ὄρος ἐρμη-
 νία εἰς τὸν ἕκτον ψαλμὸν καὶ περὶ μετανοίας.» Ἄρχ. Πρέπουσα
 ἡ ἀρχὴ εἰλικρινοῦς μετανοίας.—κα' (φ. 193 α). «Κυριακῇ
 τετάρτῃ τῶν ἁγίων νηστειῶν» (ἐπιγραφὴ νέα διὰ μέλανος, ἐν ᾧ αἱ
 λοιπαὶ ἐπιγραφαὶ γεγραμμέναι διὰ κιναβάρεως). Ἄρχ. Οὐδὲν
 ἐστὶ τῆς ἀδιστακτοῦ πίστεως καὶ καθαρᾶς ἰσχυρό-
 τερον.—κβ' (φ. 201 α). «Τῆ Δευτέρᾳ τῆς πέμπτης εὐδομάδος
 Λόγος εἰς τοὺς Νινευίτας.» Ἄρχ. Φαιδρὰ σήμερον ἡ πανή-
 γυρις.—κγ' (φ. 212 α). «Τῆ Πέμπτῃ τῆς πέμπτης εὐδομάδος
 Λόγος εἰς τὸν μέγαν κανόνα καὶ εἰς τὰ Σόδομα καὶ Γόμορα.» Ἄρχ.
 Οἱ τὰ πάντα καλῶς διαταξάμενοι ἅγιοι καὶ θεοφό-
 ροι πατέρες.—κδ' (φ. 222 α). «Σαββάτῳ πέμπτῳ Λόγος εἰς τὸ
 ἅγιον Εὐαγγέλιον περὶ τοῦ νομικοῦ καὶ τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λη-
 στάς.» Ἄρχ. Τῆ αὐτῆς ἡμέρας οἱ ἅγιοι πατέρες.—κε' (φ.
 230 β). «Κυριακῇ πέμπτῃ τῶν ἁγίων νηστειῶν.» Ἄρχ. Ἀγαθὰ
 μὲν πάντα τὰ θεῖα λόγια.—κς' (φ. 238 α). «Λόγος τῆ Δευ-
 τέρᾳ τῆς ἕκτης ἐβδομάδος» (κατὰ τὴν νεωτέραν ἀνορθόγραφον ἐπι-
 γραφήν). Ἄρχ. Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι.—κζ'
 (φ. 248 β). «Λόγος περὶ μετανοίας τῆ Τετάρτῃ τῆς ἕκτης εὐδομά-
 δος.» Ἄρχ. Ἰδέτε ἀδελφοὶ τῆ χθὲς ἡμέρα.—κη' (φ.
 255 α). «Σάββατον ἕκτον τῆς ἕκτης εὐδομάδος Λόγος εἰς τὴν ἔγερ-
 σιν τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Λαζάρου.» Ἄρχ. Φέρε τοίνυν εἰς
 μέσον τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην.—κθ' (φ. 265 α).
 «Τῆ Κυριακῇ τῶν Βαΐων.» Ἄρχ. Ὁ μακάριος ἀπόστολος
 καὶ εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης.—λ' (φ. 278 β). «Τῆ ἁγία
 καὶ μεγάλη Δευτέρᾳ Λόγος εἰς τὴν ξηρανθῆσαν συκὴν καὶ περὶ ἐξα-
 γορεύσεως ἀμαρτιῶν καὶ συγχωρήσεως.» Ἄρχ. Διτηνύσαμεν καὶ
 ἐπεράσαμεν τῆς νηστείας μέγα πέλαγος.—λα' (φ.
 286 β). «Τῆ ἁγία καὶ μεγάλη Τρίτῃ Λόγος περὶ ὑπομονῆς καὶ περὶ
 τοῦ Ἰωβ πῶς ἐπειράθη.» Ἄρχ. Φασὶν ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱε-
 ροῖς εὐαγγελίοις.—λβ' (φ. 296 α). «Τῆ ἁγία καὶ μεγάλη Τε-
 τράδι Λόγος εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν

Κύριον μύρω καὶ περὶ ἐτέρας γυναικὸς ἀλειψάσης μύρω τὸν ἀσθενῆ.»
 Ἔρχ. Πάντοτε μὲν ὁ Θεὸς φιλόανθρωπος.—λγ' (φ. 304 α).
 «Τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Πέμπτῃ Λόγος περὶ τῆς ἁγίας κοινωνίας.» Ἔρχ.
 Παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς ἀγαπητοί.—λδ' (φ. 307 α).
 «Τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ Λόγος εἰς τὰ ἅγια πάθη τοῦ Κυ-
 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.» Ἔρχ. Ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰργά-
 σατο. Τέλ. (κολ.)· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
 νυκτὸς κλέψω[σι]...

Παρ' ἐκάστη ἐπιγραφή χειρ νεωτέρα ἐδήλωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν φύλλων
 ἐκάστου λόγου.

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται ἐν ἀρχῇ ἐκάστου λόγου ὑπὸ κομποῦ ἐρυθροῦ ἀρχικοῦ
 γράμματος.

Ἴδε καὶ ἀριθμὸν 1 τοῦ ἀνὰ χειρας καταλόγου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 9 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
 Κέως σ. 163), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 20.

48. Χαρτ. 0,148×0,105. Αἰῶνος XVII (φ. 111).

1 (φ. 3 α). Ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ.

2 (φ. 20 α). «Τάξις γινομένη εἰς χωράφιον ἢ ἀμπελῶνα.»

3 (φ. 28 α). «Εὐχὴ εἰς πᾶσαν ἀρρωστίαν.»

4 (φ. 51 α). «Εὐχαὶ καὶ ἐξορκισμοὶ **τοῦ μεγάλου Βασι-**
λείου πρὸς τοὺς πάσχοντας ὑπὸ δαιμόνων καὶ πρὸς ἐκά-
 στην ἀσθένειαν.»

5 (φ. 76 α). Εὐχὴ μεταλήψεως.

6 (φ. 83 α). «Λόγος περὶ τοῦ Ἰουδα φιλῆς.»

Ἔρχ. Φησὶ τῆς τῶν σοφῶν ὅτι ὁ παράνομος Ἰουδας.

7 (φ. 88 β). «Λόγος τοῦ ἁγίου **Μακαρίου τοῦ Ἐγυ-**
πτίου.»

8 (φ. 106 α). «Περὶ διαφόρων ἀμαρτημάτων ἐκ τῶν θείων
 κανόνων.»

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 77 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
 Κέως σ. 179), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 71.

49. Χαρτ. 0,21×0,16. Αἰῶνος XVIII. (φ. 241).

«Στιχηράριον καλόφωνον **Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν.**»

Ἐν φ. 228 β οἱ ἐξῆς στίχοι μετὰ πλείστων ὄσων ἀνορθογραφιῶν·

Εἴληφε τέλος σὺν θεῷ χρόνους εἰς τοὺς χιλίους
 ἐννέα καὶ ἐξήκοντα ἐπὶ ἑπτακοσίους (=1769)

ἀπὸ γεννήσεως Χριστοῦ τῆς πανυπεραγίας,
 ὅς γεννηθεὶς ἐξήλειψεν ἡμῶν τὰς ἀνομίας,
 αὐτὴ ἡ μουσικόγραφος βίβλος χειρογραφεῖσα
 ἐκ διαφόρων παλαιῶν καὶ νέων συντεθεῖσα
 κόπῳ ἰδρῶτι μόχθῳ τε, ἐγγραφῆ ἔν ἀπλέτῳ
 ἐκ τῆς τοῦ Ἱεροδαβίδ χειρὸς ἐν τῇ Σχοπέλῳ.
 Παισάσθωσαν τὰ ὄρνεα μέλος νὰ πιπιλίζουν
 ἀπὸ τὸν τάφον λυριστοῦ Ὀρφέως νὰ ἐλκύζουν
 τὴν μελωδίαν εὔηχον γλυκὰ νὰ κηλαδίζουν
 καθὸς ἡ πάλαι ελλινες στους μύθους φλιαρίζουν.¹
 Ἐν ταύτῃ γὰρ εὐρίσκονται ἤχοι καὶ μελωδίαι
 πρὸς τὸν Θεὸν τὸν κτίσαντα τὴν κτίσιν ὕμνωδίαι.
 Ἐν ταύτῃ οἱ βουλόμενοι τὸν κτίστην νὰ ἰδοῦσι
 μὲ πόθον ἄς σπουδάζουσι καὶ θέλουν τὸν ἰδοῦσι.
 Δεήθητε οὖν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ὑπεραγίας
 νὰ ξιωθοῦμεν σύμπαντες τῆς ἄνω βασιλείας.
 Ἡ μὲν χεὶρ ἡ γράψασα σήπεται τάφῳ²
 ἡ δὲ γραμμὴ μένει μέχρι τερμάτων.
 Μνημόνευέ μου τὸ λοιπὸν τοῦ μουσογλυκογράφου
 Δαβίδ τοῦ κοπιάσαντος καὶ ἱστοριογράφου.
 Ὡς περ ξένοι χαίροντες ἰδεῖν πατρίδα
 καὶ οἱ θαλαττεύοντες ἰδεῖν λιμένα
 καὶ οἱ πραγματεύοντες ἰδεῖν τὸ κέρδος,
 οὕτω καὶ ὁ βιβλιογραφεὺς ἰδεῖν βιβλίου τέλος.

Τὰ φ. 235—241 ἔμειναν ἄγραφα.

Ἡ στάχωσις ἀποτελεῖται ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ μετὰ χρυσῶν ἐπιτυπωμάτων.

¹ Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 46 (**Μηλιαράκη** "Ἄνδρος, Κέως σ. 170), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 79.

50. Χαρτ. 0,21×0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 153).

«Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἄνδρέου τοῦ διὰ Χριστὸν σάλοῦ.»

Ἐν τῷ ἐν ἀρχῇ παραφύλλῳ τῷ συγκεκολλημένῳ τῷ ξύλῳ τῆς σταχῶ-

¹ Ὁ στίχος οὗτος, ὅστις, παραλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ Πληζιώτου, προστέθεται ἐνταῦθα οἷος γέγραπται ἐν τῷ κώδικι, παρέχει ἔννοιάν τιναν τοῦ πλήθους τῶν ἀνορθογραφῶν τῶν στίχων τούτων.

² Ἐν τῷ κώδικι συμπετετε ταφῶν.

σεως· 1810· Μαρτίου· 18· τὸ παρὸν ὑπάρχει κάμου
πρωτοσυγκέλλου Γαβριήλ τοῦ ἐξ Ἀνδρου.

Τὰ φ. 148—153 ἔμειναν ἄγραφα.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 73 (**Μηλιαράκη** "Ἄνδρος,
Κέως σ. 179), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

51. Χαρτ. 0,205×0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 163).

1 (φ. 1 α). «Γνωμαὶ μονόστιχοι κατὰ στοιχεῖον ἐκ διαφορῶν
ποιητῶν.»

α'. «Εἰς ἀγαθοὺς ἄνδρας.»

2 (φ. 30 α). **Πυθαγόρου** Χρυσᾶ ἔπη.

3 (φ. 45 α). **Γεωργίου Κορεσδίου** τοῦ Χιοπολίτου Εἰς
συμβαλλόμενα.

4 (φ. 77 α). **Γαβρίου** Τετράστιχα.

Ἄρχ. «Περὶ ἀνθρώπου καὶ λιθίνου λέοντος.»

5 (φ. 90 α). Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν **ἁββᾶ Θαλασ-**
δίου Ἐκ τῶν κεφαλαίων περὶ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας.»

6 (φ. 98 α). «**Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Περὶ τῶν
τοῦ βίου ὁδῶν.»

7 (φ. 99 β). «**Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπική-
δια εἶτε ἐπιτάφια.»

8 (φ. 102 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Γνωμικὰ δίστιχα.»

9 (φ. 109 β). «**Τοῦ αὐτοῦ** Τετράστιχα.»

10 (φ. 121 α). «**Φωκυλίδου** Ποίημα νοθετικόν.»

11 (φ. 131 α). **Κάτωνος Ῥωμαίου** Γνωμαὶ παραινети-
καὶ δίστιχοι» κατὰ μετάφρασιν **Μαξίμου Πλανούδη.**

12 (φ. 147 α) «Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεο-
τόκον.»

Ἄπαντα μετὰ διαστήχου ψυχαγωγικῆς ἐξηγήσεως εἰς τὴν καθωμι-
λημένην.

Ἐν φ. 1 α' Καὶ τόδε ξὺν τοῖς ἄλλοις Ἰγνατίου τοῦ ἐξ
Ἄντρου πόνημα.

Ὁ κωδιξ λίαν ἐφθαρμένος ὑπὸ τιφῶν καὶ ὑγρασίας.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν Πληζιώτου 88, ὅστις ὑπονοεῖται συμπερι-
λαμβανόμενος εἰς τὸν ἀρ. 85 τοῦ ἐντύπου αὐτοῦ καταλόγου (**Μηλια-**
ράκη "Ἄνδρος, Κέως σ. 180), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 94.

52. Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XVI. (φ. 103).

1 (φ. 2 α). Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Λειτουργία.

2 (φ. 33 α). Βασιλείου τοῦ μεγάλου Λειτουργία.

3 (φ. 80 α). Τάξεις ἐπὶ χειροτονία

α' (φ. 80 α) ἀναγνώστου. — β' (φ. 82 α) ὑποδιακόνου — γ' (φ. 84 α) διακόνου — δ' (φ. 90 α) πρεσβυτέρου — ε' (φ. 95 β) ἐπισκόπου.

Ἐν φ. 200 β. Αἱ θείαι αὐται λειτουργίαι σὺν τῷ τακτικῷ ἐγράφησαν παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου Μηδεΐας Θεοδοσίου· καὶ ἀφιέρωσα αὐτὰς ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐπονομαζομένης Ἁγίας καὶ Ζωοδόχου Πηγῆς, τῷ κειμένῳ ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρῳ τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον ἄξιῳ. Ὅστις δὲ βουληθεῖ ἐξιλεῶσαι αὐτὰς ἐκ τοῦ μοναστηρίου, ἀφορισμένος ἔστω ἀπὸ Θεοῦ καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος. Ἐν ἔτει ,αχκη' μηνὶ Ματίῳ (=1628).

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται ἐν μὲν φ. 1 β ὑπὸ εἰκόνας ὀλοσελίδου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐν δὲ φ. 32 β ὑπὸ τῆς τοῦ Βασιλείου τοῦ μεγάλου, ἐπ' ἴσης ὀλοσελίδου. Τούτων ἡ πρώτη λίαν ἐφθαρμένη. Ἐν φ. 2 α, 33 α καὶ 80 α εὔρηνται ἐπίτιτλα, ἐμπεριέχει δὲ ὁ κῶδιξ καὶ πεντήκοντα τρία μεγάλα χρυσοποίκιλτα ἀρχικὰ γράμματα, ὧν τινα λίαν κομψά.

Λεῖπει παρὰ τῷ Πληζιώτῃ, φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 46.

53. Χαρτ. 0,22×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 215).

Τετραευάγγελον.

α' (φ. 7 α). Τὸ κατὰ Ματθαῖον. — β' (φ. 66 α) Τὸ κατὰ Μάρκον. — γ' (φ. 103 α). Τὸ κατὰ Λουκᾶν. — δ' (φ. 163 α). Τὸ κατὰ Ἰωάννην.

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας. Ἐκάστου τῶν Εὐαγγελίων προτάσσεται ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ καὶ πίναξ τῶν κεφαλαίων. Μετὰ δὲ τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον ἔπονται α' (φ. 206 β) «Δήλωσις ὅπως δεῖ εὑρίσκειν τὰ ζητούμενα εὐαγγέλια.» — β' (φ. 207 β) «Δήλωσις τῶν καθ' ἐκάστην ὀφειλόντων λέγεσθαι εὐαγγελίων.» — γ' (φ. 210 α) «Συναξάριον τῶν ἑβ' μηνῶν δηλοῦν τὰ κεφάλαια τῶν καθ' ἐκάστην εὐαγγελίων.»

Ἐν φ. 206 α' Ἐγράφη τὸ παρῶν βιβλίον χειρὶ τοῦ εὐτελοῦς Στρατηγοπούλου τοῦ τὸ παλαιὸν γένος ἔλκοντος ἀπὸ Σπαρτιάτις τῆς τῶν Λακεδαιμόνων· καὶ οἱ ἐντυχόντες αὐτῷ εὐχεσθε καὶ συγχωρῆτε

αὐτῶ. Ἐν τῇ νήσῳ Ἄντρον τῶ ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, ἀφθ' ἔτει ἰνδικτιῶνος ιβ' μηνὸς Δεκεμβρίου κ' (=1539).

Κοσμεῖται ὑπὸ τῶν εἰκόνων τῶν εὐαγγελιστῶν Ματθαίου (φ. 6 β), Λουκᾶ (φ. 65 β) καὶ Μάρκου (φ. 102 β): ἡ δὲ τοῦ Ἰωάννου λείπει. Ἐν δ' ἀρχῇ ἐκάστου εὐαγγελίου εὔρηται ἐπίτιτλον καὶ ἀρχικὸν γράμμα. Ἡ στάχσις ἀποτελεῖται ἐξ ὀλοσηρικοῦ κυανοῦ μετὰ καὶ δύο θηλυκωτήρων.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 38 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 169), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 10.

54. Χαρτ. 0,21×0,14. Αἰῶνος XVI (φ. 346).

Ἰωάννου τοῦ Σχολαστικοῦ Κλίμαξ.

Ἐν φ. 344 β. Τέλος εἴληφεν ὧδε τέρμα: +, ζηγ^ω Ὁκτωβρίου δ' ἰνδικτιῶνος ιγ' (=1584).

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 7 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 163), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 24.

55. Χαρτ. 0,20×0,145. Αἰῶνος XVII (φ. 115).

1 (φ. 3 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Λειτουργία.

2 (φ. 42 α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Λειτουργία.

3 (φ. 76 α). Λειτουργία τῶν προηγιασμένων.

4 (φ. 98 α). Ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ.

Ἐν φ. 39 α. Ἡ θεῖα αὕτη λειτουργία ὑπάρχει τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Θεοφάνους τοῦ Σειδεροκαλινουῦ τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς Πέτρας, ἐγράφη ἐπιῆτους ζρξζ' (=1661): οἱ τοίνυν ἀναναγινώσκοντες σὺν Θεῷ ἔρρωσθε καὶ ἡμῶν μέμνησθε: εἰ δ' εἴ τι σφαλεῖη ἐπανορθώσατε. Χαλκογράφων γὰρ πωθὸς τὸ ἁμαρτάνειν: ἰνδικτιῶνος 12 ββ.

Τὰ φ. 1, 2, 39 β, 40, 41, 70 β, 71—75, 93—98 καὶ 113—145 ἄγραφα.

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται ὑπὸ ἐρυθρῶν περικόσμων ἀρχικῶν γραμμᾶτων. Ἡ δὲ στάχσις, ἀποτελουμένη ἐκ δέρματος μετὰ χρυσοῦν ἐπιτυπωμάτων, εἶνε ἀξία λόγου.

Λείπει παρὰ τῶ Πληζιώτη, φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 48.

56. Περγ. 0,20×0,16. Αἰῶνος XIV (φ. 226).

Τετραεὐάγγελον.

α' (φ. 4 α). Τὸ κατὰ Ματθαῖον. — β' (φ. 65 α). Τὸ κατὰ Μάρκον. — γ' (φ. 106 α). Τὸ κατὰ Λουκᾶν. — δ' (φ. 176 α) Τὸ κατὰ Ἰωάννην.

Ἐκάστου τῶν Εὐαγγελιστῶν προτάσσεται πίναξ τῶν κεφαλαίων.

Ἐν φ. 2 α' , αψθ' ἐν μηνὶ Ἀπριλλίου κς' + ἀφιῆρωσεν τῷ παρὸν τετραευάγγελω ὁ κύρ Φράγκος γραφίτης εἷς τὸ μοναστήριον τῆς Ζωδδῶχου πηγῆς ἣτις ἐστὶ τοῦ ἐν Γαυρίῳ Ἄνδρου δια πρόθεσαις τρεῖς ὀνόματα Φράγγο· Ζαφῆριου ἱερέος· Κεράτσα πρεσβυτέρου.

Ἐν ἀρχῇ ἐκάστου εὐαγγελίου ἀρχικὸν γράμμα περικαλλῆς καὶ ἐπίτιτλον διανθῆς, κοσμούμενον ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ εἰκόνας τοῦ οἰκείου Εὐαγγελιστοῦ γράφοντος. Τά τε ἐπίτιτλα καὶ αἱ ἐν αὐτοῖς εἰκόνες ἔχουσι τέχνην λεπτὴν καὶ λίαν ἐπιμελελημένην.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 48 (**μνλιαράκν** Ἄνδρος, Κέως σ. 171), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 2.

57. Χαρτ. 0,21×0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 76).

1 (φ. 4 α). **Νικίτα Παφλαγόνος τοῦ καὶ Δαυὶδ**

«Ἐρμηνεία τῶν τετραστίχων τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἄτερ τῆς ἐρμηνείας τῆς α, θ, καὶ ἰ γνωμολογίας, ἣ ἐνὶ τοῦ Ζωναρά.»

2 (φ. 45 β). **Γρηγορίου Θεολόγου Ἐπιγράμματα ἐπικήδεια εἰς μέγαν Βασίλειον, ἐρμηνευθέντα ὑπὸ Νικίτα φιλοδόξου τοῦ Παφλαγόνος.**

3 (φ. 47 β). «Ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν Γρηγόριον, ἀνωνύμου.» Στίχοι τέσσαρες.

4 (φ. 48 α). «**Ἰωάννου Γεωμέτρου** Ἐκ τῶν τοῦ Γεροντικοῦ εἰς ποιητικὴν τάξιν ἧς ἡ ἐπιγραφή Παράδεισος.»

5 (φ. 62 α). **Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας** Περί παρθενίας.

Ὁ κῶδιξ εἶνε πολλαχῶς διαθεβρωμένος ὑπὸ τῆς ὀξύτητος τοῦ μέλανος· ἰδίως δὲ τελείως ἔφθαρται τὸ πλεῖστον τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 λόγου τοῦ Ἀθανασίου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 82 (**μνλιαράκν** Ἄνδρος, Κέως σ. 179), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 88.

58. Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 105).

1 (φ. 1 α). Ἄνθος χαρίτων.

Προτάσσεται Πίναξ κεφαλαίων, ἐν ᾧ α' «χάριν τῆς ἀγάπης», β' «ἐλάττομαν τῆς ζηλίας», . . . λδ' «ἐλάττομαν τῆς πορνίας», λε' «χάριν

τῆς μετροσύνης.» Τῷ δὲ Πίνακι ἔπεται δίκην προλόγου «Προσθεωρία ἐγκώμιον τοῦ φιῶρ δε βερτοῦ.»

2 (φ. 90 β). **Ἐπιφανίου Κύπρου Φυσιολόγος.**

Ἄρχ. (ἀκέφ.) ἐν τοῖς περὶ φοίνικος διὰ τῶν λέξεων... [ὦ]ραῖον ὄρνεον. Ἐν φ. 91 β «Περὶ τοῦ γρίπου.» Ἐν φ. 92 α «Περὶ τῆς ἀσπίδος. Ἐν φ. 93 β «Περὶ τῆς ἐχίδνης.» Ἐν τέλει τοῦ ὅλου· καλὰ ἔλεξεν ὁ φυσιολόγος περὶ τῶν ζώων· τῷ δὲ ἀγαθῷ Θεῷ ἡμῶν εἴη ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

3 (φ. 100 α). Πασχάλια.

4 (φ. 100 β). Διατί νηστεύει ὁ ἄνθρωπος τὴν Παρασκευὴν καὶ τὴν Τετάρτην.

5 (φ. 101 α). «Διόγησις προ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ καὶ σεβασμίων τῶν Ἱεροσωλίων: οὐσιωδῶ πάνμεγέθης πῦργος τοῦ Δαυίδ.»

Ἄρχ. Καὶ γὰρ ἐμελώδισεν τῷ ψαλτήριον ὁ Δαυίδ· διὰ τοῦτω λέγει καὶ ὁ ποιητῆς.

Ἐν φ. 99 β. Ἐτους ζου κζ' ἡμέρα δ' Ὀκτωβρίου (=1518).

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 21 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 167), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 38.

59. Χαρτ. 0,22×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 285).

Παλλαδίου Λαυσαϊκόν.

Τελευτᾷ κολοβὸν ἐν βίῳ τῆς ἀγίας Θωμαΐδος ἐν ταῖς λέξεσι· τί δὲ ἦν ἡ εὐλογία οὐκ οἶδα· καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων...

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 8 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 163), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 35.

60. Χαρτ. 0,20×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 323).

Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου Ὁμιλία.

α' (φ. 1 α) Περὶ ἐλεημοσύνης. Ἄρχ. Οἱ λειμόνες μὲν ἔχουσι.— β' (φ. 9 α.) Περὶ ἐλεημοσύνης. Ἄρχ. Πάλιν ἡμῖν παρὰ τοῦ Κυρίου.— γ' (φ. 39 α). Κατὰ μεθυόντων.— δ' (φ. 127 α). Εἰς τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον. Ἄρχ. Οὐ τὰ τυχόντα ἡμᾶς ὦνησε.— ε' (φ. 176 β). Εἰς τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον. Ἄρχ. Τῆς τοῦ Λαζάρου παραβολῆς.— ς' (φ. 209 α). Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν.— ζ' (φ. 240 α). Εἰς τὸν μακάριον Φιλογόνιον.— η' (φ. 266

β). Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Κυρίου. Ἄρχ. Μυστήριον ξένον.—θ' (φ. 280 β). Εἰς τὰ Θεοφάνεια. Ἄρχ. Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐθυμίᾳ σήμερον.—ι' (φ. 308 α). Εἰς τὴν Ἀνάληψιν. Ἄρχ. Φαιδρὰ μὲν πᾶσα ἐορτή. Τέλ. (κολ.) ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου αἰσχυνέσθωσαν οἱ μι. . .

Ἴδε καὶ ἀριθμὸν 70 τοῦ ἀνά χειρας καταλόγου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 66 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 178), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 33.

61. Χαρτ. 0,22×0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 159).

Ἑρμηνεῖαι περικοπῶν **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ ἄλλων πατέρων.**

Ἐν ταῖς πρώταις ἐρμηνεῖαις ἀπευθύνεται ὁ γράφων πρὸς τινα Μιχτάρ, ζητῶν τὴν ἐρμηνεῖαν τῶν ἀνεγνωσμένων.

Ὁ κωδῆξ ἄνευ περικαλύμματος.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 89 μὴ περιλαμβανόμενον εἰς τὸν παρὰ **Μηλιαράκη** ἐκτυπωθέντα κατάλογον, φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 40.

62. Χαρτ. 0,215×0,16. Αἰῶνος XV (φ. 220).

1 (φ. 1 α). **Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως** Εἰς τὰ Εἰσόδια.

2 (φ. 11 α). **Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας** «Εἰς τὴν ὑποταγὴν ἤγουν νὰ ἀπογραφτῆ ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία.»

3 (φ. 28 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**

α' (φ. 28 α). «Εἰς τὴν Χριστοῦ γένναν.»—β' (φ. 48 α). Εἰς τὰ Φῶτα.—γ' (φ. 55 α). Εἰς τὸν Φαρισαῖον καὶ τελώνην.—δ' (φ. 66 α). Εἰς τὸν ἄσωτον υἱόν.

4 (φ. 81 α). **Ἀνδρέου Κρήτης** Εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ εἰς κοιμηθέντας.

5 (φ. 117 α). **Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου** Περὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως.

6 (φ. 143 β). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἀδάμ.

7 (φ. 197 α). **Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου** Περὶ τῆς ἀγίας συνάξεως.

8 (φ. 207 α). «Διήγησις περὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων· λέγεται δὲ τῆς πρώτης Κυριακῆ τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς.»

"Αρχ. Τῆς ἐλινικῆς σκοτίας ἐκδιόχθύσης καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ γνώσις εἰς πᾶσαν τὴν γῆν λαμψάσης ὁ τοῦ κόσμου φθονερός δι᾿βόλος.

9 (φ. 258 β). «Διήγησις εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ τῇ τρίτῃ Κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν.»

"Αρχ. Τὸ τῆμῶν καὶ ἁγίων ξύλων τύθεται σήμερον εἰς προσκύνησιν.

10. «Διήγησις περὶ τῆς ἐγέρσεως τοῦ τετραημέρου καὶ δικαίου Λαζάρου.»

"Αρχ. Πῶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Τέλ. (κολ). οὐδὲν θέλη λοίψῃ ἀφεντία ἀπὸ τοῦ Ἰούδα οὔτε ἐξουσία ἀπὸ τὴν γενεὰν αὐτοῦ.

"Απαντα ἐν τῇ καθωμιλημένῃ πλὴν τῶν ὑπ' ἀρ. 9 καὶ 10.

'Εν φ. 176 β. Ἐτελιώθη ἐν μηνὶ Δικεβρίῳ εἰς τὰς ἰγ ἡμέρα τρίτη αὐγῆς (=1496).

'Αντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 17 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 166), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 21.

63. Χαρτ. 0,21×0,16. Αἰῶνος XV (φ. 332).

Ἀδύλων Ὀμιλῖαι εἰς Κυριακάς.

'Ο κῶδιξ ἀκέφαλος, διὸ ὁ πρῶτος τῶν ἐν αὐτῷ λόγων ἄνευ ἀρχῆς. Ὁ δὲ πρῶτος τῶν σωζομένων πλήρων φέρει ἐπιγραφὴν «Τῷ Σαββάτῳ τοῦ δικαίου Λαζάρου.» "Αρχ. Τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰς κατα γῆν διατριβὰς ποιουμένου. Τελευταῖος λόγος «Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως καὶ λόγος λγ.» "Αρχ. Ὁ θεῖος ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος πρῶτος πάντων τῶν ἄλλων εὐαγγελιστῶν ἔγραψε τὸ εὐαγγέλιον ἐβραϊδῆ φωνῇ. Τέλ. (κολ). τον ἰμάντα τῶν ὑποδηματων ὁ Πρόδρομος. . . .

'Αντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 30 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 168), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

64. Χαρτ. 0,23×0,17. Αἰῶνος XVI (φ. 326).

1 (φ. 6 α). **Ἀνασταδίου τοῦ Σιναΐτου** Ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις περὶ διαφορῶν κεφαλαίων.

Προτάσσεται (φ. 1 α) Πίναξ, ἐν ᾧ α' «Τί ἐστὶν τὸ σημεῖον τοῦ τελείου Χριστιανοῦ.»

2 (φ. 30 α). «Ἐν τῇ λαύρα τοῦ Ἑπταστόμου ἦν τις ἀναχωρητῆς θαυμαστός.»

3 (φ. 120 α). «Τοῦ ἁγίου **Πολυκάρπου ἐπισκόπου Σμύρνης** καὶ ἱερομάρτυρος πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολή.»

Τέλ. (κολ.)· μισήσεις πᾶν ὃ οὐ. . . Μετὰ τὸ κολοβὸν τοῦτο τέλος ἐν ἀπεσχισμένῳ φύλλῳ, οὗ σώζεται μικρὸν τεμάχιον ἐν σχήματι τριγώνου, γέγραπται·

ἐντεῦθεν μέν·

καὶ οὐ

ἔξομολογήση

ἐκεῖθεν δέ·

ις

ὦν ἡ

ὁ κύριος τῆς δόξης.

Ἐξεδόθη τὸ ὅλον ὡς ἔργον τοῦ Πολυκάρπου, καθ' ἃ καὶ ἡ ἐν τῷ κώδικι ἐπιγραφὴ, ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου Πληζιώτου ἐν Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας Τόμ. Α' σ. 209-226. Ἄλλ' ὁ καθηγητῆς τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Ζῆκος Ῥώσης ἀπέδειξεν ἐν τῇ Ἀναπλάσει τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1894 (Ἡ ἐν τινι χειρογράφῳ τῆς μονῆς τῆς Ἀγίας ἐν Ἄνδρῳ ἐπιστολὴ τοῦ ἀποστολικοῦ πατρὸς Πολυκάρπου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀποστολικοῦ πατρὸς Βαρνάβα σ. 2275-2279), ὅτι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Πολυκάρπου διήκει μόνον μέχρι τοῦ μέρους, ὅπερ ἦτο ἤδη γνωστὸν καὶ πολλάκις ἐκδεδομένον, ἦτοι μέχρι τῶν λέξεων τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα καὶ δι' ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναστάντα (Δελτίου Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρίας Τόμ. Α' σ. 213 στ. 27). Τὰ δὲ λοιπὰ τὰ ἐν τῷ κώδικι ὡς συνέχεια τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πολυκάρπου καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν περιεχόμενα ἀπὸ τῶν λέξεων τὸν λαὸν τὸν κενὸν ἐτοιμάζων ἐπιδείξῃ ἐπὶ τῆς γῆς ὧν μέχρι τοῦ τέλους μισήσεις πᾶν ὃ οὐ. . . συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν τῷ ἀπεσχισμένῳ φύλλῳ λειψάνων ἀνήκουσιν εἰς ἐπιστολὴν τοῦ ἀποστολικοῦ πατρὸς **Βαρνάβα** (ἐκδ. Dressel 1857 σ. 6-40). Αἱ δὲ ἠκρωτηριασμένα καὶ αἱ ἀμέσως μετ' αὐτὰς λείπουσαι λέξεις ἐν τῷ τελευταίῳ ἐσχισμένῳ φύλλῳ τῆς ἐπιστολῆς ἀναπληρωτέαι ἐκ τῶν ἐκδόσεων τῆς τοῦ Βαρνάβα ἐπιστολῆς οὕτω· [προστι]θεῖ[ς]. . . καὶ οὐ [ποιήσεις σχίσμα. . .]. . . ἔξομολογήση [ἐπὶ ἁμαρτίαις σου]. . . καὶ [εἴς]τι ἀγαθὸν χωρήσῃ. . . ἀφ' ὧν ἡ [δυνήθην εἰς τὸ εὐφράναι ὑμᾶς. . . ὁ Κύριος τῆς δόξης [καὶ πάσης χάριτος μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν ἀμήν]. Σημειώτέον δ' ὅτι μεταξὺ τῶν τελευταίων λέξεων τῶν πράγματι ἀνηκουσῶν εἰς τὸ τέλος τοῦ καὶ πρότερον γνωστοῦ μέρους τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πολυκάρπου καὶ τῶν πρώτων τῶν παρειλημμένων ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βαρνάβα, μεσάζει ἐν τῷ κώδικι μικρὸν κενὸν διάστημα. Εὐρηνται δὲ τὰ δύο μέρη, τὸ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πολυκάρπου καὶ τὸ ἐκ τῆς

τοῦ Βαρνάβα ἠνωμένα ὡς συνέχεια μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς καὶ ἐν ἄλλοις ἀρχαίοις κώδιζιν ὡς καὶ ἐν τῷ τῆς μονῆς Ἀγίας, καθ' ἃ μαρτυρεῖ ὁ κ. Ζῆκος Ῥώσης. Ἴδε καὶ **Σπυρ. Π. Λάμπρου** The supposed conclusion of the epistle of Polycarp ἐν τῷ Athenaeum τοῦ Λονδίνου τοῦ 1896 ἀρ. 3599, σ. 527.

4 (φ. 127 α). «**Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἀθανασίου** διάλεκτος ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ».

5 (φ. 299 α). «Ἐκλογή ἐκ τοῦ Πατερικοῦ.»

Ἐν τῷ συνόλῳ Πατερικὸν καὶ Γεροντικὸν μετ' ἀποσπασμάτων καὶ λόγων **πατέρων**, οἷα καὶ πρὸ τοῦ φ. 299 α μετὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 3.

Ἐν φ. 325 β. Ἰγνατίου τοῦ ἐκ Λεβαδείας καὶ τὸν φίλων. Κατὰ δὲ σημείωσιν, ἐπὶ τοῦ παραφύλλου τοῦ συνεσταχωμένῳ τῷ κατὰ τὴν ἀρχὴν περικαλύμματι, ἠγοράσθη τῷ 1656 ὑπὸ τινος ἱερομονάχου Ναθαναήλου Ἀθηναίου ἀντὶ δύο γροσίων καὶ ἡμίσεος.

Ἡ γραφὴ πυκνοτάτη καὶ πλήρης ἐπιτηρήσεων. Φαίνεται δὲ ὁ κώδιξ γεγραμμένος ὑπὸ δύο χειρῶν, εἰ μὴ καὶ τριῶν.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 16 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 165), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 26.

65. Χαρτ. 0,215×0,15. Αἰῶνος XV (φ. 318).

Ἀδύλου Λόγοι ρλ'.

Ἀρχονται ἀπὸ τοῦ ἰθ' ἀκεφάλου, διαβεβρωμένου ἐν τῇ ἀρχῇ, οὗ τέλος· θρηνηῶν αὐτὴν... (διαβεβρωμένα) λογ. κ' περὶ τοῦ μοναχοῦ... μένον τὸν θεὸν ἀπολαβεῖν ἐνταῦθα.—κα'. Ἀρχ. Ἄλλος τις ἀδελφὸς ἐκάθητον κατὰ... ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ τῶν μονηδίων.—κα' «Περὶ τοῦ μοναχοῦ τοῦ ἑαυτὸν κατακρίνοντος.»—ρκη' «Περὶ τοῦ μεσίτου.» Ἀρχ. Ὅτι μὲν μεσίτην ὀνομάζουσιν αἱ ἅγιοι γραφαὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.—ρκθ' «Περὶ Νικηφόρου τοῦ ἀνακτος καὶ ὅπως παρ' αὐτοῦ ἀνεκομίσθη τὸ ἐκ πλευρᾶς τῆς εἰκόνας ῥεῦσαν αἷμα τοῦ Κυρίου.» Ἀρχ. Οὐ δίκαιον δὲ οὐδὲ ὄσιον ἔχριναι.

Μετὰ τὸ φ. 313 λείπουσι φύλλα. Τὸ δὲ φ. 314 α ἀρχ. (ἀκέφ.). . . τοῦ ἰδιοχείρου κατόρουξιν. Ἐν φ. 315 β «Περὶ Χρηστοφόρου τοῦ προτίκτωρος.» Ἀρχ. Διηγῆσατο ἡμῖν τίς τῶν ἁγίων πατέρων. Ἐν τῇ ᾠα «Λόγος β^{ος}»—Ἐν φ. 317 α «Περὶ ἐλεήμονος γυναικὸς ἀβαπτίστου.» Ἀρχ. Διηγῆσαντο οἱ ἅγιοι πατέρες Θεονὰς καὶ Θεόδωρος. Ἐν τῇ ᾠα «λόγος γ^{ος}» Ἐν φ. 308 β «περὶ Γερμανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντι-

νουπόλεως : Λόγος ρλος». Τέλ. (κολ.)· ὁ πολλὰ δεινὰ πεπον-
θῶς ὑπὸ...

Κατὰ ταῦτα ἡ τάξις τῶν φύλλων συγκεχυμένη ἐν τῷ κώδιξι.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 28 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 168), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 69.

66. Χαρτ. 0,155×0,103. Αἰῶνος XVII (φ. 115).

1 (φ. 2 α). Ἐκολουθία τοῦ εὐχελαίου.

2 (φ. 41 β). Ἐκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ.

3 (φ. 51 β). Ἐκολουθία τῶν Θεοφανείων.

4 (φ. 68 α). Τὰ ἕνδεκα ἐωθινὰ εὐαγγέλια.

5 (φ. 87 α). «Ἐκολουθίαι διάφοραι λεγόμεναι κατὰ τάξιν
αὐτῶν.»

Ὁ κῶδιξ μένει κολοβός. Ἐν δὲ φ. 102α ἴσως ἄλλη χειρὶ ἀναγράφεται
ἀνορθογράφως ὡς ἔτος γραφῆς τοῦ κώδικος τὸ 1643, Ἰουνίου 27.
Κατωτέρω δ' ἐπ' ἴσης ἀνορθογράφως ἀναφέρεται ὡς κτήτωρ Κωνσταν-
τῖνος λογοθέτης Καλύμνου.

Ἐντιστοιχεῖ ἴσως πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 26 (**Μηλιαράκη**
Ἄνδρος-Κέως σ. 167), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 64.

67. Χαρτ. 0,22×0,15. Αἰῶνος XV (φ. 109).

«**Πέτρου** ταπεινοῦ μοναχοῦ τοῦ **Δαμασκηνοῦ** Ὑπό-
μνημα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.»

Τέλ. (κολ.)· ἀλλ' ἕκαστος ὡς θέλει χρᾶται τοῖς πρά-
γμασιν εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς...

Ἄνευ περικαλύμματος.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 23 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 167), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 75.

68. Χαρτ. 0,20×0,13. Αἰῶνος XV (φ. 144).

1 (φ. 1 α). Ἱστορία ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς (ἀκέφαλος).

2 (φ. 80 α). «Κεφάλαια ἐκ τοῦ Στηλιτεύματος ἐν οἷς μέμνη-
ται ὁ Θεολόγος.»

3 (φ. 87 β). Ἀνεπίγραφον.

Ἀρχ. Τῷ γὰρ προ τούτου καιρῷ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐόρ-
ταζον οἱ Χριστιανοί.

4 (φ. 88 β). Παραβολὴ ἐκ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου.

5 (φ. 90 β). «Περὶ τῶν Φραγγῶν καὶ τῶν λοιπῶν Λατίνων.»
 Ἄρχ. Ὁ πάπα Ῥώμης καὶ ὅσοι τοῦ μέρους τῆς Δύ-
 σεως Χριστιανοί.

6 (φ. 96 α). «Τροπάρια τοῦ μεγάλου κανόνος μετὰ ἐρμηνείας.»

7 (φ. 96 β). «**Ὀλυμπιοδόρου Ὑπόμνημα εἰς τῆς ἐκκλη-
 σίας τὴν κατάταξιν.**»

8 (φ. 101 α). «Περὶ τῶν Ἀρμενίων.»

Ἄρχ. Ἡ πολυσχιδῆς τῶν Ἀρμενίων ἀἵρεσις.

9 (φ. 106 α). **Ἐπιφανίου** Διάλογος πρὸς Ἀνδρέαν σαλόν.

10 (φ. 111 α). Παραβολὴ τοῦ ἁσώτου.

Ἐπονται ῥητὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Γραφῆς καὶ ἀποσπάσματα δια-
 φόρων **πατέρων** μετὰ καὶ ἐρμηνείας παραβολῶν τοῦ Εὐαγγελίου.

11 (φ. 139 β). Γνωμικὰ βραχέα.

12 (φ. 142 α). **Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου** Κεφάλαια κατ'
 ἐκλογὴν.

Τέλ. (κολ.). δεῖ σε εἶναι ἐν προσεῦ. . .

Ἐν φ. 5 β καὶ 6 α Παροιμίαι μετὰ θεολογικῆς ἐρμηνείας.

Ἄνευ περικαλύμματος.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 63 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
 Κέως σ. 177), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 66.

69. Χαρτ. 0,22 × 0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 320).

1 (φ. 1 α). **Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου** Ἐρμηνεία
 κανόνων ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Κανόνων ἐρμηνεία ἐστὶ τὸ παρὸν σύνταγμα,
 χρῆ δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ κανόνος καὶ τοῦ
 εἴρμου τῆς ᾠδῆς δηλαδὴ, ἔτι καὶ τοῦ τροπαρίου·
 ἐκ τούτων γὰρ ἀπαρτίζεται ὁ κανὼν φιλοσοφῆσαι.

2 (φ. 231 β). «Ἐρμηνεία εἰς τοὺς τῆς Ὀκτωήχου ἀναβα-
 θμούς, ἐκδοθεῖσα παρὰ **Νικηφόρου Καλλιόστου τοῦ**
Ξανθοπούλου.»

3 (φ. 304 α) «**Μιχαὴλ Ἐφεσίου τοῦ Ψελλοῦ** Ἐπίλυ-
 σις τινῶν ζητημάτων θεολογικῶν.»

Τὰ φ. 314-320 ἄγραφα.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 71 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
 Κέως σ. 178), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 42.

70. Χαρτ. 0,21×0,16. Αἰῶνος XVII (φ. 172).

Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Ὁμιλῖαι.

α' (φ. 2 α). Περὶ ἐλεημοσύνης. Ἄρχ. Οἱ λειμόνες μὲν ἔχουσι.—β' (φ. 5 α). Περὶ ἐλεημοσύνης. Ἄρχ. Πάλιν ἡμῖν παρὰ τοῦ Κυρίου.—γ' (φ. 14 β). Κατὰ μεθυόντων.—δ' (φ. 58 β). Εἰς πλούσιον καὶ Λάζαρον. Ἄρχ. Οὐ τὰ τυχόντα.—ε' (φ. 83 α). Εἰς πλούσιον καὶ Λάζαρον. Ἄρχ. Τῆς τοῦ Λαζάρου παραβολῆς.—ς' (φ. 101 α). Εἰς τὸ Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν.—ζ' (φ. 117 α). Εἰς τὸν μακάριον Φιλογόνιον.—η' (φ. 129 β). Εἰς τὸ γενέθλιον Χριστοῦ. Ἄρχ. Μυστήριον ξένον.—θ' (φ. 140 α). Εἰς τὰ Θεοφάνεια.—ι' (φ. 150 α). Εἰς τὴν Ἀνάληψιν.—ια' (φ. 158 β). Εἰς τὴν Πεντηκοστήν.—ιβ' (φ. 167 β). Περὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ἄρχ. Ὅσοι τὰ τοῦ βίου μάταια. Τέλ. (κολ.) καθαρὸν εἶπεῖν τὸν λόγον οὐ δύναται. . .

Ἐν ἀρχῇ ἐκάστου λόγου κοινὰ ἐρυθρὰ ἀρχικὰ γράμματα, μόνον δ' ἐν φ. 14 β ὠραῖον μέγα ἰδιόρρυθμον Γ πολύχρωμον.

Ἐν τῷ φ. 1 β Πίναξ τῶν περιεχομένων γεγραμμένος χειρὶ νεωτέρα.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ φύλλῳ κάτω καὶ τόδε ξὺν τοῖς ἄλλοις Ἰγνατίου Γριμπίρη κτῆμα.

Ἴδε καὶ ἀριθμὸν 60 τοῦ ἀνά χειρας καταλόγου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 70 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 178), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

71. Χαρτ. 0,22×0,18. Αἰῶνος XVIII (φ. 118).

Θυῖρου Ἰλιάδος Ῥαψωδῖαι.

α' (φ. 2 α). Α.—β' (φ. 26 β). Β.—γ' (φ. 45 α). Γ.—δ' (φ. 63 α). Δ.—ε' (φ. 82 α). Ε.

Ἀπασαί αἱ Ῥαψωδῖαι μετὰ ψυχαγωγικῆς ἐρμηνείας.

Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῆς ἀρχῆς τῷ συνεσταχωμένῳ τῷ δέρματι τοῦ περικαλύμματος χειρὶ νεωτέρα. Τοῦτο τὸ βιβλίον μοι ἔδωκε ὁ μακαρίτης ποτε πνευματικὸς κύρ Γαβριὴλ Ψύχας.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἓνα τῶν παρὰ τῷ Πληζιώτῃ ὑπ' ἀρ. 85 συναναφερομένων κωδίκων (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 180), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 87.

72. Χαρτ. 0,158×0,11. Αἰῶνος XVI (φ. 114).

1 (φ. 2 α). «Λόγος εἰς τὴν ὑψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ καὶ πῶς εὔρεν αὐτὸν ἡ μακαρία Ἐλένη ἡ βασίλισσα.»

"Αρχ. Μετὰ τριακοσίους χρόνους τοῦ πάθους.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

2 (φ. 12 α). **Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ** Περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων.

3 (φ. 42 α). «Τίνος ἕνεκεν προγινώσκων ὁ Θεὸς τοὺς ἁμαρτάνειν καὶ μὴ μετανοεῖν μέλλοντας ἔκτισεν.»

"Αρχ. Ὁ Θεὸς δι' ἀγαθότητα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγει τὰ γινόμενα.

4 (φ. 43 α). «Περὶ νόμου Θεοῦ καὶ νόμου ἁμαρτίας.»

"Αρχ. Ἀγαθὸν καὶ ὑπεράγαθον.

5 (φ. 50 β). «Περὶ παρθενίας.»

"Αρχ. Κακίζουσιν οἱ σαρκικοὶ τὴν παρθενίαν.

6 (φ. 57 β). «Περὶ ἀναστάσεως.»

"Αρχ. Πιστεύομεν δὲ καὶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

7 (φ. 66 α). **Ἐπιφανίου Κύπρου** Εἰς τὰ Βαία.

"Αρχ. Χαῖρε σφόδρα θυγάτηρ Σιών.

8 (φ. 78 α). «Λόγος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῆς ἁγίας δεξιᾶς χειρὸς τοῦ τιμίου Προδρόμου καὶ περὶ τῶν θαυμάτων αὐτῆς.»

"Αρχ. Ἴδου καὶ πάλιν ἡμῖν ὁ ἱερός τοῦ Χριστοῦ ἐπεδήμησε Πρόδρομος.

9 (φ. 91 α). «Ἀρχὴ τῆς Γενέσεως.»

Κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν.

10 (φ. 92 α). «Περὶ τοῦ ξύλου οὗ ἐγεύσατο ὁ Ἀδάμ.»

11 (φ. 92 β). «Τὰ ζ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας.»

12 (φ. 92 β). «Τὰ ζ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.»

13 (φ. 93 α). «Αἱ τέσσαρες σαρκικαὶ ἀρεταί.»

14 (φ. 93 α). «Αἱ ἑπτὰ ἀρεταί.»

15 (φ. 93 α). «Αἱ ἑπτὰ μεγάλαι ἁμαρτίαι.»

16 (φ. 93 α). «Ἐκ τῶν παροιμιῶν **Σολομῶντος** καὶ ἐτέρων.»

17 (φ. 96 α). Αἰνίγματα ἀνεπίγραφα καὶ μῦθοι γεγραμμένοι καταλογάδην·

Εἰμὶ πατρὸς λευκοῦ τέκος ἄπτερος ὄρνις
καθάπερ οὐρανίων ἰπτάμενος νεφέων.

Κοῦρες δ' ἄπτομένοισιν, ἀπένθεα δάκρυα χέω.
εὐθύς γεννηθεῖς, λύομαι εἰς ἀνέμους: ~

Ἐζουν ὅτ' ἔζουν, πλὴν δίχα παντὸς λόγου·
ἄρτι δὲ θανῶν, καὶ γέμω παντὸς λόγου: ~

Κίων ποταμοῦ πλησίον φέρων κρέας
κύψας ἐαυτῶ εἰς ὕδωρ ἄλλον βλέπει·
χανῶν δὲ λαβεῖν τοῦ λοιποῦ κρέας <...>
ἀπεστερεῖτο [τοῦ] παντὸς οὐπερ ἐκράτει: ~

Ἐχω τράχηλον καὶ κεφαλὴν οὐκ ἔχω·
τετρασκελῆς τίς εἰμι καὶ ποδῶν δίχα·
ἔμπνους τε νεκρὸς ἀλλὰ χωρὶς ὀστέων: ~

Ποιμὴν κύνα ἔτρεφε νεκροῦς ἐρίφους
ὁ δὲ κύων ἔλειχε καὶ ζῶντας ἄρνας.
ὁ δὲ ποιμὴν ἔλεγε Κάκιστε κύων
ὁ ἐσὺ ποιεῖς μέλλει [τῆ] σῆ κεφαλῆ γενέσθαι.

- 18 (φ. 98 α). **Ἐπιφανίου Κύπρου** «Περὶ τὸν φυσιο-
λόγον τὸν διεξεληθόντα περὶ τῆς ἐκάστου γένους φύσεως τῶν
θυρίων (ἄνωθεν τοῦ **υ** γέγραπται **η**) τε καὶ τῶν πετεινῶν.»
Τὸ φ. 97 ἄγραφον. Τὰ δὲ φ. 1 καὶ 114 μετὰ καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ περι-
καλύμματος συγκεκολλημένων ἐκ κώδικος μείζονος σχήματος κατὰ
δύο σελίδας, αἰῶνος XVI περιέχουσι Τροπάρια.
Ἐντιστοιχεῖ ἴσως πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 68 (**Μηλιαράκη**
Ἄνδρος, Κέως σ. 178), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

73. Χαρτ. 0,20 × 0,145. Αἰῶνος XVI (φ. 70).

1 (φ. 2 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Λειτουργία.

2 (φ. 28 α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Λειτουργία.

3 (φ. 23 β). «Εὐχὴ ἐν τῷ συστειλαὶ τὰ ἅγια.»

4 (φ. 64 β). «Εὐχὴ τῶν κολύβων.»

5 (φ. 65 β). Εὐχὴ τῆς μεταλήψεως.

Τὰ φ. 1,69 καὶ 70 ἄγραφα.

Κοσμεῖται ὑπὸ πεντήκοντα καὶ δύο ἀρχικῶν μεγάλων γραμμάτων
ἐρυθρῶν.

Λεῖπει παρὰ τῷ Πληζιώτῃ, φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 51.

74. Χαρτ. 0,24 × 0,16. Αἰῶνος XVII (φ. 324).

1 (φ. 3 α). «Ἐρμηνεία περὶ τοῦ ἀστέρος ὅπου λέγεται δρά-
κων μὲ κεφαλὴν.»

Ἐν φ. 3 β κύκλοι ὁμόκεντροι, ὧν ἐν μέσῳ δράκων.

2 (φ. 4 α). «Ψίφοι πασχαλίου ἀρχέου.»

Ἐν φ. 4 β κύκλοι πασχαλίου ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὸν ζωδιακὸν κύκλον μετὰ τῶν ὁμοκέντρων κύκλων περιστρεφομένων, συγκεκολλημένων δὲ διὰ δέρματος.

3 (φ. 5 α). Κανόνια τῶν Πασχαλίων.

4 (φ. 8 α). «Περὶ φλεβοτομίας».

5 (φ. 12 α). **Μανουὴλ τοῦ Μαλαξοῦ Νομοκάνων.**

Ἄρχεται διὰ τοῦ Προοιμίου «Τοῖς ἀπανταχοῦ εὕρισκομένοις χριστονόμοις λαοῖς», οὗ ἡ ἀρχὴ ἡ σαυρὸς κεκρυμμένος.

Ἐν φ. 13 β Πίναξ. Τῶν δὲ φ. 31-33 μενόντων ἀγράφων, αὐτὸς ὁ Νομοκάνων ἄρχεται ἐν φ. 34 α. Κεφ. α' «Περὶ τοῦ κριτοῦ τοῦ εἶναι εἰς πάντας συμπαθής.» Κεφ. τη' «Σύμφωνον ὅταν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ θέλουσι συζεύξαι τὴν θηγατέραν αὐτῶν ἀνδρὶ νομίμῳ.»

Τὰ κεφάλαια τοῦ Νομοκάνωνος συμπίπτουσι πρὸς τὰ ἐν τῷ πίνακι περιεχόμενα ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, εἰ καὶ οὐχὶ πάντοτε ὡς πρὸς τὰς λέξεις τοῦ τίτλου. Μετὰ δὲ τὸ τελευταῖον τῶν ἐν τῷ πίνακι κεφαλαίων, τὸ τη', ἐν φ. 318 β «Περὶ τῶν ἑπτὰ ἀμαρτημάτων φανέρωσις.»

6 (φ. 320 α). **Ἰωαννικίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀλέξιον Μιχαηλεβίτης αὐτοκράτορα Ῥωσίας περὶ τῆς μητροπόλεως Σοφίας.**

Ἄρχ. Ἰωαννίκιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τῇ ᾧα ἀπέναντι τῆς ἀρχῆς χρυσοῦν, δι' οὗ δηλοῦται πάντως ὅτι ἡ ὑπογραφή τοῦ πρωτοτύπου ἦτο γεγραμμένη χρυσοῦ.

Ἐκδίδεται ἐν τῷ προσηρητημένῳ εἰς τὸν ἀνά χειρας κατάλογον Ἐπιμέτρῳ ὑπὸ στοιχεῖον Α.

7 (φ. 321 β). **Ἰωαννικίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πατριάρχην Μοσχοβίας Ἰωσήφ περὶ τῆς μητροπόλεως Σοφίας.**

Ἄρχ. Ἰωαννίκιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τῇ ᾧα ἀπέναντι μὲ λαζούριον καὶ λαζούρι δι' οὗ δηλοῦται πάντως ὅτι ἡ ὑπογραφή τοῦ πρωτοτύπου ἦτο γεγραμμένη κυανῇ.

Ἐκδίδεται ἐν τῷ προσηρητημένῳ εἰς τὸν ἀνά χειρας κατάλογον Ἐπιμέτρῳ ὑπὸ στοιχεῖον Β.

8 (φ. 322 β). **Ἰωαννικίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιστολὴ πρὸς Ἰωάννην Βασίλειον βοεβόδαν αὐθέντην Μολδοβλαχίας περὶ τῆς μητροπόλεως Σοφίας.**

Ἄρχ. Ἰωαννίκιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τῇ Ϝα ἀπέναντι χρυσόν.

Ἐκδίδεται ἐν τῷ προσηρτημένῳ εἰς τὸν ἀνά χειρας κατάλογον Ἐπιμέτρῳ ὑπὸ στοιχεῖον Γ.

9 (φ. 323 β). **Ἰωαννικίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως** Ἐγκύκλιος πρὸς μητροπολίτας, ἀρχιεπισκόπους, ἡγουμένους κτλ. περὶ τῆς μητροπόλεως Σοφίας.

Ἄρχ. Ἰωαννίκιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐκδίδεται ἐν τῷ προσηρτημένῳ εἰς τὸν ἀνά χειρας κατάλογον Ἐπιμέτρῳ ὑπὸ στοιχεῖον Δ.

Ἐν φ. 1 α· Τὸ παρὸν νόμιμον υπάρχει κάμοῦ Μελετήου ἀρχιερέως. Κατωτέρω δὲ μονοκονδυλικῶς Ταπεινὸς ἐπίσκοπος Ζητουνίου Μελέτιος. Ἐν δὲ φ. 1 β σημείωσις ἀνορθόγραφος τοῦ 1670 Ἀπριλίου 15, καθ' ἣν ὁ κῶδιξ ἡγοράσθη ἀπὸ τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Βιζύης καὶ εἶνε κτῆμα Ἰγνατίου μοναχοῦ. Ἐν φ. 2 α σημείωσις καθ' ἣν ὁ κῶδιξ εἶνε κτῆμα του ελαχῆστου Ζητουνίου ἀρχιερέως καὶ μηδῆς τολμησι ἀποξενόσι αὐτῷ ἐξ εμοῦ· ἐν βάρη ἀλλήτου ἀφορρισμοῦ· ὅτη ἀγόρασα αὐτὸ δηὰ γροσίων τεσσαράκοντα ὑπο Ἰγνατήου ἱερομονάχου ἐκ νήσου Χίου¹. νῆν δὲ σοαράτζη μουσταφᾶ κατὰ τὸ ἀωχῶογῶ. Κάτωθεν δὲ φέρεται μονοκονδυλία ταπεινοῦ ἐπισκόπου Ζητουνίου Μελετίου.

¹ Ὁ Χῖος ἱερομόναχος Ἰγνάτιος οὗ κτῆμα ἦτο ὁ κῶδιξ κατὰ τὸ ἐν φ. 1 β σημείωμα καὶ παρ' οὗ ἡγόρασεν αὐτὸν ὁ Ζητουνίου Μελέτιος κατὰ τὸ σημείωμα τοῦ φ. 2 α εἶνε ἴσως Ἰγνάτιος ὁ Πετρίτζης ὁ εἰς στίχους ὁμοιοτελεούτους ἐντείνας τὴν Διήγησιν τοῦ Διγενῆ, ἣν ἐξέδωκα ἐν τοῖς ἐμοῖς *Romans Grecs* σ. 111 - 237. Καὶ ὁ μὲν Χῖος ἱερομόναχος Ἰγνάτιος Πετρίτζης ἀπεπεράτωσε τὴν σύνταξιν τοῦ στιχουργήματος ἐκείνου τῷ 1670. Ὁ δὲ Χῖος ἱερομόναχος Ἰγνάτιος ἐπώλησε τὸν κῶδικα εἰς τὸν Ζητουνίου τῷ 1673. Ὡστε οἱ χρόνοι τοῦλάχιστον συμπίπτουσι. Γινώσκομεν δ' ἄλλως τὸν Ἰγνάτιον Πετρίτζην ὡς βιβλιογράφον μὲν τοῦ ὑπ' ἀρ. 552 κῶδικος τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει μονῆς τῶν Ἰβήρων, γραφέντος τῇ 20 Μαρτίου 1675 (**Σπυρ. Π. Λάμπρου** *Catalogue of the Greek manuscripts on Mount Athos* Τόμ. Β' σ. 169) καὶ τοῦ κατὰ τὸν ιζ' μὲν αἰῶνα γραφέντος, ἀλλὰ μὴ φέροντος χρονολογίαν κῶδικος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ὑπ' ἀρ. 461 (**Παπαδοπούλου Κεραμέως** Ἱεροσο-

Ἀμέσως δὲ κατωτέρω· Ἀρχιεράτευσα κατα μῆναν Μάρ-
τιων εἰς τὰς 20 1674· 1676 ἡμέρα Πέμπτι εκαμεν
σισμὸν μέγα ἐν μινι Οκτομβρίου 5. Ἐν φ. 11 β· Καὶ
τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Καλλινίκου ἱερομονάχου ἐξ
Ἄνδρου. Ἐν δὲ φ. 32 α· αψοθ Μαΐου 11 Μακάριος (;)
ἱερομόναχος. Αἱ τελευταῖαι δύο λέξεις μονοκονδυλικῶς. Ἐν φ.
319 β· Ἱερεμίας προηγούμενος τῆς Ἀγίας Ἱερεμίας.
Ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ Νομοκάνονος·

Ἡ μὲν χεὶρ ἢ γράψασα μέλλει φθαρεῖναι,
γραφὴ δὲ μένει εἰς χρόνους πληρεστάτους·
πέρας εἴληφε ξὺν ἀρρωγῇ Κυρίου
ἐκ χειρὸς ἐμοῦ Κυρίλλου ἐξ Ἀγίας,
τῷ δ' ἀθανάτῳ βασιλεῖ πρέπει τιμὴ
καὶ αἴνος, ἐλθόντος μου ἐν Καλλιουπόλει.

Ὁ κῶδιξ τελφόβρωτος ἐν τῇ ὥσ, ἰδίως περὶ τὰ κάτω τῶν φύλλων.
Τὰ συνεσταχωμένα τῷ ξύλῳ τοῦ περικαλύμματος παράφυλλα ἀνήκουσιν
εἰς Εὐαγγέλιον Περγ. αἰῶνος XII σχήματος ὀγδόου, γεγραμμένου
κατὰ δύο σελίδας. Ἐν τῷ τελευταίῳ τῶν παραφύλλων τούτων εὕρη-
ται δύο ὠραῖα ἀρχικὰ Τ, ἐν δὲ ἄλλο ἐν τῷ παραφύλλῳ τῆς ἀρχῆς.
Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 15 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 164), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 59.

75. Χαρτ. 0,235×0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 357).

1 (φ. 3 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Λόγος ἀν-
επίγραφος.

Ἄρχ Ἡ ττημαι καὶ τήν ἦταν ὁμολογῶ. Ὑπετάγην
τῷ Κυρίῳ.

2 (φ. 49 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ ἡνίκα
ἐπέτρεψεν αὐτὸν φροντίζειν τῆς Ναζιανζοῦ ἐκκλησίας.»

Ἔπονται ἄλλοι τινὲς Λόγοι **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου**.

3 (φ. 72 α). **Τοῦ αὐτοῦ** Ἐπιστολαί.

4 (φ. 173 α). Ἐξηγήσεις εἰς λόγον **Γρηγορίου τοῦ Θεο-
λόγου** Εἰς τοὺς λόγους καὶ τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανὸν ὑπὸ
Δανιὴλ τοῦ Πατμίου.

λυμικτῆς Βιβλιοθήκης Τόμ. Α' σ. 432), πιθανῶς δὲ καὶ ὡς μετα-
φραστὴν εἰς τὴν καθωμιλημένην τοῦ Μαρτυρίου τοῦ μεγαλομάρτυρος
Παντελεήμονος (**Σπυρ. Π. Λάμπρου** Catalogue Τόμ. Α' σ. 377,
ἀρ. 230, 5 ζ').

5 (φ. 183 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Εἰς τοὺς ἁγίους Μακαβαίους.»

6 (φ. 195 α). «Ἐπιστολῶν διαφορῶν ἐξήγησις.»

Ἄρχεται διὰ τῶν ἐπιστολῶν **Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου**. Ἐπον-
ται ἐν ἄλλαις αἰ τοῦ **βρούτου**, **Ἀριστοτέλους**, **Ἀλεξάνδρου**
καὶ ἄλλαι ψευδεπίγραφοι.

7 (φ. 273 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Ὀμιλῖαι.

α' (φ. 273 α). Περὶ προσευχῆς. — β' (φ. 287 α). Εἰς Εὐτρόπιον. — γ'
(φ. 307 α). Εἰς τοὺς ἁγίους πάντας. — δ' (φ. 308 α). Εἰς τὴν παρα-
βολὴν τοῦ ἄσωτου. — ε' (φ. 333 α). Εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλον. — ς'
(φ. 341 α). «Λόγος εἰς τὸν πάγκαλον Ἰωσήφ.» — ζ' (φ. 348 β). «**τοῦ**
αὐτοῦ Ἐξήγησις εἰς τὸν Μωϋσῆν.»

Ἄπαντα πλὴν τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 α' μετὰ ψυχασγωγικῆς ἐρμηνείας.

Ἐν φ. 366 α. Καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Ἰωακείμ ἱερο-
διακόνου Νικολαΐδου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἓνα τῶν παρὰ Πληζιώτη ὑπ' ἀρ. 85 ἀναγεγραμμέ-
νων κωδίκων (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 180), φέρει δ' ἀρι-
θμὸν παλαιὸν 86.

76. Χαρτ. 0,20×0,14. Αἰῶνος XVII (φ. 80).

1 (φ. 2 α). **Ἐφραίμ τοῦ Σύρου** Περὶ φόβου Κυρίου.

2 (φ. 79 α). Προσευχὴ εἰς τὴν Θεοτόκον.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . προστάτις τῶν πενθούντων παράκλη-
σις τῶν ἀβοηθήτων βοήθεια. Τέλ. (κολ.)· προβαλλό-
μεθα στόμα σε τῆς ἡμέρας . . .

Τὸ ὑπ' ἀρ. 2 γέγραπται ἄλλη χειρὶ.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 67 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 178), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 93.

77. Χαρτ. 0,232×0,172. Αἰῶνος XIX (φ. 139).

1 (φ. 1 α). Περὶ κακιῶν καὶ ἀρετῶν, ἀφροσύνης καὶ φρονή-
σεως (ἀνεπίγραφον).

Ἄρχ. Ἄβουλος ἀσύνετος καὶ ἄφρων.

2 (φ. 2 α). Τύποι ἐγγράφων μοναστηριακῶν καὶ ἀπανταχουσῶν.

3 (φ. 31 α). «Θέματα ἐπιστολιμαῖα κατὰ τὴν διδασκαλίαν
Θεοφίλου τοῦ Κορδαλέως.»

Ἐπονται ἄλλαι ἐπιστολαὶ ὡς τύποι ἐπιστολογραφικοί. Ἐν φ. 89 α
«Ἀναφορᾶ πρὸς τὸν βασιλέα.» Ἄρχ. Ἰκετικῶς καὶ δεινοπα-
θῶς ἀναγγέλομεν διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν δουλι-
κῆς ἀναφορᾶς ἅπαντες οἱ πτωχοὶ καὶ πιστοὶ ῥα-

γιάδες οί κατοικοῦντες εἰς τήν νῆσον τῆς Εὐρίπου. Τέλ. 1815 Μαΐου 1. Εὐρίπος. Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Εὐρίπου ὀνόματι Γρηγόριος καὶ ἅπαντες οἱ τήν νῆσον ταύτην οἰκοῦντες πτωχοὶ καὶ πιστοὶ ραγιάδες. Εἶνε δ' ἀναφορὰ δι' ἧς ἐξαιτοῦνται νὰ μᾶς χάριση τὰ πρόβατα ὅπου ἀπαιτοῦνται ἀπὸ τὸν πτόχόν μας τόπον τήν νῆσον τῆς Εὐρίπου ἀπὸ τοὺς βασιλικούς τζελέπιδες καὶ νὰ μὴ μᾶς ζητηθῶσι, καθότι ὁ τόπος οὗτος εἶναι ἐνδεῆς ἀπὸ τσοαῦτα ζῶα καὶ δὲν ἐξαρχεῖ νὰ θρέψη καὶ νὰ κάμη ἰνταρὲν τοὺς ὧδε κατοικοῦντας τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου καὶ αὐτὸ μὲ μεγάλην στενοχωρίαν.

4 (φ. 91 α). «Ἐπιστολᾶριον πρόχειρον τοῖς φιλομαθέσι τῶν νέων, ἐκπονηθὲν κατὰ τήν τωρινὴν χρῆσιν, περιέχον τρόπους διαφορῶν τίτλων, προοιμίων καὶ ἐπιλόγων, καὶ ἄλλων ποικίλων ἀνηκόντων τῇ ἐπιστολῇ.»

Ἐν τέλει τοῦ προοιμίου. Εὐστράτιος Ἰωάννου καὶ ἡ χρονολογία κ' Φεβρουαρίου 1806. Ἐν δὲ φ. 125 α μεταξὺ ἄλλων τύπων προστεθειμένων ἄλλῳ μέλανι εὕρηνται γεγραμμένοι δύο τύποι διαβατηρίων τοῦ αἰγ' ἐξ Εὐρίπου.

5 (φ. 126 α). «Καλαντᾶριον μεταγλωτισθὲν ἐξ ὀγκαρικῆς διαλέκτου εἰς πεζὴν φράσιν ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τῶν ἐφ' ἐξῆς ἐλευσομένων χρόνων παρὰ τινος **ἀνωνύμου** πρὸς χρῆσιν τῶν φιλαναγνωστῶν.»

6 (φ. 138 α). «Ἐνθύμησις πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους τί τοὺς κάμνει χρεῖα νὰ τρώγουν καθ' ἕκαστον μῆνα ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ διὰ νὰ εἶναι πρὸς ὑγείαν καὶ ὠφέλειαν αὐτῶν.»

Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ συνεσταχωμένῳ τῷ ξύλλῳ τῆς ἀρχῆς 1810: Μαρτίου: 18: τὸ παρὸν ὑπάρχει κάμου πρωτοσυγκέλλου Γαβριήλ τοῦ ἐξ Ἄνδρου. Ἐν δὲ τῷ ὁμοίῳ παραφύλλῳ τοῦ τέλους: Καὶ τόδε κτῆμα ταπεινοῦ πρωτοσυγκέλλου Γαβριήλ τοῦ ἐξ Ἄνδρου αἰ 10^ω Μαρτίου ιη'.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 84 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 180), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 86.

78. Χαρ. 0,24 × 0,17. Αἰῶνος XIX (φ. 76).

1 (φ. 1 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Περί τοῦ ἀσώτου.

Ἄρχ. Ἀεὶ μὲν ἀδελφοὶ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν.
Ἐν φ. 19 β. Ἰωάννης ἐτελείωσε εἰς τοὺς 1803 χρό-
νους Ἰουλίου 7.

2 (φ. 20 α). **Βασιλείου Σελευκείας** Εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ
ἐποίησεν ὁ Θεός.

Ἐν φ. 31 β. Ἐτελείωσεν εἰς τοὺς 1803 χρόνους Αὐ-
γούστου 13.

3 (φ. 32 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Λόγος εἰς τὸν Ἀδάμ. 1803
χρόνους Αὐγούστου 18.»

Ἐν φ. 48 β. Καὶ ἐτελείωσε εἰς τοὺς 1803 χρόνους...
Ὀκτωμβρίου 16.

32 (φ. 49 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Ὀμιλία εἰς τὸ Πρόσεχε σεαυτῶ
1803 χρόνους Ὀκτωμβρίου 19 ἡμέρα Δευτέρα.»

Κῶδιξ κολοβός.

Ἄπαντα μετὰ ψυχαγωγικῆς ἐρμηνείας.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἓνα τῶν παρὰ Πληζιώτη ὑπ' ἀρ. 85 συναναγεγραμμέ-
νων κωδίκων (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 180), οὐδένα δὲ φέ-
ρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

79. Χαρτ. 0,225×0,17. Αἰῶνος XVIII (φ. 119).

Νικηφόρου τοῦ Βλεμμύδου Λογική.

Τὸ τελευταῖον φύλλον ἐσχισμένον· ὁ δὲ κῶδιξ κολοβός.

Λεῖπει παρὰ Πληζιώτη, οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

80. Βομβ. 0,23×0,14. Αἰῶνος XIII (φ. 190).

1 (φ. 1 α). **Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου** Συγγραφαί.

Ἀρχονται ἀπὸ τῆς «Περὶ θείων ὀνομάτων» ἀκεφάλου. Πρῶτον τῶν σω-
ζομένων πλήρων κεφαλαίων τὸ ἀρχόμενον ἐν φ. 5 α «Κεφ. γ' Τί
ἐστὶν εὐχὴ καὶ τί τὸ ὄφελος αὐτῆς. — φ. 6 β «Κεφ. δ'. Περὶ ἀγα-
θοῦ, φωτός, κάλλους, ἔρωτος, ἐκστάσεως, ζήλου. . .» Ἐν δὲ φ. 30 β
«**Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου** Περὶ τῆς οὐράνιας ἱεραρχίας.»

2 (φ. 150 α). «Συναγωγὴ καὶ ἔκθεσις τῶν ἀγίων πασῶν συν-
όδων οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν.»

3 (φ. 182 α). **Ταραδίου Κωνσταντινουπόλεως** Πρὸς
Ἀδριανὸν Ῥώμης.

4 (φ. 186 α). **Γρηγορίου Νύσσης** Πρὸς Λητόιον.

Ὁ κῶδιξ κολοβός, ἐφθαρμένος ὑφ' ὑγρασίας καὶ ἐν πολλοῖς ἀμυδρότα-
τος καὶ τιφώδρωτος. Τὸ δὲ πρῶτον φύλλον σχεδὸν παντελῶς ἐξίτηλον.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 64 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 177), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 39.

81. Χαρτ. 0,23×0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 143).

1 (φ. 1 α). «Φρασάριον ὠραιότατον καὶ χρησιμότατον. Ἰη-
σοῦ μου προηγοῦ. **Νικόλαος ὁ Ἀρμάγου.**»

2 (φ. 122 α). Γνωμαί.

3 (φ. 137 α). «Ἐξω τῶν εἰδῶν τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου
κυρίου **Νικολάου τοῦ Ἀρμάγου** Περιγραφή τοῦ ἐν ᾧ
οἶκει οἴκου ὁ ῥηθεὶς διδάσκαλος.»

Ἡ μὲν ἀρχὴ ἐν τῇ καθωμιλημένῃ, ἡ δὲ συνέχεια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ.

4 (φ. 139 α). [**Τοῦ αὐτοῦ**] Ἐγκώμιον ἀνεπίγραφον ἐν τῇ
καθωμιλημένῃ.

Ἀπευθύνεται πάντως εἰς Ἀλέξανδρον Σουτζον καθ' ἃ ἡ ἐν φ. 141 β
ἐπιγραφή τῆς εἰς τὸ ἀρχαῖον μεταφράσεως «Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀλέ-
ξανδρον Σουτζον τὸν μέγαν κόμισσον», ἥτις καὶ μένει κολοβή.

Ἐν φ. 1 α χεiri νεωτέρᾳ. Εἰς τοὺς 1805 Ὁκτωμβρίου 20
ξημερόνοντας τῆς ἀγίας κουρᾶς ἡμέρα Παρασκευὴ
ἡ ὥρα σταῖς δύο καὶ 20 λεπτά τὸ πουργὸν ἔγινε
συσμὸς καὶ ὕστερον ἀπὸ τὸν συσμὸν περνόντας
καμμία ὥρα ἐχιόνισε. Ἐν δὲ φ. 3 α' καὶ αὕτη σμικρὰ
βίβλος τ' ὥραία πάνυ Νικολάου πέφυκεν υἱοῦ Ἀρ-
μάγου. Γέγραπται δ' ἡ σημείωσις αὕτη ἐρυθρὰ, διὰ δὲ μέλανος τὸ
σμικρὰ διωρθώθη εἰς σμικρὰ καὶ τὸ Ἀρμάγου εἰς Ἀρ-
μάγου. Ἀμέσως δὲ κατωτέρω. Καὶ τόδε ἐγράφθη διὰ
χειρὸς ἐμοῦ Νικολάου ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψμβω
(=1742) Ἐλαφηβολιωῶνος τετάρτη ἰσταμένου.

Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 83 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος,
Κέως σ. 180), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 90.

82. Χαρτ. 0,23×0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 314).

1 (φ. 1 α). «Ἀρχὴ τινων ἐξηγήσεων **Ἀρσενίου διδα-
σκάλου** τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολῆς. Καὶ πρῶτον
ἐξ: τῶν μονοστίχων γνωμῶν τῶν κατὰ στοιχεῖον ἐκ διαφορῶν
ποιπτῶν εἰς ἀγαθοὺς ἄνδρας.»

2 (φ. 32 α). «Ἐξηγήσεις τῶν τοῦ **Αἰδώπου** μύθων.»

3 (φ. 64 α). «Ἐξηγήσεις τῶν τοῦ **Ἀγαπνοῦ διακό-
νου** τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας κεφαλαίων.»

4 (φ. 92 α). «**Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Γνωμικῶν διστίχων ἐξήγησις.»

5 (φ. 123 α). «Στίχοι ἠρωελεγεῖοι εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπερ-ευλογημένης Θεοτόκου Μαρίας· εἰσὶ δὲ ὡς ἐν εἴδει διηγήσεως ποίημα **Δαμασκνοῦ** μοναχοῦ τοῦ **Στουδίτου**.»

6 (φ. 131 α). **Λουκιανοῦ** Περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πιστεύειν τῇ διαβολῇ.

Ἐν τέλει· Εἴληφε πέρας διὰ χειρὸς Ἰωάννου.

7 (φ. 154 α). **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Περὶ φιλο-πτωχίας.

8 (φ. 192 α). Ἄνεπίγραφον.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . γίνεται γὰρ ἐν τεῦθεν τῇ ψυχῇ διη-νεκῆς κατάνυξις.

9 (φ. 193 α). «Τῆς τοῦ εὐλαβεστάτου **σκευοφύλακος** τῆς **μεγάλης ἐκκλησίας Ἰγνατίου** πρὸς τοὺς νέους παραινήσεως κατὰ στοιχεῖον ἐξήγησις **Ἀρσενίου**.»

10 (φ. 197 α). **Νείλου** Παραινήσεις.

11 (φ. 232 α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Πρὸς τοὺς νέους.

12 (φ. 289 α). «Θέματα εἰς τὸ πρῶτον εἶδος τῶν ἐνεργη-τικῶν.»

Ἐπονται καὶ ἄλλα ὅμοια θέματα.

Ἄπὸ τοῦ φ. 123 α κ. ε. τὰ πλεῖστα μετὰ διαστίχου ἐξηγήσεως εἰς τὴν καθωμιλημένην.

Τὰ φ. 58—63, 79 α, 118—122, 190, 191, 313 καὶ 314 ἄγραφα.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἓνα τῶν παρὰ Πληζιώτη ὑπ' ἀρ. 85 συναναγραφομέ-νων κωδίκων (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 180), οὐδένα δὲ φέ-ρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

83. Χαρτ. 0,30×0,22. Αἰῶνος XVII (φ. 63).

1 (φ. 3 α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Λειτουργία.

Ἄνευ ἐπιτίτλου καὶ ἐπιγραφῆς.

2 (φ. 50 α). Λειτουργία τῶν προηγιασμένων.

Ἄνευ ἐπιτίτλου καὶ ἐπιγραφῆς.

Ἐν τέλει· Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα ἱερᾶ λειτουργία δια-χειρὸς κάμοῦ Ἀρσενίου τᾶχα καὶ ἱερομονάχου ἐν ἔτει αχμα' Αὐγούστῳ δ' (=1641) καὶ οἱ ἀναγινώ-

σκοντες εϋχεσθαι ὑπ' ἐμοῦ. Καὶ κατωτέρω· Ὁ ἐν ἐλαχίστοις ἱερομόναχος Ἀρσένιος ἀφιερώνω τὴν βίβλον ταύτην εἰς χεῖρας τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κυροῦ Θεοφάνους τοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ μονῇ Ζωοδόχῳ Πηγῇ ἐν τῇ περιφήμῳ καὶ θεσοσώστῳ νήσῳ τῆς Ἄνδρου, Καψοράχη λεγομένη.

Τὰ φ. 1 καὶ 2 ἄγραφα. Κοσμεῖται δὲ ὁ κῶδιξ ὑπὸ ἐρυθρῶν ἀρχικῶν γραμμάτων, ὧν τινὰ μεγάλα. Φέρει δὲ περικάλυμμα βυσσινόχρου ἀτλαζίου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 12 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 163), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 44.

84. Φάκελος περγαμηνῶν.

Περιέχονται δύο ἔγγραφα ἑλληνικὰ τῶν ἐτῶν ἀφ' ἧς Αὐγούστου 13 καὶ ἀφ' ἧς Αὐγούστου καὶ εἴκοσι καὶ μία περγαμηνῶν ἰταλιστὶ γεγραμμέναι τὸν XVI αἰῶνα. Ἐἶνε δὲ τὰ ἔγγραφα ταῦτα, σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς, ἄξια ἰδίως μελέτης διὰ τὰ τοπογραφικὰ ἰδίως ὀνόματα τὰ ἐν τοῖς ἰδιογράφοις τούτοις, πωλητηρίοις, ἐνοικιαστηρίοις κτλ., ἀναφερόμενα.

Τῶν ἐγγράφων τούτων ἀντίγραφον εὔρηται ἐν χερσὶ τοῦ περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἄνδρου διατρίβοντος κ. Δημητρίου Πασχάλη.

Ἐν τῷ αὐτῷ φακέλῳ τὸ ἔγγραφον τόδε·

Προςκαλεῖται ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ἱερᾶς μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς νὰ παραδώσῃ εἰς τὸ διοικητήριον τοῦτο ἐντὸς αὐτῆς τῆς ἐβδομάδος γρ. πεντακόσια διὰ τὸ ἐδῶ σχολεῖον κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς κοινότητος, ἣτις εἶναι εἰς αὐτὴν ἀρκετὰ γνωστὴ.

Ἐν Ἄνδρῳ, τὴν 16 Ἰουνίου 1830.

Ὁ διοικητῆς

Ν. Γαζέπης

Ὁ γραμματεὺς

Γ. Ἰω. Γρυπάρης

[Τ. Σ.]

Ἡ δὲ σφραγίς, ἧς ἐδηλώσαμεν τὴν θέσιν, φέρει ἐν μὲν τῷ μέσῳ τὸ πτηνὸν φοίνικα, περὶ αὐτὸν δὲ τὰς λέξεις ΔΙΟΙΚΗΤΗΡΙΟΝ ἈΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΚΕΑΣ.

Λεῖπει παρὰ τῷ Πληζιώτῃ, φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 91.

85. Περγ. 0,31×0,22. Αἰῶνος XII (φ. 408).

Εὐαγγέλιον.

Μετὰ σηματοφώνων, γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας.

Ἐν τῇ κάτω ᾠφ τοῦ φ. 1 α· Ὁ Ναυπάκτου Ἰωακείμ ἀποχωρῶντας γεγραμμένα μονοκονδυλικῶς. Καὶ κατωτέρω, ὁμοίως διὰ μονοκονδυλίας· Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Ἰωακείμ.

Τὸ φ. 1, οὗ προηγουῖνται τρία φύλλα χάρτου ἄγραφα, εἶνε χαρτῶν τοῦ XVI αἰῶνος, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ φ. 386—393. Τὰ δὲ φ. 403—408 ἐκ χάρτου ἀγράφου.

Κοσμεῖται ὑπὸ τινων ἀτέχνων ἐπιτίτλων καὶ ἀρχικῶν γραμμάτων ἀπλῶς ἐρυθρῶν καὶ ὀλίγων πολυχρῶμων καὶ ἐπιχρύσων.

Ἄξιον ἰδίου λόγου εἶνε τὸ περικάλυμμα τοῦ κώδικος ἐξ ἐρυθροῦ ὀλοσηρικῶ περιβάλλοντος ξύλον 0,01 πάχους. Τοῦ περικαλύμματος τούτου αἱ ἄκραι ἔκ λεπτῶν ἐλασμάτων ὀρειχάλκου (πάφυλα) φέρουσιν ἐκτύπους εἰκόνας τῶν Εὐαγγελιστῶν. Τὸ δὲ μέσον κατέχει ἐν τῇ προσθίᾳ ὄψει τοῦ περικαλύμματος σταυρὸς ἐξ ὁμοίας ὕλης, φέρων ἐκτύπους εἰκόνας. Καὶ ἐν μὲν ταῖς τέσσαρσιν ἄκραις τοῦ σταυροῦ εὐρηνται τὰ ζῳδια τῶν Εὐαγγελιστῶν, ἐν δὲ τῷ μέσῳ αὐτοῦ Ἐσταυρωμένος, οὗ ἄνωθεν ἡ ἐπιγραφή ΙΣΑΒΡΟСΙС (= Η ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ). Ἐν δὲ τῇ ὀπισθίᾳ ὄψει τοῦ περικαλύμματος τὰ μὲν ὀρειχάλκινα ἐλάσματα τῶν ἄκρων φέρουσι τὰς αὐτὰς ἐκτύπους εἰκόνας τῶν Εὐαγγελιστῶν· τὸ δὲ μέσον κατέχεται ὑπὸ στρογγύλου θυρεοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, ἔχοντος ἔκτυπον τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, φερούσης ἐν τῷ κόλπῳ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐχούσης ἀνωψωμένας πρὸς εὐλογίαν ἄμφω τὰς χεῖρας συμμετρικῶς. Περὶ δὲ τοῦτον τὸν θυρεὸν φέρεται ἐγγεγλυμμένη κεφαλαίως γράμμασιν ἡ ἐπιγραφή ἥδε· Ὁ ἀρχιδιάκονος τῆς μεγάλης ἀνατολικῆς ἐκκλησίας Ἀρσένιος ὁ δοῦλος Χριστοῦ ἀφιερῶσατο τὸ παρὸν Εὐαγγέλιον διὰ μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ τῶν γονέων τῇ ἀγίᾳ Ζωοδόχῳ Πηγῇ ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρῳ ἔτι 1652 ἰνδικτικῶνος ε'. Εἶνε δὲ τὰ ἐξ ὀρειχάλκου ἐλάσματα ταῦτα προσηλωμένα εἰς τὸ ξύλον τοῦ περικαλύμματος διὰ μικρῶν ἤλων κομψοτάτων καὶ προεξεχόντων. Ἐφερε δ' ὁ κώδιξ δύο θηλυκωτῆρας κατὰ μῆκος καὶ ἀνά ἓνα ἐν τῷ μέσῳ ἑκατέρας τῶν στενῶν πλευρῶν. Τούτων σώζονται νῦν ἀκέραιοι οἱ δύο, ὄντες λίαν κομψοί.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 35 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 168), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 5.

86. Περγ. 0,30×0,23. Αἰῶνος XI (φ. 283).

Εὐαγγέλιον

μετὰ σηματοφόνων, γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας. Ἐν φ. 277 α. κ. ε. τὰ Ἐωθινὰ εὐαγγέλια.

Ἐν φ. 264 β οἱ στίχοι οἷδε·

Βίβλον φέρουσαν θαυμάτων σου καὶ λόγων·

Σηκώσεώς τε πάντα τὸν λόγον λόγε·

Τιμῶν κατεσκευάσα λαμπρῶς ἐκ πόθου·

Μοναχὸς Ἰωάννης καὶ Θεοῦ θύτης·

Αὐτὸς δ' εὐμενὲς κρίναι τὸν κόσμον ἔλθοις·

Ἐμοὶ τ' ἐπιδὼν Συμεῶν τῷ γραφεῖ δε·

Στήσαι χορείας σὲ ποθησάντων μάλα.

Ἐν φ. 2 β. ζλα ἰνδ. ια † μηνὶ Ἰουνίου ἐκήμεθη ἐν Κυρίῳ ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ Μιχαήλ ὁ ἀγελάρχης ἡμέρα β^α ὥρα πρώτη τῆς ἡμέρας καὶ ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ αὐτῷ.

† μηνὶ Ἰουλλίῳ β^α ζλ^{ου}α ἰνδ. ια ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ ἱερεὺς Ἀθανάσιος ὁ ἀγελάρχης καὶ μέγας οἰκονόμον τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἡμέρα δ' ὥρα ζ τῆς νυκτός· καὶ αἰώνιος ἡ μνήμη αὐτοῦ, καὶ ὁ Θεὸς τάξει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνθα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται.

Ἐν δὲ φ. 283 α κατάλογος σκευῶν καὶ ἀμφίων μονῆς, γεγραμμένος τὸν XVII αἰῶνα.

Τὰ φ. 1 καὶ 277-283 χαρτῶα, ὧν τὰ φ. 1 καὶ 283 καὶ τοῦ 282 τὸ πρὸς τὰ ἔξω μέρος ἄγραφα.

Κοσμεῖται ὑπὸ ἐπιτίτλων καὶ 359 ἀρχικῶν γραμμάτων, ὧν τὰ μὲν πλεῖστα ἀπλῶς χρυσᾶ, τὰ δὲ λοιπὰ πολύχρωμα καὶ μετὰ πολλῆς τέχνης ἐπικεχρυσωμένα. Περικαλύπτεται δὲ ὁ κῶδιξ διὰ πορφυροῦ ὀλοσηρικοῦ.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 34 (**Μηλιαράκου** ἄνδρος, Κέως σ. 168), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 4.

87. Περγ. 0,24 × 0,19. Αἰῶνος XIII (φ. 193).

Εὐαγγέλιον (ἀκέφαλον).

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας. Κοσμεῖται δὲ ὑπὸ ἀρχικῶν γραμμάτων ἀπλῶς ἐρυθρῶν.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 50 (**Μηλιαράκη** ἄνδρος, Κέως σ. 171), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 90.

88. Βομβ. 0,31 × 0,24. Αἰῶνος XIII (φ. 417).

1 (φ. 8 α). «Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐμπεριειλημμένων ἀπασῶν ὑποθέσεων τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσι, ποιηθέν

τε ἄμα καὶ συντεθὲν τῷ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστῳ **Ματθαίῳ**
[**Βλαστάρει**].»

Προηγούνται Α' (φ. 1 α). Πίναξ (ἀκέφαλος), οὗ ἡ ἀρχή· «... ἐπὶ δόσει χρημάτων χειροτονούντων καὶ χειροτονουμένων (ιδ').»—ιε' «Ἐπιστολή τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς τοὺς Νικοπολίτας.»—... ξε' «**Νικολάου πατριάρχου** τοῦ παλαιοῦ Περὶ τῆς κατὰ τὴν κατὰ τὴν (sic) καθέδραν τάξεως τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων· ἔτι δὲ καὶ ὅσοι ἐκάστη μητρόπολις ὑπόκεινται θρόνοι.»—Β' (φ. 3 α). «Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι γάμον ἐβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος.»—Γ' Στίχοι **Μιχαὴλ Ψελλοῦ** πρὸς τὸν βασιλέα κύριον Μιχαὴλ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως.—Δ' Περὶ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος τοῦ **πατριάρχου Ἀλεξίου**.—Ε' «Τὰ διδόμενα ἐπιτίμια τοῖς ἐκ τούτων ἐπιστρέφουσιν.»

Ἐπεταὶ δὲ τῷ συντάγματι Ματθαίου τοῦ Βλαστάρεως Πίναξ τῶν περιεχομένων.

2 (φ. 169 β). «Ἐκ τοῦ Κανονικοῦ τοῦ ἁγίου **Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ** ἤμειψε ταυτὶ πρὸς σύνοψιν **Ματθαῖος**» [Βλάσταρις].

3 (φ. 172 α). «**Νικήτα** τοῦ μακαριωτάτου μητροπολίτου **Ἡρακλείας** Ἀποκρίσεις πρὸς τινὰ Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον περὶ ὧν ἠρωτήθη.»

4 (φ. 172 β). «Τοῦ ἐν ἁγίοις **Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως** τοῦ ὁμολογητοῦ Κανόνες ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ συντάξεων καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων πατέρων.»

5 (φ. 173 β). «Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων **Ἰωάννου** τοῦ ἱερωτάτου ἐπισκόπου **Κίθρους** πρὸς τὸν ἱερώτατον ἐπίσκοπον Δυρραχίου τὸν Καβάσιλαν. **Ματθαῖος** [Βλάσταρις] ἔγνω ταυτὶ συντεταχέναι.»

6 (φ. 177 α). «Κανόνες τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν Ἀποστόλων.»

7 (φ. 181 α). «Τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς πρώτης συνόδου κανόνες.»

8 (φ. 183 α). «Κανόνες τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου.»

9 (φ. 184 β). «Κανόνες τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς τρίτης συνόδου.»

10 (φ. 185 β). «Ἐπιστολή τῆς αὐτῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας συν-

όδου πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ εὐαγῆ σύνοδον περὶ Εὐσταθίου τοῦ γενομένου αὐτῶν μητροπολίτου.»

11 (φ. 186 α). «Κανόνες τῆς ἁγίας τετάρτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου.»

12 (φ. 189 β). «Περὶ τῆς πέμπτης συνόδου.»

13 (φ. 190 α). «Τὰ τῆς λεγομένης ἕκτης συνόδου τῆς ἐν τῷ Τρούλφ τοῦ παλατίου συστάσης τῆς καὶ αὐτῆς οἰκουμενικῆς.»

14 (φ. 206 β). «Κανόνες τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου.»

15 (φ. 212 α). «Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου **Κωνσταντινουπόλεως Ταραδίου** Πρὸς Ἀδριανὸν τὸν πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης περὶ τοῦ μὴ ἐπὶ χρήμασι γίνεσθαι τὰς χειροτονίας.»

16 (φ. 214 β). «Κανόνες τῆς ἁγίας πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου τῆς ἐν τῷ ναῶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συστάσης.»

17 (φ. 219 α). «Κανόνες ἐκτεθέντες παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ καὶ ἐπωνύμῳ ναῶ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου Σοφίας συστάσης καὶ τὴν ἑβδόμην καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον ἐπιβεβαιωσάσης, πᾶσαν δὲ σχισματικὴν καὶ αἰρετικὴν πλάνην ἀπελασάσης.»

18 (φ. 219 β). «Κανόνες τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας συστάσης τοπικῆς συνόδου.»

19 (φ. 222 α). «Κανόνες τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ τοπικῆς συνόδου.»

20 (φ. 223 α). «Κανόνες τῆς ἐν Γάγγρᾳ τοπικῆς συνόδου.»

21 (224 α). «Κανόνες τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας τοπικῆς συνόδου.»

22 (227 β). «Κανόνες τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Καπατιανῆς Φρυγίας συγκροτηθείσης συνόδου πολλῶν ἐν αὐτῇ πατέρων μακαρίων συναθροισθέντων ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀσιανῆς.»

23 (230 α). «Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ τοπικῆς συνόδου.»

24 (235 α). «Κανόνες τῆς ἐν Καρθαγένῃ τοπικῆς συνόδου.»

25 (255 α). «Ἐπιστολὴ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου πρὸς Βονιφάτιον τὸν πάπαν Ῥώμης.»

- 26 (φ. 256 β). «Ἐπιστολή τοῦ ἁγιωτάτου **Κυρίλλου** ἐπισκόπου **Ἀλεξανδρείας** πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον.»
- 27 (φ. 257 α). «Ἐπιστολή τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Κελεστίνον τὸν πάπαν Ῥώμης.»
- 28 (φ. 258 α). «Ἐκ τῶν πραχθέντων ὑπομνημάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου ἑκατέρου ἀντεχομένου τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρων.»
- 29 (φ. 259 α). «Ἐπιστολή τοῦ μακαρίου **Διονυσίου** ἀρχιεπισκόπου **Ἀλεξανδρείας** πρὸς Βασιλείδην ἐρωτήσαντα περὶ διαφορῶν κεφαλαίων.»
- 30 (φ. 260 β). «Τοῦ ἁγίου **Πέτρου** ἀρχιεπισκόπου **Ἀλεξανδρείας** καὶ μάρτυρος Κανόνες φερόμενοι ἐν τῷ Περὶ μετανοίας αὐτοῦ λόγῳ περὶ τῶν ἐν καιροῖς διωγμῶν παραπεπτωκότων εἶτα μετανοησάντων.»
- 31 (φ. 264 β). «Ἐπιστολή κανονικὴ τοῦ ἁγίου **Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ** Περὶ τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ εἰδωλόθυτα φαγόντων ἢ καὶ ἕτερα ἅτινα πλημμελησάντων.»
- 32 (φ. 266 α). «**Τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ** Ἐπιστολή πρὸς Ἀμμὸν μονάζοντα.»
- 33 (φ. 267 β). «**Τοῦ αὐτοῦ** Ἐκ τῆς θῆς ἑορταστικῆς ἐπιστολῆς.»
- 34 (φ. 268 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Ἐπιστολή πρὸς Ῥουφινιανὸν ἐπίσκοπον.»
- 35 (φ. 269 α). «Ἐπιστολαὶ κανονικαὶ τοῦ ἁγίου καὶ **μεγάλου** πατρὸς **Βασιλείου** πρὸς τὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον ἐπίσκοπον Ἰκονίου τῆς μητροπόλεως Φρυγίας.»
- 36 (φ. 283 α). «Ἐπιστολή κανονικὴ τοῦ ἁγίου **Γρηγορίου** ἐπισκόπου **Νύσσης** πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Λητόιον ἐπίσκοπον Μελιτηνῆς.»
- 37 (φ. 287 α). «Ἀποκρίσεις κανονικαὶ **Τιμοθέου** τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου **Ἀλεξανδρείας** ἑνὸς τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθέντων πρὸς τὰς προσενεχθείσας αὐτῷ ἐρωτήσεις παρ' ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.»
- 38 (φ. 288 β). «**Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας** Κανόνες.»

39 (φ. 290 α). «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν **Κυρίλλου** ἀρχιεπισκόπου **Ἀλεξανδρείας** Ἐπιστολὴ κανονικὴ πρὸς Δόμνον.»

40 (φ. 291 α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν ἐπισκόποις.»

41 (φ. 291 α). «Τοῦ ἀγίου **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Ἐκ τῶν ἐμμέτρων αὐτοῦ ποιημάτων Περὶ τοῦ τίνα χρὴ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης.»

42 (φ. 291 α). «Τοῦ ἀγίου **Ἀμφιλοχίου** ἐπισκόπου **Ἰκωνίου** Ἐκ τῶν πρὸς Σέλευκον ἰάμβων.»

43 (φ. 292 β). «Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ **Γενναδίου** πατριάρχου **Κωνσταντινουπόλεως** καὶ τῆς σὺν αὐτῷ ἀγίας συνόδου πρὸς ἅπαντας τοὺς ὀσιωτάτους μητροπολίτας καὶ πρὸς τὸν πάπαν Ῥώμης κατὰ τῶν ἐπὶ δόσει χρημάτων χειροτονούντων καὶ χειροτονουμένων.»

44 (φ. 294 α). «Ἐρωτήσεις τινῶν μοναχῶν ἔξω τῆς πόλεως ἀσκουμένων καὶ ἀποκρίσεις ἐπ' αὐτοῖς γενόμεναι παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγίας συνόδου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Νικολάου, βασιλεύοντος τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.»

45 (φ. 294 β). «**Τοῦ μεγάλου Βασιλείου** Πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.»

46 (φ. 295 β). «Τοῦ μητροπολίτου **Κρήτης Ἡλίου** Ἀποκρίσεις περὶ ὧν ἠρωτήθη παρὰ τινος μοναχοῦ Διονυσίου.»

47 (φ. 296 α). «Τοῦ μακαριωτάτου μητροπολίτου **Ἡρακλείας Νικήτα** Ἀποκρίσεις πρὸς τινὰ Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον περὶ ὧν ἠρωτήθη παρ' αὐτοῦ.»

48 (φ. 297 α). «Τοῦ μακαρίου μοναχοῦ κυροῦ **Ἰωάννου τοῦ Φουρνῆ** Πρὸς τὸν πανηγιασμένον κῦρ Γρηγόριον Ἀντιγονίτην καὶ ἡγούμενον τῆς μονῆς τοῦ Παντεπόπτου, περὶ τοῦ μὴ δεῖν ὄλως ἐν ταῖς ἀγίαις τεσσαρακοσταῖς καὶ ταῖς μετὰ ταῦτα πεντηκοσταῖς ἄνευ τῶν Σαββάτων μνημόσυνα νεκρῶν ἢ τρισάγια γίνεσθαι, μήτε μνήμας ἀγίων ἐπιτελεῖσθαι χωρὶς τῶν διεσταλμένων.»

49 (φ. 298 α). «**Φωτίου** Περὶ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης καὶ

ἐτέρων ἀναγκαίων κεφαλαίων, πρὸς τοὺς λέγοντας ὡς ἡ Ῥώμη πρῶτος θρόνος.»

50 (φ. 302 β). «**Νικολάου** τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου **Μεθώνης** Πρὸς Λατίνους περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ἐκ τοῦ πατρὸς οὐ μὴν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται.»

51 (φ. 328 β). «Εἰς τὴν ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ κόσμου ἐπεισφρήσασαν ἤδη τῇ Χριστοῦ ποιμνῇ ἀθεμιτογαμίαν καὶ πυρὸς δίκην πυρπολοῦσαν τὰ σύμπαντα, ἣτις Θεοῦ χάριτι κανονικῶς καὶ νομίμως συνοδικῇ ἀποφάσει ἐκωλύθη καὶ ἀνηρέθη κατὰ τὴν κδ' πρώτην τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς τῆς ἰ' ἰνδικτιῶνος ἐν ἔτει '5φνε'. **Σισίνιος** ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος **Κωνσταντινουπόλεως** Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.»

52 (φ. 33 α). «Χρυσοβούλλιον τοῦ μακαριστοῦ βασιλέως **Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου** ἐπικυροῦν τὰς συνοδικὰς ἀποφάσεις τὰς περὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων καὶ τῆς μνηστείας γεγενημένας ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τοῦ Ξιφιλίνου· οὐ μετὰ θάνατον ἐπεβραβεύθη τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ὑποτεταγμένος χρυσοβούλλιος λόγος.»

Ἄρχ. Τὸ ταῖς μεγίσταις τῶν διοικήσεων ἀεὶ Θεὸν συνέρχεσθαι.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ **Zachariæ von Lingenthal** (Novellae constitutiones σ. 338 κ. ἐ.).

53 (φ. 334 α). «Ἡ γεγонуῖα νεαρὰ παρὰ τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως τοῦ **Κουμνηνοῦ** κυροῦ **Ἀλεξίου** περὶ μνηστείας κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα τῆς ζης ἰνδ. ἐν ἔτει '5φηβ'· ἣτις ὑπηγορεύθη παρὰ Βάρδα κουροπαλάτου, πρωτοασηκρητίς τοῦ ἱκανάτου.»

Ἄρχ. Ἡ μὲν παλαιὰ καὶ πρεσβυτέρα νομοθεσία.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ **Zachariæ von Lingenthal** ἐνθ' ἄν. σ. 359 κ. ἐ. Νέον δὲ εἶνε τὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς νεαρᾶς ἐν τῷδε τῷ κώδικι λεγόμενον, ὅτι ὑπηγορεύθη παρὰ Βάρδα κουροπαλάτου, πρωτοασηκρητίς τοῦ ἱκανάτου.

54 (φ. 336 α). «Ἐπὶ μνησίς τοῦ κουροπαλάτου καὶ μεγάλου δρουγγαρίου κυροῦ **Ἰωάννου** τοῦ Θρακησίου· ἐφ' ἣ καὶ λύσις ἐξεφωνήθη τοῦ βασιλέως ἡμῶν τοῦ ἁγίου κυροῦ **Ἀλεξίου τοῦ Κουμνηνοῦ** τὴν προγεγонуῖαν νεαρὰν παρ' αὐτοῦ

περὶ τῶν γάμων ἐπικυροῦσα διάταξιν καὶ ἄλυτον μένειν ἐπι-
τάττουσα τὴν μεθ' ἱερολογίας μνηστειᾶν· μηνὶ Μαρτίῳ ἰνδ.
ιεῖς ἔτους , ς^δχ^δ.»

Ἄρχ. Δέσποτά μου ἄγιε πρὸς ὧπων τινῶν.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ **Zachariæ von Lingenthal** ἐνθ' ἄν. σ. 376 κ. ἐ.
55 (φ. 339 α). «Νεαρὰ διάταξις τοῦ αὐτοῦ βασιλέως κυροῦ
Ἁλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ περὶ τοῦ μὴ ἀντιπαραστατι-
κῶν μαρτυρίων κρατεῖν κατὰ τῶν ἀναφωνούτων δούλων εἰς
ἐλευθερίαν, διὰ μαρτύρων διαβλήτων, καὶ περὶ τοῦ μὴ πτοεῖ-
σθαι ἐλευθερίαν ἐπὶ τοῖς συναπτομένοις δούλοις κἂν ἱερολογία
γένηται ἐπ' αὐτούς.»

Ἄρχ. Δύο ταῦτα ἐπὶ τὰς ἀκοὰς ἤλθασιν τῆς βασι-
λείας.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ **Zachariæ von Lingenthal** ἐνθ' ἄν. σ. 401
κ. ἐ. Ἡ ἐπιγραφή διάφορος.

56 (φ. 339 β). «Συνοδικὸν ἐν ἐπιτομῇ, ἀπάσας ἀπὸ τῶν
ἀγίων καὶ πανευφήμων τοῦ Χριστοῦ Ἀποστόλων γεγонуῖας
ὀρθοδόξους τε καὶ αἰρετικὰς περιέχον συνόδους μέχρι τῆς
ὀγδόης οἰκουμενικῆς μεγάλης συνόδου.»

57 (φ. 357 α). «Περὶ ἐπισκόπων μεταβάντων ἀπὸ πόλεως
εἰς πόλιν ἐκ τῆς **Θεοδωρίτου** ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.»

58 (φ. 357 β). «Συνοδικὴ διάγνωσις τοῦ ἀγιωτάτου **πα-
τριάρχου** κυροῦ **Ἁλεξίου** περὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν
κεφαλαίων.»

59 (φ. 361 α). «Ἐκλογαὶ τοῦ παρὰ Θεοῦ δοθέντος νόμου
διὰ Μωσέως τοῖς Ἰσραηλίταις ἐν κεφαλαίοις καὶ περὶ τῶν ἐν
ταῖς λιθίνοις πλαξὶ γραφέντων δέκα λόγων ἐκ τῆς Ἐξόδου.»

60 (φ. 364 β). «Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν **Ἰωάννου** πρε-
σβυτέρου **τοῦ Δαμασκηνοῦ** Ἐπιστολὴ περὶ τῶν ἀγίων
νηστειῶν.»

61 (φ. 367 β). «Ἀπόδειξις ὅτι ὀκτὼ λέγουσιν ἐβδομάδας οἱ
αἰρετικοί.»

62 (φ. 368 α). «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν **Βασιλείου**
τοῦ μεγάλου πρὸς Καισαρίαν πατρικίαν περὶ τοῦ καὶ ἐν
οἴκῳ καὶ ἐκάστως ἰδίαις χερσὶ τινὰ κοινωνεῖν.»

63 (φ. 368 β). «Περὶ Τετράδος καὶ Παρασκευῆς ὅτι δεῖ ἡμᾶς νηστεύειν ταύτας ὡς τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστήν.»

64 (φ. 370 β). Τύποι ἐπιστολῶν καὶ ἐνταλμάτων πατριαρχικῶν.

65 (φ. 376 α). «Τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου **Κωνσταντινουπόλεως** κυροῦ **Μιχαὴλ τοῦ Ὁξειτοῦ** Κατήχησις περὶ τῆς ἐν Τετράδι καὶ Παρασκευῇ νηστείας πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ ἰσχύειν μέχρις ἐνάτης νηστεύειν.»

66 (φ. 377 α). «Διδασκαλία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Χριστοῦ περὶ χαρισμάτων, ἐν ἧ περιέχονται καὶ κανόνες συντελοῦντες τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει.»

67 (φ. 385 α). Μῆνες Ἑβραίων, Ἑλλήνων, Αἰγυπτίων, Ἀσιανῶν. «Ἑρμηνεῖα τῶν ἐκάστης γλώσσης πρώτων μηνῶν.»

68 (φ. 385 α). «Τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας κυροῦ **Ἰωάννου** πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον ὁμιλία λίαν ὠφέλιμος.»

69 (φ. 386 β). «Νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ **Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ** περὶ τοῦ τριμηνιαίου ὄρκου.»

Ἄρχ. Ὁ προβεβασιλευκῶς κῦρ Μιχαὴλ ὁ Δοῦκας.

Οὐχ εὔρηται ἐκδεδομένη παρὰ τῷ **Zachariae von Lingenthal**.

70 (φ. 387 α). «Νεαρὰ **τοῦ αὐτοῦ** περὶ τοῦ τοὺς συστηματικούς καὶ πραγματευτὰς μὴ οἴκοι ὀμνύειν.»

Ἄρχ. Δικαστηρίου συστάντος ἀνὰ μέσον Ἀννης τῆς γεγνουσίας συμβίου Μιχαὴλ πραγματευτοῦ τοῦ Παιδιανίτου.

Οὐχ εὔρηται ἐκδεδομένη παρὰ τῷ **Zachariae von Lingenthal**.

71 (φ. 387 β). «Περὶ τινος ἀρμοσαμένου τῷ ἰδίῳ υἱῷ πρὸς γάμον θυγατέρα τινὸς ὑπ' ἐξουσίαν παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς αὐτῆς.»

Ἄρχ. Πέτρος οὗ τὸ ἐπώνυμον Βομβυλὰς ἀπὸ Ἑλλάδος ὀρμώμενος

72 (φ. 388 β). «Περὶ γάμων ἐπιτετραμμένων καὶ κεκωλυμένων ἐγγράφου καὶ ἀγράφου.»

Ἄρχ. Συνίσταται γάμος Χριστιανῶν.

73 (φ. 390 α). «Περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων τῶν σεσαθρωμένων τί ὀφείλομεν ἐπὶ ταύταις ποιεῖν.»

74 (φ. 390 β). «Χρονογράφιον συντετμημένον τῶν ἀπὸ τῆς

τοῦ Χριστοῦ ἐνσάρκου παρουσίας τοῦ Βυζαντίου ἀγαθῶν καὶ φαύλων ἐπισκόπων.»

Μέχρις Ἰωάννου, ρς' ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

75 (φ. 392 β). Πίναξ ζωδίων καὶ ὁδηγία περὶ φλεβοτομίας.

76 (φ. 393 α). «Νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ **Κωνσταντίνου** [τοῦ Πορφυρογεννήτου] ἐν σχήματι μελέτης περὶ τῶν ἐκ μελέτης φονευόντων καὶ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ προσφυγόντων.»

Ἄρχ. Ἡ τοῦ Μωσέως νομοθεσία κατὰ τοῦ ἀνδροφόνου.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ Zachariae von Lingenthal ἐνθ' ἄν. σ. 270 κ. ἐ.

77 (φ. 393 β). «**Τοῦ αὐτοῦ** Δευτέρα νομοθεσία περὶ τῶν ἐκουσίως καὶ ἐκ μελέτης φονευόντων.»

Ἄρχ. Ταῦτα νομοθετεῖν προηγήμεθα νῦν.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ Zachariae von Lingenthal ἐνθ' ἄν. σ. 272 κ. ἐ.

Τοῦ τε ὑπ' ἄρ. 76 καὶ τοῦ 77 διάφορος ἡ ἐπιγραφή παρὰ τῷ Lingenthal.

78 (φ. 394 β). «Νεαρὰ τοῦ πορφυρογεννήτου [**Μανουὴλ**] τοῦ **Κομνηνοῦ** ἐπὶ τοῖς φονεῦσιν.»

Ἄρχ. Τοῖς ἀρχηγέταις τοῦ γένους.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ Zachariae von Lingenthal ἐνθ' ἄν. σ. 477 κ. ἐ. Ἡ ἐπιγραφή διάφορος.

79 (φ. 397 α). «Νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως περὶ τῶν ἐμπράκτων καὶ ἀπράκτων καὶ μέσων ἡμερῶν ἵνα μὴ τῷ παραλογισμῷ τῶν ἀπράκτων ἐπιπλέον ἀδικῶνται οἱ ἀδικούμενοι.»

Ἄρχ. Σκοπὸς μὲν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ ἔορτάζειν.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ Zachariae von Lingenthal ἐνθ' ἄν. σ. 469 κ. ἐ. Ἡ ἐπιγραφή διάφορος.

80 (φ. 400 β). «Νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ πορφυρογεννήτου βασιλέως κυροῦ **Μανουὴλ** τοῦ **Κομνηνοῦ** περὶ δικαστῶν συνηγόρων δικαστηρίων ἐπιφωνημάτων ἐκκλήτων λιβέλλων ἀντιχρήσεως πλησιασμοῦ διαθηκῶν καὶ προστίμων.»

Ἄρχ. Ἐννομον ἐπιστάσιαν οἱ πάλαι σοφοί.

Ἐκδέδοται παρὰ τῷ Zachariae von Lingenthal ἐνθ' ἄν. σ. 460 κ. ἐ. Ἡ ἐπιγραφή διάφορος.

81 (φ. 403 β). «**Νικολάου πατριάρχου τοῦ παλαιοῦ** Περὶ τῆς κατὰ τὴν καθέδραν τάξεως τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων καθὼς ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ νῦν ἀναγράφονται.»

82 (φ. 407 α). Ἀνεπίγραφοι στίχοι περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὄφφικίων, γεγραμμένοι καταλογάδην.

Ἄρχ. Τῆς ἐκκλησίας τὰς τιμὰς καὶ τὰς διακονίας ἀΐ διαιροῦνται πνεύματι κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον ἀπαριθμεῖ πρὸς ὄνομα (κεκομμένα)

[Π]εντάδος πρώτης πέφυκεν ὁ μέγας οἰκονόμος.

Τέλ. Ἐκτῆς ὄρα τὸν ῥήτορα διπλοῖς ὀστιαρίους τὸν νομοδοτὴν τε πριμμικῆριον νοταρίων.

83 (φ. 407 α). Ἀνεπίγραφοι στίχοι περὶ τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις ὄφφικίων, γεγραμμένοι κατὰ δύο σελίδας.

Ἄρχ. [Ἀ]ξιωματῶν ἀριθμὸν τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις ὀνομαστὶ σκοπήσωμεν τὴν ταξιν τὴν καὶ τούτων.

Τέλ. Διὰ δὴ ταῦτα τὰ κακὰ τῷ βίῳ προσερρύη ὡς τῷ πικρῷ τῆς ἡδονῆς τὴν βλάβην θεραπεύση.

Τὸ ἄνω μέρος τοῦ φ. 407 α κεκομμένον. Ἐν τῷ τελευταίῳ παραφύλλῳ τῷ συγκεκολλημένῳ τῷ ξύλῳ τοῦ περικαλύμματος [ς]ψ(;)νς' (=1248;). Ἀπέναντι δὲ τοῦ σημειώματος τούτου τάδε, γεγραμμένα χειρὶ νεωτέρᾳ τῆς τοῦ βιβλιογράφου 1383 (ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἔτι μεταγενεστέρᾳ χειρὶ) † Κατὰ τὸ ,ςωηα^{ον} ἔτος ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ ς οὔπω τῆς ἡμέρας λαμψάσης ἀλλ' ἔτι μετρίως τοῦ σκότους ἐπικρατοῦντος ὥφθη ὡσπέρ τι νέφος ὀλέθριον μετὰ γνόφου καὶ θυέλης τυφωνικῆς ἐν Μιτυλήνῃ ἐξ Ἀσίας ἐρχόμενον ὁ προσπεσὸν τῇ ἀκροπόλει πάσαν θᾶττον ἢ λόγος ἀνέτρεψεν καὶ πάντας τοὺς ταύτη οἰκοῦντας συγχωσθέντας ἀπέκτεινε, ἡγεμόνας φημὶ καὶ δεσπότας τῆς πόλεως πλὴν ἑνὸς καὶ τὴν θεραπείαν αὐτῶν εἶτα ἐπεγένοντο φρικώδεις σεισμοὶ καὶ συνεχεῖς ὑφ' ὧν καὶ ἡ λοιπὴ κατέπεσε πόλις καὶ πλείστους τῶν πολιτῶν συνέχωσεν.

1402 (χειρὶ μεταγενεστέρᾳ τῆς τοῦ γράψαντος τὸ ἐπόμενον σημείωμα) † Κατὰ τὸ ,ςφρ^ι ἔτος ἐν μηνὶ Ἰουλίου κη' ἡμέρα ς Ταμερλῆς ὁ τῶν Περσῶν ἀρχηγὸς πολεμήσας μετὰ τοῦ Παγιαζίτου τοῦ τῶν Ἰσμαῖλητῶν δυνάστου ἀνατολῆς καὶ δύσεως τῆνικαῦτα κρατοῦντος κατέλυσε πᾶσαν τὴν δυναστείαν αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς Ἀγκύρας συνέσχεν δὲ καὶ αὐτὸν σωματικῶς.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 55 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 172), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

89. Χαρτ. 0,25×0,18. Αἰῶνος XVII.

Μουσικὴ ἐκκλησιαστικὴ.

Ὁ κῶδιξ σύγκειται ἐκ τετραδίων ἐβδομήκοντα καὶ τεσσάρων.

Ἐν φ. 1 α'. Τὴν παροῦσαν ἡγόρασα παρὰ τοῦ παπᾶ κύρ Διονυσίου Καίρη διὰ γρόσια ἥκοσι, ἥτι ἀλλως 20 αῶψωω· καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκ τῶν προηγουμένου Γρηγορίου, τοῦ 'πίκλη Ἀθανασίου. Κατωτέρω δέ· Νῦν δὲ ἀφιῆρωσα αὐτὴν εἰς τὴν μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πυγῆς, τῆς ἐπιλεγομένης Ἀγίας· καὶ ἥτις ἐκ τῶν ὄντων ἢ τῶν μελλόντων τολμήσι ἀνασπασαὶ αὐτὴν νὰ εἶναι ὑποκείμενος εἰς τὸν κανόνα τῶν ἱεροσύλλων αῶψπγω.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 44 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 169), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 77.

90. Χαρτ. 0,36×0,26. Αἰῶνος XIV (φ. 321).

Εὐαγγέλιον.

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας, μένει δὲ κολοβόν. Τὸ περιβάλυμμα ἀποτελεῖται ἐκ δέρματος μετὰ πέντε μεγάλων στρογγύλων χαλκῶν ἤλων ἔμπροσθεν καὶ τεσσάρων ὀπισθεν, λείψαντος τοῦ ἐν τῷ μέσῳ πέμπτου.

Ἡ ἀρίθμησις τῶν 321 φύλλων, ὧν τὸ τελευταῖον κεκομμένον τὸ πλεῖστον, εἶνε παλαιά.

Φαίνεται λείπον παρὰ Πληζιώτη, φέρει δὲ δύο ἀριθμοὺς παλαιούς, 14 καὶ 40.

91. Περγ. 0,31×0,25. Αἰῶνος XI (φ. 187).

1 (φ. 1 α). Μαρτύριον Ἀλεξάνδρου μάρτυρος τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης (Νοεμβρίου ζ').

Ἄρχ. (ἀκέφ.). . . ταῦτα ἐφθέγγετο τὴν γνώμην αὐτοῦ διαβάλλων διὰ τῆς εἰρωνικῆς ταύτης ψήφου. Ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα· τὴν ἀνθρακοποιίαν ἐκουσίως ἑαυτῷ περιτίθησι.

2 (φ. 10 α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Πλάτωνος.» «Μηνὶ τῷ αὐτῷ [Νοεμβρίου] ιη'.»

3 (φ. 15 β). Βίος καὶ πολιτεία Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου. Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ'.

4 (φ. 21 α). Βίος Γρηγορίου Ἀκραγαντίνων.

5 (φ. 50 α). Μαρτύριον μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης.

- 6 (φ. 60 β). Βίος Κλήμεντος Ῥώμης.
 7 (φ. 107 β). Μαρτύριον Πέτρου Ἀλεξανδρείας.
 8 (φ. 115 β). Μαρτύριον μεγαλομάρτυρος Μερκουρίου.
 9 (φ. 124 α). Βίος καὶ πολιτεία ὁσίου Ἀλυπίου.
 10 (φ. 135 β). Μαρτύριον Ἰακώβου τοῦ Πέρσου.
 11 (φ. 142 α). Βίος καὶ πολιτεία ὁμολογητοῦ Στεφάνου τοῦ νέου.
 12 (φ. 179 α). « Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολον Ἀνδρέαν τὸν πρωτόκλητον. »

Ἐκάστου βίου προτάσσεται ἐπίτιτλον καὶ ἀρχικὸν γράμμα λίαν κομψόν.

Τὰ τε ἐπίτιτλα καὶ ἀρχικὰ γράμματα ἄνευ χρυσοῦ διὰ χρωμάτων.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 52 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 172), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 8.

92. Περγ. 0,30×0,21. Αἰῶνος XIII (φ. 154).

1 (φ. 1 α). Εὐαγγέλιον.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . ρα ἐκείνη τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων καὶ τῶν θυρῶν καὶ κλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι.

2 (φ. 147 β). Τὰ ἔνδεκα ἑωθινὰ εὐαγγέλια.

Ἐν φ. 153 β καὶ 154 α σημειώματα καὶ δοκίμια κονδυλίου ἀνάξια λόγου. Ἐν δὲ τῷ ἐν ἀρχῇ χαρτῶφ παραφύλλῳ τῷ συνεσταχωμένῳ τῷ ξύλῳ τοῦ περικαλύμματος τάδε· 1632 μηνὶ Ἰανουαρίου 28 † ἔδοσεν ὁ κύριος Φυλόθεος καὶ ἐξ ἄρχος πατριαρχικὸς τὸ παρὸν καὶ ἅγιον εὐαγγέλιον εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ἀγίας καὶ Ζωοδόχου Πηγῆς εἰς τὴν Ἄνδρον δια ψυχηκὴν σωτηρίαν καὶ τὸν γονέον αὐτοῦ δηὰ ἄσπρα 500 ἤγουν πεντακόσια.

Τὰ φ. 152 καὶ 153 παλίμψηστα. Ἡ κάτωθεν ἀρχαιοτέρα γραφή κατὰ δύο σελίδας, τοῦ μικρογραμμάτου ῥυθμοῦ, αἰῶνος XI, λίαν ἐξίτηλος. Ἀνέγνων τὰς λέξεις τιμᾶς . . . καὶ . . . ἐξακριβῶν. Ὁ ἀρχαῖος κῶδιξ φαίνεται ὕλης ἐκκλησιαστικῆς.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 33 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 168), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 8).

93. Χαρτ. 0,28×0,20. Αἰῶνος XVII (φ. 211).

1 (φ. 4 α). Ψαλτήριον.

2 (φ. 185 β). « Προςευχὴ ὀρθρινή. »

3 (φ. 189 β). «Προσευχὴ νυκτερινή.»

4 (φ. 190 β). «Ἔτερον εὐχὴ νυκτερινὴ ἢ καὶ ἡμερινή.»

5 (φ. 191 β). Νομοκάνων.

Κεφάλαια νη' ἠριθμημένα καὶ ἰς' ἄνευ ἀριθμῆσεως. Κεφ. α' «Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας καὶ ὅτι ἡ μνηστεία εἶνε μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων.» Τελευταῖον κεφ. «Περὶ τοῦ ἀποθανόντος ὁποῦ νὰ ἔχη ἀδελφὸν ἀπὸ δύο μητέρες.» Ὁ νομοκάνων αὐτὸς ἄρχεται ἀπὸ τοῦ φ. 194 α, τὰ δὲ πρὸ αὐτοῦ φύλλα ἀπὸ τοῦ φ. 191 β καταλαμβάνει «Πίναξ τοῦ παρόντος νομοκρητηρίου», οὗ τὰ κεφάλαια δὲν συμπίπτουσι πρὸς τὰ τοῦ πίνακος.

6 (φ. 210 α). Εὐχὴ μεταλήψεως.

Ἐν τέλει σημεῖωμα βιβλιογράφου ἐφαρμόζον, οὗ σώζεται τὸ τέλος α χ ν σ' (= 1656). Ἐν δὲ φ. 188 α ἄλλη γραφὴ τῆς αὐτῆς χειρὸς Τέλος καὶ τῶ Θ ε ῶ δ ὄ ξ α: — α χ ν β' (= 1652). Ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης τεσσάρων ἐτῶν ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη διαφορὰ περὶ τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος, οὗ τὸ μὲν πρῶτον μέρος μέχρι τοῦ φ. 188 α εἶνε γεγραμμένον χαλλιτεχνικώτατα, ὁ δὲ νομοκάνων διὰ κοινοτέρας γραφῆς. Ἄλλ' ὅτι παρὰ τὴν διαφορὰν ταύτην τῆς γραφῆς ὁ βιβλιογράφος εἶνε ὁ αὐτὸς, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐν φ. 210 α κ. ε. Εὐχῆς, ἐν ἣ ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν γραφὴν.

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ κώδικος κοσμεῖται ὑπὸ 23 ἐπιτίτλων καὶ 171 πολυχρωμάτων καὶ πολυχρύσων ἀρχικῶν γραμμάτων. Πολλὰ δὲ τῶν ἐπιγραφῶν ἐν μέσῃ τῇ γραφῇ εἶνε χρυσαῖ.

Τὰ τρία πρῶτα φύλλα ἄγραφα.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 14 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 164), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιῶν 12.

94. Περιγ. 0,30×0,24. Αἰῶνος XII (φ. 176).

1 (φ. 1 α). Βίος ὀσίου Ζωσιμᾶ.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) . . . [προ]σηγορίαν ἀμφοτέρω: οὗτος τοίνυν ὁ Ζωσιμᾶς ὀρθόδοξος ἐμόνασεν ἀρχῆθεν ἐν τινι τῶν τῆς Παλαιστίνης μοναστηρίων.

2 (φ. 28 α). Βίος καὶ πολιτεία ὀσίου Ἀρσενίου.

3 (φ. 53 α). «Βίος καὶ πολιτεία καὶ μαρτύριον τοῦ ἀγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Νικολάου τοῦ νέου, συγγραφὴν καὶ μεταφρασθὲν παρὰ Ἀχαϊκοῦ πρεσβύτου.»

Ἄρχ. Εὐφραίνει μὲν καὶ μαρτύρων μνήμη.

4 (φ. 65 α). Ἰωάννου τοῦ Χρυσοδόμου εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρόμου.

Ἄρχ. Εὐκαιρος ἡμέρα.

5 (φ. 73 α). Βίος Σαμψῶν τοῦ ξενοδόχου.

6 (φ. 88 β). « Ὑπόμνημα διαλαμβάνον μερικῶς τοὺς ἀγῶνας καὶ ἄλλα καὶ ἀποδημίας καὶ τελείωσιν τῶν ἀγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. »

Ἄρχ. Καὶ τῶν τεχνῶν οὐ μόνον.

7 (φ. 104 α). Μαρτύριον μεγαλομάρτυρος Προκοπίου.

8 (φ. 128 β). Μαρτύριον μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος.

9 (φ. 154 α). « Διήγησις Ἰωδίππου εἰς τὸ μαρτύριον τῶν ἀγίων Μακκαβαίων. »

10 (φ. 176 β). Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου « Λόγος περὶ τῆς τελειώσεως τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. »

Ἄρχ. Τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Τέλ. (κολ.)· χαῖρε ἡ γεννήσασα Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· ἡ εὐχή σου ἐν τοῖς. . .

Τὰ φ. 26β, 132 β καὶ 138 β ἔμειναν ἀρχῆθεν ἄγραφα ἄνευ τινὸς χάσματος. Εἶτα δ' ἐνεγράφησαν εἰς μὲν τὸ φ. 132 τὰ σημειώματα· † οὗτο ἐστὴν το βηβλήδον παπὰ Διμιτρήου του χαρτοφηλακος. Καὶ † πανοσιώτατε ἅγιε καθηγούμενε τῆς σεβασμίας καὶ ιερᾶς μονῆς τῆς Ζωοδόχου πηγῆς καὶ ἐδέσιμωτατοι γέροντες τῆς θείας συνάξεως εἰδιστοι καὶ περηποθειτοι κατα πνεῦμα. Κατὰ τινα δὲ ἄλλην ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ λίαν ἀνορθόγραφον καὶ ἄνευ χρονολογίας σημείωσιν ὁ κωδιξ ἀνῆκεν εἰς τὴν μονὴν Ἀγίας. Εἰς δὲ τὸ φ. 138 β ἐνεγράφη τὸ σημείωμα· 1652 ἐν μινῆ Σεπτεβρίου 25 εἰς τὸ νῆση τῆς Αντρου ηλθα ἐγὼ ο Μιχαλης ο Δημπονας εἰς τὸ μοναστηρι της Αγίας και επροσκυνησα τὴν χαρι τῆς Θεοτόκου. Μιχαηλῖος Νηκολάου του Δημπονος ἀπο τὰς Αθήνας¹.

¹ Μιχαὴλ Λίμπονας ὁ ἐπισκεφθεὶς τὴν μονὴν τῆς Ἀγίας ἐν ἔτει 1652 εἶνε αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ὑπὲρ τῶν προνομίων τῶν Ἀθηναίων μαρτυρήσας τῷ 1676, περὶ οὗ ὁ τοῦ Ἀντωνίου ἱερέως τοῦ Μπουμπούλη ἔμμετρος Θρῆνος τῆς περιφήμου πόλεως Ἀθήνης ὁ ἐκδοθεὶς μὲν ἐν Βενετίᾳ παρὰ Μιχαὴλ Ἀγγέλω τῷ Βαρβωνίῳ τῷ 1681, ἀνατυπωθεὶς δὲ παρὰ Δημ. Καμπούρογλου (Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων Τόμ. Α' σ. 7 κ. ἐ.) Ἴδε καὶ Σπυρ. Π. Λάμπρου Δύο λησμονηθέντες ἐν τῇ Ἑστία 1887 Τόμ. Α' σ. 150 κ. ἐ.

Ὁ κώδιξ γέγραπται κατὰ δύο σελίδας, κοσμεῖται δ' ὑπὸ ἐπιτίτλων καὶ ἀρχικῶν γραμμάτων ἀπλῶς ἐρυθρῶν καὶ ἀκόμφων ἐν ἀρχῇ ἐκάστου λόγου. Στερεῖται δὲ περικαλύμματος.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 53 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 172), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 16.

95. Περγ. 0,29×0,21. Αἰῶνος XII (φ. 248).

1 (φ. 1 α). Εὐαγγέλιον.

2 (φ. 246 β). «Εὐαγγέλια ἀναγινωσκόμενα εἰς διαφόρους μνήμας καὶ λειτουργίας.»

Ὁ κώδιξ γέγραπται κατὰ δύο σελίδας, περιέχει δ' ἐν τῷ μεταξὺ φύλλα τινὰ χαρτῶα ἄγραφα.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ τοῦ φ. 1 χαρτῶφ παραφύλλῳ· Τὸ παρὸν εὐαγγέλιον ἠπάρχεϊ καμοῦ εὐτελοῦ Δανιήλ ιερομονάχου καὶ τὸ ἐπροσύλωσα εἰς τὴν σεβασμία καὶ βασιλικῇ μονῇ τῆς Ζωὸδώχῳ πηγῇ ἐν τῇ νήσῳ Ἄντρῳ καὶ ἤτις τὸ ἀπεξενώσι νὰ ἔχει τὰς ἀρᾶς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ θεοφώρων πατέρων καὶ τὴν ἀχώνι τοῦ Ιοῦδα καὶ τα ἐξῆς: 1630 ἐν μηνὶ Δικαιθρίου α.

Ὁ κώδιξ κοσμεῖται ἐν φ. 2 α ὑπὸ ἐπιτίτλου καὶ ἀρχικοῦ Ε πολυχρώμου καὶ πολυχρύσου. Αἱ δὲ λοιπαὶ ἀρχαὶ ἀπλῶς ἐρυθραί.

Συνεσταχωμένα τῆς περικαλύμματι εὕρηνται φύλλα ἐκ κώδικος Περγ. XIII αἰῶνος μεγάλου σχήματος, περιέχοντα Λειτουργίαν, ὧν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἀρχικὸν Τ πολύχρωμον, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ Ο.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 36, ὅστις παραδόξως ἐξέπεσεν ἐν τῷ καταλόγῳ παρὰ **Μηλιαράκη** (Ἄνδρος, Κέως σ. 168), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 7.

96. Περγ. 0,34×0,27. Αἰῶνος XI (φ. 244).

1 (φ. 5 α). «Ἀρχὴ τῶν ἠθικῶν ὅτι δεῖ τοὺς πιστεύοντας τῷ Κυρίῳ μετανοῆσαι πρῶτον κατὰ τὸ κήρυγμα Ἰωάννου καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Χεῖρον γὰρ τῶν πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου κατακριθέντων οἱ νῦν μὴ μετανοοῦντες κατακρίνονται.»

Προτάσσεται ἐν φ. 2 β—4 β Πίναξ κεφαλαίων π', ὧν α' «Περὶ μετανοίας καὶ τίς ὁ τῆς μετανοίας καιρὸς καὶ περὶ τῶν ἰδιωμάτων αὐτῆς καὶ περὶ τῶν καρπῶν αὐτῆς», π' «Ποταποὺς εἶναι βούλεται καθόλου

ὁ λόγος τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ποταποὺς τοὺς προεστῶτας.» Τοῦ δὲ Πίνακος προηγεῖται ἐν φ. 1 α—2 β Προοίμιον οὗ ἡ ἀρχὴ (ἀκέφ.)· . . ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἶμι. Τέλ. ὀλίγα δὲ ἐκ πάντων παραθέσθαι αὐταρκεῖς ἐλογισάμην.

2 (φ. 75 α). Νέος Πίναξ.

Ἄρχεται ἀκέφαλος ἀπὸ κεφ. ιδ' «Τί τὸ μέτρον τῆς ἐγκρατείας.» Τελευταῖον δὲ κεφάλαιον (κολ.) τς' «Εἰ χρὴ τὸν προεστῶτα ἐκτὸς τῆς προεστῶσης ἀδελφῆ. . .»

3 (φ. 81 α). Ἐπερωτήματα ἀσκητῶν.

Τέλ. (κολ.)· φύσις δὲ παντὶ τῷ διδάσκειν προειμένω. . .

Ὁ κῶδιξ γέγραπται κατὰ δύο σελίδας.

Τινὰ μὲν φύλλα λείπουσιν ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ κώδικος, τινῶν δὲ τὸ πρὸς τὰ ἔξω ἄγραφον μέρος τῆς περιγραμμένης κεκομμένον.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου ξύλου τῆς σταχώσεως χειρὶ XVI αἰῶνος † Κριθάρι ἀπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ μουζ (ἀριθμὸς ἀφανής) † ἀπὸ τοῦ Σπαντουνη μουζ^δ κ.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 39 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 169), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 15.

97. Περιγ. 0,31×0,25. Αἰῶνος XII (φ. 319).

1 (φ. 1 α). Εὐαγγέλιον.

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας. Ἄρχ. (ἀκέφ.)· [κώ]μην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ ἧ ὄνομα Ἐμμοαῦς.

2 (φ. 318 β). Τὰ ἑνδεκα ἑωθινὰ εὐαγγέλια.

Τέλ. (κολ.)· ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδῶ. . .

Ἐν φ. 57 β † Μῖνῆ Ἰουνίω ιβ' ἡμέρα Δευτέρᾳ ἧτις καὶ ἔλαχεν τοῦ ἀγίου Πνεύματος, ἔτει ςψμζ' ἰνδικτιῶνος ζ' ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Νικηφόρος μοναχὸς καὶ δεύτερος κτίτωρ μονῆν Χριστοῦ τοῦ Ἀντιφωνήτου τοῦ Γότθου(;))

Κοσμεῖται ὑπὸ τινῶν μικρῶν ἐπιτίτλων καὶ 159 περικόμψων πολυχρῶμων καὶ πολυχρύσων ἀρχικῶν γραμμάτων. Ἐν φ. 1, 222, 263, 269, 272, 277, 280, 290, 293, 295, 298, 302, 307, 310 καὶ 318 ἐπιτίτλα καὶ ἀρχικὰ γράμματα βεβήλως ἀποκεκομμένα.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 49 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ. 171), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

98. Χαρτ. 0,28×0,22. Αἰῶνος XVII (φ. 92).

1 (φ. 8 α). **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Λειτουργία.

Προτάσσονται ἐν μὲν φ. 4 α ὀνόματα κεκοιμημένων, ἐν δὲ φ. 5 α «Εὐχὴ ἣν λέγει ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ ἱστοριθεῖσαν καινῶν εἰκόνα.»

2 (φ. 27 α). Εὐχαί.

Τούτων μεταξὺ ἐν φ. 31 α Εὐχὴ προστεθειμένη ὑπὸ τοῦ Σταυρουπόλεως Κωνσταντίου Πληζιώτου τῷ 1879.

3 (φ. 35 α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Λειτουργία.

4 (φ. 65 α). Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων.

5 (φ. 75 α). Τάξεις ἐπὶ χειροτονία

α' (φ. 75 α) ἀναγνώστου καὶ ψάλτου.—β' (φ. 76 α) ὑποδιακόνου.—γ' (φ. 77 β) διακόνου.—δ' (φ. 80 α) πρεσβυτέρου.—ε' (φ. 83 β) ἐπισκόπου.

Ἐν φ. 73 β. Ἡ θεῖα αὕτη καὶ ἱερὰ λειτουργία ἐγγράφη διὰ δαπάνης τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου μητροπολίτου (ὄνομα ἐντελῶς διεξεσμένον) κυροῦ (ὁμοίως διεξεσμένον) κατὰ τὸ α^ωχ^ωμ^ωβ^ω (=1644). Ἀμέσως δὲ κατωτέρω δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν. Ἐδωρῆθη μοι παρὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως κυροῦ Γαβριήλ κατὰ τὸ α^ωχ^ωμ^ωβ^ω Ἰανουαρίου ἰνδικτιῶνος ἐννάτης. Ἐν δὲ φ. 86 α. Διονυσίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Βυζαντίου. Πρὸς δὲ τούτοις ἐν ἀρχῇ τῆς Λειτουργίας Βασιλείου τοῦ μεγάλου. Διονυσίου μητροπολίτου Λαρίσης Βυζαντίου καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν τέλει αὐτῆς Διονυσίου ἀρχιερέως πέλει ἡ παροῦσα ἐκ Βύζαντος.

Τὰ φ. 1-3, 88-91 καὶ τινὰ ἄλλα τῶν τοῦ κώδικος ἐκ χάρτου ἐγχρώμου, τὰ δὲ φ. 87 καὶ 92 καὶ τὸ πρὸ τοῦ φύλλου 1 παράφυλλον ἄγραφα.

Ὁ κῶδιξ γέγραπται ὡς πολυτελέστατα, κοσμεῖται δὲ ὑπὸ 63 μεγάλων ὠραίων πολυχρῶσων καὶ πολυχρῶμων ἀρχικῶν γραμμῶν, ὠραίων ἐν ἀρχῇ ἐκάστης λειτουργίας ἐπιτίτλων καὶ τριῶν ὠραίων πολυχρῶμων εἰκόνων ὀλοσελίδων, α' (φ. 7 β) τῆς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, β' (φ. 34 β) τῆς τοῦ Βασιλείου τοῦ μεγάλου καὶ γ' (φ. 64 β) τῆς τοῦ Γρηγορίου. Προφυλάσσονται δ' αἱ τρεῖς εἰκόνες ὑπὸ ἀδρου μεταξίνου περικαλύμματος κροκοχρόου. Ἡ δὲ στάχσις τοῦ κώδικος πολυτελής μετὰ χρυσῶν ἐπιτυπωμάτων.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 13 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 163), φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 45.

99. Χαρτ. 0,30×0,21. Αἰῶνος XVI (φ. 143).

Νομοκάνων.

«Περὶ τῶν ἐξαγορεύσεων τοῦ ἁγίου καὶ **μεγάλου βασιλείου, θεοδώρου τοῦ στουδίτου, τῶν ἁγίων πατέρων** Νόμοι καὶ κανόνες διαφόρων ἀμαρτημάτων περὶ τῶν δεχομένων τὰς ἐξομολογήσεις καὶ ἐπιτημήσεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.»

Ἐν φ. 142 β. Τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Ἁγίας τῆς ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρου ἣτις πρότερον μὲν παλαιὰ οὔσα καὶ σημεῖον μόνον φέρουσα ναοῦ, καὶ ἄδομένη καὶ ὀνομαζομένη ἁγία, διὰ συνδρομῆς καὶ μερικῆς δαπάνης Μακαρίου τοῦ μοναχοῦ τοῦ κατὰ κόσμον Ντελλαγραμματικῆ Δομένεγου καὶ τοῦ λογιωτάτου Στρατηγοπούλου τοῦ ἐπ' ὀνομασθέντος Στρατονίκου μοναχοῦ καὶ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν Χριστιανῶν ἀνεκτίσθη καὶ ὠκοδομήθη, καὶ εἰς ὃ νῦν ὁρᾶται σήμερον δυνάμει Θεοῦ ἦλθεν, μετὰ τε τοῦ πλησίον πύργου καὶ τινων κελλίων τῶν ἐνασκουμένων καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ τοίχου καὶ τινων ἀφιερωμάτων εἰς σύστασιν ταύτης τῆς θείας μονῆς τῆς Ἁγίας ἐν ἣ ἑνασκοῦνται τὴν σήμερον, ἐπισκοπεύοντος Ἄνδρου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἄνδρου κυρίου Ἀρσενίου καὶ ἡγουμενεύοντος τῇ θείᾳ ταύτῃ μονῇ τοῦ ὀσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῦ κυροῦ Ἰωσήφ, μοναχοὶ ὡσεὶ πεντεκαίδεκα τρέχοντες τὸν τῆς ἀρετῆς δρόμον καὶ Θεοῦ δεόμενοι ὑπὲρ τε ἑαυτῶν καὶ λοιπῶν Χριστιανῶν, ἐλεημοσύνη προσέχοντες καθ' ἡμέραν καὶ παρέξαι τῶν ἀναγκαίων διατροφῶν τῶν καθ' ἐκάστην διαπερόντων τὴν νῆσον ταύτην Ἄνδρον, ἐπεὶ ἐν ὁδῷ ἐστίν· ὁ δὲ τῶν ὄλων Θεὸς ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ πάντα παραγαγὼν καὶ ταύτην ἀυξήσῃε καὶ οὐδὲν ἔλαττον δείξῃε τῶν πάλαι ἄδομένων ναῶν, εἰς δόξαν Θεοῦ οὗ δὴ βοηθεῖα καὶ ἐγὼ Θεοδόσιος πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξαρχικῶς τὰς νήσους διερχόμενος ἔφθασα ἐλθεῖν εἰς προσκύνησιν τῆς θείας ταύτης μονῆς τῆς Παναγίας μου τῆς λεγομένης Ἁγίας καὶ ταῦτα πιστωθεὶς ἐσημειώσαμην μνήμης ἕνεκα κατὰ τὸ ἴζπε^ο ἔτος μηνὶ Ματίῳ ἰνδικτιῶνος ε^{ης}.

Ἄντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 57 (Μηλιαράκη "Ἄνδρος, Κέως σ. 176), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

100. Βομβ. 0,335×0,27. Αἰῶνος XIV (φ. 133).

Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Λόγοι.

Ἐπὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ φύλλου τῆς σταχώσεως, σωζομένου κατὰ τὸ ἥμισυ, λείψανα Πίνακος τῶν περιεχομένων λόγων.

Κῶδιξ γεγραμμένος κατὰ δύο σελίδας, ἀκέφαλος, κολοβὸς καὶ περὶ τὰ ἄκρα διαθεβρωμένος ὑπὸ μυῶν.

Λεῖπει παρὰ τῷ Πληζιώτη, φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 19.

101. Περγ. 0,30×0,24. Αἰῶνος XIV (φ. 346).

1 (φ. 1 α). Βίος ἀγίου Σάββα.

"Ἀρχ. (ἀκέφ.) . . . ἡμέρας οὖν ἐκεῖ τινὰς ἐπιμείνας.

2 (φ. 48 α). Βίος ἀγίου Νικολάου.

"Ἀρχ. Σοφόν τι χρῆμα ζωγράφων χεῖρ.

3 (φ. 61 β). Βίος καὶ πολιτεία ὀσίου Παταπίου.

4 (φ. 65 α). Βίος καὶ πολιτεία Ἀμβροσίου Μεδιολάνων.

5 (φ. 72 α). Μαρτύριον Μηνᾶ, Ἐρμογένους καὶ Εὐγράφου.

6 (φ. 94 α). Βίος καὶ πολιτεία Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου.

7 (φ. 126 α). Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος.

8 (φ. 150 α). Ἄθλησις Εὐστρατίου, Αὐξεντίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

9 (φ. 170 α). Μαρτύριον Θύρσου, Λευκίου, Καλλινίκου, Φιλήμονος καὶ Ἀπολλωνίου.

10 (φ. 195 α). Μαρτύριον ἱερομάρτυρος Ἐλευθερίου.

11 (φ. 202 α). Ὑπόμνημα εἰς τὸν προφήτην Δανιὴλ καὶ τοὺς ἀγίους τρεῖς παῖδας.

12 (φ. 217 α). Μαρτύριον μάρτυρος Βονιφατίου.

13 (φ. 224 β). Μαρτύριον Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου.

14 (φ. 233 β). Μαρτύριον Ἰουλιανῆς τῆς ἐν Νικομηδείᾳ.

15 (φ. 240 α). Μαρτύριον Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας.

16 (φ. 259 α). Μαρτύριον τῶν ἀγίων δέκα τῶν ἐν Κρήτῃ.

17 (φ. 260 α). Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἄθλησις τῆς ἀγίας Εὐγενίας καὶ τῶν ταύτης γονέων.

- 18 (φ. 283 α). Βίος καὶ πολιτεία Θεοδώρου τοῦ γραπτοῦ καὶ Θεοφάνους τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.
- 19 (φ. 295 α). Μαρτύριον τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰνδη, Δόμνας καὶ τῶν διςμυρίων τῶν ἐν Νικομηδείᾳ.
- 20 (φ. 316 β). Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὀσίου Μαρκέλλου μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων.
- 21 (φ. 337 β). Βίος καὶ πολιτεία Μελάνης τῆς Ῥωμαίας.
 Ἄρχ. Ἦν ἄρα καὶ τοῦτο τῆς μεγίστης τῶν πάλαι καὶ περιφανεστάτης ἐν πόλεσι Ῥώμης. Τέλ. (κολ.) καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀφέντες ἠκολούθουν ἐκεῖνη. . .
- Τὸ ἐν φ. 48 α ἐπίτιτλον ἀποκεκομμένον. Ἐπ' ἴσης δὲ κατὰ μέρος ἀποκεκομμένον τὸ φ. 187 α.
- Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας.
- Ἐν φ. 249 β. Μάξιμος ἱερομόναχος καὶ ἕξαρχος πατριαρχικός.
- Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτῃ ἀρ. 42 (Μηλιαράκη Ἄνδρος, Κέως σ, 169) φέρει δ' ἀριθμὸν παλαιὸν 17.

102. Χαρτ. 0,21×0,145. Αἰῶνος XVIII.

Ἀκολουθία τοῦ Λυχνικοῦ.

Ἐν τέλει. Ἐν ἐτι σωτηρίῳ $\overline{\alpha\psi\eta}^{\omega}$ ἐν μηνὶ Ἀπρηλλίῳ θη (=1790).

Λεῖπει παρὰ τῷ Πληζιώτῃ, οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

103. Περγ. 0,273×0,195. Αἰῶνος XIII (φ. 195).

Εὐαγγέλιον

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας. Ἐν τέλει τὰ νεκρώσιμα εὐαγγέλια.

Ἐν φ. 193 α. Ἐγγραφή τὸ παρὸν θεότευκτον χρονικὸν καὶ ἅγιον εὐαγγέλιον ἐν μηνὶ Ἀπριλλίῳ α: ἐν σπουδῇ δὲ βεβαῖα καὶ συνδρομῇ καὶ ζέσει κυροῦ Μιχαήλ τοῦ Κουλούκι: ὁ δὲ γραφεὺς τοῦ ὕφους Γεώργιος καὶ παρ' ἀξίαν ἱερεὺς, ὁ Καλαμωνίτης. . να μὴν καὶ πρωτονοτάριος τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ῥόδου καὶ ὁ θεὸς σώσει πάντα.

Ἐν φ. 193 β. † Ἐγγραφή τὸ παρὸν ἅγιον καὶ θεῖον Εὐαγγέλιον δι' ἐξόδου κυρ Κωνσταντίνου τοῦ Ἐξωτρίχου.

Κάτωθεν δὲ τοῦ σημειώματος τούτου χειρὶ νεωτέρα· Ἐσταχόθην καὶ εκκαλοπίσθην τὸ θεῖον καὶ ἱερρὸν Εὐαγγέλιον ὑπὸ χειρὸς Μητροφάνους ἱερομονάχου καὶ ζωγράφου διὰ ψυχικῆς σωτηρίας καὶ... (ἐξίτηλα) αγίου Νικολάου τῆς κόμης λεγομένοις Καστρή· καὶ εἰτις τὸ ἀποξενόσει ἐκ τῆς μονῆς ταύτης νὰ ἔχη τὰς ἀράς τον τι καὶ ἡ θεοφόρων πατέρων. Ἐν ἔτη 'ζηγ' Ἰουνίου κ' ἡμέρα Σαββάτῳ (=1395).

Κοσμεῖται ὑπὸ ἐρυθρῶν ἀπλῶν ἀρχικῶν γραμμάτων, φέρει δ' ἐν ἀρχῇ ἐπίτιτλον ἄκομφον ἄνευ χρυσοῦ.

Κωδιξ πολύτιμος διὰ τὴν στάχωσιν, συνισταμένην ἐξ ἀργυροπλέκτου περικαλύμματος, κεκοσμημένου ὑπὸ παραστάσεων ἐξειργασμένων δι' ἐγκαυστικῆς καὶ διατρήτου ποικιλικῆς. Καὶ ἔμπροσθεν μὲν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ περικαλύμματος ἐπὶ ἐξέχοντος τετραγώνου πλαισίου 0,95 τὸ μῆκος καὶ 0,65 τὸ πλάτος παριστάνεται ἡ Σταυρώσις. Ὁ ἐσταυρωμένος ἐν μέσῳ δύο γυναικῶν περιβάλλεται ὑπὸ διαδήματος μαργαριτῶν διηκόντων διὰ σύρματος, ὧν σώζονται ἰδίως οἱ τῆς ἐκ δεξιῶν τοῦ ὄρωντος γυναικός. Τὸ βάθος τῆς ἐκτύπου Σταυρώσεως εἶνε κυανοῦν, ὁ δὲ περὶ τὸν ἐσταυρωμένον χῶρος πράσινος. Κατὰ τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς Σταυρώσεως ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ περικαλύμματος ἐξαπτερυγα. Τὸ δὲ ὑπερκείμενον τῶν ἐξαπτερύγων δάπεδον τῆς Σταυρώσεως περιβάλλεται ὑπὸ περιθεωρίου κοσμουμένου ὑπὸ κοραλλίων, ὧν σώζονται τὰ πλεῖστα. Κατὰ δὲ τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ δαπέδου τοῦ ἔμπροσθίου περικαλύμματος ἐν στρογγύλοις θυρεοῖς τὰ ζώδια τῶν Εὐαγγελιστῶν ἔκτυπα ἐξ ἀργύρου, μεταξὺ δ' αὐτῶν ἔξωθεν τῶν ἐξαπτερύγων δύο μὲν θυρεοὶ ἐκτύπων ἐξ ἀργύρου παραστάσεων (0,42×0,31) μετὰ βάθους κυανοῦ καὶ πρασίνου μεταξὺ τῶν ἄνω ζωδίων, δύο δὲ μεταξὺ τῶν κάτω καὶ ἀνά τέσσαρες ἐξ ἑκατέρας πλευρᾶς μεταξὺ ἑκατέρου ζεύγους τῶν ἄνω καὶ κάτω ζωδίων. Ἐν δὲ τοῖς θυρεοῖς τούτοις παραστάσεις ἐκ σκηνῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς Σταυρώσεως τρεῖς θυρεοὶ περιβαλλόμενοι ὑπὸ λίθων καὶ ἀπολήγοντες εἰς τὴν ἐπιγραφὴν "Ἐτους ἀπὸ Χριστοῦ αχγδ' (=1694).

Τὸ ὄλον ἔδαφος τοῦ ἔμπροσθίου περικαλύμματος, τὸ μὴ καταλαμβανόμενον ὑπὸ παραστάσεων, φιλιγρανοειδοῦς ἐργασίας φέρει ἔμπροσθεν 27 λίθους. Ἡ δ' ἔξω ὧν ἀποτελεῖται ἐκ φιλιγρανοειδοῦς περιθεωρίου.

Ὅπισθεν δὲ ἄνω μὲν εὔρηται ἐν τῷ μέσῳ παράστασις τοῦ Παντοκράτορος· κάτω δ' αὐτοῦ θυρεὸς ἐν ᾧ ἡ Θεομήτωρ, περιβαλλομένη ὑπὸ ἀγίων. Περὶ δὲ τὸν θυρεὸν τοῦτον ἡ ἐπιγραφὴ Θεοτόκε παρθένε χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη μετ' ἀνορθογραφῶν. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ ὀπισθίῳ περικα-

λύμματι ἐν μὲν ταῖς γωνίαις τὰ ζῳδία τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἀνὰ τρεῖς ἔκτυποι παραστάσεις ἁγίων ἐκατέρωθεν καὶ ἀνὰ δύο θυρεοὶ ἁγίων μεταξὺ τῶν κάτω ζῳδίων κάτωθεν δικεφάλου ἄετοῦ, εὐρισκομένου κάτωθεν τοῦ τὴν παράστασιν τῆς Θεοτόκου φέροντος θυρεοῦ. Καὶ τοῦ ὀπισθίου δὲ περικαλύμματος, κοσμουμένου ἐν ὄλῳ ὑπὸ 26 λίθων, ἡ ἐργασία φιλιγρανοειδῆς καὶ τὸ βάθος τῶν παραστάσεων ἔγχρωμον δι' ἐγκαυστικῆς.

Ἡ δὲ ῥάχις ἢ συνδέουσα τὰ δύο περικαλύμματα σύγκειται ἐκ συρματοπλέκτων ἀργυρῶν στοίχων.

Τὸ δὲ περίτεχνον τοῦ ὄλου περικαλύμματος ἔγκειται κυρίως εἰς τὴν σύνθεσιν μᾶλλον ἢ εἰς τὴν τέχνην τῶν καθ' ἕναστον. Πλήρη δ' ἰδέαν τοῦ ὄλου μόνον πιστὴ φωτογραφία ἠδύνατο νὰ παράσχη.

Τὸ πάχος τοῦ κώδικος μετὰ καὶ τῆς σταχώσεως 0,76. Τὰ δὲ φ. 194 - 195 τοῦ κώδικος ἐκ χάρτου ἄγραφα.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παρὰ Πληζιώτη ἀρ. 37 (**Μηλιαράκη** Ἄνδρος, Κέως σ. 168), οὐδένα δὲ φέρει παλαιὸν ἀριθμὸν.

104. Φάκελος 4 φύλλων ἐκ χάρτου ἀπεσπασμένων ἀνηκόντων εἰς τινὰ τῶν κωδίκων τῆς μονῆς.

ΠΙΝΑΞ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ

τῶν ἀριθμῶν τῶν κωδίκων τῆς μονῆς.

Τὸ *A* = Κατάλογος Λάμπρου, τὸ *M* = Κατάλογος Πληξιώτου
παρὰ Μηλιαράκη, τὸ *Π* = Κατάλογος παλαιός.

<i>A.</i>	<i>M.</i>	<i>Π.</i>	<i>M.</i>	<i>A.</i>	<i>Π.</i>	<i>Π.</i>	<i>A.</i>	<i>M.</i>
1	10	22	1	32	—	1	87	50
2	—	49	2	22	—	2	56	48
3	65	28	3	—	—	3	—	—
4	69	23	4	—	—	4	86	34
5	41	25	5	—	—	5	85	35
6	32	41	6	—	—	6	—	—
7	11	52	7	54	24	7	95	36
8	20	21	8	59	35	8	(91 . . 52)	
9	25	37	9	47	20	8	(92 . . 33)	
10	54	13	10	1	22	9	—	—
11	87	41.90	11	7	52	10	53	38
12	62	—	12	83	44	11	6	32
13	22	74	13	98	45	12	93	14
14	81	27	14	93	12	13	10	54
15	60	—	15	74	59	14	90	—
16	61	—	16	64	26	15	96	39
17	63	59	17	62	21	16	—	—
18	58	—	18	43	53	17	101	—
19	74	43	19	28	36	18	—	—
20	—	31	20	8	21	19	100	—
21	—	—	21	58	38	20	17	62
22	2	—	22	13	74	21	(61 . . 17)	
23	76	54	23	67	75	21	(8 . . 20)	
24	—	—	24	46	65	22	1	10
25	43	47	25	9	37	23	4	69
26	31	92	26	66	64	24	54	7
27	51	32	27	45	34	25	(44 . . 75)	
28	19	36	28	65	69	25	(5 . . 41)	
29	—	60	29	38	83	26	64	16
30	—	—	30	63	—	27	14	81
31	56	—	31	26	92	28	3	65
32	1	—	32	6	11	29	—	—
33	—	—	33	92	8;	30	—	—
34	45	78	34	86	4	31	20	—
35	47;	—	35	85	5	32	27	51
36	—	—	36	95	7	33	60	66
37	—	—	37	103	—	34	45	27
38	29	83	38	53	10	35	59	8

Λ.	M.	Π.	M.	Λ.	Π.	Π.	Λ.	M.
39	80	—	39	96	45	36	28	49
40	79	76	40	—	—	37	9	25
41	81	—	41	5	25	38	58	21
42	72	—	42	101	17	39	80	64
43	18	53	43	25	47	40	(90)	89
44	75	25	44	89	77	41 (90)	(61)	87
45	27	34	45	34	78	42	41	71
46	24	65	46	49	79	43	71	74
47	9	20	47	35	—	44	49	12
48	77	71	48	56	2	45	83	13
49	46	79	49	97	—	46	98	52
50	73	—	50	87	1	47	—	43
51	88 (85)	94	51	27	32	48	25	55
52	—	46	52	91	8	49	—	2
53	38	10	53	94	16	50	—	—
54	7	24	54	10	13	51	73	—
55	—	48	55	88	—	52	7	11
56	48	2	56	31	—	53	43	18
57	82	88	57	99	—	54	23	76
58	21	38	58	18	—	55	—	—
59	8	35	59	17	63	56	—	—
60	66	33	60	15	—	57	—	—
61	89	40	61	16	—	58	—	—
62	17	20	62	12	—	59	(74 15)	63
63	30	—	63	17	59	60	(17 63)	—
64	16	26	64	80	39	61	29	—
65	28	69	65	3	28	62	—	—
66	26	64	66	60	33	63	—	—
67	23	75	67	76	93	64	—	—
68	63	66	68	72;	—	65	66	26
69	70	—	69	4	23	66	46	24
70	85	87	70	69	—	67	68	63
71	71	42	71	71	42	68	—	—
72	68;	—	72	42	—	69	—	—
73	—	51	73	50	—	70	65	18
74	15	59	74	19	43	71	—	—
75	85	86	75	44	25	72	48	77
76	67	93	76	23	54	73	—	—
77	84	89	77	48	71	74	—	—
78	85	—	78	—	—	75	13	22
79	—	—	79	—	—	76	67	23
80	64	39	80	39	—	77	40	79
81	83	90	81	14	27	78	89	44
82	85	—	82	57	88	79	34	45
83	12	44	83	81	90	80	49	46
84	—	91	84	77	86	81	—	—
85	35	5	85	(51 94)	(70 87)	82	—	—
86	34	4						
87	50	1						

Λ.	Μ.	Π.	Μ.	Λ.	Π.	Π.	Λ.	Μ.
88	55	—		(75 . . . 86)		83	29	38
89	44	77	85	(78)		84	—	—
90	—	14. 40		(82)		85	—	—
91	52	8;	86	—		86	(77 . . . 84)	
92	33	8;	87	41 . 41. 90		87	(75 . . . 85)	
93	14	12	—	—		88	70 . . . 85	
94	53	16	89	61 . . . 40		89	57 . . . 82	
95	36	7				90	77 . . . 84	
96	39	15				91	(87 . . . 50)	
97	49	—				92	(41) (41 . . . 78)	
98	13	45				93	(81 . . . 83)	
99	57	—				94	84 . . . —	
100	—	49				95	26 . . . 31	
101	42	17				96	76 . . . 67	
102	—	—				97	54 . 85 (88)	
103	37	—						
104	—	—						

ΣΗΜ. Εἰς τοὺς ἐν σ. 137 μνημονευομένους κώδικας τῶν παρ' ἐμοῦ ἀναγεγραμμένων τοὺς ἀγνώστους εἰς τὸν Πληζιώτην προσθετέοι καὶ οἱ ἐμοὶ ἀριθμοὶ 2, 29 καὶ 100. Ὁ δὲ κώδιξ ὁ παρ' ἐμοὶ φέρων ἀριθμὸν 2 ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν παλαιὸν ὑπ' ἀρ. 49 καὶ ὄχι 48, ὡς ἐκ τυπογραφικοῦ λάθους φέρεται ἀνωτέρω ἐν σ. 142.

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ

ἀναφερόμενα εἰς τὴν μητρόπολιν Σοφίας ἐκ τοῦ
ὑπ' ἀρ. 74 κώδικος τῆς μονῆς Ἀγίας.

(Ἴδε ἀνωτέρω σ. 201-202)

Α.

¹ † Ἰωαννίκιος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Εὐσεβέστατε, θεόστεπτε, γαληνότατε, κράτιστε καὶ χριστιανικώ-
τατε ἐλέφ Θεοῦ μέγα αὐθέντα βασιλεῦ καὶ μέγα κνέζη, Ἀλέξιε
Μιχαηλεδίτς Μοσχοβίας καὶ πάσης Ῥωσίας καὶ αὐτοκράτορ² Βλαν-
τιμερίων, Μοσχοβίας, Νοβογραδίου, βασιλεῦ Καζανίου, βασιλεῦ
Ἀστραχανίου, βασιλεῦ Σιμπιρίου, μέγα αὐθέντα Πισκοβίου, μέγα
κνέζη Σμολέντζικας, Ντιβερσκίας, Γιουγορσκίας, Περμσκίας, Μπολ-
γαρίας, Τζερνιχοβίας, Ῥαζανίου, Πολοδτσκίας, Εἰστοβίου, Ἰαρο-
σλαβίου, Πελοδερσκίας, Λιθλοσκίας, Οὐντοσκίου, Ὀμπτορσκίου,
Εἰντισκείας καὶ παντὸς βορείου μέρους³ ἐξουσιαστὰ, καὶ αὐτῶν τῶν
ῤηθέντων πολλῶν αὐθέντων μέγα αὐθέντα καὶ κατεξουσιαστὰ, υἱὲ
κατὰ πνεῦμα τῆς ἡμῶν μετριότητος περιπόθητε, χάριν, εἰρήνην,
ἔλεος, ὑγείαν, εὐεξίαν, κράτος, ῥῶσιν ψυχῆς τε καὶ σώματος, νίκην
κατ' ἐχθρῶν ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων καὶ πᾶν εἶ τι ἄλλο ἀγαθὸν καὶ
σωτήριον ἐπεύχεται ἡ μετριότης ἡμῶν δοθῆναι τῇ κραταιᾷ σου βασι-
λείᾳ παρὰ θεοῦ παντοκράτορος καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ καὶ εὐλογία, μετὰ παντὸς τοῦ στρατοπέδου καὶ
τοῦ παλατίου αὐτῆς :

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ γράμματος γνωρίζομεν
τῇ κραταιᾷ σου ἀγίᾳ βασιλείᾳ, ὅτι εἰς τὰ μέρη τῆς Βουλγαρίας
εἶναι καὶ ἡ μητρόπολις τῆς Σοφίας, ἡ ὁποία ἦτον προτῆτερα μία

¹ Κῶδ. φ. 320 α.

² Κῶδ. αὐτοκρατωρ

³ Κῶδ. βορίου μέρος

τῶν περιφήμων καὶ ἐνδόξων καὶ ἀκουσμένων μητροπόλεων τῶν ὑποτεταγμένων τῷ ἁγιωτάτῳ ἀνατολικῷ ἀποστολικῷ οἰκουμενικῷ τούτῳ πατριαρχικῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ εἶχε πολλὰς προσόδους καὶ ἀφιερώματα παντοῖα, κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα, καὶ ἱερὰ ἄμφιά τε καὶ κειμήλια, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς αὐτῆς, θεότατε βασιλεῦ, καὶ ὁ ἱερός κληρὸς¹ τῆς καὶ ἅπαν τὸ ἱερατεῖον ἐφαιδρύνοντο καὶ ἐσώζοντο δι' αὐτῶν καὶ ἐπερνοῦσαν βίον ἀμέριμνον καὶ ἡσυχον, εἰρηνικόν τε καὶ ἀτάραχον ἀπὸ παντὸς ἐπηρεασμοῦ σωματικοῦ τε καὶ ψυχικοῦ καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον καὶ εὐλόγουν ἀενάως² καὶ ἀκαταπαύστως κατὰ τὸ Προφητικὸν λόγιον τὸ «Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου» καὶ τὰ ἐξῆς, ἐν ἐσπέρᾳ καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίᾳ, καὶ ἐμακάριζον τοὺς κτήτορας τῆς αὐτῆς μητροπόλεως³, καὶ εὐρίσκοντο εἰς μεγάλην εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν. Ὑστερον δὲ ἀπὸ τῶν τοῦ καιροῦ ἀνωμαλιῶν καὶ ἀκαταστασιῶν, ὅπου λογιάζομεν νὰ μὴ λανθάνῃ καὶ τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν, καὶ τῶν καθ' ἐκάστην συμφορῶν καὶ δεινῶν ἀπαιτήσεων καὶ τῶν ὀσημέραι ἐνοχλήσεων οὐ μόνον ἡ αὐτὴ μητρόπολις καὶ ἐπαρχία ἔχασε καὶ ἀπώλεσε τὰ ὅσα εἶχε καὶ ἐκέκτητο πλούσια ἀγαθὰ καὶ τὰς ἀρκετὰς προσόδους, καὶ ἐστερήθη πάντων αὐτῶν, καὶ ἔμεινε πάντῃ ἐλεεινὴ καὶ ἄπορος, ἀλλὰ καὶ εἰς χρέος πολὺ καὶ βαρύτατον ὑπέπεσε, καὶ ἐπεφορτίσθη περισσότερον ἀπὸ τῶν εἴκοσι φορτίων ἄσπρων, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ὁ πτωχὸς κληρὸς αὐτῆς, οἱ ἱερεῖς τε καὶ λαϊκοὶ ἔπαθον πολλὰ, καὶ ἐκακοποιήθησαν, καὶ ἐτιμωρήθησαν μὲ τὸ νὰ εἶναι τὸ χρέος ἐκεῖνο τοῦ τόπου ἐκεῖνου ἐξωτερικῶν προσώπων μεγιστάνων ἀνδρῶν, δυναμένων μεγάλως καὶ λαμβανόντων παρ' αὐτῶν τόκους ἐπὶ τόκοις ἀδιακρίτως καὶ τυραννικῶς, ὡς τάχα ἐγγυητῶν αὐτῶν ὑπαρχόντων, ὥστε, δίδοντες οἱ πτωχοὶ τοὺς τόκους, ἔχασαν τὰ εἴ τι εἶχον κινητὰ καὶ ἀκίνητα πράγματα, τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν τουτέστι καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ ἀπέμειναν ἐλεεινὸν θέαμα, ὑστερούμενοι καὶ τῆς ἡμερουσίου τροφῆς, καὶ ὄχι δι' ἄλλο, παρὰ μόνον νὰ φυλάξουν τὴν μητρόπολιν τους, νὰ μὴν ἀποξενωθῇ ἀπὸ τὰς χειρὰς⁴ τους καὶ πέσῃ εἰς τὴν

¹ Κῶδ. κληρὸς

² Κῶδ. ἀεννάως

³ Κῶδ. 8. 320 β.

⁴ Κῶδ. χειρὰς

ἔξουσίαν τῶν δανειστῶν, καὶ γένουν παίγνιον πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δὲν ἔμποροῦν νὰ ἔχουν ἀρχιερέα διὰ νὰ τοὺς εὐλογῇ καὶ νὰ τοὺς ἀγιάζῃ καὶ νὰ τοὺς ἐπισκέπτεται. Καὶ βλέποντες οἱ Χριστιανοὶ αὐτοὶ, ἱερεῖς τε καὶ λαϊκοὶ, ἀγιώτατε βασιλεῦ, τὸ μέγα κακὸν αὐτὸ ὁποῦ ἔμελλε νὰ τοὺς πλακῶσῃ, ὅλοι ἐσυνάχθησαν καὶ ἔκριναν νὰ προσδράμουν εἰς τὸ πολυεὔπλαγχνον ¹ τῆς ἀγίας σου ἐκκλησίας, ὡς χριστιανικωτάτη βασιλεία ὁποῦ εἶναι καὶ βοηθὸς πάντων τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ ἀντιλήπτωρ ², διὰ νὰ εὕρουν μερικὴν βοήθειαν καὶ ἐλευθερίαν τῶν βαρυτάτων αὐτῶν χρεῶν, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ πέμψουν τώρα ³ πρὸς τὸ μέγα ἔλεος τῆς θείας σου βασιλείας διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ γράμματος τὸν ἀρχιερέα τους, ὡς ἄνθρωπον εὐλαβῆ καὶ φοβούμενον τὸν θεὸν καὶ συναθλητὴν αὐτοῖς εἰς τὰ πολλὰ αὐτῶν βάρη καὶ εἰς τὰς στενοχωρίας καὶ ζητήσεις τῶν εἰρημένων ἀνυποφόρων χρεῶν τῆς αὐτῆς μητροπόλεως καὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἐξόδων, τοῦτον τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Σοφίας κύρ Δανιήλ καὶ ὑπέρτιμον, τὸν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν, καὶ τὸν ὀσιώτατον ἀρχιμανδρίτην αὐτῶν ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς Ἀβράμιον, καὶ τὸν γέροντα αὐτῶν κελλάρην ⁴ Στέφανον μετὰ τῆς λοιπῆς αὐτῶν συνοδίας. Καὶ γράφοντες, ἐκλιπαροῦμεν καὶ ἀντιβόλοῦμεν τὴν ἀγίαν σου βασιλείαν, πῶς προστρέχοντες νῦν εἰς τὰ ἔχνη τῆς θείας σου βασιλείας καὶ εἰς τὸ πλουσιοπάροχον μέγα ἔλεος αὐτῆς, ὁποῦ τὴν ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος θεὸς νὰ τοὺς δεχθῇ ⁵ μὲ ἰλαρὸν καὶ εὐμενὲς ὄμμα κατὰ τὴν χριστιανικωτάτην συνήθειαν ⁶ ὁποῦ ἔχει καὶ δείχνει πάντα πρὸς τοὺς ἐρχομένους εἰς αὐτὴν ἠδικημένους καὶ ἐνδεεῖς ἀρχιερεῖς, ἡγουμένους καὶ ἀρχιμανδρίτας τῶν θείων μοναστηρίων καὶ λοιποὺς Χριστιανούς, καὶ εὐρίσκουν τὴν σωτηρίαν αὐτῶν, καὶ ἐπαναστρέφοντες εἰς τοὺς τόπους τοὺς χαίροντες καὶ ἀγαλλιωμένοι καὶ εὐφραϊνόμενοι καὶ ἐλεύθεροι ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν θλίψεων καὶ ἐπηρεασμῶν, καὶ νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ἀκε-

¹ Κῶδ. πολυεὔπλαγχνον

² Κῶδ. φ. 321 α.

³ Κῶδ. τῶρα

⁴ Κῶδ. κελάρην

⁵ Κῶδ. δειχθῇ

⁶ Κῶδ. συνήθη

νώτους θησαυρούς τῆς θείας σου βασιλείας καὶ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ τὸ εἶ τι θεόθεν φωτισθῆ καὶ ὀδηγηθῆ, διὰ νὰ γυρίσουν φέρνοντάς τα ὀπίσω εἰς τὴν μητρόπολιν τους, νὰ τὴν ἐλευθερώσουν ἀπὸ τὸν πολὺν κίνδυνον ὁποῦ ἔχουν, ὡς προείπομεν, τῶν βαρυτάτων χρεῶν, καὶ νὰ πάρῃ ἄνεσιν καὶ παραμυθίαν τὸ ἱερατεῖον αὐτῆς καὶ ὁ λοιπὸς κλῆρος, νὰ εἶνε καθ' ἡμέραν δεόμενοι καὶ παρακαλοῦντες κύριον τὸν θεὸν διὰ τὴν μακροζωίαν τῆς ἀγίας σου βασιλείας καὶ τὸ πολυχρόνιον καὶ τὴν στερέωσιν τὴν παντοτεινὴν τοῦ Ὑψηλοτάτου αὐτῆς βασιλικοῦ μεγάλου θρόνου εἰς τὴν κατ' ἐχθρῶν νίκην, καὶ νὰ γένη ἡ ἀγία σου βασιλεία νέος κτίτωρ¹ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς² κατὰ τοὺς πάλαι ἀοιδίμους χριστιανικωτάτους βασιλεῖς ἡμῶν, νὰ ἔχη τὸ μνημόσυνόν της ἀκατάπαυστον καὶ ἀέναον³, καὶ νὰ κηρύττεται πανταχοῦ ἡ εὐεργεσία της καὶ τὸ μέγα αὐτῆς βασιλικὸν ἔλεος. Κύριος ὁ θεὸς εἶν πολυετῶν καὶ μακροβιῶν τὴν ἀγίαν σου βασιλείαν εἰς γῆρας βαθὺ καὶ λιπαρὸν, καὶ δεικνύων αὐτὴν νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῆς, εἰς καύχημα καὶ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἔπαινον παντός τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος εἰς ἐτῶν πολλῶν περιόδους Ἀμήν. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ δευτέρῳ μηνὶ Μαρτίῳ αἷ Ἰνδικτιῶνος πέμπτης.

B.

† Ἰωαννίκιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Μακαριώτατε καὶ ἀγιώτατε πατριάρχα Μοσχοβίας καὶ πάσης γῆς Ῥωσίας κύριε Ἰωσήφ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργε τῆς ἡμῶν μετριότητος, εὐχομαι κυρίῳ τῷ θεῷ ὑγιαίνειν τὴν σὴν μακαριότητα εἰς σύστασιν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ὑπ' αὐτὴν ποιουμένου χριστωνύμου⁴ πληρώματος καὶ εἰς ἡμετέραν εὐφροσύνην καὶ πνευματικὴν καὶ ἀδελφικὴν ἀγαλλίασιν.

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ γράμματος δηλοποιούμεν καὶ φανεροῦμεν τῇ μακαριότητί σου, ὅτι κατὰ τὰ μέρη τῆς

¹ Κῶδ. κτήτωρ

² Κῶδ. φ. 321 β.

³ Κῶδ. ἀένναον

⁴ Κῶδ. χριστωνύμου

Βουλγαρίας εἶνε καὶ ἡ μητρόπολις Σοφίας, ἡ ὁποία ἦτον προτιήτερα μία τῶν περιφήμων καὶ θαυμαστῶν καὶ ἀκουομένων μητροπόλεων τῶν ὑποκειμένων τῷ ἀγιωτάτῳ ἀνατολικῷ ἀποστολικῷ οἰκουμενικῷ τούτῳ πατριαρχικῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ εἶχε πολ-
 λὰς προσόδους καὶ ἀφιερῶματα παντοῖα κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα καὶ ἱερὰ ἄμφια καὶ κειμήλια, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς αὐτῆς οἱ κατὰ καιροὺς, μακαριώτατε πατριάρχα, καὶ ὁ ἱερός κληρὸς καὶ ἅπαν τὸ ἱερατεῖον αὐτῆς—καὶ τὰ λοιπὰ ὡς τοῦ βασιλέως¹.

Καὶ ἔκριναν νὰ προσδράμουν εἰς τὸ πολυεὐσπλαγχνον τοῦ ἀγίου μεγάλου βασιλέως Μοσχοβίας καὶ πάσης Ῥωσίας ὡς χριστιανικωτά-
 του καὶ βοηθοῦ πάντων τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ ἀντιλήπτο-
 ρος, καὶ εἰς τὴν μακαριότητά σου, διὰ νὰ εὔρουν μερικὴν βοήθειαν
 καὶ ἐλευθερίαν — καὶ τὰ λοιπὰ ὡς τοῦ βασιλέως καὶ πάλιν. — Καὶ
 γράφοντες, ἐκλιπαροῦμεν καὶ ἀντιβολοῦμεν τὴν μακαριότητά² σου νὰ
 τοὺς δεχθῆ με ἰλαρόν καὶ εὐμενὲς ὄμμα κατὰ τὴν χριστιανικωτάτην
 καὶ ἐλεημονικωτάτην συνήθειαν ὅπου ἔχει καὶ δείχνει πάντα πρὸς
 τοὺς ἐρχομένους αὐτῇ ἠδικημένους καὶ ἐνδεεῖς ἀρχιερεῖς — (καὶ πάλιν
 ὡς τοῦ βασιλέως). — Καὶ ὁ λοιπὸς κληρὸς νὰ εἶναι καθ' ἡμέραν δεό-
 μενοι καὶ παρακαλοῦντες κύριον τὸν θεὸν διὰ τὴν ὑγείαν καὶ μακρο-
 ζωίαν τῆς μακαριότητός σου, καὶ νὰ γένη ἡ μακαριότης σου νέος
 κτίτωρ³ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς κατὰ τοὺς πάλαι ἀοιδίμους καὶ
 μακαρίους πατριάρχας, νὰ ἔχη τὸ μνημόσυνον ἀέναον⁴ καὶ ἀκατά-
 παυστον καὶ νὰ κηρύττεται πανταχοῦ ἡ εὐεργεσία της καὶ τὸ μέγα
 ἔλεος τῆς μακαριότητός σου. Κύριος δὲ ὁ θεὸς εἴη πολυετῶν καὶ μα-
 κροβιῶν τὴν μακαριότητά σου εἰς γῆρας βαθὺ καὶ λιπαρόν εἰς στη-
 ριγμὸν καὶ σύστασιν καὶ καύχημα καὶ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἔπαινον
 παντός τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, εἰς ἐτῶν πολλῶν περιόδους
 Ἀμὴν. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αχινῶ μηνὶ Μαρτίῳ αἡ ἰνδικτιῶνος εἴης.

¹ Κῶδ. φ. 322 α. Τὰ δ' ἐν τῷ κώδικι καὶ τὰ λοιπὰ ὡς τοῦ βασιλέως ἐν-
 ταῦθά τε καὶ κατωτέρω ἀναφέρονται πάντως εἰς ἐπίτημιν τοῦ ἀντιγραφέως
 κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὸ ὑπὸ στοιχεῖον Α πατριαρχικὸν ἔγγραφον ἐν οἷς αὐτο-
 λεξεῖ ἐπαναλαμβάνοντο περίοδοι αὐτοῦ ἐν τοῖς λοιποῖς ἐγγράφοις.

² Κῶδ. μακαριώτητα

³ Κῶδ. κτήτωρ

⁴ Κῶδ. ἀένναον

Γ.

¹ † Ἰωαννίκιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Εὐσεβέστατε, ἐνδοξότατε, ἐκλαμπρότατε, ὑψηλότατε καὶ χριστιανικώτατε αὐθέντα πάσης Μολδοβλαχίας ² κύριε κύριε Ἰωάννη Ματαίη ³ Βασίλειε βοεβόνδα, υἱὲ κατὰ Πνεῦμα περιπόθητε τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάριν, εἰρήνην, υἰεῖαν, εὐεξίαν, ῥῶσιν ψυχῆς τε καὶ σώματος, νίκην κατ' ἐχθρῶν ὀρατῶν τε καὶ ἀοράτων καὶ πᾶν εἶ τι ἄλλο ἀγαθὸν καὶ σωτήριο ἐπεύχεται ἢ μετριότης ἡμῶν τῇ ἐκλαμπρότητί σου παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ γράμματος γνωρίζομεν τῇ ἐκλαμπρότητί σου ὅτι ἐξ ἐπηρείας ⁴ σατανικῆς, λογιάζομεν, ὅπου πάντοτε φθονεῖ τὸ καλὸν καὶ πολεμεῖ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τὸ ἄστατον καὶ τὸ ἀνώμαλον, ἢ πολλὰ εὐτρεπισμένη καὶ καλλωπισμένη καὶ εὐτυχιστάτη μητρόπολις τῆς Σοφίας, καθὼς τὸ μαρτυροῦσι καὶ κηρύττουσιν ἐκεῖνοι ὅπου εἰς τοὺς καιροὺς τοὺς τὴν ἔφθασαν καὶ ὁμολογοῦσι τὴν πλουσιότητα αὐτῆς καὶ τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν καὶ τὰς προσόδους αὐτῆς καὶ τὰ ἀφιερῶματα, ἔπεσεν εἰς χρέος βαρύτατον καὶ δυσβάστακτον καὶ περισσότερον ἀπὸ εἴκοσι φορτία τῶν ἄσπρων ἀπὸ χρόνον ἱκανόν· καὶ θαρροῦμεν εἰς τὴν ἐκλαμπρότητά σου νὰ τὸ ἤκουσεν ἀπὸ πολλῶν καὶ νὰ τὸ ἤξεύρη, καὶ νὰ ἔχασε ταῦτα πάντα ὅπου ἀνωτέρω εἶπομεν, τὰς εὐτυχίας δηλαδὴ καὶ τὰς εὐδαιμονίας καὶ νὰ τὰ ὑστερήθη παντελῶς, καὶ νὰ ἔμεινε πάντῃ ἄπορος καὶ ἐνδεεστάτη, ὡς φαίνεται εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον καὶ οὐδ' ἓνας ἀρχιερεὺς τῆς ἡδυνήθη, καὶ εἶναι ἡ ἀλήθεια, νὰ σταθῇ εἰς αὐτὴν ἀτάραχος καὶ ἀνεπηρέαστος καὶ νὰ γνωρίσῃ τοῦ λόγου του πῶς εὐρίσκετον εἰς αὐτὴν, καὶ ἔξω ἀπ' αὐτοὺς τὸ φορτίον αὐτὸ ἐπε-

¹ Κῶδ. φ. 322 β.

² Κῶδ. ἢ Οὐγγροβλαχίας
Μολδοβλαχίας

³ Κῶδ. ματαίη
Ἰωάννη

⁴ Κῶδ. ἐξεπηρείας

φορτίσθη καὶ πρὸς τοὺς κληρικούς της, ἱερεῖς τε καὶ λαϊκοὺς, μὲ τὸ νὰ θέλουν νὰ τοὺς βοηθοῦν καὶ νὰ μπλέξουν καὶ εἰς τὴν ἐγγύην, ἀπὸ τῆς ὁποίας οὔτε ὀσπήτιον τοὺς ἔμεινεν οὔτε ἄλλο κτῆμα ὁποῦ νὰ εἶχαν παρὰ μόνον¹ καθημεριναῖς φυλακαῖς καὶ βάσανα καὶ τιμωρίας, τῶν δανειστῶν προσώπων ὄντων μεγάλων καὶ ἀξιοματικῶν τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ ἔτζι εὐρίσκονται ἕως τῆς σήμερον τιμωρούμενοι καὶ ἀπαιτούμενοι τόκους ἐπὶ τόκοις καὶ βασανιζόμενοι, καὶ ἀποροῦσι καὶ ἐκπλήττονται εἰς τὸ μέγα κακὸν αὐτὸ, ὁποῦ τοὺς ἐπανέβη. Ἦδη δὲ συναχθέντες εἰς ἓν, ὡς μᾶς γράφουσι δι' ἀναφορᾶς, ἀπεφάσισαν νὰ προστρέξουν εἰς τὰ ἴχνη τῆς ἐκλαμπρότητός σου, καὶ νὰ προσπέσουν εἰς τὸ σκέπος της τὸ χριστομίμητον καὶ νὰ τύχουν τοῦ μεγάλου αὐθεντικοῦ αὐτῆς ἐλέους τοῦ δοθέντος καὶ δωρηθέντος αὐτῷ ἐκ θεοῦ, καὶ νὰ βοηθηθοῦν εἰς τὰς συμφορὰς αὐτῶν καὶ στενοχωρίας, καὶ πέμπουσι τὸν ἀρχιερέα τους, ἄνθρωπον ὄντα θεοσεβῆ καὶ φοβούμενον τὸν θεὸν καὶ βίου καλοῦ καὶ ἐντίμου καὶ σεμνὸν ἐπὶ πᾶσιν, ἱερώτατον μητροπολίτην Σοφίας κύρ Δανιήλ καὶ ὑπέρτιμον, τὸν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν σὺν τῷ ὀσιωτάτῳ ἀρχιμανδρίτῃ αὐτῶν ἐν ἱερομονάχοις Χατζῆ Ἀβράμιον καὶ κελλάρι² Στεφάνῳ σὺν τῇ λοιπῇ αὐτῶν συνοδίᾳ, καὶ ἐδεήθησαν καὶ παρ' ἡμῶν γράψαι πρὸς τὴν σὴν ἐκλαμπρότητα καὶ δηλωθῆναι³ τὰ περὶ αὐτῶν. Καὶ γράφοντες ἀντιβολουῦμεν καὶ ἀξιοῦμεν αὐτὴν, ἐρχομένην νῦν πρὸς τὴν χριστιανικωτάτην καὶ εὐεργετικωτάτην σου ἐκλαμπρότητα, δεχθεῖν εὐμενῶς καὶ ἰλαρῶς, δεικνύων πρὸς τὴν αὐτῶν ἱερότητα τὴν συνήθη φιλοτιμίαν, ἣν ἂν ἐκ θεοῦ φωτισθῆ καὶ ὀδηγηθῆ, καὶ χορηγήσῃ αὐτῷ ἐκ τῶν πλουσίων ἀγαθῶν ὁποῦ ἡ θεία Πρόνοια τὴν ἐχάρισσε καὶ τὴν ἔδωσε⁴, καὶ εὐρίσκεται πάντα ἕτοιμος βοηθὸς καὶ συναντιλήπτωρ πρὸς πάντα τοὺς προστρέχοντας αὐτῇ πτωχοὺς καὶ καταπονουμένους ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, ἡγουμένους, μοναστήρια καὶ λαϊκοὺς καὶ ἐπαναστρέφοντας εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν μὲ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τῆς ἐλευθερίας τους, καὶ νὰ φανῆ εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλευθερωτῆς τῶν

¹ Κῶδ. φ. 323 α.

² Κῶδ. κελάρη

³ Κῶδ. δηλοθῆναι

⁴ Κῶδ. ἔδωσε

δυστυχιῶν τῆς αὐτῆς μητροπόλεως Σοφίας, ἔχων ἀδιάλειπτον¹ καὶ ἀκατάπαυστον καὶ διηνεκὲς τὸ τίμιον αὐτῆς μνημόσυνον καὶ τῶν γεννητόρων αὐτῆς, ὡσαύτως καὶ πάντων τῶν ἐξ αὐτῆς καταγομένων· νὰ ἐλευθερωθοῦν καὶ οἱ πτωχοὶ αὐτοὶ ἱερεῖς καὶ κληρικοὶ τῆς ἐνοχῆς τῆς πικρᾶς καὶ ὀδυνηρᾶς ἐγγύης ἧς καθημερινῶς ἐνέχονται καὶ καταταραννοῦνται². Οὕτω γράφοντες ἀντιβολοῦμεν τὴν ἐκλαμπρότητά σου γενέσθαι καὶ μὴ ἀποτυχεῖν αὐτοὺς τῆς θεϊκῆς αὐτῆς ἐπικουρίας καὶ βοηθείας. Ἡ θεία δὲ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ [χάρις]³ εἶη πολυετούσα τὴν σὴν ἐκλαμπρότητα καὶ στηρίζουσα ἐπὶ τὸν ὑψηλότατον αὐτῆς αὐθεντικὸν θρόνον ἐν εὐτυχίᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ καὶ εἰρηνικῇ καταστάσει καὶ γῆρᾳ βαθεῖ καὶ λιπαρῶ. Ἀμήν. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αχινβ^φ ἰνδικτιῶνος εἰς Μαρτίου αἷ.

Δ.

† Ἰωαννίκιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Οἱ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν εὐρισκόμενοι εὐσεβέστατοι καὶ ἐκλαμπρότατοι αὐθένται καὶ τοπάρχαι καὶ ἱερώτατοι μητροπολίται καὶ ἀρχιεπίσκοποι, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, ἐντιμότατοι κληρικοὶ, ὀσιώτατοι καθηγούμενοι καὶ ἀρχιμανδριῖται τῶν ἱερῶν καὶ θείων μονῶν, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, χρησιμώτατοι ἄρχοντες καὶ ὁ λοιπὸς τοῦ Κυρίου χριστῶνυμος καὶ περιούσιος λαὸς, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἶη ὑμῖν ἅπασι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐχὴ δὲ καὶ εὐλογία παρ' ἡμῶν.

Τὸ τῆς ἐλεημοσύνης χρῆμα παρὰ πᾶσιν ἐπαινετὸν, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ θείᾳ Γραφῇ καὶ πρὸς Θεὸν εὐπρόσδεκτον, δυνάμενον ρῦσαι ἐκ θανάτου ψυχὴν ἀνθρώπου, ἅτε θεὸς ὢν καὶ εἰσαγωγὴ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, ἐξαιρέτως δὲ ἡνίκα γίνεται ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Χριστοῦ οὔσαις ἐν ἀνάγκαις πολλαῖς καὶ δειναῖς, ἀπαιτή-

¹ Κῶδ. ἀδιάληπτον

² Κῶδ. φ. 323 β.

³ Ἡ λέξις χάρις προσετέθη παρ' ἐμοῦ λείπουσα ἐν τῷ ἀντιγράφῳ.

σεις καὶ στενοχωρίας τῶν χρεῶν τῶν ἐπικειμένων αὐταῖς. Μακαρισμὸς γὰρ μέγας καὶ μνημόσυνον ἀδιάλειπτον¹ ἔπεται πρὸς τοὺς μετερχομένους τὴν τοιαύτην ἀρετὴν τῆς δόσεως δηλαδὴ τῆς ἐλεημοσύνης ταύτης· καὶ ἀκούσουσι τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν, τὸ Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ πρὸ τούτου τὸ Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται καὶ τὴν ἀξίαν ἀμοιβὴν τῆς εὐπρεπείας τοῦ οἴκου Κυρίου κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον τὸ Κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου καὶ τόπον σκηνώματος² δόξης σου. Λοιπὸν καὶ ἡ ἁγιωτάτη μητρόπολις Σοφίας πρότερον ὑπῆρχεν ἐν εὐημερίᾳ πολλῇ. . . .

(*Τελευτᾷ κολοβὸν, λειπόντων τῶν λοιπῶν φύλλων*).

Π Ρ Ο Σ Θ Η Κ Η

Περὶ τῶν μουσικῶν κωδίκων τῆς μονῆς ἴδε Ἰωάννου Τζέτζη Τὰ μουσικὰ χειρόγραφα τῆς ἐν Ἄνδρῳ μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας ἐν τῷ Παρνασσῷ (Τόμ. IB' τοῦ 1888 σ. 134-149).

Σπυρ. Π. Λάμπρος.

¹ Κῶδ. ἀδιάληπτον

² Κῶδ. σκηνώματος

ΑΘΗΝΑΣ ΚΕΦΑΛΗ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Σκάπτων ἐν Ἐλευσίῃ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ἱεροῦ τὸ μεταξὺ τῶν δύο περιβόλων ἐνθα τὰ πολλὰ ἰδίως Ρωμαϊκὰ καὶ Βυζαντινὰ ἐρείπια ἦ, ὡς διὰ κοινοτέρας ὀνόμασα αὐτὰ ἀλλαχοῦ λέξεως, *χαλάσματα*¹ εὔρον παρὰ τὰ θεμέλια τοῦ τοίχου P—P' ὅχι μακρὰν τῆς γωνίας P² τὴν ἐνταῦθα εἰκονιζομένην (πίν. 1 α) κεφαλὴν Ἀθηνᾶς ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου.

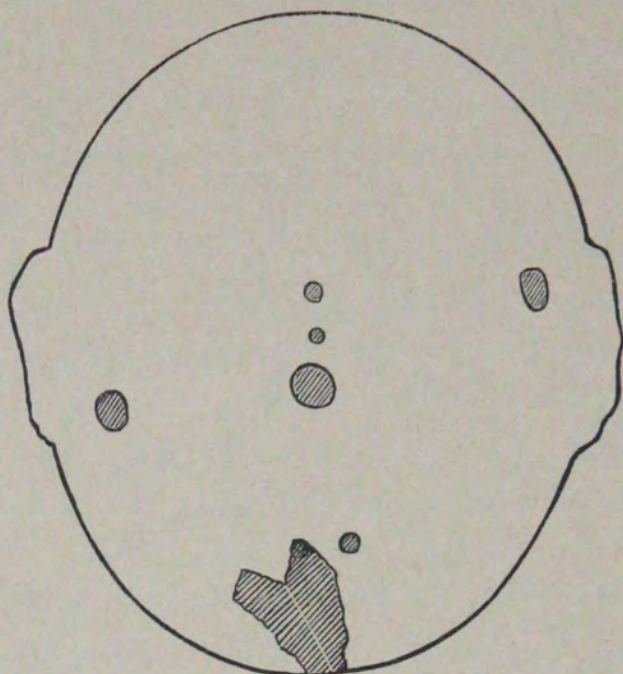
Ἡ κεφαλὴ (μέγεθος ἡμισυ περίπου τοῦ φυσικοῦ) εἶχε ποιηθῆ ἰδιαιτέρως, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης καὶ ἐν τῇ εἰκόνι, ὅπως κατόπιν ἐντεθῆ εἴτε εἰς κορμὸν ἀγάλματος ὀλόκληρον, εἴτε καὶ εἰς ἀπλῆν προτομήν. Σύνηθες ἦν τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τέχνῃ, μάλιστα δὲ ἐν τῇ παρακμῇ αὐτῆς κατὰ τοὺς μετ' Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους. Καὶ προῆλθε μὲν τὸ κατ' ἀρχὰς ἐκ τοῦ ὅτι συνέβαινε ἐνίοτε κατ' αὐτὴν τὴν ποίησιν τοῦ ἔργου ὁ λίθος, καθ' ὃ μέρος διεπλάττετο ἢ κεφαλὴ ἢ ἄλλο τι τῶν ἄκρων, νὰ πάθῃ ἢ ἐκ κακῆς αὐτοῦ συστάσεως ἢ καὶ ἐκ παραδρομῆς ἢ ἀδεξιότητος τοῦ τεχνίτου βλάβην, κατόπιν ὅμως ἐκράτησεν ὡς ἔθος, εὐκολίας τινὰς τοῖς ἐργαζομένοις προσπορίζον. Ὡς δὲ συνήθως καὶ τῆς ἐν λόγῳ κεφαλῆς τὸ πρὸς ἐγμόφωσιν προωρισμένον ἔμβολον ἔχει κωνοειδὲς σχῆμα.

Ἡ κεφαλὴ, ὡς καὶ ἡ εἰκὼν μαρτυρεῖ, περιεσώθη ἡμῖν εἰς ἀρκετὰ καλὴν κατάστασιν. Τὸ πρόσωπον, πλὴν ἐλαχίστων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βλαβῶν τῆς ἐπιδερμίδος τοῦ μαρμάρου, κατὰ τὰ λοιπὰ εἶναι ἄθικτον καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὴν ἄκραν ρῖνα, ἣν, ὡς γνωστὸν, σπανίως ἀπαντῶμεν ἐν ἀρχαίοις ἔργοις οὕτω καλῶς διατετηρημένην. Πλείονας ἔχει βλάβας τὸ ἀττικὸν κρᾶνος, ὅπερ ἐκάλυπτεν αὐτήν· πρὸ πάντων τὰ δύο κροταφικὰ φάλαρα ἔπαθον τοιαύτην βλάβην, ὥστε τοῦ μὲν ἀριστεροῦ μόλις ἔχνη διακρίνονται, τοῦ δὲ δεξιοῦ ὀλίγα περιεσώθησαν λείψανα, ἀλλ' ἱκανὰ, ὡς καὶ ἐν τῇ εἰκόνι δηλοῦται, ἵνα πιστωθῆ ὅτι

¹ Παράβ. Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχ. Ἐταιρείας τοῦ ἔτους 1887 σ. 56.

² Παράβ. τὸ Διάγραμμα τῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῷ βιβλίῳ μου *Éleusis*, τῷ ἐκδοθέντι κατὰ τὸ 1896.

ἔφερον προστύπους ἀναγλύπτους παραστάσεις, πιθανῶς γρῦπας. Ἄλλον κόσμον δὲν σφίζει τὸ κράνος· σφίζει ὅμως κατὰ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ κρανίου ὑπὲρ τὸ μέτωπον, ὅπως τὸ παρατιθέμενον δεικνύει σκαρίφημα, τρεῖς μὲν μεγαλειτέρας, τέσσαρας δὲ μικροτέρας ὅπας καὶ προσέτι δύο ἄλλας φύλλω φυτοῦ ὁμοιαζούσας ἔντομάς. Αἱ ἔντομαὶ ἀναμφιβόλως εἶναι τυχαῖαι ἢ ἐξ ἀδεξιότητος τοῦ τεχνίτου προελθοῦσαι βλά-

βαι· αἱ ὅπαι ὅμως ἐποιήθησαν ἐπίτηδες, ὅπως ἐπ' αὐτῶν στηριχθῆ ὁ λοιπὸς τοῦ κράνους κόσμος. Κατὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ κράνος ἐκόσμου ἰδιαιτέρως πεποιημένοι εἶτε ἐκ λίθου εἶτε καὶ ἐκ χαλκοῦ καὶ εἰς τὰς ὅπας ἐγγομφούμενοι ἢ οἱ τρεῖς λόφοι (τὸ κράνος ἦν τρίλοφον) ἢ τὰ γνωστὰ ἐκεῖνα ζώδια, ἐφ' ὧν καὶ ἐστηρίζοντο οἱ λόφοι, ἢ Σφιγξ δηλ. καὶ οἱ ἑκατέρωθεν ταύτης πτερωτοὶ ἵπποι, τὰ κοσμοῦντά ποτε τὸ κράνος τῆς Παρθένου τοῦ Φειδίου, ὡς μᾶς διδάσκουσι τὰ περισωθέντα μνημεῖα¹. Ἐγὼ πιστεύω ὅτι ἐπὶ τῶν ὀπῶν τῆς Ἐλευσινιακῆς κεφαλῆς ἐνεγομφούντο τὰ ζώδια ἐκεῖνα καὶ ἐπὶ τούτων ἐπεκάθησαν οἱ λόφοι, ὅτι δηλ. ὁ τεχνίτης ἐκάλυψεν αὐτὴν διὰ τοῦ τοσοῦτον ἀποβάντος ἀρεστοῦ ἐν τῇ κατόπιν τέχνῃ κράνους τῆς Παρθένου, ἀφοῦ δὲν ἠμέλησε καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κροταφικὰ φάλαρα

¹ Παράβ. Collignon, Histoire de la Sculpture Grecque Τόμ. 1, σελ. 539 καὶ ἐξ. Mittheil. d. Athen. Instituts 1883, σελ. 291 καὶ ἐξ.

νά γλύψη ἢ, ὅπως ὁ Παυσανίας λέγει, νά ἐπεργασθῆ καὶ τοὺς γρυῦπας.

Ἡ ἀντιγραφὴ ἔργων διασῆμων δὲν ἤσκειτο μόνον ἐν τοῖς χρόνοις τῆς παρακμῆς τῆς τέχνης, ὧν ἔργον ἀναμφιβόλως εἶναι καὶ ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρότερον. Ἦδη κατ' αὐτὸν τὸν 4^{ον} π. Χ. αἰῶνα, ὅτε ἀκόμη ἡ τέχνη ἤκμαζε, τεχνῖται δὲ οἶοι ὁ Πραξιτέλης, ὁ Σκόπας, ὁ Λύσιππος ἔζων καὶ εἰργάζοντο πλάττοντες τὰ ἀθάνατα αὐτῶν ἔργα, ὑπῆρχον ἄλλοι μὴ ἀπαξιούντες νάντιγράφωσι ἔργα προγενέστερα. Καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι φυσικώτατον. Πάντες οὔτε Πραξιτέλεις, οὔτε Σκόπαι, ἠδύναντο νὰ ὦσιν, ὑπῆρχε δὲ καὶ τότε καὶ πολὺ περισσότερον ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, ὅποτε ἡ τέχνη ἔπαυσε νὰ ᾔηαι δημιουργικὴ, τάξις τις τεχνιτῶν, ὧν αἱ ἀξιώσεις δὲν ὑπερέβαινον τὴν τοῦ καλοῦ ἀντιγραφέως καὶ τῶν ὁποίων βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα ἦτο ἡ ἀντιγραφὴ· οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι ὑπῆρχον καὶ οἱ ἀγοράζοντες τοιαῦτα ἔργα, οἱ μὲν ἐξ εὐσεβείας, θεῶν ὁμοιώματα πρὸ πάντων, οἱ δὲ καὶ ἐξ ἀπλοῦ πρὸς τὴν τέχνην ἔρωτος. Ὅποίας δὲ καὶ ὁπόσας δὲν παρέσχον ἡμῖν τοῖς νεωτέροις οἱ ἀντιγραφεῖς οὗτοι ὑπηρεσίας! Τί θὰ ἐγνώσκομεν λ. χ. περὶ τῆς τέχνης τοῦ Πολυκλείτου, ἂν μόνον εἰς τὰς γραπτὰς τῶν ἀρχαίων μαρτυρίας περιωρίζετο ἡ γνώσις μας καὶ δὲν εἶχομεν τοῦ δορυφόρου καὶ τοῦ διαδομένου αὐτοῦ ἀντίγραφα; Τί δὲ περὶ τῆς τέχνης τοῦ Μύρωνος, ἂν μὴ ἐσφάζετο ὁ ἐν Ρώμῃ νῦν ἐν τῷ μεγάρῳ Lancelotti δισκοβόλος; Ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῆς τῆς χρυσελεφαντίνης Παρθένου Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδίου ἐπὶ μόνον τῶν ἀρχαίων μαρτυριῶν στηριζόμενοι ἀτελῆ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν ἔννοιαν, ἂν μὴ ἐσφάζοντο ἀντίγραφα ἐκ μαρμάρου καὶ πρὸ πάντων τὸ κάλλιστον καὶ σχετικῶς πιστότατον πάντων τὸ παρὰ τὸ Βαρβάκειον Λύκειον εὔρεθὲν, κοσμοῦν δὲ νῦν τὸ ἡμέτερον Ἐθνικὸν Μουσεῖον.

Περὶ τοῦ χρυσελεφαντίνου ἀγάλματος τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδίου ἐγράφησαν τόσον πολλὰ, ὥστε γνωστὰ πράγματα θὰ ἐπανελάβανον, ἂν ἐμήκυνα ἐνταῦθα τὸν περὶ αὐτῆς λόγον¹. Ὅπως δεικνύουσιν ἡμῖν τὰ κάλλιστα καὶ πιστότατα αὐτῆς ἀντίγραφα, ἡ θεὰ εἶχε παράδοξόν πως τύπον προσώπου πολὺ ἀπέχοντα τῆς ὠρειδοῦς ἐκείνης καταγραφῆς, ἣν μάλιστα ἐν ταῖς γλυφαῖς τοῦ Παρθενῶνος

¹ Παράβ. Roscher's, Ausf. Lexikon ἐν λέξει Athene ἔνθα καὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ περὶ τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδίου βιβλιογραφία εὔρηται.

θαυμάζομεν· «Aus dem Character des Mädchenhaften erklärt sich die ganze Auffassung des Phidiasischen Ideals, die schlichte Haltung und Bekleidung, die jugendlichen runden Formen des Gesichtes und der klare, freundliche Blick ihrer Augen» λέγει ὁ Schreiber¹. Ἡ μέλλουσα νὰ σταθῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ὃν ἤγειρεν αὐτῇ τὸ νέον καὶ ἀκμάζον ἀττικὸν κράτος τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους, θεὰ, τοιαύτη τις ἔπρεπε βεβαίως νὰ πλασθῇ συμβολίζουσα καὶ αὐτὴ τὴν νεότητα καὶ τὸ σφρῖγος τῆς πόλεως, ἧς ἦν πολιοῦχος. Ἄλλ' ἀναντιρρήτως εἰς τὸν τύπον τοῦ προσώπου, ὅστις εἰκονίζει μὲν ὄντως παρθένον ἐν πάσῃ τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητός της, ἔχει ὅμως καὶ τι τὸ ἀγροῖκον καὶ μὴ εὐγενές καὶ ἐμβάλλει εἰς πειρασμὸν τὸν θεατὴν νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ τεχνίτης ἀνεζήτησε τὸ πρωτότυπον (modèle) οὐχὶ ἐν ταῖς ἀσταῖς, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν ἀγρῶν παρθένοις, συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον αὐτὸ τὸ κολοσσικὸν τοῦ ἀγάλματος, οὗ ἡ κεφαλὴ ἀπὸ ἀποστάσεως 10 περίπου μέτρων κάτωθεν ὀρωμένη, ἀλλοίαν θὰ παρουσίαζεν ὄψιν, ἐν μέρει δι' ἴσως καὶ αὐτὴ ἡ ὕλη, ἐξ ἧς ἦν τὸ πρόσωπον πεποιημένον, ὁ ἐλέφας δηλ., καὶ εἶναι ὀρθοτάτη ἢ παρατήρησις τοῦ Furtwängler² ὅτι τοιαῦτα κολοσσικὰ ἀγάλματα δὲν δύνανται νὰ παράσχωσιν ἡμῖν τὸ μέτρον τοῦ νὰ ἐκτιμήσωμεν τί ἡδύνατο νὰ παραγάγῃ ἐν τῇ τέχνῃ ὁ ποιήσας αὐτὰ τεχνίτης, κατ' ἀκολουθίαν οὐδ' ἡ Παρθένος Ἀθηναῖα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν εἰς ἐκτίμησιν τῆς τέχνης τοῦ Φειδίου. Τὸ ἔργον ὅμως ὑπῆρξε καὶ οὕτω διάσημον καὶ ἐπεβλήθη εἰς τὰς μετὰ ταῦτα γενεάς, ἀφοῦ Φειδίας ἦν ὁ ποιήσας αὐτό· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ εὐσέβεια ἠνάγκασε, νομίζω, πολλοὺς τῶν μετὰ ταῦτα ἀντιγραφῶν ν' ἀντιγράφωσιν αὐτὸ οὕτω πιστῶς, ὥστε νὰ παραγάγωσιν ἔργα, οἷον τὸ ὑπὸ Lenormant κατὰ τὴν Πνύκα εὐρεθὲν ἀντίτυπον³, ὁ τεχνίτης τοῦ ὁποίου δὲν ἐδίστασε καὶ αὐτὴν τὴν Πανδώρας γένεσιν τὴν ἐν τῇ βάσει τοῦ κολοσσικοῦ ἀγάλματος εἰκονιζομένην νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ εἰκονίσῃ καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἰδικοῦ του ἔργου χω-

¹ Die Athena Parthenos σελ. 97—98 (=σελ. 639—640 τοῦ 8ου τόμου τῶν Abhandlungen der Phil-Histor-Classe der Königl. Sächsis. Gesellschaft der Wissenschaften).

² Meisterwerke, σελ. 11.

³ Παράβ. Collignon ἐ. ἀ.

ρίς νάναλογοισθῆ ὅτι τὸ πιστὸν τῆς ἀντιγραφῆς ἐνταῦθα ἦτο ἀνέφικτον καὶ ὅλως ἐναντίον τῶν κανόνων τῆς τέχνης.

Ἄλλὰ πάντες οἱ ἀντιγραφεῖς ἀρχαιοτέρων ἔργων ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις δὲν ὠμοιάζον τῷ τοῦ Λενορμαντείου ἀντιγράφου, οὐδ' αὐτῷ τοῦ παρὰ τὸ Βαρβάκειον εὐρεθέντος ἀντιτύπου. Ἄν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν δὲν ἠδύναντο νὰ δημιουργήσωσι τι νέον, δὲν προσέκειντο ὅμως καὶ τῇ ἀντιγραφῇ δουλικῶς καὶ πολλακίς περὶ πολλὰ ἠλευθερίαζον οὐχὶ σπανίως κατασκευάζοντες κρᾶμά τι τύπων διὰ τῆς ἀναμίξεως προὑπαρχόντων ἐν ἀρχαιοτέροις ἔργοις στοιχείων. Ἐντεῦθεν καὶ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα αὐτῆς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς ὁμοιώματα, ἅτινα καίπερ πολλὰ αὐτῆς σφάζοντα χαρακτηριστικὰ, δὲν εἶναι ὅμως καὶ πιστὰ αὐτῆς ἀντίγραφα. Εἰς τοὺς τοιοῦτους δὲ τεχνίτας τοὺς μετὰ τινος ἐλευθερίας καὶ κατ' ἐκλογὴν ἐργαζομένους καταλεκτέος, νομίζω, καὶ ὁ τῆς Ἐλευσινιακῆς κεφαλῆς γλύπτῃς. Τὸ κράνος ἀντέγραψε καὶ αὐτοῦ τοῦ παρὰ τὸ Βαρβάκειον εὐρεθέντος ἀντιτύπου τεχνίτου πιστότερον, ἂν τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀνωτέρω εἰρημένα δὲν ἀστοχοῦσι τοῦ ὀρθοῦ «Μέσω μὲν οὖν ἐπίκειται οἱ τῷ κράνει Σφιγγὸς εἰκῶν . . . καθ' ἑκάτερον δὲ τοῦ κράνου γρυπὲς εἰσιν ἐπειργασμένοι» λέγει ὁ Πausanias (1, 24, 5). Ὁ Pausanias εἶδε τοὺς ἐπειργασμένους γρυπας ἐπὶ τῶν κροταφικῶν φαλάρων, δὲν εἶδεν ὅμως πιθανώτατα τοὺς ἐκατέρωθεν τῆς Σφιγγὸς πτερωτοὺς ἵππους ἀποκρυπτομένους ὑπὸ τῶν πρὸς τὰ ἄνω ἐστραμμένων κροταφικῶν φαλάρων καὶ τούτου ἔνεκα ἴσως δὲν μνημονεύει αὐτοὺς, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Kieseritzky¹ ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ὁμοιώματος τοῦ Μουσείου τοῦ Ermitage στηριζόμενος καὶ τὴν παρατήρησίν του ἐπικυροῖ βεβαίως τῆς Ἐλευσινιακῆς κεφαλῆς τὸ κράνος, ὅπερ ἐπίσης ἐπὶ τῶν κροταφικῶν φαλάρων ἀνεστραμμένον ἔφερεν ἐπειργασμένα, δηλ. ἀνάγλυπτα, ζώδια, αὐτοὺς δὲ ἐκεῖνους τοὺς γρυπας. Ἄν που κατὰ τὸ ἕτερον τῶν κροταφικῶν φαλάρων ἦτο καὶ ἡ γλαῦξ ἐπειργασμένη, τὸ ἱερὸν τῆς θεᾶς πτηνὸν, ὅπερ, ὡς φαίνεται ἐξ ἄλλων μνημείων, ἐκόσμει ὡσαύτως τὸ κράνος τῆς Παρθένου, ἄδηλον. Ἄλλ' ὅπως καὶ τὸ παρὰ τὸ Βαρβάκειον εὐρεθὲν ἀντίτυπον οὕτω καὶ ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ οὐδένα, φαίνεται, εἶχε κόσμον ὀπισθεν

¹ Athen. Mittheil. 1883 σελ. 299. Παράβ. καὶ Lange, Athen. Mittheil. 1881 σελ. 82.

τῆς μετωπικῆς στεφάνης τοῦ κράνου, ἐνῶ καὶ ἐνταῦθα ἕτερα μνημεία φέρουσι ζῳδίων προτομάς. Μήπως ἐν τοῖς λιθίνοις ἔργοις τοιαῦταί τινες λεπτομέρειαι ἐδηλοῦντο διὰ γραφῆς¹;

Τὸ κράνος λοιπὸν τὸ καλύπτει τὴν Ἐλευσινιακὴν κεφαλὴν ἀντέγραψεν ὁ τεχνίτης αὐτῆς καθ' ὅσον ἠδύνατο πιστῶς ἐκ τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδίου, ἀλλὰ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον; Κυριώτατον τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδίου γνῶρισμα, ὅπερ ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ τῶν μὴ πιστῶν ἀντιγράφων αὐτῆς, εἶναι ἡ πλουσία τῆς θεᾶς κόμη οὐ μόνον ὀπισθεν κατὰ τὰς ὠμοπλάτας, ἀλλὰ καὶ ἔμπροσθεν κατὰ τὸ στέρνον εἰς πλουσίους ἐκκεχυμένα πλοκάμους. Ὅπως τὸ ἐκ χαλκοῦ μὲν ἴσως πεποιημένον κεχρυσωμένον δὲ καὶ κατάκοσμον κράνος προσέδιδεν αὐτῇ ἀπαστράπτει τὸν ἀρειμάνιον ἐκεῖνον χαρὰ κτῆρα, ὃν ὤφειλε νὰ ἔχη ἡ προστάτις τῶν Μαραθωνομάχων καὶ Σαλαμινομάχων, καὶ ὅπως τὸ εὐτραφὲς καὶ ἀπεστρογγυλωμένον αὐτῆς πρόσωπον εἰκόνιζε θαυμασίως ἀπὸ ἀποστάσεως μάλιστα ὀρώμενον ὅλον τὸ νεανικὸν σφρίγος τῆς πανόπλου ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἐκπηδησάσης κόρης, οὕτω καὶ ἡ χρυσίζουσα αὐτῆς κόμη περικεχυμένα ἐπὶ τοὺς παλλεύκους αὐτῆς ὦμους καὶ τὸ πάλλευκον στέρνον συνεβάλλετο εἴπερ τι καὶ ἄλλο εἰς ἀπεργασίαν τῆς ὅλης εἰκόνας, ἣν διὰ τοῦ ἰδανικοῦ πλάσματος τῆς θεᾶς ἐσκόπει ὁ μέγας τεχνίτης. Ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος, ἀνθηρὰν, πλήρη σφρίγους καὶ ῥώμης, οἷα ἦτο καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς προστατευομένη πόλις, ἠθέλησε νὰ πλάσῃ τὴν Παρθένον τοῦ Φειδίου καὶ τοιαύτην τὴν ἔπλασεν. Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἦτο μόνον ἡ ἀρηίφιλος κόρη, ἡ πάνοπλος ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἐκπηδήσασα, ἡ Ἀθηνᾶ ἦτο καὶ θεὰ τῆς σοφίας, θεὰ τῆς σκέψεως καὶ πάσης ἐκ ταύτης πηγαζούσης ἐφευρέσεως, ἡ Ἀθηνᾶ ἐλατρεύετο καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀκροπόλει καὶ ὡς Ἐργάνη Ἀθηνᾶ, ὥστε ἐνωρὶς ἡ τέχνη ἠναγκάσθη νὰ πλάσῃ αὐτῆς καὶ ἕτερον τύπον πάντῃ διάφορον τοῦ τῆς Παρθένου. Αὐτὴ τοῦ Φειδίου ἡ Λημνία Ἀθηνᾶ, καὶ ἂν εἰς μόνον τὸν Λουκιανὸν πιστεύσωμεν, καὶ δὲν ἔχομεν οὐδένα λόγον νὰ μὴ πιστεύσωμεν εἰς τὸν ἄριστον τοῦτον γνώστην καὶ κριτὴν τῶν ἔρ-

¹ Ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ φέρει καὶ κατὰ τὴν στεφάνην δύο ὁπὰς ἀβαθεῖς καὶ ἐν τῇ εἰκόνι δηλουμένας (πίν. 1, β). Πρὸς τίνα σκοπὸν ἀγνοῶ, διότι εἰς ταύτας δύσκολον νὰ ἐνεγομφοῦντο ζῳδία.

γων τῆς ἀρχαίας τέχνης, οὐσιωδῶς πρέπει νὰ διέφερε τῆς Παρθένου κατὰ τὸν τύπον τοῦ προσώπου. Ὁ Λουκιανὸς θαυμάζει τῆς Λημνίας Ἀθηνᾶς τὸ περίγραμμα τοῦ προσώπου, τὸ ἀπαλὸν τῶν παρειῶν καὶ τῆς ῥινὸς τὸ σύμμετρον. «Τὴν δὲ τοῦ παντὸς προσώπου περιγραφὴν καὶ παρειῶν τὸ ἀπαλὸν καὶ ῥίνα σύμμετρον ἡ Λημνία παρέξει καὶ Φειδίας. Ἔτι καὶ τοῦ στόματος ἀρμογὴν ὁ αὐτὸς καὶ τὸν ἀύχένα παρὰ τῆς Ἀμαζόνος λαβῶν» (Εἰκόν. § 6). Ὁ δὲ Furtwängler¹ μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὸν ἄνδρα πολυμαθείας καὶ ὀξυδερκείας προσπαθεῖ νὰ ποδείξῃ ὅτι τῆς Λημνίας ἀντίγραφον εἶναι ἡ ἐν Δρέσδῃ Ἀθηνᾶ, οἷαν αὐτὸς τὴν ἀποκατέστησε. Καὶ ἡ Ἀθηνᾶ αὕτη εἶναι βεβαίως πάντῃ διάφορος τῆς Παρθένου. Ἡ ἐν Δρέσδῃ Ἀθηνᾶ ἔχει τὸ καὶ εἰς τὰς γλυφὰς τοῦ Παρθενῶνος ἀπαντῶν ῥοειδὲς τοῦ προσώπου σχῆμα, ἡ δ' ὅλη ἔκφρασις οὐ μόνον δὲν εἶναι φαιδρὰ καὶ ἀνοικτόκαρδος, ὡς ἡ τῆς Παρθένου, ἀλλὰ, πᾶν τούναντίον, σύννους μέχρι σκυθρωπότητος. Ὅτι δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ Φειδίου (ἔργον ἐν φ, ἄτε ἐκ χαλκοῦ καὶ εἰς τὸ φυσικὸν μέγεθος πεποιημένῳ, ἠδύνατο ὁ μέγας τεχνίτης νὰ ἐπιδείξῃ ὀλόκληρον τὴν περὶ τὸ πλάττειν θεῶν εἰκόνας δύναμίν του) ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν μετέπειτα τέχνην, περιττὸν καὶ νὰ τὸ εἶπω. Καὶ ἐντεῦθεν ἐξεπήγασε καὶ ὁ ἕτερος ἐκεῖνος τῆς Ἀθηνᾶς τύπος, ὃν ἐν ἐνεπιγράφοις μάλιστα ἀπαντῶμεν λίθοις, ἔνθα ἡ θεὰ ἀρῥενωπότερον ἔχουσα τὸ ἦθος καὶ αὐτὴν τὴν κόμην ὅλως ἀτημέλητον καὶ ἐνίοτε ὡς ἐν δικτυωτῷ πλέγματι ὄπισθεν κατὰ τὸν τράχηλον ἐπερῥιμμένην φέρει². Καὶ ὡς πρὸς τοῦτο, πρὸς τὸν τύπον τοῦτον ἀπέβλεψεν ὁ τῆς Ἐλευσινιακῆς κεφαλῆς τεχνίτης μόλις δηλώσας τὴν κόμην ὄπισθεν κατὰ τὸν τράχηλον εἰς παχειᾶν μαῶζαν. Ἄρα γε ἐκ φυσικῆς κλίσεως ἢ διότι ὁ τύπος τῆς Παρθένου, μάλιστα ἡ ἐπεξεργασία τῆς κόμης, οἷαν ἐπετήδευσεν αὐτὴν τὸ πρωτότυπον ἀπομιμούμενος ὁ τοῦ ἀντιτύπου, τοῦ παρὰ τὸ Βαρβάκειον εὐρεθέντος, τεχνίτης, παρεῖχεν αὐτῷ δυσχερείας;

Ἄλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον δὲν ὑπῆρξεν, ὡς φαίνεται, ἐν πᾶσι πιστὸς ἀντιγραφεὺς τοῦ τύπου τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς ὁ τῆς Ἐλευσινιακῆς κεφαλῆς γλύπτης. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ναί, τὸ πρωτότυπον, ὡς φαίνεται, θέλων νὰπομιμηθῇ ἐποίησε μεγάλους καὶ σφόδρα

¹ Meisterwerke, σελ. 4 καὶ ἐξ.

² Παράβ. Schöne, Gr. Reliefs ἀριθ. 49, 52, 62, 64, 77.

ἤνεφγμένους, ὡς τοῦτο ἤρμοζεν εἰς τὴν γλαυκῶπιν θεάν¹. 'Αλλ' ὑπέπεσε καὶ αὐτὸς εἰς τὰ αὐτὰ εἰμὴ εἰς μείζονα τοῦ συναδέλφου του σφάλματα². Οὐ μόνον εἰς τὴν κόγχην τοῦ ὀφθαλμοῦ δὲν ἔδωκε τὸ προσῆκον βάθος, ἀλλὰ καὶ τὸν βολβὸν αὐτοῦ (οὐτινος ἢ ἴρις ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἦν βεβαίως ἐνθετος ἐκ πολυτίμου τινὸς λίθου πεπονημένη)³ ἔπλασε σφόδρα ἐπίπεδον. Τοῦτο δὲ καὶ τὸ ὄξυ τῶν γραμμῶν τῶν βλεφάρων καὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν, ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀνοίγματος, ἀποτελούντων δύο ἴσα σχεδὸν καὶ ὅμοια τόξα, προσδίδουσιν εἰς τὸ βλέμμα καὶ τὸ ὄλον πρόσωπον ἀλλόκοτόν τινα ἔκφρασιν ὅταν τις προσβλέπη τὴν κεφαλὴν ἀντωπὸν (en face). Ἴσως δὲ τὸ πρωτότυπον θέλων νάπομιμηθῆ καὶ τὴν ῥίνα οὕτω κάθետον καὶ πρὸς τὸ μέτωπον εὐθεῖαν ἀποτελοῦσαν γραμμὴν ἐποίησεν. 'Αλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ ὑπερβολὴ ἔβλαψεν ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ καὶ οὕτω νομίζει τις ὅτι οὐχὶ ἐκ μαρμάρου ἔγλυψεν, ἀλλὰ ὡσεὶ διὰ μαχαίρας ἐπὶ ξύλου ἔκοψεν αὐτήν⁴. Τὸ στόμα ὅμως οὐ μόνον μικρότερον ἐποίησεν ἢ ὁ

¹ Kieseritzky ἐ. ἀ. σελ. 305.

² Ὁ Lange (Mittheil. des D. Instituts, 1881 σελ. 65) ψέγων τὸν ἀντιγραφέα τοῦ παρὰ τὸ Βαρβάκειον εὐρεθέντος ἀντιγράφου γράφει τὰ ἐξῆς: «Mangel an Formverständniss zeigen besonders die flachliegenden Augen der Göttin mit den schlechtmodellirten flachgeschnittenen Augäpfeln» καὶ ἔχει δίκαιον. Ἐν τῇ Ἑλευσινιακῇ κεφαλῇ παρατηροῦνται αἱ αὐταὶ ἐλλείψεις γινόμεναι ἔτι μᾶλλον καταφανεῖς ἐκ τῆς μὴ ὑπάρξεως ἐν αὐτῇ χρωμάτων. 'Αλλ' ἄρά γε πρέπει εἰς τοὺς ἀντιγραφεῖς καὶ μόνον νάποδώσωμεν τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἢ ὑπῆρχον καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, ἔστω καὶ ἐν σμικροτέρῳ μέτρῳ, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἔργου, οἱ δὲ ἀντιγραφεῖς κατέστησαν αὐτὰ ἐμφανέστερα, ἅτε ἐν σμικρῷ θέλοντες νάπομιμηθῶσι πιστῶς τὸ κολοσσικὸν πρωτότυπον; Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Kekule (Programm zum Winckelmannsfeste, 1897, σελ. 21 παράβ. καὶ Furtwängler, Meisterwerke σελ. 21) ὅτι «wir besitzen kein Werk das von den Gesichtszügen der Parthenos ein wirklich treues, zuverlässiges und ausreichendes Abbild gäbe».

³ Πλάτ. Ἰππίας Μείζων 12, σελ. 290 C.

⁴ Καὶ ὁ γλύπτης τοῦ παρὰ τὸ Βαρβάκειον εὐρεθέντος ἀντιγράφου κατὰ τὸν αὐτὸν ἐποίησε τὴν ῥίνα τρόπον ἄνευ οὐδεμιᾶς κατὰ τὴν ῥάχιν αὐτῆς ἀποστρογγυλώσεως, ἀλλ' ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ὡς ἐκ τοῦ ἐλάσσονος τῆς ὄλης κεφαλῆς μεγέθους καὶ τῆς στιλβώσεως τοῦ μαρμάρου τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι τόσον καταφανές.

συνάδελφος αὐτοῦ¹ ἀλλὰ καὶ ἀρμογήν, ἵνα τὴν λέξιν μεταχειρισθῶ τοῦ Λουκιανοῦ, προσεπάθησε νὰ δώσῃ εἰς τὰς γραμμὰς τῶν χειλέων καὶ τὸ ἄνοιγμα αὐτῶν τοιαύτην, ὥστε νὰ προσδίδηται εἰς αὐτὸ ποιὰ τις γλυκεῖα σεμνότης καὶ ἔμφυχος ἔκφρασις. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς παρειὰς ἔδωκεν ῥοειδέστερον καὶ ὄχι τόσον εὐσαρκον τύπον, σύμφωνα δὲ πρὸς ταύτας ἔπλασε καὶ τὸ πηγούνιον καὶ τὸν λαιμόν. Κατὰ τὰ λοιπὰ οὐδὲν ἔχει τὸ ἰδιαιτέρας μνείας ἄξιον ἢ κεφαλὴ εἰμὴ ὅτι ἐν τῷ συνόλω αὐτῆς μαρτυρεῖ ὅτι ὁ γλύψας αὐτὴν ὄλως τάναντία τοῦ συναδέλφου του ποιήσας ἀμελῶς καὶ οὐχὶ δι' ὄλων τῶν εἰς τὴν διάθεσίν του μέσων ἐπεξεργάσθη τὸ ἔργον του. Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης καὶ ἐν τῇ εἰκόνι, τὰ ὦτα μάλιστα μόλις εἶναι δεδηλωμένα πλαστικῶς κατὰ τὸ γενικὸν αὐτῶν περίγραμμα.

Μετὰ τῆς κεφαλῆς τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ εἰς τὸ αὐτὸ τῆς γῆς στρῶμα ὀλίγον δ' ἀπωτέρω (0,50—0,60 Γ. Μ.) εὔρον καὶ τὴν παράδοξον προτομὴν², μεθ' ἧς καὶ συναπεικονίζεται ἐνταῦθα (πίν. 1, 6). Ὅτι ἡ προτομὴ ἐποιήθη ὅπως εἰσδεχθῆ Ἀθηνᾶς κεφαλὴν καὶ δὴ κεφαλὴν ὄχι διάφορον κατὰ τὴν διασκευὴν τῆς κόμης τῆς περὶ ἧς ἀνωτέρω ὁ λόγος, εἶναι οἴκοθεν φανερόν, ἀφοῦ δὲ καὶ εὐρέθη παρὰ ταύτην, ἐννοεῖται ὅτι ἡ πρώτη μου σκέψις ἦτο ὅτι αὐτῆς ταύτης χάριν καὶ ἐποιήθη. Ἀλλ' εὐθὺς ἀμέσως δοκιμάσας παρετήρησα ὅτι ἡ κεφαλὴ δὲν εὐηρμόσται κατὰ πάντα εἰς τὴν κοιλότητα τῆς προτομῆς, πολὺ δ' ἔμεινε τὸ μεταξὺ χαῖνον διάστημα. Καὶ ναὶ μὲν κατὰ τὰ χεῖλη εἶχε πάθει ἡ κοιλότης τῆς προτομῆς βλάβας τινὰς καὶ ἀποτριβὰς, ἀλλ' αὐταὶ καὶ μόναί δέν μοι ἐφαίνοντο δικαιολογοῦσαι ἀποχρώντως τὸ πρᾶγμα. Ἐπειτα μοὶ ἐφαίνετο ὅτι βαθυτέρα ἢ κατὰ τὸ

¹ Φαίνεται τῷ ὄντι τὸ στόμα τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Βαρβακείου ὡς πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον übertrieben gross und breit, ὡς παρατηρεῖ ὁ Kekule (ἑ. ἄ.), ἔχει δὲ τι ὄντως τὸ blöde und betreten, ὡς ὁ Kieseritzky παρετήρησε (ἑ. ἄ.). Ἄρά γε νὰ ὑπῆρχέ τι λείψανον ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τοῦ ἀρχαικοῦ ἐκείνου μειδιάματος καὶ τοῦτο θέλων νὰπομιμηθῆ ὁ γλύπτης τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Βαρβακείου ἔπλασε τοιοῦτον τὸ στόμα τοῦ ἔργου του;

² Νὰ καταδείξω καὶ διὰ λέξεων κατὰ τί διαφέρει ἐν ταύτῃ ἡ αἰγίς τῶν ἄλλων ὁμοιωμάτων τῆς Παρθένου ἔκρινα περιττὸν οὐ μόνον διότι ἐξ ἀπλῆς παραβολῆς τῶν εἰκόνων τὸ πρᾶγμα εἶναι κατάδηλον, ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ προτομὴ ὡς τεχνικὸν ἔργον εἶναι ἀναξία λόγου. Ὅπισθεν εἶναι ὄλως ἀκατέργαστος ἡ προτομὴ.

κωνοειδές ἔμβολον τοῦ λαιμοῦ τῆς κεφαλῆς εἶχε ποιηθῆ ἢ κοιλότης τῆς προτομῆς, ὥστε ἐντεθειμένης ἐκείνης εἰς ταύτην οἱ ὦμοι νὰ φαίνωνται ὑψηλότεροι ἢ κατὰ τὸ πρέπον καὶ νὰ γεννᾶται ἢ ἐντύπωσις ὡσεὶ προὔκειτο περὶ γυναικὸς κυφῆς. Καὶ ὅμως καὶ πάλιν νομίζω ὅτι ἡ πρώτη μου ἐκείνη σκέψις δὲν ἀστοχεῖ ὅλως τοῦ ὀρθοῦ. Ὑποθέτω δηλ. ὅτι ἡ κεφαλὴ ἐποιήθη τὸ κατ' ἀρχὰς ὅπως προσαρμοσθῆ εἰς κορμὸν ἀγάλματος (ἀδύνατον ἴσως μάλιστα δὲν εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ συνεποιήθη μετ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου), τούτου δὲ (τοῦ κορμοῦ δηλ.) καταστραφέντος, τίς οἶδέ πως, ἐποιήθη ὕστερον ἢ προκειμένη προτομὴ χάριν τῆς κεφαλῆς, ἀλλ' ἐποιήθη οὕτως ἀμελῶς καὶ ἀδεξιῶς, ὥστε ἡ προσαρμογὴ νὰ μὴ ᾔηται τελεία οὐδὲ κατορθωτῆ, ἄνευ συγκολλητικῆς τινος ὕλης πληρούσης τὰ μεταξὺ κενά. Ἐπειτα μήπως ἐν πᾶσι τοῖς ὁμοίοις ἔργοις, ἔνθα περὶ προσθέτων πρόκειται μελῶν καὶ μάλιστα περὶ κεφαλῆς, ἡ προσαρμογὴ εἶναι πάντοτε ἄψογος; Τούτων δ' ἕνεκα καὶ χάριν οἰκονομίας ἀκόμη συναπεικονίσθη ἡ προτομὴ μετὰ τῆς κεφαλῆς ἐνταῦθα.

Ἄλλὰ τί παθῶν ὁ τεχνίτης οἰοεὶ ἐξ ἄνθους λωτοῦ ἐκφυομένην τὴν προτομὴν ἐποίησεν; Ὑπέθεσα τὸ κατ' ἀρχὰς ὅτι ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτὸν θρησκευτικαὶ ἔννοιαι τῶν χρόνων καθ' οὓς ἔζη καὶ καθ' οὓς ἡ λατρεία τῆς Ἰσιδος (ταύτης δ' ἱερὸν φυτὸν ἦτο ὁ λωτός) εἶχε καταλάβει ὁλόκληρον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, αὐτὴ δὲ ἡ Ἴσις εἶχε συγχωνεύσει ἐν ἑαυτῇ πᾶσαν ἄλλην θεότητα. Ἄλλὰ δεύτεραι σκέψεις μ' ἔπεισαν ὅτι εἰς τὸ πρᾶγμα οὐδεμία ἐνυπολανθάνει θρησκευτικὴ ἔννοια. Ὁ τεχνίτης τῆς προτομῆς ὡς καὶ ὁ τῆς κεφαλῆς (ἂν μὴ ᾔηται εἰς καὶ ὁ αὐτός) ἠκολούθησεν ἐπίσης προηγούμενα παραδείγματα. Γνωστὴ εἶναι ἡ ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσεῖῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Κλυτίας εἰκὼν¹ ἢ ἐπὶ ἄνθους λωτοῦ στηριζομένη, τὸ δ' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν Μουσεῖον κέκτηται ἐξ ὀπτῆς γῆς (ἴσως καὶ ἐκ λίθου καὶ μετέλαθον) ἰκανὰ παραδείγματα ὡσαύτως οἰοεὶ ἐξ ἄνθους λωτοῦ ἀναδυομένων μορφῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Ἰανουαρίου 1898.

Δ. Φίλιος.

¹ Παράβ. Hübner, Programm zum Winckelmannsfeste 1873.

ΑΡΧΑΙΟΙ ΤΑΦΟΙ ΕΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΙΣ

Μετὰ τὰ ἀτυχήματα τοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ πολέμου, διαρκούσης δὲ τῆς συνομολογηθείσης μετὰ τὴν ἐν Δομοκῶ μάχην ἀνακωχῆς, ὁ ἡμέτερος στρατὸς προνοῶν περὶ τῆς ἀμύνης τῶν Θερμοπυλῶν ἐν περιπτώσει ἐπαναλήψεως τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἐπεχείρησε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀρτίως παρελθόντος θέρους ἐκτεταμένας σκαφὰς καθ' ἅπασαν τὴν βορείαν τῆς Οἴτης ὑπώρειαν μέχρις Ὑπάτης πρὸς κατασκευὴν ὄχυρωμάτων. Κατὰ τὰς σκαφὰς ταύτας ἀνεφάνησαν ἐνιαχοῦ τάφοι ἀρχαῖοι, ὧν ἡ ἀνεύρεσις ἀγγελθεῖσα διὰ τῶν ἐφημερίδων καὶ δι' ἐγγράφων τῶν ἐπιστατούντων ἐν τοῖς ὄχυρωματικοῖς ἔργοις ἀξιωματικῶν, παρεκίνησε τὸ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργεῖον νὰ ἀποστείλῃ ἐκεῖσε πρὸς ἐξέτασιν αὐτῶν ἓνα τῶν ἐφόρων τῶν ἀρχαιοτήτων, ὡς τοιοῦτος δὲ ἐξελέγην ἐγώ. Ἀναχωρήσας λοιπὸν ἐπὶ τούτῳ εἰς Λαμίαν περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου, ἔμαθον αὐτόθι παρὰ τοῦ λοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ κ. Δ. Μόστρα ὅτι πλὴν αὐτοῦ τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν εὑρέθησαν τάφοι τινὲς καὶ ἐν Δαμάστῃ, μικρῶ χωρίῳ κειμένῳ πρὸς ἀνατολὰς τῆς διὰ τοῦ στενοῦ τοῦ Μπράλου πρὸς τὴν Γραβιάν καὶ τὴν Ἀμφισσαν ἀγούσης ὁδοῦ, ὅχι μακρὰν τῆς ἀρχαίας Ἡρακλείας. Ἀμφότερα τὰ μέρη ταῦτα ἐπεσκέφθην ἐκ Λαμίας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἥτις ἦτο ἀρκετὴ πρὸς ἀπλὴν ἐπισκόπησιν τῶν εὐρημάτων καὶ τῶν τόπων, ἐν οἷς εὑρέθησαν πρὸς σπουδὴν δὲ μετὰ μεγαλυτέρας ἐπιστάσιος τῶν ὅχι μόνον διὰ τὴν ἱστορίαν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γεωγραφικὴν κατασκευὴν τὰ μάλιστα ἀξιοσπουδᾶστων τόπων τούτων οὔτε ἡ περίστασις ἦτο ἀρμοδία, οὔτε ἐντολὴν εἶχον παρὰ τοῦ Ὑπουργεῖου. Πρὸς διευκρίνησιν τῶν διαδραματισθέντων ἐν Θερμοπύλαις μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων δὲν συντελοῦσι δυστυχῶς οἱ ἀνευρεθέντες τάφοι, ἀλλ' ὅμως δὲν εἶνε ἄμοιροι σημασίας τινὸς διὰ τὴν τοπογραφίαν τῆς χώρας ἐκείνης, διὸ ἐνόμισα ὅτι πλὴν τῆς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ἐκθέσεώς μου ἔπρεπε νὰ ἐκτεθῶσι τὰ κατὰ τὴν ἀνεύρεσιν αὐτῶν καὶ ἐν περιοδικῶ τινι συγγράμματι, ἵνα

χρησιμεύσωσιν ἐν μελλούσαις ἀρχαιολογικαῖς ἐρευναῖς αὐτόθι. Αἱ περὶ τῆς ἀνευρέσεως εἰδήσεις προέρχονται τὸ πλεῖστον ἐξ ἀνακοινώσεων τῶν λοχαγῶν τοῦ μηχανικοῦ κκ. Κλαυδιανοῦ, Μόστρα καὶ Γεωργαντᾶ καὶ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ κ. Μαρκίδου, εἰς οὓς πολλὰς ὀφείλω χάριτας.

Μίαν τῶν ἐπικαιροτάτων θέσεων διὰ τὴν ἄμυναν τῶν Θερμοπυλῶν ἐν σημερινῷ πολέμῳ ἀποτελεῖ ταπεινὸς κατάλευκος γήλοφος κείμενος ἐν τῷ πρὸς τὴν Λοκρίδα πέρατι τοῦ στενοῦ ἀντιμέτωπος τῷ ἐρχομένῳ παρ' αὐτὴν τὴν ὑπώρειαν τοῦ Καλλιδρόμου ἐκ τοῦ ἐτέρου πέρατος τοῦ στενοῦ, τοῦ πρὸς τὴν Φθιώτιδα. Νοτιοανατολικῶς αὐτοῦ καὶ πλησιέστερον πρὸς τὸ ὄρος κεῖται ἕτερος λόφος πολὺ ὑψηλότερος καὶ τραχὺς χωριζόμενος διὰ χαράδρας ἀπὸ τε τοῦ πρώτου λόφου καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους, παρὰ τοὺς πρόποδας δὲ ἀμφοτέρων τῶν ὑψωμάτων τούτων ῥέει ἡ ἑτέρα τῶν δύο θερμῶν πηγῶν, ἡ χρησιμεύουσα νῦν πρὸς κίνησιν μύλου τινός. Οἱ λόφοι οὗτοι παρίστανται ἐν ἰδίῳ τμήματι (the pass enlarged) τοῦ χάρτου τῶν Θερμοπυλῶν τοῦ ἐν τέλει τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ συγγράμματος *Travels in northern Greece* τοῦ Leake, ὃ δὲ πρῶτος ἐξ αὐτῶν φέρει τὴν ἐπιγραφὴν *Dervéni (rock Melampyrum)*, διότι τοῦτον νομίζει ὁ διάσημος οὗτος τοπογράφος ὡς τὸν *Μελάμπυρον λίθον* τοῦ Ἡροδότου (VII, 216). Τὸν δ' ἕτερον λόφον τὸν νοτιοανατολικῶς ἐκείνου κείμενον καὶ ἀνώνυμον καταλειφθέντα ἐν τῷ χάρτῃ νομίζει ὁ Leake¹ ὡς τὸν *κολωνὸν ἐν τῇ ἐσόδῳ*, εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (VII, 225) ὑπεχώρησαν τὸ ἔσχατον μαχόμενοι οἱ περὶ τὸν Λεωνίδα. Κατὰ πόσον αἱ εἰκασίαι αὗται εὐστοχοῦσι τοῦ ὀρθοῦ δὲν δύναμαι πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἐκφέρω γνώμην, τοσοῦτον ὁμως εἶνε καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα φανερόν τοῖς ἐπισκεψαμένοις τὰς Θερμοπύλας, ὅτι καὶ ἀληθεῖς ἐὰν ὑποτεθῶσι, πρέπει νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς δύο προμνημονευθέντας λόφους ἀντιστρόφως, διότι ἔνεκα συγχύσεως, ὡς φαίνεται, τῶν σημειώσεων αὐτοῦ ὁ Leake συγχέει αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους, νομίζων τὸν μὲν δεύτερον (τὸν ἀνώνυμον) ὡς ὀμαλὸν (smooth and even), ἐνῶ εἶνε λίαν τραχὺς, τὸν δὲ πρῶτον τούναντίον ὡς βραχώδη (rocky), ἐνῶ εἶνε ὀμαλώτατος γήλοφος.

¹ Ἐ. ἀν. τόμ. 2 σελ. 52.

Ἐκ τῶν νῦν ἀνακαλυφθέντων τάφων τέσσαρες κεῖνται ἐπὶ τοῦ πρώτου τῶν προμνημονευθέντων λόφων, ὃν νομίζει ὡς τὸν *Μελάμπυγον λίθον* ὁ Leake, ἀλλ' οὐδὲν κτέρισμα εὐρέθη ἐν αὐτοῖς, ὥστε οὐδὲν δύναται νὰ ῥηθῆι περὶ τῶν χρόνων, ἐξ ὧν προέρχονται. Αὐτὸν τὸν γήλοφον ὁμως ἀνεγνώρισα ὅτι εἶνε ἀρχαῖος τύμβος, ἀναμφιβόλως δὲ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλοι τάφοι, ἀλλ' ὅχι πολλοί, ἂν ἐπιτρέπεται νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς ἀραιότητος τῶν ἀνευρεθέντων. Ἔτεροι πέντε τάφοι καὶ τινες πίθοι μετὰ τέφρας εὐρέθησαν ὑποκάτω τοῦ ὑψώματος τούτου παρὰ τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας αὐτοῦ. Ἐν τῇ τέφρᾳ τῶν πύθων δὲν παρατηρήθησαν κατὰ τὴν ἀνεύρεσιν ὅστ' ἄ κεκαυμένα, ἐκ δὲ τῶν τάφων συνελέχθησαν περὶ τὰ δέκα πήλινα καὶ τρία ὑάλινα ἀγγεῖα, μία αἰχμὴ δόρατος σιδηρᾶ καὶ δύο νομίσματα χαλκᾶ ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀμφοτέρα, ἧτοι τὸ μὲν Δελφικὸν κοπὲν μετὰ τὸν θάνατον Φαυστίνης τῆς πρεσβυτέρας, φέρον ἐν τῇ μόνῃ σφζομένη ὀπισθία ὄψει αὐτοῦ ἐντὸς στεφάνου τὴν ἐπιγραφὴν ΠΥ¹ Α, τὸ δ' ἕτερον τοῦ Κοινοῦ τῶν Θεσσαλῶν φέρον ἐπὶ μὲν τῆς κυρίας ὄψεως κεφαλὴν Ἀδριανοῦ δαφνοστεφῆ πρὸς δεξιᾶν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Α[ΔΡΙΑΝΟ]Ν ΚΑΙΣΑΡΑΘΕΣΣΑΛ[ΟΙ], ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας Ἀθηναῶν Ἰτωνίαν μαχομένην πρὸς δεξιᾶν μετὰ ἐπιγραφῆς [ΞΟΧ ΝΙΚ—ΟΜΑΧΟΥ. Ἐκ τῶν τριῶν ὑάλινων ἀγγείων τὸ ἐν ἧτο τεθραυσμένον σχήματος λίαν κοινοῦ, τετράπλευρον μετὰ αὐλακος ἐν ἐκάστη πλευρᾷ, τὰ δ' ἕτερα δύο ἔχουσι σχῆμα σφαιρικὸν μετὰ στενοῦ καὶ βραχέος στομίου, ἐπὶ δὲ τῆς κοιλίας φέρουσιν ἐπικεκολλημένον διάκοσμον ἐξ ἰδίας ὑαλώδους μάζης παριστῶντα πλοκάμους ἐκ κιτρίνων καὶ ἐρυθρωπῶν ταινιῶν ἀνηρτημένους διὰ λεπτῶν γαλακτοχρόων μηρίθων περὶ τὴν κοιλίαν, ὅπως τὰ στέμματα ἐν τοῖς ἀρχαίοις βωμοῖς, καὶ ἐκ κιτρίνων ὀμφαλῶν διατεταγμένων ἀνά δύο κατὰ τὰ σημεῖα, ἐξ ὧν ἐξαρτῶνται οἱ πλόκαμοι². Τὰ πήλινα ἀγγεῖα οὐδένα ἔφερον γραπτὸν διάκοσμον, ἀλλ' ἦσαν ἀπλῶς κεχρωματισμένα διὰ μελαίνης βαφῆς. Ἡ κατασκευὴ αὐτῶν δὲν ἐστερεῖτο φιλοκαλίας τινὸς καὶ λεπτότητος ἀσυνή-

¹ Ὅμοιον εἶνε ἀπεικονισμένον ὑπὸ Σβορώνου ἐν Bull. d. corr. Hell. XXX πίν. XXIX ἀριθ. 2.

² Τὰ δύο ταῦτα ἀγγεῖα εἶνε ἤδη ἐκτεθειμένα ἐν τῷ Ἐθνικῷ μουσεῖῳ, ἀνήκουσι δὲ εἰς τὰ κάλλιστα τῆς ἐν αὐτῷ συλλογῆς τῶν ὑάλινων ἀγγείων.

θους ἐν ἀγγείοις ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὥστε εὐκόλως ἠδύναντο νὰ ἀνα-
 χθῶσιν εἰς χρόνους παλαιότερους κατὰ τι τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτῆ-
 σεως, ἀφοῦ μάλιστα ἀγγεῖα ὅχι πολὺ διαφέροντα αὐτῶν εὐρέθησαν
 πολυάριθμα ἐν τῇ ἐπιχώσει τῆς νοτίας αὐλῆς τοῦ ἐν Ἐλευσίνοι ἱεροῦ,
 ἣτις προέρχεται ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Λυκούργου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὑά-
 λινα ἀγγεῖα ὅμοια τοῖς εὐρεθείσιν ἠδύναντο νὰ ὑποτεθῶσιν ὡς εἰσα-
 χθέντα ἐκ τῶν ὑαλουργειῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Συρίας, ἀκμα-
 ζόντων ὡς γνωστὸν ἐν τοῖς χρόνοις τῶν Διαδόχων, ὑπόπτεισα κατὰ
 πρῶτον ὅτι οἱ τάφοι ἠδύναντο νὰ ἀνήκωσιν εἰς στρατιώτας τοῦ Ἀντιό-
 χου τοῦ Γ' (191 π. Χ.), ἀποθανόντας ἐνταῦθα πρὸ τῆς ἀτάκτου
 φυγῆς αὐτοῦ, ἀφοῦ ἡ θέσις, ἐν ἣ εὐρέθησαν, κεῖται ἐν αὐτῷ τῷ στρα-
 τοπέδῳ τοῦ Ἀντιόχου, οὗ ἡ θέσις εἶνε ἀσφαλῶς ἐγνωσμένη ἐκ δύο
 χωρίων τοῦ Λιβίου¹. Ἄλλ' ὁ λοχαγὸς κ. Κλαυδιανὸς μὲ ἐβεβαίωσεν
 ὅτι τὰ δύο ῥωμαϊκὰ νομίσματα δὲν εὐρέθησαν ἐν τῇ καλυπτούσῃ τοὺς
 δύο τάφους ἐπιχώσει, ἀλλ' ἐντὸς αὐτῶν τῶν τάφων, ἥτοι ἐντὸς τῶν
 χωμάτων τῶν πληρούντων αὐτούς, ὥστε δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμ-
 φιβολία ὅτι οἱ τάφοι ἀνήκουσιν εἰς ῥωμαϊκοὺς χρόνους.

Πλὴν τῶν τάφων ἀπεκαλύφθησαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ προμνημο-
 νευθέντος τύμβου καὶ μικρὰ λείψανα μικρῶν τοίχων περιβόλου τινὸς
 ἐξ ἀργῶν λίθων, οὗ ἡ μὲν πρὸς τὴν θάλασσαν πλευρὰ εἶνε κυρτή, ἡ
 δὲ πρὸς τὸ ὄρος εὐθεῖα, ὥστε τὸ ὅλον σχῆμα θὰ ἦτο ἡμικυκλικόν.
 Ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς οἰκοδομίας οἱ τοῖχοι οὗτοι κατὰ τὴν ἐκτίμη-

¹ Κατὰ τὸν Λίβιον (XXXVI, 17) ὁ Ῥωμαῖος ὑπάτος Μάνιος Ἀκίλιος
 Γλαβρίων προσφωνῶν τοὺς Ῥωμαίους στρατιώτας παριστᾶ τὸν Ἀντιόχον
 ἀποδειλιῶντα, ἀφοῦ δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ,
 ἐνθα ἐπολέμησεν ὁ Λεωνίδας, ἀλλ' ὠχυρώθη εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος αὐτοῦ
 (*rex ipse confessus nusquam aequo campo non modo congredi
 se ad pugnam audere, sed ne castra quidem in aperto ponere,
 relictis omni ante se regione ea, quam se nobis ac Philippo ad-
 misse gloriabatur, condidit se intra rupes, ne ante fauces qui-
 dem saltus, ut quondam Lacedaemonios fama est, sed intra
 penitus retractis castris*). Ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ χωρίῳ τοῦ Λιβίου (XXXVI,
 16) λέγεται ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐστρατοπέδευσαν ἐν αὐτῷ τῷ στενῷ παρὰ τὰς
 θερμὰς πηγὰς (*in ipsis faucibus prope fontes calidarum aquarum*),
 ἥτοι παρὰ τὴν πρώτην τῷ ἐκ τῆς Φθιώτιδος ἐρχομένῳ θερμῇ πηγῇ, ἐνθα
 νῦν εἶνε ὠκοδομημένα τὰ παραπήγματα τῶν λουτρῶν.

σίν μου δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς χρόνους ὀλίγον τι παλαιότερους τῶν ῥωμαϊκῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ προορισμὸς τοῦ τοιοῦτου περιβόλου δὲν εἶνε φανερός, δύναται δὲ νὰ εἶνε καὶ κρηπὶς μνημείου τῶν ἐν τῷ τύμβῳ τεθαμμένων καὶ ὀχύρωμα ἀνεγερθὲν ἐπὶ προϋπάρχοντος ἤδη τοῦ τύμβου, δὲν δύνανται νὰ ὑποτεθῶσιν ὡς βεβαίως σύγχρονοι τῷ τύμβῳ, ὅστις δύναται νὰ εἶνε πολὺ ἀρχαιότερος. Καὶ ἐν τῷ ἐτέρῳ δὲ λόφῳ τῷ πρὸς ΝΑ τοῦ τύμβου κειμένῳ ἀπεκαλύφθησαν λείψανά τινα τοίχων ἐκ μικρῶν ἀργῶν λίθων, ἀνήκοντα εἰς δύο περιβόλους τὸν μὲν στενώτερον πρὸς τὴν κορυφήν, τὸν δὲ εὐρύτερον κατωτέρω. Οὗτοι πιθανῶς ἀνήκουσιν εἰς ὀχύρωμά τι, μοὶ ἐφάνησαν δὲ παλαιότεροι τῶν ἐπὶ τοῦ τύμβου, ἀλλὰ καὶ ὀλίγα εἶνε τὰ λείψανα αὐτῶν καὶ λίαν δυσχερὴς ἡ διάκρισις τῆς χρονολογίας τοίχων ἐκ μικρῶν ἀργῶν λίθων, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσιν ἄλλα τεκμήρια πλὴν μόνον τοῦ τρόπου τῆς οἰκοδομίας.

Οἱ δὲ ἐν Δαμάστα τάφοι εὐρέθησαν ἐπὶ ἐπιπέδου ἡρέμα ἐπικλινοῦς τόπου, ὑπεράνω τῆς ἰκανῶς ἀποτόμως ἀπὸ τοῦ φθιωτικοῦ πεδίου ἀνυψουμένης κλιτύος, ΒΑ τοῦ χωρίου Κάτω Δαμάστας παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ μικροῦ χειμάρρου, ἥτοι ἐκεῖ περίπου, ἔνθα ὁ Leake ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντι χάρτῃ σημειῶνει ἀτραπὸν τινα καὶ ὄχι μακρὰν αὐτῆς τὴν *Ῥοδουντίαν*¹. Ἐκ τούτου τοῦ μέρους κατὰ τὸν Leake διήρχετο ἡ ἀτραπὸς, δι' ἧς ὠδήγησε τοὺς Πέρσας ὁ Ἐφιάλτης². Ἀπὸ τοῦ *χανίου τῆς Ἀλαμάνας*, ἔνθα ἡ ἐκ Λαμίας ὁδὸς κάμπτεται πρὸς ἀνατολὰς, ἔφθασα μέχρι τῆς θέσεως τῶν τάφων μετὰ μιᾶς ὥρας πεζοπορίαν. Οἱ εὐρεθέντες τάφοι ἦσαν περὶ τοὺς τέσσαρας, πάντες ὀρυκτοί, ὁ ἀξιολογώτατος δ' ἐξ αὐτῶν εἶνε κτιστὸς διὰ τοιχαρίου ἐξ ἀργῶν λίθων καὶ ἐπικεκαλυμμένος διὰ πλακῶν. Ὁ τρόπος τῆς οἰκοδομίας τοῦ τοιχαρίου ἦτο λίαν ἐπιμεμελημένος, ἂν δὲ δὲν με ἐπλάνησεν ἡ μνήμη, ἐφαίνετο ὁμοιότατος πρὸς τὰς ἐν μέρει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατεσκευασμένας ὄχθας τῆς ἐν τῇ βραχῶδει κοίτῃ τοῦ Ἴλισοῦ ἀρχαίας διώρυχος, ἣν ἀνέσκαψα δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολο-

¹ Τὸ χωρίον Δαμάσταν ὁμῶς γράφει ἐσφαλμένως *Δαμαστά*.

² Ὁ φιλέλλην στρατηγὸς Γόρδων διαφωνῶν πρὸς τὸν Leake παραδέχεται ἄλλην ὁδὸν (*Account of two visits to the Anapää, or highlands above Thermopylae. Athens 1838*).

γικῆς Ἐταιρείας ἐν μέρει μὲν ἐν ἔτει 1893, ἐν μέρει δὲ κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ παρελθόντος ἔτους¹. Τὴν διώρυχα τοῦ Ἴλισοῦ νομίζω σύγχρονον πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ νῦν σφζομένου Ὀλυμπείου ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς (174 π. Χ.), γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι ἐν τῷ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πολέμῳ τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Γ' ἐφύλαττον τοὺς περὶ τὴν Δαμάσταν τούτους τόπους οἱ συμμαχοῦντες πρὸς αὐτὸν Αἰτωλοί. Ἄλλ' ὅμως θὰ ἦτο ἄτοπον νὰ ὑποτεθῆ ὡς θετικόν τι καὶ βέβαιον ὅτι ὁ τάφος οὗτος ἀνάγεται εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους, τὸ μὲν διότι ἡ ὁμοιότης τοίχων ἐκ μικρῶν ἀργῶν λίθων ὠκοδομημένων συχνάκις εἶνε ἀπατηλή, τὸ δὲ διότι τὰ ἐν αὐτῷ εὑρεθέντα ἀγγεῖα, ἦτοι δύο μικρόταται πυξίδες ἄνευ βαφῆς, ἐν ἀλάβαστρον, μία κύλιξ μελανοβαφῆς καὶ εἰς λύχνος κοινὸς φαίνονται μᾶλλον δηλοῦντα χρόνους νεωτέρους. Ὁ ἐν αὐτῷ εὑρεθεὶς σκελετὸς ἀνῆκεν εἰς ἄνθρωπον μεγαλόσωμον καὶ ἀκμαῖον, οὗ μόλις ἀνεφύοντο οἱ σωφρονιστῆρες λεγόμενοι ὀδόντες. Ἐν ἄλλῳ τάφῳ εὑρέθη πρόχους εὐτελής καὶ αἰχμὴ δόρατος σιδηρᾶ. Ἐτεροὶ τάφοι εὑρέθησαν κατωτέρω τῶν προηγουμένων, ἦτοι παρὰ τὴν ὄφρυν τοῦ ὑψώματος, ἀλλ' οὗτοι οὐδὲν ἐμπεριεῖχον κτέρισμα οὐδὲ κτιστοὶ ἦσαν, ὥστε ἄδηλον εἰς τίνας χρόνους ἀνήκουσιν.

Ἀνδρέας Ν. Σκιᾶς.

¹ Ἴδε Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1893 σελ. 120 ἐξ. καὶ 1897.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Α΄.

Α Μ Φ Ι Π Ο Λ Ι Σ

Πολλοὶ τῶν νεωτέρων συγγραφέων Ἑλληνές τε καὶ ἄλλοδαποί, γράψαντες περὶ τῆς Ἀρχαίας Μακεδονίας, περιέπεσαν εἰς ἄλλας τε ἀνακριθείας ὡς πρὸς τὴν τοπογραφικὴν θέσιν τῆς Ἀμφιπόλεως, καὶ εἰς τὴν μνείαν, ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ νῆσον.

Εὐτυχῆσας κατὰ τὴν ἀνά τὴν Μακεδονίαν περιήγησίν μου νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ τὰ ἐρείπια τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ διαγράψω τοπογραφικὸν σχέδιον τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ τῶν περιχώρων, ἀναγράφω ἐνταῦθα τὰς παρατηρήσεις μου προσαρτῶν καὶ τὸ σχετικὸν τοπογραφικὸν διάγραμμα¹.

Ὁ κ. Μαργαρίτης Δήμιτσας ἐν τῷ πολυτίμῳ αὐτοῦ συγγράμματι *Μακεδονικὰ* γράφει ἐν σ. 528 ὅτι ἡ Ἀμφίπολις (Νεοχωρι) «ἐκλήθη (δὲ) οὕτω κατὰ τινὰς μὲν διὰ τὴν περιφανῆ καὶ ἑξοχὸν αὐτῆς θέσιν ἕκ τε τῆς θαλάσσης καὶ ἕκ τῆς ξηρᾶς, κατ' ἄλλους δὲ διότι περιερίετο ὑπὸ δύο βραχιόνων τοῦ Στρυμόνος, οὓς συνῆπτε τεῖχος καὶ καθίστα τὴν πόλιν ὄχυράν καὶ ἀπρόσιτον.» Ἀμέσως δὲ κατωτέρω προσθέτει· «Ἡ πόλις ἔκειτο ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ ἀνυψουμένου ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Στρυμόνος, ἐνθα οὗτος ἐξερχόμενος τῆς Κερκινίτιδος λίμνης εἰς δύο διηρεῖτο βραχίονας.»

Πρὸς πίστῳσιν δὲ τῶν ἀνωτέρω παραθέτει καὶ τὸ σχετικὸν τοῦ Θουκυδίδου χωρίον «. Ἦν Ἀμφίπολιν Ἄγων ὠνόμασεν» ὅτι ἐπὶ ἀμφοτέρω περιρρέοντος τοῦ Στρυμόνος διὰ τὸ περιέχειν αὐ-

¹ Ἀφορμὴ εἰς τὴν ἐμὴν πραγματείαν ἔδωκεν ἡ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 9590 φύλλῳ τῆς «Παλιγγενεσίας» τῆς 15 Αὐγούστου τοῦ 1893, «Ἐπιβαλλομένη ἀπάντησις» τοῦ κ. Μ. Δήμιτσα πρὸς ὅσα ἐναντίον τῶν Γεωγραφικῶν του ἐγράφησαν ἢ ἐλέχθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθ. Εὐταξίου καὶ τῆς «Νέας Ἡμέρας».

» τήν, τείχει μακρῶ ἀπολαβῶν ἐκ ποταμοῦ εἰς ποταμόν, περιφανῆ
 » εἰς θάλασσαν τε καὶ τήν Ἑπειρον ᾤκισεν.» Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γί-
 νεται δῆλον, ὅτι ὁ κ. Δήμιτσας δὲν ἔγραψεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως,
 καὶ ὅτι, ἐξ ἐπιπολαίων περιγραφῶν περιηγητῶν παρασυρθείς, ἤναγ-
 κάσθη καὶ αὐτὸ τὸ χωρίον τοῦ Θουκυδίδου, τὸ τόσο σαφές, νὰ
 παρερμηνεύσῃ.

Ἡ θέσις τῆς Ἀμφιπόλεως εἶναι γνωστὴ καὶ ὠρισμένη· ὁ δὲ Θου-
 κυδίδης, γενόμενος αὐτόπτης μάρτυς τῶν αἰματηρῶν πολέμων μεταξὺ
 Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, δίδει περιεκτικὴν μὲν ἀλλὰ σαφεστά-
 την αὐτῆς περιγραφὴν, οὐδεμίαν ἀφίνουσιν ἀμφιβολίαν εἰς τὸν ἐπι-
 σκεφθέντα καὶ ἐπὶ τόπου μελετήσαντα τὴν χώραν. Τὰ σφζόμενα
 ἐρείπια τῆς πόλεως καὶ τὰ καθ' ἐκάστην ἀνακαλυπτόμενα πολύτιμα
 παντὸς εἶδους ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα μαρτυροῦσι πλὴν τῆς ἀκριβοῦς
 θέσεως τὸ μεγαλεῖον τῆς πόλεως καὶ τὸν πλοῦτον.

Ἡ Ἀμφίπολις ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἄκρου δειράδος τοῦ Παγγαίου
 ὄρους νοτιοδυτικῶς χωρούσης, ἣτις ἀπολήγει εἰς λόφον μαστοειδῆ
 ὑψηλὸν καὶ ἀπότομον. Ἀπέχει τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος καὶ
 τῆς θαλάσσης μίαν καὶ πλέον ὥραν καὶ ἔχει διάμετρον $2\frac{1}{2}$ χιλια-
 μέτρων κατὰ τὴν βάσιν. Ἡ δὲ ἐπίπεδος αὐτοῦ ἐπιφάνεια ἐπὶ τῆς
 κορυφῆς ἐφ' ἧς ἀκρόπολις τῆς Ἀμφιπόλεως ἔχει διάμετρον ἐνὸς χι-
 λιαμέτρου περίπου. Κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Στρυμό-
 νος, οὐτινος μέχρι μὲν τῆς Ἀμφιπόλεως ἡ κοίτη εὐρύνεται σπου-
 δαίως καὶ σχηματίζει λίμνην ἄνω αὐτῆς ἀνώνυμον τὸ πάλαι, νῦν
 δὲ τ' Ἀχينوῦ λεγομένην ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ὄχθην αὐτῆς ὀμωνύμου
 χωρίου Ἀχينوῦ¹.

Πρὸ τῆς Ἀμφιπόλεως ἀκριβῶς ὅπου νῦν τὸ χωρίον Νεοχωρι (ἢ
 Γενί-κιοῖ) ὁ Στρυμὼν ἐζευγνύετο διὰ γεφύρας, ἧς τὰ βάρη καὶ νῦν
 ἀκόμη εἶναι ὄρατά. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ κάτω εἰσέρχεται εἰς κοίτην
 στενὴν, ἣν περιορίζει ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀριστερᾶ ὁ λόφος τῆς Ἀμφιπό-
 λεως, ἀφ' ἐτέρου δὲ δεξιᾶ τὸ Κερδύλιον ὄρος, νῦν Κρούσιοβες, ἐφ' οὗ
 ἢ Ἀργίλος. Τὸ ὄρος τοῦτο ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς διευθυνόμενον,
 καταλήγει πρὸ τοῦ λόφου τῆς Ἀμφιπόλεως, μεθ' οὗ φαίνεται ὅτι

¹ Ὅρα τὴν ἐμὴν μελέτην Πρασιᾶς λίμνη ἐν Παρνασσῷ Τόμ. ΙΕ' 1892-
 1893 σ. 721 κ. ἐ.

ἤτό ποτε ἠνωμένον διαχωρισθὲν ἀπ' αὐτοῦ ἔπειτα ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Στρυμόνος.

Ἄνω τῆς γεφύρας ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ εὐρυνομένη σχηματίζει γόνυ καὶ εἰσχωρεῖ ὀλίγον εἰς τὸν λαιμὸν τῆς δειράδος, κάτωθεν δὲ στενοῦται ἐκατέρωθεν περιοριζομένη κύκλῳ τοῦ λόφου τῆς Ἀμφιπόλεως, ὃν οὕτω καὶ περιβάλλει κατὰ τὰ δύο τρίτα περίπου διὰ καμπῆς βορειοανατολικῶς εἰσχωρούσης πρὸς τὸ Πάγγαιον.

Τεῖχος δὲ ὄχυρὸν ἐκ δυσμῶν ἀπὸ τοῦ γόνατος τῆς λίμνης ἀνέρχεται ῥάχιν τινὰ καὶ ἐφάπτεται τοῦ πρὸς Β. τείχους τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ δι' ἄλλης ῥάχεως πρὸς ἀνατολὰς κατέρχεται μέχρι τῆς καμπῆς τοῦ ποταμοῦ. Τὸ τεῖχος τοῦτο ἀπεχώριζε τὸν λόφον τῆς δειράδος, καὶ καθίστα τὴν Ἀμφίπολιν ὄχυρὰν καὶ ἀπόρθητον.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μακρὸν τεῖχος τὸ ἀπὸ ποταμοῦ εἰς ποταμὸν τοῦ Θουκυδίδου, ὅπερ παρανοήσαντές τινες ἐθεώρησαν τὴν Ἀμφίπολιν νῆσον.

Ἐπὶ χιλιετηρίδας ὅλας ἡ φυσικὴ διασκευὴ τοῦ ἐδάφους ἔμεινεν ἡ αὐτή, καὶ οὐδὲν γεωλογικὸν φαινόμενον διετάραξε τὴν μορφήν αὐτοῦ, δι' ὃ καὶ παρίσταται σήμερον ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀλλοιώσεως, οἷαν περιέγραψεν αὐτὴν ἡ ἀθάνατος γραφίς τοῦ Θουκυδίδου.

Ἀκριβῆς τοπογραφικὸς χάρτης τῆς Ἀμφιπόλεως εἰς Κλίμακα 1:100,000 αἶρει πᾶσαν περὶ τῆς τοπογραφικῆς αὐτῆς θέσεως ἀμφιβολίαν.

Ἡ διασκευὴ τοῦ ἐδάφους, οἷαν ἄνωτέρω περιεγράψαμεν, δὲν ἐπιτρέπει τὰ παράτολμα συμπεράσματα τῶν παρανοησάντων τὸ χωρίον τοῦ Θουκυδίδου καὶ μὴ γινωσκόντων τὴν θέσιν ἐξ αὐτοψίας. Τοιαύτη τολμηρὰ ἐκδοχὴ εἶνε καὶ ἡ ἐκνήσωσις τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ ἡ εἰς δύο βραχίονας διαίρεσις τοῦ Στρυμόνος, ἐκεῖ ὅπου μόλις εὕρισκε δίοδον ὁ ποταμός.

Περὶ δὲ τῆς γεφύρας, τοῦ Χειμάρρου καὶ τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων τῶν ἀρχαίων ἴδε τὴν ἐμὴν μελέτην περὶ τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐν ἣ ἐκτενῶς περὶ τούτων γίνεται λόγος ¹.

¹ Παρνασσοῦ Τόμ. ΙΕ' ἐνθ' ἄν.

B'.

Η Ι Ω Ν

Τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ τὸ ὄρμητήριον τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Ἀθηναίων πρὸς κατάκτησιν αὐτῆς ἔκειτο ἐν τῷ ἄκρῳ χθαμαλῆς δειράδος, ἣτις ἀπολήγει ἐπίσης εἰς λόφον πρὸς ἀνατολὰς πολὺ τοῦ τῆς Ἀμφιπόλεως χθαμαλώτερον. Ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παγγαίου δειρὰς ἢ λοφοσειρὰ πρὸς Μ. χωροῦσα ἐξικνεῖται μέχρι σχεδὸν τῆς θαλάσσης. Ἐπὶ τοῦ τελευταίου δὲ λόφου ἔκειτο ἡ Ἡιών, ἥς τὰ ἐρείπια φαίνονται ἔτι τανῦν, φέροντα παρὰ τοῖς ἐγγωρίοις τὴν ὀνομασίαν *Παληότειχος*, ἣτις μετὰ ταῦτα μετωνομάσθη *Κοντέσα*. Ἡ Ἡιών ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος κειμένη ἀπέχει τανῦν ταύτης $2\frac{1}{2}$ χιλιάμετρα ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἀπὸ δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως ἀπέειχεν εἴκοσι καὶ πέντε στάδια, ἦτοι πέντε περίπου χιλιάμετρα. Δι' αὐτῆς διήρχετο καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐγνατία ὁδός, ἣτις ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἔφερον εἰς Βυζάντιον.

Πρὸ τῆς Ἡιόνας ὁ ποταμὸς ἐζευγνύετο διὰ γεφύρας ὁμοίας τῇ τῆς Ἀμφιπόλεως, ἥς τὰ ἔχνη δὲν φαίνονται, διότι ὁ Στρυμὼν εἰς τὴν παραλίαν πεδιάδα ἐκβάλλων πολλάκις ἤλλαξε κοίτην καὶ δύσκολον εἶναι νὰ προσδιορισθῇ ἡ θέσις αὐτῆς ἄνευ ἰδίας ἐπὶ τόπου ἀνασκαφῆς· ἀλλ' εἶναι ὅμως γνωστόν, ὅτι ὁ ποταμὸς διήρχετο ἄλλοτε παρὰ τὴν Ἡιόνα, βεβαίως δὲ πλησίον αὐτῆς, διότι κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ Ἡροδότου (VII, 107), ὅτε αὕτη ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Μιλτιάδου, ὁ Πέρσης διοικητὴς αὐτῆς Βόγης ἀντέστη γενναίως, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πείνης ἀναγκασθεὶς, ἀφοῦ ἔσφαξε τὰ τέκνα του, τὴν γυναῖκα, τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους διεσκόρπισε τὸν χρυσὸν, τὸν ἄργυρον καὶ ὅ,τι πολύτιμον εἶχεν εἰς τὸν Στρυμόνα, ἔβαλε πῦρ καὶ κατέστρεψε πάντα καὶ ἑαυτὸν.

Μιχαὴλ Χρυδοχόος.

Η ΧΛΩΡΙΣ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΗΣ

Τοῖσιν Αἰγίναν προφέρει στόμα πάτρων
Διαπρεπέω νᾶσον.

Πινδάρου Ἴσθμια Ε', 55.

Τὰν πολυξέναν . . .

. . . Δωρίδα νᾶσον Αἰγίναν.

Τοῦ αὐτοῦ Νέμεα Γ', 1.

. . . φίλαν ξένων ἄρουραν.

Τοῦ αὐτοῦ Νέμεα Ε', 12.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Αἴγινα εἶνε νῆσος τριγωνικοῦ σχήματος κειμένη ἐν τῷ Σαρωνικῷ ἢ Αἰγινήτικῷ κόλπῳ μεταξύ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Ἀργολίδος, ἔχουσα ἕκτασιν 83 τετρ. χιλιομέτρων, ἀνήκουσα δὲ εἰς τὸν Νομὸν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος πετρῶδες καὶ ἠφαιστειακῆς διαπλάσεως, τραχὺ καὶ ἄνυδρον. Πρὸς νότον τῆς νήσου ἀνυψοῦται τὸ ὑψηλότερον ὄρος αὐτῆς, τὸ καλούμενον νῦν «Ὄρος» κατ' ἐξοχὴν, ἢ Ἅγιος Ἡλίας κατὰ τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἐκκλησιδίων τοῦ Προφήτου Ἡλία. Εἶνε δὲ τοῦτο τὸ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων¹. «Ὄρος τοῦ Πανελληνίου Διὸς» ἢ ἀπλῶς «Πανελλήνιον» καλούμενον, διότι κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἱερόν τοῦ Διός, ὅπερ κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ αὐτὸς ἦρως καὶ πρῶτος βασιλεὺς τῆς νήσου Αἰακὸς τῷ Διὶ ἐποίησατο. Ἔχει δὲ τὸ ὄρος ὕψος 531 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Πρὸς τὸ νότιον καὶ ἀνατολικὸν μέρος, ἦτοι πρὸς τὰ ἀκρωτήρια Περδίκας, Πύργου καὶ Ἁγίου Ἀντωνίου αἱ κλιτύες τοῦ Ὄρους εἰσὶ λίαν ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις. Πρὸς βορρᾶν δὲ καὶ εἰς ὕψος 250 περίπου μέτρων ὑπάρχει ὄρεινὸν λεκανοπέδιον, ἐν ᾧ κεῖται ἡ Μονὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Διὰ τῆς κοιλάδος Μεσαγροῦ χωρίζεται ἡ ἀπὸ τῆς Μονῆς πρὸς βορρᾶν ὡς συνέχεια τοῦ Ὄρους ἐκτεινομένη σειρὰ ὑψωμάτων ἀπ' ἄλλης σειρᾶς ταπεινοτέρων λόφων καὶ βουνῶν, ἥτις παραλλήλως πρὸς

¹ Βλ. Πausανίου Κορινθ. II, 29-30.

τὴν βόρειον ἀκτὴν τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Πλάκα καὶ Τουρλοῦ λήγει ἀνατολικῶς εἰς τὸν λόφον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σειρᾶς ταύτης καὶ πρὸς νότον κεῖται ἡ Παλαιοχώρα, ἡ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ΙΘ' αἰῶνος πρωτεύουσα οὖσα τῆς νήσου. Αἱ ἐν τῷ τμήματι τούτῳ κοιλάδες καὶ τὸ πρὸς βορρᾶν παράλιον τῆς νήσου μέχρι τῆς μεσημβρινῶς εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν κειμένης νέας πόλεως εἰσὶ τὰ ὀμαλῶτερα καὶ εὐφορώτερα μέρη, ὅπου ἐνιαχοῦ καὶ λειψυδρέοντες ρύακες ἀρδεύουσι τὰς γαίας. Ταῦτά εἰσι τὰ κυρίως ἐργάσιμα μέρη τῆς νήσου, ὅπου ἀπαντῶσι κῆποι καὶ δενδροφυτεῖαι, ὡς εἰς τὰ λεγόμενα «Περιβόλια», τὸ «Κοντό», «Ποταμό», «Μαρινά», «Πηγαδάκια» κτλ. Μικρὰ παράλιος πεδιάς ἐκτείνεται καὶ πρὸς νότον τῆς πόλεως, ὅπου κῆποι τινες, ἰδίως ἡ «Περιβόλα»¹.

Τὸ ἔδαφος εἰς τὰ μέρη ταῦτα σύγκειται ἐκ στρωμάτων νεογενοῦς διαπλάσεως. Καλλιεργοῦνται ἐνταῦθα ἰδίως λαχανικά, ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ἐνιαχοῦ ὁ βάμβαξ· εὐδοκιμοῦσι δὲ καὶ τὰ Ἐσπεριδοειδῆ. Οὐχ ἤττον ὅμως καὶ τὰ ἄλλα πετρώδη καὶ κατάξηρα μέρη τῆς νήσου καλλιεργοῦνται, καθ' ὅσον μάλιστα δυνατόν, ὑπὸ τῶν λίαν φιλοπόνων κατοίκων, καὶ τὸ ἡφαιστειακὸν ἔδαφος χάριν τῆς φυσικῆς εὐφορίας αὐτοῦ ἀνταποκρίνεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον εἰς τὰς προσδοκίας. Ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, ἡ συκῆ, καὶ ἡ ἀμυγδαλέα σχεδὸν ἀπανταχοῦ εὐβλαστοῦσι· σπείρονται δὲ καὶ αἱ πετρώδεις κλιτύες καὶ τὰ ὀροπέδια τῶν λόφων καὶ ὀρέων, ἰδίως περὶ τὴν Μοῆν καὶ ἐπὶ τοῦ Ὄρους διὰ κριθῆς καὶ ὀσπρίων, μάλιστα δύο εἰδῶν Λαθύρου (τοῦ κοινῶς λεγομένου Λαθοῦρι καὶ τῆς Ἀφάκης), Ἐρεβίνθου καὶ Βίκου. Τὰ ἄνω εἰρημένα εἰσὶν ἐν συντόμῳ τὰ κύρια φυτικὰ προϊόντα τῆς νήσου. Ἐπειδὴ τὸ κλίμα τῆς Αἰγίνης εἶνε κατὰ τι γλυκύτερον τοῦ τῆς Στερεᾶς (δυστυχῶς τακτικαὶ μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις ἐλλείπουσι), τὰ σῦκα καὶ ἄλλαι ὀπῶραι, καθὼς καὶ τὰ λάχανα ἰδίως ἡ ντομάτα, εἰσὶ πρῶιμώτερα ἐν τῇ νήσῳ, ὅθεν καὶ ἀντικείμενον μικρᾶς ἐξαγωγῆς ἀποτελοῦσιν. Ἐν γένει ὅμως ἡ γεωργία δὲν ἐπαρκεῖ ν' ἀπα-

¹ Γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο κτῆμα τοῦ Γ. Βούλγαρη. Ἐκεῖ πλησίον εἶνε καὶ ὁ κῆπος τοῦ Χ. Τρικούπη ὁ νῦν εἰς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας Sir Edwin Egerton ἀνήκων.

σχολῆ τούς κατοίκους, ἡ δ' εὐπορία αὐτῶν προέρχεται ἰδίως ἀπὸ τῆς θαλάσσης, τῆς ἀλιείας δηλαδή καὶ τῆς σπογγαλιείας. Ἀντικείμενον ἐμπορίας εἰσὶ καὶ τὰ πεφημισμένα «*αἰγινητικὰ κανάτια*» ἧτοι τὰ γνωστὰ πορώδη ἀγγεῖα, τὰ κατασκευαζόμενα ἐξ ἰδίου καταλλήλου πηλοῦ, ἐξ οὗ ἀποτελεῖται τὸ λεγόμενον «Κανατοβοῦνι». — Ὁ πληθυσμὸς τῆς ὅλης νήσου ἀνήρχετο κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ 1896 ἀπογραφὴν εἰς 8221¹, ὁ δὲ τῆς πόλεως εἰς 4714 κατοίκους.

Περὶ τῆς γεωλογικῆς κατασκευῆς τῆς Αἰγίνης ἀρκοῦμαι νὰ προσθέσω ὅσα μοὶ ἀνεκοίνωσε φιλοφρόνως καὶ ἐν συντόμῳ ὁ πολὺς περὶ τὴν Ἑλληνικὴν γεωλογίαν εἰδήμων Dr A. Philippson, στηριζόμενος καὶ εἰς τὰς ἑαυτοῦ ἀντιλήψεις καὶ εἰς τὸ νεώτατον περὶ Αἰγίνης καὶ Μεθάνων πόνημα τοῦ Ἀμερικανοῦ γεωλόγου Henry S. Washington. Κατὰ τὰς σημειώσεις ταύτας τὸ θέμεθλον τῆς νήσου σχηματίζεται ἐξ ἀσβεστολίθου Ῥουδιστῶν τῆς Κρητιδικῆς διαπλάσεως, ὅστις παρουσιάζεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν εἰς τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς Παλαιοχώρας ὑψώματα καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ἐφ' ἧς εἰσὶ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀσβεστολίθου συνίστανται καὶ τὰ πλησίον τῆς Αἰγίνης νησίδρια Μετώπι, Μονὴ καὶ Ἀγκίστρι. Ἐπὶ τοῦ ἀσβεστολίθου τούτου ἀναπαύονται ἑτεροκλινῶς στρώματα νεογενῶν (πιθανῶς πλειοκαινικῶν) ἀσβεστολίθων, πωρολίθων, μαργῶν καὶ κροκαλοπαγῶν, ἅτινα ἕνεκα μεταπτώσεων εἰσὶ λίαν τεταραγμένα καὶ ἀνωρθωμένα. Τὰ τριτογενῆ πετρώματα ταῦτα κατέχουσι τὸ μεγαλειότερον μέρος τοῦ βορείου τμήματος τῆς νήσου, ὅπου σχηματίζουν λόφους τὰ μάλα ὀμαλοὺς μετὰ κλιτύων εὐφόρων, μέχρις ὅτου ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὰ κατώτερα μέρη καλύπτονται ὑπὸ τῶν γενικῶν προσχώσεων. Τὸ μέγιστον μέρος τῆς νήσου ὅμως, ἰδίως τὸ κεντρικὸν καὶ τὸ πρὸς νότον, συνίσταται ἐκ τοῦ ἠφαιστειακοῦ πετρώματος τοῦ ἄλλοτε «τραχύτης» καλουμένου. Ὁ Washington διακρίνει ἐπὶ τῆς Αἰγίνης τὰ ἐξῆς πετρογραφικῶς διαφέροντα ἀπ' ἀλλήλων ἠφαιστειακὰ πετρώματα, ἧτοι τὸν Κεροστιλβικὸν Ἀνδεσίτην τὸν κυρίως εἰς τὰ περίξ τῆς Παλαιοχώρας εὑρισκόμενον, τὸν Κεροστιλβομιγῆ αὐγιτικὸν Ἀνδεσίτην εἰς τὰ περίξ τῆς Μονῆς καὶ καθ' ὅλον τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς νήσου, τὸν Ὑπερσθενικὸν Ἀνδεσί-

¹ Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1879 ἀνήρχετο μόνον εἰς 6,122 ψυχάς.

την, ἐξ οὗ σύγκειται ὅλος ὁ ὄγκος τοῦ Ὀρους καὶ τέλος ὁ Κεροστιλικὸς Δακίτης, ὅστις σχηματίζει τρεῖς μικροτέρους ὄγκους κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου¹. Ὁ Washington ὑποθέτει καὶ ἀποπειράται ν' ἀποδείξῃ ἐκ τῶν πραγμάτων, ὅτι αἱ ἐκρήξεις ἐν Αἰγίνῃ ἐγένοντο διαδοχικῶς προβαίνουσαι ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν, οὕτως ὥστε πρῶτος ἐσχηματίσθη ὁ ὄγκος τοῦ Ὀρους, μετὰ ταῦτα τὰ περίξ τῆς Μονῆς καὶ τελευταῖον τὰ παρὰ τὴν Παλαιοχώραν. Βεβαίως αἱ ἀρχαιότεραι ἐκρήξεις, καὶ ἴσως πᾶσαι ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν νεογενῆ διάπλασιν, διότι τὰ τῆς τελευταίας ταύτης στρώματα καλύπτουσιν ἐν μέρει τὰ ἠφαιστειακά. Αἱ ἐκρήξεις τῆς Αἰγίνης προῆλθον ἐκ θολωτῶν ἠφαιστειῶν (Domförmige Massenvulkane), διότι οὔτε κρατῆρες, οὔτε ἐκκρίσεις λάβας, οὔτε ἄλλα τοιαῦτα παρατηροῦνται ἐν Αἰγίνῃ. Εἶνε δὲ πιθανὸν κατὰ τὸν Washington ὅτι τὰ τῆς Αἰγίνης ἠφαιστειακά φαινόμενα προηγήθησαν τῶν ἐκρήξεων, εἰς ἃς ὀφείλουσι τὰ Μέθανα τὴν ὑπαρξίν των.

Καὶ ταῦτα περὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς φυσικῆς διαμορφώσεως τῆς νήσου Αἰγίνης, ἧς δημοσιεύω κατωτέρω τὴν Χλωρίδα, ἥτοι τὸν κατάλογον τῶν ἐν αὐτῇ αὐτοφυῶν ἀγγειωδῶν φυτῶν. Προτοῦ ἐκθέσω ὁμῶς τὰ γενικὰ περὶ τῆς Χλωρίδος ταύτης συμπεράσματα, δέον ὅπως μνημονεύσω τὰς πηγὰς καὶ τὰς ἐρεῦνας, καὶ παρατηρήσεις ἄλλων τε καὶ ἐμοῦ, ἐφ' ὧν βασιζόμενος συνέταξα τὸν ἐν λόγῳ κατάλογον.

Καὶ οἱ μὲν ἀρχαῖοι συγγραφεῖς πολλὰ περὶ Αἰγίνης πραγματευόμενοι, σχεδὸν οὐδὲν μνημονεύουσι λόγου ἄξιον ἀναφορικῶς πρὸς τὴν φύσιν καὶ ἰδίως τὴν βλάστησιν τῆς νήσου, τοῦθ' ὅπερ ἀποκλειστικῶς ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα.

Μόνον ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ «περὶ Ὀσμῶν» ἀποσπασματίῳ αὐτοῦ (27) λέγει :

«Ἄπαντα δὲ συντίθενται τὰ μύρα τὰ μὲν ἀπ' ἀνθῶν τὰ δὲ ἀπὸ φύλλων . . . καὶ πρὸς τούτοις τὸ κρόκινον· βέλτιστος δ' ἐν Αἰγίνῃ καὶ Κιλικίᾳ» (δηλ. ὁ Κρόκος).

Φαίνεται δ' ἐκ τοῦ χωρίου τούτου ὅτι ἐξαίρει ὁ Θεόφραστος ὡς πρὸς τὴν μυρεψικὴν ἐπιτηδειότητά του τὸν αἰγινητικὸν Κρόκον.

¹ Βλ. τὸν συνοδεύοντα τὴν παροῦσαν διατριβὴν γεωγραφικὸν χάρτην τῆς νήσου.

Ὁ αὐτὸς Θεόφραστος ἐν τῇ «περὶ σημείων, ὑδάτων καὶ πνευμάτων, καὶ χειμώνων καὶ εὐδιῶν» πραγματεία αὐτοῦ (I, 24) μνημονεύει τὸ ἐν Αἰγίνῃ ὄρος ὡς μετεωρολογικὸν σημεῖον, γράφων τάδε :

«Καὶ ἐὰν ἐν Αἰγίνῃ ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ Ἑλλανίου νεφέλη καθίζηται ὡς τὰ πολλὰ ὕδωρ γίνεται ¹.

Ὁ Ζεὺς ἦτο, ὡς γνωστόν, ὁ θεὸς ὁ πέμπων τὸν ὄμβρον ἐκ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ κατοικίας. Ὡς ἐκ τούτου στενὴν σχέσιν μετὰ τοῦ ἄνω ρηθέντος χωρίου τοῦ Θεοφράστου ἔχει τὸ ἐξῆς τοῦ Πausανίου (Κορινθ. 29, 6), ἐν ᾧ γίνεται λόγος καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ Αἰακείου φυομένων ἐλαιῶν.

«Πλησίον δὲ τοῦ λιμένος, ἐν ᾧ μάλιστα ὀρμίζονται, ναὸς ἐστὶν Ἀφροδίτης, ἐν ἐπιφανεστάτῳ δὲ τῆς πόλεως τὸ Αἰάκειον καλούμενον, περίβολος τετράγωνος λευκοῦ λίθου. ἐπειργασμένοι δὲ εἰσι κατὰ τὴν ἔσοδον οἱ παρὰ Αἰακὸν ποτε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων σταλέντες. αἰτίαν δὲ τὴν αὐτὴν Αἰγινήταις καὶ οἱ λοιποὶ λέγουσιν. αἰχμὸς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ χρόνον ἐπίεζε, καὶ οὔτε τὴν ἐκτὸς Ἰσθμοῦ χώραν οὔτε Πελοποννησίοις ἔεν ὁ Θεός, ἐς ὃ ἐς Δελφοὺς ἀπέστειλαν ἐρησομένους τὸ αἴτιον ὃ τι εἶη αἰτήσοντας ἅμα λύσιν τοῦ κακοῦ. τούτοις ἡ Πυθία εἶπε Δία ἰλάσκεσθαι, χρῆναι δέ, εἴπερ ὑπακούσῃ σφίσι, Αἰακὸν τὸν ἱκετεύσαντα εἶναι. οὕτως Αἰακοῦ δεησομένους ἀποστέλλουσιν ἀφ' ἐκάστης πόλεως καὶ ὁ μὲν τῷ Πανελληνίῳ Διὶ θύσας καὶ εὐξάμενος τὴν Ἑλλάδα γῆν ἐποίησεν ἕεσθαι· τῶν δὲ ἐλθόντων ὡς αὐτὸν εἰκόνας ταύτας ἐποίησαντο οἱ Αἰγινήται. τοῦ περιβόλου δὲ ἐντὸς ἐλαίαι πεφύκασιν ἐκ παλαιοῦ, καὶ ὁ βωμὸς ἐστὶν οὐ πολὺ ἀνέχων ἐκ τῆς γῆς. ὡς δὲ καὶ μνῆμα οὗτος ὁ βωμὸς εἶη Αἰακοῦ λεγόμενόν ἐστιν ἐν ἀπορρήτῳ.»

Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων φυσιοδιφῶν ὁ Pitton de Tournefort ὁ ἐπισκεψάμενος καὶ ἐξετάσας ἀπὸ Αὐγούστου 1700 μέχρις Ἰανουαρίου 1701 λεπτομερῶς καὶ καθ' ἐκάστας τὰς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους νήσους δὲν ἐπεσκέφθη τὴν Αἰγίαν, οὔτε δ' ἀργότερα (1786 - 87 καὶ

¹ Δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐξακριβώσω, ἐὰν καὶ τὴν σήμερον οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγίνης ἢ τῶν πλησιοχώρων ἐτήρησαν ὡς ἐκ παραδόσεως τὸ αὐτὸ σημεῖον. Ἐν τῇ Ἀττικῇ ὁ Ὑμηττός, ὅταν καλύπτηται ὑπὸ νέφους, θεωρεῖται τοῦτο ὡς ἀσφαλὲς τὸν ὑετὸν προμηνῶν σημεῖον.

1794 - 95) ὁ διάσημος συγγραφεὺς τῆς Ἑλληνικῆς Χλωρίδος (*Flora Graeca*) Sibthorp, καίπερ διατρίβων ἱκανὸν χρόνον ἐν Ἀθήναις πρὸς ἐξέτασιν τῶν φυτῶν τῆς Ἀττικῆς. Ἄλλ' οὔτε ὁ Dumont d'Urville, ὁ σταθμεύων κατὰ τὸ 1819 καὶ 1820 μετὰ πλοίου τοῦ γαλλικοῦ στόλου εἰς διαφόρους λιμένας τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ συλλέγων φυτὰ ἐπὶ τῶν νήσων καὶ παραλίων, δὲν ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγινα.

Ἐκ δὲ τῶν μελῶν τῆς Γαλλικῆς ἐπιστημονικῆς εἰς Πελοπόννησον ἀποστολῆς μόνον ὁ διευθύνων αὐτὴν Bory de Saint-Vincent μετὰ τοῦ γεωλόγου Puillon Boblaye ἐπεσκέφθησαν τὴν Αἴγινα κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1829¹, ἐξετάσαντες αὐτὴν μᾶλλον γεωλογικῶς. Ἐν τῇ Χλωρίδι τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Κυκλάδων μόλις δις μνημονεύεται ἡ Αἴγινα.

Τὸ ἔαρ τοῦ 1835 ἐξητάσθη κατὰ πρῶτον ἡ Αἴγινα ἀκριβέστερον ὑπὸ ἐπιστήμονος βοτανικοῦ, τοῦ *E. R. Friedrichsthal*, ὅστις ἐν παραρτήματι τῆς περιγραφῆς τοῦ ἐν Ἑλλάδι ταξιδίου αὐτοῦ ἔδημοσίευσεν κατάλογον τῶν κατ' αὐτὸ συλλεχθέντων φυτῶν. Ἐν Αἰγίνῃ, ὅπου ἐβοτανολόγησεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας (26 — 28 Μαρτίου), συνέλεξε κατὰ τὸν ἄνω κατάλογον 133 εἶδη φανερογάμων φυτῶν.

Τὸ αὐτὸ ἔτος κατὰ τὸν Μάϊον ἐποίησεν ὁ ἀείμνηστος φίλος μου Ἰωσήφ Sartori, φαρμακοποιὸς τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, τὴν πρώτην εἰς Αἴγινα βοτανικὴν ἐκδρομὴν του. Ἄλλας δὲ τοιαύτας ἐπεχείρησε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1852 καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1856.

Ὁ δὲ *W. von Spruner*, φαρμακοποιὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐξέδραμεν εἰς Αἴγινα μίαν ἢ δύο φορές, δὲν γνωρίζω ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ἀπὸ 1840 μέχρι 1843 ἐν Ἑλλάδι διαμονὴν αὐτοῦ, συλλέγων ἰδίως τὰ Ὀρχειώδη τῆς Αἰγίνης. Τὰ ὑπὸ Σαρτῶρι καὶ Σπροῦνερ συλλεχθέντα δείγματα εὐρίσκονται ἐν ταῖς βοτανικαῖς συλλογαῖς τοῦ Boissier καὶ τῆς ἐμῆς.

Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1857 ἐξέδραμεν ὁ *Giacomo Guicciardi-Barazetti* εἰς Αἴγινα καὶ ἐπανεῦρε τότε εἰς ἄνθος τὸν Κρόκον, περὶ οὗ γράφει ὁ Θεόφραστος.

¹ Βλ. *Expédition scientifique de Morée Tom. I. Relation par Bory de Saint-Vincent p. 469.*

Καὶ ὁ πρόην καθηγητῆς τῆς Βοτανικῆς *Θ. Ὀρφανίδης* ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγιναν κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1858 καὶ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1858. Ὅσα συνέλεξεν εἰς τὰς ἐκδρομὰς ταύτας, φυλάττονται ἐν τῇ βοτανικῇ συλλογῇ αὐτοῦ, τῇ ἀπαρτιζούσῃ μέρος τοῦ φυτολογικοῦ Μουσείου τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐγὼ δ' ἐπεσκέφθην τὴν νῆσον ἐξάκις· καὶ κατὰ πρῶτον μὲν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1848 ἐπὶ δύο ἡμέρας, εἶτα δὲ κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1855 ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, δύο φορὰς δὲ κατὰ Μάιον καὶ Ἰούνιον τοῦ 1860 καὶ 1865, καὶ πάλιν τὸν Μάιον τοῦ 1870 ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ τέλος τῷ 1881 ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἤτοι ἀπὸ 18ης μέχρι 25ης Ἀπριλίου μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μου φίλου Τιμολέοντος Χόλτσμαν, τοῦ ζηλωτοῦ ἐραστοῦ τῆς φύσεως καὶ συνεταίρου μου εἰς τοσαῦτα ταξείδια καὶ ἐκδρομὰς. Κατὰ τὰς ἐκδρομὰς ταύτας ἐπεσκέφθημεν πάντα τὰ μέρη τῆς νήσου, ἐξετάζοντες λεπτομερῶς τὴν βλάστησιν αὐτῆς. Τῷ 1881 ἐπεσκέφθημεν ἐπίσης τὰ παρακείμενα νησίδρια Μετώπι καὶ Ἀγκίστριον.

Προσετέθησαν οὕτω διὰ τῶν ἐκδρομῶν μου τούτων περὶ τὰ 380 εἶδη εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἤδη ὑπ' ἄλλων εὑρεθέντων καὶ γνωστῶν ἐξ Αἰγίνης φυτῶν.

Τέλος οἱ φίλοι μου κ. κ. Μάρκος Μίνδλερ καὶ Βασίλειος Τούντας κατὰ παράκλησίν μου ἐξέδραμον τὸν Νοέμβριον 1897 εἰς Αἴγιναν, καὶ ὁ μὲν πρῶτος πρὸς λύσιν γεωλογικοῦ ζητήματος, ὁ δὲ κ. Τούντας δις ὅπως συμπληρωθῶσι κενὰ τινα ἐν τῇ Χλωρίδι· ἐκφράζω δ' ἀμφοτέροις τὴν ἄκραν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὰς συμβολὰς ταύτας, δι' ὧν σπουδαίως μοὶ συνέδραμον εἰς τὸ ἔργον μου.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπανειλημμένων καὶ πολλαπλῶν παρατηρήσεων μου καὶ βοηθείᾳ τῶν διαφόρων ἄλλων συμβολῶν, ὡς ἀνωτέρω ἐξέθηκα, ἐδυνήθην νὰ συντάξω κατάλογον τῶν αὐτοφυῶν ἀγγειωδῶν φυτῶν τῆς Αἰγίνης, ὃν θεωρῶ ὡς σχεδὸν πλήρη, ἐλαχίστου ὄντος βεβαίως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαφυγόντων τὴν προσοχὴν κατὰ τοσαύτας ἐρεῦνας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φυτῶν τῶν καταλεγόμενων ἀνέρχεται εἰς 576 εἶδη αὐτοφυῆ, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ συγκριτικῶς πρὸς τὴν ἐκ 1557 εἰδῶν συνισταμένην Χλωρίδα τῆς Ἀττικῆς τὴν ἀναλο-

γίαν 37,12 : 100. Ὅπως ἐκ τῶν προτέρων δύναται τις νὰ εικάσῃ, ἡ Χλωρίς τῆς Αἰγίνης ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς νήσου ἀποτελεῖ μεσάζοντα κρίκον μεταξὺ τῶν Χλωρίδων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἰδίως δὲ τῆς Ἀττικῆς, τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Κυκλάδων. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ μέγιστον ὑπερθαλάσσιον ὕψος τῶν αἰγινητικῶν ὀρέων δὲν ὑπερβαίνει τὰ 531 μ., ἐλλείπουσιν ὡς εἰκὸς ἐκ τῆς Χλωρίδος αὐτῆς τὰ φυτὰ τὰ χαρακτηρίζοντα τὴν ὄρεινὴν ἢ ὑλώδη ζώνην, ἥτις ἐκτείνεται ἐν τῇ Στερεᾷ καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἀπὸ 700 μέχρι 1400 μ. τοῦλάχιστον ὑπερθαλάσσιον ὕψος. Ἀντιπροσωπεύεται δ' ἐν Αἰγίνῃ μόνον ἡ παράλιος καὶ πεδινὴ ζώνη μετὰ τῶν ὑποδιαίρέσεων αὐτῆς, ἥτοι τὸ ἰδίως παραθαλάσσιον μέρος, καὶ τὸ τῶν ξηροβούνων, ὅπου πρωτεύει ἡ διάπλασις τῶν φρυγάνων¹.

Ἐνδιαφέρει δὲ τὰς φυτογεωγραφικὰς μελέτας ὁποῖά τινα εἶδη φυτῶν ἡ Αἰγινητικὴ Χλωρίς ἔχει κοινὰ μετὰ πασῶν τῶν εἰρημένων τριῶν Χλωρίδων καὶ ὁποῖά τινα μετὰ τῆς μιᾶς ἢ μετὰ δύο ἐξ αὐτῶν, ἢ ἀντιθέτως ὁποῖά τινα εἰσι τὰ ἐλλείποντα ἐν τῇ Αἰγινητικῇ Χλωρίδι. Ἐν τῷ καταλόγῳ ὁσάκις εἶδός τι τῆς Αἰγινητικῆς Χλωρίδος φύεται σύναμα ἐν τε τῇ Ἀττικῇ, τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἐν τισὶ νήσοις τῶν Κυκλάδων οὐδὲν διακριτικὸν σημεῖον προσέθηκα εἰς αὐτό· ὁσάκις ὅμως εἶδός τι ἀνήκει μόνον εἰς μίαν ἢ δύο τῶν ἐν συγκρίσει Χλωρίδων, ἐσημείωσα τοῦτο διὰ τοῦ Ἀττ. Πελ., Ἀττ. Κυκλ. ἢ Πελ. Κυκλ. ἢ διὰ τοῦ Ἀττ., ἢ Πελ., ἢ Κυκλ. μόνον. Ἐξελέγχοντες οὕτω τὸν ἡμέτερον κατάλογον ἐξάγομεν τὰ ἐξῆς συμπεράσματα· ὅτι δηλαδὴ ἐκ τῶν 576 εἰδῶν τῆς αἰγινητικῆς Χλωρίδος

472 εἰσι κοινὰ εἰς αὐτὴν καὶ τὰς ἄλλας τρεῖς Χλωρίδας.

24 εἶδη φύονται σύναμα ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ τῇ Πελοποννήσῳ.

22 εἶδη ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ταῖς νήσοις τῶν Κυκλάδων.

20 εἶδη μόνον ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ τῇ Ἀττικῇ.

12 εἶδη ἐν Αἰγίνῃ καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ.

¹ Βλ. Heldreich, l'Attique au point de vue des caractères de sa végétation dans le Compte rendu du Congrès international de botanique et d'Hortic. tenu à Paris en 1878 καὶ ἐν τῷ Ἐγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ τῷ ἐκδοθέντι ὑπὸ Μπάρτ καὶ Χίρστ τὸ ὑπὸ Χελδράιχ ἄρθρον Χλωρίς τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Γ' σελ. 784.

6 σύναμα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ταῖς νήσοις τῶν Κυκλάδων¹.

8 τέλος φύονται μόνον ἐν Αἰγίνῃ καὶ ταῖς νήσοις τῶν Κυκλάδων².

Ἐν γένει βλέπει τις ὅτι περισσοτέρας σχέσεις ἔχει ἡ Χλωρίς τῆς Αἰγίνης μετ' ἐκείνης τῆς Ἀττικῆς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον μετ' ἐκείνης τῆς Πελοποννήσου, ὀλιγωτέρας δὲ μετ' ἐκείνης τῶν Κυκλάδων.

Φυτὰ δὲ τῆς Αἰγινητικῆς Χλωρίδος, τὰ ὅποια μέχρι τοῦδε δὲν παρατηρήθησαν εἰς τὰς Χλωρίδας τῆς Ἀττικῆς, τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Κυκλάδων, ἀλλὰ μόνον ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις τῆς Ἑλλάδος εἴτε ἐκτὸς αὐτῆς εἰσὶ τὰ ἐξῆς· *Conringia Orientalis* (φυτὸν τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Θράκης καὶ λοιπῆς Ν. Εὐρώπης), *Lythrum tribracteatum* (φυτὸν τῆς Ν. Εὐρώπης, εὐρεθὲν καὶ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ) *Orobanche hyalina* (εὐρεθὲν μόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ)· *Stalice Thouini* (φυτὸν τῆς Β. Ἀφρικῆς καὶ Συρίας)· *Ornithogalum Pyrenaicum* (φυτὸν τῆς μέσης Εὐρώπης εὐρεθὲν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Κρήτῃ)· *Bellevalia trifoliata* (φυτὸν τῆς Νεαπόλεως, τοῦ Βυζαντίου, τῆς Κρήτης κτλ.) καὶ *Avena fatua* (ἐν Ἑλλάδι κατὰ *Sibthorp* καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ). Τινῶν δὲ ἐξ αὐτῶν θεωρῶ τὴν ἐν Αἰγίνῃ ὑπαρξιν ὡς ἀμφίβολον (βλ. κατάλογον).

Φυτὰ ἐνδημικά, δηλαδὴ ἀνήκοντα ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν αἰγινητικὴν Χλωρίδα, τοῦλάχιστον ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν μέχρι τοῦδε, εἰσὶν ὀλίγιστα, ἤτοι τὰ ἐξῆς· *Cyclaminos Mindleri*, *Scilla Holzmannia*, *Leopoldia graminifolia* καὶ *Colchicum Tuntasium*, ἅτινα περιέγραψα ὡς νέα εἶδη. Ποικιλίας δὲ καὶ παραλλαγῆς νέας καὶ ὡς ἐνδημικὰς τῆς Αἰγίνης θεωρητέας περιέγραψα τὰς ἐξῆς *Rubus ulmifolius forma Aeginensis*. *Salvia Horminum varietas comosula* καὶ *Phalaris minor var. comosula*.

Χαρακτηριστικὴ διὰ τὴν Χλωρίδα τῆς Αἰγίνης εἶνε ἡ ἔλλειψις φυτῶν τινῶν, ἰδίως θάμνων καὶ φρυγάνων κοινοτάτων ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ὡς τὰ πολλὰ ἐν ταῖς νήσοις τῶν Κυκλά-

¹ Ταῦτά εἰσι *Dianthus tripunctatus*. *Phagnolon saxatile*, *Carthamus leucocaulos*, *Sideritis lanata*, *Iris Germanica* καὶ *Allium trifoliatum*.

² Ταῦτά εἰσι *Delphinium Hirschfeldianum*, *Velezia quadridentata*, *Ruta bracteosa*, *Trigonella corniculata*, *Paronychia echinata*, *Anthemis Cretica*, *Rosmarinus officinalis* καὶ *Orchis sanctus*.

δων. Ὡς τοιαῦτα σημειώνομεν τὰ ἐξῆς. *Clematis Flammula*, *Rhamnus Graecus*, *Pistacia Terebinthus*, *Spartium junceum*, *Medicago arborea*, *Coronilla emeroides*, *Rosa sempervirens*, *Myrtus communis*, *Sambucus nigra*, *Arbutus Unedo*, *Arbutus Andrachne*, *Phillyrea media*, *Marsdenia erecta*, *Nerium Oleander* (Πικροδάφνη), *Satureia Thymbra*, *Atriplex Halimus*, *Thymelaea Tartonraia*, *Thym. hirsuta*, *Osyris alba*, *Platanus Orientalis*, *Salix alba* καὶ *Juniperus Oxycedrus*.

Ἐκ δὲ τῶν οἰκογενειῶν δὲν ἀντιπροσωπεύονται ἐν τῇ Χλωρίδι τῆς Αἰγίνης αἱ τῶν Ἴωδῶν, τῶν Ὁξαλιδῶδῶν, τῶν Ῥαμνωδῶν, τῶν Ῥηξιπετρῶδῶν, τῶν Ἀσκληπιαδῶδῶν, τῶν Ἀποκυνῶδῶν, τῶν Θυμελαιῶδῶν, τῶν Ἴτεῶδῶν, τῶν Τυφῶδῶν, τῶν Ἀλισμῶδῶν καὶ τῶν Γνητῶδῶν.

Τέλος ὡς ἀφορᾷ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡφαιστειακοῦ ἐδάφους ἐπὶ τῆς βλαστήσεως, παρετήρησα ὅτι ὀλίγιστα εἶδη φυτῶν φύονται ἀποκλειστικῶς μόνον ἐπὶ ἡφαιστειακῶν πετρωμάτων, τὰ πλεῖστα δὲ ἀδιακρίτως ἐπὶ τε τῶν ἡφαιστειακῶν ἀνδেসίτων καὶ ἐπὶ τῶν ἀσβεστολίθων τῆς κρητιδικῆς καὶ ἐπὶ τῶν πετρωμάτων τῆς τριτογενοῦς διαπλάσεως. Ὡς φυόμενα ἀποκλειστικῶς ἐπὶ ἡφαιστειακοῦ ἐδάφους γνωρίζω μόνον τὰ ἐξῆς πέντε εἶδη, ἧτοι *Phagnolon saxatile* (ὅπερ καὶ ἐν Μεθάνοις καὶ ἐν Πόρω ἐπὶ τοῦ ἀνδесιτικοῦ πετρώματος φύεται), *Cyclaminos Mindleri*, *Leopoldia graminifolia*, *Scilla Holzmannia* καὶ *Colchicum Tuntasium* καὶ ταῦτα μόνον κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε σχετικὰς παρατηρήσεις.

B I B Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Expédition scientifique de Morée. Section des Sciences physiques. Tome II. Relation par Bory de Saint-Vincent, Paris 1836 καὶ III 2° Partie. Botanique, Paris 1832. avec Atlas.

Nouvelle Flore du Peloponnèse et des Cyclades, entièrement revue, corrigée et augmentée par M. Chaubard

pour les Phanerogames et *Bory de Saint-Vincent* pour les Cryptogames etc. Paris 1838 avec 41 Tables. Fol.

Friedrichsthal, E. R., Reise in den südlichen Theilen von Neu-Griechenland. Mit einem botanischen Anhang. Leipzig. 1838. 8°.

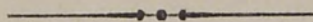
Boissier, Edmond, Flora Orientalis sive Enumeratio plantarum in Oriente a Graecia et Aegypto ad Indiae fines hucusque observatarum. Vol. I-V. Genevae et Basileae 1867-1881, et Supplementum editore Buser. 1888. 8°.

Ὡς ἀφορᾶ τὴν γεωλογίαν καὶ πετρογραφίαν.

Reiss, W., und *A. Stübel*, Ausflug nach den vulkanischen Gebirgen von Aegina und Methana im Jahre 1866, nebst mineralogischen Beiträgen von K. v. Fritsch. Mit einer Karte. Heidelberg 1867. 8°.

Washington, Henry S., A patrographical Sketch of Aegina und Methana. Reprinted from the Journal of Geology. vol. II-III. Chicago 1895. 8°.

Philippson, Dr Alfred, Geologisch-Geographische Reiseskizzen aus dem Orient (Sitzungsberichte der Niederrheinischen Gesellschaft für Natur- u. Heilkunde zu Bonn 1896 Bonn 1897. (Εἰς σελ. 28 - 29 περὶ Αἰγίνης).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΕΞΗΓΗΤΙΚΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΑΙΓΙΝΗΙ ΑΥΤΟΦΥΩΝ ΑΓΓΕΙΩΔΩΝ ΦΥΤΩΝ

Α'. ΣΠΕΡΜΑΤΟΦΥΤΑ (ΦΑΝΕΡΟΓΑΜΑ)

Α'. ΑΓΓΕΙΟΣΠΕΡΜΑ

I. Δικοτυλήδονα. — 1. 'Επιθαλάμια.

1. Βατραχιώδη. *Ranunculaceæ*.

1. **Clematis cirrosa** L. **Κληματίς** ή **έλικοφόρος**. 'Εν πετρώδεσι. Μεσαγρός. Όρος.

2. **Anemone fulgens** J. Gay. **'Ανεμώνη** ή **περιλαμπής**. Είς τὰ περίξ του ναού τής 'Αθηνᾶς.

3. **A. coronaria** L. **Α.** ή **στεφανωτική** (Θεοφράστου). 'Εν γεωλόφοις (Τούντας).

4. **Adonis microcarpa** DC. **'Αδωνίς** ή **μικρόκαρπος**. 'Εν άρούραις και γεωλόφοις άφθόνως πλησίον τής πόλεως και πρὸς τὸ Β. μέρος τής νήσου. Ποικίλλει μετὰ πετάλων κιτρίνων και έρυθρῶν.

5. **Ranunculus flabellatus** Desf. **Βατράχιον** τὸ **ρίπιδατόν**. 'Εν γεωλόφοις και παρὰ ταίς ὁδοίς.

6. **R. arvensis** L. **Β.** τὸ **άρουραῖον**. 'Εν άρούραις. Μεσαγρός. ('Αττ. Πελ.).

7. **R. muricatus** L. **Β.** τὸ **άπαλόκεντρον**. 'Εν παρύγροις. Β. πεδιάς, Κοντό, Περιβόλια.

8. **R. Chius** DC. **Β.** τὸ **Χῖον**. 'Εν συσκίοις τόποις. Κοντό. ('Αττ.).

9. **Nigella Damascena** L. **Μελάνθιον** τὸ **δαμασκηρόν**. 'Εν άρούραις. Μονή τής Παναγίας.

10. **Delphinium Hirschfeldianum** Heldr. et Holzm. **Δελφίνιον** τὸ **Χιρσφελδιανόν**. Κατὰ πρῶτον εύρέθη ἐν έργασίμοις τόποις τής Αίγινης μεταξὺ τής πόλεως και τής μονῆς τὸν 'Απρίλιον

τοῦ 1881 ὑπ' ἑμοῦ καὶ τοῦ φίλου Τιμ. Χόλτσμαν· τῷ δὲ 1891 καὶ ἐν Κύθνῳ ὑπὸ τοῦ κ. Τούντα.

11. **D. Ajacis** L. Δ. τὸ τοῦ Αἴαντος. Ἐν ἀρούραις εἰς τὰς κλιτύας τοῦ ὄρους. (Πελ.).

2. Μηκωνώδη. *Papaveraceæ*.

12. **Papaver Rhoeas** L. **Μίκων** ἢ Ῥοιᾶς (Διοσκορίδου). Ἐν ἐργασίμοις τόποις.

13. **P. hybridum** L. Μ. ἢ νόθος. Ἐν ἐργασίμοις.

14. **Glaucium leiocarpum** Boiss. **Γλαύκιον** τὸ λειόκαρπον. Ἐν παραθαλασσίαις Αἰγίνης καὶ Ἀγκιστρίου.

15. **C. corniculatum** (L.) Curt. Γ. τὸ κερατιοφόρον. Ἐν ἀρούραις. Μονή.

16. **Roemeria hybrida** (L.) DC. Ῥοιμερῆα ἢ νόθος. Ἐν ἀρούραις. Περιβόλια.

3. Καπνιώδη. *Fumariaceæ*.

17. **Hypocoum acuilobum** Viv. Ὑπίκοον τὸ ἰσόλοβον. Ἐν ἀρούραις. Μονή.

18. **H. procumbens** L. var. *glaucescens* Guss. (pro specie). Ὑ. τὸ κατακλινές, ποικιλία τὸ γλανκίζον. Ἐν παραθαλασσίαις. (Ἀττ.).

19. **Fumaria megalocarpa** Boiss. et Sprun. **Καπνία** ἢ μεγαλόκαρπος. Ἐν πετρῶδεσι πλησίον τῆς πόλεως. Κοινῶς «Καπνιά τῆς γῆς».

20. **F. officinalis** L. Κ. ἢ φαρμακευτική. Ἐν ἐργασίμοις.

21. **F. densiflora** DC. Κ. ἢ πυκνανθής. Ἐν ἀρούραις πλησίον τῆς μονῆς. (Ἀττ. Κυκλ.).

22. **F. Anatolica** Boiss. Κ. ἢ ἀνατολική. Περὶ φραγμοὺς σπάγιον. Περιβόλια.

23. **F. Thureti** Boiss. var. *congesta* Heldr. Κ. ἢ τοῦ Θουρέτου, ποικ. ἢ σύμπυκνος. Μεταξὺ θάμνων. Ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς. (Ἀττ.).

24. **F. parviflora** Lamk. Κ. ἢ μικρανθής. Ἐν ἀρούραις. Περιβόλια.

4. Σταυρανθῆ. *Cruciferae*.

25. **Cakile** *maritima* Scop. **Κακίλη** ἢ παραθαλασσία. Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίαις. var. *Aegyptiaca* (L. sub *Isatide* pro specie) Gärtn. Ποικιλ. ἢ αἰγυπτιακὴ, ἔχουσα τὰ φύλλα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκέραια. Ἐν Αἰγίνῃ κατὰ τὸν Friedr. (ἐν Λακωνίᾳ).

26. **Raphanus** *Raphanistrum* L. **Ῥαφάνις** ἢ ἀγρία (Διοσκορίδου). Ἐν ἀρούραις κοινή.

27. **Rapistrum** *Oriente* DC. **Ῥάπιστρον** τὸ ἀνατολικόν. Ἐν ἀρούραις (κατὰ τὸν Sartori).

28. **R.** *Linnaeanum* Boiss. et Reut. **P.** τὸ Λινναίειον. Ἐν ἀρούραις. (Ἄττ.).

29. **Didesmus** *Aegyptius* (L. sub *Myagro*) DC. **Δίδεσμος** ὁ αἰγύπτιος (*Bunias virgata* Sibth. Fl. Gr. tab. 613). Μετὰ τῆς ποικιλίας τῆς λεπτοφύλλου (*Bunias tenuifolia* Sibth. t. 614). Τὰ φύλλα τοῦ φυτοῦ τούτου εἰσι τοσοῦτο πολύμορφα, ὥστε ἀπὸ ἀκεραίων (ἐν τῷ τύπῳ) μεταβαίνουνσι βαθμηδὸν εἰς τὰ βαθέως πτεροσχιδῆ τῆς ποικιλίας λεπτοφύλλου. Φύονται ἀμφότεραι αἱ ποικιλίαι ἀναμιξ ἔν τοις ἀγροῖς μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς (Μεσαγρός, Πηγαδάκια κτλ.) ἰδίως μεταξὺ τοῦ ἐκεῖ καλλιεργουμένου βάμβακος. Φύεται δὲ καὶ ἐν τῷ νησυδρίῳ Μετῶπι. Κοινῶς «Καρδαμίδα» (Ἄττ. Κυκλ.).

30. **Erucaria** *Aleppica* Gärtn. **Ἐρουκαρία** ἢ χαλεπεία. Παρὰ τὰς ὁδοὺς καὶ ἐν ἐργασίμοις τόποις κοινή. Κοιν. «Καρδαμίδα» ὡς τὸ προηγούμενον εἶδος· λαχανεύονται δ' ἀμφότερα.

31. **Matthiola** *sinuata* (L.) R. Br. **Ματθαιολία** ἢ κολπωτή. Μνημονεύεται ἐξ Αἰγίνης ὑπὸ τοῦ Friedr.

32. **M.** *tristis* (L.) R. Br. **M.** ἢ πελιδνή. Πλησίον τοῦ Ναοῦ (κατὰ τὸν Friedr.) (Ἄττ. Πελ.).

33. **M.** *bicornis* (Sibth.) DC. **M.** ἢ δίκερος. Ἐν ἀρούραις· πλησίον τῆς πόλεως, εἰς Περιβόλια κτλ. (Ἄττ.).

34. **M.** *tricuspidata* (L.) R. Br. **M.** ἢ τριγλώχης. Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίαις Αἰγίνης καὶ Μετῶπι.

35. **Arabis** *verna* (L.) R. Br. **Ἀραβίς** ἢ ἔαρυνή. Ἐν γεωλόφοις· Κοντὸ καὶ παρὰ τὸν Ναόν.

36. **Nasturtium fontanum** (Lamk. sub Cardamine).
Ναστούριον τὸ κριναῖον. Ἐν ἐφύδροις· Πηγαδάκια κτλ.

37. **Cardamine hirsuta** L. **Καρδαμίνη** ἢ **δασύθριξ**.
Ἐν ἐργασίμοις παρύγροις· Περιβόλια.

38. **Malcolmia flexuosa** Sibth. Fl. Gr. tab. 634. **Μαλ-
κόλμεια** ἢ **πολυκαμπής**. Ἄφθονος ἐν παραθαλασσίαις Αἰγίνης καὶ
Ἄγκιστρίου.

39. **M. Graeca** Boiss. et Sprun. **M.** ἢ **ἑλληνική**. Ἐν παρα-
θαλασσίαις πρὸς τὸ βόρ. μέρος (Ἄττ. Πελ.)—Var. **integrifolia**
Boiss. Ποικ. ἢ **ἀκεραιόφυλλος**, ἧς πάντα τὰ φύλλα ἀκέραια ἢ μό-
λις ὀδοντωτά. Ἐν ὄρεινοῖς· Μονή. (Ἄττ. Ἀργ.).

40. **M. Hydraea** Heldr. et Halácsy. **M.** ἢ **ὔδραία**. Εἶδος
ἀνακαλυφθὲν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ νήσῳ Ὑδρα, ὅπου φύεται ἐπὶ τῷ ὑψηλο-
τέρῳ ὄρει «Ἐρωσ», εὐρεθὲν δὲ καὶ ἐν Αἰγίνῃ πλησίον τῆς Μονῆς τῆς
Παναγίας, τὸν Ἀπρίλιον 1881, ὑπὸ Χόλτσμαν καὶ ἐμοῦ. Διακρίνεται
εὐκόλως ἀπὸ τοῦ προηγουμένου εἶδους, ὡς ἔχον ἄνθη κατὰ τὸ ἥμισυ
μικρότερα, πέταλα ῥοδόχροα μετὰ ὄνυχος κιτρίνου καὶ κέρατα λε-
πτότερα λίαν σκολιὰ καὶ διεστῶτα. (Ἀργ.).

41. **M. confusa** Boiss. **M.** ἢ **ἀμφισβήτητος**. Εὐρέθη ἐν Αἰγίνῃ
ὑπὸ τοῦ Spruner (Ἄττ.).

42. **Conringia Orientalis** (L.) DC. **Κογκρίγγεια** ἢ **ἀνα-
τολική**. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Friedr. ὡς φυτὸν τῆς Αἰγίνης.
(Ἐπειδὴ δὲν εὐρέθη ἀλλαγῶ τῆς Ἑλλάδος, θεωρῶ ἀμφίβολον τὴν
σημείωσιν τοῦ Friedr.).

43. **Sisymbrium Orientale** L. **Σισύμβριον** τὸ ἀνατο-
λικόν. Ἐν ἀρούραις καὶ γεωλόφοις κοινότατον ὅπως καὶ τὰ τρία
ἐπόμενα ὁμογενῆ εἶδη.

44. **S. Irio** L. **Σ.** ὁ **Ἰρίων**. Κοινόν.

45. **S. officinale** (L.) Scop. **Σ.** τὸ **φαρμακευτικόν**. Ἐν ἐρ-
γασίμοις τόποις.

46. **S. polyceratium** (L.) **Σ.** τὸ **πολυκέρατον**. Περὶ ἐρείπια
καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς. Πλησίον τῆς πόλεως ἄφθονος.

47. **Stenophragma Thalianum** (L. sub Arabide) Ce-
lak. **Στενόφραγμα** τὸ θαλιανόν. Περὶ τὴν Μονήν.

48. **Sinapis arvensis** L. **Σίναπι** τὸ ἀρουραῖον. Ἐν ἐργασίμοις· Περιβόλια κτλ.

49. **Hirschfeldia incana** (L. sub Sinapide) **Χιροσφέλδεια** ἢ **πολιά**. Ἐν γεωλόφοις. Οἱ νέοι βλαστοὶ ἐδώδιμοι. Κοινῶς Βροῦβες.

50. **Eruca longirostris** Uechtritz. **Ἐροῦκα** ἢ **μακρόρουγχος**. Εὐζωμον τῶν ἀρχαίων. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ αὐτοφυῆς ἄγριος τύπος τοῦ συχνὰ κηπευομένου εἴδους, ἦτοι τῆς Ἐ. τῆς σπαρτῆς (*E. sativa* Lamk.), ἧς τὰ ἄνθη μικρότερα καὶ ὠχρότερα, καὶ τὰ κέρατα λήγοντα εἰς ῥύγχος βραχύτερον. Ἐν ἀρούραις καὶ ἐργασίμοις.

51. **Alyssum campestre** L. **Ἄλυσσον** τὸ πεδινόν. Ἐν ἀνίκοις. Παλαιοχώρα, κτλ.

52. **Clypeola Jonthlaspi** L. **Ἄσπιδίσκη** τὸ Ἴον θλάσπι. Ἐν πετρώδεσι. Μονή.

53. **Camelina silvestris** Wallr. **Χαμαίλινον** τὸ ἄγριον. Ἐν ἐργασίμοις πλησίον τῆς πόλεως. (Ἄττ.).

54. **Carrichtera annua** (L. sub Vella) Asch. **Καροχιτεριά** ἢ **ἐπέτειος**. Ἐν παραθαλασσίαις πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως. (Ἄττ.).

55. **Biscutella Columnnae** Ten. **Διδυμόκυβον** τὸ τοῦ Κολουμνίου (παραλλαγή μετὰ κερατίων βλεφαροτρίχων). Ἐν γεωλόφοις· Παλαιοχώρα.

56. **Hutchinsia procumbens** L. Desv. **Οὐτχινδία** ἢ **κατακλινής**. Εὐρέθη ὑπὸ Spruner.

57. **Capsella Bursa pastoris** (L.) Mönch. **Καψάκιον** ἢ **πήρα ποιμένος**. Ἐν ἐργασίμοις καὶ παρὰ ταῖς ὁδοῖς κοινόν.

58. **Bunias Erucago** L. forma *macroptera* Reichb. (pro specie). **Βουνιάς** ἢ **ἐρουκοειδής**, παραλλαγή ἢ **μακρόπτερος**. Ἐν ἀρούραις. Κοντό, Πέρδικα, κτλ.

59. **Neslia paniculata** (L.) Desv. **Νεσλία** ἢ **φοβήεσσα**. Ἐν ἀρούραις· Περιβόλια. (Ἄττ.).

5. Καππαριδώδη. *Capparidaceæ*.

60. **Capparis rupestris** Sibth. Fl. Gr. tab. 457. **Καπ-**

παρίς ἢ **κρημνόφιλος**. Ἐν κρημνώδεσι παραθαλασίοις. Εἰς ἀκρωτήριον Πέρδικα (Friedr.), ἐν Ῥεύματι κάτωθεν τῆς Μονῆς (Τούντας).

6. Σησαμοειδώδη. *Resedaceæ*.

61. **Reseda alba** L. **Σησαμοειδῆς** τὸ λευκὸν (Σ. τὸ μέγα τοῦ Διοσκορίδου). Τοῦ κοινοῦ φυτοῦ τούτου διακρίνονται κυρίως τρεῖς παραλλαγáι· α') *forma maxima*· παραλλ. ἢ *μείζων*· εἶνε ποώδης, θαλερά, μετὰ βοτρύων χονδρῶν πυκνανθῶν καὶ ἀνθέων μεγαλειτέρων· β') *f. leptostachys* Heldr. π. ἢ *λεπτόσταχυς*· ποώδης διετῆς μετὰ βοτρύων μακρῶν καὶ λεπτοτέρων καὶ ἀνθέων μικροτέρων τῶν τῆς προηγουμένης, καὶ γ') *f. Hookeri* Guss. (pro specie), π. ἢ *τοῦ Χωκέρου*· εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πολυετής, ξυλώδης κατὰ τὴν βάσιν τοῦ καυλοῦ, μετὰ βοτρύων καὶ ἀνθέων ὁμοίων τοῖς τῆς προηγουμένης. Φύονται ἢ μὲν α' ἐν ἀρούραις, β' καὶ γ' ἐν γεωλόφοις καὶ παραθαλασίοις πετρώδεσι. Κοινῶς «Γαῖδουρόχορτο».

62. **R. lutea** L. Σ. τὸ *κίτρινον*. Ἐν πετρώδεσι· περὶ τὴν Μονήν, Πέρδικα.

7. Κιστώδη. *Cistaceæ*.

63. **Cistus villosus** L. **Κίστος** ὁ μακρόθριξ. Ἐν πετρώδεσι· Κοντό, Ναός, Μονή. Κοινῶς «Λαδανιά».

64. **C. incanus** L. Sibth. Fl. Gr. t. 494. **Κ.** ὁ *πολιός*. **C. parviflorus** Lamk. Ἐν πετρώδεσι. Μεσαγρός, Ναός.

65. **C. salvifolius** L. **Κ.** ὁ *ἐλελισφακόφυλλος*. Μεσαγρός.

66. **Helianthemum guttatum** (L.) Mill. **Ἡλιανθέμιον** τὸ *ἐπίστακτον*. Ἐν ἀνίκμοις· Ναός, Μονή, Πέρδικα.

67. **H. salicifolium** (L.) Pers. **H.** τὸ *λίεόφυλλον*. Ἐν ἀνίκμοις. Περιβόλια.

68. **H. Graecum** Boiss. et Heldr. **H.** τὸ *Ἑλληνικόν*. Ἐν γεωλόφοις τοῦ Βορ. τμήματος (Friedr.).

69. **Fumana Arabica** (L.) Spach. **Κιστίδιον** τὸ *ἀραβικόν*. Ἐν πετρώδεσι. Ναός.

70. **F. viridis** (Ten.) Heldr. **Κ.** τὸ *πράσινον*. Πλησίον τοῦ ναοῦ (Friedr.).

71. **F. glutinosa** (L.) Boiss. **Κ.** τὸ *κολλῶδες*. Ἐν πετρώδεσι. Βόρ. τμήμα.

8. Πολυγαλώδη. *Polygalaceæ*.

72. **Polygala Nicaense** Risso. **Πολύγαλον** τὸ νικαῖον. *P. Thuringiaca* Spr. Friedr. Ἐν πετρώδεσι παρὰ τὸν Ναὸν (Friedr.). — (Ἄττ. Πελ.).

73. **P. venulosum** Sibth. Fl. Gr. tab. 669. Π. τὸ φλεβῶδες. Ἐν πετρώδεσι σπάνιον.

74. **P. Monspeliacum** L. Π. τὸ μοντεπεσσυλανόν. Κλιτύες τοῦ Ὄρους.

9. Φραγκενειώδη. *Frankeniaceæ*.

75. **Frankenia hirsuta** L. var. a. *hispida* DC. (pro specie) **Φραγκενεία** ἢ τριχώδης ποικ. α. ἢ τραχύθριξ. Ἐν παραθαλασσίαις Αἰγίνης καὶ Μετῶπι. — Var b. *intermedia* DC. (pro specie), ποικ. β. ἢ διάμεσος. Νησίς Μετῶπι.

76. **F. pulverulenta** L. Φ. ἢ παιπαλόπαστος. Ἐν τῷ νησιδρίῳ Μετῶπι.

10. Σιλενώδη. *Silenaceæ*.

77. **Githago segetum** (Lamk.) Desf. **Γιθῶδες** τῶν σπαρτῶν. Ἐν ἀρούραις. Μονή.

78. **Silene vulgaris** Garcke. **Σιληνὴ** ἢ κοινὴ. (*S. inflata* Sm.). Ἐν πετρώδεσι. Μονή, Πέρδικα.

79. **S. longipetala** Vent., Sibth. Fl. Gr. tab. 419. Σ. ἢ μακροπέταλος. Ἐν ἀρούραις: Μονή.

80. **S. Behen** L. Σ. ἢ βαλανοειδής. Ἐν ἀρούραις σπανίως.

81. **S. muscipula** L. Σ. ἢ μυιοπόλος. Ἐν ἀρούραις σπαν. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὄρους.

82. **S. Cretica** L. Σ. ἢ κρητικὴ. Ἐν γεωλόφοις καὶ ἐργασίμοις. Μονή.

83. **S. sedoides** Jacq. Σ. ἢ σεδοειδής. Εἰς ἀκρωτήριον Πέρδικα (Friedr.).

84. **S. colorata** Poir. Σ. ἢ κεχροσμένη. Ἀκρωτηρ. Πέρδικα (Friedr.).

85. **S. Nicæensis** All. Σ. ἢ νικαῖς. Εἰς τὰ περίξ τοῦ ναοῦ

(Friedr.). *Var. crassifolia* Moris. Ποικ. ἡ *παχύφυλλος*. Ἐν παραθαλασσίαις τῆς Β. ἀκτῆς (Friedr.). (Μεσσην.).

86. *S. nocturna* L. Σ. ἡ *νυκτερινή*. Ἐν ἀνίμμαις. Μονή.

87. *S. vespertina* Retz. Σ. ἡ *ἑσπερινή*. Ἐν παραθαλασσίαις τῆς Β. ἀκτῆς (Friedr.).

88. *S. Gallica* L. Σ. ἡ *γαλατική*. Ἐν ἀρούραις. Βόρ. τμήμα καὶ Μονή.

89. *Vaccaria perfoliata* Gilib. forma *grandiflora* Fisch. **Βούτροφος** ἡ *διαπερόφυλλος*, *παραλλαγή* ἡ *μεγαλανθής*. Ἐν ἀρούραις. Κοντό.

90. *Dianthus tripunctatus* Sibth. Fr. Gr. tab. 398. **Διάνθος** ὁ *τρίστικτος*. Ἐν ἀνίμμαις τῆς Βορ. ἀκτῆς σπαν. (Περίβωλια κτλ.). (Πελ. Κυκλ.).

91. *Kohlrauschia velutina* (Guss.) Rehb. **Κωλοραούδεια** ἡ *ὄλοσηρικόθριξ*. Ἐν ἀνίμμαις. Μονή.

92. *Velezia quadridentata* Sibth. Fl. Gr. tab. 391. **Βελέζεια** ἡ *τετραόδους*. Ἐν πετρώδεσι σπαν. Ἰανιτισιὸν παρὰ τὴν Ἄνατ. ἀκτὴν. (Κυκλ. Παρνασσός).

11. Ἄλσινώδη. *Alsinaceæ*.

93. *Cerastium pilosum* Sibth. Fl. Gr. tab. 454. **Κεράστιον** τὸ *τριχωτόν*. Ἐν ἀνίμμαις. Μονή.

94. *Arenaria leptoclados* Reichb., Boiss. **Ψαμμόχορτον** τὸ *λεπτόκλαδον*. Ἐν ἀνίμμαις. Μονή.

95. *Alsine Smithii* Fenzl. **Ἄλσινη** ἡ τοῦ *Σμιθίου*. Ἐν Αἰγίνῃ κατὰ Spruner. (Ἄττ. Ἄργ.).

96. *A. procumbens* (Vahl.) Guss. *Α.* ἡ *κατακλινής*. Ἀφθόνως ἐν πετρώδεσι. Παλαιοχώρα, πρὸς Ν. τῆς πόλεως, κτλ.

97. *Sagina apetala* L. **Σαγίνη** ἡ *ἀπέταλος*. Ἐν ἀμμώδεσι. Μονή.

98. *Spergularia heterosperma* (Guss.) Heldr. **Ῥαντηρίδιον** τὸ *ἑτερόσπερμον*. Ἐν παραθαλασσίαις Αἰγίνης καὶ Ἀγκιστρίου.

99. *S. Atheniensis* Heldr. et Sart. *P.* τὸ *ἀθηναϊκόν*. Ἐν παραθαλασσίαις, παρὰ τὰς ὁδοὺς ἀφθόνως, ἐν Αἰγίνῃ καὶ Μετῶπι.

100. *S. diandra* (Guss.) Heldr. 'Ρ. τὸ δίανδρον. Ἐν ἀνί-
κμοις κοινόν.

12. Λινώδην. *Linaceae*.

101. *Linum Gallicum* L. Λίνον τὸ γαλατικόν. Ἐν ὄρει-
νοῖς. Ὅρος.

102. *L. spicatum* Lamk. Λ. τὸ βοτρυνῶδες. Ἐν γεωλόφοις.
Πέριξ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς μονῆς.

ΣΗΜ. Τὸ Λ. τὸ εὐχρηστον (*L. usitatissimum* L., κοινῶς Λινάρι)
καλλιεργεῖται ἐνιαχοῦ τῆς νήσου.

13. Μαλαχώδην. *Malvaceae*.

103. *Althaea hirsuta* L. Ἀλθαία ἢ δασύθριξ. Πλησίον
τοῦ Ναοῦ (Friedr.).

104. *Malva Cretica* Cav. Μαλάχην ἢ κρητική. Ἐν ἀνί-
κμοις. Παλαιοχώρα, Ὅρος.

105. *M. silvestris* L. Μ. ἢ ἀγρία. Ἐν ἐργασίμοις καὶ παρὰ
τὰς ὁδοὺς κοινή. Κοινῶς Μολόχα.

106. *M. Aegyptia* L. Μ. ἢ αἰγυπτιακή. Πέριξ τοῦ Ναοῦ.

ΣΗΜ. Βάμβαξ ὁ ποώδης (*Gossypium herbaceum* L.) καλλιεργεῖται
ἐν Αἰγίνῃ, πρὸ πάντων κατὰ τὰ βορειοανατ. μέρη (Μεσαγρός, Ποταμὸ κλπ.).

14. Ὑπερικώδην. *Hypericaceae*.

107. *Hypericum crispum* L. Ὑπερικὸν τὸ οὔλον. Ἐν
ἀρούραις μετὰ τὸ θέρος.

108. *H. empetrifolium* Willd. Υ. τὸ ἐμπετρόφυλλον. Ἐν
θαμνώδεσι πλησίον τοῦ ναοῦ.

ΣΗΜ. Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἀμπελωδῶν (*Viniferae*) καλλιεργεῖται ἡ
Ἀμπελος ἢ οἰνοφόρος (*Vitis vinifera* L.) ἐν ὄρεινοῖς τε καὶ παραθαλασ-
σίαις τῆς νήσου.

15. Γερανιώδην. *Geraniaceae*.

109. *Geranium rotundifolium* L. Γεράνιον τὸ κυκλό-
φυλλον. Ἐν συσκίοις τοῦ Β. τμήματος. Κοντό.

110. *G. lucidum* L. Γ. τὸ στιλπνόν. Ἐν πετρώδεσι. Μονή.

111. *G. purpureum* Vill. Γ. τὸ πορφυροῦν. Ἐν λόφοις.
Πλησίον τοῦ ναοῦ.

112. **Erodium gruinum** (L.) W. Ἐρώδιον τὸ γερανώδες. Ἐν ἐργασίμοις κοινόν. Βόρειον καὶ δυτικόν παράλιον.

113. **E. malachoides** (L.) W. *E.* τὸ μαλαχῶδες. Ἐν χορτώδεσι τόποις. Δυτ. παράλιον.

114. **E. Ciconium** (L.) W. *E.* ἡ Πελαργίτις. Παρὰ τὰς ὁδοὺς, ἐν πετρώδεσι. Δυτ. παράλιον.

115. **E. Cicutarium** (L.) L'Her. *E.* τὸ κικουτῶδες. Παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινόν.

16. Ζυγοφυλλώδη. *Zygophyllaceae*.

116. **Tribulus terrestris** L. Τρίβολος ὁ χερσαῖος. Ἐν ἐρειπίοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινός. Κοινῶς «Τριβόλια» (κατὰ Τούντα).

17. Ῥυτώδη. *Rutaceae*.

117. **Ruta bracteosa** DC. Ῥυτὴ ἡ στεγαστή. Ἐν παραθαλασσίοις κοινή. Δυτικὰ παράλια. Κοινῶς Πήγανο. (Cycl.).

118. **R. Chalepensis** (L. p. p.) Boiss. *R.* ἡ χαλεπεία. Εἰς τὰ νησίδρια Ἀγκίστρι καὶ Μετῶπι.

ΣΗΜ. Κίτρον (*Citrus*) εἶδη διάφορα καλλιεργοῦνται ἐν τοῖς κήποις (Περιβόλια κτλ.).

2. Καλυκανθῆ. α'. Χωριστοπέταλα.

18. Τερεβινθώδη. *Terebinthaceae*.

119. **Pistacia Lentiscus** L. Πίστακὴ ἡ Σχῖνος. Κοινότητι ἐν παραθαλασσίοις καὶ ἐν πετρώδεσι τῶν λόφων καὶ τοῦ Ὄρους. Πολλάκις δεινρώδης (ὅπως εἰς Μεσαγρὸν καὶ ἀλλαχοῦ). Κοινῶς Σχῖνος.

19. Καισαλπινειώδη. *Caesalpineaceae*.

120. **Ceratonia Siliqua** L. Κερωνία ἡ χεδροπή. Κοινὸν δένδρον ἐν τῷ κεντρικῷ τμήματι τῆς νήσου καὶ κατὰ τὴν Β. ἀκτὴν Κοντό, Ναὸς κτλ. Δένδρα συχνὰ εὐμεγέθη. Κοινῶς Χαρουπιά.

20. Κολοβοανθῆ. *Papilionaceae*.

121. **Anagyris foetida** L. Ἀνάγυρις ἡ δύσοσμος. Ἐν παραθαλασσίοις πρὸς Β. τῆς πόλεως. Κοινῶς Ἀσόγερος.

122. **Genista acanthoclada** DC. **Γενίστη** ἢ ἀκανθόκλαδος. Ἐν πετρώδεσι, πλησίον τοῦ ναοῦ (Friedr.).

123. **Calycotome villosa** (Vahl) Link. **Καλυκοτομή** ἢ μακρόθριξ. Ἐν πετρώδεσι. Μονή.

124. **Lupinus angustifolius** L. **Λούπινος** ὁ στενόφυλλος. Ἐν ἐργασίμοις τόποις. Περιβόλια κτλ.

125. **Ononis reclinata** L. var *mollis* Savi (pro specie) **Ὀνωρίς** ἢ κατακλινομένη ποικιλ. ἢ ἀπαλή. Ἐν πετρώδεσι.

126. **O. breviflora** DC. **O.** ἢ βραχυνανθής. Ἐν γεωλόφοις. Ναός, Περιβόλια.

127. **O. ornithopodioides** L. **O.** ἢ ὀρνιθοποδιοειδής. Ἐν ἀνίκμοις. Μεσαγρός, Πέρδικα.

128. **O. antiquorum** L. **O.** ἢ τῶν ἀρχαίων. Ἐν πετρώδεσι. Πέριξ τῆς Μονῆς.

129. **O. diffusa** Ten. **O.** ἢ διακεχυμένη. Ἐν παραθαλασσίαις τῆς Β. ἀκτῆς. (Ἄττ. Κυκλ.).

130. **Anthyllis Hermaniae** L. **Ἀνθυλλίς** ἢ τοῦ Ἑρμάνου. Ἐν πετρώδεσι. Παλαιοχώρα.

131. **Physanthyllis tetraphylla** (L.) Boiss. **Φυσανθυλλίς** ἢ τετράφυλλος. Ἐν πετρώδεσι. Ναός, Πέρδικα.

132. **Hymenocarpus circinatus** (L.) Savi. **Ἦμενόκαρπος** ὁ κικινωτός. Ἐν ἀνίκμοις. Β. τμήμα καὶ Ναός.

133. **Medicago marina** L. **Μηδικὴ** ἢ θαλάσσιος. Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίαις. Βόρ. ἀκτὴ καὶ νησὺδριον Μετῶπι.

134. **M. orbicularis** All. **M.** ἢ περιφερής. Ἐν ἀρούραις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Μονή κτλ.

135. **M. truncatula** Gärtner. **M.** ἢ ὑποκορυφότομος. Μετὰ τῆς προηγουμένης.

136. **M. litoralis** Rohde. **M.** ἢ παράκτιος. Ἐν γεωλόφοις. Ναός.

137. **M. rigidula** Desr. **M.** ἢ ὑπόσκληρος. Ἐν χορτώδεσι. Περιβόλια.

138. **M. coronata** Desr. **M.** ἢ στεφανοφόρος. Ἐν γεωλόφοις. Περιβόλια, κτλ.

139. **M. praecox** DC. **M.** ἢ προῖα. Ἄκρωτηρ. Πέρδικα (Friedr.). (Ἄττ. Κυκλ.).

140. **M. minima** L. *M.* ἡ ἐλαχίστη. Ἐν πετρῶδεσι. Μονή.
141. **Trigonella Monspeliaca** L. **Τριγωνέλλα** ἡ μουτε-
πεσσυλανή. Ἐν ἀνίκμοις, παρὰ τὰς ὁδούς. Πλησίον τῆς πόλεως, Πέρδικα.
142. **T. corniculata** L. *T.* ἡ κερατώδης. Βόρειον τμήμα
(Friedr.). (Κυκλ.).
143. **T. Balansae** Boiss. et Reut. *T.* ἡ τοῦ Βαλάνσα. Ἐν
ἐργασίμοις πρὸς Β. τῆς πόλεως.
144. **T. spicata** Sibth. Fl. Gr. tab. 763. *T.* ἡ σταχυώ-
δης. Ἐν γεωλόφοις. Ναός. (Ἄττ. Κυκλ.).
145. **T. azurea** C.A. Mey. *T.* ἡ οὐρανόχρους. Ἐν πεδινοῖς
πρὸς βορρᾶν.
146. **Pocockia Graeca** Boiss. et Sprun. **Ποκόκκεια**
ἡ ἑλληνική. Ἐν γεωλόφοις, πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως καὶ περὶ τὴν
Μονήν. (Ἄττ. Ἀργ.).
147. **Melilotus sulcatus** Desf. **Μελίλωτος** ὁ ἀύλακω-
τός. Ἐν ἐργασίμοις τόποις. (Ἄττ. Κυκλ.).
148. **M. compactus** Salzm. *M.* ὁ συμπαγής. Ἀκρωτηρ.
Πέρδικα (Friedr.). (Ἄττ. Κυκλ.).
149. **M. Indicus** All. *M.* ὁ Ἰνδικός. Ἐν ἐργασίμοις κοινός.
150. **Trifolium Cherleri** L. **Τρίφυλλον** τὸ τοῦ Χερλέ-
ρου. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή.
151. **T. angustifolium** L. *T.* τὸ στενόφυλλον. Ἐν ἀνί-
κμοις, παρὰ τὰς ὁδούς. Ἰαντισιὸ κτλ.
152. **T. stellatum** L. *T.* τὸ ἀστεροειδές. Ἐν ἀνίκμοις κοινόν.
153. **T. formosum** D'Urv. *T.* τὸ εὖμορφον. Ἐν ἀρούραις.
Κλιτύες τοῦ Ὄρους. Πέρδικα.
154. **T. arvense** L. *T.* τὸ ἀρουραῖον. Ἐν γεωλόφοις ἀνί-
κμοις. Μονή.
155. **T. scabrum** L. *T.* τὸ σκληρόν. Ἐν καταξήροις τόποις.
Περιβόλια.
156. **T. tomentosum** L. *T.* τὸ γναφαλώδες. Ἐν γεωλόφοις,
παρὰ τὰς ὁδούς κοινόν.
157. **T. nigrescens** Viv. *T.* τὸ μελανίζον. Ἐν χορτώδεσι. Μονή.
158. **T. suffocatum** L. *T.* τὸ ἔμπνικτον. Ἐν τραχέσι τόποις.
Μονή. (Ἄττ.).

159. **T. uniflorum** L. **T.** τὸ μονανθές. Ἐν πετρώδεσι πεδινοῖς καὶ ὄρεινοῖς ἀφθονον, ἰδίως ἐν τῷ ὄρει.

160. **T. Boissieri** Guss. **T.** τὸ τοῦ Βοασσιέρου. Ἐν θαμνώδεσι. Μονὴ καὶ Ὄρος.

161. **T. agrarium** L. var. *thionanthum* Hausskn. (pro specie) **T.** τὸ ἀγροτικόν, ποικ. τὸ θειόχρουν. Ἐν γεωλόφοις καὶ ἐργασίμοις τόποις κοινόν.—Var. *b. Lagrangei* Boiss. (pro specie), ποικ. β. τὸ τοῦ Λαγραγγίου. Διαφέρει τοῦ τύπου μόνον ὡς ἐκ τῆς ξανθίζούσης καὶ πολλάκις ὑπερύθρου χροιάς τῶν ἀνθέων. Ἐν ὄρεινοῖς. Ὄρος.

162. **Dorycnium hirsutum** (L.) Ser. **Δορύκνιον** τὸ δασύτριχον. Ἐν πετρώδεσι. Μονὴ. (Ἀττ. Ἀργ.).

163. **Lotus edulis** L. **Λωτὸς** ὁ ἐδώδιμος. Βόρειον τμήμα (Friedr).

164. **L. cytisoides** L. **L.** ὁ κυτισοειδής. Ἐν παραθαλασσίαις. Βορ. ἀκτὴ, Πέρδικα.

165. **L. ornithopodioides** L. **L.** ὁ ὀρνιθοποδιοειδής. Ἐν πετρώδεσιν. Ὄρος. Πέρδικα.

166. **Arthrolobium scorpioides** (L.) DC. **Ἀρθρολόβιον** τὸ σκορπιοειδές. Ἐν ἀρούραις κοινόν.

167. **Ornithopus compressus** L. **Ὀρνιθόπους** ὁ πεπιεσμένος. Ἐν ἀνίκμοις, Μονὴ.

168. **Bonaveria Securidaca** (L.) Reichb. **Βοναβέρεια** ἢ πελεκυφόρος. Ἀκρωτήριον Πέρδικα (Friedr.).

169. **Hippocrepis multisiliquosa** L. **Ἴπποκρηπίς** ἢ πολύλοβος. Ἐν παραθαλασσίαις. Πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως. (Ἀττ.).

170. **H. ciliata** Willd. **H.** ἡ βλεφαρωτή. Ἐν γεωλόφοις ἀνίκμοις. Ναός, Πέρδικα.

171. **H. unisiliquosa** L. **H.** ἡ μονόλοβος. Ἐν πετρώδεσι. Πλησίον τῆς πόλεως.

172. **Scorpiurus vermiculatus** L. **Σκορπίουρος** ὁ σκωληκοειδής. Πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως κατὰ Friedrichsthal. (Ἀττικὴ κατὰ Sibthorp.).

173. **S. subvillosus** L. **S.** ὁ ὑπομακρόθριξ. Ἐν πετρώδεσι. Μονὴ, Πέρδικα.

174. **Psoralea bituminosa** L. **Ψωραλέα** ἢ ἀσφαλτώδης. Ἐν γεωλόφοις κοινή. Κοινῶς Ἄγριο Τριφύλλι.

175. **Astragalus hamosus** L. **Ἀστράγαλος** ὁ ἀγκιστροῶδης. Ἐν πετρώδεσι. Παλαιοχώρα.

176. **A. Spruneri** Boiss. **A.** ὁ τοῦ Σπρουνέρου. Ἐν γεωλόφοις. Ναός.

177. **Biserrula Pelecinus** L. **Ἀμφίστομον** τὸ πελέκιον. Ἐν τραχέσι τόποις. Μονή.

178. **Hedysarum spinosissimum** Sibth. Fl. Gr. tab. 721. **Ἡδύσαρον** τὸ πολυάνανθον. **H. capitatum** b. **pallens** Friedr. Ἀκρωτηρ. Πέρδικα (Friedr.). (Ἄττ. Κυκλ.).

179. **Onobrychis aequidentata** (Sibth.) D'Urv. **Ὄνοβρυχίς** ἢ ἰσόδους. Ἐν γεωλόφοις παραθαλασσίσις. Περιβόλια.

180. **O. Caput Galli** (L.) Lamk. **O.** ἡ ἀλετοροκέφαλος. Ἐν πετρώδεσι.

(— **Cicer arietinum** L. **Ἐρέβινθος** ὁ τράγειος. Καλλιεργεῖται συχνά. Κοινῶς ῥοβίθια).

181. **Lathyrus Cicera** L. **Λάθυρος** ὁ ἐρεβινθῶδης. Ἐν χορτώδεσι. Καλλιεργεῖται δὲ συχνά. Κοινῶς Ἀράκα.

182. **L. sativus** L. **A.** ὁ σπαρτός. Καλλιεργεῖται ἐν ὄρεινις. Ἀπαντᾷ καὶ αὐτοφυῆς μετὰ τῆς ποικιλ. ὁ στενόφυλλος (var. *stenophyllus* Boiss.). Κοινῶς Λαθοῦρι.

183. **L. Clymenum** L. **A.** ὁ κλύμενος. Ἐν θαμνώδεσι σπάνιος. Ναός.

184. **L. Ochrus** (L.) DC. **A.** ὁ ὤχρος. Καλλιεργεῖται. Ἀπαντᾷ καὶ ἄγριος. Κοινῶς «Καμπυλιά». (Ἄττ. Κυκλ.).

185. **L. Aphaca** L. var. *affinis* Guss. (pro specie). **A.** ἡ ἀφάκη ποικ. ἢ συγγενής. Ἐν ἀρούραις. Εἰς τὰ ὑπώρεια τοῦ Ὄρους.

186. **Vicia varia** Host. **Βικία** ἢ ποικίλη. Ἐν ἀρούραις. Περιβόλια κτλ.

187. **V. Salaminia** Heldr. et Sart. in Boiss. **B.** ἡ σαλαμινία. Ἐν παραθαλασσίσις σπανία.

188. **V. microphylla** D'Urv. **B.** ἡ μικρόφυλλος. Ἐν γεωλόφοις ἀναμιξ τῶν φρυγάνων. Βορ. ἀκτῆ, Κοντό, Ναός κτλ.

189. **V. Bithynica** L. **B.** ἡ βιθυνίς. Ἐν ἀρούραις. Περιβόλια.

(—*V. Faba* L. *B.* ὁ Κύαμος. Καλλιεργεῖται συχνά. Κοινῶς Κουκκιά).

190. *V. melanops* Sibth. *B.* ἡ μελανωπός. Ἀκρωτήρ. Πέρδικα (Friedr.). (Πελ.).

191. *V. sativa* L. *B.* ἡ σπαρτή. Καλλιεργημένη καὶ ἀγρία. Κοινῶς «Βίκος».

192. *V. cordata* Wulf. *B.* ἡ καρδιοειδής. Ἐν γεωλόφοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Κοινῶς Ἀγριοάραχο.

193. *V. lathyroides* L. *B.* ἡ λαθυροειδής. Ἀκρωτήρ. Πέρδικα (Friedr.).

194. *V. peregrina* L. *B.* ἡ ἀλλοδαπή. Ἐν ἀρούραις Αἰγίνης καὶ Ἀγκιστρίου.

195. *V. gracilis* Loisl. *B.* ἡ λεπτοφυής. Ἐν πετρώδεσι. Ὑπόρεια τοῦ Ὄρους.

21. Ἀμυγδαλώδη. *Amygdalaceae*.

196. *Amygdalus communis* L. Ἀμυγδαλῆ ἡ κοινή. Var. α. *amara* (Tourn. pro specie) DC. Ποικιλ. ἡ πικρά. Ἐν τραχέσι παρὰ τὰς ὁδοὺς ἀγρία. Κοιν. Πικραμυγδαλιά. — Var. β. *dulcis* DC. Ποικ. ἡ γλυκεῖα. Καλλιεργεῖται συχνότατα.

(—*Armeniaca vulgaris* Lamk. Ἀρμενιακὴ ἡ κοινή. Κοινῶς Βερυκοκκιά. Πολὺ καλλιεργεῖται).

22. Ῥοδώδη. *Rosaceae*.

196. *Rubus ulmifolius* Schott. var. *Anatolicus* Focke, forma *Aeginensis* Heldr. Βάτος ἡ πτελεόφυλλος, ποικιλία ἡ ἀνατολική, παραλλαγή ἡ αἰγυνητική. Συνελέχθη ὑπὸ τοῦ κ. Β. Τούντα ἐν φάραγγι πρὸς βορρᾶν τῆς μονῆς. Διαφέρει τῆς κοινῆς παραλλαγῆς τῆς Ἀττικῆς διὰ τὰ φυλλάρια σχεδὸν περιφερῆ καὶ ἀμβλέα, τὴν ἀνθοθεσίαν πυραμιδοειδῆ καὶ λίαν τανύκλαδον, τὰ καρπίδια ὀλιγώτερα.

198. *Alchemilla avvensis* (L.) Scop. Ἀλχημιῖλλον ἡ ἀρουραία. Ἐν καταξήροις. Μονή. (Ἄττ. Πελ.).

199. *Poterium dictyocarpum* Spach. Ποτήριον τὸ

δικτυόκαρπον. Ἐν γεωλόφοις, παρὰ τὰς ὁδούς. Βόρειον τμήμα. Κοντό κτλ.

200. **P. spinosum** L. Π. τὸ ἀκανθῶδες. Ἐν πετρώδεσι ἀφθονώτατα. Τὸ κοινότερον φυτὸν τῆς νήσου, πανταχοῦ φυόμενον καὶ μέχρι τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς τοῦ Ὄρους (Ἄγ. Ἡλίας). Κοινῶς « Ἀστοιθή ».

23. Μηλεώδν. *Pomaceae*.

201. **Pirus amygdaliformis** Vill. Ἄπια ἢ ἀμυγδαλοειδής. Ἐν χέρσοις. Βόρειον τμήμα. Κοντό.

24. Κολοκυνθώδν. *Cucurbitaceae*.

202. **Ecballium Elaterium** (L.) Rich. Ἐκβάλλιον τὸ ἐλατήριον. Ἐν ἐρειπίοις καὶ ἐν χέρσοις.

203. **Bryonia Cretica** L. Βρυωνία ἢ κρητική. Ἐν πετρώδεσι καὶ περιτειχίσμασι κοινή. Κοινῶς « Ἀμπελουρίδα ».

ΣΗΜ. Καλλιεργοῦνται ἐν Αἰγίνῃ ὅπως ἀλλαχοῦ τὰ κοινὰ εἶδη τῶν Κολοκυνθῶδων ἧτοι *Cucumis sativus* L. (Σίκνος ἢ σπαρτή, κοιν. Ἀγκουριά), *C. Melo* L. (Σ. ἢ μηλοπέπων, κοινῶς Πεπῶνι), *Citrullus vulgaris* Schrad. (Κιτρώλλος ὁ κοινὸς ἢ Ὑδροπέπων, κοιν. Καρπούζι) καὶ *Cucurbita maxima* Duch. (Κολοκύνθη ἢ παμμεγέθης) καὶ *C. Pepo* L. (Κ. ἢ κοινή).

25. Λυθρώδν. *Lythraceae*.

204. **Lythrum Hyssopifolia** L. var. *prostrata*. Λύθρον τὸ ὑσσωπόφυλλον, ποικ. τὸ χαμαικλινές. Ἐν ἀνίκμοις. Περιβόλια. (Ἄττ. Κυκλ.).

205. **L. tribracteatum** Salzm. Α. τὸ τριστεράστον. Ἐν τόποις ἐπικλυζομένοις κατὰ τὸν χειμῶνα. Μονή, σπάνιον. (Δὲν παρετηρήθη εἰς τὰς τρεῖς παραβαλλομένας χλωρίδας).

26. Ταμαρικώδν. *Tamaricaceae*.

206. **Tamarix Hampeana** Boiss. et Heldr. Τάμαριξ ἢ Χαμπιανή. Ἐν παραθαλασσίοις τῆς Βορ. ἀκτῆς. Κοινῶς « Μυρίγκο » (Ἄττ. Πελ.).

27. Ὀλισθηρώδη. *Portulacaceae*.

207. **Portulaca oleracea** L. Ὀλισθηρίς ἢ λαχανηρά, forma *silvestris angustifolia*, παραλλαγή ἀγρία στενόφυλλος. Ἐν ἐργασίμοις (Τούντας). Λαχανεύεται, ιδίως δὲ ἢ παραλλαγή ἢ σπαρτή (*f. sativa*), ἥτις καὶ πλατύφυλλος. Κοινῶς «Γλυστρίδα».

28. Παρωνυχιώδη. *Paronychiaceae*.

208. **Polycarpon tetraphyllum** L. Πολύκαρπον τὸ τετράφυλλον, var. *alsinifolium* Biv. (pro specie) ποικ. τὸ ἀλσινώφυλλον. Ἐν πετρώδεσι. Μονή. (Ἄττ. Κυκλ.).

209. **Paronychia echinata** (Desf.) Poir. Παρωνυχία ἢ ἐχινώδης. Ἐν πετρώδεσι πλησίον τῆς μονῆς. Φυτὸν σπάνιον γνωστὸν μόνον ἐκ Μήλου καὶ Κρήτης.

210. **Herniaria incana** Lamk. Κηλόχορτον τὸ πολιόν. Ἐν πετρώδεσι. Ὑπώρεια τοῦ Ὄρους.

211. **H. hirsuta** L. Κ. τὸ δασύτριχον. Ἀκρωτήριο Πέρδικα (Friedr.).

212. **H. cinerea** DC. Κ. τὸ τεφρόν. Ἐν πετρώδεσι. Ὄρος, πλησίον τῆς κορυφῆς.

29. Παχύφυλλα. *Crassulaceae*.

213. **Umbilicus pendulinus** DC. Ὀμφαλὸς ὁ κατακρέμαστος. Ἐπὶ κρημοῖς καὶ τοίχοις. Περιβόλια, Κοντό.

214. **U. horizontalis** (Guss.) DC. Ο. ὁ ὀριζόντειος. Μετὰ τοῦ προηγούμενου. Κοινῶς Τσινάχλα.

215. **Sedum altissimum** Poir. Σέδον τὸ ὑψιστον. Ἐν κρημνώδεσι. Παλαιοχώρα.

216. **S. litoreum** Guss. Σ. τὸ παράκτιον. Ἐν πετρώδεσι. Παλαιοχώρα.

217. **S. annuum** L. Σ. τὸ ἐπέτειον. Ἐν πετρώδεσι κοινόν.

218. **S. rubens** L. Σ. τὸ ὑπέρουθρον. Ἐν πετρώδεσι. Μονή. (Ἄττ. Κυκλ.).

219. **Tillaea muscosa** L. Τιλλία ἢ βρουώδης. Ἐν πετρώδεσι. Ὑπώρεια τοῦ Ὄρους, Μονή.

30. Μεσμβριανθεμώδη. *Mesembrianthemaceae*.

220. *Mesembrianthemum nodiflorum* L. **Μεσμβριάνθεμον** τὸ γοννανθές. Ἐν παραθαλασσίαις (Sartori).

ΣΗΜ. Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν *Κακτωδῶν* (*Cactaceae*) φύεται *Opuntia Ficus Indica*, Ὀπουντία ἢ Ἰνδικὴ συκῆ, ἐν κρημνώδεσι καὶ παραθαλασσίαις ἐντελῶς ἐνδημικὴ γενομένη.

31. Σκιαδοφόρα. *Umbelliferae*.

221. *Daucus maximus* Desf. **Δαῦκος** ὁ μέγιστος. Ἐν Αἰγίνῃ κατὰ Sartori.

222. *D. guttatus* Sibth. Fl. Gr. t. 269. Δ. ὁ ἐπίστικτος. *D. setulosus* Guss. *D. speciosus* Cesati, Friedrichsthal Reise. Ποικίλλει μετὰ τοῦ στείρου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκιαδίου ἄνθους πορφυροῦ ἢ λευκοῦ. Ἐν ἀνίκμοις. Περὶ τὴν Μονήν, τὸν Ναὸν κτλ.

223. *Caucalis leptophylla* L. **Καυκαλὶς** ἢ λεπτόφυλλος. Ἐν ἀρούραις. Μονή.

224. *C. tenella* Del. **Κ.** ἢ λεπτοφυής. Ἐν ἀνίκμοις σπανία. Ὅρος.

225. *Torilis nodosa* L. **Τοριλὶς** ἢ γονατώδης. Ἐν πετρώδεσι, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Βόρ. τμημα. Κοντό.

226. *Tordylium Apulum* L. **Τορδύλιον** τὸ ἄπουλον. Ἐν γεωλόφοις. (Ἄπτ. Κυκλ.).

227. *Crithmum maritimum* L. **Κρίθμον** τὸ παραθαλάσσιον. Ἐν πετρώδεσι παρακτίαις. Κοινῶς «Κρίταμον». (Ἄπτ. Κυκλ.).

228. *Echinophora Sibthorpiana* Guss. **Ἐχινοφόρα** ἢ *Σιπθωρπιανή*. Ἐν ἐργασίμοις. Παλαιοχώρα. Ποταμό.

229. *Scandix grandiflorus* L. **Σκάνδιξ** ὁ μεγαλανθής. Ἐν ἐργασίμοις, Περιβόλια.

230. *S. australis* L. **Σ.** ὁ νότιος. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή.

231. *S. Pecten Veneris* L. **Σ.** τὸ κτένιον τῆς Ἀφροδίτης. Ἐν ἀρούραις κοινός.

232. *Bulbocastanum ferulaceum* Sibth. **Βολβοκάστανον** τὸ ναρθηκῶδες. Ἐν ἐργασίμοις τόποις. Περιβόλια.

233. *Ammi majus* L. **Ἄμμι** τὸ μείζον. Ἐν ἐργασίμοις. Δυτικὸν παράλιον.

234. **Pimpinella peregrina** L. **Πιμπινέλλα** ή **άλλοδαπή**. 'Εν έργασίμοις, πλησίον τῆς πόλεως, Ὑπώρεια τοῦ Ὄρους, κτλ.

235. **Bupleurum protractum** Hoffm. et Link. **Βούπλευρον** τὸ προεκτεινόμενον. 'Εν ἀρούραις. Ὄρος.

236. **B. glutaceum** Sibth. **B.** τὸ ἀχυρῶδες. 'Εν γεωλόφοις ἀνίκμοις. (Ἄττ. Κυκλ.).

237. **B. trichopodium** Boiss. et Sprun. **B.** τὸ τριχόπουν. 'Εν θαμνώδεσι. Πλησίον τοῦ Ναοῦ.

238. **Smyrnium Olusatrum** L. **Σμύρνιον** τὸ μελανόλαχανον. 'Εν συσκίοις τόποις. Περιβόλια. Κοντό.

239. **S. rotundifolium** Mill. **Σ.** τὸ στρογγυλόφυλλον. 'Εν πετρώδεσι. Ὑπώρεια τοῦ Ὄρους.

240. **Bifora testiculata** L. **Δίπορος** ή **ὄρχιοφόρος**. 'Εν ἀρούραις. Μονή.

241. **Eryngium campestre** L. var. *virens* (Link pro specie) **Ἡρύγγιον** τὸ πεδινὸν ποικ. τὸ πρασινίζον. 'Εν χέρσοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς.

242. **Lagoecia cuminoides** L. **Λαγοικία** ή **κυμινοειδής**. 'Εν γεωλόφοις καὶ ὑπωρείοις κοινή.

32. Ἀραλιώδη. *Araliaceae*.

243. **Hedera Helix** L. **Κισσός** ή **Ἑλιξ**. 'Επὶ κρημνῶν καὶ δένδρων. Βόρειον τμήμα. Κοινῶς «Κισσός».

6'. Καλυκανθῆ Συμπέταλα.

33. Αἰγοκληματώδη. *Caprifoliaceae*.

244. **Lonicera Etrusca** Santi. **Λονικέρεια** ή **τυρσηνή**. 'Εν πετρώδεσι, εἰς αἰμασιὰς, δένδρα κτλ. Περιβόλια, Κοντό κτλ.

34. Ἐρυθροδανώδη. *Rubiaceae*.

245. **Rubia Olivieri** A. Rich. **Ἐρυθρόδανον** τὸ τοῦ Ὀλιβιέρου. 'Εν πετρώδεσι. Ναὸς κτλ.

246. **Galium saccharatum** All. **Γάλιον** τὸ σακχαρωτόν. 'Εν ἀρούραις.

247. **G. tricornis** With. Γ. τὸ τρίκερον. Ἐν ἀρούραις.
 248. **G. spurium** L. Γ. τὸ νόθον. Ἐν πετρώδεσι. Ὄρος.
 249. **G. setaceum** L. Γ. τὸ μηριγγῶδες. Ἐν ἀνίκμοις σπάνιον.
 250. **G. capitatum** Bory et Chaub. Γ. τὸ κεφαλωτόν. Ἐν ἀνίκμοις ὄρεινοῖς. Μονή. (Ἄττ. Ἀργ.).
 251. **G. murale** (L.) All. Γ. τὸ ἐπιτοίχιον. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή.
 252. **Vaillantia hispida** L. Οὐαιλλαντία ἢ τραχύθριξ. Ἐν πετρώδεσι. Μονή.
 253. **Crucianella latifolia** L. Σταυρίδιον τὸ πλατύφυλλον. Ἐν θαμνώδεσι. Ναός.
 254. **C. Graeca** Boiss. Σ. τὸ ἐλληνικόν. Ἐν ἀρούραις σπάνιον. (Ἄττ.).
 255. **Sherardia arvensis**. Σεράρδεια ἢ ἀρουραία. Ἐν ἐργασίμοις, γεωλόφοις ἀνίκμοις. Μονή. Ναός.

35. Ναρδῶδη. Valerianaceae.

256. **Centranthus Calcitrapa** (L.) Dufur. Κέντρανθος ὁ περνώτραπος. Ἐν πετρώδεσι τῆς ἀνατολ. ἀκτῆς. Ἴανιτσιό.
 257. **Valerianella echinata** (L.) DC. Ναρδίδιον τὸ ἐχινῶδες. Ἐν ἀρούραις. Μονή.
 258. **V. truncata** (Reichb.) Batke. Ν. τὸ κορυφότομον. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή.
 259. **V. discoidea** (L.) Loisl. Ν. τὸ δισκοειδές. Ἐν ἀρούραις. Μονή.
 260. **V. vesicaria** (L.) Mönch. Ν. τὸ φυσοειδές. Ἐν ἀρούραις. Περιβόλια.
 261. **V. hirsutissima** Link. Ν. τὸ δασύτατον. Ἐν ἀρούραις. Βόρειος παραλία. (Ἄττ. Ἀργ.).

36. Διψακῶδη. Dipsaceae.

262. **Pterocephalus plumosus** (L.) Coult. Πτεροκέφαλος ὁ πιλωτός. Ἐν πετρώδεσι σπαν. Ναός.
 263. **Callistemma Palaestinum** L. (Heldr.). Καλλίστευμα τὸ παλαιστίνειον. Ἐν γεωλόφοις ἀνίκμοις. Μονή.
 264. **Knautia integrifolia** (L.) Bertol. var *Urvillei*

Coult. (pro specie). **Κναύτεια** ἢ ἀκεραιόφυλλος, ποικ. ἢ τοῦ **Θυβιλλίου**. Ἐν γεωλόφοις πλησίον τῆς πόλεως.

37. Σύνθετα. *Compositae*.

α'. Κορυμβοφόρα. *Corymbiferae*.

265. **Anthemis montana** L. var. *saxatilis* DC. **Ἀνθεμῖς** ἢ ὄρεινή, ποικ. ἢ πετρόφιλος. Ἐν πετρώδεσι. Ὄρος.

266. **A. peregrina** L. *A.* ἢ ἀλλοδαπή. Ἐν παραθαλασσίαις. Βορ. ἀκτὴ (Friedr.). (Ἄττ. Ἀργ.).

267. **A. Guicciardii** Heldr. et Sart. *A.* ἢ τοῦ Γουίγκκιαρδίου. Ἐν ἀρούραις. (Ἄττ. Ἀργ.).

268. **A. auriculata** Boiss. *A.* ἢ ὠτιδοφόρος. Ἐν πετρώδεσι. Ὄρος. (Ἄττ.).

269. **A. Cretica** (L.) Nym. *A.* ἢ Κρητική. Ἐν παραθαλασσίαις Ἀγκιστρίου ἀφθόνως. (Κυκλ.).

270. **Pinardia coronaria** (L.) Less. **Πιναρδία** ἢ στεφανωματική. Ἐν ἐργασίμοις τόποις, γεωλόφοις, ἐρειπίοις κοινῇ. Κοινῶς Καρῶνες.

271. **Chrysanthemum segetum** L. **Χρυσάνθεμον** τῶν σπαρτῶν. Ἐν ἐργασίμοις τόποις. Ἰανιτσιό.

272. **Matricaria Chamæmelon** (L. sub M. Chamomilla). **Μητρόχορτον** τὸ Χαμαίμηλον. Ἐν ἐργασίμοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Κοινῶς «τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὸ λουλουδάκι».

273. **Helichrysum Siculum** (Spreng.) Boiss. **Ἐλίχρυσον** τὸ σικελικόν. Ἐν παραθαλασσίαις. Αἴγινα καὶ Μετῶπι.

274. **Filago spathulata** Presl. **Κναφίδιον** τὸ σπαθοειδές. var. *prostrata* Parlat. (pro specie) ποικ. τὸ ἐπίγειον. Ἐν ἀνίκμοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Περιβόλια. Μονή.

275. **F. Gallica** L. *K.* τὸ γαλατικόν. Ἐν ὄρεινοῖς. Μονή. Ὄρος.

276. **Phagnolon saxatile** (L.) Cass. **Φάγνολον** τὸ πετραῖον. Ph. Methaneum Hausskn. Ἐν πετρώδεσι. Ὄρος. Ἰανιτσιό. (Πελ. Κυκλ.).

277. **Ph. Graecum** Boiss. et Heldr. **Φ.** τὸ ἐλληνικόν. Ἐν κρημνώδεσι. Μονή.

278. *Asteriscus aquaticus* (L.) Mönch. Ἄστερίσκος ὁ φίλυδρος. Ἐν γεωλόφοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Μονή.

279. *Pallenis spinosa* (L.) Cass. Παλληνίς ἢ ἀκανθώδης. Ἐν γεωλόφοις, παραθαλασσίαις κτλ. κοινή.

280. *Inula Attica* Halácsy Ἴνουλα ἢ Ἀττικὴ. Ἐν κρημνώδεσι. Παλαιοχώρα.

281. *Cupularia viscosa* (L.) Godr. et Gren. Κυπελλίς ἢ ἰξώδης. Ἐν ἐνίκμοις. Κοντό, Παλαιοχώρα.

282. *C. graveolens* (L.) Godr. et Gren. Κ. ἢ βαρύσμος. Ἐν χέρσοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς.

283. *Evax pygmaea* (L.) Pers. Εὐακία ἢ πυγμαία. Ἐν ἀνίκμοις.

284. *Calendula arvensis* L. Καλανδὶς ἢ ἀρούραία. Ἐν ἀρούραις.

285. *C. bicolor* Raf. Κ. ἢ δίχρους. Ἀστὴρ ἀττικὸς Διοσκορίδου (Δ', 118). Ἐν ἀρούραις. Μονή (Τούντας).

286. *C. Aegyptiaca* Desf. Κ. ἢ αἰγυπτιακὴ. Ἐν παραθαλασσίαις. Πλησίον τῆς πόλεως ἀφθόνως.

β'. Κινανοειδῆ. *Cinareae*.

287. *Cardopatum corymbosum* (L.) Pers. Καρδόπατον τὸ κορυμβῶδες. Χαμαιλέων μέλας τοῦ Διοσκορίδου. Ἐν παραθαλασσίαις Αἰγίνης καὶ Μετωπίου.

288. *Carlina lanata* L. Καρλίνα ἢ ἐριοφόρος. Ἐν χέρσοις κοινή.

289. *C. Graeca* Heldr. et Sart. Κ. ἢ ἐλληνικὴ. *C. corymbosa* ἢ *Graeca* Boiss. Ἐν χέρσοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς.

290. *Atractylis cancellata* L. Ἀτρακτυλίς ἢ κυκλιδωτή. Ἐν γεωλόφοις. Μεσαγρός. Μονή.

291. *Onopordon Sibthorpiianum* Boiss. et Heldr. Ὀνόπορδον τὸ Σιπθωρπιανόν. Ἐν χέρσοις καὶ παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινόν.

292. *Notobasis Syriaca* (L.) Cass. Νωτόβασις ἢ συριακὴ. Παρὰ τὰς ὁδοὺς καὶ ἐν ἐργασίμοις ἀφθονος.

293. *Pycnocomon Acorna* (L.) Dalech. Πυκνάκαν-

θος ἢ *Ἄκορυα*. Ἐν χέρσοις. Μονή. Τὸ Πυκνόκομον τοῦ Διοσκορίδου ἀναφέρεται εἰς ἄλλο φυτόν, ἴσως χειλανθές τι. Ὅθεν ἐσφαλμένως ἀπεδόθη ἡ ὀνομασία εἰς τὸ Κιναροειδές τοῦτο ὑπὸ Λινναίου.

294. *Carduus rycnocephalus* L. **Κάρδος** ἢ *πυκνοκέφαλος*. Παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινή. Var. *albidus* (MB. pro specie) Boiss. Ποικ. ἢ ὑπόλευκος. Παλαιοχώρα (Friedr.).

295. *Carthamus lanatus* L. **Κάρθαμος** ὁ ἐριοφόρος. Ἐν ἀρούραις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Πηγαδάκια, Μεσαγρός.

296. *C. leucocaulos* Sibth. Fl. Gr. tab. 842. *Κ.* ὁ λευκόκαυλος. Ἐν ἀρούραις μετὰ τὸ θέρος κοινός. Πηγαδάκια, Μεσαγρός κτλ. (Ἄργ. Κυκλ.).

297. *C. Sartorii* Heldr. Herb. Graec. norm. (1891). *Κ.* ὁ τοῦ Σαρτωρίου. Μετὰ τῶν προηγουμένων.

298. *Cnicus benedictus* L. **Κνῆκος** ἢ *ιεράκανθος*. Ἐν ἀνίγκμοις. Κοντό. Κοινῶς ἀλλαχοῦ Ἀγιάγκαθον (Ἄπτ. Ἄργ.).

299. *Centaurea spinosa* L. **Κενταύριον** τὸ ἀκανθῶδες. Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίαις (Ἄπτ. Κυκλ.).

300. *C. Hellenica* Boiss. et Sprun. *Κ.* τὸ ἐλληνικόν. Ἐν πετρώδεσιν ὄρειοῖς. Μονή, Ὅρος. Κοινῶς «Σαλιβάρβαρο». Νέον λαχανεύεται.

301. *C. Melitensis* L. *Κ.* τὸ μελιταῖον. Ἐν ἀνίγκμοις σπαν. Ἀνατολικὴ ἀκτὴ, πλησίον τοῦ Ναοῦ καὶ πρὸς βορρᾶν εἰς Περιβόλια. (Ἐν Λακωνίᾳ κατὰ Sibthorp. ἀλλαχοῦ δὲ δὲν εὑρέθη ἐν Ἑλλάδι).

302. *Microlonchus Salmanticus* (L.) DC. **Μικρολόγχη** ἢ *σαλαμαντικὴ*. Ἐν πετρώδεσι, πέριξ τοῦ Ναοῦ καὶ εἰς τὴν Ἀνατ. ἀκτὴν. (Ἄργ.).

303. *Crupina Crupinastrum* Moris. **Κρυπὶνη** ἢ *κηδέστρια*. Ἐν πετρώδεσι. Μονή.

γ'. *Κιχωριώδη*. *Cichoraceae*.

304. *Sonchus glaucescens* Jord. **Σόγχος** ὁ *γλαυκίζων*. Ἐν ἀρούραις.

305. *S. asper* L. *Σ.* ὁ *τραχύς*. Ἐν ἐργασίμοις τόποις. Μονή.

306. *S. oloraceus* L. *Σ.* ὁ *λαχανηρός*. Μετὰ τῶν προηγουμένων.

307. *S. tenerrimus* L. Σ. ὁ λεπτόβλαστος. Ἐν κρημνώδεσι καὶ ἐπὶ τοίχων. Μονή, Ἄκρωτ. Πέρδικα.

308. *Lactuca saligna* L. Θοίδαξ ἢ λιγυρά. Ἐν χέρσοις, ἀμπελώσι (Τούντας, Νοεμβρ. 1897).

309. *L. Cretica* Desf. Θ. ἢ κρητική. Ἐν θαμνώδεσι σπανία. Ναός.

310. *Chondrilla ramosissima* Sibth. Fl. Gr. t. 795. Χονδρίλλη ἢ πολύκλαδος. Ἐν χέρσοις, Μονή.

311. *Taraxacum minimum* Brig. (1816) T. gymnanthum (Link. 1834). Ταράξακον τὸ πάνσμικρον. Παρὰ τὰς ὁδοὺς (Τούντας, Νοεμβρ. 1897).

312. *T. lævigatum* (Willd.) DC. forma *stenoloba* Heldr. T. τὸ λειωτὸν ποικ. τὸ στενόλοβον. Ἐν ἀνίκμοις κοινόν. Κοινῶς «Πικραλίδα».

313. *Crepis bulbosa* (L.) Tausch. Κρηπίς ἢ βολβώδης. Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίσις Αἰγίνης καὶ Ἀγκιστρίου.

314. *C. foetida* L. Κ. ἢ δύσοσμος. Ἐν ἐργασίμοις. Μονή.

315. *C. neglecta* L. Κ. ἢ κατημελημένη. Ἐν γεωλόφοις ἀνίκμοις. Μονή.

316. *Picridium picroides* (L.) Hal. Πικρίδιον τὸ πικροειδές. Ἐν πετρώδεσι. Ναός. Πέρδικα. Κοινῶς Γαλατσίδα.

317. *Zacyntha verrucosa* Gärttn. Ζακυνθία ἢ ἀκροχορδονώδης. Ἐν ἐργασίμοις. Μονή.

318. *Geropogon glaber* L. Γεροπόγων ὁ ἄθριξ. Ἐν πετρώδεσιν. Ἐπὶ τοῦ Ὄρους κοινόν.

319. *Tragopogon australis* Jord. Τραγοπόγων ὁ νότιος. Ἐν ἀρούραις.

320. *Scorzonera crocifolia* Sibth. Fl. Gr. tab. 716. Σκορδονέρα ἢ κροκόφυλλος. Ἐν πετρώδεσι. Πλησίον τοῦ Ναοῦ.

321. *S. lanata* MB. Σ. ἢ ἐριοφόρος. Ἐν πετρώδεσι. Πέριξ τοῦ ναοῦ.

322. *S. mollis* MB. Σ. ἢ ἀπαλή. Ἐν πετρώδεσι. Ναός (Friedr.).

323. *Urospermum picroides* (L.) Desf. Οὐρόσπερμον τὸ πικροειδές. Ἐν ἐργασίμοις. Παλαιοχώρα, Μονή.

324. **Helminthia echiooides** L. Ἑλμινθία ἡ ἐχιοειδής. Ἐν χέρσοις. Ὑπώρεια τοῦ Ὄρους.
325. **Picris pauciflora** Willd. Πικρὸς ἡ ὀλιγανθής. Ἐν γεωλόφοις. Ναός.
326. **P. Sprengeriana** (L.) Lamk. Π. ἡ Σπρεγγεριανὴ. Ἐν πετρώδεσιν. Ἄνωθεν τῆς Ἀγίας Μαρίνης.
327. **Leontodon Graecum** Boiss. et Heldr. Λεόντοδον τὸ ἐλληνικόν. Ἐν πετρώδεσι. Πλησίον τοῦ ναοῦ (Ἄττ. Ἀργ.).
328. **Thrinicia tuberosa** (L.) DC. Θρίγκιον τὸ κονδυλόρριζον. Ἐν γεωλόφοις κοινόν.
329. **Hypochoeris Neapolitana** DC. Ὑποχοίρις ἡ νεαπολίτις. Ἐν ἀρούραις.
330. **H. glabra** L. forma *nana*, γ. ἡ ἄθριξ, παραλλαγή ἡ νανοφυής. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή.
331. **H. Cretensis** (L.) Bory. et Chaub. γ. ἡ κρητικὴ. Ἄκρωτ. Πέρδικα (Friedr.).
332. **Seriola Aetnensis** L. Σερίδιον τὸ αἰτναῖον. Ἐν ἐργασίμοις καὶ παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινόν.
333. **Scolymus Hispanicus** L. Σκόλυμος ὁ Ἰσπανικός. Ἐν ἐργασίμοις. Κοινῶς Σκόλυμβρος.
334. **Catanance lutea** L. Κατανάγκη ἡ κιστρῖνη. Ἐν παραθαλασσίοις (Sartori Μαΐου 1835). Φυτὸν σπάνιον ἐν Ἑλλάδι (Πελοπ. Bory, Κάρπαθος Pichler, Κρήτη).
335. **Cichorium divaricatum** Schousb. Κιχώριον τὸ τανύκλαδον. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή. (Ἄττ. Κυκλ.).
336. **C. spinosum** L. Κ. τὸ ἀκανθῶδες. Ἐν παραθαλασσίοις Αἰγίνης καὶ Μετωπίου.
337. **Tolpis umbellata** Bertol. Τολύπιον τὸ σκιαδοφόρον. Ἐν πετρώδεσι. Μονή.
338. **Hedypnois tubaeformis** Ten. Ἡδύπνους ἡ βυκανοειδής. Ἐν ἀνίκμοις τῆς Β. ἀκτῆς. Ὄρος.
339. **Hyoseris scabra** L. Ὑόδερις ἡ τραχεῖα. Ἐν πετρώδεσι. Μονή.
340. **Rhagadiolus stellatus** (L.) Willd. Ῥαγάδιον

τὸ ἀστρωτὸν var. *edulis* W. (pro specie) ποικιλ. τὸ ἐδώδιμον.
Ἐν ἐργασίμοις. Μεσαγρός.

38. Κωδωνισκώδη. *Campanulaceae*.

341. *Campanula tomentosa* Vent. **Κωδωνίσκος** ὁ γνα-
φαλώδης. Ἐν κρημνώδεσι. Παλαιοχώρα.

342. *C. Erinus* L. **Κ.** ὁ Ἔρνος. Ἐν ἀνίκμοις. Περιβόλια.

343. *Specularia Speculum* (L.) A. DC. **Κατοπτρὶς**
ἢ τῆς Ἀφροδίτης. Ἐν ἀρούραις. Βόρ. τμήμα.

39. Ἐρεικώδη. *Ericaceae*.

344. *Erica verticillata* Forsk. **Ἐρείκη** ἢ σφονδυλόεσσα.
Ἐν γεωλόφοις καὶ ὄρεινοῖς ἀφθόνως. Κοινῶς « Πειγγλές ».

3. Στεφάνανθῆ.

40. Ἐλαιώδη. *Oleaceae*.

345. *Olea Europaea* L. **Ἐλαία** ἢ εὐρωπαϊκὴ. var. α.
Oleaster (Hoffm. et Lk. pro specie) DC. ποικ. ὁ Κότινος. Ἐν
πετρώδεσι. Κοινῶς « Ἀγριλῆα ». var. β. *sativa* (Hoffm. et Lk.
pro specie) DC. ποικ. ἢ ἡμερος. Καλλιεργεῖται. Κοινῶς Ἐλῆα.

41. Γεντιανώδη. *Gentianaceae*.

346. *Erythraea latifolia* Sm. **Ἐρυθραία** ἢ πλατύφυλ-
λος. Ἐν γεωλόφοις Αἰγίνης καὶ ἐν τῷ νησιδρίῳ Μετωπίῳ.

347. *E. pulchella* (Sw.) Fries. **Ε.** ἢ χαρίεσσα. Ἐν πετρώ-
δεσι τοῦ Ὄρους.

42. Περιαλλοκαυλώδη. *Convolvulaceae*.

348. *Convolvulus oleifolius* Desv. **Περιαλλόκαυλον**
τὸ ἐλαιόφυλλον. Ἐν πετρώδεσι παραθαλασσίαις Αἰγίνης καὶ Μετωπίου.

349. *C. Dorycnium* L. **Π.** τὸ Δορύκνιον. Ἐν ἀνίκμοις, παρὰ
τὰς ὁδοὺς οὐ σπάνιον.

350. *C. arvensis* L. **Π.** τὸ ἀρουραῖον. Ἐν ἐργασίμοις τόποις.

Var. *Cherleri* Ag. (pro specie). Ποικ. ἢ τοῦ Χερλερίου. Ἐν πετρώδεσιν εἰς τὰς κλιτῦς τοῦ Ὄρους.

351. *C. altheoides* L. Π. τὸ ἀλθαιοειδές. Ἐν ἐργασίμοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινόν.

352. *C. tenuissimus* Sibth. Fl. Gr. tab, 105. Π. τὸ λεπτοφυέστατον. Ἐν γεωλόφοις. Ναός.

353. *C. pentapetaloides* L. Π. τὸ πενταπεταλοειδές. Ἐν πετρώδεσι τῆς Ἀνατ. ἀκτῆς σπάνιον. Ἴανιτιό. (Πελ.).

354. *Cuscuta globularis* Bert. Ἐπίθυμον τὸ σφαιροειδές. Ἐν γεωλόφοις ἐπὶ τῶν φρυγάνων. Παλαιοχώρα κτλ.

43. Βουγλωσσώδη. *Borraginaceae*.

355. *Heliotropium Europaeum* L. Ἡλιοτρόπιον τὸ εὐρωπαϊόν. Ἐν ἐργασίμοις.

356. *H. villosum* Willd. *H.* τὸ τανύτριχον. Ἐν ἐργασίμοις (Τούντας. Νοεμβρ. 1897).

357. *Anchusa undulata* L. Ἄγχουσα ἢ κυματόφυλλος. Ἐν ἀρούραις. Μεσαγρός.

358. *A. hybrida* Ten. *A.* ἢ νόθος. Ἐν ἐργασίμοις παραθαλασσίαις. Περιβόλια.

359. *A. Italica* Retz. *A.* ἢ Ἰταλική. Ἐν ἐργασίμοις τοῦ νησιδρίου Μετωπίου.

360. *A. Spruneri* Boiss. *A.* ἢ τοῦ Σπρουνέρου. Ἐν ἐργασίμοις. Περιβόλια.

361. *Lycopsis variegata* L. Λυκοψὶς ἢ ποικιλόχρους. Ἐν πετρώδεσι τῆς Β. ἀκτῆς. Κοντὸ κτλ.

362. *Echium Italicum* L. Ἐχίον τὸ ἰταλικόν. Ἐν ἐργασίμοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς.

363. *E. plantagineum* L. *E.* τὸ ἀρνογλωσσοειδές. Ἐν ἀνίχμοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Μονή.

364. *E. arenarium* Guss. *E.* τὸ ἀμμόφιλον. Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίαις τῆς Δυτ. ἀκτῆς, Περιβόλια κτλ.

365. *E. calycinum* Viv. *E.* τὸ καλυκῶδες. Ἐν πετρώδεσι. Παλαιοχώρα.

366. **Alkanna tinctoria** (L.) Tausch. Ἀλκάννα ἢ βαφικὴ. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή.

367. **Lithospermum arvense** L. Λιθόσπερμον τὸ ἀρουραῖον. Ἐν ἀρούραις καὶ ἐν ἐργασίμοις τόποις. Μονή.

368. **L. Apulum** (L.) Vahl. Α. τὸ ἄπουλον. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή. Πέρδικα.

369. **Myosotis litoralis** Stev. Μυοσωτὶς ἢ παραάκτιος. Παρὰ τὸν ναὸν (Friedr.). (Ἄττ.).

370. **M. Cadmea** Boiss. Μ. ἢ καδμεία. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή (Ἵδρα. Μῆλος).

371. **M. collina** Hoffm. Μ. ἢ λοφοδιάιτος. Ἐν ἀνίκμοις. Πλησίον τῆς πόλεως.

372. **Cynoglossum pictum** Ait. Κυνόγλωσσον τὸ γραπτόν. Ἐν γεωλόφοις παρὰ τὰς ὁδοὺς. Βόρ. ἀκτῆ. Μονή.

44. Σολανώδν. *Solanaceae*.

373. **Hyoscyamus albus** L. forma *major*. H. major Mill. Ὑοσκύαμος ὁ λευκός, παραλλαγή ὁ μείζων. Ἐν ἐρειπίοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Μονή καὶ ἀλλαχοῦ. (Ἄττ. Κυκλ.).

374. **Lycium Europaeum** L. Λύκιον τὸ Εὐρωπαϊον. Ἐν γεωλόφοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Ῥάμνος τῶν ἀρχαίων. Κοινῶς «Ἀράμνια».

375. **Solanum nigrum** L. Σόλανον τὸ μέλαν. Στρύχνος ἐδώδιμος Θεοφράστου καὶ Στρύχνος κηπαῖος Διοσκορίδου. Λαχανεύεται. Κοινῶς «Ἀμπελουρίδα». Ἐν ἐργασίμοις τῆς Β. ἀκτῆς. Κοντὸ (Τούντας, Νοεμβρ. 1897).

ΣΗΜ. Καλλιεργοῦνται ἐν τοῖς λαχανοκῆποις συχνὰ τὸ Σόλανον τὸ μηλογενές (*Solanum Melongena* L. κοινῶς Μελιτσανιὰ) καὶ τὸ Λυκοπερσικόν τὸ ἐδώδιμον (*Lycopersicum esculentum* Mill. κοινῶς Ντοματιὰ).

45. Γρομφαδιώδν. *Scrofulariaceae*.

376. **Verbascum plicatum** Sibth. Fl. Gr. tab. 226. Βάρβασκον τὸ πτυχωτόν. Ἐν πετρώδεσι. Μονή καὶ ἀλλαχοῦ.

377. **V. pinnatifidum** Vahl. Β. τὸ πτεροσχιδές. Ἐν παραθαλασσίοις τῆς Β. ἀκτῆς.

378. **V. sinuatum** L. Β. τὸ κολπῶδες. Παρὰ τὰς ὁδοὺς, ἐν χέρσοις.

379. *Scrofularia peregrina* L. **Γρομφαδόχορτον** τὸ ἀλλοδαπὸν (Σκροφουλαρία ἢ ἀλλοδαπή). Ἐν πετρώδεσιν, ἐπὶ τοίχων. Κοντό, Παλαιοχώρα.

380. *S. canina* L. *Γ.* τὸ κυνικόν. *S. bicolor* Sibth. Fl. Gr. tab. 602. Ἐν γεωλόφοις. Μονή. Β. ἀκτῆ.

381. *S. filicifolia* Sibth. Fr. Gr. t. 600. *Γ.* τὸ πτεριδόφυλλον. Ἐν πετρώδεσι.

382. *Antirrhinum Orontium* L. var. *calycinum* (Lamk. pro specie) Lange. **Ἀντίρρινον** τὸ Ὄροντιον ποικ. τὸ καλυκῶδες. Ἐν πετρώδεσι.

383. *Linaria triphylla* (L.) Mill. **Λίνοψις** ἢ τρίφυλλος. Ἐν ἀρούραις. Δυτ. ἀκτῆ. Περιβόλα.

384. *L. Chalepensis* (L.) Mill. *Α.* ἢ χαλεπεία. Ἐν ἐργασίμοις. Μονή. Βόρ. τμήμα.

385. *L. micrantha* (Cav.) Spreng. *Α.* ἢ μικρανθής. Ἐν ἀνίκμοις. Μονή.

386. *L. Pelisseriana* (L.) Mill. *Α.* ἢ Πελισσεριανή. Ἐν πετρώδεσιν. Ὄρος.

387. *L. Sieberi* Reichb. *Α.* ἢ τοῦ Σιβέρου. Ἐν ἐργασίμοις. Μεσαγρός.

388. *L. Graeca* (Bory et Chaub.) *Α.* ἢ Ἑλληνική. Ἐν πετρώδεσι καὶ ἀμμώδεσι σπανία. Περιβόλα, Μονή.

389. *Veronica Anagallis* L. **Βερονίκη** ἢ Ἀναγαλλίς. Ἐν καθύγροις. Περιβόλα, Κοντό.

390. *V. arvensis* L. *Β.* ἢ ἀρουραία. Ἐν ἀρούραις. Μονή.

391. *V. Cymbalaria* Bodard. *Β.* τὸ κυμβάλιον. Ἐν ἐργασίμοις, ἐπὶ τοίχων κτλ. Περιβόλα, Κοντό.

392. *Trixago Apula* Stev. **Τριχίτων** ἢ ἄπουλος. Ἐν ἀρούραις. Μεσαγρός. Μονή.

393. *Eufragia latifolia* (L.) Griseb. **Εὐφραγία** ἢ πλατύφυλλος. Ἐν γεωλόφοις. Βόρ. ἀκτῆ. Ναός.

46. Ὀροβαγχιώδη. *Orobancheaceæ*.

394. *Phelipaea Muteli* (F. Schultz.) Reut. **Φελιπαία** ἢ τοῦ Μυτέλου. Ἐν ἀνίκμοις ἐπὶ τῶν ριζῶν Κιχωριοειδῶν. Κοντό.

395. **Orobanche Spruneri** F. W. Sch. Ὀροβάγχη ἢ τοῦ Σπρουνέρου. Ἐν πετρώδεσιν ἐπὶ τῆς ρίζης τοῦ Κίστου. Μονή. (Ἄττ. Πελ.).

396. **O. speciosa** DC. **O.** ἡ εὐπροεπής. Ἐν ἐργασίμοις ἐπὶ τῆς ρίζης τοῦ Κυάμου. Πλησίον τῆς πόλεως.

397. **O. pubescens** D'Urv. **O.** ἡ τριχώδης. Ἐν παραθαλασσίοις. Πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως.

398. **O. hyalina** Sprun. apud Reut. **O.** ἡ ὑαλίνη. Ἐν παραθαλασσίοις Αἰγίνης (Spruner), Ἀγκιστρίου (Heldreich). (Σπάνιον εἶδος γνωστὸν μόνον καὶ ἐκ Κεφαλληνίας).

47. Ἀκανθώδη. *Acanthaceae*.

399. **Acanthus spinosus** L. Ἀκανθος ἢ ἀκανθώδης. Ἐν ἐργασίμοις κοινή.

48. Ἀγνώδη. *Verbenaceae*.

400. **Vitex Agnus castus** L. Ἄγνος ἢ αἰδήμων. Ἐν πετρώδεσι. Βόρ. τμήμα, Μονή, Ὄρος κτλ.

49. Χειλανθῆ. *Labiatae*.

401. **Prasium majus** L. Πράσιον τὸ μεῖζον. Ἐν θαμνώδεσιν. Ὄρος. Ναός.

402. **Teucrium Graecum** Celak. Τεύκριον τὸ ἑλληνικόν. Ἐν πετρώδεσι. Ναός. Τὸ φυτὸν τῆς Αἰγίνης εἶνε παραλλαγή ταπεινοτέρα μετὰ φύλλων στενωτέρων συγκριτικῶς πρὸς τὸν κοινὸν τύπον (τῆς Ἀττικῆς κτλ.).

403. **T. polium** L. **T.** τὸ πολιόν. var. *a. vulgare* Benth. ποικ. τὸ κοινόν. Ἐν πετρώδεσι κοινόν.

404. **Ajuga Pseudoiva** DC. Ἀγνιοῦχος ἢ ψευδοῖβη. Ἀπαντᾷ συχνὰ ἢ παραλλαγή κλειστόγαμος (forma *cleistogama*), ἥτις εἶνε ἀπέταλος. Ἐν ἀνίκμοις καὶ παρὰ τὰς ὁδοὺς οὐ σπανία.

405. **Salvia triloba** L. fil. Ἐλελίσθακος ὁ τρίλοβος. Ποικίλλει συχνὰ μετὰ φύλλων ἄνευ τῶν κατὰ τὴν βάσιν λοβίων. Ἐν πετρώδεσι. Κοντό, Παλαιοχώρα κτλ. Κοινῶς «Ἀλισφακιά καὶ Φασκομηλιά».

406. **S. Barrelieri** Ten. *E.* ὁ τοῦ Βαρρελιέρου. Εἰς τὰς κλι-
τῦς τοῦ Ὄρους ἄφθονος (Ἄττ. Πελ.).

407. **S. verbenaca** L. *E.* ὁ περιστεριωνοειδής. var. α. *se-
rotina* Boiss. ποικ. α. ὁ ὕψιος. Ἐν πετρώδεσι. Μονή. — Var.
β. *vernalis* Boiss. ποικ. ὁ ἑαρινός. Ἐν πετρώδεσιν (εὐρεθεῖς ὑπὸ
τοῦ κ. Τούντα κατὰ Νοέμβριον ἤδη ἀνθίζων).

408. **S. Horminum** L. *E.* τὸ Ὅρμινον («Ὅρμινον» τοῦ Διο-
σκορίδου). Ὁ τύπος τοῦ εἴδους κοινός ἐν Ἀττικῇ καὶ ἀλλαχοῦ δὲν
παρητηρήθη ἐν Αἰγίνῃ, ἀλλὰ ἡ ποικ. β. *μικρόλοφος* (var. β. *co-
mosula* Heldr.) μεσάζουσα μεταξὺ τοῦ τύπου καὶ τῆς ἐπομένης
ποικιλίας μετὰ κορυφαίου λοφίσκου τοῦ ἀνθοφόρου στάχυος ἐκ μι-
κροτέρων ῥοδοχρῶν φυλλαρίων συνισταμένου. — Var. γ. *viridis*
(L. pro specie, Sibth. Fl. Gr. tab. 19) Parlat. ποικ. ὁ πρά-
σινος. Ἀμφότεραι ποικιλίαι κοιναὶ ἐν ἀνίκμοις καὶ πετρώδεσι.

409. **Rosmarinus officinalis** L. **Λιβανωτὶς** ἢ **φαρμακευ-
τικῇ**. Ἐν κρημνώδεσιν αὐτοφυής. Κοντό, Πηγαδάκια, Ναὸς κλ. (Κυκλ.).

410. **Zizyphora capitata** L. **Ζιζυφώρα** ἢ **κεφαλωτή**. Ἐν
πετρώδεσι σπαν. Ὄρος.

411. **Lavandula Stoechas** L. **Λαβαντὶς** ἢ **στοιχάς**. Ἐν
πετρώδεσιν ἀφθόνως. Κοινῶς «Βαϊά».

412. **Lamium amplexicaule** L. **Λάμιον** τὸ **περίκανλον**.
Ἐν ἀρούραις κοινόν.

413. **Phlomis fruticosa** L. **Φλομὶς** ἢ **θαμνώδης**. Ἐν
θαμνώδεσι.

414. **Ballota Acetabulosa** L. **Βαλλωτὴ** ἢ **κρατηροφόρος**.
Τρίτη φλομὶς ἢ καλουμένη Λυχνίτις τοῦ Διοσκορίδου «εἰς ἐλλύχνια
χρησίμη»¹. Ἐν γεωλόφοις, χέρσοις κτλ. συχνά. Κοινῶς Φάσσα ἢ
Ἀνεμοφωλιά.

415. **Marrubium vulgare** L. var. *Apulum* Ten. (pro
specie). **Μαρρούδιον** τὸ **κοινόν** ποικ. τὸ ἄπουλον. Πράσιον τοῦ
Διοσκορίδου. Ἐν χέρσοις, κατὰ τὰς ὁδοὺς κοινόν. Κοινῶς «Μαρ-
μαράκιον».

¹ Αἱ κάλυκες καὶ τὴν σήμερόν εἰσιν ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ ὡς «λυ-
χναράκια». (βλ. Διοσκ. περὶ ὕλης ἱατρ. Δ', ρβ'.)

416. **Sideritis Romana** L. **Σιδηροΐτις** ἢ **Ῥωμαία**. Ἐν τόποις ἀνίκμοις συχνά.

417. **S. lanata** L. **Σ.** ἢ **ἐριοφόρος**. Ἐν Αἰγίνῃ κατὰ τὸν Sartori. (Ἄφθονος ἐν Μεθάνοις καὶ ἐν Θήρᾳ).

418. **Calamintha incana** (Sibth. Fl. Gr. tab. 577). Boiss. et Heldr. **Καλαμίνθη** ἢ **πολιά**. Ἐν χέρσοις, ἐρειπίοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς (Τούντας, Νοεμβρ.).

419. **C. graveolens** (M. B.) Benth. **Κ.** ἢ **βαρύσμος**. **Thymus exiguus** Sibth. Fl. Gr. tab. 575 (συνώνυμον ἀρχαιότερον ἀλλὰ ἀκατάλληλον). Ἐν πετρώδεσι. Μονή.

420. **Micromeria plumosa** Hampe. **Μικρομερίς** ἢ **περωτή**. Ἐν κρημνώδεσι. Παλαιοχώρα.

421. **M. Graeca** (L.) Benth. **Μ.** ἢ **ἐλληνική**. Ἐν πετρώδεσι. Ναός (Friedr.).

422. **M. Juliana** (L.) Benth. **Μ.** ἢ **Ἰουλιανή**. Ἐν πετρώδεσι. Παλαιοχώρα.

423. **Thymus capitatus** (L.) Hoffm. et Link. **Θύμος** ὁ **κεφαλωτός**. Ἐν γεωλόφοις· φρύγανον κοινὸν ἐν Αἰγίνῃ καὶ Μετωπίῳ.

50. Πασχαλιδώδη. *Primulaceae*.

424. **Anagallis coerulea** Schreb, Lam. **Ἀναγαλλίς** ἢ **κνανή**. **A. arvensis** β. **coerulea** Gren. et Godr. Boiss. Ἐν ἐργασίμοις κοινή.

425. **A. arvensis** L. **Α.** ἢ **ἀρουραία**. **A. phoenicea** Lamk. **A. arvensis** α. **phoenicea** Gren. et Godr., Boiss. Ἐν ἐργασίμοις σπανιωτέρα τῆς προηγουμένης.

426. **Cyclaminos Graeca** Link. **Κυκλάμινος** ἢ **Ἑλληνική**. Ἐν πετρώδεσι. Ναός, Ὄρος.

427. **C. Mindleri** Heldr. **Κ.** ἢ **τοῦ Μινδλέρου**. Ἄνεκαλύφθη τὸ νέον εἶδος τοῦτο ἐν πετρώδεσιν ἐν ταῖς ὑπωρείαις τοῦ Ὄρους, εἰς τὰ πέριξ τῆς Μονῆς ὑπὸ τοῦ φίλου κ. Μάρκου Μίνδλερ τὴν 6 Νοεμβρίου 1897. Διαφέρει τοῦ προηγουμένου κατὰ τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα εἰσι πολὺ μικρότερα, πρὸ πάντων ὅμως κατὰ τὴν στεφάνην, ἧς αἱ λακίδες εἰσι στενωτάται καὶ στεροῦνται κατὰ τὴν βάσιν αὐτῶν τῶν λευκῶν ἐκείνων διὰ πτυχῆς σχηματιζομένων ὀδόντων τοῦ

φάρυγγος. Συγγενεύει ὡς ἐκ τούτου μετὰ τῆς *K.* τῆς καμπυλωτῆς (*C. repanda* Sibth.), ἣτις ὅμως εἶνε εἶδος ἑαρινὸν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πολὺ διάφορον.

51. Ἀλυπώδη. *Globulariaceae*.

428. **Globularia** *Alypum* L. Ἄλυπον τὸ φρυγανῶδες. Ἐν θαμνώδεσι. Πλησίον τοῦ Ναοῦ.

52. Στατικώδη. *Plumbaginaceae*.

429. **Statice** *sinuata* L. Στατικὴ ἢ κολπωτὴ. Ἐν παραθαλασσίαις.

430. **S.** *Thouini* Viv. Σ. ἢ τοῦ Θουίνου. «*Insula Aegina Graeciae* (herb. Fauché!)» κατὰ τὸν Boissier Flor. Or. IV. p. 858. Θεωρῶ δ' ἀμφίβολον τὴν ἐν Αἰγίνῃ ὑπαρξίν τοῦ φυτοῦ τούτου τῆς Ἀφρικῆς καὶ Παλαιστίνης. Ἴσως ἡ σημείωσις ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Fauché εἶνε ἐσφαλμένη.

431. **S.** *rorida* Sibth. Fl. Gr. tab. 298. Σ. ἢ παχυνήεσσα. Ἐν παραθαλασσίαις. Ἐν τῷ νησουδρίῳ Μετωπίῳ.

432. **S.** *echioides* L. Σ. ἢ ἐχιοειδής. *St. aristata* Sibth. Fl. Gr. tab. 299. Ἐν ἀνίχμοις. Μεσαγρός κτλ.

53. Ἀρνογλωσσώδη. *Plantaginaceae*.

433. **Plantago** *Psyllium* L. Ἀρνόγλωσσον τὸ ψύλλιον (Διοσκορίδου). Ἐν ἀνίχμοις. Μονή.

434. **P.** *Coronopus* L. *A.* ὁ Κορωνόπους (Διοσκορ.). Ἐν παραθαλασσίαις. Πέρδικα (Friedr.).

435. **P.** *amplexicaulis* Cav. *A.* τὸ περίκανλον. Ἐν πετρώδεσι. Μονή. Πέρδικα. (Ἄττ. Πελ. Ἀστυπάλαια D'Urv.).

436. **P.** *lanceolata* L. *A.* τὸ λογχοειδές. Ἐν ὑφύργοις. Μεσαγρός.

437. **P.** *Lagopus* L. *A.* ὁ λαγώπους. Ἐν ἀνίχμοις, ἐν ταῖς ὁδοῖς. Μονή κτλ.

438. **P.** *albicans* L. *A.* τὸ λευκάζον. Ἐν ἐργασίμοις. Μονή. Πέρδικα.

439. **P. Bellardi** All. *A.* τὸ τοῦ Βελλαρδίου. Ἐν ξηροῖς τόποις. Μονή.

440. **P. major** L. *A.* τὸ μείζον. Ἐν ἀνίκμοις καὶ ἐργασίμοις. Μονή.

4. Μονοχίτωνα.

54. Ἀμαραντώδη. *Amarantaceae.*

441. **Amarantus chlorostachys** Willd. Ἀμάραντος ὁ χλωρόσταχυς. Ἐν ἐργασίμοις. Περιβόλια (Αὐγ. 1859, Ὀρφανίδης). Κοντὸ (1897. Τούντας). Τὸ φυτὸν τοῦτο κατάγεται ἐξ Ἀμερικῆς. (Ἄττ. Πελ.).

442. **A. viridis** L. *A.* ὁ πράσινος. Ἐν ἐργασίμοις. Κοντὸ (Νοεμβρ. 1897. Τούντας).

55. Χηνοποδιώδη. *Chenopodiaceae.*

443. **Chenopodium murale** L. Χηνοπόδιον τὸ ἐπιτείχιον. Ἐν ἐρειπίοις παρὰ τὰς ὁδοὺς κτλ. πλησίον τῆς πόλεως καὶ ἀκρωτ. Πέρδικα.

444. **Ch. opulifolium** Schrad. *X.* τὸ ὀπυλόφυλλον. Ἐν ἐργασίμοις (Τούντας).

445. **Ch. Vulvaria** L. *X.* τὸ χοιρόζον. Ἐν ἐρειπίοις καὶ παρὰ τὰς ὁδοὺς (Τούντας).

446. **Salicornia fruticosa** L. Σαλικορνία ἢ θαμνώδης. Ἐν παραθαλασσίοις Αἰγίνης καὶ Μετωπίου.

56. Πολυγονώδη. *Polygonaceae.*

447. **Emex spinosus** (L.) Campd. Ἐμετήριον τὸ ἀκανθῶδες. Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίοις, πλησίον τῆς πόλεως.

448. **Rumex conglomeratus** Murr. Λάπαθον τὸ συμφορητόν. Ἐν ἀρούραις, παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινόν.

449. **R. divaricatus** L. *A.* τὸ τανύκλαδον. *R. pulcher* β. *divaricatus* Arcang. *R. Aeginensis* Heldr. Mss. Ἐν πετρώδεσιν, ἐν χέρσοις. (Ἄττ. Κυκλ.).

450. **R. tuberosus** L. *A.* τὸ κονδυλόρριζον. Ἐν γεωλόφοις πετρώδεσι κοινόν.

451. **Polygonum maritimum** L. **Πολύγονον** τὸ παραθαλάσσιον. Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίοις.

452. **P. equisetiforme** Sibth. Fl. Gr. tab. 361. Π. τὸ ἵππουριδῶδες. Ἐν πετρώδεσιν. Ἐν Αἰγίνῃ κατὰ Bory et Chaubard Exped. de la Morée.

57. Δαφνώδν. *Lauraceae*.

453. **Laurus nobilis** L. **Δάφνῃ** ἢ εὐγενής. Καλλιεργημένη καὶ ἡμιαγρία. Κοινῶς Βαϊά.

58. Σανταλώδν. *Santalaceae*.

454. **Thesium humile** Vahl. **Θήσειον** τὸ ταπεινόν. Ἐν ἀρούραις. Μονή. Μετῶπι.

59. Ἐλαιαγνώδν. *Elaeagnaceae*.

455. **Elaeagnus angustifolia** L. **Ἐλαιάγνος** ἢ στενόφυλλος. Ἐν παραθαλασσίοις.

60. Κυτινώδν. *Cytinaceae*.

456. **Cytinus Hypocistis** L. **Κύτινος** ἢ Ἵπόκυστις. Εἰς τὰς ρίζας τοῦ Κίστου παράσιτος. Ἀνατολ. ἀκτή, Ἰανιτσιό.

61. Ἀριστολοχιώδν. *Aristolochiaceae*.

457. **Aristolochia microstoma** Boiss. **Ἀριστολοχία** ἢ μικρόστομος. Ἐν πετρώδεσιν εἰς τὰς κλιτῦς τοῦ Ὄρους. (Ἄττ.).

62. Εὐφορβιώδν. *Euphorbiaceae*.

458. **Andrachne telephioides** L. **Ἀνδράχνη** ἢ τελεφιοειδής. Ἐν πετρώδεσι. Ναός. (Ἄττ. Κυκλ.).

459. **Crozophora verbascifolia** (Willd.) A. Juss. **Κροσόδοφώρα** ἢ βαρβασκόφυλλος. Ἐν χέρσοις (Τούντας, Νοέμβριος 1897).

460. **Mercurialis annua** L. **Μερκουριάλις** ἢ ἐπέτειος. Λινόζωστις Διοσκορίδου. Ἐν ἐργασίμοις κοινή.

461. **Euphorbia Helioscopia** L. **Εὐφόρβιον** ὁ Ἡλιοσκόπιος (Διοσκ.). Ἐν ἐργασίμοις κοινόν.

462. **E. pterococca** Brot. *E.* τὸ πτερόκοκκον. Ἐν πετρώδεσιν. Ὅρος.

463. **E. Sibthorpii** Boiss. *E.* τὸ τοῦ Σιπθωρπίου. Τιθύμαλος ὁ ἄρρην ἢ Χαρακίας Διοσκορίδου. Ἐν γεωλόφοις. Μονὴ καὶ ἀλλαχοῦ.

464. **E. Paralias** L. *E.* ὁ Παραλίας (Διοσκ.). Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίαις. Βόρ. ἀκτὴ ἄφθονον.

465. **E. falcata** L. *E.* τὸ δρεπανοειδές. Ἐν ἐργασίμοις. Περιβόλα.

466. **E. Peplus** L. *E.* ὁ Πέπλος (Διοσκ.). Ἐν ἐργασίμοις κοινόν.

467. **E. exigua** L. *E.* τὸ πάμμικρον. Ἐν ἐργασίμοις.

468. **E. Peplis** L. *E.* ἡ Πεπλῖς (Διοσκ.). Ἐν ἀμμώδεσι παραθαλασσίαις κοινόν.

63. Ἀρτοκαρπώδη. *Artocarpaceae*.

469. **Ficus Carica** L. **Συκῆ** ἢ **καρική**. Συχνὰ καλλιεργημένη. Κοινῶς Συκιά. Καὶ ἀγρία ἐν κρημνώδεσι (*F. Caprificus* L.). Κοινῶς Ἀγριοσυκιά.

64. Κνιδώδη. *Urticaceae*.

470. **Urtica pilulifera** L. **Κνίδη** ἢ **κνυκλισκοφόρος**. Ἐν ἐρειπίαις κοινή.

471. **U. urens** L. **Κ.** ἢ **καυστική**. Ἐν ἀρούραις.

472. **Parietaria Judaica** (L.) Boiss. **Παρθένιον** τὸ **Ἰουδαϊκόν**. Παρθένιον τῶν ἀρχαίων¹. *P. ramiflora* Mönch. Ἐπὶ τῶν τοίχων (Τούντας). Κοινῶς Ἀνεμόχορτο.

473. **P. Cretica** L. **Π.** τὸ **κρητικόν**. Ἐπὶ τοίχων καὶ ἐν πετρώδεσι κοινόν.

474. **Theligionum Cynocrambe** L. **Θηλυγόνον** ἢ **Κυνοκράμβη**. Ἐν πετρώδεσι καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων. Κοντό, Περιβόλα κτλ.

65. Κυπελλοφόρα. *Cupuliferae*.

475. **Quercus pseudococcifera** Desf. **Δροῦς** ἢ **ψευδόπρινος**. *Q. coccifera* L. *δ. pseudococcifera* Boiss. Ἐν θαμνώδεσιν ὄρεινοῖς.

¹ Βλ. Χελδράϊχ, Μελέτη περὶ τοῦ Παρθενίου ἐν Ἐπετηρίδι τοῦ Συλλ. Παρνασοῦ, τομ. Α' (1897) σελ. 138.

II. Μονοκοτυλήδονα.

66. Τριγλωχινώδη. *Juncaginaceae*.

476. **Triglochin Barrelieri** Loisl. **Τριγλώχιν** ἢ τοῦ **Βαρρελιέρου**. Ἐν παραθαλασσίαις (Spruner) ('Αττ. Κυκλ.).

67. Ὀρχεώδη. *Orchideaceae*.

477. **Limodorum abortivum** (L.) Swartz. **Λειμόδωρον** τὸ **ἐξαμβλωτικόν**. Ἐν πευκῶσι τῆς νήσου Ἀγκιστρίου (20 Ἀπριλ. 1881).

478. **Serapias parviflora** (Lindl.) Parlat. **Σεραπιάς** ἢ **μικρανθής**. Ἐν γεωλόφοις σπανία. Μονή. ('Αττ. Πελ.).

479. **Orchis sanctus** L. **Ὀρχις ὁ ἱερός**. Ἐν Αἰγίνῃ (Spruner). (Τῆνος, Μικρὰ Ἀσία).

480. **O. masculus** L. **O. ὁ ἄρρην**. Πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς (Friedr.). (Πελ.).

481. **O. saccatus** Ten. **O. ὁ σακκοφόρος**. Ἐν Αἰγίνῃ σπάνιος κατὰ Spruner καὶ Ὀρφανίδην. ('Αττ. Κυκλ.).

482. **Anacamptis pyramidalis** (L.) Rich. **Ἀνακαμπτίς** ἢ **πυραμοειδής**. Ἐν πετρώδεσι. Ναός.

483. **Ophrys tenthredinifera** Willd. **Ὀφρύς** ἢ **τενθρηδοφόρος**. Ἐν Αἰγίνῃ κατὰ Spruner καὶ Friedrichsthal.

484. **O. atrata** Lindl. **O. ἡ μελάγχρους**. Ἐν γεωλόφοις πετρώδεσι.

485. **O. ferrum-equinum** Desf. **O. ἡ ἱπποκρηπίς**. Ἐν πετρώδεσι. Ναός. — Var. *Aeginensis* Reichb. ποικ. ἢ **αἰγινητικὴ** (μετὰ χεῖλους τριλόβου). Ἐν Αἰγίνῃ Spruner κατὰ τὸν Reichenbach.

486. **O. apifera** Huds. **O. ἡ μελισσοφόρος**. Ἐν Αἰγίνῃ (Spruner). ('Αττ. Πελ.).

487. **O. cornuta** Stev. **O. ἡ κερατίτις**. Ἐν γεωλόφοις. Ναός.

488. **O. bombyliflora** Link. **O. ἡ βομβυλιοφόρος**. Ἐν Αἰγίνῃ (Spruner).

489. **O. myodes** (L.) Jacq. **O. ἡ μυιοειδής**. Ἐν Αἰγίνῃ (Friedr.). ('Αχαία Sibth.).

490. **O. lutea** (Gou.) Cav. forma *minor* Parlat. **O. ή κιστρίνη**, παραλλαγή ή *ελάττων*. 'Εν γεωλόφοις. Ναός.

491. **O. fusca** Link. **O. ή μελανόφαιος**. 'Εν γεωλόφοις κοινή. Var *iricolor* Desf. (pro specie) ποικ. ή *ιριδόχρους*. 'Εν παραθαλασσίσις 'Αγκιστρίου.

68. 'Ιριδώδη. *Iridaceae*.

492. **Iris Germanica** L. **'Ιρις ή γερμανική**. Αυτόφυης έν κρημνώδεσι του βουνοῦ τῆς Παλαιοχώρας και ἀλλαχοῦ. Κοινῶς «Κρίνος».

493. **Gynandriris Sisyrinchium** (L.) Parl. **Γυνανδροίρις** τὸ *Σισυρούγγιον*. 'Εν ἀνίκμοις και παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινή έν Αἰγίνη και έν Μετωπίῳ.

494. **Gladiolus segetum** Ker. **Ξιφίον** τῶν σπαρτῶν. 'Εν ἀρούραις. 'Αγ. Μαρίνα, και έν Μετωπίῳ.

495. **Crocus Cartwrightianus** Herb. **Κρόκος** ὁ *Καρτραϊτιανός*. *C. Graecus* Chapp., *C. sativus* Boiss. 'Εν Αἰγίνη (Guicciardi, τῆ 6 Δεκ. 1857). 'Ο Κρόκος, περὶ οὗ ὁ Θεόφραστος (βλ. Εἰσαγωγὴν). ('Απτ. Κυκλ.).

496. **C. cancellatus** Herb. **Κ. ὁ κικυλιδατός**. 'Εν γεωλόφοις. Πλησίον του ναοῦ ('Ορφανίδης 8 Νοεμβρ. 1859), πέριξ τῆς Μονῆς (Μίνδλερ και Τούντας 6 Νοεμβρ. 1897). ('Απτ. Πελ.).

69. 'Αμαρυλλιδώδη. *Amaryllidaceae*.

497. **Pancratium maritimum** L. **Παγκράτιον** τὸ παραθαλάσσιον. 'Εν παραθαλασσίσις. Νησὺδριον Μετωπίου.

498. **Sternbergia Sicula** Tineo. **Στερονβέργεια** ή *σικελική*. 'Εν Αἰγίνη ('Ορφανίδης).

ΣΗΜ. 'Η *Άγαθή* ή *ἀμερικανική* (*Agave Americana* L.) ἔγεινεν έντελῶς ἀγρία και φύεται ἐπὶ κρημνῶν ὅπως και έν Κρήτῃ, ταῖς 'Ιονίσις και ταῖς νήσισις τῶν Κυκλάδων.

70. Σμιλακώδη. *Smilacaceae*.

499. **Smilax aspera** L. **Σμιλαξ** ή *τραχεία* (Διοσκορίδου). 'Εν θαμνώδεσιν, έν φραγμοῖς. Μεσαγρός.

71. Ἀσπαραγώδν. *Asparagaceae*.

500. **Asparagus arkyllus** L. Ἀσπάραγος ὁ ἄφυλλος. Ἐν πετρώδεσι. Κοντὸ καὶ ἀλλαχοῦ.

72. Διοσκοριδειώδν. *Dioscoreaceae*.

501. **Tamus communis** L. var. *Cretica* (L. pro specie) Parlat. Τάμος ἢ κοινὴ ποικιλ. ἢ κρητικὴ. Ἐν πετρώδεσιν. Ἴανιτσιό.

73. Λειριώδν. *Liliaceae*.

502. **Asphodelus microcarpus** Viv. Ἀσφόδελος ὁ μικρόκαρπος. Ἀσφόδελος τῶν ἀρχαίων. Ἐν γεωλόφοις.

503. **A. fistulosus** L. *A.* ὁ συριγγώδης. Ἐν ἀρούραις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Κοινῶς «Γενάκια».

504. **A. tenuifolius** Cav. *A.* ὁ λεπτόφυλλος. Ἐν ἀμμώδεσι. Πλησίον τῆς πόλεως. (Ἄττ. Κυκλ.).

505. **Lloydia Graeca** (L.) Endl. Λοῦδεια ἢ Ἑλληνικὴ. Ἐν πετρώδεσιν οὐ σπανία.

506. **Ornithogalum Narbonense** L. Ὀρνιθόγαλον τὸ ναρβώνιον. Ἐν ἀρούραις. Περιβόλα καὶ ἀλλαχοῦ.

507. **O. Pyrenaicum** L. *O.* τὸ πυρηναῖον. Ἐν γεωλόφοις καὶ ἐργασίμοις τόποις. (Κρήτη).

508. **Urginea maritima** (L.) Baker. Ἡρωτοσκίλλα ἢ παραθαλάσσιος. Σκίλλα τῶν ἀρχαίων. Ἐν γεωλόφοις καὶ παραθαλάσσιος κοινὴ. Κοινῶς «Ἀσκίλλα» καὶ «Γεωργός».

509. **Scilla autumnalis** L. Σκίλλα ἢ μετοπωρινὴ. Ἐν γεωλόφοις (Τούντας).

510. **S. Holzmannia** Heldr. nova species. *S.* ἢ Χολτςμανεῖα. Ἐν πετρώδεσιν εἰς τὰς ὑπὸ ὄρους εὐρέθη ὑπὸ τοῦ κ. Β. Τούντα κατὰ Νοέμβριον 1897. Διαφέρει τὸ νέον εἶδος τοῦτο ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ὡς ἔχον τὸν σκήπωνα χθαμαλὸν καὶ ὑποκλινῆ, τὰ φύλλα συνανθῆ πάντως ἐπίγεια πλατέως γραμμοειδῆ ἀύλακωτά, τὸν ἀνθοφόρον βότρυν ὀλιγανθῆ, τὰ φυλλάρια τοῦ περιγόνιου κωδωνοειδῶς συγκλίνοντα, φέροντα μεσόνευρον ὑπόχλωρον,

τὸν δὲ καρποφόρον βότρυον μετὰ ποδίσκων μονορρεπῶν, τὰ σπέρματα κυμβалоειδῆ. Ἡ δ' ἐν Ἑλλάδι κοινὴ Σκίλλα ἢ μετοπωρινὴ ἔχει τὸν σκῆπωνα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀρθοφυᾶ καὶ ὑψηλότερον, τὰ φύλλα ὑστερανθῆ, νηματοειδῆ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὀρθωθέντα, τὸν ἀνθοφόρον βότρυον πολυανθέστερον, τὸ περιγόνιον ἀνεωγμένον, τὰ σπέρματα φοειδῆ.

511. **Bellevalia ciliata** (Cyr.) Nees. **Βελλεβάλεια** ἢ **βλεφαριδατῆ**. Ἐν ἀρούραις. Ὑπώρεια τοῦ Ὄρους. (Ἄττ. Πελ.).

512. **B. trifoliata** (Ten.) Kunth. **B. ἢ τρίφυλλος**. Ἐν ἀρούραις, πλησίον τῆς Μονῆς. (Ρόδος).

513. **Leopoldia Holzmanni** Heldr. **Λεοπόλδεια** ἢ τοῦ **Χόλτσμαν**. Ἐν γεωλόφοις πετρώδεσι.

514. **L. graminifolia** Heldr. et Holzm. **L. ἢ ἀγρωστόφυλλος**. Ἐν ἀμπελώσι πρὸς νότον τῆς πόλεως (τῇ 18 Ἀπριλ. 1881 ὑπὸ Χόλτσμαν καὶ ἐμοῦ).

515. **Botryanthus commutatus** (Guss.) Kunth. **Βοτρυανθῆς** ὁ ἠλλαγμένος. Ἐν γεωλόφοις.

516. **B. pulchellus** (Heldr. et Sart.) Nym. **B. ὁ χαρίεις**. Ἐν πετρώδεσιν. (Ἄττ. Πελ.).

517. **Allium Porphyroprasum** Heldr. et Sart. **Μῶλυ** τὸ **Πορφυρόπρασον**. Ἐν ἐργασίμοις. (Ἄττ.).

518. **A. Chamaespathum** Boiss. **M. τὸ Χαμαίσπαθον**. Ἐν Αἰγίνῃ κατὰ τὸν Nyman (Conspect. Fl. Europ. σ. 737). (Ἄττ. Πελ.).

519. **A. Cyrilli** Ten. **M. τὸ τοῦ Κυρίλλου**. Ἐν ἀρούραις. Δυτικὰ παράλια. Περιβόλα. (Ἄττ. Χίος).

520. **A. roseum** L. **M. τὸ ῥοδόχρουν**. Ἐν ἀρούραις. Μονή.

521. **A. subhirsutum** L. **M. τὸ ὑπόδασυ**. Ἐν θαμνώδεσι, γεωλόφοις κτλ. Βόρειον τμημα. Μονή κτλ.

522. **A. trifoliatum** Cyr. **M. τὸ τρίφυλλον**. Ἐν πετρώδεσι σπάνιον. (Πελ. Κυκλ.).

523. **A. Phalereum** Heldr. et Sart. **M. τὸ Φαληρικόν**. Ἐν Αἰγίνῃ κατὰ Spruner (Ἄττ. Κυκλ.).

74. Κολχικώδη. *Colchicaceae*.

524. *Colchicum Sibthorpii* Baker. **Κολχικόν** τὸ τοῦ **Σιπθωρπίου**. Ἐν πετρώδεσι παρὰ τὰς ὁδοὺς πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως μέχρι Κοντοῦ, καὶ πλησίον τῆς μονῆς. Νοεμβρ. 1897 συλλεχθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Τούντα. Εἶνε ἀξιοπεριέργον ὅτι τὸ φυτὸν τοῦτο γνωστὸν ὡς μᾶλλον ὀρεινὸν (ἐν τῇ Πάρνηθι τῆς Ἀττικῆς), ἐν Αἰγίνῃ φύεται ἐν παραθαλασσίαις (Ἄττ. Πελ.).

525. *C. Tuntasium* Heldr. nov. sp. **Κ.** τὸ **Τουντάσειον**. Φύεται εἰς τὰ ὑπώρεια τοῦ Ὄρους, ὅπου τὸ συνέλεξαν τὸν Νοέμβρ. 1897 εἰς ἄνθος οἱ φίλοι κ. κ. Μ. Μίνδλερ καὶ Β. Τούντας. Προσωρινῶς προτείνω τὸ εἶδος τοῦτο ὡς νέον, διότι δὲν δυνάμεθα εἰσέτι νὰ δώσωμεν πλήρη περιγραφὴν αὐτοῦ μὴ γνωρίζοντες τὰ φύλλα. Κατὰ τὰ ἄνθη ὁμοιάζει πρὸς τὸ *C. Parkinsoni* Hook. φυτὸν τῶν Κυκλάδων, οὔτινος εἶνε ἴσως ποικιλία. Εἰς τὸ ἡμέτερον ὁμως αἱ λακίδες τοῦ περιγονίου εἰσὶ στενωτέραι καὶ ἀπλῶς ὀξεῖαι, οὐχὶ ἀποτόμως στενούμεναι, αἱ δ' ἐπ' αὐτῶν τετραγωνικαὶ γραφαὶ ὅλως ἀσαφεῖς καὶ μόλις ὄραταί.

75. Σχοινώδη. *Juncaceae*.

526. *Juncus acutus* L. **Σχοῖνος** ὁ ὀξύσχοινος. Ἐν παραθαλασσίαις Αἰγίνης καὶ Μετωπίου.

527. *J. bufonius* L. *ε. mutabilis* Savi **Σ.** ὁ φρούνιος ποικ. ὁ εὐμετάβολος. Ἐν ἐνίκμοις. Μονή.

76. Ἀρώδη. *Araceae*.

528. *Arisarum vulgare* Targ. **Ἀρίδαρον** τὸ κοινόν. Ἐν γεωλόφοις. Παλαιοχώρα.

77. Κυπειρώδη. *Cyperaceae*.

529. *Cyperus rotundus* L. **Κύπειρος** ὁ στρογγύλος. Ἐν ἐργασίμοις. Κοντὸ (Τούντας).

530. *Carex distans* L. **Κάρηξ** ἢ διεστῶσα. Ἐν ὀρεινοῖς. Μονή.

531. *C. illegitima* Cesati. **Κ.** ἡ ἀνώμαλος. Ἐν πετρώδεσιν (Ὀκτ. 1852. Sartori) πλησίον τοῦ ναοῦ (Heldr.) (Ἄττ. Πελ.).

78. Ἀγρωστώδη. *Gramineae*.

532. **Pollinia distachya** (L.) Spreng. **Πολλίνεια** ἢ δίσταχυς. Ἐν πετρώδεσιν.

533. **Andropogon pubescens** Vis. Ἀνδροπόγων ὁ τριχώδης. Ἐν πετρώδεσι κοινός.

534. **Setaria verticillata** (L.) P. Beauv. **Τριχόκεγχρον** τὸ σφουδλωτόν. Ἐν ἐργασίμοις. Κοντὸ (Τούντας). Κοινῶς Κολλοχόρταρο. (Ἄττ. Κυκλ.).

535. **Cynodon Dactylon** (L.) Pers. **Κυνόδων** ὁ δάκτυλος. Ἐν ἀμμώδεσι κοινός.

536. **Phalaris minor** Retz. **Φάλαρις** ἢ ἐλάσσων. Ἐν ἐργασίμοις. — Var. *comosula* Heldr. ποικ. ἢ μικρόλοφος. Ἐν ἀρούραις καὶ ἀμπελώσι. Παράλια δυτικά.

537. **Cynosurus echinatus** L. **Κυνόσουρα** ἢ ἐχινώδης. Ἐν πετρώδεσιν ὄρεινοῖς. Ὅρος.

538. **Gastridium lendigerum** (L.) Gaud. **Γαστρίδιον** τὸ κονιδοφόρον. Ἐν πετρώδεσι σπάνιον. Ὅρος.

539. **Lagurus ovatus** L. **Λαγοῦρος** ὁ ῥοειδής. Ἐν παραθαλασσίαις, γεωλόφοις κτλ.

540. **Stypa Sibthorpii** Boiss. et Reut. **Στύππη** ἢ τοῦ Σιπθωρπίου. Ἐν πετρώδεσι. Ναός.

541. **St. tortilis** Desf. **Σ.** ἢ στρεπτή. Ἐν πετρώδεσι. Μονή.

542. **Oryzopsis miliacea** (L.) Richter. Ὅρυζοψις ἢ κεγχροειδής. Ἐν γεωλόφοις πετρώδεσι. — Var. *Thomasii* (Duby pro specie) Boiss. Ποικ. ἢ τοῦ Θωμασίου. Ἐν θαμνώδεσι. Πέριξ τοῦ ναοῦ.

543. **O. caerulescens** (Desf.) Richter. **O.** ἢ κυανίζουσα. Ἐν πετρώδεσι. Ναός.

544. **Avena fatua** L. Ἀβένη ἢ μωρά. Ἐν ἐργασίμοις. Ἀκρωτήρ. Πέρδικα (Friedr.) (Μακεδ.).

545. **A. barbata** Brot. **A.** ἢ πωγωνώδης. Ἐν γεωλόφοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινή. Μονή κτλ. (Ἄττ. Κυκλ.).

546. **Aira capillaris** Host. **Αἶρα** ἢ τριχοειδής. Ἐν ἀνίχοις. Μονή.

547. **Avellinia** *Michelii* (Savi) Parl. **Ἀβελλίθεια** ἢ τοῦ Μιχελίου. Ἐν γεωλόφοις ἀνίκμοις σπανία. Μονή. (Ἄττ.).
548. **Koeleria** *phleoides* Pers. **Κοιλέθεια** ἢ φλοιοειδής. Ἐν ἀμμώδεσι καὶ ἀνίκμοις κοινή.
549. **Dactylis** *glomerata* L. var. *Hispanica* Roth. (pro specie). **Δακτυλῖς** ἢ σφαιρωτή, ποικ. ἢ ἰσπανικὴ. Ἐν κρημνώδεσι. Κοντό. (Τούντας).
550. **Vulpia** *ciliata* (Pers.) Link. **Βουλπία** ἢ βλεφαριδωτή. Ἐν ἀνίκμοις.
551. **Bromus** *Madritensis* L. **Βρόμος** ὁ μαδρίτιος. Ἐν ἀνίκμοις, ἐπὶ τοίχων. Μονή.
552. **B.** *rubens* L. **B.** ὁ ὑπέρουθρος. Ἐν πετρώδεσι καὶ ἐπὶ τοίχων. Παλαιοχώρα.
553. **B.** *fasciculatus* Presl. **B.** ὁ φακελωτός. Ἐν γεωλόφοις. (Ἄττ. Κυκλ.).
554. **B.** *intermedius* Guss. **B.** ὁ ἀνάμεσος. Ἐν γεωλόφοις κτλ. κοινός.
555. **B.** *patulus* Mert. et Koch. var. *velutinus* (Nocc. et Balb. pro specie) Parlat. **B.** ὁ διεστῶς ποικ. ὁ ὄλοσηρικόθριξ. Ἐν ἀρούραις. Δυτικὸν παράλιον. (Πελ.).
556. **Atropis** *distans* (L.) Griseb. **Ἄτροπις** ἢ διεστῶσα. Ἐν παραθαλασσίοις. (Ἄττ.).
557. **Scleropoa** *rigida* (L.) Griseb. **Σκληροπόα** ἢ στερρά. Ἐν ἐργασίμοις. Μονή.
558. **Schismus** *Arabicus* Nees. **Σχιστὴ** ἢ ἀραβικὴ. Ἐν ἀνίκμοις, πλησίον τῆς πόλεως.
559. **Briza** *maxima* L. **Βρίζα** ἢ μεγίστη. Ἐν γεωλόφοις κοινή.
560. **Elymus** *crinitus* Schreb. **Ἐλυμος** ὁ χαιτήεις. Ἐν πετρώδεσι τῆς ἀνατολ. ἀκτῆς. Ἰανιτσιό.
561. **Hordeum** *bulbosum* L. **Κριθὴ** ἢ βολβώδης. Ἐν γεωλόφοις. Ἰανιτσιό.
562. **H.** *murinum* L. **Κ.** ἢ μυοκριθὴ. Ἐν ἀνίκμοις, ἐπὶ τοίχων, κοινή.
- ΣΗΜ. Καλλιεργοῦνται συχνὰ ἡ Κριθὴ ἢ κοινὴ (*H. vulgare* L.) καὶ *Κ.* ἢ ἑξάστιχος (*H. hexastichon* L.).

563. **Aegilops ovata** L. **Αἰγίλωψ** ὁ **ῥειθής**. Ἐν ἀνί-
κμοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς. Ναός.

564. **Ae. comosa** Sibth. Fl. Gr. tab. 94. **A.** ὁ **κομήτης**.
Ἐν χέρσοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς.

565. **Haynaldia villosa** (L.) Schur. **Χαῦναλδία** ἡ
μακρόθριξ. Ἐν γεωλόφοις, παρὰ τὰς ὁδοὺς κοινή.

566. **Brachypodium ramosum** (L.) R. et Sch. **Βρα-**
χυπόδιον τὸ **κλαδῶδες**. Ἐν πετρώδεσιν. Ὅρος. Ναός.

567. **B. distachyon** (L.) R. et Sch. **B.** τὸ **δίσταχυ**. Ἐν
πετρώδεσι. Ναός.

568. **Lolium temulentum** L. **Λόλιον** τὸ **μεθῦον**. «Αἶρα»
τῶν ἀρχαίων. Ἐν ἀρούραις. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὅρους ἄφθονον.

569. **L. rigidum** Gaud. **A.** τὸ **στερρόν**. Ἐν ἀρούραις κοινόν.

570. **Psilurus aristatus** (L.) Lor. et Bar. **Ψιλοῦρος**
ὁ **ἀθεροφόρος**. Ἐν ἀνίκμοις.

Β'. ΓΥΜΝΟΣΠΕΡΜΑ

79. Κωνοφόρα. *Coniferae*.

571. **Pinus Halepensis**. **Πεύκη** ἡ **Χαλεπεία**. «Πεύκη ἡ
παράλιος» τοῦ Θεοφράστου. Κοινή ἐν ὄρεινοῖς τῆς νήσου. Ἐν Ἀγκι-
στρίῳ σχηματίζει δάσος, ὅπερ καλύπτει τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ
νησιδρίου.

572. **Juniperus Phoenicea** L. **Ἄρκευθος** ἡ **φοινικική**.
«Βράθυ τὸ ἕτερον» τοῦ Διοσκορίδου. Ἐν γεωλόφοις καὶ ἐν ὄρεινοῖς
κοινή, ἐνίοτε δεινρώδης (παρὰ τὸν Ναὸν κτλ.).

ΣΗΜ. Ἡ **Κυπάρισσος** ἡ **ἀειθαλής** (*Cupressus sempervirens* L.)
καλλιεργεῖται συχνότατα ἐν τῇ νήσῳ.

Β'. ΣΠΟΡΙΟΦΥΤΑ (ΚΡΥΠΤΟΓΑΜΑ)

I. Ἀγγειοκρυπτόγαμα — 1. Πτέριδες.

80. Πολυποδιώδη. *Polypodiaceae*.

573. *Adiantum Capillus Veneris* L. Ἀδιάντων τὸ καλλίτριχον (Διοσκορίδου). Ἐν ἐνίκμοις (Τούντας).

574. *Cheilanthes fragrans* (L.) Webb. et Berth. Χειλανθὲς τὸ εὖοσμον. Ἐν πετρώδεσιν ὄρέων.

575. *Ceterach officinarum* Willd. Ζεδαράχ τῶν ἐργαστηρίων. «Ἄσπληνον» Διοσκορίδου. Ἐν πετρώδεσι καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων. Κοντό. Περιβόλα.

2. Λυκοπόδια.

81. Σελαγινελλώδη. *Selaginellaceae*.

576. *Selaginella denticulata* (L.) Link. Σελαγινέλλα ἢ ὀδοντωτή. Ἐν συσκίοις πετρώδεσι. Κοντό.

II. Κυτταρώδη Κρυπτόγαμα.

Ταῦτά εἰσιν ὡς τὰ πολλὰ εἰσέτι ἄγνωστα.

Προσθέτω ἐν τέλει πίνακα τῶν κυριωτέρων οἰκογενειῶν τῶν Σπερματοφύτων, ἐν ᾧ σημειοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰδῶν ἅτινα περιλαμβάνει ἐκάστη τῶν οἰκογενειῶν τούτων ἐν τῇ Αἰγινήτικῃ Χλωρίδι, συγκριτικῶς πρὸς τὴν Χλωρίδα τῆς Ἀττικῆς. Φαίνεται δὲ ἐκ τοῦ πίνακος τούτου ὅτι καὶ ἐν Αἰγίνῃ, ὅπως ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἡ οἰκογένεια τῶν Κολοβοανθῶν ὑπερτερεῖ πασῶν τῶν ἄλλων. Αἱ δὲ λοιπαὶ οἰκογένειαι ἀκολουθοῦσιν ἐν γένει τὴν αὐτὴν σειρὰν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰδῶν

ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Χλωρίσι, μετὰ τινων διαφορῶν ὡς πρὸς τὰ ποσοστά ἀνά τὰ ἑκατὸν εἶδη.

Οἰκογένεια τῶν	Χλωρίς τῆς Αἰγίνης		Χλωρίς τῆς Ἀττικῆς	
	Ἀριθμὸς τῶν εἰδῶν ἐπὶ 572 εἰδῶν ἐν ὄλῳ.	Ποσοστὸν ἀνά ἑκατὸν εἶδη	Ἀριθμὸς τῶν εἰδῶν ἐπὶ 1557 εἰδῶν ἐν ὄλῳ.	Ποσοστὸν ἀνά ἑκατὸν εἶδη
Κολοδοανθῶν	75	13,11	190	12,20
Συνθέτων	70	12,23	159	10,21
Ἀγρωστωδῶν	39	6,81	136	8,73
Σταυρανθῶν	35	6,07	78	5,00
Καρυοφυλλωδῶν (Σιληνωδῶν καὶ Ἀλσινωδῶν)	24	4,19	73	4,68
Χειλανθῶν	23	4,02	71	4,56
Σκιαδοφόρων	22	3,84	68	4,36
Λειροειδῶν	22	3,84	63	4,04
Βουγλωσσωδῶν	18	3,01	46	2,95
Γρομφαδιωδῶν	18	3,01	35	2,24
Ὀρχεωδῶν	15	2,62	43	2,76
Βατραχιωδῶν	11	1,92	34	2,18
Ἐρυθροδανωδῶν	11	1,92	30	1,92
Εὐφορβιωδῶν	11	1,92	19	1,22

Αἱ λοιπαὶ οἰκογένειαι περιλαμβάνουσιν ὀλιγώτερα τῶν δέκα εἰδῶν ἐν τῇ Αἰγινιτικῇ Χλωρίδι ¹.

¹ Ἐν Ἀθήναις κατὰ Φεβρουάριον 1898.

Δρ Θ. Δὲ Χελδωράϊχ.

¹ Ἀνεκοινώθη ἐν συνεδριάσει τοῦ Φυσιογνωστικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΦΑΙΡΟΕΙΔΟΥΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΥΓΡΩΝ

I. Τέσσαρες περιπτώσεις κινήσεων.

Ἐὰν φέρωμεν μεταλλικὸν δίσκον εἰς λίαν ὑψηλὴν θερμοκρασίαν καὶ ρίψωμεν ἐπὶ τούτου ὑγρὴν σταγόνα, λ. χ. ὑδατίνην, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ὑγρὸν τῆς σταγόνας, ἀντὶ νὰ ἀρχίσῃ νὰ βράζῃ, συγκεντροῦται εἰς σφαιροειδές, ὡς εἰ τὸ ὕδωρ νὰ μὴ διέβρεχε τὸν δίσκον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀποτελεῖ, ὡς γνωστὸν, τὴν σφαιροειδῆ κατάστασιν τῶν ὑγρῶν. Γνωστὸν ἀφ' ἐτέρου τυγχάνει ὅτι ἡ σταγὼν αὕτη δὲν ἐφάπτεται τοῦ δίσκου ἀλλ' αἰωρεῖται, καθότι μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ δίσκου παρεντίθεται στρώμα ἀτμοῦ τοῦ αὐτοῦ ὑγροῦ. Οἱ ἀτμοὶ οὗτοι ἐκφεύγουσι διὰ τῆς κατωτέρας ὀψεως, μετατοπίζουσι τὸ σφαιροειδές καὶ δίδουσι αὐτῷ διαφοροὺς κινήσεις.

Θὰ διακρίνωμεν αὐτὰς εἰς τέσσαρας περιπτώσεις.

A'. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τὰ σφαιροειδῆ μετατοπίζονται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἄνευ κανόνος τινός. Ἡ γνωστὴ αὕτη περιπτώσις θὰ κληθῇ *μεταβατικὴ κίνησις* τῆς σταγόνας.

B'. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὰ σφαιροειδῆ στρέφονται περὶ ἄξονα. Ἡ κίνησις αὕτη θὰ κληθῇ *περιστροφικὴ*. Αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνυπάρχει μετὰ τῆς πρώτης, ὅτε τὸ σφαιροειδές μετατοπίζεται, στρεφόμενον συγχρόνως περὶ ἄξονα διαπερῶντα αὐτό, καὶ ἀποβαίνει ἐπίμηκες (Σχ. 1). Καί, ἐὰν ἡ ταχύτης τῆς περιστροφῆς εἶνε πολὺ μεγάλη, ἡ σταγὼν δύναται νὰ χωρισθῇ εἰς δύο ἄλλας, αἰτινες ἀφοῦ κινήθωσιν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων, ἐνοῦνται ἐκ νέου. Τοῦτο συμβαίνει σπανιώτατα. Ὅταν δ' ἡ ταχύτης τῆς περιστροφῆς εἶνε ἀρκετὰ μεγάλη παρατηροῦμεν τὸ σφαιροειδές τεῖνον νὰ κοιλωθῇ εἰς σημεῖα οἷα τὸ α καὶ τὸ β.

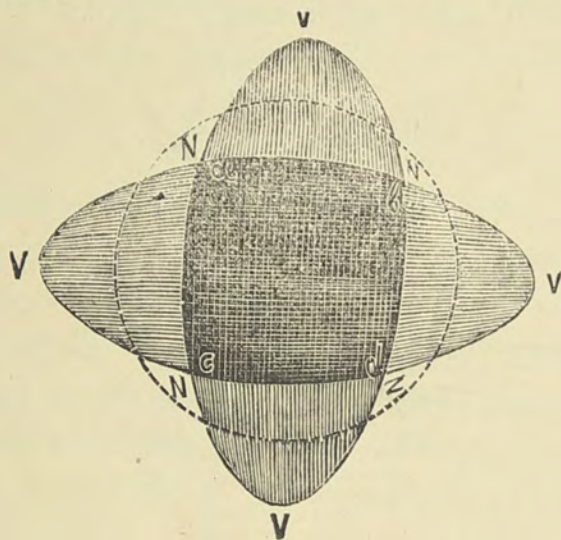

(Σχ. 1).

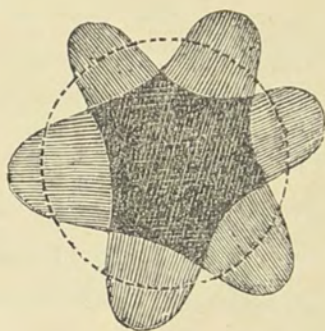
Ὡς δὲ πρὸς τὸ περίφημον πείραμα τοῦ Plateau ἐπὶ τοῦ δακτυλίου τοῦ ἀποσπωμένου ἀπὸ σταγόνος ἐλαίου στρεφομένης περὶ *σταθερὸν* ἄξονα ἐν μίγματι ὕδατος καὶ οἴνοπνεύματος, παραβάλλουσι τὸν σχηματισμὸν τῶν δακτυλίων τοῦ Κρόνου, εἰ καὶ τὰ φαινόμενα ταῦτα δὲν εἶνε ἐντελῶς ὅμοια, δυνάμεθα ἐπίσης νὰ παραβάλωμεν πρὸς τὸ σχῆμα τῆς δευτέρας περιπτώσεως τὸ ἐλλειψοειδὲς τῶν τριῶν ἀνίσων ἄξόνων τοῦ Jacobi, τὴν ἀλτηροειδῆ μορφήν τοῦ G. H. Darwin καὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν διπλῶν ἀστέρων. (H. Poincaré. Acta mathematica. — G. H. Darwin. Sur les figures d'équilibre des masses fluides animées d'un mouvement de rotation).

Ἡ φορὰ τῆς περιστροφῆς τοῦ σφαιροειδοῦς εἶνε οἰαδήποτε, ἀλλὰ σταθερά. Ἐν τούτοις παρατηροῦμεν ἐνίοτε ὅτι ἡ ταχύτης τῆς περιστροφῆς ἐλαττοῦται κατ' ἀρχὰς μέχρι μηδενίσεως, μεθ' ἧς τὸ σφαιροειδὲς κινεῖται κατ' ἀντίθετον φορὰν, ἄνευ φανεράς τινος αἰτίας.

Γ'. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ πρώτη κίνησις παύει ἐντελῶς, ἡ δὲ δευτέρα ἀποβαίνει βραδυτάτη ἢ παύει ὡσαύτως. Τότε ὅλον τὸ σφαιροειδὲς πάλ्लεται πάντοτε σταυροειδῶς, τουτέστι κατ' ὀρθὴν γωνίαν. Αὕτη ἀποτελεῖ τὴν *παλμικὴν κίνησιν* τοῦ σφαιροειδοῦς.

(Σχ. 2).

(Σχ. 3).

Ἐὰν δ' ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς ταύτην, παρατηροῦμεν τὰ ἐπόμενα. Ἐνίοτε ἡ παλλομένη σταγὼν ἐπιμηκύνεται ἐναλλάξ κατὰ δύο καθέτους διευθύνσεις, ὡς δεικνύει τὸ σχῆμα 2. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κίνησις

αὕτη εἶνε ταχεῖα, νομίζει τις ὅτι ἡ σταγὼν μένει ἀναλλοίωτος, ἔχουσα τὸ σχῆμα σταυροῦ. Ἐννοοῦμεν δ' εὐκόλως ὅτι τοῦτο εἶνε φαινομενικόν, καθόσον τὸ κοινὸν μέρος εἶνε ἥττον διαφανὲς τῶν ἀκτίνων. Ἐὰν δὲ αἱ ἀκτίνες δὲν εἶνε λίαν ἐπιμήκεις, ἡ σταγὼν φαίνεται ἔχουσα τὸ σχῆμα καμπυλογράμμου τετραγώνου.

Ἡ μορφή αὕτη εἶνε σχετικῶς σπανία. Συχνότερον ἀπαντῶσι σφαιροειδῆ σχήματος καμπυλογράμμου τριγώνου, ἔνεκα δὲ τῆς κατ' ὀρθὴν γωνίαν παλμικῆς κινήσεως ταῦτα θὰ φαίνονται ὡς ἀκτινωτὰ ἐξάγωνα, ὧν αἱ ἀκτίνες εἶνε διαφανέστεραι τοῦ κεντρικοῦ μέρους, σχήματος ἐπίσης ἐξάγωνικοῦ (Σχ. 3). Ἡ σταγὼν δύναται νὰ λάβῃ ὡσαύτως τὸ σχῆμα καμπυλογράμμου τετραγώνου, ὅτε θὰ φαίνεται ὡς ὀκτάγωνον ἀκτινωτὸν καὶ καθεξῆς.

Δ'. Ὑπάρχει ὡσαύτως τετάρτη τις κίνησις τοῦ σφαιροειδοῦς, ἄγνωστος οὖσα μέχρι τοῦδε. Κατὰ ταύτην οὐδεμίαν κίνησις τοῦ συνόλου τῆς ὑγρᾶς μάζης συμβαίνει, ἀλλὰ σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σταγόνης ρεύματα κατὰ τι κύκλωμα, συμπαρασύροντα φουσαλίδας ἐξ ἀτμοῦ καθ' ὅλον τὸν δρόμον αὐτῶν. Τὸ κύκλωμα δὲ τοῦτο δὲν εἶνε ἐπίπεδον, ἀλλὰ μορφῆς ἐλικοειδοῦς.

Ἡ περίπτωσις αὕτη εἶνε σπανία, ὁμοιάζει δὲ ἡ κίνησις πρὸς κύλισιν. Ἐνεκα τούτου θὰ καλέσω αὐτὴν ἐπὶ τόπου κύλισιν τοῦ σφαιροειδοῦς.

II. Δυνατὴ ἐξήγησις.

Θέλω ἤδη ἐκθέσῃ ἐξήγησιν τῶν διαφορῶν τούτων κινήσεων, ἣν θεωρῶ ὡς δυνατὴν.

Πάντες γνωρίζομεν τοὺς ἐκ καπνοῦ δακτυλίους οὓς οἱ καπνισταὶ ἐκφυσῶσιν ἐν ἡρεμούσῃ ἀτμοσφαίρᾳ. Βλέπομεν δ' ὅτι οἱ δακτύλιοι οὗτοι κινουῦνται ἐν τῷ ἀέρι, μετασχηματίζονται ὑπὸ τῆς ἀσθενεστάτης πνοῆς, μεθ' ὃ διασπῶνται καὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ ὑφίστανται ἐπ' ἄρκετὸν ἔτι, διαλυόμενοι κατ' ὀλίγον ἐκ τῶν ἄκρων αὐτῶν. Τὸ πλεῖστον δὲν σχηματίζονται δακτύλιοι ἀλλ' ὁ καπνὸς ἐκφεύγει ὡς μακρὰ γραμμὴ. Πᾶσα κίνησις τοιαύτης φύσεως εἶνε περιστροφικὴ ἢ ἐν μέρει ἢ καθόλου· πᾶσα δὲ κίνησις τοῦ καπνοῦ ἢ ἐν γένει ρευστοῦ ἐν ἐτέρῳ εὐρισκομένῳ ἐν ἡρεμίᾳ, ἢ κινουμένου μετὰ ταχύτητος πολὺ διαφοροῦ τῆς τοῦ περιβάλλοντος ρευστοῦ, συνοδεύεται ὑπὸ τοιαύτης περιστροφῆς ἀποτελούσης τὴν *δινικὴν* κίνησιν.

Καλοῦσι *γραμμὴν δίνης* πᾶσαν γραμμὴν ἔχουσαν εἰς ἕκαστον σημείον αὐτῆς ἐφαπτομένην δίδουσαν κατὰ διεύθυνσιν καὶ φορὰν τὴν ταχύτητα τῆς σχετικῆς περιστροφῆς κατὰ τὸ σημεῖον τοῦτο. Ἐὰν δὲ φαντασθῶμεν ὅτι τοιαύτη τις γραμμὴ μετατοπίζεται κατὰ μῆκος κλειστῆς τινος γραμμῆς, θὰ διαγράψῃ ἐπιφάνειαν ἀνοικτὴν μόνον κατὰ τὰ δύο ἄκρα, ἧτις θὰ κληθῆ *σωλὴν δίνης*. Ἀποδεικνύεται δ' ὅτι τοιοῦτος σωλὴν δὲν δύναται νὰ ἀπολήξῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐν κινήσει ρευστοῦ, ἐπομένως ἢ συσπειροῦται καὶ κλείει ἐν σχήματι *δακτυλίου* ἢ ἐκτείνεται μέχρι τῶν ἐπιφανειῶν τοῦ ἐν κινήσει ρευστοῦ, δηλ. μέχρι τῶν ἐπιφανειῶν τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ρευστοῦ τούτου καὶ τοῦ περιβάλλοντος ἢ τῶν τοιχωμάτων, ὅτε ἀποτελεῖ ἀπλοῦν σωλῆνα.

Τούτων τεθέντων ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις ἦν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τῶν τεσσάρων περιπτώσεων τῶν σφαιροειδῶν.

Μεταξὺ τούτων καὶ τοῦ δίσκου παράγονται ἄτμοι, ἐν οἷς συμβαίνουσι περιστροφικαὶ κινήσεις, καθόσον οἱ ἄτμοι εὐρίσκονται εἰς ἐπαφὴν ἀφ' ἑνὸς μετὰ τῆς ἐπιφανείας τῆς σταγόνος, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δίσκου, εὐρισκομένου εἰς ὑψηλὴν θερμοκρασίαν. Ὁ ἄτμος ἄρα ὁ ὑπάρχων ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ χώρῳ κέκτῃται διαφόρους θερμοκρασίας εἰς τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη, ἢ δὲ ρύμη τῶν μερῶν τούτων, διάφορος οὔσα, ἀλλάσσει διηνεκῶς. Δύναται ἄρα νὰ σχηματισθῆ σωλὴν δίνης ἢ δακτύλιος.

Ἐὰν σχηματισθῆ σωλὴν, θὰ λήγῃ ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τῆς κατωτέρας ἐπιφανείας τῆς σταγόνος, ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δίσκου, καὶ θὰ συνοδεύεται ὑπὸ ποσότητός τινος ἀτμῶν ἄνευ περιστροφῆς, σχηματιζόντων εἶδος ἀτμοσφαιρας αὐτοῦ. Ἡ ἀτμόσφαιρα δὲ αὕτη δύναται νὰ χωρισθῆ τοῦ σωλῆνος ἐν μέρει, ὅταν ὑπόκηται διὰ τινα αἰτίαν εἰς μεταβολὴν ἐνεργείας στιγμιαίαν ἢ σταθεράν. Ἐν δὲ τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ αἰτία εἶνε ἡ θερμότης ἀξομειοῦσα τὴν ἐνέργειαν τοῦ σωλῆνος, ἔνεκα τοῦ ὁποίου μέρος τῆς ἀτμοσφαιρας ἀποχωρίζεται τοῦ σωλῆνος καὶ προβάλλεται ἐκτὸς τοῦ σφαιροειδοῦς, παράγεται δ' οὕτως ἡ μετάβασις τῆς σταγόνος.

Ἄλλ' ὁ σωλὴν παράγει περὶ αὐτὸν περιστροφικὴν κίνησιν, κυκλικήν, ἐὰν ἡ τομὴ αὐτοῦ εἶνε ἐπίπεδος καὶ σταθερά, οἰανδήποτε δὲ ἐὰν ἡ τομὴ, ὡς ἐνταῦθα, εἶνε μεταβλητή. Ἐὰν δὲ ἡ ἰσχὺς τοῦ σωλῆνος εἶνε ἐπαρκής, θὰ δυνηθῆ νὰ περιστρέψῃ ὀλόκληρον τὸ σφαιροειδές.

Εἶπομεν ὅτι ἡ τομὴ τοῦ σωλῆνος εἶνε μεταβλητὴ· ἐὰν ἡ μεταβολὴ εἶνε κανονικὴ θὰ ἔχωμεν τὴν ὀδοντωτὴν μορφήν τῆς σταγόνας.

Ἐπίσης ἐὰν, καθ' ὃν χρόνον ὁ πρῶτος σωλὴν δίνης ἀνοίγει, δεύτερος τοιοῦτος παράγεται, οἱ δύο σωλῆνες θὰ ἐπιδράσωσιν ἐπ' ἀλλήλων καὶ κατὰ σχετικὰς αὐτῶν ἀποστάσεις θὰ πάλλωνται διαφόρως, ἥτοι ἐμφανιζομένων δύο μεγίστων, ἢ τριῶν ἢ τεσσάρων καὶ ἐφεξῆς.

Τέλος ἡ δίνη δύναται νὰ κλείσῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σταγόνας, ὅτε ἡ μὲν σταγὼν θὰ μείνῃ ἀκίνητος, φυσαλλίδες δὲ θὰ παρακολουθήσωσι τὴν περιδινικὴν ταύτην κίνησιν¹.

Κ. Μαλτέζος.

¹ Ἀνεκοινώθη ἐν συνεδριάσει τοῦ Φυσιογνωστικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου.

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΛΒ' ΕΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

(1896 - 1897)

(ΠΡΟΕΔΡΕΙΑ Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ)

Βραχὺς κατ' ἀνάγκην θὰ εἶναι ὁ λόγος περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ λήξαν ἔτος αὐτοῦ. Αἱ δειναὶ περιστάσεις, εἰς ἃς περιῆλθεν ἡ ἡμετέρα πατρίς, μεγάλην ὡς εἰκὸς ἔσχον ῥοπὴν καὶ εἰς τὰ τοῦ Συλλόγου πράγματα, ἀνακόψασαι μὲν τὰ πλεῖστα τῶν κυρίων ἔργων του, τρέψασαι δ' αὐτὸν μᾶλλον ἐπὶ τὴν θεραπείαν ἄλλων ἐθνικῶν ἀναγκῶν. Διότι πλὴν τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐν τῇ τάξει, ἣν ἐκάστῳ αὐτῶν εἶχεν ὀρίσῃ ἡ πολιτεία, προσεπάθησε τὸ καθ' ἑαυτὸν ὁ Σύλλογος καὶ ὡς σωματεῖον νὰ μὴ ὑστερήσῃ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς πατρίδος. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀλλοδαπῇ διὰ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς ἄλλα ἐπιστημονικὰ κέντρα καὶ διὰ τῶν ἀντεπιστελλόντων μελῶν αὐτοῦ εἰργάσθη κατὰ τὰ ἐνόητα πρὸς διαφώτισιν τῆς δημοσίας γνώμης· ἐνταῦθα δὲ μετέβαλε τὸ κατάστημα αὐτοῦ εἰς ἐργαστήριον πρὸς κατασκευὴν στρατιωτικῶν ἐνδυμάτων, ἐν ᾧ εἰργάζοντο αἱ σύζυγοι ἡμῶν καὶ ἀδελφαί, καὶ καθ' ὄν χρόνον σύμπασα ἡ φρουρὰ ἀπεστάλη εἰς τὰ στρατόπεδα συνετέλεσεν εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ἀστυνομίας, προσελθόντων πολλῶν τῶν μελῶν αὐτοῦ εἰς τὴν καταρτισθεῖσαν τότε πολιτοφυλακὴν.

Ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν καθ' ἕκαστα ἀκολουθοῦμεν τὴν συνήθη ἐν τῇ λογοδοσίᾳ τάξιν.

Περὶ μελῶν.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος μέλη προσετέθησαν ἐν συνόλῳ 55, ὧν πάρεδρα μὲν 10, ἐπίτιμα δὲ 12 καὶ ἀντεπιστέλλοντα 33.

Καὶ *πάρεδρα* μὲν ἐξελέχθησαν οἱ κκ. Κ. Α. Κυζικηνός, Γ. Λεο-
ναρδόπουλος, Ἀλέξ. Πάλλης, Κωνστ. Πάλλης, Σπυρίδων Μαῦρος,
Κωνστ. Παπακωνσταντίνου, Α. Παπαχελᾶς, Παῦλος Ι. Λάμπρος,
Γεώργιος Χοῦδᾶς, Πέτρος Π. Καλλιγᾶς.

Ἐπίτιμα δὲ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Προκόπιος Οἰκονομί-
δης, ὁ Σεβ. Γ. Μ. Δε-Ἀγγελι ἐνταῦθα· αἱ κ. κ. Βιργινία Ι. Στε-
φάνοβικ Σκυλίτση ἐν Λονδίῳ καὶ Ἑλένη Γεωργαντοπούλου ἐν Γα-
λαζίῳ καὶ οἱ κ. κ. von Verdi Duvernois ἐν Βερολίῳ, Αἰμίλιος
Τέζα ἐν Παδούῃ, Μιχ. Βρεάλ, Παῦλος Δεσάρμ, Γεώργιος Περρὸ
καὶ Φρ. Πασσῦ ἐν Παρισίοις, ὁ Αἶδεσ. Η. Τόζερ καὶ ὁ κ. Ἐδουάρ-
δος Τάϋλορ ἐν Ὁξφόρδῃ.

Ἀντεπιστέλλοντα δὲ ὁ αἶδεσ. Μελέτιος Βαγιανέλης ἐν Κιέβῳ καὶ
οἱ κ. κ. Εὐστάθιος Σταθᾶτος ἐν Πειραιεῖ, Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου
Ἰωαννίδης ἐν Τήνῳ, Ῥιχ. Λιβαθηνόπουλος ἐν Κεφαλληνίᾳ, Κωνστ.
Δημαρᾶς, Π. Σκάσης καὶ Θ. Παπαδόπουλος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Νι-
κόλαος Φουντούλης ἐν Πόρτ-Σαίτ, Α. Σανόπουλος ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει, Ἀπόστολος Ἀποστολίδης ἐν Γαλαζίῳ, Dem. Matov καὶ
Ivan Schischmanov ἐν Σοφίᾳ, Β. Baldacci ἐν Βονωνίᾳ, Giu-
seppe Pitre ἐν Παλέρμῳ τῆς Σικελίας, Wilhelm H. Roscher
ἐν Würzen τῆς Σαξονίας, Arthur Michhöfer ἐν Κιέλῳ, Eduard
Engel ἐν Βερολίῳ, August Wagner ἐν Passau, Paul Balla,
P. Callay, Vilmôs Henneyei ἐν Πέστη, Σπυρ. Βλασόπουλος ἐν
Τεργέστη, Théodore Reinach, Henri Gaidoz, Paul Sebillot,
Hubert Pernot, André Frouin καὶ Georges Kocher ἐν
Παρισίοις, Max Treu ἐν Ohlau, Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρῶφ ἐν
Μάντζεστερ, Luc. Cordeiro ἐν Λισαβῶνι, ὁ αἶδεσ. ἀρχιμανδρί-
της Π. Φιαμπόλης ἐν Σικάγῳ καὶ ὁ κ. Ἰω. Μεταξᾶς ἐν Houston.

Μετετέθησαν δὲ ψήφῳ τοῦ Συλλόγου εἴτε ἐκ τῆς τάξεως τῶν παρέ-
δρων εἴτε ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀντεπιστελλόντων εἰς τὴν τῶν τακτι-
κῶν, συμπληρώσαντα τὸν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ὀριζόμενον χρόνον οἱ
ἐξῆς· Νικόλαος Παπαγιαννόπουλος, Ἀλέξ. Ἀγέλαστος, Ἴπποκρά-
της Καραβίας, Μιλτ. Μ. Νεγροπόντης, Δημ. Σαμιωτάκης, Ἰω.
Ἀνάργυρος καὶ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλαι μεταβολαὶ ἐπῆλθον εἰς τὰς τάξεις τῶν μελῶν.
Παλαιοὶ συνάδελφοι ἐπανῆλθον ἐξ ἀποδημίας καὶ κατετάχθησαν καὶ

πάλιν εἰς τὰς τάξεις τῶν μελῶν, μετετέθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς τάξεως τῶν τακτικῶν εἰς τὰ πάρεδρα οἱ μὴ προσελθόντες εἰς τὰς συνεδριάσεις ἐπὶ ἔτος καὶ διεγράφησαν ἀντεπιστέλλοντα μέλη 65 καὶ πάρεδρα 6.

Ὁ θάνατος καὶ πάλιν ἠραίωσε τὰς τάξεις τοῦ Συλλόγου. Ἀπωλέσαμεν δὲ ἐταίρους προσφιλεῖς τοῦ Συλλόγου 14. Εἰσὶ δ' οὗτοι ὁ Παῦλος Καλλιγᾶς, ὁ πρῶην Πατρῶν Νικηφόρος Καλογεράς, ὁ Μάρκος Ρενιέρης, ὁ Ἀνδρέας Ἀναγνωστάκης, ὁ Ἀχιλλεὺς Ποστολάκας, ὁ Μιχαὴλ Μελάς, ὁ Δημήτριος Πετρίδης, ὁ Ραφ. Ραφαήλ, ἐπίτιμα μέλη ἐν Ἀθήναις, ὁ Γεώργιος Κωστῆς ἐπίτιμον μέλος ἐν Κερκύρα, ὁ Ἰω. Μερεδιθ Ρήδ καὶ ὁ Ξεν. Ζωγράφος ἐν Παρισίοις, ὁ Διονύσιος Θερειανὸς ἀντεπιστέλλον ἐν Τεργέστη, ὁ Ξ. Νίδερ ἀντεπιστέλλον ἐν Μεσολογγίῳ καὶ ὁ Δημ. Ματώβ ἐν Σοφίᾳ.

Ἀπέθανε δὲ φονευθεὶς ἐν τῷ πολέμῳ τιμήσας καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα ὁ Περικλῆς Βαρατάσης λοχαγὸς τακτικὸν μέλος.

Ἡ Ἐφορεία τοῦ Συλλόγου καὶ ὁ Σύλλογος πρὸς πάντας τοὺς θανόντας ἐπετέλεσαν τὰ νόμιμα ἀποστείλαντες τὰ δέοντα συλλυπητήρια πρὸς τὰς οἰκογενείας αὐτῶν, καὶ παρακολουθήσαντες τὰς κηδεῖας τῶν ἐνταῦθα τελευτησάντων.

Οἱ ἐν τέλει τῆς παρουσίας λογοδοσίας δημοσιεύμενοι πίνακες ἀναγράφουσι λεπτομερῶς τὴν κατάστασιν τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Συνεδριάσεις, ἀποφάσεις καὶ ἐργασίαι τοῦ Συλλόγου.

Ὁ Σύλλογος κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος τοῦ Συλλόγου συνῆλθεν εἰς ἐννέα συνεδριάσεις.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους ὑπεβλήθη ἡ ἔκθεσις τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἣτις καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπετηρίδος προσαρτηθεῖσα λογοδοσίᾳ. Ἐψηφίσθη δὲ καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Συλλόγου καθ' ὃν τὰ μὲν ἔσοδα προϋπελογίσθησαν εἰς δρ. 33.450, τὰ δ' ἔξοδα εἰς δρ. 32.815 ἀπομεινάντος περισσεύματος ἐκ δρ. 634.45. Αἱ ἕκτακτοι ὁμως περιστάσεις ἐπήνεγκον μεταβολὰς εἰς τὸν προϋπολογισμὸν περὶ ὧν λόγος ἐκτενὴς θὰ γείνη ἐν τοῖς περὶ ταμείου.

Τιμῶν τὴν μνήμην ἀνδρὸς εἶπερ τις καὶ ἄλλος ἐργασθέντος ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου, τοῦ Σπυρίδωνος Βασιλειάδου, εἰς ὃν πρωτίστως ὀφεί-

λεται ἡ ἴδρυσις τῶν Σχολῶν τῶν ἀπόρων παίδων, ὁ Σύλλογος ἀπεφάσισε νὰ στήσῃ τὴν προτομὴν αὐτοῦ ἐν τῇ Σχολῇ. Τὴν μαρμαρίνην εἰκόνα τοῦ ἀτυχοῦς ποιητοῦ, ποιηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίου γλύπτου Λεωνίδου Δρόση, παρεδώκαμεν ἐν ἐκτάκτῳ πανηγυρικῇ συνεδριάσει εἰς τὴν κοσμητείαν τῆς Σχολῆς, παραλαβοῦσαν αὐτὴν διὰ τοῦ γραμματέως της κ. Ἀθ. Βρυζάκη. Ἐπὶ τούτοις δ' ὁ κ. Ἀντώνιος Μάτεις δι' εὐφραδοῦς λόγου ἐποίησεν ἀνάλυσιν τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ καὶ σκιαγραφίαν τοῦ βίου καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ.

Ὡς καὶ πέρυσιν εἶχον ἀναφέρει τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἡμέτερον Σύλλογον κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τὴν ἀπογραφὴν ἐνὸς τῶν τμημάτων τῆς πόλεως. Ἐξετελέσθη δ' ἡ ἐργασία μετὰ τῆς ἐφικτῆς ἀκριθείας ὑπὸ 70 μελῶν τοῦ Συλλόγου. Τὸ Ὑπουργεῖον ἀπένειμεν ἐπὶ τούτῳ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ τῷ Συλλόγῳ.

Ὁ ἐν Würzen τῆς Σαξονίας ἐπιφανὴς ἀρχαιοδίφης κ. Wilhelm H. Roscher, ἀντεπιστέλλων ἐταῖρος τοῦ Συλλόγου, ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὸν τὸν Β' τόμον τοῦ σπουδαιοτάτου συγγράμματός του Ausführliches Lexikon der Griechischen und römischen Mythologie, προσεγκῶν καὶ ἀντίτυπον τοῦ βιβλίου τούτου εἰς τὴν ἡμετέραν βιβλιοθήκην. Εὐγνωμόνως δ' ἀπεδέχθη ὁ Σύλλογος τὴν προσφορὰν τοῦ σοφοῦ ἀνδρός, τοῦ ἐν πολλαῖς περιστάσει διατρανώσαντος τὴν ἀκραίφνη αὐτοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἡμῶν ἀγάπην.

Ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἀποβλέπων εἰς τὸ ἕκτακτον τῶν περιστάσεων ἀπεφάσισεν ἐνωρὶς τὴν διακοπὴν μὲν τῶν συνεδριάσεων τῶν τμημάτων, εἶτα δὲ κατόπιν καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν καὶ ἐψηφίσατο ἵνα συμφώνως τῇ αἰτήσει τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν ἀλάβῃ τὴν ἐργασίαν τῆς ῥαφῆς ἐνδυμάτων καὶ ἀσπρορρούχων τοῦ στρατοῦ. Οὕτω δ' ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ἐφόρου τοῦ Καταστήματος καὶ τοῦ εὐγενῶς ἀποδεξαμένου τὴν ἐργασίαν ταύτην μέλους τοῦ Συλλόγου κ. Λ. Χρυσοβελώνη μετεσκευάσθη ἡ αἴθουσα τοῦ Συλλόγου εἰς πρόχειρον ῥαφεῖον, εἰς ὃ συνήρχοντο ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς κυρίαὶ καὶ δεσποινίδες ἐξ οἰκογενειῶν τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου, πολλαὶ δὲ ἄλλαι παρέλαβον οἴκαδε ἐργασίαν.

Ἡ ἐφορεία τοῦ Συλλόγου συνῆλθε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς συνεδριάσεις 27, μεριμνῶσα περὶ τῆς διοικήσεως καὶ περὶ ἐκτελέσεως τῶν

ἀποφάσεων τοῦ Συλλόγου. Πρὸς πάντα τὰ μέλη αὐτῆς ἐκφράζω τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ προθύμῳ καὶ πολυτίμῳ συμπράξει αὐτῶν.

Ἐπετηρίς.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Συλλόγου ἐξεδόθη τὸ λῆξαν ἔτος ἡ Ἐπετηρίς αὐτοῦ, εἰς ἣν προσετέθη ἐν παραρτήματι ἡ ἐκθεσις τῶν πεπραγμένων κατὰ τὰ ἔτη ΚΗ' μέχρι τοῦ ΛΑ' ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Συλλόγου. Συνειργάσθησαν δ' εἰς αὐτὴν 18 μέλη τοῦ Συλλόγου, δημοσιεύσαντα 20 πρωτοτύπους διατριβάς, ὧν αἱ πλείσται εἶχον ἤδη πρότερον ἀνακοινωθῆ εἰς τὰ τμήματα. Οἱ συνεργασθέντες εἶναι οἱ κκ. Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Μ. Χρυσόχοος (δύο διατριβάς), Τ. Χόλτζμανν, Vito D. Palumbo ἐν Καλημέρα τῆς Ἰταλίας, Κ. Δ. Ζέγγελης (δύο διατριβάς), Stanislas Prato ἐν Arpino τῆς Ἰταλίας, Μ. Π. Λάμπρος, Ι. Π. Λάμπρος, Ν. Γ. Πολίτης (δύο διατριβάς), Ν. Χ. Ἀποστολίδης, Θ. Δὲ Χέλδραϊχ, Τιμολέων Ἀργυρόπουλος, Σπυρίδων Π. Λάμπρος καὶ Νικ. Γερμανός.

Ἀντίτυπα τῆς Ἐπετηρίδος ἀπεστάλησαν πρὸς τὰ μέλη, πρὸς τὰς Ἀκαδημίας, τοὺς Συλλόγους καὶ τὰ Σωματεῖα, πρὸς ἃ ἔχει σχέσεις ὁ Σύλλογος, καθὼς καὶ πρὸς τινὰ εἰδικὰ περιοδικὰ συγγράμματα.

Σχέσεις πρὸς ἄλλα σωματεῖα.

Αἱ σχέσεις τοῦ Συλλόγου πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ ξένα σωματεῖα προήχθησαν ἰκανῶς, ἀφορμῆς κυρίως δοθείσης ἐκ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐπετηρίδος.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος συνήψαμεν σχέσεις καὶ μετὰ τῶν ἐξῆς σωματείων: τοῦ Μεγαλοπολιτικοῦ συνδέσμου ἐνταῦθα, τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Κέντρου καὶ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Δημοσθένους ἐν Πειραιεῖ, τοῦ Συλλόγου τῶν Ἐμποροῦπαλλήλων ἐν Ἐρμουπόλει καὶ τοῦ Συνδέσμου τῶν Ὑπαλλήλων ἡ Ἐνωσις ἐν Πάτραις. Μετὰ τοῦ πρώτου τούτων, τοῦ Μεγαλοπολιτικοῦ συνδέσμου, ἐλπίζομεν ὅτι εἶναι δυνατὴ καὶ ἄμεσος σύμπραξις πρὸς προστασίαν καὶ βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἐκ Μεγαλοπόλεως ἰδίᾳ παιδῶν, τῶν μετερχομένων ἐνταῦθα τὸν ὑποδηματοκαθαριστὴν, ὧν οἱ πλείστοι φοιτῶσιν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἀπόρων Παιδῶν.

Τοῦ λόγου δ' ὄντος περὶ σχέσεων τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρὸς τᾶλλα ἑλληνικὰ σωματεῖα, ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τῆς ἀποσταλείσης ἡμῖν προσκλήσεως πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὸ συνέδριον τῶν γυμναστικῶν καὶ ἀθλητικῶν συλλόγων. Ταύτην προθύμως ἀποδεχθεὶς ὁ Σύλλογος, ἐνέκρινε καὶ τὴν αἴτησιν, ἵνα τὸ συνέδριον συνέλθῃ εἰς τὸ κατάστημα ἡμῶν. Ἡ πρὸς τὸν Παρνασσὸν δὲ καὶ μόνον ἐκ τῶν μὴ γυμναστικῶν συλλόγων γενομένη πρόσκλησις πρὸς συμμετοχὴν ὑπὸ τοῦ ἀναλαβόντος τὰ τοῦ συνεδρίου Πανελληνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου ἀποδεικνύει τοὺς δεσμοὺς ἀγάπης καὶ ἐκτιμῆσεως τοὺς μεταξὺ τῶν δύο σωματείων ὑπάρχοντας.

Παρὰ τῶν ξένων σωματείων καὶ ἰδρυμάτων ἐτύχομεν θερμῶν ἐκδηλώσεων ἀγάπης καὶ συμπαθείας. Ἡ ἐνταῦθα Γαλλικὴ σχολὴ προσεκάλεσεν ἡμᾶς εἰς τὰς ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι αὐτῆς ἑορτὰς καὶ εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν συνέδριον, ἅτινα ὁμως ἀνεβλήθησαν ὡς εἰκός. Πολλὰ δ' Ἀκαδημαῖαι καὶ Βιβλιοθῆκαι ἀπέστειλαν ἡμῖν εὐχαριστήρια ἐπὶ τῇ τῆς Ἐπετηρίδος ἀποστολῇ καὶ ἀνταπέστειλαν ἰδίαις αὐτῶν δημοσιεύσεις. Μεταξὺ τούτων ἀξίας λόγου καὶ ἰδιαιτέρας μνείας κρίνω τὴν Β. Βιβλιοθήκην τοῦ Βερολίνου, τὴν Β. Ἀκαδημαίαν τῶν ἐπιστημῶν ἐν Ἀμστελντάμφ, τὴν Β. Βιβλιοθήκην τοῦ Βελγίου, τὴν Ἀκαδημαίαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ γραμμάτων ἐν Μομπελιέ, τὴν αὐτοκρατορικὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Στρασβούργου, τὴν Ἀκαδημαίαν τῶν ἐπιστημῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν τοῦ Ῥοβερέτου, τὸ Καταλωνικὸν Κέντρον ἐν Βαρκελλῶνι, τὴν Β. Βοημικὴν ἐταιρίαν τῶν ἐπιστημῶν ἐν Πράγα, τὸν Μαθηματικὸν Σύλλογον τῆς Βοημίας, τὴν Ἐταιρίαν πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, τοῦ Σμιθσόνειον Σύλλογον ἐν Ἀμερικῇ, τὸν Παλαιστινὸν Σύλλογον ἐν Πετροπόλει καὶ τὸ Γαλλικὸν ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργεῖον.

Ἀναγνώσματα, ὀμιλίαι καὶ διαλέξεις.

Ἀναγνώσματα καὶ διαλέξεις ἐγένοντο ὀλίγα διὰ τὴν ἀποφασισθεῖσαν διακοπὴν τῶν τακτικῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου. Ἐγένοντο δ' ἐν ὄλῳ 19 διαλέξεις.

Ὁ μὲν κ. Ν. Χ. Ἀποστολίδης ἔκαμε δύο διαλέξεις Περὶ τῶν παρασίτων τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ κ. Σπ. Μηλιαράκης ὁμοίως δύο Περὶ τῶν φυτῶν τοῦ καλλωπισμοῦ.

Ὁ κ. Σπ. Λάμπρος τέσσαρας Περὶ Πομπηίας.

Ὁ κ. Γ. Σωτηριάδης δύο Περὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ Φραγκοκρατίας.

Ὁ κ. Κ. Δ. Ζέγγελης τρεῖς Περὶ τοῦ τί τρώγομεν, τί πίνομεν, τί ἀναπνέομεν.

Ὁ κ. Σ. Σακελλαρόπουλος τρεῖς Περὶ τῆς ποιήσεως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ρώμῃ.

Ὁ κ. Κ. Παλαμᾶς δύο Περὶ τῆς Νεοελληνικῆς ποιήσεως.

Ἀνάγνωσμα δ' ἐν καὶ μόνον ἐγένετο τὸ τοῦ κ. Γ. Θοιβιδόπουλου Περὶ τῆς γενέσεως τῶν καλῶν τεχνῶν.

Εἰς τὰ δημόσια ἀναγνώσματα πρέπει νὰ καταλεχθῶσι καὶ δύο παρεπιδημούντων ἀλλοδαπῶν λογίων ὁμιλίαι περὶ θεμάτων ἐπικαίρων. Ἦσαν δ' αὐταὶ ἡ τοῦ Ἀρμενίου λογίου κ. Τιγρὰν Ὑεργάτ, διαλαβόντος γαλλιστί Περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀρμενίας καὶ ἡ τοῦ Ἰταλοῦ γερουσιαστοῦ πρίγκιπος Ὀδεσκάκη ὁμοίως γαλλιστί ὁμιλήσαντος Περὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος.

Ἔργασια τμημάτων.

Τὰ τμήματα εἰργάσθησαν συντόμως κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, μάλιστα δὲ τὸ Φιλολογικὸν καὶ Ἀρχαιολογικὸν καὶ τὸ Φυσιογνωστικόν.

Τὸ μὲν Φιλολογικὸν καὶ Ἀρχαιολογικὸν τμήμα ἐξέλεξε πρόεδρον αὐτοῦ τὸν κ. Σπ. Π. Λάμπρον, καθηγητὴν τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ, ἀντιπρόεδρον τὸν κ. Σ. Σακελλαρόπουλον καὶ γραμματέα τὸν κ. Γ. Θοιβιδόπουλον καθηγητὴν· συνῆλθε δ' εἰς συνεδριάσεις ἑπτὰ. Ἐν αὐτῷ ἐγίνοντο αἱ ἐξῆς ἀνακοινώσεις·

Ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου 1) Περὶ τῶν ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ εὐρεθέντων ἀμφικεφάλων Ἑρμῶν· 2) Περὶ τοῦ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐρύματος.

Ὑπὸ τοῦ κ. *Arthur Milchhöfer* Περὶ τῆς ὑπὸ τὴν πλατεῖαν τοῦ ἁγίου Φιλίππου ἀρχαίας ὑπονόμου.

Ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Χρυσοχόου Περὶ τῆς θέσεως τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Ἀμφιπόλεως.

Ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Π. Λάμπρου 1) Περὶ τῆς κατὰ τὸν Μέσον

αἰῶνα τοπογραφίας τῆς πόλεως Ταβίας 2) Περὶ τοῦ ὄρου φύλακες ἐν τῇ ἑλληνικῇ παλαιογραφίᾳ.

Ἰπὸ τοῦ κ. Ἰακ. Δραγάτση ἀνακοινώσεις δύο Περὶ τοῦ εἰς τὸ ΝΑ μέρος τῆς Ζέας ἐν Πειραιεῖ ὑπογείου κατασκευάσματος, τοῦ Σηραγγείου.

Ἰπὸ τοῦ κ. Βασιλ. Στάν Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ προϊστορικῶν τύμβων.

Ἰπὸ τοῦ κ. Ι. Σβορώνου 1) Περὶ τοῦ ἐν Πειραιεῖ Σηραγγείου· 2) Περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀνακαλυφθέντος χαλκοῦ ἀγάλματος ἀρματηλάτου.

Ἰπὸ τοῦ κ. Α. Καστριώτου Περὶ τῆς Κωλιάδος ἄκρας.

Ἰπὸ τοῦ κ. Th. Homolle Περὶ τοῦ χαλκοῦ ἀγάλματος τῶν Δελφῶν.

Ἰπὸ τοῦ κ. Κ. Ράδου Περὶ χειρογράφου τῆς Λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης πραγματευομένου περὶ ἀρχαίας ναυτικῆς τακτικῆς.

Τὸ Φυσιγνωστικὸν ἐξέλεξε πρόεδρον τὸν κ. Γ. Μακκᾶν, καθηγητὴν τῆς Νοσολογίας, ἀντιπρόεδρον τὸν κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλον, καθηγητὴν τῆς φυσικῆς ἐν τῷ Ἔθν. Πανεπιστημίῳ καὶ γραμματέα τὸν κ. Κ. Δ. Ζέγγελην, ὑφηγητὴν τῆς χημείας. Ἐν αὐτῷ ἐγένοντο αἱ ἐξῆς ἀνακοινώσεις.

Ἰπὸ τοῦ κ. Κ. Μαλτέζου Περὶ τῆς καταιγίδος τῆς 14 Νοεμβρίου 1896.

Ἰπὸ τοῦ κ. Δ. Αἰγινήτου Περὶ τοῦ πίπτοντος ἐν Ἀττικῇ ὕδατος.

Ἰπὸ τοῦ κ. Θ. Χελδραΐχ Περὶ δύο βοτανικῶν οἴτινες κατέγειναν μετὴν ἑλληνικὴν χλωρίδα, τοῦ Φερδινάνδου Μύλλερ καὶ τοῦ Ἀντωνίου Βαλδάτζη.

Ἰπὸ τοῦ κ. Θ. Σκούφου Γεωλογικαὶ μελέται ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου.

Ἰπὸ τοῦ κ. Γ. Κυριακοῦ Παρατηρήσεις περὶ τοῦ περονοσπόρου.

Ἰπὸ τοῦ κ. Ν. Γερμανοῦ Περὶ τῆς σφιγγὸς τῆς Πικροδάφνης.

Τὸ Νομικὸν τμήμα καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν ἐξελέξατο πρόεδρον μὲν αὐτοῦ τὸν κ. Ν. Δαμασκηνόν, καθηγητὴν τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου ἐν τῷ Ἔθν. Πανεπιστημίῳ, ἀντιπρόεδρον τὸν κ. Μ. Ἡλιάδην, ἀρεοπαγίτην καὶ γραμματέα τὸν κ. Θάνον Μπασιᾶν, ὑφηγητὴν. Τὸ τμήμα τοῦτο προέβη εἰς ἐπιψήφισιν νέου ὀργανισμοῦ

αὐτοῦ καθ' ὃν ἐπιτρέπονται καὶ ἀνακοινώσεις ὑπὸ μὴ μελῶν τοῦ Συλλόγου, πρὸς δὲ καὶ ἡ παρουσία τοιούτων ὡς ἀκροατῶν ἐν ταῖς συνεδριάσεσι. Τὸ πλεῖστον τούτων κατηναλώθη ἐπὶ τοῦ θέματος «Περὶ ἀκινήτου ἰδιοκτησίας ἐν Θεσσαλίᾳ» συνεπείᾳ ἀνακοινώσεως τοῦ ἐκ Βόλου δικηγόρου κ. Π. Πολίτου, ἀντεπιστέλλοντος τοῦ Συλλόγου μέλους, ὅστις ὑπεστήριξεν, ὅτι κατὰ τὸν ὀθωμανικὸν νόμον τὸ δικαίωμα κυριότητος τῆς ἀσκεποῦς γῆς ἀνήκει τῷ δημοσίῳ ἐν ταῖς προσαρτηθείσαις ἐπαρχίαις, μόνον δὲ δικαίωμα τι καρπώσεως ὑπὸ τοὺς περιγραφομένους νομίμους περιορισμοὺς ἔχουσιν οἱ κατέχοντες δυνάμει ταπίου γαίας, σκοπὸν προτιθέμενοι τὴν βελτίωσιν τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν τῆς Θεσσαλίας. Τὴν γνώμην ταύτην ἀντέκρουσεν ὁ κ. Γ. Ἀγγελοπούλος ὑποστηρίξας, ὅτι τὰ δικαιώματα τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους στηρίζονται ἐπὶ τῆς κατακτήσεως καὶ ἐπὶ τούτου ὅτι πᾶσα γῆ βασιλική, ὅπερ δὲν συνάδει πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἰδιοκτησίας, ἦν παραδέχονται πᾶσαι αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι, ἔφερε δὲ ὡς παράδειγμα, ὅτι ἐλευθερωθείσης τῆς Ἑλλάδος ἀνεγνωρίσθη πλήρης ἡ ὑπάρχουσα ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἰδιοκτησία, τοῦθ' ὅπερ συνέβη ἐν Βοσνίᾳ καὶ ἐν Κύπρῳ. Ταῦτ' ὑπεστήριξε καὶ ὁ κ. Ι. Λαμπρίδης διὰ μακρᾶς ἱστορικῆς ἐξελίξεως, καταδείξας ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο τῶν κατόχων ἀσκεπῶν γαιῶν, ὅπως δὴποτε καὶ ἐὰν χαρακτηρισθῇ εἴτε κληρονομικὴ ἐπικαρπία εἴτε ἐμφύτευσις, ἀφοῦ ἀντίστοιχον τούτῳ δικαίωμα δὲν εὔρηται οὔτε ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ δικαίῳ οὔτε ἐν ἄλλῃ Χριστιανικῇ νομοθεσίᾳ, ἡ ἀξία αὐτοῦ εἶναι τοσαύτη ὅσον καὶ ἡ τῆς ἀληθοῦς κυριότητος.

Ἐτέραν ἀνακοίνωσιν ἐποίησατο περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐγγράφων εἰς διαταγὴν ὁ κ. Α. Μάτεσις, διὰ μακρῶν καταδείξας τὰ πλάγια μέσα, εἰς ἃ ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταφεύγουσιν οἱ παρ' ἡμῖν ἐμπορευόμενοι, ἵνα περιάψωσι τὰ τοιαῦτα ἐγγράφα διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγραφομένων τύπων, ὧν τινες περιττοὶ ὅλως ἠδύναντο νὰ ἐκλίπωσιν εὐχερῶς τροποποιούμενοι. Τὸ θέμα τοῦτο προυκάλεσε μακρὰν συζήτησιν, καθ' ἣν ἔλαβον μέρος ὁ Πρόεδρος, ὁ Ἀντιπρόεδρος, ὁ Γραμματεὺς καὶ ἄλλα μέλη τοῦ τμήματος καταδείξαντες τὰς ἀπλοποιήσεις, αἵτινες ἠδύναντο καὶ παρ' ἡμῖν λυσιτελῶς νὰ εἰσαχθῶσιν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ τε ἐμπορίου καὶ τῆς ἐν γένει συναλλαγῆς, πρὸς δὲ καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου προόδους τῆς συγκριτικῆς Νομοθεσίας.

Τέλος τὸ τμήμα τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἐξελέξατο πρόεδρον μὲν τὸν

κ. Ἰφ. Κοκκίδην ὑποστράτηγον, ἀντιπρόεδρον τὸν κ. Κ. Πεταλᾶν ταγματάρχην καὶ γραμματέα τὸν κ. Θ. Πολυκράτην καθηγητήν. Καὶ τοῦτο τὸ τμῆμα εἰς τρεῖς μόνον συνεδριάσεις ἠδυνήθη νὰ συνέλθῃ. Ἐν τῇ πρώτῃ τούτων ὠμίλησεν ὁ κ. Θ. Πολυκράτης Περὶ τῶν ἐν τινι ἀρχαίῳ ἀγγείῳ τοῦ βερολιναίου μουσείου μουσικῶν σημείων· ἐν τῇ δευτέρᾳ ὁ κ. Α. Θεοφιλᾶς Περὶ τῶν γενομένων ἐπισκευῶν ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος. Ἡ τρίτη συνεδρίασις ἐγένετο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἐπὶ τῶν ἰκριωμάτων τοῦ Παρθενῶνος, καὶ ἄλλων πολλῶν συνεκδραμόντων μελῶν. Ἐπραγματεύθησαν δ' ἐπὶ τόπου ὁ κ. Α. Θεοφιλᾶς, ὁ κ. Ν. Μπαλάνος καὶ ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης περὶ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ Παρθενῶνος καὶ περὶ τῶν νέων παρατηρήσεων, αἵτινες ἐγένοντο περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μνημείου τούτου, οὐ μέρη τινὰ νῦν ἐξητάσθησαν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀκριβέστερον καὶ ἀνετώτερον.

Σχολαὶ Ἀπόρων Παίδων.

Σχολὴ Ἀθηνῶν.

Τακτικώτατα ἐλειτούργησε τὸ λῆξαν ἔτος καὶ ἡ Κεντρικὴ Σχολὴ τῶν Ἀπόρων Παίδων καὶ τὸ παράρτημα αὐτῆς. Ἐνεγράφησαν δ' ἐν συνόλῳ 1291 παῖδες, ἐνῶ οἱ ἐγγραφέντες κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνήρχοντο εἰς 1397, τοῦτο δὲ διότι αἱ ἐπελθοῦσαι ἕκτακτοι περιστάσεις ἐμείωσαν τὴν προσέλευσιν παίδων ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου καὶ πέραν. Εὐχάριστον δ' εἶναι ὅτι καὶ ἐφέτος οἱ μαθηταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνεγράφησαν ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς, τοῦτο δὲ τὰ μάλιστα συμβάλλεται εἰς τὴν κανονικὴν ταύτης λειτουργίαν. Τῶν ἐγγραφέντων αἱ ἡλικίαι ἐποικίλλον ὡς πάντοτε μεταξὺ 5 καὶ 20 ἐτῶν, αἱ δὲ πατρίδες καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ὀλίγας τῶν τοῦ παρελθόντος παρουσιάζουσι παραλλαγὰς. Τὴν πρώτην τάξιν κατέχουσιν οἱ ἐκ Μεγαλοπόλεως παῖδες ἀνελθόντες εἰς 303, κατόπιν οἱ ἐκ Κορινθίας (117), οἱ ἐξ Ἀθηνῶν (116), οἱ ἐκ Γορτυνίας (70), οἱ ἐκ Κρήτης (54) καὶ οἱ ἐκ Μαντινείας (47). Ἐφέτος παρουσιάσθη αὐξησις εἰς τοὺς ἐκ Κορινθίας παῖδας, οἵτινες τὰ δύο τελευταῖα ἔτη εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐλαττώνωνται, προσῆλθον δὲ πλείονες ἢ ἄλλοτε Μακεδόνες.

Σκοπουμένων τῶν ἐπαγγελμάτων τῶν μαθητῶν, τὴν πρώτην τάξιν κατέχουσιν οἱ ὑποδηματοκαθαρισταὶ (411) ἀποτελοῦντες τὸ τρί-

τον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐγγραφέντων. Μετ' αὐτοὺς ἔρχονται οἱ ὑπηρεταί (165) καὶ οἱ ὀψοκομισταί (102). Τῶν τεχνιτῶν ὁ ἀριθμὸς πάντοτε εἶναι ἀρκετός, ὑπερτεροῦσι δ' ἐν αὐτοῖς οἱ ὑποδηματοποιοί, οἱ σιδηρουργοί, οἱ ράπται, οἱ ξυλουργοί. Τῶν ἐφημεριδοπωλῶν ὁ ἀριθμὸς, δι' οὓς καὶ ἄλλοτε ἐλέχθη λόγους, καθ' ἐκάστην ἐλαττοῦται. Ἡ πώλησις τῶν ἐσπερινῶν φύλλων παρακωλύει τούτους ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν προσελεύσεως.

Τῇ ἀγαθῇ μερίμνῃ τῆς διοικήσεως τῆς Σχολῆς καὶ τῇ παροτρύνσει τῶν διδασκάλων, οἱ ἄεργοι ἐξέλιπον ἐντελῶς τῆς Σχολῆς. Καὶ οὕτως, ἐνῶ οὗτοι ἄλλοτε ἀνήρχοντο εἰς 145 ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῆς φοιτήσεως, κατῆλθον δὲ βαθμηδὸν καὶ τὸ παρελθὸν ἔτος συνεποσώθησαν εἰς 10, ἐφέτος δὲ ὑπερέβησαν τοὺς 2, ἦσαν δ' οἱ μαθηταὶ οὗτοι παιδία μικρά, ἅτινα διὰ τὴν ἡλικίαν των δὲν δύνανται νὰ ἐργασθῶσι.

Τοῦτο θεωρητέον ὡς ἐκ τῶν μάλιστα εὐαρέστων ἀποτελεσμάτων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς.

Ὁ μέσος ὄρος τῆς καθ' ἐσπέραν φοιτήσεως κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀνῆλθεν εἰς 405 παιδὰς σὺν τῷ παραρτήματι, ὑπελείφθη δηλαδὴ μεθ' ὅλας τὰς ἐκτάκτους περιστάσεις κατὰ 10 καὶ μόνον τοῦ περυσινοῦ. Ὁ μέγιστος ὄρος παρατηρήθη κατ' Ὀκτώβριον ἀνελθὼν εἰς 508 παιδὰς καὶ ὁ κατώτερος κατὰ Μάϊον κατελθὼν εἰς 235.

Ἡ διδασκαλία ἐγένετο ἐπὶ 2 $\frac{1}{2}$ ὥρας καθ' ἐκάστην ἐσπέραν, ἐγένοντο δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 186 διδασκαλαί, 5 δηλ. ἐπὶ πλέον τῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὰ διδακτικὰ βιβλία οἱ παῖδες ἐπρομηθεύοντο ἐξ ἰδίων. Οὕτω δὲ οἱ παῖδες συνείθισαν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ βιβλίου καὶ μεῖζον ἐπεδείκνυον ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν διδασκαλίαν, ἐξέλιπε δ' ὁ κατὰ τὸ παρελθὸν γενόμενος συνωστισμὸς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας παιδῶν, οἵτινες προσήρχοντο μόνον καὶ μόνον ἵνα δυνηθῶσι νὰ προμηθευθῶσι βιβλία δωρεάν.

Αἱ ἐνιαύσιοι ἐξετάσεις ἐγένοντο ἐφέτος ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων ἀνεπισήμως ἐπὶ παρουσίᾳ μόνον τῶν ἀρχῶν τοῦ Συλλόγου, τοῦ ἐφόρου καὶ τῆς κοσμητείας τῆς Σχολῆς· εἰς ταύτας δὲ προσῆλθον 339, κατὰ 31 ὀλιγώτεροι τῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Καὶ τὰ μὲν ἀποτελέσματα τῶν λοιπῶν τάξεων ἀναφέρονται εἰς τὴν προσαρτωμένην τῇ παρούσῃ λογοδοσίᾳ λεπτομερῆ ἐκθεσιν τῆς

Σχολῆς, ἐνταῦθα δὲ περιορίζομαι ν' ἀναφέρω ὅτι ἐφέτος ἀπελύθησαν τῆς Σχολῆς 16 ἤτοι διπλάσιοι τῶν πέρυσι καὶ ἐκ τούτων 4 μὲν διὰ τοῦ βαθμοῦ Ἄριστα, 3 διὰ τοῦ βαθμοῦ Λίαν καλῶς καὶ 9 διὰ τοῦ βαθμοῦ Καλῶς.

Τὸ προσωπικὸν τῆς Σχολῆς διετέλεσε τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη. Ἐστερήθημεν ὁμως τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς Π. Κυπριώτου, θανόντος μετὰ μακρὰν νόσον. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐξέλιπε πράγματι ἰκανώτατος καὶ λίαν πεπειραμένος διευθυντής. Τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ παρηκολούθησαν ἐν σώματι οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ Συλλόγου καὶ τῆς Σχολῆς, ὁ δὲ Σύλλογος ἐψήφισε 500 δραχμῶν βοήθημα εἰς τὴν χήραν αὐτοῦ.

Καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἡ κοσμητεία τῆς Σχολῆς ἐπεμελήθη τῆς ἐκπληρώσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τῶν παιδῶν κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα. Καὶ τὴν νύκτα δὲ τοῦ Πάσχα διένειμεν αὐτοῖς τὰ πασχαλινὰ ψᾶ καὶ τοὺς ἄρτους, περὶ ὧν ἔλαβε μέριμναν ἡ κυρία Ἑλένη Γεωργαντοπούλου, δηλώσασα ὅτι καὶ κατ' ἔτος θὰ ἀποστέλλῃ τὸ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖον ποσόν. Πρὸς τὴν ἀγαθὴν δέσποιναν ἀπεστείλαμεν τὰ θερμὰ ἡμῶν εὐχαριστήρια.

Τὴν ἰατρικὴν ἐπίβλεψιν τῶν παιδῶν εἶχον καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος οἱ συνάδελφοι ἡμῶν κκ. Μ. Θάλῃς καὶ Γ. Φωκᾶς. Παρεῖχοντο δὲ καὶ δωρεὰν τὰ φάρμακα πρὸς τοὺς νοσοῦντας παιδας.

Σχολὴ Καλαμῶν.

Ἡ Σχολὴ Καλαμῶν καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐλειτούργησε τακτικῶς. Λεπτομερείας περὶ τούτου περιέχει ἡ ἐν τέλει τῆς λογοδοσίας ἐκθεσις τῆς ἐκεῖ κοσμητείας.

Σχολὴ Πατρῶν.

Ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἐψήφισε βοήθημα 500 δρ. εἰς τὴν ἐν Πάτραις συστᾶσαν καὶ εὐδοκίμως λειτουργοῦσαν Σχολὴν Ἀπόρων Παίδων. Καίτοι ἡ σχολὴ αὕτη δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ Συλλόγου, οὐχ ἦττον ἔνεκα τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἀποτελεσμάτων ἐκρίθη καλόν, ὅπως ὁ Σύλλογος προσέλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην εὐδοκίμως λειτουργοῦσαν.

Περὶ ταμειυτηρίου.

Τὸ ταμειυτήριον ἐλειτούργησεν ὑπὸ τὸν νέον ὄργανισμὸν ἀνατεθείσης τῆς διευθύνσεως αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐκλεχθέντων κοσμητόρων εἰς τὸν κ. Π. Κουτσαλέξην. Ἄλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν παίδων ἀνέλαβον τὰ χρήματα αὐτῶν ἕνεκα τοῦ ὑποβιβασμοῦ τοῦ τόκου. Καταθέσεις ἐγένοντο δρ. 6112.60, ἀναλήψεις δὲ χρημάτων δρ. 19132.65, αἵτινες ἐπληρώθησαν ἐκ τῶν παρὰ τῆ Τραπεζῆ Ἀθηνῶν κατατεθέντων χρημάτων τοῦ ταμειυτηρίου καὶ ἐν μέρει ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου. Σήμερον ὀφείλονται εἰς παῖδας δρ. 6522.65, ἀλλ' ἐκ τούτων τὰ πλεῖστα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς παραγεγραμμένα, διότι εἶναι ἀπὸ ἐτῶν ἀζήτητα.

Περὶ τοῦ ταμείου.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος τὰ τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου διηύθυνεν ὁ κ. Δημ. Ἡλιόπουλος.

Τὰ ἔξοδα ἀνῆλθον κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς Δρ. 31,311.20, τὰ δὲ ἔσοδα εἰς Δρ. 30,109.40, ὥστε παρουσιάσθη ἔλλειμμα ἐκ Δρ. 1,201.80, τὸ ὁποῖον ἐκαλύφθη ἐκ τοῦ ἀποθεματικοῦ τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὃπερ ἀνήρχετο εἰς Δρ. 2,414.95. Ἐν γένει ὁμως αἱ εἰσπράξεις τοῦ Συλλόγου δὲν ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς δαπάνας καὶ τοῦτο ἕνεκα τῶν ἀνωμάλων περιστάσεων ἃς διήλθομεν.

Μεταξὺ τῶν ἐκτάκτων ἐσόδων κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ὁ ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων εὐεργετικὸς χορὸς, ὃν ἀνέλαβε καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς προστασίαν ἡ Α. Β. Υ. ἡ πριγκίπισσα Σοφία, ὑπερέβαλε κατὰ τὰς εἰσπράξεις πάσας τὰς μέχρι τοῦδε. Διότι ἐξ αὐτοῦ εἰσεπράχθησαν Δρ. 10,261, ἐπ' εὐκαιρίᾳ δ' αὐτοῦ ἡ μὲν Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀπέστειλε Δρ. 500, ἡ δὲ Α. Β. Υ. ὁ Διάδοχος Δρ. 300.

Ἄλλας ἐκτάκτους δωρεὰς ἀξίας λόγου εἵχομεν τὴν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Μελετίου Βαγιανέλη ἐκ Δρ. 1,687.50 καὶ τὴν τοῦ κ. Παναγ. Σπ. Τοπάλη ἐκ Δρ. 1000, πρὸς οὓς ὁ Σύλλογος ἀπέστειλε τὰς ἐγκαρδίου αὐτοῦ εὐχαριστίας.

Περιοδία τοῦ Συλλόγου.

Ἡ καθαρὰ περιουσία τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸν ἐν τέλει τῆς παρούσης δημοσιευόμενον ἰσολογισμόν τοῦ ταμείου ἀνέρχεται εἰς Δρ. 184,072.69, ἥτοι εἶναι ἀνωτέρα τῆς σημειωθείσης κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος κατὰ δρ. ἀνωτέρας τῶν χιλίων.

Βιβλιοθήκη καὶ Ἀναγνωστήριον.

Μετὰ τὴν γενομένην κατάταξιν τῆς Βιβλιοθήκης, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος κατὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ λήξαντος ἔτους, αὕτη εἶναι πλέον προσιτὴ εἰς τὰ μέλη, καίτοι δὲν κατέστη δυνατόν ἕνεκα τῶν οικονομικῶν στενοχωριῶν νὰ ἀντιγραφῇ ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ ὁ μεθοδικὸς κατάλογος.

Βιβλία δὲ προσηνέχθησαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐν ὄλῳ τόμοι καὶ φυλλάδια 268. Μεταξὺ τῶν δωρεῶν δέον νὰ ἐξάρῳ τὴν τοῦ κ. Λεωνίδα Χρυσοβελώνη, ὅστις ἐδωρήσατο 95 τόμους καὶ φυλλάδια μεταξὺ τῶν ὁποίων τινὰ πολλοῦ λόγου ἄξια, ἰδίως δὲ πλήρη καὶ ἀνελλιπῆ σειρὰν τῆς Πανδώρας. Πρὸς τὸν κ. Χρυσοβελώνην ὁ Σύλλογος ἐξέφρασε τὰ ἐγκάρδια αὐτοῦ εὐχαριστήρια.

Καὶ τὸ ἀναγνωστήριον ἐλειτούργησε τακτικώτατα κατὰ τὸ λήξαν ἔτος· ἡ δ' εἰς αὐτὸ φοίτησις ὑπῆρξε τοιαύτη ἰδίως κατὰ τὰς δεινὰς ἐπισκηψάσας ἡμέρας, ὥστε ἠναγκάσθημεν καὶ ἄλλο δωμάτιον τοῦ Συλλόγου νὰ προσθέσωμεν εἰς χρῆσιν αὐτοῦ. Προσετέθησαν δὲ πλὴν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν καὶ ἄλλα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν δρᾶσιν τῆς Ἑλλάδος, ὧν πολλὰ ἀπεστέλλοντο ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἔξω τῶν Ἀθηνῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Ἀρχαιρεσίαι.

Αἱ ἀρχαιρεσίαι ἀποφάσει τοῦ Συλλόγου δὲν ἐγένοντο κατὰ τὰ τέλη Ἀπριλίου ἕνεκα τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου.

Ἐξελέχθησαν δὲ διὰ τὸ ΛΓ' ἔτος οἱ ἐξῆς :

Πρόεδρος ὁ κ. Τιμολέων Ἀργυρόπουλος, ἀντιπρόεδροι οἱ κ. κ. Στέφανος Ναύτης, Ἀντώνιος Πεταλαῆς καὶ Κωνσταντῖνος Βάμβας,

γενικός γραμματεὺς ὁ κ. Μιχ. Π. Λάμπρος, εἰδικοί γραμματεῖς οἱ κ. κ. Α. Μάτεσις καὶ Στίλπων Ἰωαννίδης, ἔφορος τοῦ Καταστήματος ὁ κ. Κωνστ. Κουτσαλέξης, ταμίας ὁ κ. Δημ. Ἡλιόπουλος καὶ ἐπιμελητὴς τῆς βιβλιοθήκης ὁ κ. Ἄγγελος Α. Μεταξᾶς.

Ἐφορος τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων ὁ κ. Παν. Ταμπακόπουλος, κοσμήτορες δὲ οἱ κ. κ. Π. Κουτσαλέξης, Μ. Κατσίμπαλης, Α. Βρυζάκης, Θ. Μπαλτῆς, Κ. Γαρδίκης, Γ. Παπακωνσταντίνου, Θ. Πολυκράτης καὶ Πάνος Ι. Λάμπρος.

Μέλη δὲ τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς οἱ κ. κ. Μιλτ. Ἰορδανόπουλος, Κ. Μαρίνος καὶ Γ. Πίσσας.

Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος γενόμενα ὑπὸ τοῦ Συλλόγου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

1896 - 1897

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐπόμενοι τῷ κανονισμῷ ὑποβάλλομεν δι' ὑμῶν τῷ Συλλόγῳ πρὸς γνῶσιν ἔχθεσιν τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ τῶν Ἀπόρων Παίδων καὶ τῷ παραρτήματι αὐτῆς πεπραγμένων κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1896—1897.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ Σχολὴ ἡμῶν ὡς καὶ τὸ παράρτημα αὐτῆς χάρις εἰς τὸν εὐγενῆ ζῆλον τῶν κ. κ. Κοσμητόρων καὶ τῶν διδασκάλων ἐλειτούργησεν ἀπροσκόπτως καὶ μόνον ὁ ἐπισυμβὰς ἀτυχῶς κατὰ τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. θάνατος τοῦ εὐπαιδευτοῦ καὶ ἰκανωτάτου διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς Π. Κυπριώτου καὶ ἡ ἐπὶ δίμηνον παραταθεῖσα ἀσθένεια αὐτοῦ ἐπήνεγκεν ὅπωςδῆποτε χαλάρωσιν τινα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀνωτάτης τάξεως τῆς Σχολῆς. Τὰ ἀποτελέσματα ἐν λεπτομερείᾳ τῶν τε ἐγγραφῶν καὶ ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν ὡς καὶ πᾶσα σχετικὴ πληροφορία μὲ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν καὶ προκοπὴν τῆς Σχολῆς καταγράφονται εἰς τοὺς ἀμέσως καταχωριζομένους οἰκείους πίνακας.

Α'. Ἐγγραφαί.

Αἱ ἐγγραφαὶ τῶν μαθητῶν ἤρξαντο τὴν 2^{αν} Σεπτεμβρίου καὶ παρετάθησαν μέχρι τέλους Μαρτίου ἐ. ἔ. Προσῆλθον δὲ καὶ ἐνεγράφησαν ἐν ὄλῳ 1291 (παρελθόντος ἔτους 1397) παῖδες, ἐξ ὧν κατετάχθησαν

726	εἰς	τὴν	Α'	τάξιν.	Παρελθόντος ἔτους	770
212	»	»	Β'	»	»	290
211	»	»	Γ'	»	»	209
107	»	»	Δ'	»	»	104
35	»	»	Ε'	»	»	24

ἤτοι ἐνεγράφησαν ὀλιγώτεροι 105 τῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἐκ τῶν 1292 ἐγγραφέντων μαθητῶν 311 ἦσαν ἀναλφάβητοι, 552 ὑπῆρξαν μαθηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη καὶ οἱ λοιποὶ 429 προσῆλθον ἐξ ἄλλων σχολείων τοῦ Κράτους.

Ἡ κατὰ μῆνα δὲ καὶ κατὰ τάξιν ἐγγραφή ἐμφαίνεται εἰς τὸν ἐξῆς πίνακα.

Μῆν	Τάξεις				
	Α'	Β'	Γ'	Δ'	Ε'
Σεπτέμβριος	394	126	139	69	23
Ὀκτώβριος	128	40	31	23	7
Νοέμβριος	91	19	17	6	4
Δεκέμβριος	58	14	5	4	1
Ἰανουάριος	36	10	10	1	—
Φεβρουάριος	6	2	6	1	—
Μάρτιος	13	1	3	3	—

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος καταφαίνεται ὅτι οἱ μαθηταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνεγράφησαν ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς μετὰ τὴν προθυμίαν νὰ ἀκροασθῶσιν ἀπάσης τῆς σειρᾶς αὐτῶν.

Ἡλικία τῶν ἐγγραφέντων μαθητῶν.

Ἐκ τῶν ἐγγραφέντων

240	ἦγον	ἡλικίαν	ἀπὸ	5—10	ἔτων
814	»	»	»	10—15	»
237	»	»	»	15—20	»

Κατήγοντο δὲ

303 ἐκ Μεγαλοπόλεως, 115 ἐξ Ἀθηνῶν, 117 ἐκ Κορινθίας, 70 ἐκ Πορτυνίας, 54 ἐκ Κρήτης, 47 ἐκ Μαντινείας, 148 ἐκ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου, 108 ἐκ τῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, 27 ἐκ Σπετσῶν, Ἑρμιονίδος καὶ Ὑδρας, 25 ἐκ Θεσσαλίας, 9 ἐξ Ἄρτης, 35 ἐκ τῶν νήσων τῶν Κυκλάδων, 42 ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Εὐβοίας, 9 ἐκ τῶν νήσων τῶν Β. Σποράδων, 37 ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, 25 ἐξ Ἠπείρου, 45 ἐκ Μακεδονίας, 13 ἐκ Θράκης, 45 ἐκ Μ. Ἀσίας, 15 ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ 2 ἐκ Συρίας.

Ἐπιγγέλλοντο δὲ

411 τὸν ὑποδηματοκαθαριστήν, 165 τὸν ὑπηρέτην, 102 τὸν ὄψο-
κομιστήν, 42 τὸν ἐμποροῦπάλληλον, 39 τὸν ὑποδηματοποιόν, 21 τὸν
σιδηρουργόν, 19 τὸν ράπτην, 17 τὸν ἐφημεριδοπώλην, 16 τὸν γαλα-
κτοπώλην, 14 τὸν πηλοκομιστήν, 13 τὸν ξυλουργόν καὶ 9 τὸν κτί-
στην. Οἱ δὲ λοιποὶ 421 ἡσχολοῦντο εἰς διάφορα ἄλλα ἐπαγγέλματα.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καταφαίνεται ὅτι παντελῶς ἐξέλιπον οἱ
ἄεργοι περιορισθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τούτων εἰς δύο μόνον, καὶ οὗτοι δέ,
ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ἦσαν μαθηταὶ καὶ εἰς ἡμερήσια σχολεῖα.

Β'. Φοίτησις.

Ἡ φοίτησις κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος ὑπῆρξε τακτικὴ καὶ
μόνον περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους τούτου, ὅποτεν ἐξερράγη ὁ πόλεμος,
ἠραιώθησαν ὅπωςδήποτε αἱ τάξεις.

Ὁ μέσος ὄρος τῆς καθ' ἑσπέραν φοιτήσεως ἀνῆλθεν εἰς 402 σὺν
τῷ παραρτήματι.

Τῆς δὲ κατὰ μῆνα φοιτήσεως ὁ μέσος ὄρος ἔχει οὕτω :

Σεπτέμβριος	485	Φεβρουάριος	365
Ὀκτώβριος	508	Μάρτιος	357
Νοέμβριος	482	Ἀπρίλιος	288
Δεκέμβριος	410	Μάϊος	235
Ἰανουάριος	401		

Γ'. Διδασκαλία.

Ἡ διδασκαλία ἐγίνετο ἐπὶ 2 1/2 ὥρας καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, ἐγέ-
νοντο δὲ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 186 τοιαῦται ἤτοι 5 ἐπὶ πλεόν τῶν
τοῦ παρελθόντος ἔτους. Καὶ δὴ ὡς ἐξῆς κατὰ μῆνα.

Σεπτέμβριος	16	Φεβρουάριος	21
Ὀκτώβριος	25	Μάρτιος	25
Νοέμβριος	24	Ἀπρίλιος	20
Δεκέμβριος	20	Μάϊος	15
Ἰανουάριος	20		

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος καταφαίνεται ὅτι ἡ Σχολὴ ἐλειτούρ-

γησε τακτικῶς καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος, μὴ ἀργήσασα, εἰμὴ κατὰ τὰς ἐν τῷ ὀργανισμῷ σημειουμένας ἐξαιρέσιμους ἡμέρας.

Δ'. Διδακτικὰ βιβλία.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ Κοσμητεία τῆς Σχολῆς ἀπεδέχθη τὴν ἀπόφασιν τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ληφθεῖσαν, δηλαδὴ τοῦ νὰ ἀγοράζωσιν οἱ μαθηταὶ ἐξ ἰδίων τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς βιβλία.

Τὸ μέτρον τοῦτο ἐφαρμοσθὲν καὶ κατὰ τὸ ἐνεστῶς ἔτος συνετέλεσεν ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν περιφρούρησιν τῶν συμφερόντων τῆς Σχολῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου κατέστησε τοὺς μαθητὰς ἐπιμελεστέρους καὶ μᾶλλον προσεκτικούς εἰς τὸ νὰ τηρῶσι τὰ βιβλία των καθαρὰ. Ἐξέλιπε δὲ καὶ ὁ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη συνωστισμὸς τῶν μαθητῶν ἐκείνων, οἵτινες προσήρχοντο νὰ ἐγγραφῶσι μόνον διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ προμηθευθῶσι δωρεὰν τὰ βιβλία. Καὶ οὕτω προσέρχονται οἱ σκοποῦντες ὄντως νὰ ἀκροασθῶσι τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἶχον ὀρισθῆ τὰ ἐξῆς βιβλία.

Εἰς τὸ Α'ον καὶ Β'ον τμήμα τῆς Α' τάξεως Ἀλφαβητάριον Χαρ. Παπαμάρκου.

Εἰς τὸ Γ'ον τμήμα τῆς Α' τάξεως Ἀναγνωσματάριον Β' τάξεως Ἀρ. Κουρτίδου.

Εἰς τὴν Β' τάξιν Ἀναγνωσματάριον Γ' τάξεως Χ. Παπαμάρκου.

Εἰς τὴν Γ' τάξιν Ἀναγνωσματάριον Δ' τάξεως Χ. Παπαμάρκου.

Εἰς τὴν Δ' τάξιν Γεροστάθης καὶ

Εἰς τὴν Ε' τάξιν Γεροστάθης καὶ Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου.

Ε'. Ἐξετάσεις.

Αἱ ἐνιαύσιοι ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τῆς τε Κεντρικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ παραρτήματος ἤρξαντο τῇ 5 Μαΐου ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ καὶ ὥρα 6 μ. μ. ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς Σχολῆς ἐπὶ παρουσίᾳ μόνον τῶν ἀρχῶν τοῦ Συλλόγου, τοῦ κ. Ἐφόρου τῆς Σχολῆς καὶ τῶν κκ. Κοσμητόρων αὐτῆς. Ἡ δὲ λήξις αὐτῶν ἐκηρύχθη τὴν 26 ἰδίου μηνός.

Εἰς ταύτας προσῆλθον ἐν ὄλῳ 339, ὧν 63 ἐκ τοῦ παραρτήματος, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τῆς Κεντρικῆς Σχολῆς (παρελθόντος ἔτους 370). Ἐκ τούτων ἀνῆκον,

Κεντρικὴ Σχολή.

46	εἰς τὸ Α'	τμήμα τῆς Α'	τάξεως.	Παρελθόντος	ἔτους	37
37	»	» Β'	»	»	»	33
44	»	» Γ'	»	»	»	68
46	»	» Β'	τάξιν	»	»	64
57	»	» Γ'	»	»	»	47
30	»	» Δ'	»	»	»	30
16	»	» Ε'	»	»	»	11

Παράρτημα.

23	εἰς τὸ Α'	τμήμα τῆς Α'	τάξεως.	Παρελθ.	ἔτους	22
23	»	» Β'	τάξιν	»	»	32
17	»	» Γ'	τάξιν	»	»	26

Ἐν γένει ὁ ἀριθμὸς τῶν προσελθόντων εἰς ἐξετάσεις ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὀλικὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν εἶνε ὀλίγος. Τοῦτο ἐξαιρετικῶς ἐφέτος δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὰς ἀνωμάλους περιστάσεις, εἰς ἃς εὐρέθη τὸ ἔθνος, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ πλείστοι τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς εἰς τὰς πατρίδας των, ὅπως ἀντικαταστήσωσιν εἰς τὰς ἀγροτικὰς αὐτῶν ἐργασίας τοὺς κληθέντας εἰς τὸν στρατὸν ἀδελφούς των.

Κατὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων τούτων προήχθησαν 31 ἐκ τοῦ Α' τμήματος τῆς Α' τάξεως εἰς τὸ Β^{ον} τμήμα, ἐξ ὧν 3 διὰ τοῦ βαθμοῦ Ἄριστα, 8 διὰ τοῦ βαθμοῦ Λίαν καλῶς καὶ 20 διὰ τοῦ βαθμοῦ Καλῶς. 25 ἐκ τοῦ Β' τμήματος τῆς Α' τάξεως εἰς τὸ Γ' τμήμα τῆς Α' τάξεως, 6 διὰ τοῦ βαθμοῦ Ἄριστα, 5 διὰ τοῦ βαθμοῦ Λίαν καλῶς καὶ 14 διὰ τοῦ βαθμοῦ Καλῶς. 39 ἐκ τοῦ Γ' τμήματος τῆς Α' τάξεως εἰς τὴν Β' τάξιν, 4 διὰ τοῦ βαθμοῦ Ἄριστα, 10 διὰ τοῦ βαθμοῦ Λίαν καλῶς καὶ 25 διὰ τοῦ βαθμοῦ Καλῶς. 50 ἐκ τῆς Β' τάξεως εἰς τὴν Γ' τάξιν, 13 διὰ τοῦ βαθμοῦ Ἄριστα, 20 διὰ τοῦ βαθμοῦ Λίαν καλῶς καὶ 17 διὰ τοῦ βαθμοῦ Καλῶς. 66 ἐκ τῆς Γ' τάξεως εἰς τὴν Δ' τάξιν, 18 διὰ τοῦ βαθμοῦ Ἄριστα, 24 διὰ τοῦ βαθμοῦ Λίαν καλῶς καὶ 22 διὰ τοῦ βαθμοῦ Καλῶς. 20 ἐκ τῆς Δ' τάξεως εἰς τὴν Ε' τάξιν, 6 διὰ τοῦ βαθμοῦ Ἄριστα, 3 διὰ τοῦ βαθμοῦ Λίαν καλῶς καὶ 11 διὰ τοῦ βαθμοῦ Καλῶς.

Ἀπελύθησαν δὲ τῆς Σχολῆς 16, ἐξ ὧν 4 διὰ τοῦ βαθμοῦ Ἄριστα, 3 διὰ τοῦ βαθμοῦ Λίαν καλῶς καὶ 9 διὰ τοῦ βαθμοῦ Καλῶς.

Οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ ἐξῆς :

1) Κ. Β. Τσίρης	ἑτῶν 20	ἐκ Δωρίδος	ὑπηρέτης	Ἄριστα
2) Ε. Παπαδρόσου	» 13	ἐκ »	»	»
3) Π. Κ. Τζαβαλᾶς	» 18	ἐξ Ἐπιδ. Λιμηρᾶς ἐπ. Λυσσιατρείου	»	»
4) Χ. Ι. Κωστόπουλος	» 15	ἐκ Δωρίδος	ὑπηρέτης	»
5) Α. Δ. Γρίσπης	» 13	ἐξ Ἀμοργοῦ	»	Λ. Καλῶς
6) Η. Α. Τσόγγας	» 14	ἐκ Μεγαλοπόλεως	ὑποδηματοκαθ.	»
7) Π. Κ. Γιαννοῦκος	» 12	ἐκ Λοκρίδος	ὑπηρέτης	»
8) Α. Φ. Χρηστοφῆς	» 21	ἐκ Κύπρου	καφεκόπτης	Καλῶς
9) Β. Ν. Καρρέτσιος	» 13	ἐκ Μακεδονίας	ὑπηρέτης	»
10) Π. Σ. Παπαπαναγῆς	» 14	ἐκ Κορινθίας	ὀψοκομιστής	»
11) Π. Δ. Παναγόπουλος	» 16	ἐκ Πατρῶν	ὑπηρέτης	»
12) Ν. Α. Παπαζήσης	» 12	ἐκ Λακεδαίμονος	ξυλουργός	»
13) Ι. Δ. Πλατόπουλος	» 13	ἐξ Ἄργους	ὑπηρέτης	»
14) Ε. Σ. Στασινόπουλος	» 23	ἐξ Οἰτύλου	στρατιώτης	»
15) Ι. Α. Μαρτσουκάκης	» 16	ἐκ Κυνουρίας	ὑπηρέτης	»
16) Α. Γ. Παπαδάκης	» 14	ἐκ Κρήτης	»	»

5'. Βραβεῖα.

Ἡ Κοσμητεία μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐξετάσεων, ἐνώπιον τῶν ἀρχῶν τοῦ Συλλόγου μόνον ὡς ἐκ τῶν κρίσιμων περιστάσεων καθ' ἃς διετελοῦμεν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀμείβουσα τὴν ἄκραν ἐπιμέλειαν, ἦν κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος ἐπεδείξαντο οἱ ἀριστεύσαντες μαθηταὶ τῆς Σχολῆς, διένειμεν εἰς αὐτοὺς ἀνερχομένους εἰς τὸν ἀριθμὸν 70 βραβεῖα.

Ἐκ τούτων 5 προήχθησαν ἐκ τοῦ Α' τμήματος εἰς τὸ Β', 6 ἐκ τοῦ Β' τμήματος εἰς τὸ Γ', 6 ἐκ τοῦ Γ' τμήματος εἰς τὴν Β' τάξιν, 13 ἐκ τῆς Β' τάξεως εἰς τὴν Γ', 18 ἐκ τῆς Γ' τάξεως εἰς τὴν Δ', 6 ἐκ τῆς Δ' τάξεως εἰς τὴν Ε' καὶ 16 ἀπελύθησαν. Τὰ διανεμηθέντα βιβλία καλλιτεχνικῶς χρυσοδεμένα καὶ μετὰ τιμητικοῦ διπλώματος συνοδευόμενα ἦσαν πάντα διδακτικῆς ὕλης, ἐπὶ πλέον δὲ εἰς πάντας τοὺς ἀπολυθέντας λόγῳ ἀναμνήσεως τῆς ἐν τῷ Σχολείῳ φοιτήσεώς των ἀπενεμήθησαν Εὐαγγέλια χρυσοδέτα.

Ζ'. Προσωπικὸν τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Παραρτήματος.

Ἡ Σχολὴ κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος ἕνεκα τοῦ συμβάντος θανάτου τοῦ Π. Κυπριώτου διευθύναντος ἐπὶ μακρὸν χρόνον αὐτὴν ἐστερήθη ἐν τῷ προσώπῳ τούτου ἰκανωτάτου καὶ λίαν πεπειραμένου διευθυντοῦ. Ὡς ἐκ τούτου προσωρινῶς εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ἀνετέθη μέχρι τέλους τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους ἡ διεύθυνσις εἰς τὸν καθηγητὴν Κ. Τσούλκαν.

Τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων κατὰ τάξεις ἔχει ὡς ἐξῆς·

Ἐδίδαξαν εἰς μὲν τὸ Α' τμήμα τῆς Α' τάξεως τῆς Κεντρικῆς Σχολῆς ὁ κ. Ἡλίας Κοντός, εἰς τὸ Β' ὁ κ. Λάμπρος Παπαντωνίου, εἰς τὸ Γ' ὁ Γεώρ. Βασιλάκης μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, ὅτε καὶ παρητήθη ἀναπληρωθεὶς μέχρι τῆς λήξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ τοῦ Γραφείου κ. Ν. Μεταξᾶ· εἰς τὴν Β' τάξιν ὁ κ. Κωνστ. Πιέτρης, εἰς τὴν Γ' τάξιν ὁ κ. Ἀνδρέας Δριβελλόπουλος καὶ εἰς τὴν Δ' τάξιν ὁ κ. Γεώρ. Ἀγγέλου καὶ εἰς τὴν Ε' ὁ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Π. Κυπριώτης καὶ ὁ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀντικαταστάτης Κωνσταντῖνος Τσούλκας καθηγητής.

Ἐν τῷ Παραρτήματι ἐδίδαξαν ὁ κ. Κωνσταντῖνος Καραντζίνας ἐν τῷ Α' τμήματι τῆς Α' τάξεως, ὁ κ. Ἴω. Λῶλος ἐν τῇ Β' τάξει καὶ ἐν τῇ Γ' τάξει ὁ κ. Νικόλαος Καρνέσης, εἰς ὃν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἔχει ἀνατεθῆ ἡ διεύθυνσις τοῦ Παραρτήματος.

Βοηθὸς τοῦ Γραφείου τῆς Κοσμητείας παρέμεινεν ὁ ἀπὸ δύο ἐτῶν τοποθετηθεὶς ὡς τοιοῦτος κ. Νικόλαος Μεταξᾶς, πρῶην διδάσκαλος τῆς Σχολῆς.

Ἐν τέλει ἐκφράζομεν τὴν εὐαρέσκειαν ἡμῶν εἰς ὀλόκληρον τὸν Σύλλογον τῶν διδασκάλων καὶ εἰς τὸν βοηθὸν τοῦ Γραφείου διὰ τὴν μετὰ ζήλου καὶ ἄκρας ἀφοσιώσεως ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν.

Ἐπιστάτης τῆς Σχολῆς καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διετέλεσεν ὁ καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοιοῦτος Κωνσταντῖνος Χατζηλίας.

Η'. Ταμειυτήριον.

Τὰ τοῦ ταμειυτηρίου περιλαμβάνονται ἐν τῷ προσαρτωμένῳ σημειώματι τοῦ ταμίου τῆς εἰδικῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς.

Ταῦτά εἰσι τὰ ἐν τῇ σχολῇ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος πεπραγμένα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1897.

Ὁ Ἐφόρος

ΑΛΕΞ. ΚΑΜΠΑΣ

Ὁ Κοσμήτωρ Γραμματεὺς

ΑΘ. ΒΡΥΖΑΚΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Κατὰ τὴν 2αν Ὀκτωβρίου 1896 παραδοθέντα εἰς μετρητὰ παρὰ τοῦ κ. Μιχαὴλ Π. Λάμπρου. Δρ. 12,664.45

Ὁφειλόμενα κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν παρὰ τοῦ Συλλόγου. » 6,878.25

Συμφώνως μὲ τὰ βιβλία » 15,542.70

Εἰσπραχθέντα παρὰ διαφόρων ἀπὸ 2 Ὀκτωβρίου 1896—21 Μαΐου 1897 » 6,112.60

Ἐν ὄλῳ Δρ. 25,655.30

Πληρωθέντα εἰς διαφόρους κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐποχὴν. » 19,132.65

Ἐπίλοιπον » 6,522.65

Τὸ ἄνω ὑπόλοιπον ὀφειλόμενον εἰς διαφόρους καταθέτας ὡς τὰ βιβλία ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς :

Ἐξ ὀφειλῆς Συλλόγου Παρνασσοῦ. Δρ. 6,148.70

» » Τραπεζῆς Ἀθηνῶν » 151.55

» ἐξόδων διαχειρίσεως. » 222.40

Ἐν ὄλῳ Δρ. 6,522.65

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Μαρτίου 1898.

Ὁ ἐπιτετραμμένος τοῦ ταμειυτηρίου

Π. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΛΑΜΑΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

1896-1897

Πρὸς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον «Παρνασσόν».

Κύριε Πρόεδρε !

Λήγοντος τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1896—1897 ἡ Κοσμητεία τῆς Σχολῆς ταύτης τῶν Ἐπόρων Παίδων ἐκπληροῖ τὸ ἐπιβεβλημένον αὐτῇ καθήκον δίδουσα λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ εἰρημένον ἔτος.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου 1896 ἡ ἰδρυθεῖσα Σχολὴ ἐξηκολούθησε διατηρουμένη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς διδασκάλου Κ^{ας} Καλλιόπης Καρώνη καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς προτέρας Κοσμητείας τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ἰανουαρίου 1897 ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἐξελέξατο ὡς Κοσμήτορας τοὺς κκ. Ν. Στρατηγόπουλον, Διονύσιον Πανταζόπουλον, Σάββαν Δουκάκη καὶ Γεώργιον Στασινόπουλον, ὁ τελευταῖος τῶν ὁποίων δὲν ἐδέχθη τὸν διορισμὸν του, ἐπελθούσης δὲ τῆς παραιτήσεως καὶ τοῦ πρῶην κοσμήτορος Γ. Γερασιμοπούλου ἐξελέχθησαν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ὡς κοσμήτορες οἱ κ. Φώτιος Φωτιάδης καὶ ἀντὶ τοῦ συνεκλεχθέντος μετὰ τούτου ὡς μὴ δεχθέντος ἕνεκα οἰκογενειακοῦ δυστυχήματος τὸν διορισμὸν του κ. Ἄθ. Κάβουρα ὁ κ. Ἡλίας Νικολαΐδης, καὶ οὕτως ἀπηρτίσθη πλήρης ἡ Κοσμητεία τῆς Σχολῆς, ἣτις τὴν 20 Μαρτίου 1897 ἐξελέξατο Ἐφορον τὸν καὶ πρῶην τοιοῦτον κ. Ν. Α. Στρατηγόπουλον, Ταμίαν δὲ τὸν κ. Σάββαν Δουκάκη, καὶ Γραμματέα τὸν κ. Ἡλ. Νικολαΐδην.

Κατὰ τὸ ρηθὲν Σχολικὸν ἔτος ἐνεγράφησαν εἰς τὴν Σχολὴν καὶ ἐμαθήτευσαν ἐν αὐτῇ μαθηταὶ περὶ τοὺς 65, διδασκόμενοι τὰ κεκανονισμένα μαθήματα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μέσων Μαρτίου ἐ. ἔ. παρεμποδι-

σθείσης ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν παραδόσεων τῶν μαθημάτων ἐν τοῖς Σχολείοις ἕνεκα τῆς ἐνσκηψάσης νόσου εὐλογίας διεκόπησαν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ αἱ παραδόσεις τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς ταύτης, αἵτινες ἐπανελήφθησαν μετὰ τὴν ἐβδομάδα τῆς διακαινησίμου καὶ ἐξακολούθησαν μέχρι τῆς 26 Ἰουνίου 1897 καταβαλούσης τῆς διδασκάλου τῆς Σχολῆς Κας Καλλιόπης Καρώνη βοηθουμένης καὶ ὑπὸ τῆς ἐτέρας διδασκάλου Κας Ἐργίνας Μαυροπούλου προσενεχθείσης προθύμως εἰς τοῦτο ἄνευ ἰδίας πρὸς αὐτὴν ἀντιμισθίας, μέγιστον ζῆλον καὶ ἐπιμέλειαν, δι' ὧν ἀνεπληρώθησαν αἱ τυχὸν ἐκ τῆς προσκαίρου διακοπῆς τῶν παραδόσεων ἐλλείψεις.

Κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος οἱ πόροι τῆς Σχολῆς ὑπῆρξαν οἱ ἐξῆς :

Αἱ εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Σχολῆς ὑπάρχουσαι ἐκ τοῦ λ/σμοῦ τοῦ προηγουμένου ἔτους 1895—1896 μετρηταί . . . Δρ. 990.50

Αἱ παρακατατεθειμέναι παρὰ τῷ ὑποκαταστήματι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 260 ἀπόδειξιν. » 500.—

Οὕτω δὲ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ λ/σμοῦ τοῦ προηγουμένου ἔτους 1895—1896 μείναν περίσσευμα ποσοῦ ἐκ Δρ. 1490.50

Ἐδαπανήθησαν δὲ τὰ ἐξῆς :

Διὰ μισθὸν τῆς διδασκάλου Κας Καλλιόπης Καρώνη πρὸς δραχ. 70 κατὰ μῆνα συμπεριλαμβανομένου ἐν τῷ ποσῷ τούτῳ καὶ τοῦ ἐνοικίου τοῦ καταστήματος ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου 1896 μέχρι τέλους Ἰουνίου 1897 Δρ. 700.—

Δι' ἀγορὰν ὑποδημάτων, καλυμμάτων τῆς κεφαλῆς καὶ κηρίων δοθέντων εἰς τοὺς ἀπόρους ἐκ τῶν μαθητῶν, οἵτινες, ὡς ἀντελήφθη ἡ Κοσμητεία, ἐστεροῦντο παντελῶς τοιούτων ἕνεκα ἐλλείψεως παντὸς μέσου λόγῳ τῆς ἀχρηματίας καὶ τῆς ὑπὸ τῆς ὁποίας κατετρώχοντο πενίας. » 129.90

Διὰ φωτισμὸν τῆς Σχολῆς, ὑλικά κλ. » 80.—

Δι' ἀγορὰν διδασκτικῶν βιβλίων » 35.60

Διὰ γραφικὴν ὕλην, χάρτην καὶ λοιπά » 15.—

Ἐν ὄλῳ . . Δρ. 960.50

Ὡστε κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἔτους τούτου ἔμεινε περίσσευμα εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Σχολῆς Δρ. 530.—

Ἐπειδὴ δὲ ὅτε ἐπανελήφθησαν μετὰ τὴν ἐβδομάδα τῆς διακαινησίμου αἱ παραδόσεις τῶν μαθημάτων, ἔνεκα τῆς κηρύξεως τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου καὶ τῆς ἐντεῦθεν καταστάσεως, προσήρχοντο μόνον εἰς τὰς παραδόσεις 43 μαθηταὶ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἐνταῦθα δημοτικῶν Σχολείων δὲν ἐγένοντο δημοσίως ἐξετάσεις, ἄλλως δὲ οἱ ἐξακολουθήσαντες νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰς παραδόσεις τῆς Σχολῆς στερούμενοι ἐνδυμάτων ἤθελον προσέλθει ρακένδυτοι, ἐὰν ἐγίνοντο δημόσιαι ἐξετάσεις, ἡ Κοσμητεία ἀπεφάσισεν ἵνα κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ Σχολικοῦ τούτου ἔτους μὴ γείνωσι δημόσιαι ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς, ἀλλ' ἰδιωτικαί ἵνα καταδειχθῇ κατὰ πόσον προώδευσαν οἱ μαθηταὶ εἰς τὰ διδασκόμενα μαθήματα. Καὶ δὴ κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν πρὸς τοῦτο ἡμέραν τῆς 26 Ἰουνίου ε. ε. προσῆλθον πρὸς κατ' ἰδίαν ἐξέτασιν 43 ἐκ τῶν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους φοιτησάντων 65 μαθητῶν καὶ ἐξετασθέντες ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Κοσμητείας τῆς Σχολῆς, τοῦ Ἐλεγκτοῦ τῆς Σχολῆς κ. Γ. Γεωργαντάκη καὶ τινῶν αὐθορμητῶς προσελθόντων κατέδειξαν διὰ τῶν εὐστόχων ἀπαντήσεών των οὐ σμικρὰν πρόοδον ὀφειλομένην εἰς τοὺς κόπους καὶ τὸν ζῆλον, οὓς κατέβαλεν ἡ διδάσκαλος Κ^α Καλλιόπη Καρώνη καὶ ἡ ρηθεῖσα βοηθὸς αὐτῆς.

Οἱ διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος πόροι τῆς Σχολῆς εἶναι οἱ ἐξῆς :

Τὸ μείναν περίσσευμα ἐκ τῆς διαχειρίσεως τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1896—1897 εἰς λ/σμὸν τοῦ ἐπιόντος ἔτους . . . Δρ. 546.80

Προσέτι δὲ αἱ ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐγκριθεῖσαι καὶ καθυστερούμεναι ἐκ συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1895—1896 Δραχμαὶ 100 καὶ διὰ τὴν συνδρομὴν του τοῦ ἔτους 1896—1897 ἕτεραι Δραχμαὶ 400 ἦτοι ἐν ὄλφ. » 500.—

Ἦτοι τὸ ὅλον . . . » 1,046.80

Εἶναι δὲ ἀβέβαιον, ἐὰν ὁ Δῆμος, ὅστις καθυστερεῖ καὶ τινὰς συνδρομὰς ἐκ παρελθόντων ἐτῶν, δι' ἃς ἠναγκάσθη ἡ Κοσμητεία τῆς Σχολῆς νὰ προσφύγῃ δικαστικῶς καὶ θέλει ἐπιδιώξῃ διὰ τῶν νομίμων μέσων τὴν πληρωμὴν των, θέλει χορηγήσει συνδρομὴν διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος.

Αἱ πιθαναὶ δαπάναι δὲ τῆς Σχολῆς διὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1897—1898 προϋπολογίζονται ὡς ἐξῆς :

Εἰς μισθοδοσίαν τῆς διδασκάλου Δρ.	700.—
Δι' ἐνδυμασίαν καὶ ὑπόδεσιν τῶν στερουμένων τοι- ούτων καὶ πενομένων μαθητῶν »	260.—
Εἰς φωτισμὸν τοῦ καταστήματος τῆς Σχολῆς. »	80.—
Δι' ἀγορὰν διδασκτικῶν βιβλίων. »	60.—
Διὰ γραφικὴν ὕλην, χάρτην καὶ ἄλλα μικρὰ ἐξοδα »	15.—
Ἐν ὄλῳ »	1,115.—

Ἡ Κοσμητεία δὲ τῆς Σχολῆς θέλει καταγείνη, ἅμα ὡς συνομολογηθῆ ἡ εἰρήνη, ὅτε ἐλπίζεται νὰ βελτιωθῆ κατὰ τι καὶ ἡ οἰκονομικὴ μας κατάστασις, νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν συνδρομὴν τῶν πολιτῶν. Ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐπιόντος ἔτους θέλει προβῆ εἰς τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς διατηρήσεως τῆς Σχολῆς διὰ τῶν ἐνόντων μέσων καὶ διὰ τοῦ ὑπάρχοντος εἰρημένου περισσεύματος· ἀλλ' ὅπως ἐξακολουθήσῃ διατηρουμένη ἡ Σχολή, ὑπὲρ τῆς ὁποίας πέποιθεν ὅτι ἐνδιαφέρεται καὶ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος, δεῖται τῆς συνδρομῆς αὐτοῦ ἐκ δραχμῶν τοῦλάχιστον 600. Ἐξαιτεῖται δὲ ἡ Κοσμητεία ὅπως εὐαρεστηθῆ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος νὰ χορηγήσῃ καὶ διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος τὴν συνδρομὴν του, ἀναγκαίαν οὔσαν πρὸς συντήρησιν τῆς Σχολῆς, ὅπως δυνηθῆ νὰ διατηρηθῆ αὕτη καὶ εἰς τὸ μέλλον προκειμένου περὶ τοιούτου κοινωφελοῦς ἰδρύματος, ἡ σύστασις τοῦ ὁποίου ὀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Συλλόγου καὶ ἔχει τοσοῦτ' ἡριστιανικὸν καὶ φιλάνθρωπον σκοπὸν, τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν ἐγκαταλελειμμένων καὶ ἀπροστατεῦτων τέκνων τοῦ λαοῦ.

Διατελοῦμεν μετὰ τῆς διακεκριμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως.

Ἐν Καλάμῃ τῇ 31 Αὐγούστου 1897.

Ἡ Κοσμητεία τῆς Σχολῆς
Ν. Α. Στρατηγόπουλος Ἐφορος
Σ. Δουκάκης Ταμίας
Η. Νικολαΐδης Γραμματεὺς
Φ. Φωτιάδης.

Κύριε Πρόεδρε !

Ὁ ὑποφαινόμενος, διωρισμένος ἐλεγκτῆς πρὸς ἐξέλεξις τοῦ Ταμείου τῆς ἐνταῦθα Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων, υποβάλλω ὑμῖν ὅτι θεω-

ρήσας τὴν ἀπὸ 31 Αὐγούστου ἔκθεσιν τῆς ἐνταῦθα Κοσμητείας τῆς Σχολῆς ταύτης, τὴν κατάστασιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων ταύτης, συνοδευομένην μὲ τὸ τῶν δικαιολογητικῶν ἀποδείξεων, εὔρον ταῦτα ἐν τάξει.

Ἐπαινος ὀφείλεται πρὸς τὸν κ. Ἐφορον καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Κοσμητείας μέλη διὰ τὴν πρὸς συντήρησιν τῆς Σχολῆς καταβαλλομένην ἐργασίαν, δι' ὅπερ καὶ καλῶς ἔχει. Μάλιστα κατὰ τὴν 26 Ἰουλίου ε. ε. ὅτε αἱ ἐξετάσεις τῶν Ἀπόρων Παίδων, παρευρεθῆς καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἐξετάσας αὐτοὺς εἶδον πρόοδον.

Διατελῶ μετ' ἐξαιρέτου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως.

Καλάμαι 31 Αὐγούστου 1897.

Ὁ Ἐλεγκτὴς τῆς Σχολῆς
Γ. Ι. Γεωργαντάκης

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΤΑΜΙΟΥ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

1896-1897

Κύριε Πρόεδρε,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ὑμῖν τὸν ἰσολογισμόν τοῦ ἔτους 1896—1897 τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Κατὰ τοῦτον τὰ μὲν ἔξοδα ἀνῆλθον εἰς . . . Δρ.	31,311.20
τὰ δὲ ἔσοδα » » . . . »	30,109.40
ὥστε παρουσιάζεται ἔλλειμμα ἐκ . . . Δρ.	1,201.80
Καὶ τὰ μὲν ἔξοδα εἶχον προϋπολογισθῆ εἰς . . Δρ.	32,815.—
ἐδόθησαν πιστώσεις ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ . . »	2,265.—
» ἑκτακτοὶ πιστώσεις . . . »	1,700.—
ἦτοι ἐν ὅλῳ . . . Δρ.	36,780.—
Ἐδαπανήθησαν δὲ πράγματι ἐκ μὲν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τῶν πιστώσεων αὐτοῦ . . . Δρ.	29,874.55
ἐκ δὲ τῶν ἑκτάκτων πιστώσεων . . . »	1,436.65
Ἐν ὅλῳ . . . Δρ.	31,311.20
Τὰ ἔσοδα ἀφ' ἑτέρου εἶχον προϋπολογισθῆ εἰς Δρ.	33,450.—
εἰσεπράχθησαν δὲ μόνον . . . »	30,109.40
ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον . . . Δρ.	3,340.60

Κατὰ τὴν 31 Αὐγούστου 1896 ὑπῆρχον μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ τοῦ Συλλόγου ἐκ περισσεύματος τῆς χρήσεως 1895—1896 δραχμαὶ 2,414.95.

Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐκαλύφθη τὸ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος προκῦψαν ἔλλειμμα ἐκ . . . Δρ.	1,201.80
εἴχομεν δὲ μετρητὰ ἐν τῷ ταμείῳ τῇ 31 Αὐγούστου »	1,213.15
	Δρ. 2,414.95

Ὡς παρατηρεῖτε, κ. Πρόεδρε, κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος αἱ εἰσπράξεις τοῦ Συλλόγου δὲν ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς δαπάνας αὐτοῦ· τοῦτο δέ,

καὶ ἔνεκα τῶν ἀνωμάλων περιστάσεων, αἵτινες ἐπέδρασαν κυρίως ἐπὶ τοῦ κονδυλίου τῶν καταβολῶν τῶν μελῶν, τῶν εἰσπράξεων τῶν ἐπισημονικῶν ἐσπερίδων καὶ τοῦ ἐπιδόματος τοῦ Δημοσίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν Σύλλογον ἐπέβαλον καθήκοντα ἀπαιτοῦντα δαπάνην, καὶ ἐκ τοῦ γενομένου σφάλματος κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ ὅπως μὴ ἀναγραφῆ ἔν αὐτῷ ὡς ἄμεσος ὑποχρέωσις τὸ ποσὸν τοῦ πρὸς τὸ Ταμειυτήριον χρέους τοῦ Συλλόγου συμποσομένου εἰς ἕξ περίπου χιλιάδας δραχμῶν, ἐξ ὧν κατεβάλομεν δι' ἐκτάκτου πιστώσεως δρ. 727.60 καὶ ἐκ τῆς ἐν γένει τάσεως, ἣν ἐπιδεικνύει μέχρι τοῦδε ὁ Σύλλογος εἰς τὸ δαπανᾶν ἄνευ ἀπολύτου ἀνάγκης, πρὶν ἢ ἔχη ἀσφαλὲς τὸ κάλυμμα τῆς ἐκάστοτε δαπάνης.

Πρὶν ἢ προβῶ εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν μερίδων, κ. Πρόεδρε, θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ κρούσω τὸν κώδωνα τοῦ οἰκονομικοῦ κινδύνου, ὃν ὁ Σύλλογος διατρέχει, ἂν μὴ ληφθῶσι τάχιστα μέτρα αὐστηροτάτης οἰκονομίας καὶ φειδοῦς τοῦ χρήματος αὐτοῦ καὶ ἰδίως κατὰ τὸ ἀρχόμενον ἔτος, ὅτε ἔνεκα τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐθνικῆς κρίσεως αἱ εἰσπράξεις θὰ ὑπολειφθῶσιν ἀφεύκτως κατὰ πολὺ τῶν εἰσπράξεων τῶν παρελθόντων ἐτῶν.

Προβαίνω ἤδη εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν διαφόρων μερίδων τῶν ἐσόδων

Συνδρομαὶ Μελῶν.	Προϋπελογίσθησαν	Δρ.	8,000.—
	Εἰσепράχθησαν	»	6,916.—
	ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον	Δρ.	1,084.—
Καθυστερούμενα.	Προϋπελογίσθησαν	Δρ.	1,000.—
	Εἰσепράχθησαν	»	651.—
	ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον	Δρ.	349.—
Δικαίωμα ἐγγραφῆς.	Προϋπελογίσθησαν	Δρ.	1,000.—
	Εἰσепράχθησαν	»	400.—
	ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον	Δρ.	600.—
Δικαίωμα Ἐντευκτηρίου.	Προϋπελογίσθησαν	Δρ.	900.—
	Εἰσепράχθησαν	»	450.—
	ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον	Δρ.	450.—

Ἡ ἐλάττωσις αὐτῆ τῶν εἰσπράξεων τῶν συνδρομῶν, ὡς βλέπετε, εἶναι εὐνόητος· προῆλθεν ἕνεκα τοῦ πολέμου, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου διεκόπησαν αἱ συνεδριάσεις τοῦ Συλλόγου καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Σύλλογος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκλέξῃ νέα μέλη.

Χορηγία Δημοσίου. Προϋπελογίσθη εἰς Δρ. 2,000.—
ἀλλὰ δὲν εἰσεπράχθη ἕνεκα τῆς μὴ ψηφίσεως τοῦ
προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους.

Χορηγία Δήμου. Προϋπελογίσθη εἰς Δρ. 2,000.—
Εἰσεπράχθησαν » 2,000.—

Ἐκτακτα Ἔσοδα. Εἰσεπράχθησαν Δρ. 3,587.—
Προϋπελογίσθησαν » 3,000.—
ἦτοι ἐπὶ πλέον Δρ. 587.—

Τὰ πραγματοποιηθέντα ἔκτακτα ἔσοδα προῆλθον ἐκ τῶν ἐξῆς κονδυλίων.

Κατὰ πρῶτον ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Μελετίου Βα- γιανέλη Σιναίτου ἐκ	Δρ.	1,687.50
τοῦ κ. Παν. Σπ. Τοπάλη ἐκ	»	1,000.—
» » Γ. Μ ^α δὲ Ἄγγελι Ἀρχιεπισκόπου ἐκ	»	100.—
» » Ἀρ. Σερφιώτη ἐκ	»	100.—
τῆς » Ἑλένης Γεωργαντοπούλου ἐκ	»	100.—
» » Μ ^{se} d'Aligri ἐκ	»	100.—
» » C ^{sse} de Chandon Briant ἐκ	»	100.—
τοῦ Σ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Προκοπίου.	»	100.—
ἐξ ἀνωρύμου κυρίου ἐκ	»	100.—
καὶ ἐκ τοῦ ἐνοικίου τῆς Αἰθούσης ἐκ	»	200.—
ἦτοι ἐν ὄλῳ	Δρ.	3,587.50

Ἔσοδα Χοροῦ. Εἰσεπράχθησαν Δρ. 10,261.—
Προϋπελογίσθησαν » 8,000.—
ἦτοι ἐπὶ πλέον Δρ. 2,261.—

ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ χοροῦ καὶ πάλιν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀπέστειλε δρ. 500, ἡ δὲ Α. Υ. ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος δρ. 300. Αἱ εἰσπράξεις τοῦ χοροῦ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπερέβησαν ἀπάσας τὰς προσδοκίας ἡμῶν.

**Ἐνοίκιον Ἐντευκτη-
ρίου.**

Προϋπελογίσθησαν	Δρ.	1,700.—
Εἰσεπράχθησαν	»	1,551.20
ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον	Δρ.	188.80

καὶ τοῦτο διότι ὁ ἐνοικιαστὴς Νικ. Δίζης μεταβὰς ὡς ἑφεδρος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποχρεώσεις του, ὁ δὲ Σύλλογος ἐνέκρινε τὴν πρᾶξιν τῆς Ἐφορείας, ἣτις ἔνεκα τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων ἀφῆκεν εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν τὸ ἐνοίκιον ἑνὸς μηνός.

Καθυστερούμενα.

Προϋπελογίσθησαν	Δρ.	2,550.—
Εἰσεπράχθησαν	»	1,300.—
ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον	Δρ.	1,250.—

καὶ τοῦτο διότι ὁ Σύλλογος ἐθεώρησε καλὸν νὰ συμβιβασθῆ μετὰ τοῦ ἐγγυητοῦ τοῦ πρῶην ἐνοικιαστοῦ τοῦ ἐντευκτηρίου κ. Δ. Λελοῦδα εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο.

Ἐνοίκιον οἰκίας Ε. Θ.**Καντζιλιέρον.**

Εἰσεπράχθησαν	Δρ.	1,800.—
Προϋπελογίσθησαν	»	1,800.—

**Εἰσπράξεις Ἐπιστ.
διαλέξεων.**

Προϋπολογίσθησαν	Δρ.	1,000.—
Εἰσεπράχθησαν	»	757.70
ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον	Δρ.	242.30

καὶ τοῦτο ἔνεκα τῆς διακοπῆς τῶν δημοσίων διαλέξεων.

**Ἐκποίσεις ἀχρήστου
ύλικου.**

Προϋπελογίσθησαν	Δρ.	500.—
Εἰσεπράχθησαν	»	475.—
ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον	Δρ.	25.—

Περίσδευμα. Δρ. 2,414.95. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀπετέλει τὸ περίσσευμα τῆς παρελθούσης χρήσεως.

Ἡ δὲ ἀνάλυσις τῆς περιουσίας τοῦ Συλλόγου ἔχει ὡς ἐξῆς·

Ἐνεργητικόν.

Ἄξια οἰκοδομῆς κατὰ τὸν ἰσολογισμόν	Δρ.	188,279.87
Ἄξια οἰκίας κληροδοτηθείσης ὑπὸ Ε. Θ. Καν- τζιλιέρη τὸ 1/2	»	17,500.—
Ἄξια ἐπίπλων γενομένης ἐκπτώσεως δρ. 500.	»	37,000.—
Ἄξια παλαιῶν ἐπίπλων γενομένης ἐκπτώσεως δρ. 500	»	1,000.—
Ἄξια Βιβλιοθήκης κατὰ τὸ ἔτος 1895—1896	Δρ.	19,978.—
Αὔξεις κατὰ τὸ ἔτος 1896 —1897	»	1,236.50
Δεικὰ βιβλίων κατὰ τὸ ἔτος 1896—1897	»	220.25
		» 21,434.75
Ἄξια 50 μετοχῶν πατρ. δανείου Ἄρ. Καρακάρη	»	300.—
Συνδρομαὶ ὀφειλόμεναι κατὰ τὸ 1896 — 1897	»	3,149.—
Μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	»	1,213.15
		» 269,876.77

Παθητικόν.

Χρέος Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	Δρ.	40,000.—
Χρέος Φυλακῶν	»	40,639.73
Χρέος Ταμιευτηρίου παλαιοῦ λ/μοῦ ἄνευ τόκου	»	5,164.35
		» 85,804.08
		Δρ. 269,876.77
Ἐνεργητικόν	Δρ.	269,876.77
Παθητικόν	»	85,804.08
		Δρ. 184,072.69.

Ἐσωκλείων τὸν σχετικὸν ἰσολογισμόν ὑποσημειῶμαι εὐσεβάστως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1897.

Ὁ Ταμίας

Δ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ¹

1896 - 1897

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐξελέγξαντες λεπτομερῶς τὴν διαχείρισιν τοῦ Συλλόγου τῆς χρήσεως 1896—1897 βεβαιοῦμεν τὰ ἑξῆς·

Ὅτι πᾶσαι αἱ ἐγγραφαὶ ἐν τοῖς οἰκείοις βιβλίοις καὶ ἐν τοῖς διπλοτύποις ἐγένοντο μετὰ τῆς δεούσης τάξεως καὶ ὅτι αἱ σχετικαὶ δαπάναι ἐξετελέσθησαν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἐγγεγραμμένων ἐν τῷ προϋπολογισμῷ καὶ τῶν κατόπιν δοθεισῶν συμπληρωματικῶν πιστώσεων. Ἐξ ἀβλεψίας, εἰ καὶ εἶχον εἰσπραχθῆ δρ. 96 ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 65 διπλοτύπου τῆς χρήσεως 1894—1895 καὶ ἐκ τῶν ὑπ' ἀριθ. 164, 198, 385, 391 καὶ 393 τῆς χρήσεως 1896—1897 δὲν ἐσημειοῦντο ὡς ἔσοδον εἰς τὸ Ταμεῖον. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἐνεγράφη ἤδη αὐξάνον οὕτω τὸ περίσσευμα ἀπὸ δρ. 1213.15 εἰς δρ. 1309.15.

Ἡ ἐπιτροπὴ προέβη εἰς τὴν ἀκύρωσιν τῶν ἑξῆς διπλοτύπων ἀποδείξεων μὴ εἰσπραχθεισῶν λόγῳ θανάτου καὶ διαγραφῆς μελῶν τοῦ Συλλόγου. Ἐνδεκα ἀποδείξεων τῆς χρήσεως 1895—1896 ὑπ' ἀριθ. 11, 61, 105, 158, 187, 208, 210, 252, 297 καὶ 408 φερουσῶν ὁμοῦ δρ. 252· ὁμοίως ἔνδεκα ἀποδείξεων τῆς χρήσεως 1896—1897 ὑπ' ἀριθ. 10, 57, 84, 98, 144, 200, 201, 242, 247, 328 καὶ 372 φερουσῶν ὁμοῦ τὸ ποσὸν τῶν δρ. 240.

Ἐκ τῶν παρελθουσῶν χρήσεων μένουσι πρὸς εἰσπραξίν αἱ ἑξῆς·
Τῆς χρήσεως 1894—1895 αἱ ὑπ' ἀριθ. 159 καὶ 309 διὰ ποσὸν

¹ Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 30 Νοεμβρίου 1897, ὁ δὲ Σύλλογος παραδεχθεὶς τὰ συμπεράσματα τῆς Ἐπιτροπῆς ἐψηφίσατο τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ λήξαντος ἔτους.

ὁμοῦ ἐκ	Δρ.	48.—
Τῆς χρήσεως 1895—1896 αἱ ὑπ' ἀριθ. 17, 25, 47, 62, 68, 106, 149, 154, 161, 172 καὶ 183 ἤτοι δώδεκα ἀποδείξεις ποσὸν ὁμοῦ	»	216.—
Τῆς χρήσεως 1896—1897 αἱ ὑπ' ἀριθ. 4, 7, 11, 13, 15, 18, 22, 23, 27, 28, 30, 34, 35, 38, 39, 40, 42, 45, 47, 56, 58, 61, 63, 69, 83, 86, 88, 90, 93, 96, 99, 101, 102, 103, 114, 116, 125, 126, 133, 135, 137, 139, 141, 145, 152, 153, 156, 158, 159, 165, 168, 172, 179, 181, 182, 187, 204, 205, 207, 211, 216, 221, 226, 246, 258, 261, 267, 275, 276, 287, 295, 303, 305, 329, 344, 345, 346, 379, 432 καὶ 433 ἤτοι 81 τῶν 24	»	1944.—
τρεις αἱ ὑπ' ἀριθ. 353, 357 καὶ 380 τῶν 144	»	432.—
μία ἢ » » 349	» 25	» 25.—
τρεις αἱ » » 397, 398 καὶ 410 » 12	» 12	» 36.—
	Ἐν ὄλῳ Δρ.	2701.—

Ἡ διαχείρισις τῶν εἰσπράξεων καὶ τῶν δαπανῶν τοῦ χοροῦ καθὼς καὶ τῶν δημοσίων διαλέξεων ἐγένετο ὡσαύτως μετὰ τῆς δεούσης ἀκριθείας καὶ τάξεως, ὡς ἐβεβαίωσε τοῦτο ὁ γενόμενος λεπτομερῆς ἔλεγχος ἐπὶ τε τῶν διατεθέντων εἰσιτηρίων καὶ τῶν μῆ.

Ἡ Σχολὴ τῶν Ἀπόρων Παίδων ὡς καὶ τὸ Παράρτημα αὐτῆς ἐλειτούργησαν κανονικῶς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος.

Περατοῦντες τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν, κρίνομεν καθήκον νὰ παρακαλέσωμεν τὸν Σύλλογον ἵνα ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ πρὸς τε τὴν Ἐφορείαν τοῦ Συλλόγου καὶ τὴν Κοσμητείαν τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῇ ἀκριθείᾳ καὶ μετὰ ζήλου ἐκπληρώσει τῶν ἀνατεθειμένων αὐταῖς καθηκόντων.

Μετὰ πάσης ὑπολήψεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Νοεμβρίου 1897.

Μ. Ἰορδανόπουλος

Γ. Πιόδας

Κ. Ν. Μαθῖνος

ΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

1896 - 1897

- Ν. Γ. Πολίτης, πρόεδρος
Π. Ταμπακόπουλος, αντιπρόεδρος
Λ. Ἀργυρόπουλος »
Στ. Ναύτης »
Μιχ. Π. Λάμπρος, γενικός γραμματεὺς
Ι. Λαμπρίδης, εἰδικὸς »
Α. Μάτεσις » »
Δ. Ε. Ἡλιόπουλος, ταμίας
Κ. Κουτσαλέξης, ἔφορος Καταστήματος
Α. Α. Ῥαγκαβῆς, ἐπιμελητὴς τῆς Βιβλιοθήκης
Ἀλέξ. Καμπᾶς, ἔφορος Σχολῆς Ἀπόρων Παίδων
Ἀθ. Βρυζάκης, κοσμητῶν γραμματεὺς
Μ. Κατσίμπαλης, κοσμητῶν
Δ. Π. Λάμπρος »
Θ. Ζώρας »
Π. Κουτσαλέξης »
Θ. Μπαλτῆς »
Κ. Γαρδίκης »
Γ. Παπακωνσταντίνου »

1897 - 1898

- Τ. Α. Ἀργυρόπουλος, πρόεδρος
Στ. Ναύτης, αντιπρόεδρος
Α. Πεταλᾶς »
Κ. Βάμβας »
Μ. Π. Λάμπρος, γενικός γραμματεὺς

- Α. Μάτεσις, ειδικός γραμματεὺς
 Στίλπων Ἰωαννίδης » »
 Δ. Ε. Ἡλιόπουλος, ταμίας
 Κ. Κουτσαλέξης, ἔφορος τοῦ Καταστήματος
 Α. Α. Μεταξᾶς, ἐπιμελητὴς τῆς Βιβλιοθήκης
 Π. Ταμπακόπουλος, ἔφορος Σχολῆς Ἀπόρων Παίδων
 Ἀθ. Βρυζάκης, κοσμήτωρ γραμματεὺς
 Μ. Κατσίμπαλης, κοσμήτωρ
 Π. Κουτσαλέξης »
 Θ. Μπαλτῆς »
 Κ. Γαρδίκης »
 Γ. Παπακωνσταντίνου »
 Θ. Πολυκράτης »
 Π. Ι. Λάμπρος »

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

- Μ. Ἰορδανόπουλος
 Κ. Μαρίνος
 Γ. Ι. Πίσσας

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΦΥΛΑΚΩΝ

- Τ. Ἡλιόπουλος
 Σ. Δαμασκηνός
 Θ. Μπασιᾶς
 Α. Μαρινόπουλος, γραμματεὺς

ΤΜΗΜΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

1897-1898

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

- Ν. Δαμασκηνός, πρόεδρος
 Μ. Ἡλιάδης, ἀντιπρόεδρος
 Θ. Μπασιᾶς, γραμματεὺς.

ΤΜΗΜΑ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

- Ίφ. Κοκκίδης, πρόεδρος
Κ. Πεταλάς, αντιπρόεδρος
Θ. Πολυκράτης, γραμματεύς.

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

- Σπυρ. Π. Λάμπρος, πρόεδρος
Σπυρ. Κ. Σακελλαρόπουλος, αντιπρόεδρος
Γ. Θοιβιδόπουλος, γραμματεύς.

ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

- Α. Κορδέλας, πρόεδρος
Θ. Χελδράϊχ, αντιπρόεδρος
Κ. Ζέγγελης, γραμματεύς.
-

ΠΙΝΑΚΕΣ¹

ΠΙΝΑΞ ΜΕΛΩΝ

Α'. ΤΑΚΤΙΚΑ

Η Α. Β. Υ. Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Η Α. Β. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΗΨ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Η Α. Β. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΗΨ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

1	Μιχαήλ Π. Λάμπρος	1865
2	Σπυρίδων Π. Λάμπρος	1865
3	Λεωνίδας Ἀργυρόπουλος	1866
4	Ἰγνάτιος Μοσχάκης	1869
5	Νικόλαος Γ. Πολίτης	1869
6	Ν. Παπαγιαννόπουλος	1870
7	Ἀριστομένης Προβελέγιος	1870
8	Σῆμος Μπαλάνος	1872
9	Κωνσταντῖνος Βάμβας	1872
10	Τιμολέων Ἡλιόπουλος	1873
11	Χαράλαμπος Ἄννινος	1873
12	Ἀλέξανδρος Α. Ῥαγκαβῆς	1873
13	Ἀλέξανδρος Καράλης	1874
14	Μιχαήλ Κατσίμπαλης	1874
15	Κωνσταντῖνος Ν. Μαρίνος	1874
16	Θεοφάνης Μπαλτῆς	1875
17	Νικόλαος Δαούτης	1876
18	Σπυρίδων Κωνοφάος	1876
19	Τιμολέων Ἀργυρόπουλος	1876
20	Στέφανος Ναύτης	1877

¹ Ἐκρίθη καλὸν ἵνα ἐν τοῖς κατωτέρω πίναξι ληφθῆ ὑπ' ὄψει ἡ κατάστασις αὐτῶν τὴν ἡμέραν τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ παρόντος φύλλου 6 Μαρτίου 1898.

21	Κωνσταντῖνος Φάραγγας	1878
22	Γεώργιος Ἀναγνωστόπουλος	1878
23	Ἰωάννης Μίνδλερ	1880
24	Ἀλέξανδρος Μαρινόπουλος	1880
25	Σπυρίδων Κ. Σακελλαρόπουλος	1880
26	Δημοσθένης Παπαμιχαλόπουλος	1882
27	Διονύσιος Π. Λάμπρος	1882
28	Κωνσταντῖνος Κουτσαλέξης	1882
29	Νικόλαος Κουρῆς	1882
30	Δημήτριος Ἡλιόπουλος	1882
31	Ἀρμάνδος Ποττὲν	1882
32	Λέων Μεσσηνέζης	1883
33	Γεώργιος Δροσίνης	1883
34	Γεώργιος Κασδόνης	1883
35	Ἀριστείδης Ῥούκης	1883
36	Ἰφικράτης Κοκκίδης	1884
37	Γεώργιος Ι. Πίσσας	1884
38	Κωστῆς Παλαμᾶς	1884
39	Γεράσιμος Φωκᾶς	1884
40	Παναγιώτης Παπαδάκης	1884
41	Πέτρος Ζαλοκώστας	1884
42	Χαράλαμπος Στεκούλης	1884
43	Κωνσταντῖνος Πεταλᾶς	1884
44	Στέφανος Γεννάδης	1884
45	Ἰωάννης Ἀνάργυρος	1884
46	Ἀλέξανδρος Καμπᾶς	1884
47	Δημήτριος Ι. Τσάτσος	1885
48	Μιχαὴλ Στελλάκης	1886
49	Ἰωάννης Λάμπας	1886
50	Κωνσταντῖνος Γαρδίκης	1887
51	Νικόλαος Γ. Μαντζαβῖνος	1887
52	Ἀλέξανδρος Ῥοσέτος	1887
53	Κάρολος Ῥότσιλδ	1887
54	Βασίλειος Δ. Ἀντωνόπουλος	1887
55	Μάρκος Μίνδλερ	1887

56	Παναγιώτης Ταυπακόπουλος	1888
57	Κωνσταντῖνος Βρυζάκης	1888
58	Κωνσταντῖνος Ε. Χατζηπέτρος	1888
59	Χαράλαμπος Φωτίου	1888
60	Παῦλος Γ. Σκουζές	1889
61	Κωνσταντῖνος Εὐθ. Σταυρόπουλος	1889
62	Περικλῆς Ἀγγελόπουλος Ἀθάνατος	1889
63	Δημήτριος Βρυζάκης	1889
64	Ἰάκωβος Θεοφιλάς	1889
65	Στίλπων Ἰωαννίδης	1890
66	Ἀθανάσιος Βρυζάκης	1890
67	Σωκράτης Κασδόνης	1890
68	Κωνσταντῖνος Ῥακτιβάν	1890
69	Ἀλέξανδρος Δευτεραῖος	1890
70	Ἀθανάσιος Ζίνης	1890
71	Νικόλαος Μπαλάνος	1890
72	Νικόλαος Κ. Γερμανός	1890
73	Κωνσταντῖνος Χρηστοφῆς	1891
74	Ἀλκιβιάδης Καμπᾶς	1891
75	Σπυρίδων Πάτσης	1891
76	Φραγκῖσκος Γεωργαντόπουλος	1891
77	Ἰωάννης Λαμπρίδης	1891
78	Δημήτριος Ἀργυρόπουλος	1892
79	Ἐρρῖκος Ποττέν	1892
80	Θάνος Ζώρας	1892
81	Ἀντώνιος Πεταλάς	1892
82	Θεόδωρος Τζιφός	1892
83	Σπυρίδων Ν. Δαμασκηνός	1892
84	Ἀντώνιος Ἡπίτης	1892
85	Ἰωάννης Ἰσηγόνης	1893
86	Εὐάγγελος Παπαχατζῆς	1893
87	Παναγιώτης Κουτσαλέξης	1893
88	Γεώργιος Πιλάβιος	1893
89	Ἰωάννης Θεολόγης	1893
90	Ἀντώνιος Μάτεσις	1893

91	Θεμιστοκλῆς Μεταξᾶς	1894
92	Ἡλίας Δ. Ζέγγελης	1894
93	Μιλτιάδης Ἰορδανόπουλος	1894
94	Νικόλαος Τριανταφυλλάκος	1894
95	Μάρκος Δαμιράλης	1894
96	Κωνσταντῖνος Καλούδης	1894
97	Γεώργιος Παπακωνσταντίνου	1894
98	Θεμιστοκλῆς Πολυκράτης	1894
99	Θάνος Μπασιάς	1895
100	Σταῦρος Βαλτῆς	1895
101	Ἰωάννης Σέρμπος	1895
102	Παναγιώτης Δ. Πετρίδης	1895
103	Ἡλίας Ἀγγελόπουλος	1895
104	Κωνσταντῖνος Δ. Ζέγγελης	1896
105	Πάνος Ι. Λάμπρος	1896
106	Κωνσταντῖνος Ἀγγελόπουλος	1896
107	Ἰωσήφ Λιτζιέρης	1896
108	Ἀλέξανδρος Ἀγέλαστος	1896
109	Ἴπποκράτης Καραβίας	1896
110	Μιλτιάδης Μ. Νεγρεπόντης	1896
111	Δημοσθένης Σαμιωτάκης	1896
112	Κυριακούλης Μαυρομιχάλης	1897
113	Ἄγγελος Α. Μεταξᾶς	1897
114	Σωτήριος Σκαρλ. Ῥωσσέτης	1897
115	Κωνσταντῖνος Ῥάδος	1897
116	Ἰωάννης Δ. Πετρίδης	1898
117	Λεωνίδας Χρυσοβελόνης	1898

Β'. ΠΑΡΕΔΡΑ

1	Ἰω. Π. Λάμπρος	7	Α. Χρηστομάνος
2	Εἰρ. Ἀσώπιος	8	Ἄγγελος Βλάχος
3	Ν. Δ. Λεβίδης	9	Ἐμμ. Λυκούδης
4	Δ. Α. Κορομηλάς	10	Ἀλέξ. Σκουζῆς
5	Ι. Καμπούρογλος	11	Ἄν. Ζίνης
6	Φ. Παρασκευαΐδης	12	Ι. Βαλαωρίτης

13	Έμμ. Ροΐδης	48	Γ. Ἀγγελόπουλος
14	Γ. Καραμήτσας	49	Ν. Σχινᾶς
15	Κ. Π. Δηλιγιάννης	50	Π. Ρεβελάκης
16	Α. Διομήδης Κυριακός	51	Π. Βαλαωρίτης
17	Γ. Κρίνος	52	Α. Μαῦρος
18	Ι. Εὐκλείδης	53	Δ. Κόνσολας
19	Ν. Καλογερόπουλος	54	Β. Πατρίκιος
20	Ν. Λουριώτης	55	Δ. Μ. Καλλιφρονᾶς
21	Α. Μηλιαράκης	56	Γ. Ι. Ψύχας
22	Κ. Παπαμιχαλόπουλος	57	Θεμ. Ἄννινος
23	Ν. Δημαρᾶς	58	Ν. Ι. Ἰγγλέσης
24	Στ. Δραγούμης	59	Νικόλαος Δαμβέργης
25	Μιχ. Χατζημιχάλης	60	Χαρίλαος Προβελέγιος
26	Βίκτωρ Μελᾶς	61	Κ. Βεργωτῆς
27	Φρειδ. Φράγκ	62	Ἀλέξ. Δεμερτζῆς
28	Ι. Σόλων	63	Αἰδέσ. Μιχ. Ριβέλλης
29	Δ. Κατερινόπουλος	64	Χρ. Βουρνᾶζος
30	Α. Κορδέλλας	65	Α. Ρωμάνος
31	Σ. Μηλιαράκης	66	Φερ. Σερπιέρης
32	Δ. Ζαχαρίας	67	Μιχ. Καλαποθάκης
33	Γ. Π. Καλλιγιᾶς	68	Δ. Αἰγινήτης
34	Δαμ. Βορρῆς	69	Δ. Κακλαμάνος
35	Δ. Σωμερίτης	70	Φ. Νέγρης
36	Δ. Πανᾶς	71	Ἄριστ. Κουρτίδης
37	Χρ. Λόντος	72	Γεώρ. Α. Δουρούτης
38	Α. Καρατζᾶς	73	Α. Σ. Κρίνος
39	Γ. Κατσιμπαλης	74	Δ. Καλλέργης
40	Γ. Σουρῆς	75	Ν. Παπαδόπουλος
41	Κ. Μητσόπουλος	76	Α. Κοντόσταυλος
42	Θ. Ὀμόλ	77	Εὐστρ. Πίσσας
43	Μ. Χρυσοχόος	78	Πάτρ. Κοντογιάννης
44	Ν. Χ. Ἀποστολίδης	79	Εὐλ. Μεσσαλᾶς
45	Έμμ. Βουτζινᾶς	80	Σπ. Δ. Ἀντωνόπουλος
46	Δ. Φίλιος	81	Εὐάγ. Καλλιαντζῆς
47	Ἀλέξ. Θ. Ζαίμης	82	Ἐπ. Ἐμπειρῆκος

83	Γ. Βενιζέλος	118	Γ. Στραμπούλης
84	Μ. Θάλης	119	Μιχ. Πολίτης
85	Γ. Σκουζές	120	Π. Φλαμπουριάρης
86	Γ. Δ. 'Αντωνόπουλος	121	Δ. Βούκρας
87	Ζαφ. Μάτσας	122	Π. Καρυδιᾶς
88	Κ. Σκουζές	123	'Ιωάν. Κυριακός
89	Α. Λαμπρινούδης	124	Γεώρ. Πασπάτης
90	Κ. Μαρούδης	125	Δημ. Ραζής
91	Π. Κανάκης	126	Πέτρος Λουκάκος
92	Α. Μεταξᾶς	127	'Αναστ. Γ. Κούπας
93	Κ. Μπαλάνος	128	Πάνος Μπασιάκος
94	Β. Νάζος	129	Δημ. Μ. Βενιζέλος
95	Ν. Βαφειαδάκης	130	Νικ. Βλάχκαλης
96	Γ. Τραπάντζαλης	131	Σταῦρος Ι. Βουτυρᾶς
97	Δ. Μπαλάνος	132	Ν. Ξυδάκης
98	Σολ. Τυπάλδος	133	Κωνστ. Μπαλίλης
99	Στ. Βαφειαδάκης	134	Κ. Σάμιος
100	Γ. 'Ανδρικόπουλος	135	'Ιάκ. Ψάλτης
101	Κ. Σιμωνίδης	136	Παν. 'Αξιώτης
102	Θωμᾶς Κωνσταντινίδης	137	Κ. Θ. Μάνος
103	Κάρολος Μπέκ	138	Π. Κουγιτέας
104	'Απόστ. Παπαδόπουλος	139	'Αντ. Μάτσας
105	Στέφ. Μπενάκης	140	Πέτρος Ζ. Σάρογλος
106	Γεώργιος Παχὺς	141	Θεολ. Γ. Θεολόγης
107	"Εδβιν "Ιλγγνερ	142	Μ. 'Ανδριτσάκης
108	'Ιω. Γεράκης	143	Γ. Κ. Δεκόζης Βοῦρος
109	Δ. Πιέρρης	144	Κωνστ. Δούμας
110	Μᾶρκος Δραγούμης	145	'Αρ. Λ. Μεταξᾶς
111	Κ. Μ. Ράλλης	146	Στυλ. Πετρᾶς
112	Γ. 'Αθηνογένης	147	Σπυρ. Δάσιος
113	Κ. Δόστης	148	Δημ. Σακελλάριος
114	Α. Γκινόπουλος	149	Παντελῆς Γκίκας
115	"Αγγελος 'Αναστασίου	150	Νικ. Σταματόπουλος
116	Γ. Σ. Στρέιτ	151	Λάμπρος Ροιλός
117	Ν. Φαλιέρος	152	Λ. Π. Σκένδερ

153	Διομ. Φανδρίδης	188	Γεώρ. Κυριακός
154	Κων. Ἀγαθοκλῆς	189	Γεώρ. Λιόλιος
155	Ἄρ. Ράινεκ	190	᾽Οθων Φαβρικήζης
156	᾽Ο Πεντ. Νεκτάρ. Κεφαλάς	191	Ἐμμ. Βαλέττας
157	Γεώρ. Σωτηριάδης	192	Ἐπ. Ἀγγελόπουλος
158	Κ. Δ. Ἀντωνόπουλος	193	Ἄγγελος Γκίνης
159	Θρασ. Μάνος	194	Γεώρ. Βικέλας
160	Δούκας Βακάλογλος	195	Βασ. Ματαράς
161	Κωνστ. Βούλτσος	196	Ἄλέξ. Ρώμας
162	Μιλτ. Ἠλιάδης	197	Γεώρ. Ταμπακόπουλος
163	Ἄρ. Π. Ἀραβαντινός	198	Νικ. Φαρμακόπουλος
164	Παντιᾶς Πάλλης	199	Κωνστ. Κυζικηνός
165	Νικ. Ἀντωνιάδης	200	Σπυρ. Μαῦρος
166	Κων. Χ. Ἀντωνόπουλος	201	Ἄλέξ. Πάλλης
167	Ἀνδρέας Καμπᾶς	202	Κωνστ. Πάλλης
168	Μιλτ. Καλβοκορέσης	203	Α. Παπαχελᾶς
169	Παῦλος Κουντουριώτης	204	Παῦλος Ι. Λάμπρος
170	Γεώρ. Βαλτατζῆς	205	Γεώργιος Χοῦδᾶς
171	Κωνστ. Ἀραβαντινός	206	Πέτρος Π. Καλλιγᾶς
172	Γεώργιος Βούλγαρις	207	Α. Ν. Διομήδης
173	Ἄντ. Δαργέντας	208	Περικλ. Ἱερόπουλος
174	Ἄρ. Θεοδωρίδης	209	Δημήτριος Καλλίας
175	Ἀθ. Δ. Μουτσόπουλος	210	Γεώργιος Λύτσικας
176	Ἀνδρέας Πλατῆς	211	Γεώργιος Νικολαΐδης
177	Παῦλος Βακᾶς	212	Ἰωάννης Ψαρούδας
178	Ἠλίας Βερρόπουλος	213	Ἰωάννης Ρέλιος
179	Κωνστ. Παπαρρηγόπουλος	214	Μιχαήλ Ἀγέλαστος
180	Στεφ. Φραγκιάδης	215	Στέφανος Γ. Ἀθηνογένης
181	Δημ. Δημόκας	216	Δημήτριος Ἀραβαντινός
182	Κ. Ζαχαριάδης	217	Δημήτριος Γιουρδῆς
183	Γεώρ. Ἀβέρωφ	218	Μιχαήλ Γούδας
184	Στ. Βαλακάκης	219	Χαράλ. Ἀναστασιάδης
185	Δημ. Θεοδωράκης	220	Σιμωνίδης Βλαβιανός
186	Γεώρ. Θοιβιδόπουλος	221	Λέων Μελάς
187	Ἰωάν. Κουντουριώτης	222	Δημήτριος Μόστρας

223 Γεώρ. Ι. Σωτηριάδης

224 Δημ. Φραγκούλης

Γ'. ΕΠΙΤΙΜΑ

- Ἐν Ἀθήναις*
1 Θεοδόσιος Βενιζέλος	32 Ἴφιγένεια Α. Συγγροῦ
2 Κωνστ. Βουσάκης	33 Πηνελόπη Ε. Κεχαγιᾶ
3 Στ. Α. Κουμανούδης	34 Ἑλένη Μ. Μελᾶ
4 Δημ. Σεμιτέλος	35 Ἑλένη Γ. Σκουζέ
5 Κ. Φρεαρίτης	36 Μαρία Κ. Καραπάνου
6 Ἀνδρέας Συγγρός	37 Ἑλίζα Στ. Δραγούμη
7 Κ. Καραπάνος	38 Βάριγκα Ράινεκ
8 Ν. Χατζόπουλος	39 Οὐρανία Δ. Σταίκου
9 Α. Παπαδιαμαντόπουλος	40 Ἀλεξάνδρα Α. Παπούδωφ
10 Σπ. Κόμνος	41 Μαρία Δ. Μ. Καλλιφρονᾶ
11 Ὅθων Λύδερς	42 Ἑλένη Ν. Βλάχκαλη
12 Ι. Πανταζίδης	43 Ἀν. Θεοδωράκης
13 Κ. Κόντος	44 Κ. Γαλάτης
14 Παῦλος Τσόλας	45 Δημοσθ. Τζιβανόπουλος
15 Ν. Δαμασκηνός	46 Γουλιέλμος Δαῖρπφελδ
16 Αἰκ. Λασκαρίδου	47 Ε. Ράλλης
17 Α. Θεοφιλάς	48 Μιχαήλ Ὀνοῦ
18 Ι. Σκαλτσούνης	49 Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀθη-
νῶν Προκόπιος
19 Κ. Ν. Κωστῆς	50 Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος
Γ. Δε-Ἀγγελίς
20 Γ. Μακκᾶς	<i>Ἐν Κορίνθῳ</i>
21 Σοφία Σχλίεμαν	51 Ὁ Κορίνθου Σωκράτης
22 Καλλιόπη Κεχαγιᾶ	<i>Ἐν Κερκύρα</i>
23 Θ. Χέλδραϊχ	52 Ἀμαλία Γ. Θεοτόκη
24 Π. Γ. [Κυριακός]	53 Ν. Μάνεσης
25 Β. Λάκων	<i>Ἐν Κεφαλληνίᾳ</i>
26 [Χρ. Παπαδόπουλος	54 Ἀνδρ. Λασκαράτος
27 Ι. Δούμας	55 Ν. Βαλσαμάκης
28 Γ. Κούπας	<i>Ἐν Χαλκίδι</i>
29 Α. Σιμόπουλος	56 Ὁ Χαλκίδος Εὐγένιος
30 Ναταλία Α. Σούτσου	57 Ἴωσηφίνα Τιές
31 Ρόζα Σ. Βαλαωρίτου	

	<i>Ἐν Ἀμπελακίοις</i>		<i>Ἐν Ροστοβίῳ</i>
58	Ὁ Πλαταμῶνος Ἀμβρόσιος	82	Λεων. Θ. Ἄμηρος
	<i>Ἐν Ἀθῶ</i>		<i>Ἐν Παταυίῳ</i>
59	Ὁ πρόην οἰκουμηνικός πα-
τριαρχῆς Ἰωακείμ	83	Αἰμίλιος Τέζα
	<i>Ἐν Κωνσταντινουπόλει</i>	84	Ι. Τρόιτσκε
60	Ν. Μαυροκορδάτος	85	Δ. Πετροκόκκινος
61	Ν. Πασπαλῆς		<i>Ἐν Ταυρίῳ</i>
62	Ι. Ἀριστοκλῆς	86	Ἰάκινθος Πακκιότης
63	Ἑλ. Ν. Μαυροκορδάτου		<i>Ἐν Ροβερέτῳ</i>
64	Π. Στεφάνοβικ Σκυλίσσης	87	Φρ. Πάολι
65	Ἀρχ. Γερμ. Ἀποστολάτος		<i>Ἐν Μοντεκασσίῳ</i>
	<i>Ἐν Σμύρνῃ</i>	88	Ἑρρῖκος Ρίκεμβαχ
66	Σαπφῶ Λεοντιάς		<i>Ἐν Βουωνίᾳ</i>
67	Ὁ πρ. Πελαγονίας Ματθαῖος	89	Ἰω. Καρδούτσης
	<i>Ἐν Μυτιλήνῃ</i>		<i>Ἐν Ἀγκῶνι</i>
68	Δημ. Βερναρδάκης	90	Λουδ. Παλούτσης
	<i>Ἐν Ἱερουσαλῆμ</i>		<i>Ἐν Νεαπόλει</i>
69	Ἀρχμ. Εὐθ. Πατλάκος	91	Μιχ. Σιβέλλης
	<i>Ἐν Βελιγραδίῳ</i>	92	Α. Παδούλας
70	Βλάδ. Γεώργεβιτς		<i>Ἐν Ρώμῃ</i>
	<i>Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ</i>	93	Φίλιπ. Μαριότης
71	Γεώργιος Ἀβέρωφ	94	Φραγκῖσκος Ζαμβάλδης
72	Εὐάγγ. Ἀχιλλόπουλος	95	Δ. Ζακκαρίνος
	<i>Ἐν Γαλαζίῳ</i>	96	Γουλιέλμος Ἄκτον
73	Ἑλένη Γεωργαντοπούλου	97	Βαλδάσαρ Ὀδεσκάλης
	<i>Ἐν Ὀδησσῶ</i>		<i>Ἐν Βιέννῃ</i>
74	Ι. Βουτσινᾶς	98	Καρ. Ἀσλάν
75	Ἄγγελος Πεφάνης		<i>Ἐν Βουδαπέστη</i>
76	Δ. Διαλεγμένος	99	Ἰωάννης Τέλφους
77	Ματ. Δ. Μαυρογορδάτος		<i>Ἐν Γράτς</i>
78	Ματ. Ν. Μαυρογορδάτος	100	Γουσταῦος Μάγερ
79	Ν. Χιονάκης		<i>Ἐν Βερολίῳ</i>
80	Βλαδ. Α. Παρασκευᾶς	101	Βερνάρδος πρίγκηψ τοῦ Σάξ
81	Γρηγ. Μαρασλῆς		Μάϊνιγγεν

102	Φερδινάνδος Χίρς	129	Περ. Ζαρίφης
103	Ούλεριχος Καϊλερ	130	Στυλ. Βουτζινᾶς
104	De Verdy du Vernois
<i>'Εν Φρειβούργω</i>	131	Ξεν. Θεολόγος
105	Βερνάρδος Σμιθ
<i>'Εν Γκίσσειν</i>	132	Μιχ. Ροδοκανάκης
106	Κορράδος Ήϊκχαρδ
<i>'Εν Δαρμστᾶτη</i>	133	Π. Ροδοκανάκης
107	Αϋγουστος Βόλτζ
<i>'Εν Μονάχῳ</i>	134	'Αρχιμ. Ήλίας Καντᾶς
108	Φραγκίσκος Χόλτσενδορφ
<i>'Εν Βαρκελλώνῃ</i>	135	'Αρχιμ. Γρηγ. Ζυγαβηνός
<i>'Εν Σέττη</i>
109	'Αντ. Ρούβιος ὁ Λούτζ	136	Henri Gaspar
<i>'Εν Λονδίνῳ</i>
110	'Αντ. Ρούβιος ὁ Ὀρς
<i>'Εν Λισσαβῶνι</i>	137	Γουλιέλμος Γλάδστων
111	Z. Κονσιλιέρης Πεδρόζος
<i>'Εν Παρισίοις</i>	138	Κάρολος Τάκερμαν
112	Χρηστάκης Ζωγράφος	139	'Ιω. Βαλέττας
113	Γ. Μαυροκορδάτος	140	'Αλ. Ίωνίδης
114	Παῦλος Φουκάρ	141	I. Δ' Ἀρσὺ
115	Φωτεινὸς Πανᾶς	142	'Αλεξάνδρα Π. Ράλλη
116	Αἰμίλιος Βουρνούφ	143	I. Σκαραμαγκᾶς
117	A. de Malarce	144	I. Μπαλλῆς
118	'Ερρίκος Ούσσαί	145	'Οκτάβιος Βαλλιέρης
119	'Ιούλιος Κλαρετὺ	146	Π. Λ. Ἀργέντης
120	Γουσταῦος Σλουμβέργερ	147	Λ. Ε. Ράλλης
121	'Εμμ. Π. Ροδοκανάκης	148	Στ. Δ. Ράλλης
122	'Αρθουῦρος Δεζαρδέν	149	Σοφ. Κωνσταντινίδης
123	Μιχαήλ Βρεάλ	150	M. Ροδοκανάκης
124	Παῦλος Δεσαρμ.	151	'Αλ. Βλαστὸς
125	Γεώργιος Περρὸ	152	M. Κοργιαλένιος
126	Φρειδερίκος Πασσὺ
<i>'Εν Μασσαλίᾳ</i>	153	Δ. Σεβαστόπουλος
127	Σταῦρος Μεταξᾶς	154	A. Πετροκόκκινος
128	Στ. Ζαφειρόπουλος	155	Π. Βαλλιάνος
		156	Μιλτ. Ζίφος
		157	Γ. Λ. Ζίφος
		158	I. Μαχάφφυ
		159	'Ελίζα Ήδμονδς
		160	Βιργ. Ίσ. Στεφ. Σκυλίτση
		161	T. Π. Ὀκόνορ

	<i>Ἐν Ὁξφόρδῃ</i>	169	Priny Miles
162	H. Toser	170	William L. Stone
163	Ἐδ. Τάυλορ	171	B. L. Simpson
	<i>Ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις</i>	172	Joseph Horon
	<i>τῆς Ἀμερικῆς</i>	173	Erastus Brooks
164	Οὐίλλιαμ Γουῆδβιν	174	Nicolas Bjerring
165	Ἰωάννης Φράνσις	175	Henry A. Smythe
166	William C. Bryant		<i>Ἐν Καλιούττα</i>
167	Ἰούλιος Χάου		
168	John Jay	176	Κάρολος Πῶλ

Δ'. ANTEPICTELLONTA

	<i>Ἐν Πειραιεῖ</i>	19	Κ. Καλομενόπουλος
1	Ἰάκ. Δραγάτσης	20	Α. Σπουργίτης
2	Α. Μαλαμίδης		<i>Ἐν Ἀμοργῷ</i>
3	Α. Πετρίδης	21	Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδης
4	Γ. Παπανδρέου		<i>Ἐν Τήνῳ</i>
5	Πέτρος Ἀποστολίδης	22	Ἀδ. Ἀδαμαντίου Ἰωαννίδης
6	Εὐστ. Σταθάτος		<i>Ἐν Νάξῳ</i>
	<i>Ἐν Ἰσθμίᾳ</i>	23	Γ. Λεντούδης
7	Τηλ. Καραθεοδωρῆς	24	Π. Βαρότσης
	<i>Ἐν Πύρῳ</i>		<i>Ἐν Πάτραις</i>
8	Ἰάκ. Τομπάζης	25	Ἰω. Ναοῦμ
	<i>Ἐν Σύρῳ</i>	26	Ἀριστομ. Κοντογούρης
9	Ὁ Σύρου καὶ Τήνου Με- θόδιος	27	Πίνδαρος Ἀντωνόπουλος
10	Π. Χρυσανθόπουλος	28	Ἀχιλ. Χοϊδάς
11	Λ. Μπαίρας	29	Ν. Ζηλήμων
12	Διονύσιος Μαρίνος	30	Μ. Πετιμεζᾶς
13	Σπ. Μάτσης	31	Λ. Κανελλόπουλος
14	Μιχαήλ Ναύτης	32	Λ. Παίζης
15	Α. Χούμης		<i>Ἐν Καλάμαις</i>
16	Α. Σοφιανός	33	Χρ. Παλαμᾶς
17	Ἰω. Φουστάνος	34	Νικ. Στρατηγόπουλος
18	Ἐμμ. Ε. Λαδόπουλος		<i>Ἐν Ἄργει</i>
		35	Π. Ι. Φέρμπος

	<i>'Εν Πύργῳ</i>		<i>'Εν Λαρίσῃ</i>
36	Ι. Ε. Κρεστενίτης	64	Α. Σουλτάνης
	<i>'Εν Χαλκίδι</i>	65	Γ. Χαλκιόπουλος
37	Κ. Βαρατάσης		<i>'Εν Ἄρτῃ</i>
38	Α. Μ. Ἀβέρωφ	66	Ἰω. Τσέτσης
	<i>'Εν Ζακύνθῳ</i>		<i>'Εν Κωνσταντινουπόλει</i>
39	Τ. Ἀμπελάς	67	Εὐγένιος Ζαλοκώστας
40	Διονύσιος Μπάφας	68	Εὐγ. Εὐγενειάδης
41	Φρειδερίκος Καρρέρ	69	Γεώργ. Ἀποστολίδης
42	Σ. δὲ Βιάζης	70	Θαλῆς Ἀντωνιάδης
43	Ἀνδρέας Μαρτζώκης	71	Σίμων Ἀποστολίδης
	<i>'Εν Κεφαλληνίᾳ</i>	72	Ἰω. Βαλαβάνης
44	Ὁ ἀρχιεπίσκ. Γεράσιμος	73	Ἐλ. Κωνσταντινίδης
	Δόριζας	74	Α. Μόρτδμαν
45	Σπ. Κ. Παπαγεωργίου	75	Ἰω. Λοβέρδος
46	Γεράσιμος Μουσοῦρης	76	Α. Πηνιατόρος
47	Γ. Μπουκουβάλας	77	Γ. Λαφρόν
48	Παν. Βεργωτῆς	78	Ν. Κεφαλληναῖος
49	Ἡλίας Τσιτσέλης	79	Α. Ναοῦμ
50	Ῥ. Λιβαθηνόπουλος	80	Χρ. Σαμίαρτζίδης
	<i>'Εν Κερκύρᾳ</i>	81	Γερ. Δόριζας
51	Α. Μεταξᾶς	82	Α. Σανόπουλος
52	Δημ. Λάμπρος		<i>'Εν Σμύρνῃ</i>
53	Φρειδερίκος Ἀλβάνας	83	Ἐμμ. Ψιακῆς
54	Μιχ. Σακελλαρόπουλος	84	Παῦλος Γιοβανῶφ
55	Κ. Βούλγαρις ἱερεὺς	85	Α. Γιοβανῶφ
56	Ἰωσήφ Πόλλιο	86	Μιχ. Δ. Ἀργυρόπουλος
57	Χαρ. Πασχαλίγκος	87	Νικ. Σταματιάδης
	<i>'Εν Βόλῳ</i>		<i>'Εν Χίῳ</i>
58	Α. Μαθιουδάκης	88	Γεώργ. Ζολώτας
59	Ν. Γεωργιάδης	89	Μιχαήλ Κεφάλας
60	Μ. Μπουφίδης		<i>'Εν Μυτιλήνῃ</i>
61	Π. Χ. Ἀποστολίδης	90	Γρηγ. Βερναρδάκης
62	Κωνστ. Τοπάλης		<i>'Εν Καῖρῳ</i>
63	Π. Γ. Πολίτης	91	Ν. Σκοτίδης

92	Κ. Λύτσιας		<i>Ἐν Σοφία</i>
93	Ἄγγελος Ταμβακόπουλος	118	Γ. Ἀργυρόπουλος
	<i>Ἐν Ἀλεξανδρεία</i>	119	Γ. Μολοχάδης
94	Ἴω. Γρυπάρης	120	Ἴωσήφ Κοπέτζκυ
95	Στέφανος Καρτούλης	121	Ἰβάν Σισμάνωφ
96	Ἐμμ. Ἀντωνιάδης		<i>Ἐν Βάρνη</i>
97	Δημ. Ταμβακόπουλος	122	Βότσαρης Διγενής
98	Ν. Χαϊκάλης	123	Βασίλ. Φλώρης
99	Π. Γρυπάρης		<i>Ἐν Πύργῳ Ρωμυλίας</i>
100	Σωτ. Μπουφίδης	124	Λάμπρος Ἐνυάλης
101	Πέτρος Γεράκης		<i>Ἐν Θεσσαλονίκη</i>
102	Γ. Γούσιος		
103	Κ. Δημαρᾶς	125	Α. Παπαδιαμαντόπουλος
104	Π. Σκάσης	126	Δημ. Ζιάννας
105	Θ. Παπαδόπουλος	127	Περικλῆς Χ. Λαζάρου
	<i>Ἐν Τάντα</i>	128	Τάσκος Παπαγεωργίου
106	Στ. Κωνσταντινίδης	129	Περικλῆς Οἰκονόμου
	<i>Ἐν Πόρτ-Σαῖτ</i>	130	Σωτήριος Ἀστεριάδης
107	Ν. Φουντούλης	131	Δ. Κοντουμάς
	<i>Ἐν Χανίοις</i>	132	Χρ. Κοντός
108	Γ. Καλαϊσάκης	133	Α. Βουγιουκλῆς
109	Ν. Γεννάδης	134	Ν. Παπαγεωργίου
	<i>Ἐν Κύπρῳ</i>		<i>Ἐν Ἰωαννίνοις</i>
110	Γ. Φιλήμων	135	Β. Ρέκκας
111	Ο. Ἰασονίδης		<i>Ἐν Σουλινᾷ</i>
	<i>Ἐν Ρόδῳ</i>	136	Μ. Ραφαήλ
112	Εὐστ. Πηνιατόρος		<i>Ἐν Βουκουρεστίῳ</i>
	<i>Ἐν Σύμῃ</i>	137	Ἴω. Ἀλεξανδρόπουλος
113	Δημοσθ. Χαβιαρᾶς	138	Αἰδ. Νεόφ. Καλόγερος
	<i>Ἐν Σάμῳ</i>		<i>Ἐν Νύσῃ Σερβίας</i>
114	Ἐπαμ. Φραγκούλης	139	Ἐδ. Ὁβεργ
115	Σωκράτης Ἰωαννίδης		<i>Ἐν Γαλαζίῳ</i>
116	Ἐπαμ. Σταματιάδης	140	Δ. Κυμπρίτης
117	Δημ. Γεωργιάδης	141	Σπυρ. Κ. Καραβίας
		142	Ἄπ. Π. Ἀποστολίδης

	<i>'Εν Βραΐλα</i>		<i>'Εν Νεαπόλει</i>
143	Ίω. Καραγκιοζιάδης	165	Γ. Τσανάτας Τυπάλδος
144	'Αλκιβιάδης 'Εμπειρικός	166	Ίωσήφ Μῶνα
145	'Αντ. Βαλσαμάκης	167	'Ερμάνος Γράσης
	<i>'Εν 'Ισμαηλίῳ</i>	168	Λουδοβίκος Βιόλα
146	Δημ. 'Αλεξανδρίδης	169	Γεράρδος Γεραρδίνης
	<i>'Εν Ταϊγανίῳ</i>	170	Βίτος Παλουῦμπος
147	Γουλ. Φοντάνας	171	Ι. Βαπτιστῆς Καλκαβάλας
	<i>'Εν 'Οδησσῶ</i>	172	Σπυρ. Σανσόν
148	Θεόδ. Οὐσπένσκης	173	Στανίσλαος Πράτο
149	'Ελ. Ρ. Ραφαήλ	174	Κ. Τριανταφύλλης
150	Μ. Μαῦρος	175	'Αλ. Φιλαδελφεὺς
	<i>'Εν Κιέβῳ</i>		<i>'Εν Γενοῦῃ</i>
151	Μελέτιος Βαγιανέλης	176	Ν. Τσάλης
	<i>'Εν Πετροπόλει</i>		<i>'Εν 'Αγκῶνι</i>
152	'Αλ. Τομπάζης	177	Αὔγουστος 'Ηλίας
153	Α. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς	178	Β. Α. Παπαθεοδώρου
	<i>'Εν Αἰκατερινοσλάβ</i>		<i>'Εν Βασιλικάτῃ</i>
154	Κων. Α. Παλαιολόγος	179	Δὸν Πρόσπερος Κρισπίνος
	<i>'Εν Ροστὸβ</i>		<i>'Εν Βουωνίῃ</i>
155	Α. Δ. Ζίζηλας	180	'Αντ. Βαλδάτζης
	<i>'Εν 'Ολάου</i>		<i>'Εν Μεδιολάνοις</i>
156	Μάξιμος Τρόϋ	181	Πιζάνι Δόσση
	<i>'Εν Ρώμῃ</i>	182	Σπ. Σαμάρας
157	Δ. Κουντουριώτης		<i>'Εν Πανόρμῳ</i>
158	Ίω. Ζ. Μίρζας	183	Lancia di Brolo
159	'Αδριανὸς Κολότσης	184	Ίωσήφ Πιττρέ
160	Κάρολος Γαλλιὰν		<i>'Εν Σαλέρνῳ</i>
	<i>'Εν 'Ενετία</i>	185	Φραγγῖσκος Λιγγουίτης
161	Κωνστ. Σάθας	186	Ίωσήφ 'Ολιβιέρης
	<i>'Εν Οὐηρῶνι</i>		<i>'Εν Μεσσήνῃ</i>
162	Adolfo Gemma	187	Ι. Τροπέα
163	B. Zandonella		<i>'Εν Τεργέστη</i>
	<i>'Εν Φλωρεντία</i>	188	Νικ. Μέγαρης
164	Λουδ. Μιλάνης	189	Ίω. Κοντουμάς

190	A. Σεργρέ	<i>Ἐν Πασσάου</i>
191	Λ. Μαγχάιμερ	213 Αὔγ. Βάγνερ
192	A. Καρακάρης	<i>Ἐν Λειψία</i>
193	Σπ. Βλασόπουλος	214 Γουλ. Ρόσσερ
	<i>Ἐν Βιέννη</i>	<i>Ἐν Πρεσβούργω</i>
194	Γρηγ. Μάνος	215 Γεώργιος φόν Σοϋλπε
195	Θεαγένης Λιβαδάς	<i>Ἐν Γενεύη</i>
	<i>Ἐν Βουδαπέστη</i>	216 Ἐμμ. Δραγούμης
196	Ἰω. Χαρίσης	<i>Ἐν Ἀμστελοδάμω</i>
197	Παῦλος Βάλλας	217 Ροδ. Λέμαν
198	Vilmos Henneyei	218 E. Μύλλερ
199	P. Szalay	<i>Ἐν Παρισίοις</i>
	<i>Ἐν Νικολσβούργω</i>	219 Αἰμ. Λεγρὰνδ
200	Κάρολος Μάτζεναουερ	220 Σολ. Ραϊνάχ
	<i>Ἐν Πράγα</i>	221 Μαρσέλ Λαμβέρτ
201	Ἰαροσλάβ Στάστνυ	222 Σ. Σουλιέ
	<i>Ἐν Βερολίνω</i>	223 Δ. Βικέλας
202	Κλέων Ραγκαβῆς	224 Π. Γιράρδ
203	Στ. Ἀντωνόπουλος	225 Γ. Χασιώτης
204	A. Βόϊζεν	226 Β. Ὠσσουλιέ
205	Ἐδ. Ἐγγελ	227 Ἰούλ. Μαρτὰ
	<i>Ἐν Αἰμβέκ</i>	228 Λ. Λαλλεμὰνδ
206	O. Ἐλισσεν	229 Σόλων Ζωγράφος
	<i>Ἐν Κιέλω</i>	230 Ἰω. Ψυχάρης
207	Ἄρ. Μιλχαϊφερ	231 Μαρσέλ Κολλέν
	<i>Ἐν Γοτίγγη</i>	232 Δ. Γεωργιάδης
208	I. Λέψιος	233 Χρ. Χρηστιδης
	<i>Ἐν Στρασβούργω</i>	234 Π. δὲ Κουβερτέν
209	K. Μπύκιγγ	235 Γ. Ροσέρ
	<i>Ἐν Ροστὸκ</i>	236 A. Φρουέν
210	Γ. Καϊρτε	237 Ἐρρῖκος Γαιδὸζ
	<i>Ἐν Μονάχῳ</i>	238 Οὐβ. Περνὸ
211	K. Κρουμβάχερ	239 Παῦλος Σεβιλλιό
212	Γ. Ἰακωβίδης	240 Θεόδ. Ραϊνάχ

	<i>Ἐν Τουλούξῃ</i>	261	Α. Μποσδάρης
241	Μονδρὺ Βωδουέν	262	Θεόδωρος Μάρτζιαλς
	<i>Ἐν Βαμὸν</i>	263	Αὐγ. Λ. Ἀργέντης
242	Ἀχιλλεὺς Μιλλιέν	264	Ἀλέξ. Σ. Κωνσταντινίδης
	<i>Ἐν Σαίντ Ἐτιέν</i>	265	Ρουδ. Ι. Μάκαϋ
243	Σεβ. Μουλσάν		<i>Ἐν Μαγγεστρία</i>
	<i>Ἐν Μασσαλία</i>	266	Ἀλέξ. Ἀλεξανδρῶφ
244	Στέφανος Βλαστός	267	Ἀλέξ. Πάλλης
245	Ν. Σαλβάγος		<i>Ἐν Λισσαβῶνι</i>
246	Ι. Νικολόπουλος	268	Λουκ. Κορδέϊρο
247	Σπ. Σκλιᾶς		<i>Ἐν Βαρκελώνῃ</i>
248	Π. Ρολάν	269	Μαρκήσιος Ὀλλιβάρ
249	Θ. Π. Ροδοκανάκης		<i>Ἐν Μαλάγα</i>
	<i>Ἐν Λυὼν</i>	270	Κάρολος Σαλβέρδος
250	Γ. Δεμουζέν δὲ Ροκεφόρ		<i>Ἐν Βορείῳ Καρολίνα</i>
251	Ἰωάννης Ἀρτὺ	271	Ἔβεν Ἀλεξάνδερ
252	Σπυρ. Μολφρέσης		<i>Ἐν Νέα Ἰόρκῃ</i>
	<i>Ἐν Αἴξ</i>	272	Θωμᾶς Δάβιδσον
253	Πέτρος Λαννερὺ Δ' Ἄρκ	273	Μιχ. Ἀναγνωστόπουλος
254	Ἰούλ. Μαγκελόν	274	Ἀλέξ. Εὐαγγελίδης
255	Ἰππόλυτος Γκελλιμπέρ		<i>Ἐν Μουρεάλ</i>
256	Ἀλβ. Μασσιέρ	275	Λ. Χουγέ Λατοῦρ
257	De Berluc de Perusson		<i>Ἐν Καλκούττη</i>
	<i>Ἐν Τύνιδι</i>	276	Δ. Πετροκόκκινος
258	Μ. Σπηλιωτάκης		<i>Ἐν Σικάγω</i>
	<i>Ἐν Λονδίνῳ</i>	277	Ἀρχιμ. Π. Φιαμπόλης
259	Δ. Μεταξᾶς		<i>Ἐν Βουβάη</i>
260	Ἰω. Γεννάδιος	278	Ἰω. Ν. Μεταξᾶς Τζανῆς

Ἀνακεφαλαίωσις.

Τακτικὰ μέλη	117
Πάρεδρα	224
Ἐπίτιμα	176
Ἀντεπιστέλλοντα	278
Μέλη ἐν συνόλῳ	795

ΟΙ ΕΥΠΟΙΗΣΑΝΤΕΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ

Μεγάλοι εὐεργέται

Ἄντωνιος Πάγκαλος Νικόλαος Ζαρίφης
Θεόδωρος Ῥοδοκανάκης Εὐανθία Θ. Καντζιλιέρη
Πηνελόπη Χαλδουβάκη Ἑλένη Ν. Ζαρίφη

Εὐεργέται

Η Α. Μ. Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

1 Ὑπουργεῖον Παιδείας	19 Σκαρλάτος Σοῦτσος
2 Ἴω. Οἰκονομίδης	20 Δῆμος Ἀθηναίων
3 Γεώργιος Σουρίας	21 Ἀδελφοὶ Νεγρεπόντε
4 Κωνστ. Δόσιος	22 Δημ. Α. Κορομηλάς
5 Ἀλέξ. Ρ. Ῥαγκαθῆς	23 Τερψιχόρη Β. Μελᾶ
6 Σπυρ. Ζαμπέλιος	24 Δημ. Ἀλαμάνος
7 Γ. Χ. Κωνσταντινίδης	25 Μιχ. Κατσιμπαλης
8 Γεώργ. Μαυροκορδάτος	26 Γεώργ. Γεραλόπουλος
9 Παῦλος Λάμπρος	27 Ἀπόστολος Ἀρσάκης
10 Ἀνδρέας Συγγρός	28 Λαμπρινὸς Ἀμπανόπουλος
11 Γεώργ. Συμβουλίδης	29 Σπυρ. Βασιλειάδης
12 Ἴω. Βουτσινᾶς	30 Αἰκατερίνη Λασκαρίδου
13 Γεώργ. Κορωνιὸς	31 Ἄντωνιος Ῥοδόσταμος
14 Μᾶρκος Ῥενιέρης	32 Δημ. Α. Οἰκονόμου
15 Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν	33 Παῦλος Τσόλας
16 Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν
ἑλλην. γραμμάτων	34 Θεόδωρος Α. Καλουτᾶς
17 Ἐπιτροπὴ ἐμψυχώσεως τῆς
ἑθνικῆς βιομηχανίας	35 Δημ. Βαφειαδάκης
18 Βασιλ. ἑλληνικὴ πρεσβεία ἐν
Κων/πόλει	36 Σταμάτιος Πρώιος
	37 Λουκάς Μαυρογορδάτος
	38 Ε. Δεληγεώργης
	39 Ζωρζῆς Νεγρεπόντης

40	Αικατερίνη Βουρδουμπάκη	57	Ἄλέξ. Κουμουνδοῦρος
41	Γεώργιος Βαλέντης	58	Θ. Πετροκόκκινος
42	Γρηγόριος Νοταρᾶς	59	Εὐθυμία Α. Κουμουνδοῦρου
43	Δημ. Βασιλείου	60	Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος
44	Ἀναστάσιος Ζίνης	61	Ἵπουργεῖον Ναυτικῶν
45	Χαρίκλεια Α. Μπαλάνου	62	Πηνελόπη Κόνιαρη
46	Ἴω. Μερεδῆθ Ῥήδ	63	Π. Παυλόπουλος
47	Θεόδωρος Π. Ροδοκανάκης	64	Ἀμβρόσιος Κάππαρης
48	Μονὴ ὁσίου Σεραφεῖμ	65	Ἀμεναῖς Καβενιάρη
49	Ι. Διαμαντόπουλος Κόλενας	66	Ε. Κ. Ἀχιλλόπουλος
50	Λάμπρος Τσουκάτος	67	Στ. Ῥάλλης
51	Δῆμος Ἑρμουπόλεως	68	Βασίλειος Σταθόπουλος
52	Βόττης καὶ Σκληθβανιώτης	69	Ἑρρῖκος Σχλίεμαν
53	Ἀριστείδης Ῥαγκαβῆς	70	Νικόλαος Φαλιέρος
54	Ἑμμ. Ν. Πρασσακάκης	71	Ῥοδόλφος Λέμαν
55	Λέων Μελάς	72	Μελέτιος Βαγιανέλης Σι-
ναΐτης
56	Κωνστ. Νέγρης		

Δωρηταὶ

1	Εὐφροσύνη Κασσαβέτη	16	Βλαδίμηρος Παρασκευᾶς
2	Μαρία Γεραλοπούλου	17	Ἴω. Σοῦτσος
3	Κ. Μαρίνος	18	Γ. Α. Ζαφειρόπουλος
4	Ἐταιρεία Σιδηρ. Ἀθην. Πειρ.	19	Δημ. Πετροκόκκινος
5	Λάζαρος Κωνσταντίνου	20	Π. Χαροκόπος
6	Π. Γ. Ζαρίφης	21	Α. Οἰκονόμος
7	Πιστωτικὴ Τράπεζα	22	Ταρσὴ Ἀδαμαντίδου
8	Μ. Σ. Ῥάλλη	23	Αἰκ. Νεγρεπόντη
9	Στρατ. Ι. Σπηλιωτόπουλος	24	Χρηστάκης Ζωγράφος
10	Ἰωάννης Μαυρογορδάτος	25	Λεωνίδας Ἐμπειρῖκος
11	Μαριέττα Μαυρογορδάτου	26	Στέφ. Στεφάνοβικ Σκυ-
λίσσης
12	Σόλων Χ. Ζωγράφος	27	Δρακοῦλα Καστόρχη
13	Μ. Ῥοδοκανάκης	28	Ἰωάννης Τσάτσος
14	Εὐφροσύνη Βενθύλου	29	Παναγ. Σπ. Τοπάλης
15	Λ. Ἰωνίδης		

ΣΤΗΛΗ
ΤΩΝ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

1867

Κωνσταντῖνος Χατηριάδης

1869

Γεώργιος Κλιντηρόπουλος

1870

Ὁ Κερκύρας Ἀθανάσιος
Παρασκευᾶς Παρασκευᾶ
Θεόδωρος Κουντουριώτης
Γεώργιος Γλήνης

1871

Ἀλέξ. Σοῦτσος
Κωνσταντῖνος Δόσιος
Ἰωάννης Ραπτάρης
Ἀριστείδης Ταταράκης
Ἰωσήφ Γκινάκας

1872

Μαῖνος Βρετὸς
Μιχ. Μουστοξύδης
Θεμιστοκλῆς Βρατσάνος
Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος

1873

Δημ. Παπαρρηγόπουλος
Ὁ Ἀθηνῶν Θεόφιλος
Δημ. Μαυροκορδάτος

1874

Σπυρ. Βασιλειάδης
Ἀπόστολος Ἀρσάκης
Γρηγόρ. Παπαδόπουλος
Γεώργιος Τερτζέτης
Ἰωάννης Φιλήμων
Νικόλαος Θώμασαῖος
Νικόλαος Τσιγγάρης

1875

Ἀριστείδης Μπαλάνος
Παναγιώτης Ρομπότης
Γεώργιος Βαλέντης
Φίλιππος Βλαντῆς

1876

Δημ. Λοράνδος
Θεόδωρος Καροῦσος
Κωνστ. Μειμάρης

1877

Σοφοκλῆς Οικονόμος ἐξ Οἰκο-
νόμων

1878

Κωνσταντῖνος Πῶπ
Ἰωάννης Καλλέργης
Γεώργ. Συμβουλίδης
Παναγιώτης Πανουργιάς
Κάρολος Μαρσάλας
Παναγιώτης Λαζαράς
Γεώργ. Μαρχοράς
Ἰω. Χατζόπουλος
Δημ. Θωμαΐδης
Εὐστάθιος Σῆμος
Ἀριστείδης Α. Ῥαγκαβῆς

1879

Νικόλαος Δραγούμης
Ἰω. Κρασσᾶς
Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης
Λέων Μελᾶς
Ἐμμ. Κόκκινος
Bayard Tailor
Νικόλαος Νικοκλῆς
Βερνάρδος Κότας

1880

Ἀνδρέας Μόρτδμαν
Λεωνίδας Παλάσκας
Φίλιππος Ἰωάννου
Χρῆστος Βάφας
Κωνσταντῖνος Νέγρης
Ἀρσένιος ἱερεὺς Πανδῆς
Γουλιέλμος Βάγνερ

1881

Κωνσταντῖνος Βατικιώτης
Σπυρίδων Γρυπάρης
Ἰω. Σταματέλος
Φώτιος ἱερεὺς Κάντας
Μιχαήλ Καραμάνος
Ἀριστείδης Κ. Δόσιος
Ἰω. Πίσσας
Ἰω. Θεοδορίδης
Κωνστ. Βερσῆς
Γεώργιος Σουρίας
Σπυρίδων Ζαμπέλιος
Κλεομένης Παπαδόπουλος
Δημήτριος Βασιλείου
Γεώργιος Τριανταφύλλης
Μαρίνος Βεργωτῆς
Κωνσταντῖνος Ζαβιτζιάνος
Φραγκῖσκος Πυλαρινός
Δημήτριος Δεσποτόπουλος

1882

Σπυρίδων Κατσαίτης
Μίνως Σαπουντζάκης
Ἀναστάσιος Πάλλης
Ἰω. Χίλλ
Κυριακὸς Λαμπρύλλος
Αἰμύλιος Βαλαωρίτης
Κ. Ψύχας
Πέτρος Μ. Οικονόμος
Ἀλφόνσος Λιγγουίτης
Κωνσταντῖνος Λαμπαδάριος
Γεώργιος Χ. Κωνσταντινίδης

1883

Γεώργιος Ξάνθος

Φωτεινή Οικονομίδου
 Ίούλιος Τυπάλδος
 Γεώργιος Α. Ράλλης
 Λάμ. Ἀμπανόπουλος
 Ἀλ. Μάνος
 Θεμ. Καγιᾶς
 Κορ. Βουρσιανός
 Λεάνδρος Δόσιος

1884

Ἰωάννης Πίος
 Πάνος Πίσσας
 Ι. Φ. Ίούλιος Σμιθ
 Ἀνδρέας Μάμουκας
 Δημήτριος Πανταζῆς
 Πέτρος Βράϊλας Ἀρμένης
 Βασίλειος Μελάς
 Πέτρος Ζάνος
 Ἰω. Οικονομίδης
 Εὐστράτιος Πίσσας
 Ἀλέξιος Πάλλης

1885

A. Dumont
 Π. Λογοθέτης
 Ἰω. Βοῦρος
 Τερέντιος Μαμιάνης
 Ξαυέριος Λάνδερερ
 Δ. Σαράβας
 Ὀδυσσεὺς Γράντ
 Δ. Κωνοφάος
 Λύσανδρος Καυταντζόγλους
 Θεοδόσιος Ζῶτος
 Χαράλαμπος Τυπάλδος Πρε-
 τεντέρης

Δ. Δημητριάδης
 Σταμάτιος Κρίνος

1886

Παναγιώτης Χαλκιόπουλος
 Γεώργιος Παράσχος
 Μιχαήλ Ξανθός
 Χαράλαμπος Σαρρῆς
 Κ. Βουσκαλιόνης
 Π. Κρεμμύδης
 Α. Ἀλεξανδρίδης
 Α. Γαρουφαλιᾶς
 Θεόδωρος Ὀρφανίδης
 Ἰωσήφ Ναχαμούλης
 Δ. Βουδούρης
 Ὁ πρόφη Ζακύνθου Ν. Κατραμῆς
 Δημοσθένης Βαλαωρίτης
 Κ. Ὀλύμπιος

1887

Ὁ Φωκίδος Δαυῖδ
 Μιλτιάδης Βενιζέλος
 Ἀχιλλεὺς Γεωργαντάς
 Α. Πρεζάνης
 Θεόδωρος Ἡπίτης
 Νικόλαος Μαλτζινιώτης
 Σπυρίδων Δραζίνος
 Νικόλαος Σαρίπολος
 Παῦλος Λάμπρος
 Ε. Λουριώτης
 Ν. Μίχος
 Α. Μηλιαρέσης

1888

Ν. Στάϊκος

Ν. Παγκώστας
 Εὐγ. Ρίζος
 Γ. Χαρίτων
 Κλεάνθης Παπάζογλου
 Π. Λύτσικας
 Ὁ πρόην Λαρίσης Δωρόθεος
 Δόρα Ἴστριάς
 Ν. Χωραφᾶς

1889

Γ. Βασιλείου
 Ν. Πάνος
 Εὐάγγελος Βαλτατζῆς
 Ζωὴ Ε. Βαλτατζῆ
 Ὁ Ἀθηνῶν Προκόπιος
 Κωνστ. Δαμιράλης
 Σπυρ. Παυλίδης
 Π. Βουγιούκας
 Νικ. Νικολαΐδης
 Εὐθ. Καστόρχης
 Γεώργ. Μανούσης
 Βασίλειος Ἡρακλέους
 Ἐλ. Ῥηγάδης
 Π. Τσαπάρας
 Κ. Ξανθόπουλος
 Δ. Δούμας
 Ἐμμ. Ψύχας
 Queux de St. Hilaire
 Ἀρθοῦρ Μένσελ
 Ἰούλιος Φάβρης
 Σ. Χ. Ἀργυρόπουλος

1890

Σέργιος Χ. Ραφτάνης
 Τηλέμαχος Μαράτος

Ἡροκλῆς Βασιιάδης
 Δημήτριος Στροῦμπος
 Ἰωάννης Σουτζός
 Ἀριστείδης Κ. Οἰκονόμου
 Δημήτριος Ταμπακόπουλος
 Θεόδ. Παπαλεξόπουλος
 Παντολέων Θεολόγος
 Α. Βαλλιάνος
 Ν. Π. Δηλιγιάννης
 Ι. Ἰσιδ. Σκυλίσης
 Λ. Παπαϊωάννου
 Ἐρρῆκος Σχλίεμαν

1891

Δὸν Πέτρος Β'
 Ξ. Ἀργύρης
 Φερδινάνδος Γρηγορόβιος
 Πέτρος Παπαρρηγόπουλος
 Κωνστ. Παπαρρηγόπουλος
 Ἰω. Σακελλίων
 Δ. Βασιλείου
 Γ. Κ. Χούμης
 Διομ. Διαμάντης
 Ο. Ῥίμαν
 Σπυρίδων Σπηλιωτάκης

1892

Α. Πασπάτης
 Ἀλέξ. Ρ. Ραγκαβῆς
 Χ. Ν. Φιλαδελφεὺς
 Ἡρ. Μητσόπουλος
 Ὁ πρόην Κερκύρας Ἀντώνιος
 Φραγκῖσκος Λοίχερος
 Ἐδουάρδος Φρῆμαν
 Ἀχιλλεὺς Ἀγαθόνικος

Μιχαήλ Ἀθέρωφ
 Ἀλέξανδρος Τράϊμπερ
 Ἀντώνιος Π. Ράλλης
 Ἰωάννης Ρωμανός
 Ἰωάννης Βαρβιτσιώτης
 Τάσος Νεροῦτσος
 Ἀναστ. Βυζάντιος
 Θ. Ῥοδοκανάκης
 Ἐρρίκος Κοιλίγγιος
 Κάρολος Τισσό
 Ἰω. Ἀμπανόπουλος
 Ἰω. Καρύδας

1893

Μιχαήλ Δούμπας
 Μενέλαος Νεγρεπόντης
 Θεοδ. Ἀρεταῖος
 Θεόδ. Ἀφεντούλης
 Δημ. Ν. Λεβίδης
 Α. Γιάκος
 Γεώρ. Τζίνης
 Λουδ. Μύντερ
 Δημ. Στεφάνοβιχ Σκυλίτσης
 Α. Ψυχάρης

1894

Ὁ Σ. Διονύσιος Λάτας
 Ἀθ. Κυζικηνός
 Γεράσιμος Δρακόπουλος
 Νικόλαος Μοσχάκης
 Γεώργιος Ι. Δουρούτης
 Ἰω. Νεγρεπόντης
 Νικόλαος Δεικτάκης
 Ἐρρίκος Βρούν
 Στέφ. Ζαφειρόπουλος

Ἰω. Σκαραμαγκᾶς
 Λεων. Ἐμπειρῖκος
 Ε. Πρασακάκης
 Λεων. Ῥοζάκης
 Γεώρ. Καίσι. Ῥώμας
 Ζαχαρίας φόν Λίγγενθαλ
 Ἰδομ. Βιτώρης
 Ν. Ζαρίφης
 Δ. Μ. Κατινάκης
 Ἰω. Θεοφιλάτος
 Σωτ. Οἰκονόμος
 Louis Diaz Moreu

1895

Ὁ Σ. Ἰωσήφ Ζαφῆνος
 Ἰω. Βάμβας
 Ἀχ. Παράσχος
 Ἀλ. Α. Σουτζος
 Νικ. Χλωρός
 Ἰω. Τυπάλδος
 Γαβριήλ Δεστούνης
 Δημ. Παπαγεωργίου
 Α. Κανέλλης
 Νικ. Ζαρίφης
 Μιχ. Ἰδρωμένος
 Ν. Τ. Βούλγαρις
 Α. Ν. Μαυροκορδάτος
 Ἰω. Ἀντωνιάδης
 Κ. Σωτηριάδης
 Γ. Κορωνιός
 Μιχ. Παπαδόπουλος
 Εὐστάθιος Καρατζᾶς

1896

Σοφία Τρ. Μουτσοπούλου

Ὁ Σ. Μητρ. Ἀθηνῶν Γερμανὸς	Δημ. Πετρίδης
Α. Εὐμορφόπουλος	Εὐστρ. Πετροκόκκινος
Βερν. Ὅρνσταϊν	
Περ. Σοῦτζος	1897
Δημ. Κοκκίδης	Ξενοφῶν Ζωγράφος
Φιλ. Οἰκονομίδης	Γεώργιος Κωστῆς
Γ. Βιζυηνὸς	Διον. Θερειανὸς
Γ. Μαρτινέλλης	Α. Ἀναγνωστάκης
Ν. Δ. Καλλιφρονᾶς	Μ. Ῥενιέρης
Λ. Μηλιώτης	Π. Βαρατάσης
Σ. Δελαγραμμάτης	Ἀχ. Ποστολάκας
Ἰω. Ῥαΐσης	Ἀγ. Γιαννόπουλος Ἡπειρώτης
Ἰω. Μεσσηνέζης	Σπυρ. Δουκάκης
Π. Χιώτης	Κωνστ. Κολιάτσος
Ἑρρ. Τράϊτσκε	Παῦλος Ἰωάννου
Ἑρν. Κούρτιος	Κ. Γκινιάρ
Ὁ Δράμας Γερμανὸς Μιχαηλίδης	Ξ. Νίδερ
Ἑρνέστος Ῥόσσης	Δ. Μάτοβ
Ἰάκ. Πολυλᾶς	
Παῦλος Καλλιγᾶς	1898
Ὁ πρῶην Πατρῶν Νικηφόρος Κα- λογεῖρας	Δημ. Ὀρφανίδης
Ἰω. Μερεδιθ Ῥήδ	Φῆλιξ Καβαλόττης
	Τιμολέων Φιλήμων

ΕΤΑΙΡΙΑΙ, ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

ΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

Α' ΕΛΛΗΝΙΚΑ

	18	Χριστιανική Ἀρχαιολογική ἐταιρία
1 Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον	19	Θρακικὴ Ἀδελφότης
2 Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη	20	Ἐταιρία ὁ Ἑλληνισμὸς
3 Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων	21	Μεγαλοπολιτικὸς Σύνδεσμος
4 Ἀρχαιολογικὴ ἐταιρία	22	Σύλλογος Ἐμποροῦπαλλήλων <i>Ἐν Πειραιεῖ</i>
5 Φιλεκπαιδευτικὴ ἐταιρία	23	Πειραικὸς Σύνδεσμος
6 Ἱατρικὴ ἐταιρία	24	Ὅμιλος Φιλομούσων
7 Σύλλογος κυριῶν ὑπὲρ τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως	25	Καλλιτεχνικὸν Κέντρον
8 Ἐταιρία τῶν φίλων τοῦ Λαοῦ	26	Ὅμιλος Πεζοπόρων
9 Μουσικὸς καὶ Δραματικὸς Σύλλογος	27	Φιλολογικὸς Σύλλογος Δημο- σθένης <i>Ἐν Κορίνθῳ</i>
10 Ἐταιρία τοῦ ἑλληνικοῦ Ἐρυ- θροῦ Σταυροῦ	28	Σύλλογος Ἀλληλοβοηθείας Ἁγίου Παύλου <i>Ἐν Πάτραις</i>
11 Φαρμακευτικὴ ἐταιρία	29	Ἐμπορικὸς Σύλλογος
12 Ἱστορικὴ καὶ ἐθνολογικὴ ἐται- ρία τῆς Ἑλλάδος	30	Παναχαϊκὸς Σύλλογος
13 Πανελλήνιος Γυμναστικὸς Σύλλογος	31	Σχολὴ Ἀπόρων Παίδων
14 Φιλαρμονικὴ ἐταιρία Ἀθηνῶν	32	Σύνδεσμος Ἐμποροῦπαλλή- λων Ἐνωσις <i>Ἐν Πύργῳ</i>
15 Ἡ ἐν Χριστῷ Ἀδελφότης	33	Σωματεῖον Ἀλληλοβοηθείας Ὀλύμπια
16 Σύλλογος Φιλοτέχνων		
17 Σύλλογος Μικρασιατῶν Ἀ- νατολῆ		

- Ἐν Μεσολογγίῳ* 52 Λέσχη Συντεχνιῶν
 34 Παναιτωλικὸς Γυμναστικὸς *Ἐν Καστορίᾳ*
 Σύλλογος 53 Ἐφορεία Ἑλληνικῆς Σχολῆς
Ἐν Κερκύρᾳ *Ἐν Βάρῃ*
 35 Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ Κερ- 54 Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος
 κύρας 55 Ἐφορεία τῶν Σχολείων τῆς
 36 Ἀναγνωστικῆ ἑταιρίᾳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος
 37 Φιλαρμονικῆ ἑταιρίᾳ *Ἐν Φιλιππουπόλει*
Ἐν Ζακύνθῳ
 38 Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ Ζα- 56 Φιλαρμονικὸς Σύλλογος Ὀρ-
 κύνθου φεύς
Ἐν Ἀργοστολίῳ *Ἐν Ἀθριανουπόλει*
 39 Σχολὴ Ἀπόρων Παίδων 57 Ἑλληνικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς
Ἐν Αἰξουρίῳ Σύλλογος
 40 Ἐργατικὸς Σύνδεσμος Ἀδελ- *Ἐν Ἰωαννίνοις*
 φοποιήσις 58 Λέσχη ἢ Πρόσδος
Ἐν Κωνσταντινουπόλει *Ἐν Τραπεζοῦντι*
 41 Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλ- 59 Σύλλογος ὁ Ξενοφῶν
 λογος *Ἐν Οἰνῳ*
 42 Λέσχη Μνημοσύνη 60 Ἀναγνωστήριον ἢ Φιλαδέλ-
 43 Ἀδελφότης Ξηροκρήνη φεια
 44 Φιλεκπαιδευτικὴ καὶ Φιλαν- *Ἐν Ἀμισῷ*
 θρωπικὴ Ἀδελφότης 61 Φιλοπρόσδος Λέσχη Ἀμισὸς
 45 Σύλλογος Ἐρμιῆς 62 Κεντρικὴ Ἐφορεία τῶν Σχο-
 46 Μακεδονικὸς Φιλεκπαιδευτι- λείων
 κὸς Σύλλογος *Ἐν Θάσῳ*
 47 Ἑλληνοκαθολικὴ Ἐταιρία 63 Φιλεκπαιδευτικὴ Ἀδελφότης
 Σύμπνοια ὁ Φοῖνιξ
Ἐν Σμύρῃ *Ἐν Ρόδῳ*
 48 Εὐαγγελικὴ Σχολὴ 64 Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν ἐν
 49 Μουσεῖον Σμύρνης Ρόδῳ Ἀγαθοεργῶν Κατα-
 50 Ἀγαθοεργὸς Ἀδελφότης Ὀ- στημάτων
 μῆρος *Ἐν Κρήτῃ*
Ἐν Θεσσαλονίκῃ 65 Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος
 51 Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος Ρεθύμνης

- 66 Ἀδελφότης Ἱεραπέτρας *Ἐν Σεβαστουπόλει*
Ἐν Κύπρῳ 68 Ἐφορεία Ἑλληνικῆς Κοινο-
 67 Ἀναγνωστήριον ἐν Λευκωσίᾳ τητος

Β' ΑΛΛΟΔΑΠΑ

<i>Ἐν Ἀθήναις</i>		<i>Ἐν Ἰταλίᾳ</i>	
1	Γαλλικὴ Σχολή	13	Γενικὴ Ἐφορεία τῶν ἀνα-
σκαφῶν
2	Αὐτοκρατορικὸν Γερμανικὸν
Ἰνστιτούτον	14	Γεωγραφικὴ Ἰταλ. Ἐταιρία
3	Βρεττανικὴ Ἀρχαιολογικὴ
Σχολή	15	Ἡ ἐν Ῥώμῃ Ἀκαδημία dei
Lincei
4	Ἀμερικανικὴ Σχολή
<i>Ἐν Βελγίῳ</i>	16	Ἡ ἐν Βενετίᾳ Ἐταιρία τῆς
Προόδου
5	Βασιλικὴ Ἀκαδημία τῶν
Ἐπιστημῶν, Γραμμάτων
καὶ Καλῶν Τεχνῶν	17	Ἡ ἐν Ῥοβερέτῳ Ἀκαδημία
Degli Agiati
6	Βασιλικὴ Βιβλιοθήκη τοῦ
Βελγίου
<i>Ἐν Ῥωσίᾳ</i>	18	Ἡ Βασιλικὴ Πρωσικὴ Βι-
βλιοθήκη
7	Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Δημοσίᾳ
Βιβλιοθήκη	19	Ἡ Βασιλικὴ Σαξονικὴ Βι-
βλιοθήκη
8	Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Ἀρχαιο-
λογικὴ Ῥωσικὴ Ἐταιρία	20	Ἡ ἐν Γοτίγγῃ Ἀκαδημία
τῶν Ἐπιστημῶν
9	Ὁ ἐν Πετροπόλει Παλαι-
στινὸς Σύλλογος
<i>Ἐν Αὐστρίᾳ</i>	21	Ἡ Ἀστικὴ καὶ Πανεπιστη-
μικὴ Βιβλιοθήκη Στρα-
σβούργου
10	Ἡ ἐν Βιέννῃ Αὐτοκρατορικὴ
Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν	22	Τὸ ἐτήσιον Συνέδριον τῶν
Γερμανῶν ἐπιστημόνων
<i>Ἐν Γαλλίᾳ</i>
11	Ὁ ἐν Πράγᾳ μαθηματικὸς
Σύλλογος τῆς Βοημίας	23	Τὸ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως
Γαλλικὸν Ὑπουργεῖον
12	Βασιλικὴ Βοημικὴ Ἀκα-
δημία τῶν Ἐπιστημῶν ἐν
Πράγᾳ	24	Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία τῶν
Ἐπιστημῶν
		25	Ὁ ἐν Παρισίοις Σύλλογος

- πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν Ἑλ-
ληνικῶν σπουδῶν
- 26 Ἡ ἐν Μομπελλιέ Ἀκαδημία
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ Γραμ-
μάτων
Ἐν Ἀγγλίᾳ
- 27 Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Βρεττα-
νικοῦ Μουσείου
- 28 Ἐταιρία πρὸς διάδοσιν τῶν
Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν
Ἀγγλίᾳ
Ἐν Ὀλλανδίᾳ
- 29 Βασιλικὴ Ἀκαδημία τῶν
Ἐπιστημῶν
- 30 Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λου-
γδούρου
- 31 Φιλελληνικὸς Σύλλογος ἐν
Ἀμστελδοάμῳ
Ἐν Ἰσπανίᾳ
- 32 Ἡ Βασιλικὴ Ἀκαδημία τῶν
- 33 Γραμμάτων ἐν Βαρκελλώνῃ
Τὸ Καταλωνικὸν κέντρον ἐν
Βαρκελλώνῃ
Ἐν Καναδᾷ
- 34 Ἡ ἐν Μονρεάλ Β. Ἐταιρία
τοῦ Καναδᾷ
*Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις
τῆς Ἀμερικῆς*
- 35 Τὸ Πανεπιστήμιον Harward
ἐν Κανταβριγίᾳ
- 36 Τὸ Ἀθήναιον τῆς Βοστώνος
- 37 Ἡ Ἱστορικὴ Ἐταιρία τῆς
Βερμὸν
- 38 Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βερμὸν
- 39 Ὁ Σμιθσόνειος Σύλλογος
- 40 Ἐταιρία τῶν Ἐπιστημῶν ἐν
St Louis
- 41 Ἀμερικανικὴ Ἐταιρία τῶν
Ἐπιστημῶν

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

Ίω. Πανταζίδου. — Κριτικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ ἠθικὰ τοῦ Πλουτάρχου	Σελ.	3
Γρηγ. Ν. Βερναρδάκη. — Περὶ τῶν παλαιῶν τοῦ Σοφοκλέους Σχολίων	»	19
Σ. Κ. Σακελλαροπούλου. — Κριτικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ εἰς Ἑλληνας καὶ Λατίνους συγγραφεῖς	»	71
Ν. Γ. Πολίτου. — Ἑρμηνευτικὰ εἰς τὰς Βυζαντινὰς παροιμίας	»	79
Σπυρ. Π. Λάμπρου. — Κατάλογος τῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἄνδρον Μονῇ τῆς Ἀγίας Κωδίκων	»	136
— Ἐγγραφα Πατριαρχικὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν μητρόπολιν Σοφίας	»	236
Δ. Φίλιου. — Ἀθηνᾶς κεφαλὴ ἐξ Ἐλευσίνος μετὰ πίνακος	»	245
Α. Σκιᾶ. — Ἀρχαῖοι τάφοι ἐν Θερμοπύλαις	»	255
Μιχαὴλ Χρυσόχου. — Γεωγραφικὰ σημειώματα. α') Ἀμφίπολις, β') Ἠϊῶν μετὰ πίνακος	»	261
Θεοδ. Χελδραΐχ. — Ἡ Χλωρίς τῆς Αἰγίνης μετὰ πίνακος	»	265
Κ. Μαλτέζου. — Περὶ τῆς σφαιροειδοῦς καταστάσεως τῶν ὑγρῶν μετὰ τριῶν σχημάτων	»	322

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

Ἐκθεσίς τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ ΔΒ' ἔτος ἀπὸ τῆς οὐστάσεως αὐτοῦ (προεδρεία Ν. Γ. Πολίτου).	Σελ.	329
---	------	-----

Δ Ι Ο Ρ Θ Ω Τ Ε Α

- Σελ. 20 στ. 12 κάτωθεν γρ. 9 ἀντὶ τοῦ G
- » 23, 11 γρ. καὶ ἀσπαζώμεθα
 - » 23, 9 κάτωθεν, γρ. ἢ κάτοχοι
 - » 24, 10 γρ. ἐν τῇ ἐκδόσει
 - » 25, 16 γρ. συναναφύρων
 - » 27, 16 γρ. Χρυσῆ καὶ Χρύση
 - » 31, 9 κάτωθεν γρ. ἐν τῇ
 - » 33, 1 ἀντὶ τοῦ τελ. S γρ. Γ
 - » 34, 5 γρ. θᾶττον
 - » 37, 15 γρ. ὅ τι. Αὐτ. 10 γρ. παραληπτέα
 - » 40, 9 γρ. C ἀντὶ τοῦ S
 - » 40, 5 κάτωθεν, πρόσθετες: Ὅμοίως εὔρηται τὸ διχῶς καὶ ἐν τοῖς Ὅμηρ. σχολίοις π. χ. Z 260 (I σ. 238), N. 359 (II σ. 18), O 394 (II σ. 79). Ἐν δὲ II σ. 320 στ. 5 κάτωθεν τὸ διχῶς γράφεται ὡς ἐν τοῖς Σοφ. σχολίοις.
 - » 46. 9 κάτωθεν, πρόσθετες εἰσαγωγικὰ μετὰ τὸ τέκνα καὶ πρὸ τοῦ ἀφ' ὧν
 - » 47 ἐν τέλει πρόσθετες: πρὸ. Ὅμηρ. σχολ. P 328 (IV σ. 155): ἀξιόπιστος ὁ λόγος κήρυκος περικείμενος πρόσωπον. X 487 (IV σ. 303): (στίχοι) προσώπων περικείμενοι
 - » 51, 6 κάτωθεν, ἐν τῇ γερμανικῇ λέξει ἀντὶ τοῦ S γρ. n
 - » 56, 16 γρ. Πολυν.
 - » 60, 13 περὶ τοῦ ἤ πρὸ. Σχόλ. Ὀδυσσ. θ 186 (I σ. 369 καὶ 370). Καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀνωτ. ἐννοῶ τὴν ἕκδ. Dindorf.
-

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩ

Ε Σ Ο Δ Α

Κεφάλαιον	Ἄρθρον	Ὄνομασία Κεφαλαίων καὶ Ἄρθρων	Προϋπολογισθὲν ποσόν	Εἰσπραχθὲν ποσόν ἐπὶ πλεόν	Εἰσπραχθὲν ποσόν ἐπὶ ἔλαττον	Μὴ προϋπολογισθὲν ποσόν	Εἰσπραχθὲν ποσόν ὀλιγῶς	
A.	1	Συνδρομαὶ Μελῶν. Ἐτήσια Καταβολαὶ	8000		1084		6916	
»	2	» » Καθυστερούμενα	1000		349		651	
»	3	» » Δικαίωμα Ἐγγραφῆς	1000		600		400	
»	4	» » Δικαίωμα Ἐντευκτηρίου	900		450		450	
B.	1	Χορηγία Δημοσίου	2000		2000			
»	2	Χορηγία Δήμου	2000				2000	
Γ.	1	Ἐκτακτὰ Ἔσοδα	3000	587	50		3587 50	
»	2	Ἔσοδα Χοροῦ	8000	2261			10261	
Δ.	1	Ἐνοίκιον Ἐντευκτηρίου	1700		188	80	1511 20	
»	2	» » Καθυστερούμενα	2550		1250		1300	
»	3	» οἰκίας Ε. Θ. Καντζιλιέρη	1800				1800	
Ε.	—	Εἰσπράξεις δημοσίων διαλέξεων	1000		242	30	757 70	
Ζ.	—	Ἐκποίησις ἀχρήστου ὀλιγοῦ	500		25		475	
		Περίσσευμα παρελθούσης χρήσεως	33450	2848	50	6189	10	30109 40
								2414 95
								32524 35

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1897.

ΕΤΟΥΣ 1896-1897

ΕΞΟΔΑ

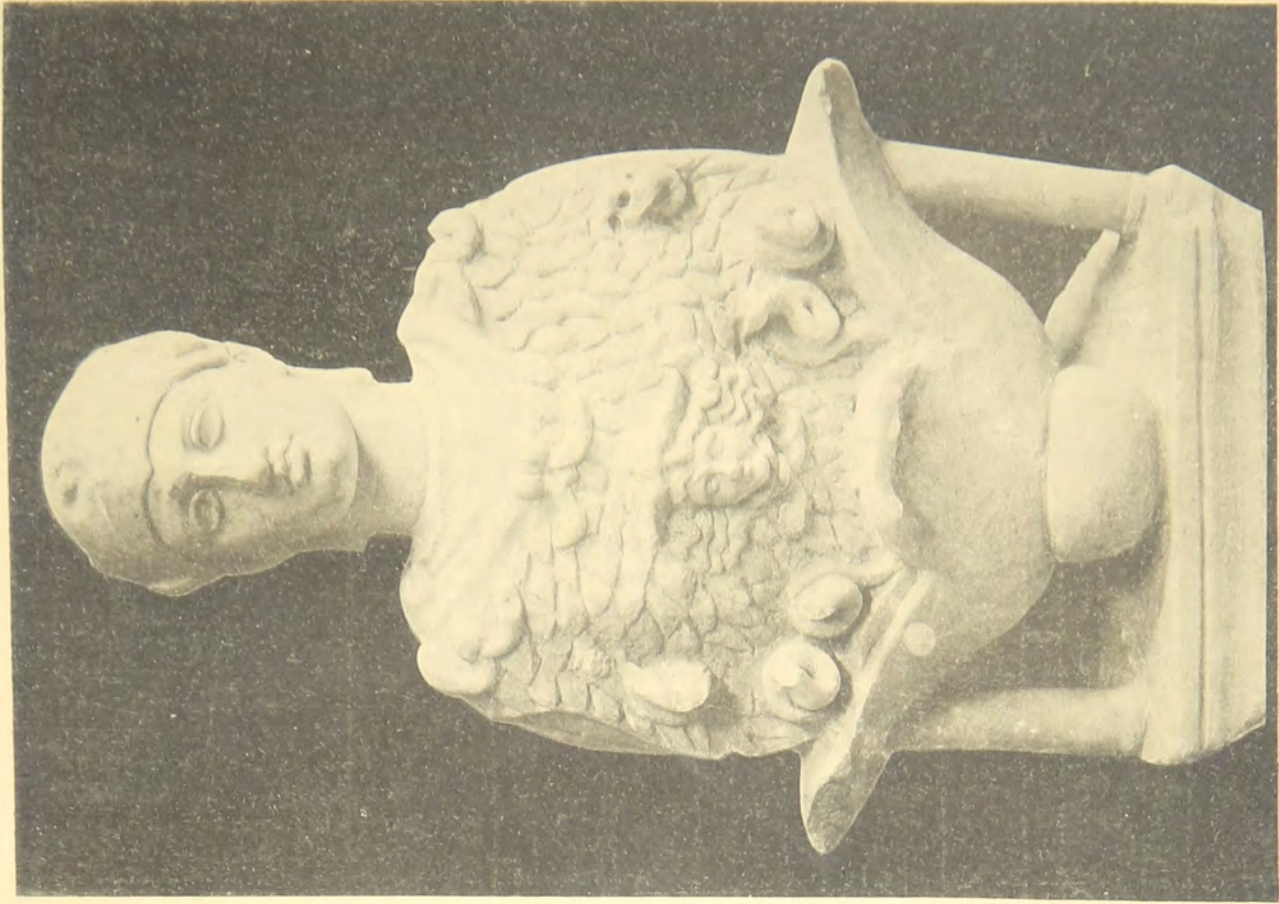
Κεφάλαιον	Ἄρθρον	Ὄνομασία Κεφαλαίων καὶ Ἄρθρων	Προϋπολογισθὲν ποσόν	Πιστώσεις	Πληρωθὲν ποσόν ἐπὶ πλεόν	Πληρωθὲν ποσόν ἐπὶ ἔλαττον	Μὴ προϋπολογισθὲν ποσόν	Πληρωθὲν ποσόν ὀλιγῶς
A.	1	Ἑσωτερικὴ ὑπηρεσία Συλλόγου	4680					4680
»	2	Διατήρησις καὶ καλλωπισμὸς οἰκίας	1000	400		66 45		1333 55
»	3	Καθάρισμα Καταστήματος	100			25 70		74 30
»	4	Φόρος ὕδατος	50			50		—
»	5	Φωτισμὸς	1700	350		537 45		1512 55
»	6	Θέρμανσις	1 0	20		12 45		157 55
»	7	Τυπωτικὰ	400			210		190
»	8	Ἐκτύπωσις Ἑπετηρίδος	1000	450		21		1429
B.	1	Δετικὰ καὶ ἀγορὰ βιβλίων.	400			179 75		220 25
»	2	Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικὰ	1400			163 50		1236 50
Γ.	1	Σχολὴ Ἀπόρων Παιδίων	9230			160		9070
»	2	Ἀγορὰ βιβλίων, ἀβακίων καὶ τετραδ.	300	150		14 50		435 50
»	3	Ἀγορὰ καὶ ἐπισκευὴ ἐπίπλων καὶ ὀργ.	150			109		41
»	4	Φάρμακα	100			100		—
»	5	Ἐκτύπωσις ἐντύπων Σχολῆς	100			19		81
»	6	Καθαρισμὸς καὶ ἐπισκευὴ Σχολῆς	250			118 65		131 35
»	7	Γραφικὴ ὕλη Σχολῆς	75			3 90		71 10
»	8	Ἀπρόβλεπτοι δαπάναι	150	300		25 75		424 25
»	9	Φωτισμὸς Σχολῆς	1500			133 85		1366 15
Δ.	1	Σχολὴ Καλαμῶν	500			500		—
»	2	Σχολὴ Πατρῶν	600					600
E.	1	Γραφικὰ ἐξόδα	150			22 85		127 15
»	2	Ταχυδρομικὰ	150	50		11 95		188 05
»	3	Ἐκτακτὰ	300	150		32 95		417 05
»	4	Ποσοστὰ καὶ ἐξόδα Ταμείου	545	350		214 40		680 60
Γ.	1	Τόκοι δανείου Ἐθν. Τραπεζῆς	2960	10		95		2969 05
»	2	Τόκοι δανείου Ταμειυτηρίου	350			350		—
»	3	Περιθαλψὶς ἀποφυλακισμένων	1625 55			1440 55		185
Z.	—	Ἐξόδα παρελθούσης χρήσεως	1000			568		432
H.	—	Ἐξόδα δημοσίων διαλέξεων	300			91 20		208 80
Θ.	—	Ἐξόδα χοροῦ	1350	35		1 20		1383 80
I.	—	Διατήρησις κτήματος Συλλόγου	250			21		229
			32815 55	2265		5206		29874 55
		Βοήθημα εἰς χήραν Π. Κυπριώτου					500	—
		Ἐξόδα πολέμου					209 05	—
		Ἀποδόσεις Ταμειυτηρίου					727 60	4436 65
		Τὰ ἐν τῷ Ταμείῳ μετρητὰ						1213 15
								32524 35

Ὁ Ταμίας τοῦ Συλλόγου

Δ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

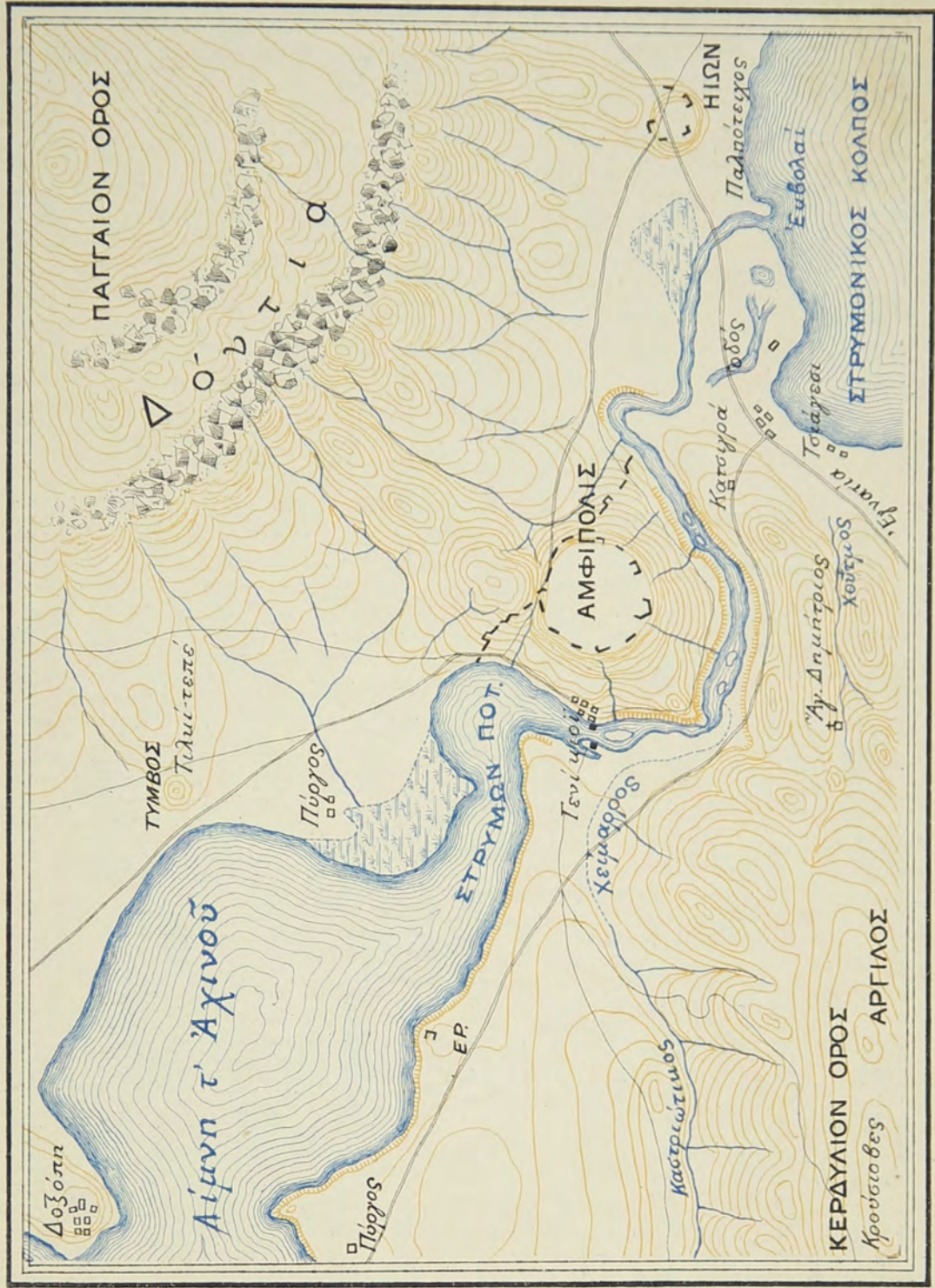

α

β

ΑΘΗΝΑΣ ΚΕΦΑΛΗ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Υπό Ιω. Χρυσόπουλου.

Λιδ. Κ. Γρουσούδιαν, Ἀθήναι.

Η ΝΗΣΟΣ ΑΙΓΙΝΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ REISS ΚΑΙ STÜBEL

τὰ γεωλογιὰ κατὰ Washington καὶ Philippson

Κλίμαξ 1:150,000.

- Ἀβεστολιώδης Ρουδιώτων
ορητιώδης διαπλασέως
- Νεογενή πετρώματα
- Κροστιλιώδης Ἀνδεσίτης
- Κροστιλιώδης γίνης αἰγίτιωδης
Ἀνδεσίτης
- Ὑπεροδενιώδης Ἀνδεσίτης
- Κροστιλιώδης Δαυίτης

Μετώπι

Ἀγίστρι Ἀυρ. Βαδύ

